

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

ΑΡΘΡΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Εν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἡ Καθολικὴ Ναρ-
σης συνελθὺς λεπτομερῶς τινὰ ἐμολογίαν πίστεως.
Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐνεχάριτος τὰ ἔγγραφα ταῦτα
τῇ συνόδῳ Κωνσταντινουπόλεως, προεδρευομένην
ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ἡ ἐπιτομήσις ἦν παρήγορον
ἔργον ἀνοικνωτάτῃ ἢ μεταξὺ τῶν δύο ἰθῶν
ἀντιπάθει ἐξελθόντων ἢ οὐχέτισις κατὰ τὴν
ἀνάγκην. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπολύθη μέγας καιρὸς
ἐπὶ ἀνωρελάτῃ ἐπιλίξει. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέστειλε
πρὸς τὸν Καθολικὸν δύο σοφοὺς τὸν διδασκαλὸν
Θωμανὸν καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἰωάννην Οὐρ-
μανον. Ἡ διήγησις τῶν συζητήσεων, δι᾽ ἣν εἰ ἀπε-
σταλμένοι εἴτε ἴσῳ μετὰ τοῦ Ναρθ, ἰγίνετο
λίαν σχολαστικῶς ἄλλ' ὁ πατριάρχης τῶν Ἀρ-
μενίων ἀπέλυθη μεγαλῶς.

Ἐχομεν, λίγη, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀκριβεστέ-
ραν γῶσιν τῶν δογμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Εκκλη-
σίας, ἐνῶ πρὶν, ἐξηπατώμενοι ὑπὸ τινων ἀμαθῶν
λεγόμενων Ἑλλήνων, ἐνομιζομεν ὅτι εἶχετε μετὰ
τοῦ ἰθῶν τοῦ Νιστορίου. Καὶ ἔπειτα ἐπίσκει,
ἀποπλανηθέντες ὑπὸ τινων προσφύγων, ἑκατονδα-
λίθεται καὶ ἐνομιζετε ἡμᾶς ὡς ὑπακοῦν τοῦ Εὐ-
τυχοῦ. Κατὰ ἐμὲ δ' ἔξιστασι, ἀκαρφίβδως
ἀπίχετε πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ παραδίχηθε τὴν δια-
χίρισιν τῶν θόσεων, ἢ ἐκέρουσι δ' Νιστορίσι,
καὶ ἔπειτα ἀπίχθητε πολὺ ἀπὸ τῆς συγχύσεως, ἢ
παραδέχεται δ' Εὐτυχοῦ. Προσγγίζομεν μεγαλῶς
ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐμολογίᾳ τῆς πίστεως.

Ὁ Καθολικὸς εὐέλθετε νὰ δώτε τὴν ἐπιτομὴν
αὐτοῦ ἀπόρασι, διότι δὲν εἶχε πρὸς ἑαυτῶν τοῦ
ἐπισκόπου καὶ Ἀρμενίου διδασκαλοῦ περιερίθει
δε μόνον, νὰ πύμῃ εἰς Κωνσταντινουπόλιν νῆσι

ἐκθῆσαι πίστεως, εὐρεθῆσαν λίαν ἐρθεδῶρον καὶ
πλῆρη ἀγάτης. Ὁ δὲ σφόδρ' ὀθωμανὸς ἀπέστειλε
ἐκ νέου εἰς Ἀρμενίαν ἰσὺ ἀποκράτορα Ζητήσις
τινα, εἰσὶν νὰ διασκορπισθῆται. Ἀλλ' ἐν τῷ με-
ταξὺ τούτῳ ὁ καθολικὸς Ναρθ, ἀπέλυσε, εἰ
δὲ διαπραγματεύσεισι ἐξελθόντων ἐπὶ τοῦ δια-
δόχου αὐτοῦ Γρηγορίου Δ', ἔντος ἐπίσεως ἔλλου
τῆ; εἰρήνης. Τελευταίον δὲ μετὰ δεκαεπτὰ ἰθῶν
διαπραγματεύσεισι καὶ ἐξαγέσει, ὑπεγράφη ἡ εἰ-
ρήνη ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Γρέμακας, ἰορτασθεταί
τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῷ 4479.

Ἀλλ' ἡ ἰσως αὐτὴ μεταξὺ τῆς Ἀρμενικῆς καὶ
Ἑλληνικῆς Εκκλησίας, ἡ ὑπογραφήσι ἐν τῇ συ-
νόδῳ τῆς Γρέμακας τῷ 1179, ἰν ἰγίνετο τῶ-
σούτῳ διακρίσει, μῆτις παραδίχηθε ὑφ' ἑαυτῶν
Ἀρμενικοῦ λαοῦ. Ἡ παλαιὰ ζῶσι τῆς ἰθῶν ἀν-
τιπαθείας παρήγει πάντοτε τοῦς καρποὺς αὐτοῦ
καὶ ἐκάλουσι ἰνα ἡ ἐπὶ τῶν δογμάτων συμφωνία
μὴ βῆσθῃ ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῆς γλυκείας Ζωηρότη-
τος καὶ τῆ; ἐνθέρμου ἀγάτης. Ὁ πολιτικὸς διακρίσει,
ὁ συνδέειν εἴτε τὴν Βουλγαρικὴν αὐτοκρατορίαν
μετὰ τῆ; Ἀρμενίας, ἐκαρφῶθη κατὰ τὴν ἐποχὴν
ταύτην. Δὲ ἐκαταλήθητο ἀπορροσῆσι τῆς Προ-
νοίας, ὁ τόπος τῶν Γαϊκανῶν διήχθητο ἀλλολο-
διδήχῳ ὑπὸ τῶν ζυγῶν κληθέντων κατακτητῶν.

Ἀπαλλαγισθῆ τῆς καταπόσεως τῶν Περσῶν
ἀποτέλεσε μέρος τῆ; Βουλγαρικῆς αὐτοκρατορίας,
καὶ ἔπειτα ἡ τελευταία αὐτὴ κατῆστη ἀ-ἰσχυρὴ
νὰ προστατεύει τῆς ἐκρυχῶρου αὐτῆ; κτήσεως,
ἢ Ἀρμενία διαχωρισθῆ, καὶ μέρος μὲν ὑπετάθη
τοῦ; Περσῶν, μέρος δὲ, τὸ πορὰ τὴν Συρίαν, ὑπε-
πίσει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Σαρακηνῶν, καὶ αὐτὸ
δὲ τὸ κέντρον τῆ; Ἀρμενίας ἐκατέθη ὑπὸ τῶν
Μογγόλων. Περιεστάσει δὲ ὀθῶσι λιπαροὶ δι-
ἐθῆσαντο νὰ ἐνοχῶσιον εἴτε τὴν ἰσως τῶν Ἀρ-
μενίων μετὰ τῶν Ἑλλήνων, μῆτις τὴν μεταξὺ τῶν
διακρίσεων μερῶν τοῦ δυστυχῶς τούτου ἰθῶν
συμφωνίας. Οἱ κατακτηταὶ αὐτῆ; δὲν ἐκατέπνευσε
εἰ μὴ τὴν τρόπον ν' ἀποκαρῶνοι τοῦς νέους αὐ-

των υπηκόου, ἵνα μὴ εἶπω δούλους, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐν πίστει ἀδελφῶν αὐτῶν. Ὁ δεσποτισμὸς πάντοτε ἔλαβεν ὡς ἀρχὴν τὸ *Divido et impera* (Δίελε καὶ ἄρχε).

Οἱ χριστιανοὶ τῆς Δύσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶχον μεγάλην ἰσχύον. Κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς συστάσεως τοῦ μουδαρισμοῦ, οἱ πάπαι εἶχον ἀποκτήσει μεγίστην ἐπιβρῶν καὶ μάλιστα δικαίωμα ἐπικυριαρχίας ἐπὶ ἀπειρηθῶτων ἀρετῶν. Κατατεθλιμμένοι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ἀπίστων, οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐστρεψαν τὰ βλέμματα αὐτῶν πρὸς τὴν Ῥώμην.

Ἡ παπικὴ πόλις ἦτο, πρὸ πολλοῦ καιροῦ, κεντρικὸν ὄργανον τῶν δυσκρεστουμένων ἐκ τῶν τῆς Ἀνατολῆς τόπων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1079, Μασσάρ τις, ἀνὴρ ἀνησυχου χαρακτηρῶς, καταδεδωγμένος ἐξ Ἀρμενίας ἐνεκεν τοῦ νεωτερισμοῦ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, μετέβη εἰς Ῥώμην καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Γρηγορίου Ζ'. Ἴνα δὲ δικαιολογήσῃ τοὺς περὶ αὐτοῦ ἀποδοξασμοὺς, αἰτίας ἐκκαθαρίζον τοὺς Ῥωμαίους, ὁ Ἀρμένιος πρόσφυξ ὑπεσφίριζεν ὅτι ἡ ἰδέα αὐτοῦ ἦτο σύμφωνον τῷ δόγματι τῆς τοῦ τόπου αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Περιφρονῶντις διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Συναδῶν (ἐν Φρυγίᾳ) ἐξέπεστειλεν εἰς Ῥώμην ἱερεῖα, ὀνομαζόμενον Ἰωάννην, ἐπιφορτίσας αὐτὸν νὰ δώσῃ, ἐπὶ τῇ πίστει τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, τὰς ἀναγκαίους ἐξηγήσεις. Ἀγωνοῦμεν μὲν ἐὰν ὁ Πάπας δὲν εὐχαριστήσῃ ἐκ τῶν ἐξηγήσεων τούτων τὸ ἀνατολικὸ ἀπσταλμένον, ἢ ἐὰν ὠρελούμενος ἐκ τούτων ἤρῃατο τῶν μετὰ ταῦτα σχέσεων μετὰ τῶν Ἀρμενίων ποιμένων ὁπωσδήποτε ὅμως, ὁ Γρηγόριος Ζ' ἔγραψε πρὸς τὸν ἐξαπεστειλάντα αὐτῷ τὸν ἱερεῖα Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον ἐπιστολὴν τινα, ἐν ᾗ ἀκριβεῖ τὰς μεταξὺ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς τῆς Ῥώμης ὑπαρχούσας ἀσυμφωνίας. «Ἐμάθομεν, λέγει, ὅτι ἐν τῇ Θεῷ Μυσταγωγίᾳ οὐδόλως ἀνεμιγνύετε ὕδωρ τοῦ οἴνου ὅτι ποιεῖτε τὸ Ἅγιον Χρῆσμα διὰ βουτύρου, καὶ ὅτι ἐπιδοκιμαζέτε καὶ τιμάτε τὸν αἰρετικὸν Διόσκορον ἐξ Ἀλεξανδρείας. Μολοντί δὲ ὁ ὑμέτερος ἀπεσταλμένος ἱερεὺς Ἰωάννης εἶπεν ἡμῖν ὅτι δὲν ἔχει οὕτως, ἐν τοσούτῳ ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς γράψετε ὅ,τι περὶ τούτου πιστεύετε, ὡς καὶ περὶ ἄλλων ἄρθρων, εἰς ἃ δύνασθε νὰ ἔχητε ἀμφιβολίαν τινά.»

«Ἐπιθυμοῦμεν ἐπίσης νὰ μάθομεν ἐὰν μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν παραδέχησθε τὰς τέσσαρας οἰκουμενικὰς συνόδους, αἱ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἐτίμα ὡς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, ὡς καὶ τὴν πέμπτην σύνοδον. Προτρέπομεν ὑμᾶς νὰ μὴ προσθέτετε πλέον εἰς τὸ Τρισάγιον τὰς λέξεις ὁ δὲ ἡμῶν σταυρωθεὶς, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι.»

«Ἐπομένως ἐξακολουθεῖτε νὰ τελῆτε τὴν θείαν Μυσταγωγίαν δι' ἄρτου ἄζυμου, καὶ καταφρονεῖτε

τὰς ματαίας ἐπιπλήξεις, τὰς περὶ τῶν Ἑλλήνων ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν γενομένας.» Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔτυχεν ἀνευ ἀπαντήσεως, καὶ ὑπονοοῦμεν τὸν λόγον. Ἀναμφιβόλως οἱ Ἀρμένιοι παρετήρησαν ἐν τῇ παπικῇ ἐπιστολῇ ἄλλοίαν τινὰ ἔκφρασιν παρὰ τὴν ἐφ' ἧς ἦσαν συνειθισμένοι ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑλλήνων πατριαρχῶν. Ἐνῶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι συνδιδασκέτοντο καὶ συνεζήτουν, μάλιστα ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως, ἐπὶ τῶν ἀμφισβητούμενων, ὁ πάπας ἐξετίθει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτοῦ ὡς κύριος, χωρὶς νὰ δικαιολογήσῃ τὸ δόγμα αὐτοῦ, μετεπέμπετο ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου αὐτοῦ, χωρὶς νὰ περὶδεχθῇ τὸ τῆς συζήσεως ἐκ μέρους τῶν Ἀρμενίων δικαίωμα. Οὗτοι ἐζήτουν μὲν τὴν ἔνωσιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριαρχίαν ἀνεύμενον βοήθειαν καὶ προστασίαν καὶ οὐχὶ ζυγόν. Ὅπως δὴποτε κεναντιτόμεθα ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ, ἔν ὁ Γρηγόριος Ζ' ἐπιδείκνυται διὰ τὰς πρώτας τέσσαρας οἰκουμενικὰς συνόδους αἱ συγκρίνει, κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον, μετὰ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων. Ἐγνώριζε τὴν ἀφασίωσιν τῶν Ἀνατολικῶν διὰ τὰς οἰκουμενικὰς ἀγίας συνόδους. Ἐπεφυλάχθη λοιπὸν λίαν ὀμιλῶν περὶ τοῦ ἀπολυτισμοῦ καὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ πάπα ἐπὶ τῶν συνόδων. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς Δυτικούς, ὀλίγον ἐφρόντιζε, καὶ ἐτίθετο ὑπεράνω πάσης συνόδου, ἔστω καὶ οἰκουμενικῆς.

Συμμετέχοντες καθ' ὁλοκληρίαν τῆς γνώμης τοῦ Γρηγορίου Ζ' περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἄζυμων ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ ἀλλ' ἐπιθυμοῦμεν νὰ μετεχειρίζετο περὶ τῶν Ἑλλήνων ἐκφράσεις ἠπιωτέρας καὶ φιλήμακτος πίστεως, οὐδόλως ἀφορώσας τὴν καθολικὴν διδασκαλίαν.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γρηγορίου Ζ' δὲν συνδιήλλαξε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀρμενίας μετὰ τῆς ἑθρᾶς τῆς Ῥώμης ἢ Δύσει ἐξηκολούθησε θεωροῦντα αὐτὴν ὡς αἰρετικὴν οὕτω δὲ ἀντὶ νὰ συνδράμωσιν αὐτὴν, οἱ σταυροφόροι ἐξετήσαντο παρὰ τοῦ πάπα Οὐρβανῶν Β' μέτρα αὐστηρὰ κατ' αὐτῆς, μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Ἀντιοχείας (1098). «Ἐνικήσμεν, γράφουσιν αὐτῷ, τοὺς ἐθνικοὺς, ἀπολείπεται ὑμῖν νὰ νικήσητε τοὺς αἰρετικοὺς Ἀρμενίους.»

Ὁ πάπας δὲν εἶχεν ἀνάγκην ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην. Πάραυτα (1145) οἱ Ἀρμένιοι ὑπετάγησαν αὐθορμήτως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ. Ἄλλ' εἶναι ἀληθές ὅτι δὲν παρώτρυνεν αὐτοὺς ἡ ἐπιθυμία τῆς συμφιλίωσης ἵνα μεταβῶσιν εἰς Ῥώμην, μόνον ὅτι κατ' ἐπιφάνειαν αὕτη ὑπῆρχεν ἡ κυρίως αἰτία τῆς μεταβάσεως.

Ἡ ἀληθὴς αἰτία τοῦ διακλήματος τῶν Ἀρμενίων ἦτο ἡ ἀνάγκη ἐπικουρίας κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. Οἱ σταυροφόροι εἶχον ἠττηθῆ ἡ πόλις τῆς Ἐδέσσης, ἀρχαία πρωτεύουσα τῶν Ἀρμενίων βασιλείων, κατεῖχετο ὑπὸ τῶν ἀπίστων. Ἴνα ὑποχρεώσῃ τὸν πάπαν Εὐγένιον Γ' ὅπως σπεύσῃ εἰς βοή-

θειάν των, και ἵνα διεγείρωσι τὸ συμφέρον αὐτοῦ, οἱ Ἀρμένιοι, προυνσιασθέντες ἐν Βετέρῳ ὑφ' ἐνός Λατίνο ἐπισκόπου τῆς Συρίας, ὀνομαζομένου Οὐλιανῶ, ὑπερύψωσαν παραδόξως τὴν πολυκριθμίαν αὐτῶν. Προέβησαν δὲ μέχρι τοῦ ὅτι ὁ Καθολικὸς τῆς Ἀρμενίας εἶχεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ὑπὲρ τοῦς χιλίους ἐπισκόπους.

Ἴνα δὲ ἐφελκύσωσιν ἐπὶ μᾶλλον τὴν καλοκἀγαθίαν τοῦ Πάπα, οἱ ἀπεσταλμένοι Ἀρμένιοι παρεκάλεισαν αὐτὸν νὰ γίνῃ δικαστὴς καὶ διαιτητὴς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, τοσοῦτον ὀλίγον ἐκτιμωμένων ἐν Ῥώμῃ. Τέλος δὲ, ἐπειδὴ τὸ ἀσφαλέστερον μέσον ὅπως κερδίσει τὸν Πάπαν, ἦτον ἡ ὑποταγὴ εἰς τὴν ἐξουσίαν του, οἱ Ἀρμένιοι, πρὶν ἐπιληφθῶσι τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῶν δογμάτων, ἀνεγνώρισαν τὴν οἰκουμενικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης. Ὁ Εὐγένιος Γ' τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ, ἔπραξε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο ἵνα προσελκύσῃ τοὺς Ἀρμένιους· τοῖς ἔδωκε τιμητικὴν θέσιν, ἐν ἧ ἴσως ἐτέλεσε λειτουργίαν· οἱ δὲ φίλοι του δὲν ἔμειναν ὀπίσω κατὰ τὰς κολακίαις· ὡς γνωστὸν, αὐταὶ εἰσι κοινὸν νόμισμα ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰς τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Ἀρμενίας διεβεβίωσε λοιπὸν ὅτι εἶδεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Πάπα, κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἀκτίνα ἡλίου καὶ δύο περιστρεφάνας ἀναβαίνουσας καὶ καταβαίνουσας, χωρὶς νὰ δυνηθῇ ὅπως ἀνακαλύψῃ πόθεν εἰσῆρχοντο αἱ περιστρεφάσαι αὐταὶ καὶ τὸ φῶς.

Ὅσον δὲ διὰ τὰς διαφορὰς, τὰς ὑπαρχούσας μεταξὺ τῶν δογμάτων τῆς Ἀρμενικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τὸ ζήτημα τοῦτο κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐξετέθη μετ' ἐλαχίστης ἀριθείας καὶ σπουδαιότητος. Ἄπανα ἢ συνδιάλεξις περισστράφη ἐπὶ τῶν τῆς εὐχρηστίας ἀντικειμένων· οἱ Ἀρμένιοι, κατὰ τὸν Ὁθωνα Φρισίγγιον, ἠξίουσαν ὅτι τὸ ἔθος τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν ἦτο νὰ μεταχειρίζονται ἄρτον μετὰ ζύμης ἐν τῇ τελετῇ τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ δεῖον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐβεβίωσαν τοὐναντίον, καὶ ὅτι ὁ Ὁθων Φρισίγγιος ἢ οἱ ἀντιγραφεῖ· αὐτοῦ ἠπατήθησαν ἐπὶ τοῦτου.

Ὅταν οἱ Ἀρμένιοι ἀνεχώρησαν ἐκ Ῥώμης, ἐφάνησαν λίαν πύχαριστοι, ἀλλὰ καὶ ὁ Πάπας οὐχ ἦτον. Ἐκαυχᾶτο διότι ἤξῃστε τὸ ποίμνιον του, οἱ δὲ Ἀρμένιοι ἐκολακεύοντο διότι ἀπέκτησαν ἰσχυρὸν προστάτην τοῦ ἐθνισμοῦ των. Ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν πατρίδα των, περιέμενον, ἀλλ' εἰς μάτην, τὴν ὑπὸ τοῦ Πάπα ὑποσχεθεῖσαν ἐπικουρίαν. Τότε ἐγκατέλειψαν τὴν τοσοῦτον ὀλιγοχρόνον μετὰ τῆς Ῥώμης ἐπιστροφὴν των, καὶ ἀνέλαβον διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ αυτοκράτορος καὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Διελογίζοντο, ἀναμφίδωλος, ὅτι εἶναι καλὸν τὸ ἔχειν πανταχοῦ φίλους.

Δεῖον νὰ ἐκπληχθῇ τις ὅτι μετὰ τοιούτων διαθέσεων αἱ κατ' ἐπιφάνειαν συμφιλίωσις τῶν Ἀρμενίων μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ἔφερον καρπὸν τινα;

Μέχρι τῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν φθάνομεν, τὸ ὑπόνημα τοῦ συμφέροντος, ὑπερ ἐνέπνεε τὰ διαθήματα τῶν Ἀρμενίων διὰ τὴν μετὰ τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης ἐνώσιν των, ἦτον ἀρκούντως φανερόν. Ἡ συνείδησις καὶ ἡ αἰσχρὴ ἐκώλυον ἵνα μεταχειρισθῶσι φανερώς τὰ ἄγια ὡς μέσον ἵνα φθάσωσιν εἰς πολιτικὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ περιστάσεις ἐγίνοντο δυσκολώτεραι καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ἀταξίαι σπουδαιότεραι, οἱ Ἀρμένιοι ἐξεζήτησαν τὴν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης ἐνώσιν ἐπὶ τῷ προδήλῳ σκοπῷ ἵνα λάβωσι βοήθειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν των· τότε οἱ Ἀρμένιοι βασιλεῖς γίνονται διαπραγματευταὶ καὶ οἱ ποιμένες ἀκολουθοῦσι τὰ βήματά των.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος (1199), ἐπειδὴ ἠγέρθησαν διαφιλονικίαι περὶ τῆς διαδοχῆς ἀρχῆς τινος τῆς Ἀρμενίας, ὁ Ἀρμένιος βασιλεὺς Λέων ἐζήτησατο τὴν διαιτησίαν τοῦ Πάπα Ἰουσκεντίου Γ'. Ἴνα δὲ κερδίσῃ τὸν ἰσχυρὸν ποντίφκα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ συγγενοῦς του Ρουπίνου, ὁ Λέων τῷ προὔδαιεν ὅπως ὑποτάξῃ τὴν Ἀρμενικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ὁ δὲ Κοββάρδος, ἀρχιεπίσκοπος Μαγουντίας, ὅστις εἶχε συμμεθεῖσι τῆς σταυροφορίας, καὶ ὅστις ἦν ἀνάδοχος τοῦ νέου ἀξιόχου Ρουπίνου, ὑποσχέθη τὴν μεσολάβησίν του παρὰ τῷ Πάπα. Οὗτος δὲ ὁ ἱεράρχης συνέταξε τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Λέοντος τῆς Ἀρμενίας ὑπογεγραμμένην ἐπιστολήν· τὸ ὄφρος, ἢ συνέχεια τῶν ἰδεῶν, ἢ γνώσις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰουσκεντίου Γ', τὰ πάντα προδίδουσι τὸν ἀληθῆ συνίακτὴν τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Μαγουντίας δὲν παρέλειψεν ἵνα οἰκειοποιηθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κατακτιήσεως ταύτης. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Λέοντος χρονολογεῖται ἐκ Ταρσοῦ, καὶ κατὰ τὸ ἔτος χιλιοστὸν ἑκατοστὸν ἐνενηκοστὸν ἑνατον. «Κατὰ τὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μαγουντίας, γράφει ὁ Λέων, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐνώσωμεν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης τὸ ἡμέτερον βασίλειον, ὅπερ ἐστὶ λίαν ἐκτεταμένον, καὶ παριστάμενον ὑμῖν διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἱεράρχου τούτου τὰς δυσχερεῖας καὶ δυστυχίας τοῦ βασιλείου τῆς Συρίας καὶ τοῦ ἡμετέρου· δὲν θέλομεν δυνηθῆ νὰ τὰς ὑποφέρωμεν ἄνευ τῆς ἀρωγῆς σας. Διὸ ἱκετεύομεν ὑμᾶς ἵνα τὸν ἀποστείλητε πρὶν τὰ δεινὰ μας μεινώσιν ἄνευ θεραπείας.» Μόλις ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐνεχειρίσθη τῷ Ἰουσκεντίῳ Γ' καὶ ὁ βασιλεὺς, βιαζόμενος ὑπὸ τῶν δεινῶν, τῷ ἐξκαπέστειλεν ἑτέρον, δι' ἧς παρεκάλεισε τὸν Πάπαν ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ νέου Ρουπίνου καὶ νὰ μὴ βραδύνη ὅπως τῷ ἀποστείλῃ βοηθήματα κατὰ τῶν ἀπίστων. Ὁ πατριωτισμὸς τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀρμενίας καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἐβίασαν αὐτοὺς νὰ γράψωσι πρὸς τὸν Πάπαν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐννοίας. Ἀλλὰ τὸ παραδοξότερον εἶναι ὅτι, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς ἀρχεῖται τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ἐπιστολῆς του διὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων, ὁ Καθολικὸς

της Αρμενίας Γρηγόριος ἐν τῇ ἰδικῇ του θέτει πρώτων βᾶσιν τὰς ὑποθέσεις τοῦ βασιλείου. Ἀνεμφιλόως ὁ συντάκτης ἐν ταύτῃ εὐρίσκει περιγραφαὶν ἢ ἀπινειμῶν ἐπαίνους, τῆς μετριότητος μὴ οὐσίας αὐτῷ κτῆμα ἀρετῆς. «Μάθετε, γράφει ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Αρμενικῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μαγουντζιάς ἔφερεν ἡμῖν, παρά τε Θεοῦ καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τὸ στέμμα, δι' οὗ ἔσπεψε τὸν βασιλέα ἡμῶν Λέντα, καὶ ὅτι εἴχομεν ἀπολέσει πρὸ τοσαύτου χρόνου ὅ,τι ἀπεχώρησεν ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐζήγησεν ἡμῖν τὰ δόγματά σας, ἅτινα θέλομεν νὰ παραδεχθῶμεν· θέλομεν νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὰς διαταγὰς σας μεθ' ὧν τῶν ἀρχιεπισκόπων, ἐπισκόπων καὶ τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, πολυαριθμοῦ ὄντος.» Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον, ὡς πάντοτε, ἐτέθη ἐν τῷ τέλει τῆς πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς· μαντεύσει δέ τις ὅτι ταῦτα ἦν ἡ ἐξέλιξις βοηθείας κατὰ τῶν ἀπίστων.

Ὁ Ἰουνσκέντιος Γ', ἐθριάμβευε θεωρῶν ὑπὸ τοῦ πόδα τοῦ μέγα βασιλείου καὶ ἀρχαίων καὶ ἀνεξάρτητον Ἐκκλησίαν. Ἐν τῇ ἀπαντήσει του ἐπικρατεῖ τὸν βασιλέα, προσδραμόντα εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, οὐχὶ λόγῳ διὰ τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κοσμικὴν ἔτι. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφ' ἑαυτοῦ, ἔλαβεν ὑπόσχεσιν βοθητῶν, καὶ τῷ περὶ τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, τοῦ ἀφορῶντος τὴν ὑπὲρ τοῦ συγγενοῦς του Ρουπίνου διαδοχὴν. Καὶ ὁ Καθολικὸς, ἐπίσης ἔλαβε τὴν ἀμοιβὴν του· ὁ πάπας τῷ ἐδώρησεν ἓν δακτύλιον, μίαν μίτραν καὶ φάρον

Δύο δὲ μόνον παρελείφθησαν· ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ εὐκρίνεια. Ταῦτα δὲ ἦσαν πρὸ πάντων τὰ κυριώτερα τοῦ ζητήματος. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δὲν διαβλέπει τις μᾶλλον συζήτησιν σπουδαίαν, μᾶλλον συνοδὸν, μᾶλλον μάλιστα καὶ τελετὴν τινα.

Ὁ πάπας ἔσπευσεν ἵνα ἀποστείλῃ εἰς Ἀρμενίαν ἀπεσταλμένον τὸν καρδινάλιον Πέτρον τῆς Καπύης, πρὸς τὸν ἀπενεμήθησαν μεγάλαι τιμαὶ, κατὰ τὴν ἀφίξιν του, ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων, ὅστις ἠσχολήθη ἄνευ βραδύτητος περὶ τῆς καθυποτάξεως τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἑδραν. Πρῶτος δὲ ὁ Καθολικὸς ὠρίσθη πίστιν πρὸς τὸν δυτικὸν ποντίφικα, καὶ ὑπεσχέθη, κατὰ πενταετίαν, ἵνα ἐπισκέπτηται διὰ τῶν ἀπεσταλμένων του τὴν Ἁγίαν Ἑδραν, ταύτην δὲ τὴν ἐπίσκεψιν ἀποκαλοῦσιν ἤδη ἐν τῇ Δύσει· ἐκδρομὴν εἰς τὴν Ἑδραν τῶν ἀποστόλων. Ὑπεσχέθη ἐπίσης ἢ ἀποστείλῃ εἰς Ῥώμην ἀπεσταλμένους, καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελε συνέλθει σύνοδος περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας. Ταῦτα δὲ πάντα συνεπληρώθησαν διὰ τῆς ὑποχρέωσως, ἐκ μέρους τοῦ Καθολικοῦ, νὰ μὴ συνέρχωνται ἐπὶ πρῶτον καὶ ἑξῆς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Πάπα. Ὁ καρδινάλιος τῆς Καπύης ἐβίασε τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ἀρμε

νικῆς Ἐκκλησίας ἵνα παραδεχθῇ ἐπίσης διὰ τὴν ἑαυτοῦ Ἐκκλησίαν ἀπάσας τὰς διδασκαλίας καὶ ἀποφάσεις τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες, ὡς γνωστὸν, δὲν διακρίνοντο μᾶλλον διὰ τῆς ἐπιστημότητος των, μᾶλλον διὰ τοῦ χριστιανικοῦ των πνεύματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι ἦσαν ἀπόντες, ὁ καθολικὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβῇ παρὰ τῷ ἀπεσταλμένῳ, κατὰ τὰς ζωηρὰς αὐτοῦ ἀπειτήσεις.

Μετ' ὀλίγον καιρὸν, ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ Ἀρμένιοι ποιμένες ἐγνώρισαν τίνι τρόπῳ ἐνόουον ἐν Ῥώμῃ τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἑνωσιν. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Πάπα ἰδιοποιήθησαν τὸ δικαίωμα τοῦ συναγεῖναι συνόδους ἐκ τινῶν μόνον Ἀρμενίων ἐπισκόπων, χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ ἀρχιεπίσκοπου τῆς χώρας ταύτης· ὡς καὶ τοῦ ἀπαγορεύειν καὶ ἀναθεματίζειν ἐπὶ τινῶν Ἀρμενικῶν ἐπαρχιῶν ἐναντίον τῆς βελήτειας τοῦ βασιλέως, ὅστις παρεπλήθη πικρῶς περὶ τούτου εἰς τὸν Πάπαν.

Ἐὰν δὲ προσθέσομεν εἰς ταῦτα τὴν βραδύτητα τοῦ Πάπα ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ρουπίνου, θέλομεν εὐκόλως ἐννοῆσαι διὰ τὴν λεγομένην ἑνωσιν τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς διεκινδύνευσεν ἐξ ὑπαρχῆς. Δυναμέθα δὲ ἢ ἀναφέρωμεν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ταύτης τὴν μαρτυρίαν διασήμου ἱστορικοῦ τῆς Ἐκκλησίας.

«Οἱ Ἀρμένιοι, λέγει ὁ Fleury, δὲν προσέδραμον πρὸς τὸν Πάπαν, εἰ μὴ διὰ τὰ κοσμικὰ αὐτῶν συμφέροντα, καὶ ἡ ὑποταγή των δὲν διήρκει πλέον. ὅσον τὰ συμφέροντά των.»

Ἴνα δὲ τηρήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ ἴδῃ ὅτι ὤφειλε ἢ ἀναμένῃ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Πάπα, ὁ Ἀρμένιος πατριάρχης ἀπέστειλεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπεσταλμένους εἰς Ῥώμην. Εἰς δὲ τῶν ἀπεσταλμένων τούτων, φέρων τὸν τίτλον ἀρχιεπισκόπου, περιήλθε τὴν Εὐρώπην κατὰ τὸ 1228, γινόμενος ἀντικείμενον περιεργείας. Ὁ Ματθαῖος Πάρις, περιφημὸς ἱστορικὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, περιγράφει ἡμῖν τὴν διατριβὴν τοῦ Ἀρμενίου τούτου ἱερέως ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ἀλβάνου. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην μοναχοῦ τινος· Ἐὰν ἐν Ἀρμενίᾳ ἐώρταζον τὴν Σύλληψιν τῆς Περθένου, ὁ ἀρχιεπίσκοπος περιηγητῆς ἀπήντησε.

«Μάλιστα, καὶ ἡ αἰτία εἶναι ὅτι εἰς ἄγγελος ἀνήγγειλε τοῦτο τῷ Ἰωακείμ, λυπουμένῳ καὶ κατοικοῦντι τότε εἰς τὴν ἔρημον. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐορτάζομεν καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.» Παρὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἀληθῆ καὶ ὀρθόδοξον, ὁ ἱστορικὸς ἀναφέρει ἑτέραν ψευδῆ καὶ δυσειδαίμονα. Ἡρώτησαν τὸν Ἀρμένιον ἀρχιεπίσκοπον ἐὰν ἤκουσε νὰ ὁμιλῶσι περὶ τινος Ἰωσήφ, συγχρόνου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅστις διετηρήθη ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης πρὸς ἀπόδειξιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. «Ὁ Πανιερώτατος, ἀπήντησεν ὁ διερμηνεύς του, γνωρίζει κάλλιστα τὸν

Ἰωσήφ τοῦτον, καὶ ὀλίγον πρὶν ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν δύσιν, ἐδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν τράπεζάν του ἐν Ἀρμενίᾳ. Οὗτος ὠνομάζετο Χαρτόφιλος, καὶ ἦν θυμῶν τοῦ Πιλάτου. Ὅτε δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἔσυρον τὸν Ἰησοῦν ἐκτὸς τοῦ Πραιτωρείου, ἀφοῦ κατεδικάσθη, ὁ Χαρτόφιλος ὤθησεν αὐτὸν βραχύτως διὰ τῆς χειρὸς του ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τῷ εἶπεν Ἰβριτικῶς: Ἄγε ταχέως, Ἰησοῦ, ἄγε τί βραδύνεις; Ὁ Σωτὴρ προσέβλεψεν αὐτῷ δι' αὐστηροῦ βλέμματος καὶ τῷ εἶπεν: Ἄγε καὶ σὺ, θέλεις μ' ἀναμάνει μέγρι τῆς ἐπανόδου μου. Μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ὁ Χαρτόφιλος ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀνανίου, καὶ ὠνομάσθη Ἰωσήφ.

Φθάσας εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν ἐτῶν, ὁ Ἰωσήφ ἐπανῆλθε διὰ θαυματουργοῦ μεταμορφώσεως εἰς τὴν ἡλικίαν, εἰς ἣν ἦτον, ὅτε ἔσχε τὴν δυστυχίαν νὰ προσβῆλθῃ ἐξ ἀγνοίας τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐπάνοδος αὐτοῦ εἰς τὴν τρικκοταετίαν ἐπέρχεται αὐτῷ κατὰ πάντα ἑκατὸν ἔτη. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀρμενίας διηγῆθη πολλὰς λεπτομερείας περὶ τοῦ περιπλανωμένου τούτου Ἰουδαίου τῆς Ἀνατολῆς, καὶ οἱ Ἄγγλοι ἐξεπλάγησαν, ἀκούσαντες περιστατικὴν διήγησιν αὐτόπτου μάρτυρος. «Ἄγνοεῖ τις, λέγει ὁ Leury, τί μᾶλλον νὰ θαυμάσῃ, ἢ τὴν προπέτειαν τῶν Ἀρμενίων, διαδιδόντων παρόμοια, ἢ τὴν ἀπλουτικότητα τῶν Ἄγγλων, πιστευόντων εἰς ταῦτα».

Περὶ ἑνὸς μόνου λυπούμεθα ἐνταῦθα, διότι αἱ θρησκευτικαὶ σχέσεις τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως δὲν ἐτελεσφόρησαν πρὸς ἀμοιβαίον παραδειγματισμὸν, διὰ τὴν μεταδόσιν τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, προτιμωτέρας τῶν δευτερευόντων καὶ ἀλόγων συναξαρίων, διότι, ἐν ταῖς σχέσεσι ταύταις, ὑπὸ τὸ θρησκευτικὸν κάλυμμα, φαίνεται ὅτι προσέρχεται τὸ πολιτικὸν συμφέρον, ἡ ἐπικράτησις, ἡ πλουτοκρατία καὶ ἡ ἐξάπατη.

(Ἔπεται σὺντέχεια).

Περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Λυδῶν, Μήδων καὶ Περσῶν.

(Συνέχεια)

○ ○ ○

Ἐπαγρόπησις ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν.

Ἡ διατήρησις τῆς εὐταξίας φαίνεται εὐκόλος ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου, ὅπου ἡ διεύθυνσις τῶν πολιτικῶν ἀξιοματικῶν καὶ τῶν δικαστῶν ἐπιτηρεῖται ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ μόνος ὁ ὀρθθαλμὸς τοῦ θρόνου εἶναι ἱκανὸς νὰ κρατῇ τοὺς ὑπὸκτους εἰς τὴν σεβασμὸν. Ἀλλὰ δὲν γίνεται τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὅπου ἡ ἀπυμάκρυνσις τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἡ ἐλπίς τῆς ἀτιμωρησίας δύνανται νὰ δώσουν χώραν εἰς πολλὰς καταχρήσεις ἀπὸ μέρους τῶν ἀξιοματικῶν καὶ τῶν διοικητῶν, καὶ νὰ συμβῶσιν ἀταξίαι ἀπὸ μέρους τῶν λαῶν διὰ τοῦτο ἡ πολιτικὴ τῶν Περσῶν ἐπέστησε πάρα

πολὴ τὴν προσοχὴν τῆς εἰς τοῦτο, καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπέτυχε.

Τὸ κράτος τῆς Περσίας διηγεῖτο εἰς 127 ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων οἱ διοικηταὶ ὠνομάζοντο Σατράπαι. Οὗτοι δὲ εἶχον ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τριῶν πρωτίστους ὑπουργοὺς, οἵτινες ἐπηγρόπων ἐπὶ τῆς διοικήσεώς των, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἐδίδον λόγον περὶ πασῶν τῶν υποθέσεων τῶν ἐπαρχιῶν των, καὶ οὗτοι ἀκολούθως ἐξέθετον ταῦτα συνοπτικῶς εἰς τὸν βασιλεῖα. Ταῦτην δὲ τὴν καλὴν διεύθυνσιν συνέστησε Δαριεὺς ὁ Μῆδος, τούτέστιν, ὁ Κυρξάρος, ἡ μάλλον, ὁ Κύρος, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ του· οὗτοι οἱ Σατράπαι, ἅμα διορίζοντο, ἦσαν ἐπιφορτισμένοι, ἕκαστος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, νὰ δίδωσι προσοχὴν τῶσιν εἰς τὰ συμφέροντα τῶν λαῶν, ὅσων καὶ εἰς τὰ τοῦ ἡγεμόνος. Διότι ὁ Κύρος ἦτο πεπεισμένος, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ μεταξὺ τούτων τῶν δύο συμφερόντων, τὰ ὅποια εἶναι ἀναγκαιῶς συνδεδεμένα· ἐπειδὴ οἱ λαοὶ δὲν δύνανται νὰ ἦναι εὐτυχεῖς, ἐὰν ὁ ἡγεμὸν δὲν ἦναι ἰσχυρὸς καὶ εἰς κατάστασιν νὰ τοὺς υπερασπίζηται· μῆτε ὁ ἡγεμὸν ἀληθῶς ἰσχυρὸς, ἐὰν οἱ λαοὶ δὲν εὐτυχήσιν.

Οὗτοι οἱ Σατράπαι ἦσαν τὰ πλέον διακεκριμένα πρόσωπα τοῦ κράτους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Κύρος προσδιώρισε γῆπεδα καὶ προσόδους, ἀναλόγους τῆς ἐπισιμότητος τῶν δημοσίων θέσεων των. Ἦθελε δὲ νὰ ζῶσιν εὐγενῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν, διὰ νὰ προσελκύωσι τὸ σέβας τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν λαῶν, οἵτινες ἐνεπιστεύθησαν ὑπὸ τὴν μέριμνάν των· καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ θεραπεία των, ἡ ἐνδυμασία, ἡ τράπεζά των ἠ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν βαθμὸν των, χωρὶς ὅμως νὰ ἐξέρχονται τῶν ὁρίων μιᾶς φρονίμου καὶ εὐλόγου σεμνότητος. Παρεῖχε δ' ἑαυτὸν ἐναργῆς παραδειγμα εἰς αὐτοὺς, καθὼς ἐπεθύμει νὰ πράττωσι τὸ αὐτὸ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες εἰς ἐκείνους, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχον ἐπιστάσιν τινὰ ὥστε ἡ αὐτὴ τάξις, ἥτις ἐβασίλευεν εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ ἡγεμόνος, νὰ διατηρῆται ἀναλόγως καὶ εἰς τὰ μέγαρα τῶν Σατραπῶν καὶ εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀρχόντων. Ἐπομένως διὰ νὰ προλαμβάνῃ ὅσον ἦτο δυνατόν εἰς αὐτὸν, πάσας τὰς καταχρήσεις, τὰς ὁποίας ἠδύνατό τις νὰ πράξῃ εἰς μίαν ἀρχὴν τῶσων μεγάλῃ, ὡς ἦτο ἡ τῶν Σατραπῶν, ἐπεφύλαττεν εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν αὐτοὺς, καὶ ἠθέλην οἷ τε πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ διοικηταὶ καὶ ἄλλοι ὅμοιοι ἀξιοματικοὶ ν' ἀπευθύνωνται ἀμέσως εἰς τὸν ἡγεμόνα, καὶ νὰ λαμβάνωσι παρ' αὐτοῦ τὰς διαταγὰς, ὥστε ἐὰν οἱ Σατράπαι ἐμελλον νὰ καταχρασθῶσι τὴν ἀρχήν των, νὰ γνωρίζωσιν ὅτι ἠθέλον εὐρεθῆ εἰς αὐτοὺς τόσσοι ἐπιθεωρηταὶ καὶ αὐστηροὶ κριταί. Καὶ διὰ νὰ καταστήτῃ τὴν σχέσιν τῶν ἐπιστολῶν ἀσφαλετέραν καὶ ταχυτέραν, ἐσύστησε καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ κράτους τοὺς ταχυδρόμους, οἵτινες ἡμέραν καὶ νύκτα ὤδοιπόρουσαν, καὶ ἔκαμνον τα-

γυπορίαν έκτακτον. Ακολούθως θέλομεν όμιλήσει περί ταχυδρομείων.

Ο βασιλεύς δέν έπανεπύετο εζ έλοκλήρου περί τής μερίμνης τών έπαρχιών επί τών Σατραπίων και διοικητών, άλλ' άφ' έκαυτου του έλάμβανε γνώσιν περί τούτων, πεπεισμένος ότι τή βασιλευείν διά τών άλλων είναι ήμισοβασιλευείν· διά τούτο εΐς αξιωματικός του στέμματος ήτο έπιφορτισμένος έκάστην πρωΐαν, εξυπνών αυτών να τω λέγη. « Βασιλεύ, έγέρθητι, και σκέψου να έκπληρώσης τά καθήκοντα, διά τά όποια ό Όροσμάδης σε κατέστησεν επί του θρόνου »· ό δε Όροσμάδης ήτο θεός, τιμώμενος τό πάλαι παρά τοίς Πέρταις. Ο Πλούταρχος, αναφέρων ταύτην τήν συνήθειαν, λέγει, ότι εΐς αγαθός ήγεμών δέν έχει ανάγκην να έπαναλαμβάνη εις αυτών αξιωματικός τις τήν είδησιν ταύτην· διότι ή προς τόν λαόν του αγάπη και ή αγαθή αυτού καρδιά έμπνέουσι τούτο εις αυτόν.

Παρά τοίς Πέρταις λοιπόν ένομιζετο, ότι ό βασιλεύς ήτον υπόχρεως, κατ' αρχαίαν συνήθειαν, να επισκέπτεται προσωπικώς πάσας τās έπαρχίας του Κράτους του και εγνωρίζεν ούτος, καθώς λέγει ό Τραϊανός Πλίσιος, ότι ή μονιμωτέρα δόξα και ή έπαισθητοτέρα χαρά ενός αγαθού ήγεμόνος είναι τό να υπάγη από κειρου εις καιρόν διά να δεικνύη εις τούς λαούς τόν κοινόν Πατέρα των· να συμφιλιώνη τās τεταραχμένας πόλεις διά του άμοιβαίου μίσους και τών διγνοοιών να έμποδίζη τās ταραχάς, έτοιμους να έκβραγώσιν έχι τόνον διά τήν άσπιρητότητα τής διοικήσεως, όσον δι' έλλειψιν τής χρήσεως του όρθου λόγου· να κωλύη τās αδικίας και καταδυναστεύσεις τών άρχόντων· να άκυρώνη πάν ό,τι εγεινεν έναντίον τής εϋταξίας και τών κανόνων· έν-ένι λόγω, να φέρη πανταχού, ώς ευεργετικόν άστρον, σωτήριον επιβρόχην, ή μάλλον ώς είδος θεότητος να γνωρίζη και άκούη τά πάντα, να παρευρίσκηται πανταχού, χωρίς ν' άποβρίπτη ποτέ κανέν παράπονον ή καμίαν παρακλητικήν αναφοράν.

Όταν ό βασιλεύς δέν ηδύνατο να επισκεφθί αυτοπροσώπως τās έπαρχίας, έπεμπεν εις τήν θέσιν του εκ τών Μεγιστάνων του κράτους, γνωστών διά τήν φρόνησιν και άρετήν των, τούς όποιους κοινώς ώνόμαζον· *όρθαλμους* και *ώτα* του ήγεμόνος, διότι πανταχού έβλεπεν ούτους, και έκπληροφείτο περί πάντων διά μέσου των. Όταν δε έλεγον, ότι οι συγχεροτόντες τό συμβούλιον μεγιστάνες, ή οι διχειριζόμενοι διάφορα ύπουργήματα, ήσαν οι *όρθαλμοι* και τά *ώτα* του ήγεμόνος, εσήμαινον και τόν ήγεμόνα και τούς ύπουργούς του· διότι, καθώς ήμεΐς έχομεν τά όργανα τών αισθησέων μας, όχι διά ν' αναπαύωμεθα, αλλά να ενεργώμεν δι' αυτών, ούτω και οι ύπουργοι δέν ενήργουν δι' έκαυτούς, αλλά διά τόν ήγεμόνα, όστις ήτον ή κεφαλή των και δι' όλον τό σώμα του κράτους.

Η δε λεπτομέρεια αΐτη, είτε όταν ό βασιλεύς υπήγεινεν αυτοπροσώπως, είτε οι προσωρινοί έπιτροποι και έπιθεωρηται, τούς όποιους προσδιώριζε δι' αυτήν τήν έκτέλεσιν, είναι πολλού θαυμασμου αξία, και δεικνύει πόσον καλώς έννόουν τότε, εις τί συνίσταται ή φρόνησις και έπιτηδειότης τής κυβερνήσεως. Δέν ένησχόλουν δε τόν κοινόν του ήγεμόνος ή τών ύπουργών τά μεγάλα μόνον άντικείμενα, ώς ό πόλεμος, τά οικονομικά του κράτους, ή δικαιοσύνη και τό έμπόριον, άλλ' *άκομη* και ή *ασφάλεια* και *καλλονή* τών πόλεων, ή *άνετος κατοικία* τών πολιτών, εΐ έπισκευά τών δημοσίων *όδών*, τών γεφυρών και προχωμάτων, ή *φύλαξις* τών δασών· διά να μη φθείρωνται, πρό πάντων ή *καλλιέργεια τών γαιών*· και ένι λόγω, περί πάντων *εφρόντιζον*, ώστε και τās *εϋτελεστέραις* και *βραχυσοτέραις τέχναις* ενόμιζον αξίας τής προσοχής των. Και τρώντι, οί τε *υπήκοοι*, και ό,τι έχουσιν ούτοι, άποτελοϋσι μέρος των *εμπιστευθέντων* εις τήν επαγρπνησιν, *εδουλοϋσιν*, και τήν δραστηριότητα του άρχηγου τής πολιτείας· ή αγάπη του ως προς αυτήν είναι γενική· τά πάντα περιλαμβάνει, και έκτείνεται πανταχού· επαρκεί εις τό δημόσιον και εις τούς ιδιώτας· φέρει εις τήν καρδίαν του έκάστην *έπαρχίαν*, *πόλιν* και *οικογένειαν*· τά πάντα αντιχούσιν εις αυτόν, τά πάντα τόν είδοποιούσι και τω ένδιαφέρουσιν.

Εΐπομεν ανωτέρω, ότι ή *καλλιέργεια τών γαιών* ήτον έν τών μεγάλων *αντικειμένων*, τά όποια εΐλκυον τήν προσοχήν των Περσών. Τρώντι, εκ των πρώτων μεριμών του ήγεμόνος ήτο να *άκμαΐζη* ή γεωργία· και οι Σατράπαι, τών όποιων ή έπαρχία ήτο καλώς *καλλιεργημένη*, εϋνοούντο πάρα πολύ. Καθώς δε υπήρχον διωρισμένοι ύπουργοι διά τήν διεύθυνσιν των στρατευμάτων, ούτως υπήρχον τοιοϋτοι, *επαγρυπνούντες* επί τών *άγροτικών εργασιών*· και οι μόν *εφρόντιζον* περί τής του τόπου *προφυλάξεως*, οι δε περί τής *καλλιεργείας* αυτου. Ο ήγεμών έπροσάτευε τά δύο ταυτα ύπουργεία μετ' εϋνοίας σχεδόν ίσως, διότι και τά δύο συνέτρεχον εις τόν αυτόν σκοπόν, και ήταν *ανάγκατα* διά τό δημόσιον καλόν. Επειδή, εάν αι γαίαι δέν δύνανται να *καλλιεργηθώσιν* άνευ τής βοήθειαις και προστασίας των στρατευμάτων, τά όποια *υπερασπίζονται* και *εξασφαλίζουν* αυτάς, δέν δύνανται να *διχτραφώσι* τά στρατεύματα, οϋτε να *διατηρηθώσιν* άνευ τής *εργασίας* των ζευγαλιτών, *όστινες καλλιεργούσι τās γαίαις*. Όθεν δικαίω τω λόγω ό ήγεμών, όταν δέν ηδύνατο να *πληροφρηθί* ό ίδιος, *εζήτει* λόγον *άκριβη* περί του τρόπου, δι' ου έκάστη *έπαρχία* και *χώρα* *εκαλλιεργείτο*· προσέτι ήθελε να *μανθάνη*, εάν *εκάστος* *τύπος* *εκαρποφορεί* *δαψιλώς* εις πάν ό,τι *ηδύνατο* να *πράξη*· *συγκατέβαινε* *άκομη* και *έχρι* τής *λεπτομερείαις*, ώς *διηγείται* ό *Ξενοφών* περί του νεωτέρου *Κύρου*, του να *εξετάζη*, εάν οι

κῆποι τῶν ἰδιωτῶν κλωδῶς διεισπνύοντο, καὶ ἔφερον κερποῦς, ἀφθόνας· ἀντήμιεθε τοὺς ἐπιστάτας καὶ ἐπιτηρητάς, τῶν ὁποίων ἡ ἐπαρχία, εἴτε ἡ χώρα, ἦτο καλῶς καλλιεργημένη, καὶ ἐτιμῶρει τὴν ἀμέλειαν καὶ ἀκηδῖαν τῶν ὀνητῶν, εἴτινες ἄφινον τὰς γαῖας τῶν ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀκάρπους. Τοιαύτη μέριμνα δὲν εἶναι ἀναξίσι εἰς ἓνα ἡγεμόνα, ὅστις δι' αὐτῆς διαδίδει εἰς τὸ κράτος του πλουσίως καὶ ἀφθότως τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν φιλοπονίαν καὶ ἐνασχόλησιν, μέσσω ἀσφαλῆς εἰς τὸ νὰ διασκευάζῃ τὸ πλῆθος τῶν ὀνητῶν καὶ ἀργῶν ἀνθρώπων, οἵτινες εἶναι μέγα ἄχθος ἀρούρης, καὶ ἀτιμάζουσι τὸ κράτος.

Ὁ Ξενοφῶν μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ Σωκράτους ἐπι: εἰ λημπρῶς τὴν γεωργίαν, ὡς τὴν τιμιωτέραν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνασχόλησιν, τὴν ἀρχαιοτέραν, καὶ τὴν συμφωνοτέραν τῇ φύσει του· προσέτι ὡς κοινὴν τροφὴν πασῶν τῶν κοινωνικῶν ταξέων καὶ τῶν ἡλικιῶν ὡς πηγὴν τῆς υγείας, τῆς σωματικῆς ἰσχύος, τῆς ἀφθονίας, τοῦ πλούτου, καὶ μάλιστα ἀπειρῶν ἡδονῶν καὶ τρυφῶν, ἀλλ' ἐντίμων καὶ φρονιμῶν ὡς τὴν διδάσκαλον καὶ τὸ σχολεῖον τῆς ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς θρησκείας, καὶ ἐνὶ λόγῳ πασῶν τῶν ἀρετῶν, πολεμικῶν τε καὶ πολιτικῶν. Ἀναφέρει τὸν καλὸν λόγον τοῦ Λακεδαιμονίου Λυσιάδρου, ὅστις, περιδιαβάζων εἰς τὰς Σάρδεις μετὰ τοῦ νεωτέρου Κύρου, καὶ μαθὼν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἡγεμόνος τούτου, ὅτι αὐτὸς ἰδίαις χερσὶν ἐφύτευσε τὰ περισσώτερα τῶν δένδρων, τὰ ὅποια ἔβλεπεν, ἀνεκράχυσεν εἰπὼν, ὅτι δίκαιον εἶχον οἱ ἐγκωμιάζοντες τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ Κύρου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρετὴ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν εὐτυχίαν του, καὶ ὅστις ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπροτέρας πολυτελείας καὶ ὑψηλοτέρας μεγαλοπρεπείας ἐγνώριζε νὰ διατηρῇ αἰσθητῶν τοῦ καλοῦ τόσον καθάραν καὶ σύμφωνον τῷ ὀρθῷ λόγῳ «δίκαιός μοι δοκεῖ, ὦ Κύρε, εὐδαιμῶν εἶναι· ἀγαθός γάρ ὢν ἀνὴρ, εὐδαιμονεῖς».

Εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν ἡ νεολαία ἡμῶν, καὶ πάντες οἱ ὀνητοὶ καὶ ἄεργοι, ἐλάβανον κλίσιν εἰς τὴν γεωργίαν, ἥτις δὲν θέλει τοῖς προξενῆται ἀτιμίαν, ἀλλὰ τιμὴν, ἰσχύν, εὐρωστίαν, καθόσω μάλιστα ἔχομεν παραδείγματα καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν, καὶ τοὺς ἀρχαίους Ῥωμαίους, οἵτινες, διὰ τῆς ποδὸς τὴν γεωργίαν ἐνασχολήσασαν, κατὰ πολλοὺς αἰῶνας ἐγένοντο οἱ πολεμικώτεροι καὶ γενναιοψυχώτεροι πάντων τῶν ἄλλων ἔθνων.

Ἐφευρέσις Ταχυδρομείων καὶ Ταχυδρόμων.

Ἡ ἐφευρέσις αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὸν Κύρον, καὶ δὲν γνωρίζομεν ποσῶς, ἂν πρὸ τούτου ἀναφέρεται τι περὶ αὐτῶν. Ἐπειδὴ τὸ κράτος τῶν Περσῶν, μετὰ τὰς τελευταίας του κατακτήσεις, ἔλαβεν εὐρύχωρον ἔκτασιν, καὶ ἀπῆται, ὅπως πάντες οἱ Διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ οἱ ἀξιω-

ματικοὶ τοῦ στρατοῦ γράφωσιν εἰς τὸν ἡγεμόνα λεπτομερῶς, καὶ πληροφορῶσιν αὐτὸν περὶ παντὸς ὅ,τι συνέβαιεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν των, διὰ νὰ καταστήσῃ ὁ Κύρος ταύτην τὴν σχέσιν ἀσφαλεστέραν καὶ ταχυτέραν, ὥστε καὶ ταχέως νὰ εἰδοποιῆται, καὶ εὐθὺς νὰ δίδῃ τὰς διαταγὰς, διώρισεν ταχυδρόμους καὶ ταχυδρομεία εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν. Σκεφθεὶς δὲ, ὅτι καλὸς τις ἵππος, διωκόμενος μετὰ βίας, πόσον δρόμον ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ εἰς μίαν ἡμέραν, χάρις ὅμως νὰ βλαφθῇ, διέταξε νὰ κατασκευάσωσιν ἀναλόγους σταύλους, κατ' ἴσα δικαστήματα ἀπέχοντες, καὶ ἐπεμψεν ἵππους καὶ ἵπποκόμους, ὅπως ἐπιμελῶνται αὐτούς. Διώρισεν ὁμοίως ἐπιστάτην εἰς τοὺς σταύλους διὰ νὰ δέχεται τοὺς φακέλους ἀπὸ τοῦ φθάνοντος Ταχυδρόμου, καὶ νὰ τοὺς ἐγγιρίζωσιν εἰς ἄλλους, καὶ τοὺς κεκοικιακούς ἵππους νὰ ἀναπαύωσιν. Οἱ δὲ ταχυδρόμοι νυκθήμερῶν περιεπάτουσαν μετὰ ταχύτητα, χωρὶς νὰ τοῖς γίνεταί πρόσκομμα μῆτε ἡ βροχὴ, μῆτε ἡ χιὼν, μῆτε ἡ θερμότης, μῆτε ἄλλη τις στενοχωρία. Καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὁμιλεῖ περὶ τῶν αὐτῶν ταχυδρόμων ἐπὶ Ξέρξου.

Οὗτοι οἱ ταχυδρόμοι κατὰ τὴν Περσικὴν γλῶσσαν ὠνομάζοντο Ἀγγαροι. Ἡ διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων καταστάθη σημαντικὴ θέσις, τὴν ὁποίαν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρείος ἀνεπλήρωσεν. Ὁ Ξενοφῶν παρατηρεῖ ὅτι ἡ σύστασις αὕτη διήρκει ἀκόμη ἐπὶ τοῦ καιροῦ του, ὅπερ συνάδει ἐντελῶς μετὰ τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ βιβλίον τῆς Εὐσθῆρ περὶ τοῦ ἐκδοθέντος διατάγματος ὑπὸ τοῦ Ἀποσῆρου πρὸς χάριν τῶν Ἑβραίων, διαδοθέντος ταχύτατα καθ' ἅπαν τὸ εὐρύχωρον τοῦτο κράτος διὰ τῶν ταχυδρομείων.

Ἐκπλήττεται τις ἐλλόγως βλέπων, ὅτι τὰ ἐν τῇ ἀνατολῇ ὑπὸ τοῦ Κύρου ἐφευρεθέντα, καὶ παρὰ τῶν διαδόχων του κατὰ πολλοὺς αἰῶνας μεταχειρισθέντα ταχυδρομεία, καὶ τόσον ὠφέλιμα εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δὲν μετέβησαν εἰς τὴν Δύσιν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς πλέον πεπολιτισμένους τότε λαοὺς, οἱοὶ ἦσαν οἱ Ἕλληες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι. Περὶσσότερας δ' ἀπορίας ἀξίον εἶναι, ὅτι μόνον εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους περιωρίσθησαν τὰ ταχυδρομεία, καὶ δὲν ἐξετάθησαν μῆτε πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, μῆτε δι' εὐκολίαν τοῦ ἐμπορίου, τῆς διεκπεραιώσεως τῶν ὑποθέσεων τῶν ἰδιωτῶν, τῆς ταχύτητος τῶν περιηγητῶν, κτλ.

Φροντίσις ἐπὶ τῶν Οἰκορομικῶν τοῦ Κράτους.

Ὁ ἡγεμὼν εἶναι τὸ ξίφος καὶ ἡ ἀσπίς τοῦ κράτους, τοῦ ὁποίου ἐξασφαλίζει τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν. Ὅπως ὑπερασπίζεται αὐτὸ, ἔχει ἀνάγκην ὀπλων, στρατιωτῶν, ὀχυρωμάτων, ναυστάθμων καὶ πλοίων, ἅπερ ἀπαιτοῦσι μεγάλας δαπάνας. Ἀφ' ἑτέρου, δίκαιον εἶναι νὰ ἔλθῃ τι ὁ ἡγεμὼν τὸ ὑποστηρίζον τὸ μεγαλεῖον τοῦ κρά-

τους, καὶ νὰ πράττη τι διὰ νὰ σέβωνται τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ἀρχὴν του. Οὗτοι λοιπὸν, οἱ δύο πρῶτοι καὶ εὐλογημένοι λόγοι ἔδωκαν χώραν εἰς τὸν διορισμὸν τῶν φόρων. Πρὸς τοῦτοις ἡ δημοσίαις ὠφέλειαι καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐξοφλεῖν τὰ χρεῖα τοῦ κράτους ἐγένεον αἴτια, ὅπως κανονισθῆ ἡ χρῆσις τῶν φόρων. Ὅθεν οὐδὲν δικαιώτερον καὶ ἔλλογώτερον τοιαύτης ἐπιβολῆς φόρου· διότι ἕκαστος ἰδιώτης, ὅπως διατηρῆται εὐτυχῆς, ἀγοράζει οὕτω δι' ἐλαφροῦς φορολογίας τὴν ἀνάγκυσιν, ἥτοιχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς του.

Αἱ πρόσοδοι τῶν βασιλείων τῆς Περσίας συνίσταντο ἢ εἰς εἰσπραξίν χρημάτων, ἐπιβεβλημένων ἐπὶ τῶν λαῶν, ἢ εἰς συνεισφορὰν πολλῶν τῆς φύσεως πραγμάτων, ὡς γεννημάτων, ζωοτροφῶν, χόρτων διὰ τοῦς ἵππους, καμήλων, ἵππων, καὶ παντὸς ὅτι σπανιώτερον ὑπῆρχεν εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν. Ὁ Στράβων διηγείται, ὅτι ὁ Σατραπῆς τῆς Ἀρμενίας ἔπεμπε τακτικῶς κατ' ἔτος εἰς τὸν βασιλεῦσιν τῆς Περσίας 20,000 πώλους· δύναται δὲ τις νὰ κρίνῃ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἀναλόγως. Οἱ φόροι ἐπὶ τῶν κεκτημένων ἐθνῶν μόνον ἐπιτίθεντο, διότι οἱ φυσικοὶ ὑπῆκοοι Πέρσαι ἦσαν ἐξηρημένοι πάσης φορολογίας. Αὕτη δὲ ἡ χρῆσις ἐπὶ Δαρείου εἰσῆλθη, ὅτε προσδιωρίσθη καὶ ἡ ποσότης τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια ὄφειλεν ἐκάστη ἐπαρχία νὰ πληρῶνῃ κατ' ἔτος· ἡ ποσότης αὕτη, καθόσον δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ Ἡρόδοτου, ἀνέβηκε σχεδὸν εἰς τεσσαράκοντα τέσσαρα ἑκατομμύρια.

Ὁ τόπος, ὅπου ἐφύλαττον τοὺς θησαυροὺς τούτους, ὠνομάζετο Γάζα, κατὰ τὴν Περσικὴν γλῶσσαν ὑπῆρχον δὲ τοιοῦτοι θησαυροὶ εἰς τὰ Σούσα, Περσέπολιν, Πασαργάδην, Δαμασκόν, καὶ εἰς ἄλλας πόλεις. Ὁ χρυτὸς καὶ ἄργυρος ἐφυλάττοντο εἰς ἐλάσματα (βέργαι), ἐξ ὧν κατεσκευάζον νομισμάτα, ὅσων ὁ ἡγεμὸν εἶχεν ἀνάγκη. Τὸ πρῶτον νόμισμα τῶν Περσῶν ἦτο ἐκ χρυσοῦ, καὶ ὠνομάζετο Δαρεικὸς ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Δαρείου, ὅστις πρῶτος τὸ ἐκοψε, καὶ τὸ ὅποιον ἀφ' ἐνὸς μὲν μέρους ἔφερε τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ἑτέρου δὲ ἓνα τοξότην. Ἐνόστοι παρὰ τοῖς συγγραφεύσιν ὁ Δαρεικὸς, ὠνομάζεται χρυσοῦς στατήρ, διότι, ὡς ὁ Ἀττικὸς στατήρ, εἶχε βάρη δύο δραχμῶν χρυσοῦ, αἵτινες εἶχον ἀξίαν δύο δραχμῶν ἀργυρῶν.

Ἐκτὸς τῶν φόρων τούτων, αἵτινες εἰσπραττόντο εἰς χρήματα, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη φορολογία, ἥτις ἐγένετο εἰς ζωοτροφίας διὰ τὴν τράπεζαν τοῦ ἡγεμῶνος καὶ τοῦ παλατίου του, καὶ εἰς ἐπιχορήγησιν γεννημάτων, χόρτων καὶ τροφῶν πρὸς διατροφήν τῶν στρατευμάτων, καὶ ἵππων διὰ τὸ ἵππικόν. Αἱ εἰκοσιεξὶ Σατραπεῖαι ἐχορήγουν ταύτην τὴν συνεισφορὰν, ἐκάστη κατὰ τὸ μερίδιον καὶ τὸν φόρον τῆς. Ὁ Ἡρόδοτος διηγείται, ὅτι ἡ Σατραπεῖα τῆς Βαβυλωνίας, οὕσα ἡ πλέον ἐκτεταμένη καὶ ἡ πλουσιωτέρα πτωσῶν, ἐχορήγει μόνη

κατὰ τέσσαρας μῆνας ταύτην τὴν συνεισφορὰν ὥστε αὕτη ἔδιδε τὸ τρίτον τοῦ ὄλου, ἡ δὲ λοιπὴ πᾶσα Ἀσία τὰ δύο ἄλλα τρίτα.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω λοιπὸν, ἦοι βασιλεῖς τῆς Περσίας δὲν εἰσέπραττον πάντας τοὺς φόρους εἰς χρήματα, ἀλλ' εὐχαριστοῦντο νὰ λαμβάνωσι μόνον μέρος· ἐξ αὐτῶν, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τροφίμα, τὰ ὅποια παρήγον αἱ ἐπαρχίαι ὅπερ δεικνύει τὴν πολλὴν φρόνησιν, φιλανθρωπίαν καὶ μετριοφροσύνην τῆς κυβερνήσεως. Αναμφισβόλου πολὺ δύσκολον, καὶ μάλιστα εἰς τόπους μεμακρυσμένους, τὸ νὰ μεταποιῶσι τὰ τροφίμα τῶν εἰς χρήματα, χωρὶς νὰ ὑποστῶσι μεγάλας ζημίας· ἐνῷ τίποτε δὲν εὐκολύνει τόσον τὴν εἰσπράξιν, οὔτε φέρει κατάθλιψιν καὶ δαπάναν εἰς τοὺς λαοὺς, ὅταν ἡ κυβερνήσις λαμβάνῃ ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας τὰ προϊόντα αὐτῆς μὲ πληρωμὴν, ὅπερ εἶναι ὁ μόνος εὐχάριστος, φυσικὸς καὶ δικαίος φόρος.

Ἰπῆρχον δὲ τινες πόλεις, προσδιωρισμέναι πρὸς διατήρησιν τοῦ στολισμοῦ καὶ τῆς ἱματιοθήκης τῆς βασιλείας, ἡ μὲν διὰ τὴν ζώνην τῆς, ἡ δὲ διὰ τὸν πέπλον τῆς, οὕτω καὶ περὶ τῶν λοιπῶν καὶ αὐταὶ ἕνεκα τοῦ ἰδίου προσδιορισμοῦ τῶν ὠνομάζοντο· αὕτη μὲν Ζώνη, ἐκείνη δὲ Πέπλος τῆς βασιλείας· τοῦτο δὲ ἀκόμη καὶ ἐπὶ Πλάτωνος ἐπράττετο. Προσέτι μὲ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ ἡγεμὸν ἔδιδε τότε τὰς συντάξεις εἰς ἄτομα, εἰς τὰ ὅποια ἤθελε νὰ χορηγήῃ. Διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας προσδιώρισεν εἰς τὸν Θεμιστοκλέα τὸ εἰσόδημα τεσσαρῶν πόλεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν ἐπρωμήθευε τὸν οἶνον, ἡ ἑτέρα τὸν ἄρτον, ἡ τρίτη τὰ φαγητὰ τῆς τραπέζης του, καὶ ἡ τετάρτη τὰ ἐνδύματα καὶ ἐπιπλά του. Καὶ ὁ Κύρος πρὸ αὐτοῦ, ἠπολητῶμενος τὸν Κυζικηνὸν Πύθαρχον, ἐχορήγησεν εἰς αὐτὸν τὸ εἰσόδημα ἑπτὰ πόλεων· καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους τὸ αὐτὸ ἔγεινε.

Περὶ τοῦ Πολέμου.

Οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας ἀρ' ἑκῶτων ἦσαν ἀριετὰ μάχμοι, καὶ δὲν ἐτρουφόντο γεννησιοφυγίαι· ἀλλ' ὑπὸ τῶν τρυφῶν καὶ ἡδυπαθειῶν πάντες ἐχαυνούντο. Ἐξ αὐτῶν δ' ἐξαιροῦνται οἱ Πέρσαι, αἵτινες πρὸ τοῦ Κύρου, καὶ μάλιστα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἡγεμῶνος, διτρυφίζοντο ὅτι θεωροῦντο ὡς ἄνθρωποι καταλλεπτότατοι εἰς τὸν πόλεμον. Διότι ἡ θέσις τῆς χώρας τῶν, τραχυτάτη καὶ πλήρης ὄρεων, συνετελεε εἰς τὴν ὁποίαν διήγον ὀλιγαρκῆ καὶ σκληρὰν ζωὴν, ὅπερ ἐνδιέφερε πρὸς σχηματισμὸν κελῶν στρατιωτῶν· ἡ καλὴ δὲ ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν οἱ Πέρσαι ἔδιδον εἰς τοὺς νέους, ἦτο ἡ πρώτη αἰτία τῆς γενναϊότητος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ τούτου.

Οἱ Πέρσαι ἐμορφόνοντο εἰς τὴν στρατιωτικὴν διὰ γυμνασμάτων διαφόρων. Ἰππρέτων δὲ εἰς τὸ στρατιωτικὸν συνήθως ἀπὸ τὸ εἰκοστὸν ἔτος μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ. Καὶ εἴτε ἐν καιρῷ πολέμου, εἴτε

ειρήνης, ἔφερον πάντοτε τὸ ζῆφος, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι δὲν εὐνεοῖθιζον. Ἠναγκάζοντο δὲ νὰ καταγράφωνται στρατιῶται εἰς τὸν σημειωθέντα καιρὸν, καὶ ἔθεωρετο μέγα ἔγκλημα τὸ ζῆτειν, ὅπως ἐξαίρεθῇ τις τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας πρὸς παραμυθίαν τῶν γηραλέων γονέων των, ἢ καὶ γηροκόμῳ αὐτῶν.

Ὁ Ἡρόδοτος διμλεῖ περὶ τινος σώματος στρατιωτῶν, προσδιωρισμένων εἰς φύλαξιν τοῦ Ἡγεμόνος, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζον *Αθαράτους*, διότι τὸ σῶμα τοῦτο, συγκείμενον ἐκ δέκα χιλ., ὑφίστατο πάντοτε εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν, καὶ ἂν τις ἐξ αὐτῶν ἀπέθνησκεν, εὐθὺς ἀντικατετίθειτο πρὸ ἄλλου ὡς φαίνεται δὲ ἐπὶ Κύρου ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς ἢ τῶν δέκα χιλ. φρουρά. Οὗτοι διεκρίνοντο πάντων τῶν ἄλλων διὰ τοῦ λαμπροῦ ὄπλισμοῦ, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς γενναιοψυχίας των. Ὁ Κούρτιος Κούντος καὶ περὶ τούτων ἀναφέρει, καὶ περὶ ἄλλου τινὸς σώματος, συγκειμένου ἐκ 15,000 ἀνδρῶν, προσδιωρισμένων ὁμοίως ὡς σωματοφυλάκων τοῦ ἡγεμόνος, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζον *Δορυφόρους*.

Ἡ ΑΝΘΟΥΛΑ

(Συνέχεια τοῦ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ).

Γ.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ.

« Λοιπόν! ζήτησάνεκραξεν ὁ Καλδερῶν. — Θὰ λάβῃς ἐν πρόσωπον εἰς τὸν Ὀρφέα μου, θὰ νικήσῃς τὴν Μαγδαληνὴν καὶ ὅλας τὰς Ἰταλίδας αἰοῦδας, σοὶ τὸ ὑπόσχομαι. Ἐγὼ ἐπιφορτίζομαι διὰ τὴν παρουσίαν σου, διὰ τὰς πρώτας σου πράξεις. Δύριον, ἢ κάλλιον σήμερον, θὰ ἀφήσῃς αὐτὴν τὴν οἰκίαν.

— Ἰησοῦ Μιρία! μήπως εἶναι ὄνειρον; — ἐψιθύρισεν ἡ Ἄνα Μύλλερ, πικρατηρούσα ὅτε μὲν τὸν Καλδερῶν, ὅτε δὲ τὴν κόρην τῆς. — Ἀλλὰ, κύριε, πῶς νὰ ἐμφανισθῶμεν εἰς τὸν κόσμον; πῶς νὰ παρουσιασθῶμεν; Ὁμοιοῦμεν τὴν ἑνδεῆ ἀνθρώπους!

— Σὰς λέγω ὅτι ἐγὼ ἐπιφορτίζομαι δι' ὅλα θὰ λάβῃτε ἐνδύματα, ἐπιπλα, χρήματα...

— Ἀγία Παρθένε! διέκοψεν ἡ χήρα — καὶ τίς θὰ μᾶς τὰ δώσῃ;

— Τὰ πλεονέκτημα τῆς θυγατρὸς σας, καὶ ἐγὼ θὰ κάμω πρῶτος τὴν ἀρχήν.

Ἡ Ἀνθούλα δὲν ἤκουε πλέον, ἀλλὰ περιήρατο βραδέως τὴν αἴθουσαν, ὡς ἵνα ἀποχαιρετήσῃ ὄλην ταύτην τὴν ἀθλιότητα καὶ πτωχίαν. Ἡ κόρη εἶχεν ἤδη τὴν συνείδησιν τῶν προτερημάτων τῆς καὶ τὸ προκίσθημα τοῦ μέλλοντός τῆς.

— Μητέρα μου — εἶπεν ἐπανελθοῦσα εἰς τὸ κύμβαλον, ἐφοῦ ἐστηρίχθη μετὰ τινος χειρονομίας χαρᾶς μελαγχολικῆς. — μητέρα μου, μόνον αὐτὸ θὰ λάβωμεν μαζὴ μας: τώρα δὲ, οὐδὲ ἑκατὸν χιλιάδας βεάλια ἂν μᾶς δώσωσι, δὲν θὰ τὸ πωλήσωμεν.

Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τὰ συμβάντα, ἅτινα διηγήθημεν, μέγα πλῆθος συνέβρευσεν εἰς τὸ θέατρον τοῦ Σταυροῦ. Αὐτὴν ταύτην τὴν ἑσπέραν, ἡ Ἄνθη Μύλλερ ἐμελεε νὰ κάμῃ τὴν πρώτην παράστασιν εἰς τὸ νέον δράμα τοῦ Καλδερῶν - δελὰ - Βάρκα. Ἡ τε αὐλή καὶ ἡ πόλις ἦσαν ἐκεῖ διὰ νὰ κρίνωσι περὶ τῆς νέας ἀντιπάλου τῆς Μαγδαληνῆς: καὶ τινὲς μὲν, ἐνθερμοὶ θαυμασταὶ τῆς Ἰταλίδος τραγωδιστρίας, ἔωτερον τὴν κόρην ἐκείνην, ἥτις ἤρξετο ἀφρόνως νὰ παλαίσῃ κατὰ πνεύματος μέχρις ἐκείνου ἀμύμητου ἄλλοι δὲ ἐλάμβανον μέρος ὑπὲρ τῆς προστατευμένης τοῦ Καλδερῶν - δελὰ - Βάρκα, καὶ τύχοντο ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς, διότι αἰσθημα εὐδικῆς φιλοτιμίας διέθετεν αὐτοὺς ὑπὲρ ταύτης, καὶ οἱ πλεῖστοι ἐπιθύμουν ὥστε ἡ Ἰσπανίς νὰ ὑπερβῇ τὴν Ἰταλίδα.

Ἡ εὐρεία αἰθούσα, περὶ τὴν ὁποίαν κλιμακῶδον παρετάσσοντο ὅλαι αἱ διάπυροι καὶ περιεργοὶ οὔται κεφαλαί, ἦτον ἀρκετὰ κακῶς πεφωτισμένη, ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον τσαυτὰ κοσμήματα, τοσοῦτοι κόσμοι καὶ τοσαῦτα ἀνθοδέσμαι, ὥστε τὰ ζῶντ' αὐτῶν χρώματα, αἱ χρυσώσεις, τὰ κειμήλια, ἅτινα ἐξέπεμπον τὰς ἀκτῖνας των ἐν τῇ σκιᾷ, ἐφαίνοντο φωτίζοντα τοὺς θεατὰς διὰ τῶν ἀπαυγαμάτων αὐτῶν. Ἡ ὀρχήστρα εἶχεν ἤδη τοποθετηθῆ πρὸ τῶν φῶτων τοῦ παρασκηνίου, ὅπισθεν δὲ τῆς αὐλαίς ἠκούετο συγκεχυμένους θόρυβος, ὅμοιος πρὸς τὸν θόρυβον τῆς αἰθούσας, ὡς ἂν τὸ ἤμισυ τοῦ δημοσίου κατέλαβε τὴν σκηνήν. Πραγματικῶς, τὰ θρονία, ἅτινα ἦσαν τεθειμένα πρὸ τῶν παρασκηνίων, κατελήφθησαν ἤδη ὑπὸ τῶν ἐλλεικτοτέρων θεατῶν, ὑπὸ τῶν προνομίωχων ζηλωτῶν.

Τέλος πάντων ἀνυψώθη ἡ αὐλαία καὶ πάραυτα ἀποκατέστη βαθεῖα σιωπῆ. Ἡ σιωπὴ ἀσθενῶς ἐφωτίζετο διὰ λαμπάδων κεκρυμμένων ὑπὸ μεταξωτὰ ὑφάσματα ἐν τῷ βᾶθει, μεγάλα ναστόχρστα μὲ λευκοφαίους εἰκόνας, παρίστανον τοὺς βράχους τῆς Θράκης, καὶ τινὰ δένδρα ἐκ πρασίνοῦ χάρτου, ἐξέχοντα τῶν παρασκηνίων, παρίστανον ἐν δάσος. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ὅλη ἡ πολυτέλεια τῶν σκηνογραφῶν, ὅλα τὰ παραστατικὰ ἀναλώματα τῆς ἐποχῆς ταύτης.

Ὅλα τὰ πρόσωπα, ἤδη ἀκίνητα καὶ προσεκτικὰ, ἔστρεφον τὰ βλέμματά των πρὸς τὴν εἰσέτι κενὴν σκηνήν ἢ ὀρχήστρα ἐπαίξε τοὺς πρώτους ρυθμοὺς τῆς ἐνάρξεως πάντες δὲ ἤκουον μετὰ βαθείας προσοχῆς. Ἡ Ἀνθούλα, ἥτις ὄφειλε νὰ φανῇ πρώτη εἰς τὴν σκηνήν, ἦτον ὄρθια εἰς τὸ παρασκηνίον μεταξὺ τῆς μητρὸς τῆς καὶ τοῦ

Καλδερών - δελά- Βάρκα. Ούδεις ἐκ τοῦ συμπλέγματος τούτου, ὅπερ ἦν μεμακρυσμένος ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὑποκριτᾶς, ὠμίλει ἢ νεανίς ἦτο ὠχρὰ ὑπὸ τὸ ψιμμύθιον, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο προῦδιδε τὴν βαθεῖαν συγκίνησίν της. Εἶχε τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ἐσφιγγε τὰς συνηνωμένους χεῖράς της ἐπὶ τοῦ στήθους της, ὡς ἂν ἤθελε νὰ περιστείλῃ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας της. Ἦτον ἀληθῶς ὠραία κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην μετὰ τῆς ἐξ ὀλοσηρικοῦ μαύρου ἐσθῆτός της κεντημένης διὰ πρασίνων φυλλωμάτων καὶ τῆς κυματιζούσης κόμης της, ἐστεμμένης διὰ βρόδων ὁμοιάζεε δὲ τὴν δειλὴν Εὐρουδικην, τὴν ὠχρὰν νόμφην, ἣν ὁ ἔρω, συζύγου ἔμελλεν ἶνα ἀποσπάσῃ τοῦ ἄδου.

Ὅτε δὲ ἡ ὀρχήστρα ἐπικίξε μετὰ θορυβώδου, τόνου ἐπιτάσεως τὰς τελευταίας συμφωνίας τῆς ἐνάρξεως, ὁ Καλδερών- δελά- Βάρκα ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Ἀνθούλας καὶ τῆ εἶπε συγκεινημένη τῆ φωνῇ:

— Ἐμπρός, ἰδοὺ ἡ στιγμή!

Αὕτη ἐσκίρτησε, καὶ θεωροῦσα πρὸ αὐτῆς ὡς ἂν ὄθυσσος ἠνοίγετο ὑπὸ τὰ βήματά της: — Ὡ! ἐψιθύρισε λειποθυμοῦσα — φοβοῦμαι.

— Ἀνθούλα! ἀγαπητή μοι Ἀνθούλα! ἀνεκραῖξεν ὁ Καλδερών — σὲ καθικετεύω, λάβε γενναϊότητα! . . . μήπως δὲν εἶσαι βεβαία διὰ τὴν ἰκανότητα, τὸν θριάμβόν σου; . . . Συλλογίσου τὸ μέλλον, τὸ ὅποιον ἀνοίγεται πρὸ ποδῶν σου . . . Ὁδεύεις πρὸς τὴν τύχην, τὴν δόξαν . . .

Ἡ νεανίς ἤγγισε διὰ τῆς χεῖρός τὸ μέτωπόν της, κεκλυμμένον ὑπὸ ψυχροῦ ἰδρώτος, καὶ ἀνεστέναξεν ἐν βαθέων ὡς ἂν ἔμελλε νὰ ἀφήσῃ τὴν ζωὴν.

— Ἄγε, διὰ τὴν τύχην! τὴν δόξαν! ἐπανελέκθην ὁ Καλδερών.

— Διὰ τὴν μητέρα μου! εἶπεν ἐκείνη βαθεῖα τῆ φωνῇ, στρεφομένη πρὸς τὴν Ἄναν Μύλλερ.

Καὶ πᾶρρυτα ἐφάνη εἰς τὴν σκηνὴν.

Ἡ Ἄνα Μύλλερ ἐπίσης ὠχρὰ, ἐπίσης τρέμουσα ὡς καὶ ἡ θυγάτηρ της, ἐστηρίχθη εἰς τὸν βραχιόνα τοῦ Καλδερών. Τὰ γόνατα αὐτῆς ἐκάμπτοντο ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ, ἤθελε νὰ ἀκούσῃ, ἀλλὰ πέπλος ἐκάλυπτε τοὺς ὀρθαλμοὺς της, βόμβος ἀλγεῖνός ἀντήχει εἰς τὰ ὠτά της, καὶ αὐτὴ ἠσθάνετο ἐκυτὴν θηήσκουσαν. Ὁ Καλδερών ἠκραζέτο πλήρως ταραχῆς καὶ ἀγωνίας, τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἔχων ἐπὶ τῆς Ἀνθούλας: καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἐφοβείτο. Ἀλλ' ἡ ἀβεβαιοότης αὐτῆ, οἱ φόβοι οὗτοι, δὲν διήρκεσαν πολὺ. Ἡ Ἀνθὴ ἐψάλεν ἐν τῷ μέσῳ βαθυτάτης σιωπῆς, οἱ θεαταὶ δὲν ἀνέπειν πλέον. Ἐπειτα δὲ χειμαρρῶς χειροκροτήσεων τοιοῦτων, ὅποιαι δὲν ἴχουσάν ποτε ὑπὸ τὰ φρενὸνμάτα τοῦ θεάτρου τοῦ Σταυροῦ, ἐχαίρεισε τὴν αὐγὴν τῆς ἐξόχου ταύτης ἐπιτηδεύτητος. Ἡ πρώτη δὲ αὕτη δοκιμασία ἦν ἀρκετὴ ἡ Μαγδαληνὴ ἠτήθη. Μετὰ μίαν στιγμὴν,

ἡ Ἀνθούλα εἰσῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὸ παρασκήνιον, ἄθυμος, μὲ βραχιόνας ἐκτεταμένους.

— Μητέρα μου, ἐψιθύρισε ῥιπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἄνης Μύλλερ—μητέρα μου, ἄχ, ἐνόμιζον δι' ἐμὴ θά ἀποθάνω.

— Ζήτω ἡ Ἀνθούλα, ἔ, ζήτω, ἀνεκραύχασεν ὁ Καλδερών μετ' ἐνθουσιασμοῦ, φιλῶν αὐτῆς τὰς χεῖρας:— ἰδοὺ τὸ ὠραιότερον τῶν πρώτων δοκιμῶν, ἀφ' ὅσα ἐπὶ ζωῆς μου εἶδον.

Οἱ νέοι, οἵτινες ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν παρὰ τῆ σκηνῆς ἐδωλίων, ἠγέρθησαν νὰ συγχαρῶσι τὴν νέαν κόρην, ἥτις, ὄλως συγκεινημένη καὶ μειδιῶσα, ὑπεδέχτο μετ' ἀφελούς χαρᾶς τὰς πρώτας ταύτας ὑποκλίσεις.

— Ἀρχοντες—ἀνεφώνησεν ὁ Καλδερών θριαμβεύων—τώρα εἰμπορεῖτε νὰ εἰπῆτε ὅτι ἡ πρώτη τραγωδίστρια τοῦ κόσμου εἶναι Ἰσπανία.

Τὸ δρᾶμα τοῦ Ὀργέως ἐτελείωσεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐτῆς παραφορᾶς τοῦ θαυμασμοῦ: τὸ κοινὸν ἐχαίρεισε τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς νέας αἰδοῦ διὰ φρενητικῶν χειροκροτήσεων. Οἱ παλαιότεροι φοιτηταὶ τοῦ θεάτρου δὲν ἐνθυμοῦντο τοιοῦτον θριάμβον. Καὶ αὕτη δὲ ἡ Καλδερών, ἡ τασούτω ἀγαπητὴ ἐρωμένη Φιλίππου τοῦ Δ', δὲν ἔλαβεν εἰς τὰς μάλλον ὠραίας αἰτῆς ἡμέρας ἐπιτυχίαν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς Ἀνθούλας.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ὡς τὸ προείδεν ὁ Καλδερών, ὁ Ἰταλικὸς στρατὸς ἐψάλλε πρὸ τῶν κενῶν θρονίων, ἡ δὲ Μαγδαληνὴ ἤλθε ταπεινῶς νὰ αἰτήτῃ ἐν πρόσωπον, ὅπερ ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ὀργέως οὐδὲ κἄν τῆ ὑπεσχέθη. Τοῦτο ὑπέβη ἀνήκουστος τῆς τύχης μεταβολῆ διὰ τὴν πτωχὴν ἐκείνην χήραν καὶ τὴν νεάνίδα ἐκείνην, αἵτινες ἐμαραινόντο ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη καιρὸν ἐν τῇ ἀθλιότητι, ὑπέφεραν παντοειδεῖς στέρσεις, ὅλους τοὺς πόρους ἐσχάτης πενίας. Ἢδῃ δὲ ἐγένοντο πλούσιαι, ἐπληρώθησαν δι' ὄλων τῶν ἀγαλλιάσεων, ἃς προξενεῖ μεγάλη τις ἐπιτυχία: ἀλλ' ἡ εὐδαιμονία δὲν τὰς ἐθάμβωσεν ἢ μὲν Ἄνα Μύλλερ ἦτον εἰσέτι ἡ ἀπλὴ καὶ ἀξία ἐκείνη γυνὴ, ἥτις ὑπέστη μετὰ τσαύτης γενναϊότητος καὶ καρτερίας τοὺς παρελθόντος πόρους της, ἢ δὲ Ἀνθούλα εἶχεν αἰετοπετὴν τὴν αὐτὴν ὑποταγὴν πρὸς τὴν μητέρα της, τὴν αὐτὴν εὐπειθειαν εἰς τὰ καθήκοντά της καὶ τὴν αὐτὴν ἀφιλοκερδῆ καὶ ἀδιάφορον ἀγάπην πρὸς τὴν τέχνην της.

Κατὰ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἐπαίξεν ἡ Ἀνθούλα, ἐκτυπῶντο εἰς τὴν θύραν τοῦ θεάτρου ἐκάστη πρᾶξις ἐσημειώθη δι' ἐνὸς θριάμβου, καὶ τὴν τελευταίαν σκηνὴν βροχὴ ἀνθοδουλοῦν ἐπιπτεν εἰς τοὺς πόδας της, κεραυνὸς χειροκροτήσεων ἐκάλυπτε τὴν ἀποχώρησίν της. Τότε δὲ, τεταραγμένη, τρέμουσα ἐκ χαρᾶς ἠδέας, ἔκλινε πρὸ τοῦ εἰδωλολάτρου ἰκεῖνου κοινού, νύχταίστε αὐτὸ διὰ χειρονομίας πλήρους συμπαιθείας καὶ ἐγγνωμοσύνης, μεθ' ἧς, ὅτε ἡ αὐλαία κατεβιβάζετο, ἀπήρχετο

πλησίον τῆς μητρὸς τῆς, ἦτις, ὑπερήφανος, εὐτυ-
χῆς καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρυβρέκτους, τῆ
ἔλεγε:

— Πόσον καλὰ ἐτραγώδησες αὐτὸ τὸ ἐσπέ-
ρας, Ἀνθούλα μου! πῶς σὲ ἐχειροκρότησαν!

Ἀληθῶς ἦτον ὠραία καὶ γλυκεῖα ζωὴ αἱ ἡμέ-
ραι παρήρχοντο ταχεῖνι ἐν μέσῳ τῶν θριάμβων
ἐκείνων, αὐτὸς καὶ αὐτὸς ὁ φθόνος ἐσέβετο. Ἡ Ἀν-
θούλα εἶ: τὸ πνεῦμα καὶ τοὺς τρόπους τῆς εἶχε
γλαφυρότητα τινα ἔμφυτον· ὁρμηφύτως ἠγάπα
πᾶν πλοῦσιον καὶ ὠραῖον· διότι εὐρέθη αἴφνης εἰς
τὸν ὑψίστον βελθὸν τῆς νέας τῆς θέσεως. Ἐνώ-
πιον ὅλης ταύτης τῆς πολυτελείας καὶ τοῦ πλού-
του, αὐτὴ πολλάκις ἀνεμιμνήσκετο τὴν ἀρχαίαν
τῆς δυστυχίαν, καὶ παρέβαλλε τὸ ὠραῖόν τῆς δω-
μάτιον, ὅπερ ἤδη εἶχεν ἐν τῇ Μεγάλῃ Πλατείᾳ,
πρὸς τὴν ἀθλίαν οἰκίαν τῆς ὁδοῦ τοῦ Ὁρατοῦ
Ἡλίου. Συνεχῶς δὲ, καθήμενὴ πρὸ τοῦ κυμβά-
λου, τὸ ὅποιον κατεῖχεν ἤδη τὸ καλλίτερον μέρος
τῆς αἰθούσας, ἔλεγε πρὸς τὴν μητέρα τῆς στε-
νάζουσα:

— Φεῦ! ἂν ἔζη ὁ πατήρ μου τώρα.

— Ὁ Θεὸς δὲν δίδει συγχρόνως τόσῃν εὐτυ-
χίαν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἀπεκρίνετο ἡ Ἄννα
Μύλλερ μετὰ κρτερίας.

Μετὰ τὰς πρώτας ἐπιτυχίας τῆς Ἀνθούλας, ὅ-
λοι οἱ νέοι σύλλογοι ἠθέλησαν νὰ παρουσιασθῶσι
εἰς αὐτὴν· ὅλοι αἱ μεγάλοι δέσποιναι τὴν προσε-
κάλεσαν διὰ νὰ ὑπάγῃ ἐν ψάλλῃ εἰς τὰ λαμπρὰ
ἐκείνα σεράια, ἐν οἷς συνηθρίζετο ἡ ὑψηλότερα
κοινωνία τῆς Μαδρίτης. Ἀλλ' ἡ Ἄννα Μύλλερ
ἀπεποιήθη νὰ δεχθῇ τὰ δειγμάτα ταῦτα τοῦ
θαυμασμοῦ, τὴν προθυμίαν ταύτην ἐνὸς κόσμου,
εἰς ἃν ἡ θυγάτηρ αὐτῆς δὲν ἐκλήθη ἕνα ζῆση
μπηκόν τι ἐνοστιμια, φρονήσεώς τινος αἰσθημα,
τῆ ἔλεγεν ὅτι ἡ Ἀνθούλα διέτρεχε κινδύνους ἐκεῖ,
καὶ ὅτι, εἰς τὸ ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ ἡ Πρόνοια εἶχε
θέσει αὐτήν, ἡ νεάνις δὲν ὄφειλε νὰ ζῆ εἰ μὴ διὰ
τὴν τέχνην τῆς καὶ διὰ τὸ κοινόν, ὑφ' οὗ ἠγα-
πάτο. Βίδεν ὅτι διὰ τὴν ἡσυχίαν, τὴν ὑπόληψιν
τῆς Ἀνθούλας, ἔπρεπε νὰ κλεισθῶσιν ἐν τῇ σχε-
δὸν αὐστηρᾷ ταύτῃ ζωῇ, καὶ ἐνέδωκεν. Ἡ ὠραία
αἰοδός, περὶ ἧς ὠμίλει ὅλος ὁ κόσμος καὶ εἰς
τῆς ὁποίας τὰ βήματα συνεθλίβοντο πάντες,
δὲν ἐξήκογετο ἄλλοτε τῆς οἰκίας τῆς ἢ ἕνα ἀπέλ-
θη εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν.

Εἰς μόσιος ἄνθρωπος ἔζη ἐν οικειότητι στενῇ
μετὰ τῆς οἰκογενείας ταύτης, καὶ οὗτος ἦν ὁ
Καλδερῶν - δελά - Βάρκα. Κατέστη φυσικῶς ὁ
σύμβουλος καὶ ὁ φίλος τῶν δύο τούτων γυναικῶν·
αὐταὶ τὸ πᾶν ὄφειλον εἰς αὐτόν, καὶ, ἐν τῇ δια-
χύσει τῆς εὐγνωμοσύνης των, τῷ ἀνέφερον τοῦτο
καθ' ἑκάστην. Πολλάκις δὲ ἡ Ἄννα Μύλλερ τῷ
ἔλεγεν:

— Ἐὰν ἀπέθνησκον, ἡ Ἀνθούλα δὲν θὰ ἔμενε
μόνη εἰς τὸν κόσμον· ἡξέυρω ὅτι θὰ τῆ ἀφήσω

εἰς σὰς, ἕνα προστάτην, ἕνα φίλον, δεύτερον πα-
τέρα.

— Μάλιστα, δεύτερον πατέρα, διότι τὴν ἀ-
γαπῶ ὡς ἂν ἦτο θυγάτηρ μου, ἀπεκρίνατο στε-
νάζων ὁ ταλκίπαρος Καλδερῶν.

Ἡ Ἀνθούλα εὐρίσκετο εἰς τὸ θέατρον ἀπὸ ἐνὸς
ἤδη ἔτους, καὶ εἶχεν ἀφιχθῆ ἤδη εἰς τὴν ἀκμὴν
τῆς· προσήγγισεν εἰς τὰ ὑψηλότερα ὄρια τῆς τέ-
χνης τῆς. Τὸ δαιμόνιον τῆς κόρης ταύτης ἐμάν-
τευσε πᾶν τὸ φοβερόν καὶ παθητικὸν τῶν παθῶν·
τὸ ἔμφυτον αὐτῆς τῆ ἀπεκάλυψε πῶς κινουσι τὰς
χορδὰς, αἰτίνας ἠχοῦσιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ.
Ἐξέφραζε τὸν ἔρωτα, τὴν ζηλοτυπίαν, τὴν λύ-
πην, μετὰ τόνων, οἵτινες εὐρίσκον μίαν ἠγῶ εἰς
τὰς καρδίαις ὄλων, ἀλλ' ἠγνόει ὅλος διόλου αὐτῇ
ἡ ἴδια τὰ αἰσθήματα, ἅτινα μετέφραζε μετὰ
τοσαύτης δυνάμεως, δὲν ἠγάπησεν εἰσαεῖ. Πλὴν,
εἶχεν ἤδη ἐμπνεύσει πολλὸν ἔρωτα· πολλοὶ φιλά-
ρεσκοι ἰππῶται τῇ ἐπεμψαν ἐπιστολάς, τὰς ὁ-
ποίας ἡ Ἄννα Μύλλερ ἔβριπτεν εἰς τὸ πῦρ χωρὶς
νὰ τὰς ἀναγνώσῃ, καὶ ἐκαμονοκώμους (πατινὰδες),
τοὺς ὁποίους ἡ νεάνις δὲν ἤκουε, διότι ὁ θάλαμος,
ἐν ᾧ ἀνεπαύετο, παρὰ τῇ μητρὶ τῆς, δὲν εἶχε
ποσῶς ἐξώστεγον πρὸς τὴν ὁδόν.

Μεταξὺ τοῦ πλήθους ἐκείνου, ὅπερ περιεκόκλω
αὐτὴν ἐν ἀποστάσει, ἡ Ἀνθούλα εἶχε μολοντοῦτο
πρατηρήσει τινὰ ἄνδρα, ὅστις καθ' ἑκάστην εὐ-
ρίσκετο ἐπὶ τῆς διαβάσεώς τῆς, καὶ ὅστις, μόνος
ἴσως, δὲν εἶχεν ἀπευθίνει ποτὲ πρὸς αὐτὴν οὐδέ-
να ἐκ τῶν κολακευτικῶν ἐκείνων λόγων, οὐς
αὐτὴ ἐδέχετο ἐν τῷ μέσῳ τῶν θριάμβων τῆς.
Ἐκάρθητο συνήθως ἐπὶ τῶν θρονίων τῆς σκηνῆς,
καὶ ἐκεῖ, προσεκτικῶς, ἀκίνητος, ἐφάνερον τὴν
ἐπιδοκιμασίαν του, μειδιῶν μόνον ἢ χειρονομῶν
ἐκφρατικώτατα. Ἦτο νέος, κομψὸς καὶ ὠραῖος,
ἀλλ' ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ του ὑπῆρχε τι σοβαρὸν
καὶ ἀγέρωχον, ὅπερ ἀντέβαινε παραδόξως πρὸς
τὴν λεπτότητα τῶν χαρακτηριστικῶν του καὶ τῆς
γυναικείας σχεδὸν χάριτος ὄλου τοῦ ἀτόμου
του· ἡ κόμη του, ἣν ἔφερε μακρὰν κατὰ τὴν
συνήθειαν τοῦ καιροῦ, ἦτο χρώματος ξανθοῦ
ἀπαστραπτότος, οἱ δὲ κεχρυσωμένοι αὐτοῦ βό-
στρυχοι ἐπιπτον ἐπὶ λαίμου λεπτοῦ καὶ κομψοῦ,
ὡς ὁ λαίμὸς νεάνιδος· ἀλλὰ τραχὺς καὶ φαῖος μύ-
σταξ ἀνυψοῦτο βοστρυχῶδὸν ἐπὶ τῆς ῥοδινης πα-
ρειᾶς του, καὶ αἱ εὐρεταὶ αὐτοῦ ὄφρυς, συνε-
χῶς πλησιάζουσαι ἢ μίαν τὴν ἄλλην, κατέστελ-
λον τὴν λάμψιν καὶ τὴν γλυκύτητα τῶν γλαυκῶν
ὀφθαλμῶν του.

Ἡ Ἀνθούλα ἔβλεπε πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν
θέσιν τὸν ἰππότην τοῦτον, ὅστις εἰς οὐδένα ὠμί-
λει καὶ ἂν οὐδεὶς ἐφάνετο γνωρίζων, τέλος δὲ
κατέστη πλέον εὐαίσθητος εἰς τὰ ἄφωνα δείγ-
ματα τοῦ θαυμασμοῦ του ἢ εἰς τὰς φρενητικὰς
χειροκροτήσεις, δι' ὧν ἔχαιρέτων τὴν νέαν αὐτῆς
δόξαν. Ἐμφανιζομένη εἰς τὴν σκηνὴν, τὸν ἀνεζή-
τει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ, ὅτε συνήγα αὐτόν,

ἠσθάντο ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς τῆς ἀγνωστοῦν τινα ταραχὴν, εὗρισκε μεγαλειτέρας ἐμπνεύσεις καὶ εἶχεν ὄραμα εὐαιθησίας, πόθων μεγάλων, καὶ ἀληθῆ δάκρυα ἐκαλυπτον τοὺς ὀφθαλμούς τῆς. Ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐξρίπτεν ἐσχυρὸν ἐνδιαφέρον εἰς ἕκαστον περιστατικὸν τῆς δραματικῆς ζωῆς τῆς ἤτο δὲ ὑπερήφανος, διότι ἔκαμ' ἐν αὐτὸν νὰ περυσισχηθῆται εἰς τὰς ἐπιτυχίας τῆς, καὶ ὅτε αἱ ἀνθοδέσμη, οἱ στέφανοι ἔπιπτον πρὸ τῶν ποδῶν τῆς, τότε ἐστρέφετο πρὸς αὐτὸν δι' ἀκουσίου τινὸς κινήματος θριάμβου καὶ χαρᾶς, περιμένονσα ἐν βλέμμα, ἐν μειδίαμά του. Τοῦτο διήρκεσεν οὕτως ἐπὶ τινὰ χρόνον· ἔπειτα ὁμως αἶφνης ἡ Ἀνθούλα ἐδοκίμασεν ἀνησυχεῖν τινὰ κρυφίαν, εἶδος τι ἀνοπομονησίας καὶ λύπης, ἧς δὲν ἠδύνατο νὰ κατισχύσῃ. Ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ αἰθούσῃ, ὑπὸ τὰ βλέμματα τοῦ εἰδωλολάτρου τούτου πλήθους, ἐπεθύμει τὸν θαυμασμὸν ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου καὶ δὲν ἤτο βεβαία ὅτι ἐπέτυρον αὐτὸν δι' ἕνα λόγον ἐκ τοῦ στόματός του, ἐχάριζεν ὅλους τοὺς θριάμβους τῆς, καὶ τοῦτον τὸν λόγον δὲν τὸν ἐπρόφερε ποτε εἰς αὐτήν, καὶ περυσιστο εἰς τὰ θαυμάσια ταῦτα δράματα καὶ τὰς ἐνθουσιαστικὰς ταύτας ἐπιτυχίας, μετὰ τῆς αὐτῆς γαληνίου καὶ κεκρατημένης φυσιογνωμίας, μετὰ τῶν αὐτῶν σχημάτων σιωπηλῆς ἐπιδοκιμασίας. Εἰς τοιαύτην δὲ κατάστασιν ἦλθεν ἡ νεανίς, ὥστε ἀδιακόπως ἐνησυχολεῖτο διὰ τὴν παρουσίαν ἢ τὴν ἐνθουσίαν του, ζῶσα διὰ τοῦ παραδόξου τούτου αἰσθήματος, ὅπερ οὐδεὶς εἶχε μαντεύσει, καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια δὲν ἐνόει· ἐβυθίζετο εἰς εἰκασίας περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, οὐτινος καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα ἠγνοεῖ· εἶχε δὲ μέγαν πόθον νὰ ἀκούσῃ, νὰ μάθῃ τι περὶ αὐτοῦ, καὶ μολοντοῦτο δὲν ἔκαμ' ἐποτε μίαν ἐρώτησιν, δὲν εἶπεν ἕνα λόγον, ὅστις νὰ δείξῃ ὅτι μόνον τὸν εἶχε παρατηρήσει. Ὅλα ἐλάμβανον χώραν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τῆς, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ μήτηρ τῆς δὲν τὴν ἐμάντευσε.

Κατὰ τινα ἐσπέραν, ἡ Ἀνθούλα ἐράνη πάλιν εἰς τὴν σκηνὴν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Εὐρυδικῆς, τὸ ὅποιον εἶχεν ὑποκριθῆ ἀκριβῶς πρὸ ἐνὸς ἔτους, τὸ δὲ κοινὸν, τὸ ὅποιον ἔδραμεν ἀθρόον εἰς τὸ ἐπέτειον τοῦτο, ἐχαίρετα αὐτὴν διὰ μακρῶν χειροκροτήσεων τελειωθείσης δὲ τῆς σκηνῆς, ἐζήτησεν ἐκ νέου νὰ ἐμφανισθῇ ἡ νεαρά τραγωδίστρια, βροχὴ ἀνθέων ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας τῆς, τριπλοῦς χεῖμαρρος χειροκροτήσεων ἐκλόνησε τοὺς τοίχους τῆς αἰθούσας, ὅλοι δὲ οἱ θεαταὶ ἦσαν ἔρθιοι καὶ ἐπληττον τὰς χεῖρας. Ἡ Ἀνθούλα ἐκλινεν, ὡχρὰ, διάπυρος, μὲ καρδίαν πάλλουσαν ὑπὸ χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης, μεθ' ἧς ἀνυψώσασα τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδεν εἰς διάστημα δύο ἀπ' αὐτῆς βημάτων τὸν ἀγνωστον, θέτοντα τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ κλινοντα πρὸ αὐτῆς ὄπως καὶ αὐτὴ ἐκλινεν πρὸ τοῦ κοινού, μὲ τὸ αὐτὸ βλέμμα πλήρες συγκινήσεως καὶ εὐδαιμονίας.

Εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο, ἡ Ἀνθούλα κατέστη τρέμουσα, ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἔμεινεν ἴστω, λησμονοῦσα πᾶν ὅ,τι τὴν περιεκύκλω, μὴ γνωρίζουσα πλέον ποῦ εὕρεσκειτο, οὔτε τί συνέβηκε περὶ αὐτὴν. Εὐτυχῶς, δ' ὑποκριτῆς, ὅστις τῇ ἐδίδε τὴν χεῖρα, παρετήρησεν ὅτι αὐτὴ ὡχρὰ, καὶ ἔσπευσε νὰ ἀπαγάγῃ αὐτὴν εἰς τὰ παρασκήνια, ὅπου εὗρε τὴν μητέρα τῆς καὶ τὸν Καλδερῶν δελὰ-Βάρκα.

— Ἀλήθεια, ὡραία ἡμέρα, Ἀνθούλά μου, ἀνεφώνησεν ἡ Ἄννα Μύλλερ δακρύνουσα ἐκ χαρᾶς.

— Ὦ, ναί, ναί, μητέρα μου, ἀπεκρίνατο ἐκείνη, ἀνεγείρουσα δειλῶς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ θεωροῦσα περὶ αὐτήν.

Ἐκεῖνος, ὅν ἀνεζήτη, ἴστατο εἰσέτι πλησίον τῆς σκηνῆς, ἔρθιος καὶ στηριζόμενος ἐπὶ μιᾷς ττήλης· τὸ συγκεκινημένον βλέμμα του δὲν ἄφησε τὴν Ἀνθούλαν. Τότε δὲ αὐτὴ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Καλδερῶν - δελὰ - Βάρκα καὶ τῷ εἶπε μετὰ βιαίου παλμοῦ τῆς καρδίας:

— Δὸν Πέτρε, γνωρίζετε τὸν κύριον ἐκεῖνον, ὃ ὁποῖος εἶναι ἐκεῖ ἐμπροσθέν σας; ὅστις φέρει μεταξωτὸν μαῦρον κολῆσιον καὶ σμαράγδινον κόμβον εἰς τὸν πλόν του;

— Εἶναι Γάλλος, ἀπεκρίνατο ὁ Καλδερῶν ἀπροσέκτως, νομίζω ὅτι ὀνομάζεται μαρκισίος Ριβιέ.

— Ἄ, εἶναι ξένος;

— Ναί, εἶναι μεγιστάν, ὅστις περιηγεῖται διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν κομψὸν κόσμον ὅλων τῶν τόπων. Εἶναι ὀλίγος καιρὸς ἀφοῦ ἦλθε καὶ ἐδῶ, εἰς τὴν Μαδρίτην.

— Καὶ εἶναι λοιπὸν ἐδῶ περυστικός; ἐπανάλαβεν ἡ Ἀνθούλα, ἧς ἡ καρδία ἔπαυσε νὰ κτυπᾷ καὶ ἦτις περιέμενε μετὰ φοικτῆς ἀγωνίας τὴν ἰπόκρισιν τοῦ Καλδερῶν· ἀλλ' οὗτος δὲν τὴν ἤκουσε τὴν φωνὴν ταύτην καὶ ἐτήρησε σιωπὴν.

— Ἄγωμεν, κόρη μου, εἶπεν ἡ Ἄννα Μύλλερ μετὰ μερίμνης, αὐτὴ ἡ ἐσπέρα σὲ ἐκούρασε. Παναγία μου, αἱ χεῖρές σου εἶναι παγωμέναι καὶ σὺ τρέμεις ὀλόσωμος· ἔλθε, ἄς ἐμβώμεν.

Κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ἡ Ἀνθούλα δὲν ἐκοιμήθη, ἐκλαυσε μέχρι τῆς πρωῆς, ἐπαναλέγουσα ἰπασύτως ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας τῆς: — Ὁ μαρκισίος Ριβιέ, εἰς Γάλλος μεγιστάν . . . θὰ ἀνχωρήσῃ μετ' ὀλίγον ἴσως . . . Ἰησοῦ, Θεέ μου, διατί ἦλθεν εἰς Μαδρίτην, διατί τὸν ἀπάντησα ἐπὶ τῆς δδου μου . . . Ἀλλὰ τί πράγμα μὲ καλοῖσθαι τόσον δυστυχῆ τώρα; Ἀδιάφορον ἄς ἀπέλθῃ ἡ ἄς μείνῃ . . . τὸ ἐσπέρας τοῦτο μὲ παρετήρησεν οὕτω κατὰ τύχην . . . Ὦ, εἴμαι τραλλή, Θεέ μου, συλλογιζόμενη πάντοτε αὐτόν . . .

Δ'.

ΤΟ ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΟΝ ΔΕΡΑΣ.

Οὐδὲν πρᾶγμα ἔλειπεν ἐκ τῶν ἐπιτυχιῶν ἢ ἐκ τῆς δόξης τῆς Ἀνθούλας, οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἡ τιμὴ

του να ψάλλη ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς αὐλῆς, ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Ἦτο χάρις, ἣν ὁ Καλδερῶν-δελὰ-Βάρκα λίαν ἐθήρουν δι' αὐτὴν καὶ τὴν ὁποῖαν ἤθελεν ἐπιτύχει αὐτῇ, ἄμα εγκαταστάσα ἀκόμη ἐν τῷ δραματικῷ σταδίῳ, ἐὰν ἡ ἀσθένεια, ἥτις κατέλαβε ἡμεῖς ἐπιτὴν βασιλισσὰν Ἐλισάβετ τὴν Γαλλικὴν, δὲν διέκοπτεν ὅλας τὰς ἐφορτάς.

(Ἔπεται συνέχεια)

Η ΚΑΡΑΤΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ, Α΄. ΒΑΣΙΛΕΥΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Μετά ὕπνον βαθῶν τεσσάρων ὥρων, ὁ Κάρολος ἠγέρθη τῆς κλίνης, καὶ εἰπὼν τῷ Ἐρβέρτῳ, μεγάλην τινὰ ὑπόθεσιν ἔχω νὰ ἐκτελέσω σήμερον, πρέπει νὰ ἐγερθῶ ταχέως, ἤρχιτε νὰ ἐνδύηται. Ὁ Ἐρβέρτος τετραγυμένως ἐκτένιζεν αὐτὸν μετ' ὀλιγωτέρως φροντίδος· «κατείναστέ με, σὰς παρακαλῶ, τῷ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, κατὰ τὸ σῆμα· καίπερ ἡ κεφαλὴ μου δὲν θέλει μείνει χρόνον πολλὸν ἐπὶ τῶν ὤμων μου, ἐπιθυμῶ νὰ ἦλακ ἐστολισμένως σήμερον ὡς νυμφίος.» Ἐνδύμενος δὲ ἐξήτησεν ἐν ὑποκάμισον περιπλέων. «Ὁ καιρὸς, εἶπεν, εἶναι ποῦ ψυχρὸς· ἐνδεχόμενον νὰ προέμω, ἀνθρωποὶ δὲ τινες δύνανται νὰ τὸ ἀποδώσωσιν εἰς φόβον, ἐπιθυμῶ νὰ μὴ δώτω ἀρρομὴν εἰς τοικύτην ὑπόνοιαν.» Ἦν αὐτὴν ἦλθεν ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτελῆ τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντά του· ἐπεὶ δὲ ἀνεγνώσκεν ἐκ τοῦ ΙΖ' κεφαλ. τοῦ κατὰ Ματθαίου Ευαγγελίου τὰ πᾶθη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, Κύριε, εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, ἐξελέξατε τὸ κεφαλ. τοῦτο ὡς τὸ μᾶλλον ἐφοροστέον εἰς τὴν θέσιν μου; — «Παρακαλῶ τὴν ἴμ Μεγαλειότητα νὰ παρατηρήσῃ, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος, ὅτι εἶ-αι τὸ Ευαγγέλιον τῆς ἡμέρας, ὡς τὸ ἀποδεικνύει τὸ Ημερολόγιον.» Ὁ βασιλεὺς ἐφάνη θαθέως συγκινηθεὶς καὶ ἐξηκολούθησε τὰς προσευχὰς αὐτοῦ μετὰ διπλάσις ζέσσεως. Περί τὴν 10 ὥραν ἐκτύπησαν ἑλαφρῶς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου. Ὁ Ἐρβέρτος ἔμεινεν ἀκίνητος· εἰς δευτέρον κτύπημα ἠκούσθη ὀλίγον τι δυνατώτερον, καίπερ εἰσέτι ἑλαφρόν. Ἰδέτε τίς εἶναι, εἶπεν ὁ βασιλεὺς· ἦγον ὁ συνταγματάρχης Χάκερ. «Ἐμβάσατέ τον,» ἐπρόσθεσε. «Μεγαλειότητά, εἶπεν οὗτος μετὰ φωνῆς χαμηλῆς καὶ ὑπότρομος, ὥρα ἵνα ὑπάγητε εἰς Χάιτ-Χάλλ (1). Ἡ ἴμ Μεγαλ. θέλει ἔχει εἰσέτι πλεον μιά, ὥρα ν' ἀναπαυθῆ ἐκεῖ.» «Ἀναχωρῶ παραυθὺς, εἶπεν ὁ Κάρολος, ἄρες με.» Ὁ Χάκερ ἐξῆλθεν, ὁ βασιλεὺς ἐσκέφθη ἐπὶ τινὰ εἰσέτι δευτερόλεπτα, ἀκολούθως λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Ἐπισκόπου, «ἔλθετε, εἶπεν, ἀναχωρήσωμεν. Ἐρβέρτε, ἀνοίξον τὴν θύραν, ὁ Χάκερ μ' εἶδοποίησεν ἐκ δευτέρου» καὶ κατέβη εἰς τὸ τεχνιτὸν δάσος, ὅπερ ὠφελε νὰ διέλθῃ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Χάιτ-Χάλλ.

(1) Παλιόνιον τοῦ Λονδίνου, παρὰ τῷ ὁποίῳ ὑπῆρχεν ἡ λαμπητόμος.

Ὁ Χάκερ ἐκτύπησε τὴν θύραν τοῦ εἰς Χάιτ-Χάλλ θαλάμου. Ὁ Ζούξων (1) καὶ ὁ Ἐρβέρτος ἐγινουπέτησαν. «Ἐγέρθητι, γρησέ μου φίλε,» εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Ἐπισκόπῳ, ἐκτείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα. Ὁ Χάκερ ἐκτύπησεν ἐκ νέου. Ὁ Κάρολος διέταξε ν' ἀνοίξουν τὴν θύραν. «Ἐυπρὸς, εἶπε τῷ συνταγματάρχῃ, σὰς ἀκολουθῶ,» καὶ προέβη κατὰ μῆκος τῆς αἰθούσας τῶν συμποσίων πάντοτε μεταξὺ διπλῆς σειρᾶς στρατιωτῶν. Πληθὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν εἶχον εἰσπηδήσει ἐνταῦθα μετ' κίνδυνον τῆς ἐκυτῶν ζωῆς, μένοντες ἀκίνητοι ὀπισθεν τῶν φυλάκων, δεόμενοι ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, καὶ ὅταν οὗτος διήρχετο οἱ στρατιῶται δὲν τοῦς ἠώλουν ποσῶς. Εἰς τὴν ἐσχιστὴν τῆς αὐλῆς ῥῆμά τι, ἀνεωγμένον ἀπὸ τῆς προλαβούσης ἐν τῷ τοίχῳ, ὠδήγει κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἰκοίωμα κεκλυμένον μετὰ μαῦρα. Δύο ἄνδρες ῥῆθιοι παρέμεινον περὶ τὴ μηχανῆ, ἐνδεδυμένοι ἀμφοτέρω ὡς ναῦται καὶ μετ' προσωπίδας. Ὁ βασιλεὺς ἐρῆκε μετ' κεφαλὴν ὑψωμένην, περιφύρων πανταχόσε τὰ βλέμματα αὐτοῦ καὶ ζητῶν τὸν λαόν διὰ νὰ τῷ ὁμιλήσῃ· ἄλλ' ὁ στρατὸς κατεκάλυψε τὴν πλατεῖαν, οὐδεὶς δ' ἄλλος ἠδύνατο νὰ πλησιάσῃ. Ἐστράφη πρὸς τὸν Ζούξων καὶ Τόμλινσον (?). «Ὑμεῖς μόνον δύνασθε νὰ μ' ἀκούσσετε, τοῖς εἶπε, εἰς ὑμᾶς λοιπὸν θέλω ἀποτείνειν τινὰς λόγους, καὶ τοῖς ἀπηύθυνε τῷ ὄντι λόγον τινὰ σύντομον, ὅπερ εἶχεν ἐτοιμάσει, σοφρὸς καὶ γαλήνιος, μέγρι ψυχρότητος, καὶ ἀγωνιζόμενος μόνον νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι εἶχε δίκαιον, ὅτι ἡ περιφρόνησις τῶν δικαιωμάτων τοῦ κυριάρχου ἦν το ἀληθές· αἴτιον τῶν δυστυχῶν τοῦ λαοῦ, ὅτι ὁ λαὸς δὲν ἔπρεπε νὰ εἶη κενὸν μέρος εἰς τὴν διοίκησιν, καὶ ὅτι ἐπὶ τούτοις μόνως τοῖς ὄροις τὸ βασίλειον ἦθελεν ἐπικνεύσει τὴν εἰρήνην καὶ τὰς ἐλευθερίας αὐτοῦ. Ἐν ᾧ δ' ὠμίλει, ἀνὴρ τις ἠγγισε τὸν πέλεκυν· τότε ἐστράφη κατεσκευασμένως λίαν καὶ εἶπε· μὴ περιρῖξτε τὸν πέλεκυν, νὰ μὴ μετ' ἐξήνηση περιττότερον πόνον.» τελειώσας δὲ τὸν λόγον, ἐπειδὴ πάλιν προτήγγισέ τις τῷ πελέκει προσέγεγε εἰς τὸν πέλεκυν, πρόσχε τον, ἐπανελάθε μετὰ τινος φρίκης· Βελιτάτη ἐβασίλευε σιγῇ, ἔθεσε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κάλυμμά τι ἐκ μεταξῆς, καὶ ἀποταθείς πρὸς τὸν δῆμιον, «σ' ἐνοχλοῦν αἱ τρίγες μου,» τῷ εἶπε. «Παρακαλῶ τὴν ἴμ Μεγαλ. νὰ τὰς βάλλῃ ὑπὸ τὸ κάλυμμα Αὐτοῦ,» ἀπήνησεν οὗτος ὑποκλιόμενος ὁ βασιλεὺς· τὰς ἐτακτοποίησε μετ' ἡ βοήθειαν τοῦ Ἐπισκόπου. «Ἐχω ὑπὲρ ἐμοῦ,» τῷ εἶπε καταγινόμενος εἰς τοῦτο, τὸ δίκαιον καὶ Θεὸν ἐπισικῆ. «Μάλιστα, Μεγαλειότητά, εἶπεν

(1) Ὁ Γουλιέλμος Ζούξων ἀρχιεπίσκοπος Κανταβριγίας ἀποθανὼν τῷ 1663. Περιεβήθη πλησίον τοῦ Καρόλου ἐπὶ τῆς λαμπητόμου. Οἱ βασιλευκτενοὶ τὸν ἐβρίβαν ἀκολουθῶν εἰς φυλακὴν διὰ νὰ ἀποσπάσουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ μυστικά, ἅτινα τῷ ἐνεπιστεύθη ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ.

(2) Συνταγματάρχης τις.

ὁ Ζυζών, ἐν μόνον βήμα ἔχετε νὰ υπερπηδήσετε· εἶναι μὲν πλήρες τρόμου καὶ ἀγωνίας, ἀλλὰ μικρᾶ διακρίσεως· συλλογισθήτε δὲ ὅτι μέλλει νὰ σὰς μεταβιβάτῃ ἐκ τῆς γῆς πρὸς οὐρανούς·». Πρὸς ταῦτα ἀπήγγισεν ὁ βασιλεὺς· «μεταβιβάτω ἀπὸ βασιλείαν φηροτῆς εἰς βασιλείαν ἀφροτον, ὅπου οὐδένα θέλω ἔχει φόβον, οὐδὲν εἶδος τρόμου» καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν δῆμιον καὶ εἰπὼν, «καλὴ εἶναι αἱ τρίχες μου;», ἐξεδύθη τὸν μανδύαν αὐτοῦ, ἐξέβαλε τὸ παράσημον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἔδωκεν αὐτὸ τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ εἶπεν. «*Εὐθυμοῦ*». Ἐκδυσθεὶς ἀκαλυψθεὶς τὸ φέρεμα αὐτοῦ, ἐνεδύθη ἐκ νέου τὸν ἑκυτοῦ μανδύαν, καὶ θεωρῶν τὸ ζύλον, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ βάλῃ τὸν λαϊκὸν, «τοποθετήσατέ το κλωῶς διὰ νὰ ᾔναι στερεὸν πυλὸν», εἶπε τῷ δῆμιῳ. «Εἶαι στερεὸν, Μεγ·». Ὁ βασιλεὺς. «Θέλω κίμει συντομῶν τινα προσευχῆν, καὶ ἄμω ἄρον ἐκταίω τὰς χεῖρας, τότε...». Ἐσκέφη ὀλίγον, ἐπρόφερε καθ' ἑκυτὸν λέξεις τινας· μετὰ φωνῆς χαμηλῆς, ὑψωσε τοὺς ὀφθαλμούς· πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐγονάτισε, ἔθεσε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ζύλου· ὁ δῆμιος ἤγγισε τὰς τρίχας αὐτοῦ διὰ νὰ τὰς τοποθετήσῃ κάλλιον ὑπὸ τὸ κάλυμμα αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἐνόμισεν ὅτι ἔμελλε νὰ κτυπήσῃ. «Περίμεινε τὸ σημεῖον.» «Εἰς τὰς διαταγάς Σας, θέλω τὸ περιμένει, Μεγαλειότατε». Μετὰ δευτερολεπτὰ τινα, ὁ βασιλεὺς ἐξέτεινε τὰς χεῖρας, ὁ δῆμιος ἐκτύπησεν, ἡ κεφαλὴ ἔπεσεν εἰς τὸ πρῶτον κτύπημα. «Ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ ἐνὸς προδότου», εἶπε δευκτύων αὐτὴν πρὸς τὸν λαόν. Μικρὸς καὶ ὑπόκωπος γογγυσμὸς διηγέρθη περὶ τοῦ Χάιτ· Χάλλ. Ἄνδρες πολλοὶ ἐξέβησαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἰκρίωματος διὰ νὰ βιάσων τὰ ἑκυτῶν ῥινόμακτρα μὲ τὸ αἶμα τοῦ βασιλέως. Δύο τάγματα ἰππικοῦ, προελάσαντα κατὰ δύο διαφόρους διευθύνσεις, διασκόπισαν ἡσύχως τὸν λαόν. Τὸ ἰκρίωμα ἔμεινε μεμνῶμενον, ἐσῆκωσεν τὸ σῶμα· ἦτον ἤδη περικελευσμένον εἰς φέρετρον. Ὁ Κρόμβελ ((1)) ἠθέλησε νὰ τὸ ἰδῇ, τὸ θεώρησε προσεκτικῶς, καὶ ὑψώσας διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ὡς διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἦτο διακεχωρισμένη κλωῶς ἀπὸ τὸ σῶμα, «ἦτο, προσέθηκε, σῶμα συνεστὸς· κάλλιστα καὶ ὑπιοχνοῦμενον μακρὰν ζωὴν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Κ. ΚΟΣΜΙΔΗΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

○ ○ ○

Πρὸ ἰκνῶν χρόνων, ὅτε ἡ χολέρα, ἐν τῇ καταστρεπτικῇ αὐτῆς πορείᾳ, πολλοὺς ἀνῆρπασεν

(1) Ὁ Ὀλιβερος Κρόμβελ προστάτης τῆς Ἀγγλίας, γεννημένος εἰς τὸ Οὐστερτὸν τὸ 1509, ἀπέθανεν ἐξημελημένος ἀπὸ πορείαν εἰς τὸ αὐτὸ παλάτιον τοῦ Χάιτ·Χάλλ. Τὰ μεγάλα αὐτοῦ προτερήματα καὶ τὰ μεγάλα ἐγκλήματα τὸν κατέστησαν περίφημον.

ζώως ἐκ τοῦ βίου, ἡ Ἀυστριακὴ κυβερνήσις εἰς δεινὴν εὐρίσκειτο ἀμηχανίαν οἱ Ἀσκληπιάδαι, συνελθόντες ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἀυστρίας, συνεκέκτοντο περὶ τοῦ πρακτέου συμβουλή δὲ περιφήμου τινὸς τότε ἐν ἱατροῖς, τοῦ Κ. Β... ἐπραξάν τὰ ἐπόμενα. — Κακούργος τις εὐρίσκειτο εἰς εἰρκτὴν, προωρισμένος εἰς 10 ἐτῶν δεσμά. Οἱ ἱατροὶ, ἀδεία τῆς κυβερνήσεως, παρέλαθον αὐτὸν καὶ ἔφερον εἰς τι δωμάτιον, κακῆν καὶ ἀπίσιον ἔχον τὴν ὕψιν ἐν μέσῳ αὐτοῦ ἔκειτο κλίνη πεπατημένη. «Ἄκουσθ, εἶπον τῷ κακούργῳ εἰς τὴν κλίνην ταύτην ἀπέθανε πρὸ ὀλίγου ἄνθρωπος ἀπὸ χολέρας· εἶται ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξῃς ἐκ τῶν δύο· ἢ δέκα ἐτῶν δεσμά ἢ μίαν νύκτα ἐπὶ τῆς κλίνης ταύτης. Ἐν τοσούτῳ σὲ εἰδοποιούμεν ὅτι ἂν αἰσθῆσθῃς τι σύμπτωμα, κράζον καὶ θὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειάν σου.» Περίρροτος ἔμεινε ὁ κακούργος, καὶ ἠτόρει τί νὰ πράξῃ· ἐπὶ τέλους ὁμῶς ἀπεφάτισε νὰ κοιμηθῇ ἐπὶ τῆς μεικασμένης κλίνης, ἔχων μάλιστα τὴν ἐλπίδα ὅτι ἠδύνατο νὰ σωθῇ, παρὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν εἰρκτὴν. Ἐν τοσούτῳ ὁ φόβος δὲν ἄφησεν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν κατέτρωγεν ἀκλύτως. Περὶ τὸ μεσονύκτιον σφοδρὸς πόνος τῆς καρδίας ἔκαμεν αὐτὸν νὰ φωνασκῇ· ἠθῆθη μεγάλην ὄρεξιν πρὸς ἔμετον· τὰ ὠτὰ του ἤρχισαν νὰ βιμβώσιν· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐθαλώθησαν· ἐνὶ λόγῳ εὐρίσκειτο κάκιστος. Παρεσθὺς ἔδραμεν ἐξέθων ὁ Κ. Β... μετὰ τῶν συνδούλων του, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ γελάσῃ βλέπων τὸ γελοῖον ἐκ τοῦ φόβου καταστά· ἦθος τοῦ ἀθρώπου. — Θυρῆρι, εἶπεν πύτῳ, δὲν εἶναι τίποτε· ἡ κλίνη εἶναι ἰδική μου, εἶναι καθρωτέρα καὶ ἡγεμόνος· ἢ ἄλλο τοῦτο πολὺς κόπος κατεβλήθη ἕως οὗ κάμωσι νὰ συνέλθῃ ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος. — Ἐκ τοῦ πειράματος τούτου ἐγνώσθη ὅσα ἦν ἡ ἐπιβροχὴ τοῦ φόβου ἢ τῆς ὑποψίας ἐπὶ τῆς χολέρας, καὶ ὅτι ἐν τοῖς 100 οἱ 60 ἀποθνήσκουσιν ἕνεκα τοῦ φόβου, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ αὐτῆς τῆς νόσου.

Πολιτισμὸς εἶναι τὸ νὰ στενοχωρηθῇ τις ὀλίγον διὰ νὰ εὐχριστήτῃ τοῦ ἄλλου. Ἐκ τούτου περιγίγνεται μεγίστη ὠφέλεια εἰς ἕκαστον πεπολιτισμένον ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ, ἐὰν π. χ. εὐρεθῶμεν δώδεκα ἄτομα εἰς ἓν μέρος, θέλομεν λάβει ἕνδεκα φιλοφρονήσεις καὶ ὑποχρεώσεις ἀντὶ μιᾶς, τὴν ὁποῖαν ὁ ἄλλος προσφέρει, καὶ οὕτω εὐρισκόμεθα ἕνδεκάκις πλέον εὐχριστημένοι, πρὸ ἂν εὐρισκόμεθα μετὰ τῶν ἀπολιτισμένων ἀνθρώπων. Οἱ ἐγνώσται, εἴτινες δὲν θέλουσι νὰ στενοχωρηθῶσι κατ' ἐλάχιστον δι' οὐδένα, κακῶς ὑπολογίζουσιν. Ὁ ἐδικῶν ἑκτὸν εἶναι πολλὰ ἀνεπιτήδειος, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ συγχωρηθῇ.

Ἡ ἡλικία καὶ ὁ ὕπνος μᾶς δεικνύουσι μικρὸν κατὰ μικρὸν τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου.

(Ἄναξαγόρας)

Ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶναι πῶσως ματαία, ἀλλ' οἱ ἐπιστήμονες σχεδὸν πάντες μάταιοι.

Τὴ πᾶν ἐν τῇ ποιήσει εἶναι θεοσεβία, καὶ ἐὰν ἡ φροντιστὴ εἶρε πτερόν, ἤθελεν ἔχει αὐτὰ διὰ τὴν πετάξῃ πρὸς τὸν Θεόν.

Εἰς λίθος διὰ τοῦ βάρους τοῦ δύναται τὴν θραύσῃ τὸ ἐντελετέρον χρυσοῦν σκευός, ἀλλ' οὐδ' ὁ λίθος προσκτάται ὡς ἐκ τούτου ἕνα τινὰ ἀξίαν, οὐδ' ἐκ τοῦ χρυσοῦ ἀφαιρεῖται κατ' ἐλάχιστον ἡ ἑκυτοῦ. Παρομοίως καὶ ὁ ἀμαθὴς πλούσιος χλευάζει τὸν σοφὸν πένητα.

Φεριδῶν ὁ περιώνυμος διὰ τὴν σοφίαν του, βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἔλεγεν εἰς τὰ τέκνα του. «Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὡς ἐν βιβλίον, αἱ δὲ ἡμέραι τῆς ζωῆς του, αἱ σελίδες αὐτοῦ. Προσέξατε μὴ γράψετε ἐν αὐταῖς ἢ ἀξιοπαίνοις μόνον πράξεις, αἵτινες τὴν εὐτυχίαν εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν λαῶν, τοὺς ὁποίους εἶθε προωρισμένοι τὴν κυβερνήσετε».

Ὁ Φραγκλῖνος ἐμιμήθη τὸ ἀξίωμα τοῦτο. «Ὅταν δὲν ζητῇ τις ἢ ὅ,τι τῶ ἀρκεῖ, δύναται ἀμέσως τὴν τὸ ἔχει.»

(Σενέκας)

Ἡ φύσις μᾶς ἐπλάσεν ἐλευθέρους, καὶ ἡμεῖς ὑποδουλούμεθα διὰ τῶν ὑπογερώσεων, τὰς ὁποίας αὐτοὶ ἑκυτοῖς δίδομεν. (Μονταίγιος)

Τὸ τὴν νομίζῃ τις ἑκυτὸν πλούσιον, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν ἦτο πραγματικῶς.

Πρέπει τὴν δίδωμεν καίρῳ εἰς τὴν εὐτυχίαν τὴν ὠριμάσῃ· ἀλλὰ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ ἀνοπύμονοι δὲν τυχομίζουσι ποτὲ ἢ τὰ ἄνητῃ μόνῃ.

Ἡ πρώτη ἐπιτυχία προξενεῖ ἀνέφραστον χαρᾶν· ἡ δὲ δευτέρῃ μεγίστην λύπην, διότι δὲν εἶναι ἡ ἀνωτέρῃ πασῶν.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

(Συνέχεια τῶν ΘΥΜΑΤΩΝ).

Β΄.

Ἐγγὺς τοῦ οἴκου τῆς Μαρίας
καθὸς ὕψου τοῦ Θεοῦ
ἀγνάς προσέφερε λατρείας
ἐκεῖ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ.

Εἰς στήλας δώδεκα μαρμάρου
στειρίζων πρόσφιν ἅπλην,
στηλῶν ἐνδοξῶν λευκῶν τῆς Πάρου
σειρᾶν ἐνέκλειε διπλῆν.

Πολλάκις φεύγουσα τὸν οἶκον
ἢ νέῃ κόρη, εὐλαθεῶς
μετὰ παρθένων ὁμιλήκων
ἐκεῖ προσήρχετο. Ἰβὸς

εἰς κανδηλάπτῃς πρὸς τὰς κόρας
ἀστεῖως ἔλεγε. «Λοιπὸν ἰ
Ἐδῶ τὴν τριψήφια τὰς ὥρας
ἔρχσθε; εἶτα σιωπῶν,
γλυκὴ πρὸς ταύτας ἐμειδία
συνεμειδίων δὲ αὐταῖς,
ὡς μειδιᾶν τερπνῆ προῖτα
καὶ τὴν ὕμνοισι ποιηταῖ.

Ἐκεῖ τὴν κόρην κατὰ πρῶτον
εἰς νέος εἶδος, καὶ θελχθεῖς,
παλμὸν ἠσθάνθη τῶν ἐρώτων
σφοδρῶς ἐκ βόθου παραχθεῖς.

Στενάζει, φλέγει, ψάλλει, κλαίει,
ἀκίνηται, περιπατεῖ,
μισεῖ τὸν ὕπνον, πάλλει, καίσι,
καὶ ταῦτα πάντα διαιτεῖ;

Ἦλθε, δις ἦλθε, τρίτον ἦδη
εἰς τὸν ναὸν περισκοπῶν,
αὐτὴν ζητεῖ, αὐτὴν τὴν ἴδῃ,
μελαγχολῶν καὶ σιωπῶν.

Ποῖα ἀνέκρατος ὁδὸν!
Ἦλ ποῖα πάλη ἰδεῶν!
Φεῦ! ἀγνοεῖ τὸ πᾶν ἐκεῖνη,
καὶ δὲν φαιτᾶ εἰς τὸν ναόν.

Τὸν κανδηλάπτῃν ἐξετάσας
τὸν οἶκον ἔμπεθε ταχὺ
τῆς νέας· ὁ ἴβος γελάσας,
«ὦ! (εἶπεν) ὦ! Καλὴ ἀρχῆ.»

Εἶχεν ὁ νέος χαρκακτήρας
λεπτούς, ὠρῖους, εὐγενεῖς·
ἐρώτων φλογερῶς κρατήρας
τοὺς ὀφθαλμούς. Φλογὸς δεινῆς
ἀντηνακλᾶτο θεῖον χρῶμα
ἐπὶ θαλλούτης παρεΐας,
ἐρώτων μάγων εἶχε στόμα
καὶ εἶχε τράχηλον θεᾶς.

Κόμην ἐβένου μελντέραν
ὄψιν ἀγνήν, παρθενικὴν,
ἄνθος μορφὴν ἰλκρωτέραν
καὶ τῆς φωνῆν παθητικὴν.
Τοῦ οἴκου κάτωθεν τῆς νέας
τὴν πρῶτην νύκτα γρηγορεῖ!
ψυχρὸς γογγύζει ὁ βορέας,
αὐτὸς τὸν οἶκον θεωρεῖ.

εἰ! ἂς ἠδύνατο καὶ μίαν
πνοὴν αὐτῆς τὴν ὀφρακθῆ
καὶ ὑπὸ ταύτας τὴν μαγεῖαν
ἠδουκῶς τὴν μικρανθῆ.

Ω! ἄ; ἠδύνατο καὶ μίαν
τοῦ βλέμματός της ἀστραπὴν
ὕπὸ τὴν ἄλυτον σκοτίαν
καὶ τῆς νεκτὸς τὴν σιωπὴν

νὰ ὑποκλέψῃ καὶ νὰ οὐδέσῃ
ἢ τῶν ὀμμάτων του αὐγῆ,
καὶ εἰς τὰ τάρταρα νὰ πέσῃ,
ἔπου φωτὸς μαρμαρυγῆ

οὐδ' ἀνατέλλει, οὐδὲ πίπτει,
ἀλλ' ἀπὸ μέλαν κρουνοῦν
ἢ νύξ ἀπαύστως κύκλω ῥίπτει
σκοτός καὶ ζόφον κελαϊνοῦν.

Ω! ἄς ἠδύνατο νὰ κλύσῃ
παρὰ τὴν φίλην του ψυχὴν.

Ω! ἄς ἠδύνατο νὰ ψαύσῃ
καὶ τῆς εσθῆτός της πτυχῆν.

Ἄς ἦτο ἄνθος τοῦ Μαΐου,
ἄς ἦτο αὔρα προῖνῃ,
ἀκτίς ἄς ἦτο τοῦ ἡλίου
ἢ χρυσαλλίς ἐρατεινῇ!

Ἄς ἦτο ῥύξ τῆς ἐρήμου
ἢ τῶν κυμάτων του ἄφρονος,
ἄσματος φθίνοντος πενήθμου
στόνο, ἄς ἦτο ἐλαφρός!

Φύλλον ξηρὸν πικρὰς ἰτέας
ἄς ἦτο, τρέχον θλιθερῶς,
ὅπταν πνέει ὁ βορέας
εἰς τοὺς δεινρῶνας παγερός!

Ἰσως τὸ μῦρον τῶν ἀνθῶν,
ἴσως ἢ κόμφη χρυσαλλίς,
ἴσως ὁ κρύσταλλος ὁ ῥέων
καὶ τῶν πνοῶν ἢ βασιλίς,

ἴσως τὸ φύλλον τῆς ἰτέας
καὶ ἢ ἐκπνέουσα ὠθῆ,
ἐν δάκρυ εἴλκεν τῆς νέας,
ἢ ἐν μειδιᾶμα ἠδύ.

Τῆς φαντασίας τοὺς βυτίφρας
εἰς τοὺς αἰθέρας παρακίτων,
ἐσταυρωμένας δύο χεῖρας
ἐπὶ τοῦ στήθους του κρατῶν,

ψάλλει τοιαῦτα ἐσωτέρως
ὁ νεανίας φλογερῶν
ἔτω τὴν δαδὰ του ὁ ἔρωσις
συστρέφων ἠναψῆ πυρᾶν,

ἢν οὔτε θέλησις μαλάσσει,
οὔτε τοῦ πόντου ἢ ὄρμη,
οὔτε οἱ βρέχοντες τὰ δάση
ἀκαλαβρῦται ποταμοί.

(Χ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΟΥ).

Αἰνίγματα

Φέρεμα εἶμαι μαλλιαρὸν,
ἢ λέξις ἰμοῦ Ἑλληνικῆς
χωρὶς τῆς πρώτης, φανερὸν
νῆσος εἰμί ἐμπορικῆς.

ΓΡ. Μ. ΒΑΝΝΙΕΡΗΣ.

Μὲ τὰ τρία μου τὰ πρῶτα πρῆθεινθὰ ἀπαρτίσῃς,
ἢν περ ἀναγραμματίσῃς πεδιᾶδας θὰ στολίσῃς.
Μὲ τὸ ἔλον μου τὰς Μούσας ποστατεύω καὶ ἐμπνέω.
ἀλλὰ οὐ μὴ πλησιάζῃς βέλῃ καὶ πυρᾶν ἐκπνέω.

Μὲ τὰ πρῶτά μου δύνω,
Μὲ τὸ ἔλον μου πληγνῶ.

Ἐκ τῶν ἄκρων μὴ με λάθῃς, μὴ κραυγάζων ἐκφανῶ.
Ἐκ τῶν μέσων δ' ἄν με λάθῃς, ἄχ. Θιέ μου, τῶς πονῶ.
ΔΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Χρησιμεύω τῶν ἀργαίων
ὡς παιγνίδιον ὄφραϊον.

Ἄν τὸ πρῶτον τῶν στοιχείων ἀπ' ἐμοῦ ἐξεβελίσῃς,
πρόσχε νὰ μὴ με πάρῃς καὶ με ἀναεματίσῃς.

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΒΟΥΛΟΣ.

ΑΓΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΙΑ' ΚΑΙ ΙΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΩ Θ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τοῦ πρώτου.

ὦ Θεέ, μὴ συγχωρήσῃς εἰς τὸν κ ὕ κ λ ο ν τῶν γραμμάτων
νὰ ἐμβαίνωσιν οἱ λ ὕ κ ο ι μεθ' αἰματηρῶν στομάτων.

Τοῦ δευτέρου.

Ὅπταν σ ἄ λ ο ς θερθεώδης
τὸ πνευμά μας ἀνακουῆ,
μόνος τοῦ ἄ λ σ ο υ ς θ σκιδῶδης
θῆλος τὴν θλίψιν μας νικᾷ.

Τοῦ τετάρτου.

Ναί, γλυκεῖα εἶν' ἢ γεύσις τοῦ ὄφραϊου κερασίου,
γλυκύτερα δὲ ἢ ὄψις μειδιῶντος κορασίου.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Τοῦ πέμπτου.

Βιβλίον.

Τοῦ ἔχτου.

Ἐρευρῶν ἀνθη παντοῖα,
ὕακινθος καὶ τὰ ἴα,
ὡς Ν α ρ κί σ ο υ εὐωδία
δὲν ἀνεύρισκον κάμμιαν.
Ἐχθρὸς δὲ πτηνῶν νὰ γίνῃ,
δηλητήριον νὰ μείνῃ,
τροφὴ φάρμακον καὶ ἄλλα
εἶναι πράγματα μεγάλα.
Κ. ΔΟΥΣΤΟΛΙΔΗΣ.

178 1488. 9103 848

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

(Συνέχεια).

Η ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΚΑΙ Η ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΣΥΝΟΔΟΣ.

οοο

Οὐδὲν δυσχερέστερον πρὸς κατανίκησιν ιδέας, παραδεχθείσης ἐξ ὑπάρχῃς καὶ ἀσχεπτῶς αὕτη ἐστὶν ὁμοία κηλίδι, γενομένη ἐπὶ μετάλλῳ· αὕτη προσβάλλει καὶ αὐτὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἀνθίσταται καθ' ὅλων τῶν μέσων ἵνα νικηθῇ· αὐτὸς ὁ χρόνος, ὁ μέγας οὗτος ὑπουργὸς τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀνίσχυρος κατὰ τοῦ χρονικοῦ τούτου νοσήματος τοῦ πνεύματος. Πολλάκις ἐξέφρασαν ὅτι αἱ κοινωναὶ ὑπέκλινον τοὺς αὐτοὺς ψυχολογικοὺς νόμους, ὡς καὶ τὰ άτομα. Τὸ γνωμικὸν τοῦτο εἶναι πρὸ πάντων ἀληθές, ὅταν πρόκειται περὶ μονίμων ιδεῶν, παραδεχθεισῶν ὑπὸ τῶν κοινωνιῶν ὡς καὶ τῶν ἀτόμων. Παραδοξόν, αἱ θρησκευτικαὶ κοινότητες, αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι, νὰ μὴ ἐξαιρῶνται τῶν ἀτελειῶν τοῦ γένους τούτου! Παράδειγμα δ' ἔστω ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία.

Ἀπαρπασθέντες ὑπὸ τῆς ιδέας ταύτης, ἥ ἢ ἐν Χαλκιδόνι Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἀνεκήρυξε καὶ ἐπεβεβαίωσε τὰ ψευδῆ δόγματα τοῦ Νεστορίου, καταδικασθέντων ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τῆς Ἐφέσου, οἱ ποιμένες καὶ πιστοὶ τῆς Ἀρμενίας ἀπώθησαν τὴν δογματικὴν ἀκριβολογίαν τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης Συνόδου ἐπὶ τῶν δύο φύσεων· θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἡνωμένων ἐπὶ τοῦ μόνου προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄνευ διαιρέσεως, ἢ συγχύσεως, ἢ τροπῆς. Κωλυόμενοι ὑπὸ πολιτικῶν ταραχῶν ἵνα συμμετάσχῃσι τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐν Χαλκιδόνι συνελθόντων ἀδελφῶν αὐτῶν,

ᾧφειλον κατὰ μέγα χρέος οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἀρμενίας, πρὶν ἀποφανθῶσι, νὰ λάβωσι πληροφορίας ἀκριβεῖς, νὰ περιμείνωσι πρὸ πάντων τὴν ἔλευσιν τῆς κανονικῆς ἐπιστολῆς, ἢν αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι συνείθιζον ν' ἀποπέλλωσι πρὸς ἀπάσας τὰς Ἐκκλησίας, καὶ δι' ἧς ἐξέθετον ἀκριβῶς τοὺς ὅρους τῆς πίστεως, ὡμομένης κατὰ τῶν προσβολῶν τῆς αἰρέσεως, ἀλλ' ἐπελάθοντο τῆς παραγγελίας ταύτης τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. «Ἐστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδύς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδύς εἰς ὄργην (Ἐπιστ. Ἰακώβου, Α', 19). Προέβησαν εἰς καταδίηκν ἄλογον κατὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν τῆς οἰκουμένης ὄλης. Ὁ ζήλος, ὃν μετεχειρίσθησαν διὰ τὴν ἀκεραιότητα τῆς πίστεως, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ αὐτοῖς ὡς συγγνώμη· ἀλλὰ, δὲν ᾧφειλον ν' ἀναμνησθῶσι τὴν μήνυσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατὰ τοῦ παρολόγου ζήλου, τοῦ θραύοντος τοὺς δεσμούς τῆς πίστεως καὶ ἀγάπης.

Ἐνῶ αἱ ἀληθεῖς πληροφορίαι περὶ τῆς ἐν Χαλκιδόνι συνόδου ἐβράδυνον νὰ ἔλθωσι εἰς Ἀρμενίαν, ψευδεῖς καὶ συκεφαντῶν ἐκθέσεις ἐπλημμύρουν ἤδη τὴν χώραν. Τὸ κακὸν διαδίδεται εὐκολώτερον τοῦ καλοῦ. Οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκοῦρου διέτρεχον τὴν Συρίαν, καὶ ἐκεῖθεν περιῆλθον εἰς Ἀρμενίαν, συνεπιφέροντες τὰς βλασφημίας αὐτῶν κατὰ τῆς καταδικασάσης τὰς πλάνας τῶν ἁγίας Συνόδου.

Οἱ ποιμένες τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας οὐδόλως διελογίσθησαν τοὺς λόγους τούτους τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. «Μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν. Ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα, ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν. Καὶ πᾶν πνεῦμα, ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστίν.» (Ἐπιστ. Ἰωάννου Α', 4—8). Τὸ κριτήριον τοῦτο τῆς ἀληθείας ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς τοῖς ὄπαδοῖς τοῦ Εὐτυχοῦς,

οἱ τινες ἐπίστευσαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός δὲν εἶχε πρᾶξ μίαν φύσιν θεϊαν, καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶχεν ἐξοφρανισθῆ ὑπὸ τῆς θεότητος· φρόνημα, ἀνατρέπον ὅλον τὸν Χριστιανισμόν, ὡς ἀρνούμενον τὴν διὰ τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος ἀπολύτρωσιν. Ἐπὶ τῷ κατ' ἐπιγράφειαν σκοπῷ νὰ ὑπερραπισθῶσι τὴν ἀξίαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις τοῖς ἐφάνετο σμικρυνομένη διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως, εἰ νεωτεριστὰ ἀφῆρουν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν διαδῆλωσιν, τὴν μᾶλλον ἐκλαμπρον τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ, τῆς δικαιοσύνης καὶ σοφίας· ἀπεστέρουν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἡδέως ὀνόματος Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, δι' οὗ ἡγάπα νὰ προσαγορευταί.

Οἱ διδιδόντες τὰς κατὰ τῆς τετάρτης οἰκουμένης συνόδου συκοφαντίας ἦσαν βέβαιοι περὶ τῆς παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις ἐπιτυχίας των, καταχρώμεοι τὴν εἰς τὴν πίστιν προσκόλλησιν αὐτῶν. Διήγειραν αὐτοὺς κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἐπιζητοῦντες νὰ περαστήσωσιν αὐτὴν εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ, ἥτις πρὸ αὐτοῖς τὰ μάλιστα ἦν σεβαστὴ· μετχειρίσθησαν δὲ ψευδῶς τὸ ὄνομα Θεοδώρου τοῦ Μεδιονεστίας, καταδικασθέντος ἐν τινι εἰς Ἀρμενίαν συνόδῳ καὶ θεωρουμένου παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ὡς μεγάλου καὶ ἐπικινδύνου αἰρετικοῦ, καὶ ἐπεβεβαίωσαν ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος ἐπεκρίωσε τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεώς του, παρενεύροντες ὅτι ἡ σύνοδος αὕτη ἦν ψευδοσύνοδος τῶν Ἑλλήνων, ἐν ἧ ἐξυμνήθησαν σκευραῖα κατὰ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ κατὰ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἀρμενικοῦ ἔθνους. Ἡ τελευταία αὕτη πρεισκαγωγὴ ἤρκει μόνον ἵνα ἐπιφέρῃ χωρισμὸν, διότι μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων ὑπῆρχεν ἰσχυρὰ ἀντιπάθεια.

Λυπερὸν διότι οἱ Ἀρμενιοὶ ὑπερραπιστὰ τὴν ὀρθοδοξίαν· δὲν διελογίσθησαν ὅτι ἐν τῇ τετάρτῃ Οἰκουμένηκῃ Συνόδῳ παρήταν πλείστοι Πατέρες τῆς ἐν Ἐφέσῳ γενομένης, καὶ ὅτι ἦν τοσοῦτον ὀλίγον πιθανὸν ἵνα αἱ δύο σύνοδοι ὧσιν ἀντιφαστικαί, διότι μόλις εἶχον παρέλθει εἴκοσις ἔτη. Ἡ δὴ δύνατο νὰ ποιήσῃ τὴν σκέψιν ταύτην, καὶ τοὶ δυσπιστοῦντες πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ τινες ἦσαν καὶ εἰσὶν ἔτι δυστυχῶς ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀρμενίους (α). Ἦτο δ' ἔτι εὐκόλον αὐτοῖς ὅπως ἴδωσιν ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, συγκατεμένη ἐξ ἐξοκασίων ἐπισκόπων, δὲν ἦν ἔργον τῶν Ἑλλήνων μόνον· ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἐπισκόπων τῆς χριστιανικῆς συμπετέσχον διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πίστεως. Μακρὰν τοῦ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ φωνὴ τῆς πληθῆος εἶναι ἀπόδειξις ἀληθείας, δὲν ἀρνούμεθα τὰ δικαιώματα τῶν ἐνοπιῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ἡ πληθὺς τῶν πιστῶν τῶν Ἐκ-

κλησιῶν ἔχει τοῦλάχιστον δικαίωμα σεβασμοῦ τινος, ὑπάρχοντος ἐν τῇ ἀμερολήπτῳ ἐξτάσει τῶν δογμάτων.

Οἱ Ἀρμενιοὶ ποιμένες, τετυφλωμένοι ὑπὸ τῶν προλήψεων των, δὲν ἔσχον τὸν νόμιμον τοῦτον σεβασμὸν, προτιμήσαντες ἄνευ βαθεῖας ἐξετάσεως τὴν ἐντόπιον Ἐκκλησίαν τῶν ἀπὸ τῆς οἰκουμένηκῆς. Εὐτυχῶς δὲ οὕτω πράττουσα ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία, δὲν ἔλαθεν εἰ μὴ κατὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν φιλοφροσύνην, τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὴν οἰκουμένηκῆν Ἐκκλησίαν, καὶ ὅτι ἡ συνέπεια, οὕσα ὁ χωρισμὸς, δὲν ἦτο εἰ μὴ κατ' ἐπιράνειαν ἐξωτερικῆς. Ὁ στενὸς σύδεσμος τῆς ἀληθοῦς πίστεως καὶ τῶν θεμελιωδῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας ἔμεινε σώως καὶ ἀδιέλωτος.

Αἱ ἀναγνωρίζουσαι τὴν αὐθεντίαν τῆς τετάρτης Οἰκουμένηκῆς Συνόδου Ἐκκλησίαι ἀπέκλεισαν τῆς κοινωνίας των τὴν Ἀρμενικὴν Ἐκκλησίαν, ἀποδίδουσαι αὐτῇ τὰς πλάνας τοῦ Εὐτυχοῦς. Οἱ δ' Ἕλληνες μετχειρίσθησαν ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐπιτηδείότητός των ἵνα ἀποδώσωσι πλείονας αἰρέσεις ὅπως τὸ δυνατόν ἐπὶ τῆς καταδικασάσης αὐτοῦς Ἐκκλησίας. Θέτων δὲ τις τὰς κατηγορίας ταύτας κατὰ κλάσεις, δύναται νὰ τὰς συνοπτίσῃ εἰς τὰς ἀκολούθους τρεῖς: Κατηγοροῦσαι τοὺς Ἀρμενίους ὡς μονοφυσίτας, ἀφθαρτοδοκῆτας καὶ θεοπασχίτας. Ἡ πρώτη τῶν αἰρέσεων τούτων ὑπάρχει γνωστὴ ὑπ' ὄλων· εἶναι δ' ἡ ἄρνησις τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνθρωπίνου φύσεως, ἡ μᾶλλον αὕτη διδάσκει τὴν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἀπορρόφησιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑπὸ τῆς θεΐας· ὅπερ σχεδὸν ἰσίσταθμίζει πρὸς τὴν ἄρνησιν τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ θεοῦ Λόγου.

Ἡ αἵρεσις τῶν ἀφθαρτοδοκῆτων, ἀρχῆς γνωσικῆς, ὑποστηρίζει ὅτι ἡ σὰρξ, ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν περιεδύθη, εἶναι σῶμα ἀπῆχθες, ὁρατὸν, ὅπερ ἀνατρέπει ὁλοσχερῶς τὴν πίστιν τοῦ λυρωτοῦ θανάτου τοῦ Θεανθρώπου.

Ἡ δὲ πλάνη τῶν θεοπασχίτων ἀντίκειται πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην. Αὕτη καθίστησιν αὐτὴν τὴν θεότητα ἐπιδεικτικὴν θλίψεων, καὶ ἐπιβεβαιεῖ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἠσθάνθη τὰς δόνας ἐν τῇ θεΐᾳ αὐτοῦ φύσει, ὅπερ ἐκτείνει τὰς δόνας τοῦ Παθους εἰς ἅπαντα τὰ πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδος.

Ἐγενόμεθα ἀμερολήπτοι καὶ αὐστηροὶ, ἐκθέτοντες τὴν διαγωγὴν τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Οἰκουμένηκῆν. Θέλομεν ὅθεν τηρήσει τὴν αὐτὴν ἀμερολήψιν, ἐρευνῶντες τὰς σπουδαίας κατηγορίας, ὧν αὕτη ἐγένετο ἀντικείμενον, ὅπως ἴδωμεν, ἐὰν πραγματικῶς ὁ κλάδος οὗτος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀπεστᾶσθαι τοῦ ἀποστολικοῦ κορμοῦ, ἐὰν ἡ Ἀρμενία ἐξῆλθε τοῦ κύκλου τῆς πρωτοτύπου Ἐκκλησίας.

Βαθεῖα μελέτη τοῦ ζητήματος ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ κατηγορία τοῦ μονοφυσιτισμοῦ δὲν δύναται ν' ἀποδοθῇ νομίμως πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν Ἐκκλησίαν· διότι εἰ διδάσκαλοι καὶ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας

(α) Σημ. τοῦ Μετ. Δυστυχῶς ἐνταῦθα ὁ ἀρθρογράφος λαμβάνει, μὴ γνωρίζων τὸν ἀνεξίτητον χαρακτήρα τοῦ Ἑλλήνος, οὐδὲν ἄλλο ἐπισημαίνοντες ἢ τὴν μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἀρμενίων ἠθροικτικὴν ἐνωσιν.

ταύτης πάντοτε εξέβαλον τὴν πλάνην ταύτην καὶ ἐδίδαξαν πίστιν ὀρθόδοξον, σύμφωναν τῇ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, οἷα ὠρίσθη ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου.

Ἰδυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν πλείστας περιόδους ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς συντομίαν περιοριζόμεθα εἰς τινὰς μόνον τῶν περιφημοτέρων Πατέρων τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἔνδοξος καθολικὸς ἅγιος Ναρσῆς, ὁ ἐπικαλούμενος *πλήρης χάριτος*, ἀπήντησεν οὕτως εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τῶν Ἑλλήνων: «Διατὶ ὑμεῖς οἱ Ἀρμένιοι δὲν ἀναγνωρίζετε εἰ μὴ μίαν μόνην φύσιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ;» Πιστεύομεν, ἀπήντησεν, ὅτι ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ὑπάρχει μία φύσις, χωρὶς νὰ παραδεχόμεθα τὴν τοῦ Εὐτυχοῦ σύγχυσιν. . . Δὲν ἀκολουθοῦμεν τὰ φρονήματα τῶν ἑτεροδόξων οἵτινες, ὑποστηρίζοντες ἐν τῷ Χριστῷ μίαν μόνην φύσιν, παρεδέχοντο ἐν τῇ θεότητι αὐτοῦ σύγχυσιν ἢ τροπὴν. Ἀπ' ἐναντίας, ὡς ὑμεῖς λέγετε συμφώνως τῇ ἀληθείᾳ ὅτι ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ὑπάρχει ἐν μόνον πρόσωπον, ἐκφράζομεν τὸ αὐτὸ, καὶ ἀκολουθοῦμεν τὴν αὐτὴν πίστιν, ὅταν λέγωμεν ὅτι ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ὑπάρχει μία μόνη φύσις.

« Οὕτω, λεγέτωσαν ὅτι ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ὑπάρχει μία μόνη φύσις, ὅπως ἐκφράσωσιν ἕνωσιν φύσεων ἀχωρίστων καὶ ἀδιαιρέτων, ἢ λεγέτωσαν ὅτι ὑπάρχουσι δύο φύσεις πρὸς ἑκφρασιν τῆς ὑπάρξεώς των ἄνευ συγχύσεως ἢ τροπῆς· ἕκαστος τῶν δύο τούτων ἔρων μῆνει ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ὀρθοδοξίας.

Ὁ αὐτὸς Πιχτήρ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας ἀλλαγῶν ἐκτίθησι τὸ δόγμα τοῦτο ἐκτενέστερον. «Ἐν πρόσωπον τῆς Τριάδος, ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ μονογενὴς υἱός, τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατήλθεν εἰς τὸν κόλπον τῆς Παρθένου Μαρίας χωρὶς ν' ἀποσπασθῆ τοῦ κόλπου τοῦ Πατρὸς ὡς πρὸς τὴν ἄπειρον θεῖαν φύσιν· περιεβάλετο τὴν φύσιν τοῦ Ἀδάμ διὰ τοῦ αἵματος τῆς ἁγιοτάτης Παρθένου, καὶ ἤνωσεν αὐτὴν τῇ θεότητι του. Διὰ τῆς ἀνεξιχνιάστου καὶ ἀνεξάλειπτου ἐνώσεως τῶν δύο εὐτελῶν φύσεων· θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἐγένετο ἐν μόνον ἐντελὲς πρόσωπον.

Ἀναφέρωμεν καὶ ἕτερον διδάτκαλον τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, τὸν καθολικὸν Ναρσῆν, τὸν φέροντα τὸ ἐπώνυμον τῆς γενεθλίου αὐτοῦ πόλεως Λατρώνος. Ἐν τινι ἐπιστολῇ, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν ἀναχωρητὴν Ὁσκάνων, λέγει: «Ἡ ἐκφρασις *μία φύσις*, ὡς εἰσχωρήσασα ἐν χορῆσι εἰς τὴν Ἀρμενικὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἐννοεῖται ποσῶς ἀκριβῶς κατὰ γράμμα· διότι, λέγοντες *μία φύσις*, οἱ Ἀρμένιοι δὲν ἀποποιοῦνται τὴν ἀναγνωρίσιν τῆς θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ. ἀλλὰ πιστεύουσιν εἰς ἀμφοτέρας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκφρασις *μία φύσις* ἐκφράζει μὴ ἀκριβῶς ὅτι πιστεύομεν, θεωροῦμεν ἀκριβέστερον τὸν ὄρον

Θεάνθρωπος, ὅστις ἀποδείκνυσι καὶ ἐξηγεῖ κάλλιστα τὰς δύο ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ φύσεις.

Μετὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Καθολικοῦ Μεχυτάρ, οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἀρμενίας οὕτως ἀπήντησαν πρὸς τοὺς Λατίνους ἐπισκόπους. «Καὶ τοι Ἀρμένιοι τινες ἐβεβαιοῦν ἤδη ὅτι ὑπάρχει μία φύσις ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ διὰ τοῦτου δὲν ἤθελον νὰ ἐκφράσωσιν ἄλλο τί, εἰ μὴ ἕνωσιν ἀδιαίρετον καὶ ἀνεξάλειπτον τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς, κατ' ἀντιθέσιν τοῦ Νεστορίου καὶ τῶν τούτου ὁμοίων. Ἡ λέξις *φύσις* ἔχει πλείονας σημασίας εἰς τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, καὶ μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν τοῦ προσώπου. Οὐδέποτε ὁμως οἱ Ἀρμένιοι διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐξέφρασαν, ὡς οἱ αἰρετικοί, τὴν ἰδέαν συγχύσεως, ἀλλοιώσεως, ἢ τροπῆς· ὅθεν ἢ κατὰ τῶν Ἀρμενίων κατηγορία, ὡς νὰ μὴ ὁμολογοῦν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ πρὸς μίαν μόνην φύσιν, κυρίως θεῖαν, ἀπρνούμενοι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὑπάρχει ὁλοσχερῶς ψευδής. Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία ἦν πάντοτε μακρὰν τῆς πλάνης ταύτης, καὶ ἀνεθεμάτιτε τοὺς ὀπαλοὺς τῆς δοξασίας ταύτης. Ἴδου δ' ἡ ἐπὶ τούτῳ ὁμολογία τῶν Ἀρμενίων· ἡ ἀνθρωπίνη φύσις οὐδόλως μεταθεβληται ἐν τῇ θεῖᾳ· ἡ θεῖα φύσις οὐδόλως μεταθεβληται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ. Ἀλλ' ἡ θεῖα καὶ ἀνθρωπίνη φύσις εἰσὶν ἠνωμένοι ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἄνευ συγχύσεως ἢ διαιρέσεως.»

Ἰδυνάμεθα ν' αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μαρτυριῶν, ἀλλ' αἱ προηγούμενα ἀρκουσι ἱκανῶς πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀρθοδοξίας τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δύο φύσεων, καὶ δικαιολογοῦσιν αὐτὴν κατὰ τῆς κατηγορίας περὶ Μονοφυσιτισμοῦ. Αἱ φιλονεικίαι πρᾶρχονται ἐκ κακῶν συνεννοήσεων, ἐνισχυομένων ἐξ ἀντιπαθειῶν ἐθνικότητος, καὶ τῶν ἀτελειῶν τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης.

Ἀλλ' αἱ ἄλλοι ἐπιπλήξεις, αἱ ἀπευθύνουσι πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν Ἐκκλησίαν καὶ αἵτινες διατηροῦσι τὴν διαίρεσιν, εἰσὶ μάλλον βᾶσιμοι.

Ἐδικαιολογήσαμεν τὴν Ἀρμενικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τῆς πρωτίστης κατηγορίας, ἣν γενικῶς τῇ προσάπτουσιν, ὅτι εἶναι μονοφυσιτίς. Αἱ μαρτυρίαι τῶν περιφημοτέρων Πατέρων τῆς ἀρχαίας ταύτης Ἐκκλησίας, αἱ ἀναφέρωμεν, ἀπαντῶσι συνάμα, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, πρὸς τὴν ἑτέραν ἐπιπλήξιν κατὰ τῶν Ἀρμενίων, ὑποστηρίζοντων, ὅτι ἡ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν ἦτο πρὸς κατ' ἐπιφάνειαν, καὶ κατὰ συνέπειαν, ἀνεπίδεκτος ὀδυνῶν. Πρὸς συμπλήρωσιν ὅθεν καὶ διαφωτίσιν ἀνωτέρων τοῦ ὄρου τούτου τῆς διαφιλονεικίας καὶ διαιρέσεως, ἀναφέρωμεν ἐκ τῶν διδασκάλων τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας πληροφορικὰς τινὰς ἐπὶ τούτου.

Ἐν τῷ συμβόλῳ, ὅπερ οἱ Ἀρμένιοι ἀναγινώσκουσιν ἐν τῇ λειτουργίᾳ των, καὶ ὅπερ ἐστὶ τὸ τῆς Νικαίας παρῆλληλγμένον ἐν τισιν ἐκφράσεσιν, ἀναγινώσκόμενον τὰ ἀδελφούλα· « Πιστεύομεν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. . . τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, σαρκαθθέντα ἐντελεῶν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, ἐξ ἧς ἐγένετο ἀληθῶς καὶ οὐχὶ κατ' ἐπιφάνειαν τὴν σάρκα, τὸ πνεῦμα, τὴν ψυχὴν, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται τὸν ἀνθρώπον· παθόντα καὶ σταυρωθέντα καὶ ταφέντα. »

Ἡ μαρτυρία αὕτη ἀποδείκνυσιν ὅτι οἱ ποιμένες τῆς Ἀρμενίας δὲν ἠγνόουν τὴν κατ' αὐτῶν ἀποπειρομένην κατηγορίαν, καὶ ὅτι ἐφρόντισαν νὰ ὑπερκοσπισθῶσιν ἑαυτοῦς κατὰ τοῦτο. Ἡ πρόθεσις αὕτη φαίνεται προδήλως ἔτι ἐν ταῖς ἐκφράσεσι ταύταις τοῦ κανόνος αὐτῆς τῆς λειτουργίας. « Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγένετο ὁ ἀληθὴς ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ ἄνθρωπος ἐν εἰκοτικῇ μορῇ ». Ἀναμφιδόλως ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ὁμώμενοι οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης θέλουσι νὰ ἐκτείνωνται κατὰ τοῦτο. Ἰδοὺ δὲ λόγοι πλήρεις ἀκριβεῖς καὶ συνάμα αἰσθήματος καὶ εὐφραδείας ἐκ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ναρσή.

« Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὢν Θεὸς ἐντεσοκωμένος, ἐγεννήθη ἐκ θύρωπος, τηρῶν τὴν παρθενίαν τῆς μητρὸς του. Περιετμήθη ὀκτῆ ἡμέρας ἵνα πληρώσῃ τὸν πρὸς τοὺς πατέρας του δοθέντα νόμον, καὶ ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς τὴν περιτομὴν τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος. »

« Μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἦλθε, κατὰ τὸν νόμον, εἰς τὸν ναόν, ὅπως παρουσιάσῃ τῷ Κυρίῳ, ἵνα ἐν τῷ ἑαυτοῦ προσώπῳ προσφέρῃ τῷ Ὑψίστῳ Πατρὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἐφυγεν εἰς Αἴγυπτον ἵνα ἀποστρέψῃ τὴν εἰδωλολατρείαν τῆς χώρας ταύτης εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα διὰ τοῦ παραδείγματός του διδάξῃ ἡμᾶς ὅπως ὑποφέρωμεν θαρβύλεως τοὺς διωγμούς. Ἐπὶ τριακονταετιᾶν ἔμεινεν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης τεταπεινωμένος καὶ πένης, κρύπτων τὴν θεότητά του, ἵνα ἀνεγείρῃ ἡμᾶς διττῶς, ὅταν ἀκολουθῶμεν τὰς τρίβους του. . . Δεύτερος Ἀδάμ, ἐνήστευσεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, διὰ τὸν πρῶτον, τὸν μὴ τηρήσαντα τὴν νηστείαν, καὶ ἐν τριπλῷ πειρασμῷ ἐνίκησε τὴν νικῆσαντα τοὺς ἀνθρώπους. . . Προσῆνεγκε τὸ σῶμά του εἰς τροφὴν καὶ τὸ αἷμά του διὰ τὴν ἄρσιν τῶν ἀμαρτιῶν, ἵνα διὰ τῆς βρώσεως ταύτης ἀναζωογονήσῃ τοὺς ἀπολέσαντας τὴν ζωὴν, διότι ἐφαγον ἐκ τοῦ ἀπληροθυμομένου καρπού· ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ φύσει ἀπύθωνε δεήσεις πρὸς τὸν Πατέρα του ἵνα δώσῃ ἡμῖν τὴν πρῶτην δόξαν, καὶ πρὸς παράδειγμα ὅπως προσευχώμεθα ἐν ταῖς δοκιμασίαις ἡμῶν. Ἐπικράνη καὶ ἔκλαυσεν ἡ καρδιά τε γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα ἀφαιρήσῃ τὰ δάκρυα ἀπὸ προσώπου πάντων, κατὰ τοὺς λό-

γους τοῦ προφήτου Ἰαταίου. Ἐδειλίασεν, ἵνα περικτειλῇ τὸν τρόμον τοῦ θανάτου· ἐπληρώθη ἰδρώτος ἵνα σπογγίσῃ τὸν ἰδρώτα ἀπὸ προσώπου Ἀδάμ· ἐφογγελάθη, ἵνα ἀσφελέστερον νίκησῃ τὸν ἐχθρό· ἐσταυρώθη, ἵνα ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῶν δεσμῶν, καὶ ὅπως δώσῃ ἀντὶ τοῦ ζύλου τοῦ θανάτου τὸ τῆς ζωῆς. Ἀπέθανεν ἑκουσίως, κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ζῆ κατὰ τὴν ἀθάνατον φύσιν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἀπέθανε καὶ ἔζη συγχρόνως, ὡς λέγουσιν οἱ διαιροῦντες αὐτόν, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ καὶ μόνον πρόσωπον, ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστὸς, ἔπαθε καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ θνητῷ κύτῳ σώματι, τῷ ὁμοίῳ τοῦ ἡμετέρου· καὶ ἐγένετο ζῶν ἐν τῇ ἀθανάτῳ καὶ ζωοτῶν θεότητι, τῇ τοῦ Πατρὸς. »

Ἐρωτῶμεν λοιπὸν πάντα μὴ προκατειλημμένον, ἐὰν δύναται τις νὰ ἐκφρασθῇ σαφέστερον, μετὰ μεγαλητέρας ἀκριβεῖς καὶ ὁμοιοδοξίας πρὸς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡνωμένης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς θεότητος.

Δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναφέρωμεν ἔτι τὴν ἐκθεσιν, ἣν ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ὁ κύριος Πατὴρ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ἕως νὰ συγκαταριθμηθῇ μετὰ τῶν περιφημοτέρων ἐκείνων πατέρων τῶν μεγάλων αἰώνων τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ περίοδος, ἣν μεταφερομεν, ἐλήφθη ἐκ τινος ὁμολογίας πίστεως, ἣν ἐποίησεν ἐναθάτων ἐπὶ τοῦ πρώτου θρόνου τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας. « Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, λέγει, συνελήφθη ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐνεργεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς Θεός. Ἐγεννήθη ἐκ γυναίκος, ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐκ παρθένου, τηρησάσης τὴν παρθενίαν τῆς, ὡς Θεός. Περιετμήθη τὴν ὀγδόην ἡμέραν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ κατέστρεψε τὴν περιτομὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς θετιμοθέτης τῆς περιτομῆς. Τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν παρουσιάσθη εἰς τὸν ναόν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Συμεῶν στέβας ὡς Θεός, ἀπολυτρῶν τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐφυγεν ἐκ τοῦ Ἡρώδου, ὡς ἄνθρωπος, καὶ κατέστρεψεν ἐν Αἰγύπτῳ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων, ὡς Θεός. Ἐδέχθη τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔπλυνε τὰς ἀμαρτίας τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἔλαβε τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς Θεός. Ἐπεινάσεν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἔθρεψε χιλιάδας ἀνθρώπων δι' ὀλίγου αἵτου, ὡς Θεός. Ἐδίψησεν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐκάλεσε τοὺς διψῶντας ἵνα πίωσιν ὕδωρ ζωῆς, ὡς Θεός. Ἐκοπίασε καθ' ὄδον, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐγένετο ἡ ἀνάπαυσις τοῖς κοπιῶσι καὶ πλήρῃσι ἀμαρτιῶν, ὡς Θεός. Ἐκοιμήθη ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐβάδι-σεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ ἐπέταξε τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ἀνέμους, ὡς Θεός. Ἐδέθη μεθ' ἡμῶν καὶ δι' ἡμᾶς, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐδέθη τὰς δεήσεις πάντων μετὰ τοῦ Πατρὸς, ὡς Θεός. Ἐκλαυσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ φίλου του, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐσπόγγισε τὰ δάκρυα τῶν ἀδελφῶν

τοῦ Λαζάρου διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀδελφοῦ των, ὡς Θεός. Ἐπωλήθη ἀντ' ἐλαχίστης τιμῆς, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐξηγόρασε τὸ σύμπαν διὰ τοῦ πωλιτίμου αὐτοῦ αἵματος, ὡς Θεός. Ἐσταυρώθη μεταξὺ ληστῶν, ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ προῤῥήξενε τὴν ἐκλειψιν τῶν ἄστρον καὶ εἰσήγαγε ληστὴν εἰς τὸν παράδεισον, ὡς Θεός. Ἀπέθανε διὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἀνίστα τοὺς νεκροὺς διὰ τῆς θείας δυνάμεως, ὡς Θεός. Ἰπέστη τὸν θάνατον, ὡς ἠθέλησεν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐτρόμαξε τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου του, ὡς Θεός. Δὲν ἦτον ὁ αὐτὸς ὁ ἀποθανὼν καὶ ἕτερος ὁ νικητὴς τοῦ θανάτου· ἀλλ' ὁ αὐτὸς ὁ ἀποθανὼν καὶ ἀναστὰς, καὶ δοὺς τὴν ζωὴν τοῖς νεκροῖς· διότι ὁ αὐτὸς Χριστὸς, ὁ θνητὸς ἐκ τῆς φύσεώς του, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἀθάνατος ἐκ τῆς φύσεώς του, ὡς Θεός.»

Ἐνώπιον προμοίων μαρτυριῶν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν εὐχερῶς ὅτι ἡ κατὰ τῶν Ἀρμενίων κατηγορία πίπτει ἀφ' ἐαυτῆς, καὶ πρόδηλον ὅτι μίπε θεοπασχίται εἶσι, καὶ ὅτι δὲν ζήουσιν ὅτι ἡ θεία φύσις ἦν ὑποκειμένη εἰς ὀδύνας καὶ ὅτι δὲν παραδέχονται συμμετοχὴν τῶν ὀδυνῶν ἐν τῷ Πάθει τῶν τριῶν προσώπων τῆς Θεότητος.

Ὁμολογητέον ἐντοσοῦτω ὅτι οἱ Ἀρμένιοι ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν μεγίστην ταύτην κατηγορίαν διὰ τινῶν λέξεων ἃς προσέθηκαν ἀυθαίρετως εἰς τὸ Τρισάγιον. Εἶναι δὲ τοῦτο ἱερός τι ὕμνος ἀρχαιοτάτος ἐν ᾧ ἐπαναλαμβάνεται τρις ἡ λέξις ἅγιος πρὸς τιμὴν ἐκάστου τῶν τριῶν θεῶν προσώπων.

Οἱ Ἀρμένιοι ψάλλουσι τὸν ὕμνον τοῦτον προστιθέμενοι Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, οἱ δὲ Πατέρες τῆς ἑκτῆς οἰκουμένης συνόδου κατεδίκασαν τὴν προσθήκην ταύτην.

« Ἐπειδήπερ, λέγουσιν ἐν τῷ Πά κανόνι, ἔν τισι χώρσι μεμαθήκαμεν, ἐν τῷ Τρισαγίῳ ὕμνῳ, ἐν προσθήκῃς μέρει ἐκφωνεῖσθαι, μετὰ τὸ ἅγιος Ἀθάνατος, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς. Τοῦτό τε ὑπὸ τῶν πάλαι ἁγίων Πατέρων, ὡς τῆς εὐσεβείας ἀλλότριον, ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἀπήλασαν ὕμνου, σὺν τῷ τὴν τοιαύτην φωνὴν καινουργήσαντι παρανόμῳ αἰρετικῷ. Καὶ ἡμεῖς κυροῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν πρὶν εὐσεβῶς θεσμοθετηθέντα, ἀναθεματίζομεν τοὺς ἔτι μετὰ τὸν πρῶντα ὄρον παραδεχομένους τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ ἄλλως πως τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ συναπτόντας.»

Πιστεύομεν δὲ ὅτι ἡ ἀπειλὴ αὕτη οὐδαμῶς ἐφθασεν εἰς γνώσιν τῶν ποιμένων τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, διότι τότε, ἀφ' ἐνὸς αἰῶνος δὲν εἶγε πλέον σχεῖν μετὰ τῆς λοιπῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν δ' εἶχεν ἄλλως, ἐδυσχελεῖ ὁμῶς νὰ ἐνοησομεν τὴν ἐπιμονὴν τῆς σεβασμίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀρμενικῆς, ἥτις ἐδόξεν οὕτως

φανερῶς πίστιν ἐναντίαν εἰς τὴν πλάνην δι' ἣν ἡ προσθήκη εἰς τὸ Τρισάγιον ἠδύνατο νὰ κατασταθῇ ὕποπτος.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Ἡ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΕΝΟΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥ.

Διήγησις φαντασιώδους ἀνατιθεμένη πρὸς τε τὸν ὑπέρτατον πλοῦσιον πρὸς τε τὸν ἔσχατον πένητα.

Ἀπομίμησις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ τοῦ Pierre yerou.

Τὸ ὄρολόγιον εἶχεν ἤδη σημᾶναι τὴν μίαν τῆς νυκτὸς εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς. . . .

Τὰ ἀμυδρὰ ἀπεικονίσματα τοῦ ἀκτινοβόλου βασιλέως τῆς ἡμέρας πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀποσυρθέντος, διέχεον ἀμυδρὰν λάμψιν εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἀπανταχοῦ τῆς πόλεως εὐφρόσυνος ἤχῳ ἀντηχοῦσα εἰς τὸν αἰθέρα προσεκάλει τοὺς βροτοὺς ἐν τῷ κόλπῳ τῶν θορυβωδῶν καὶ πολυβελγύτρων διασκεδάσεων· καὶ ὅμως κατὰ ταύτην τὴν ὥραν ὁ Φίλιππος καθήμενος ἐντός τοῦ μικροῦ αὐτοῦ δωματίου, τὴν κεφαλὴν κεκρυμμένην ἔχων ἐντός τῶν χειρῶν καὶ τὴν κόμην ἐν ἀταξίᾳ, φαίνεται βεθυθισμένος· εἰς τί ἄν γὰρ εἰς βαθείας μελέτας, ἢ εἰς βαθείας θλίψεις; Ἄν ὁ τυχὸν νοήμων ἀναγνώστης ἡμῶν ρίψῃ ἐν βλέμμα ἐταστικὸν περὶ τὸ οἰκτρᾶ; ὄλον πενίας δωματίου, καὶ ἐπομένως φέρῃ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ βαθυτάτην κατῆφειαν ἀπεικονίζοντος προσώπου τοῦ νέου, εὐχερῶς ἤθελε μαντεύσει ὅτι κατείχετο ὑπὸ μεγίστης θλίψεως ἐπαγούσης μισανθρώπου καὶ ἀλλοκότους διαλογισμοῦς. Μετ' οὖν πολὺ ὁ Φίλιππος ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν:

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνέκραξε πλήρως πικρίας, εἰτέτι μία ἡμέρα μόθων καὶ δυστυχίας, εἰτέτι μία ἡμέρα στερησέων προστιθεμένη εἰς τὰς παρελθούσας! Ὄλην ἡμέραν ἐργάζου, ἐργάζου καὶ τοῦτο πρὸς τίς δι' ἕνα ξηρὸν ἄρτον, ὅστις μὰς ἀναγκαῖοι πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ τοῦ ἐκ ζύμης ἄρθου, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ἐφόρτωσεν εἰς τὴν ψυχὴν. Ἐργάζου· ἐργάζου. . . αὐτὸς φαίνεται εἶναι ὁ προορισμὸς τῶν δυστυχῶν τῆς τύχης περιτριμμάτων· καὶ τὸ ἐσπέρας; ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ διασκεδάζουν, ἀναπαύονται, εὐθυμοῦν, ἐγὼ ὁ τάλας οὔτε ἀνάπυσιν εὐρίσκω. Ἄχι τὰ πλοῦτη, τὰ πλοῦτη! τὰ κτηνομάζα πλοῦτη! δὲν ἐπιζητῶ κἀγὼ τὰς διασκεδάσεις, τὴν πολυτέλειαν, τὴν εὐζωίαν; καὶ ὅμως. . . τί διάβαλον λοιπόν! ἔπαυσαν πλέον κατὰ τὸν αἰῶνά μας τὰ θαύματα διὰ τοὺς ἀπόρους;

— Ἀπατάσαι, ἐφιθύρουν ὀπίσθεν αὐτοῦ φωνὴ φαινομένη ὡς νὰ ἐξήρχετο ἐξ ἄδου, καὶ στραφεῖς περετῆρσεν ὑψηλὸν καὶ μελανεῖμονα ἄνδρα ἰστάμενον ἐνώπιον αὐτοῦ ὄρθιον, καὶ τρόμος ἄπειρος κατέσχευεν ἅπαντα τὰ μέλη αὐτοῦ.

— Τίς εἶσαι; . . . τί θέλεις; ἐφιθύρουν ὁ Φίλιππος μόλις συνελθὼν ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἐκπλήξεως αὐτοῦ.

— Εἶμαι ὁ θαυματοποιὸς τὸν ὁποῖον ζητεῖς, πτωχὲ Φίλιππε, καὶ ὅστις δύναται νὰ σὲ καταστήσῃ τὸν πλουσιώτερον ἄνδρα τοῦ κόσμου, ἀρκεῖ μόνον νὰ θέλῃς.

— Νὰ θέλω; νὰ θέλω; ἀνέκραζεν ὁ νέος ὡς εἰ ἀπεκρίνετο πρὸς ἄνθρωπον ἐρωτῶντα αὐτὸν ἂν ζῆ; ἀλλὰ τὰ πλούτη εἶναι τὸ ὄνειρόν μου ἐν αὐτῷ τῷ κόσμῳ . . . καὶ ὁμως . . ., ὑπέλαθε μετὰ διαταγμοῦ, μὴ εἶναι ἀπάτη!

— Δύνασαι νὰ κρίνῃς αὐτὸς οὗτος ὡς πρὸς τοῦτο, εἶπεν ὁ μελανεῖμων ἐξίχων ἐκ τοῦ κόλου του βελάντιον πλήρες.

Ὁ νέος ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀμφιβάλλων ἂν περιπλανᾶτο ἐν ὄνειροις ἢ οὐ.

— Δός μοι το, δός μοι το, εἶπεν εἴτα ἐκτείνων τὰς χεῖρας μετὰ χαρᾶς, σπασμωδικῆς.

— Στήθι, εἶπεν ὁ μελανεῖμων, θέλεις τὸ λάβε, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ.

— Τελείωνε.

— Τὸ βελάντιον περιέχει 20 ἑκατομμύριον γροσίων, τὰ ὅποια πρέπει νὰ καταδαπανῶνται καθ' ἑκάστην ὥστε καθ' ἑκάστην πρωῒν τὸ βελάντιον ἀνάγκη νὰ κενουῖται καὶ μόλις κενούμενον θέλει πληροῦσθαι καὶ αὖθις ὡς ἐκ θαύματος.

— Καὶ ἐπὶ τῇ υποθέσει καθ' ἂν πρωῒν τινὰ δεῖν θέλει εὐρεθῆ κενόν;

— Τὴν πρωῒν ἐκείνην ἀφούκτως θέλεις πύσει τοῦ ζῆν.

Φρίκη κατέσχευε τὸν νέον ἅμα τῷ ἀκούσματι ὀπισθοπόδησε τέσσαρα βήματα, περετῆρσεν εἴτα τὸ βελάντιον καὶ τὸν ἐν αὐτῷ θησαυρὸν μετὰ βλέμματος ἀπλήστου, καὶ πάλιν δεινὴ συνεκροτήθη ἐν αὐτῷ.

— Ἐν λεπτόν εἰσέτι σοὶ ἐναπολείπεται εἶπεν ὁ μελανεῖμων ἀποχαιστικῶς· σκέψου καλῶς.

— Δός αὐτό, εἶπεν ὁ Φίλιππος καὶ ὁ μελανεῖμων ῥίψας τὸ πολυτίμιον βελάντιον ἔγεινεν ἄφρακτος. Τότε μετὰ χειρὸς σπασμωδικῆς ἠνέωξε τὸ βελάντιον καὶ 200 πεντηκοντάλιρα τραπέζικα γραμμάτια ἐχύθησαν ἐνώπιον αὐτοῦ ἤτο λοιπὸν σὺν ποσότητι ἐνὸς ἑκατομμυρίου γροσίων· ὀλίγου δεῖν ἢ ἀπολέση τὰς φρένας.

— Θεέ μου, ἀνέκραξε τότε, τὸ ὄνειρόν μου· εἶμαι λοιπὸν πλούσιος, τόσον πλούσιος ὥστε . . . ὥστε . . . καὶ εἰσήγησε καθότι ἡ φωνὴ αὐτοῦ διακόπη.

Ὅποια χαρά!

Μόλις εὐρεθείς κάτοχος ἀπειρῶν θησαυρῶν, οὓς ἐβιάζετο νὰ καταδαπᾶ ἐκὼν ἄκων ἐπὶ πικρῇ θανάτῳ ἐν περιπτώσει ἀμελείας, ὁ Φίλιππος, ὁ εὐδαίμων ἐν βροτοῖς Φίλιππος, ἐβλήθη εἰς τὸ ἔργον. Ἐὶ ὅσον διὰ τὸ δαπανᾶν, οὐδὲν εὐχερέστερον τούτου τῇ ἀληθείᾳ, καθότι εἶχε τοιαύτας· καὶ τοσαύτας ἀνάγκας καὶ ἐλλείψεις ἐκπληρῶσαι. Ἐν πρώτοις ἡ οἰκία, εἴτα τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐπιπλα, αἱ διασκεδάσεις καὶ μύρι' ἕτερα ἄτινα πυχέραινον τὴν καταδαπάνησιν· καθ' ἑκάστην πρωῒν τὸ βελάντιον κενούμενον ἐπληροῦτο καὶ μόλις τριῶν μηνῶν παρελθόντων εὐρέθη ἐν τῷ κολοφῶνι τῆς εὐδαιμονίας, ἂν εὐδαιμονίαν δύναται τις ὑπολαβεῖν τὸ ἐν πολυτελείᾳ ἐπιζήλω βιοῦν καὶ ἐν τοῖς κόλοις τῶν διασκεδάσεων ἐντρυφῆν. Οὕτως οἰκία, μέγαρον μεγαλοπρεπῆ βασιλικόν, ἐπιπλα ἀνταμιλλώμενα κατὰ τὴν πολυτελείαν μὲ τὰ τῶν μυθολογουμένων Ἰνδῶν μοναρχῶν, τέθριπποι, ἵπποι ἀραβικῆς καταγωγῆς, σταυλῶνες, πληθὺς ὑπηρετῶν, πληθὺς μαγεῖρων, πληθὺς κολάκων καὶ παρασίτων, διασκεδάσεις ἔσπεριναι, ἅπαντα ταῦτα, ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πρώην πενίαν ἀποτελοῦντα, ἐξεπληρώθησαν ἐν πλεονασμῷ, καὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπήγαγον μετ' αὐτῶν πολὺ κέρον. Καὶ ὁμως τὰ ἐξοδα μικρὸν ἐπὶ μικρὸν ἤρξαντο ἐλαττούμενα τῶν πάντων προβλεφθέντων μετ' ἀφειδίας, ἡ δὲ δαπάνη τοῦ ἑκατομμυρίου ἤρξατο ἀποκαθισταμένη ὁσημέραι δυσχερῆς. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ συρφετὸς χαμερπῶν κολάκων καὶ παρασίτων καὶ πρὸ πάντων τῶν πολυαριθμῶν αὐτοῦ ὑπηρετῶν, ὑπηρετριῶν καὶ ἀκολούθων δὲν ἄφινον αὐτὸν νὰ παπακονηται καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ κεφάλαιον τοῦτο· εἶναι ἀληθές ἐπίσης ὅτι αἱ πολυδάπανοι διασκεδάσεις ἀπερβόρουν οὐχὶ μικρὸν μέρος τοῦ ἡμερησίου εἰσοδήματος. Ἐ' τούτοις . . . τὸ ἑκατομμύριον δυσχερῶς ἐδαπανᾶτο, καὶ ἤδη θλίψις ἀνάκτος, νέφος ἀόριστον ἐνδομύχου φόβου ἤρξατο ἐπικαθήμενον τοῦ μετώπου αὐτοῦ.

— Ἐπάρατα χρήματα, ἔκραζεν ἐνίοτε ἐν μέσῳ τῶν φαιδρῶτερων διασκεδάσεων σκυθρωπάζων, θὰ μὲ καταστρέψωσιν ἡ υγεία μου ἤρχισεν ἤδη νὰ βλάπτῃται.

Ἐπῆλθεν αὐτῷ τότε ἡ ἰδέα μὴ οἱ ὑπηρετοῦντες αὐτῷ δὲν τὸν ἐκλεπτον ὡς δεῖ. Ἐφερε λοιπὸν τὸν ἀρχιπυρῆτην τοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ εἰς ἀνάκρισιν, ἐνῶ τὸ πρόσωπόν του σύνουον ἐν μέρσι ἐνέφανεν ὀργὴν ἄκρατον.

— Ἐὶ αὐθέντα, ἀνέκραζεν οὗτος γονυκλινῆς ἐνώπιόν του, ἐν ᾧ οἱ ἐναπολείπομενοι ἠκρωσάντο οἰκοθεν μετέωροι περὶ τοῦ ἀποθησκόμενου, σύγνωτε ἡμῖν ναί, εἶναι ἀληθές ὅτι σὰς ἐκλέψαμεν καὶ ὑπερμέτρως· μάστιγα, ἐνῶ τοσοῦτον γενναίως ἐφέρεσθε πρὸς ἡμᾶς καὶ μεγαλόδωρος· ἀλλὰ συγγνώμη . . .

— Άθλιε! . . .

— Ναί, ναί, άθλιοι τρισάθλιοι διατί νά εἰ-
πω ψεύδη; αἱ διακόσιαι χιλιάδες γροσίων αἱ προ-
λαβόντως ἀπολεσθεῖσαι ἐλάπησον παρ' ἐμοῦ.

— Άθλιε!

Τὸ χρυσοῦν ἀδαμαντοκόλητον ὠρολόγιον ἐκλε-
ψεν ὁ ἀρχιμάγειρος, ἐν ᾧ ὁ ὕπο. . .

— Καὶ ποῖός σοι εἶπεν άθλιε; . . .

— Ὡ, ἡσυχάσατε, αὐθέντα: ἡμεῖς ἀποσυρόμεθα
ὁμολογοῦντες τὸ σφάλμα ἡμῶν, αἰτούμενοι συγ-
γνώμην, καὶ προτιθέμενοι ν' ἀποσυρθῶμεν πλέον
ἐν τινι γωνίᾳ, ἐνθα νά ζήσωμεν μετὰ τῶν κτη-
θέντων ἐξαιρέτων εἰσοδημάτων μας τιμῶς.

— Άλλ' ἐγὼ τὰ θεωρῶ ὀλίγα ὅσα με ἐκλέ-
ψατε άθλιε! . . . θέλω νά με κλέπτητε πολλά,
ὅσα δύνασθε.

Άλλ' ὁ ἀρχιυπηρέτης ἀπεμακρύνθη ἀμφιβίλ-
λων λίαν ὡς τιμῶς περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν
λόγων τοῦ δεσπότη, τοὺς ὁποίους ἴσως ἔ-
λεγεν ἀστειευόμενος ἢ μᾶλλον πρὸς τιμωρίαν
τῶν ὅλοι δ' οἱ ὑπηρετεῖ ἀπεσύρθησαν προτιθέ-
μενοι τοῦ λοιποῦ νά διάγῳσιν ἀνέτως μετὰ τὰ ἀ-
ποκτηθέντα ἐξαιρέτα αὐτῶν εἰσοδήματα. Ἐκτοτε
δὲ ὅσοι ὑπηρετεῖαι εἰσῆλθον παρ' αὐτῷ φόβῳ μὴ
ἀποβληθῶσιν ὡς καὶ οἱ πρῶτοι καὶ ἀπολέσῳσι
τοιούτων γενναϊοῦδωρον δεσπότην, δικλόνουν αὐτῷ
μετὰ τιμιότητος καὶ οἰκονομίας ὅλως Σωκρα-
τεῖου ἀποποιούμενοι ἐν πολλαῖς περιπτώσεσιν
(ἕκοντες ἐννοεῖται) τὰ προσφερόμενα δῶρα.

— Κατηραμένη, ὀλεθρία τιμιότης! ἀνέκραζεν
ὁ Φίλιππος ἐν ἀφάτῳ ἀδημονίᾳ, ποῦ εὐρέθης ἐν
τῷ κόσμῳ;

Ὅποια δυστυχία!

3

Ἀπογνοὺς οὕτω τῶν ὑπηρετῶν, ὁ Φίλιππος ἔ-
στρεψε τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πρὸς τοὺς κολακκὰς καὶ
πικραίτους: ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ δυστυχῶς, πλουτή-
σαντες ἐκ τῶν ἀφθόνων δωρημάτων του, ἄτινα
οἱ τάλανος ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ ἀκουσίως μό-
νον ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νά τὸν εὐχχριστήτωσιν, ἀπε-
σύρθησαν ὅπως βιώσονται τοῦ λοιποῦ ἐν ἀνέσει
ἐκ τῶν ἀποκτηθέντων ἐξαιρέτων εἰσοδημάτων
αὐτῶν. Ὁργισθῆ μὲγάλως ἐκ τοῦ τρόπου τούτου
μεθ' οὗ προσεφέρθησαν οὗτοι καὶ τοσοῦτον, ὥστε
ὅμως νά μὴ ἰδῆ τοῦ λοιποῦ πρόσωπον πικρα-
σίτου. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νά δοθῆ εἰς τὴν γασ-
στριμαργίαν ὡς εἰς ἄγκυραν σωτηρίας: καὶ ὅμως
τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἡ γαστριμαργία ἐβρί-
ψεν αὐτὸν κλινῆρην. Τοῦτο ἐν μέρει τὸν εὐηργέ-
τησε, διότι καὶ οἱ ἰατροὶ μετὰ τῶν φαρμάκων
τῶν δὲν ἀποβρόφωσιν ὀλίγα χρήματα: ἐν τούτοις
κακὸν τὸ νοσεῖν ἀπληπίσθη.

— Ἐνθυμοῦμαι, ἐσκέφθη μετὰ τὴν ἀνάβρωσιν
αὐτοῦ, συγγενῆς μου τις εἶπεν ἡμέραν τινὰ ὅτι
αἱ δίκαι ἀποβρόφωσι θαυμαστὸν ποσὸν χρημάτων
καὶ ἐγὼ, ὁ τάλας, οἴμοι, τσαχτύλην ἔχω ἀνάγκην

ν' ἀπαλλάτῳμαι τῶν ἐπαράτων τούτων χρημά-
των, ἄτινα θέλουσί με φέρει ἐπὶ τέλους εἰς τὸν
τάφον.

Ἡ σκέψις αὕτη ἐπὶ τοσοῦτον ἐφάνη ἀσπαστῆ,
ὥστε, ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον, ἐβλήθη εἰς τὴν πραγ-
ματοποίησιν αὐτῆς. Καὶ ἰδοὺ τοῦντεῦθεν ἡ οἰ-
κία αὐτοῦ πλήρης δικηγόρων καὶ πελατῶν καὶ
δικαστῶν ἀπασχολησάντων ἐφ' ἱκανὸν τὸν τε νοῦν
τό τε βαλάντιον αὐτοῦ. Ἐν τούτοις: ἐν διαστήματι
μηνιαίῳ πρὸς εὐτυχίαν ἢ κάλλιον πρὸς ἀτυχίαν
αὐτοῦ, χάρις εἰς τοὺς εὐγλώττους αὐτοῦ δικη-
γόρους: καὶ πρὸ πάντων τὴν ὑπόληψιν, ἧς ἀπήλασε,
ἐκέρδησε δεκαεννέα δίκας καὶ πλείσθ' ὅσα κτή-
ματα. Ὁ δυστυχῆς ἠγνόει τί νά πράξῃ. Τέλος
ἐνόμισεν ὅτι εὖρε τὸν μίτον τῆς Ἀριάδνης καὶ
ὁ μίτος οὗτος συνίστατο ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ.

— Ἴσω; αὐτὸ καταβροχθίζῃ τὰ χρήματά μου,
ἐσκέφθη.

Παρεδόθη λοιπὸν εἰς αὐτὸ ἀκορέστως: ἀλλ' ἐν
διαστήματι τριῶν ἡμερονυκτίων ἀφῆρσεν ἅπαν-
τα τοῦ καταστήματος τοῦ χαρτοπαιγνίου τὰ
χρήματα, αἱ δὲ νίκαι αὐταὶ καὶ ἔπιτυχίαι μι-
κροῦ δεῖν νά καταστήσωσιν αὐτὸν παράφρονα.
Ἐστρεψε τότε τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πρὸς τὸν
ἔρωτα καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀγαπήσῃ.

Ἠγάπησε λοιπὸν νεάνιδα πτωχὴν καὶ ὄρφανὴν
μόνην φερνὴν ἔχουσαν τὴν πιστὴν καὶ τρυφερὰν
καρδίαν αὐτῆς καὶ τοὺς πολυτίμους τῆς τιμιότη-
τος αὐτῆς θησαυρούς. Ἠγάπησεν αὐτὴν ἔμπαθῶς,
καὶ παρ' αὐτῆ διήλθε στιγμὰς καθ' ἃς ἐπελάθε-
το τῶν βαρυτέρων αὐτοῦ θλίψεων: ὁ δ' ἔρωσις αὐ-
τοῦ ἀντεμείφθη ἀποχρώντως. Μετ' οὐ πολὺ ἀπε-
φάσισε νά συζευχθῇ αὐτὴν: ἀλλὰ τὴν στιγμὴν
καθ' ἣν συνέταττον τὸ συμβόλαιον, αἰφνιδίᾳ εἰ-
δησις ἀνήγγειλε τῇ νεάνιδι ὅτι ἐκληρονόμησεν
ἐτήσιον εἰσόδημα ἐξ' ἐ-ὄς καὶ ἡμίσεως ἑκατομ-
μυρίῳ γροσίων. Ἐκπληκτος, καὶ βαρυσυμῶν ἀσθ-
κε νά πύση τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸ συμβόλαιον, ἐ-
ξῆλθε τῆς οἰκίας ἐν βίᾳ καὶ ἔκτοτε δὲν ἐπανεί-
δε τὴν πλουσίαν νεάνιδα.

Ὅποια ἀπελπίσις!

4.

Ἐννέα μῆνες εἶχον ἤδη παρέλθει. Ὁ δυστυχῆς
εὐρίσκειτο ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐν κινδύνῳ ὁ βίος
αὐτοῦ ἄπικ συνίστατο πλέον εἰς τὸ δαπανᾶν,
δαπανᾶν, ἀεννάως δαπανᾶν.

Ὡ! ἀνέκραξε, πρωτὴν τινὰ, αὐτὴν τὴν φορὰν
τουλάχιστον εὖρον τὴν ἀλάνθαστον λύσιν τοῦ
κινίγματος.

Τὸ ἐσπέρας λοιπὸν ἀνευ ἀναβολῆς ἠγόρασε
τριακόνητο ἑκατομμυρίων γροσίων ἀκινήτου περι-
ουσίης εἰς τὰ μᾶλλον ἀπόκεντρα μέρη μετὰ τὸ
τριπλοῦν τῆς ἀξίης αὐτῶν.

— Ἰδοὺ, ἐγὼ ἡσυχὰς δι' ἓνα μῆνα τοῦλάχιστον,
ἐμυρμύρισεν ἐνδονος ἐπαγελλῶν οἰκάδα.

Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγας ἡμέρας λαμβάνει γραμματίον παρὰ τοῦ νομαρχείου, δι' οὗ τῷ ἀνηγγέλετο ὅτι, ἀνγκαιῶς κριθέντος, ἔπρεπε νὰ ἐκποιήσῃ τὰ κτήματα αὐτοῦ καὶ τοῦτο μὲ κέρδος ὑπέρογκον.

Μικροῦ δὲν ν' ἀπολέσῃ τὰς φρένας.

Διευθύνθη ἐν τούτοις εἰς τὸ νομαρχεῖον, ὅθεν ἔλαβε τὰ χρήματα αὐτοῦ. Τὴν φροῶν ταύτην τὸ βελάντιον περιείχεν ἐκτός τοῦ ἡμερησίου εἰσοδήματος, ἐκτός τοῦ κεφαλαίου τῶν ἰδιοκτησιῶν, καὶ τὸ ὑπέρογκον κέρδος πολλῶν ἑκατομμυρίων ἂν ὑπῆρχεν ἀπελπίσια μειζων τῆς ἑαυτοῦ!

— Ἀλλὰ δὲν θὰ εὖρω λοιπὸν ποτε ἡσυγίαν; ἀνέκραξε μετ' ἀδημονίας ὑπερτάτης; ἂν θὰ ἐλευθερωθῶ... θὰ ἐλευθερωθῶ ἀπ' αὐτὰ.

Καὶ ταῦτα λέγων ἀπαμακρύνθη, καὶ ἐλθὼν παρὰ τὴν καμπὴν τῆς μεγάλης ὁδοῦ τοῦ... ἔβριψε καὶ βελάντιον καὶ ἔγγραφα καὶ χρήματα, καὶ ἔφυγε δρομαίως.

5.

Μόλις λεπτά τινα παρήλθον ἀπὸ τῆς ἐν τῷ δωματίῳ ἐπανόδου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ εἰς ἓκ τῶν τιμιῶν ὑπαλλήλων τῆς ἀστυνομίας παρουσιάζεται διδών αὐτῷ τὸ ἐπάρκτον βελάντιον μὲ τὰ χρήματα.

— Τὰ εὖρον, Κύριε, εἶπε μετ' ἠθους εὐχαριστήσεως διὰ τὴν γενναίαν αὐτοῦ πράξιν, διερχόμενος τὴν φροῶν τοῦ... ἐξήτασα καλῶς, καὶ εὖρων τὴν διεύθυνσιν καὶ τὸ ὄνομά σας γεγραμμένα ἐντός, ἔσπευσα νὰ σὰς τὰ φέρω ὅσον τάχιον μαντεύων τὰς ἀγωνίας καὶ τοὺς πόνους σας.

Ὁ Φίλιππος περητῆρησε τὸν ἀστυνόμον μετὰ βλοσυρότητος, ἔλαβεν ὀργίλιως τὸ ἐπάρκτον βελάντιον, ὃ δὲ δύστηνος ὑπάλληλος κατεμέτρε τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος μίαν πρὸς μίαν μὴ δυνάμενος νὰ κατανοήσῃ τὸν παραδόξον τρόπον μεθ' οὗ προσεφέρθη ὁ Φίλιππος.

— Ἀναθεματισμένη τιμιότης, ἀνέκραζεν ἄμ' ἀπομονωθεὶς ὁ Φίλιππος, καὶ ἔπεσον εἰς βαθὺν λήθαργον κρατῶν καὶ τὸ βελάντιον ἀνά χεῖρας. Πόση ὥρα παρήλθεν οὕτως; Τὸ ἠγνόει. Ἐν τούτοις ἤκουσε τὸ ὠρολόγιον σημαίνον τὴν μίαν τῆς πρωΐας.

— Ἄ! ἀνέκραζεν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἀπογνώσει, ἡ ὠρισμένη ὥρα! καὶ ἐν τούτοις τὸ βελάντιον εἰσέτι πλήρες! ὦ! δὲν ὑπάρχει λοιπὸν σωτήριον μέσον νὰ τὸ κενώσω;

— Ἰπάρχει, ἀλλὰ οὐ τὸ ἠγνόει ἢ τὸ περιεφρόνηται, ἀνέκραζεν ὀπισθεν αὐτοῦ σοφρά τις φωνή.

Ὁ Φίλιππος ἐστράφη καὶ μετὰ φρίκης περητῆρησε τὸν μελανεῖμονα ἄνδρα ὅστις τῷ ἔδωκε τὸ βελάντιον καὶ ὅστις ἤρχετο ἤδη νὰ λάβῃ τὴν ζωὴν του.

— Ποῖον εἶναι; ποῖον εἶναι; εἰπέ το, ἀνέκρα-

ζεν ὁ νέος παλαῖων κατὰ τῶν δούχων τοῦ θανάτου.

— Εἶναι ἀργὰ πλέον, ἄθλιε! εἶπεν ὁ μελανεῖμων, διὰ σὲ τετέλεστα πλέον. Ἐν τούτοις τὸ μέσον τοῦτο τὸ ὑποῖον σὺ ἀγνοεῖς, ἀλλ' ἄλλοι πρέπει νὰ γνωρίζωσιν εἶναι εὐχερέστατον. Ἰπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τοσαῦται δυστυχεῖς ψυχαὶ ὥστε οὐδὲ τὸ διπλάσιον τοῦ εἰσοδήματος, οὐ πρό τινας εὐρέθης κάτοχος, δὲν θὰ σοι ἦρκει διὰ τὴν ἀνακούφισιν αὐτῶν. Τὸ μέσον τοῦτο κλεῖται ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ.

I. Π. ΒΑΤΣΙΑΔΗΣ.

ΡΩΜΗ.

Ἰπὸ τοῦ

Κ. ΣΑΤΩΡΙΑΝΔΟΥ.

Ἐπιστολὴ τῷ Κ. Δὲ Φοιτῶν τῷ +804.

Ἀγαπητέ μοι φίλε!

Φθάνω ἐκ Νεαπόλεως καὶ σοὶ φέρω ἓνα τῶν καρπῶν τῆς περιηγήσεώς μου, ἐφ' οὗ ἔχεις δικιώματα, τοῦτέστι φύλλα τινὰ ἐκ τῆς δάφνης τοῦ τάφου τοῦ Βιργιλίου. Πρὸ πολλοῦ ὤρσινον νὰ σοὶ ὀμιλήσω περὶ τῆς κλασσικῆς ταύτης γῆς ἣτις ἐπλάσθη ὅπως ἐφέλη καὶ θελήγη πνεύματα οἷον τὸ σὸν' πλεῖστα ὅμως αἰτία μὲ ἐκόλωσαν τούτου. Ἐν τσοσούτῳ δὲν θέλω ν' ἀφήσω τὴν Ῥώμην χωρὶς νὰ σοὶ γράψω λέξεις τινὰς περὶ τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως. Εἶχομεν συμφωνήσει νὰ σοὶ γράψω τυχαίως καὶ ἀσχετῶς ὅσα ἤθελον σκεφθῆ περὶ Ἰταλίας, ὅτε ἄλλοτε σοὶ ἔλεγον τὴν ἐντύπωσιν ἣν τῇ καρδίᾳ μου ἐνεποίουν τὰ μεμονωμένα μέρη τοῦ νέου κόσμου. Ἄνευ λοιπὸν πολλῶν προοιμιῶν, θέλω πειραθῆ ὅπως σοὶ ζωγραφίσω τὸ ἐξωτερικὸν τῆς Ῥώμης, τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ἔρειπια αὐτῆς.

Ἀνέγνως, ἀγαπητέ φίλε, ὅσα κατὰ κίερος ἐγράφτην περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου' ἀλλ' ἄγνωσθ' ἂν οἱ περιηγητὰί σοι ἔδωκαν ἰδέαν τινὰ ἀκριθεῖ τῆς εἰκόνης ἣν ἡ πεδιάς τῆς Ῥώμης παρίστησι. Φαντάσθητι τὰς ἐρήμους καὶ κατηρειπωμένας Τύρον καὶ Βαβυλῶνα, περὶ ὧν λαλεῖ ἡ ἱερὰ Γραφή' σιγὴ καὶ ἐρημία τοσοῦτῳ μεγάλη, ὅπως πρότερον ἦν ὁ θόρυβος καὶ ἡ τασυχὴ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλοτε ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης συμπεζομένων. Νομίζεις ὅτι ἐν αὐτῇ ἀκούεις ἀντηχοῦσαν τὴν ἀρὰν τοῦ προφήτου: « Ἄρηθρα καὶ χρεῖα ἐπὶ σὲ ἐνακήψουσι. » (Πτ.) Βλέπεις τῆδε κἀκεῖσε ἄρα τινὰς Ῥωμαίων ἑδῶν, εἰς τόπους ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεὶς πλέον διέρχεται' ἔγχετιν ἄποσκραυθέντα χειμερινοῦ χειμάρρου' τὰ σημεῖα δὲ ταῦτα, μακροῦθεν θεωρούμενα, ὁμοιάζουσι πρὸς μεγάλαν ὁδοῦ πεπαιτημένας καὶ φοιτωμένας, ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ ἐρημία στρωμνὴ θεαλλώδους θαλάσσης, ἣτις παρήλθεν ὡς τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔθνος. Μόλις ἀνακαλίπτεις δένδρα τινὰ' ἀλλὰ παντα-

χάσε ἀνυψούνται ἐνώπιόν σου ἐρείπια ὕδραγωγείων καὶ τάφων, φαινομένων ὅτι εἰσὶ τὰ αὐτόχθονα δάση καὶ φυτὰ γῆς τινος συντεθειμένης ἐκ τῆς κόνεως τῶν νεκρῶν καὶ τῶν λειψάνων τῶν κρατῶν. Πολλάκις, ἐν μεγάλῃ παιδιᾷ, ἐνόμισα ὅτι εἶδον τόπους εὐφόρους καὶ ἐπλησίαζον πρὸς τούτους· χάρτα ὅμως μεμαραμμένα εἶχον ἀπατήσας τὴν ὄρασίν μου· ἐνίοτε δὲ ὑπὸ τοῦ νομιζομένου τούτους εὐκάροπους καὶ πλουσίους τόπους διακρίνει τὰ ἔχνη ἀρχαίας γεωργίας. Οὐδὲν πτηνόν, οὐδεὶς γεωργός, οὐδεμία ἀγροτικὴ κίνησις, οὐδεὶς μυκηθμός ἀγέλης, οὐδεμία τέλος κωμόπολις. Εὐάριθμοι ἐπαύλεις ἢ ἀγρικίαι σαθραὶ φαίνονται ἐπὶ τῆς γυμνότητος τῶν ἀγρῶν· αἱ θυρίδες καὶ θύραι οὐτῶν εἰσὶ κεκλεισμέναι· ἐξ αὐτῶν δὲν ἐξέρχεται οὔτε καπνός, οὔτε κρότος, οὔτε κάτοικος· μόνον δὲ σχῆμα τι ἀνθρώπου ἀγρίου ἡμιγύμνου, ὡροῦ καὶ τι κοκκίον ἐκ πυρετοῦ, φυλάσσει τὰς γονοφάδας καὶ σκοτεινὰς ταύτας καλλιῶσαι, ὡς τὰ φάσματα ἄτινα, εἰς τὰς γοθικὰς ἡμῶν ἱστορίας, κωλύουσι τὴν εἰς τὰς ἐγκαταλειμμένας ἐπαύλεις εἰσοδόν. Τέλος δὲ πάντων δύναται τις εἰπεῖν ὅτι οὐδὲν ἔθνος ἐτόλμησεν ἵνα διαδεχθῆ τοὺς κοσμοκράτορας ἐν τῇ γενεθλίᾳ αὐτῶν γῆ καὶ ὅτι οἱ ἀγροὶ οὗτοί εἰσιν οἴους ἄφησεν ἡ ὕνις τοῦ Κιγκινιάτου, ἢ τὸ τελευταῖον ῥωμαϊκὸν ἄροτρον.

Ἐκ τοῦ μέσου τῆς ἀκαλλιέργιτου ταύτης γῆς, ἥ ἐπίκειται καὶ ἦν θλίβει εἰσέτι μνημιόν τι καλούμενον ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ *Tágor* τοῦ *Né-ronos*, ἀνυψοῦται ἡ μεγάλη, σκιά τῆς αἰωνίας πόλεως. Ἐκπεσοῦσα τῆς ἐπιγείου αὐτῆς δυνάμεως, φαίνεται θελήσασα ἐν τῇ ὑπερφηναίᾳ αὐτῆς ὅπως ἐρτηρωθῆ· ἔστι κερωρισμένη τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς γῆς καὶ, ὡς βασιλεὺς ἐκθρονισθεῖσα, εὐγενῶς ἔκρυψε τὰς δυστυχίας αὐτῆς ἐν τῇ ἐρημίᾳ.

Ἄδυνατῶ νά σοι ἐκθέσω τί ὑφίσταται τις ἐν ἑαυτῷ ὅταν ἡ Ῥώμη παρίστηται αὐτῷ αἰφνης ἐν μέσῳ τῶν κερῶν αὐτῆς βασιλείων, καὶ φαίνεται ἰψουμένη δι' αὐτὸν ἐκ τοῦ τάφου ἐν ᾧ ἔκειτο. Πειράθητι ἵνα φαντασθῆς τὴν ταραχὴν καὶ τὴν ἐκπληξίν αἰτινας καταλαμβάνον τοῦ προφήτου, ὅτε ἐπεμπεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὴν ὄπτασιαν πολιτείας τινὸς εἰς ἣν εἶχεν ἀφιέρωσει τὸ πεπρωμένον τοῦ λαοῦ του. Σὲ κατασπρύνουσι τὸ πλῆθος τῶν ἀναμνήσεων, ἢ ἀφθονία τῶν αἰσθημάτων, ἢ δὲ ψυχὴ σου συνταράσσεται εἰς τὴν θέαν τῆς Ῥώμης ταύτης, ἥτις δις ἔλαβε τὴν κληρονομίαν τοῦ κόσμου ὡς ἐπίκληρος τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Ἰακῶβ.

Θέλεις νομίσει ἴσως, ἀγαπητέ μοι φίλε, κατὰ τὴν περιγραφὴν ταύτην, ὅτι δὲν ὑπάρχει τι φρικτότερον, φοβερώτερον τῶν ῥωμαϊκῶν παιδιῶν; Πολλὸ θά ἦσο ἠπατημένος· καθότι αὐτοὶ ἔχουσιν ἀκατανόητόν τι μεγαλεῖον.

Ἄν θεωρῆς αὐτὰς ὡς οἰκονομολόγος, θέλουσι σε λυπήσει· ἂν θαυμάζῃς αὐτὰς ὡς καλλιτέχνης,

ὡς ποιητής, ἢ καὶ ὡς φιλόσοφος, δὲν θέλεις ἐπιθυμήσει νὰ ἔχωσιν ἄλλην μορφήν. Ἡ θεὰ ἀγροῦ τινος αἰτοφόρου ἢ ἐνὸς λοφίσκου ἀμπελωνος· ἐλάσσονα ἤθελόν σοι προξενήσει συγκίνησιν παρ' ὅσων ἡ θεὰ τῆς γῆς ταύτης, ἥς ἡ μετρία καλλιέργεια δὲν ἀνενώσσε τὸ γῆπεδον, καὶ ἥτις ἔμεινεν οὐχ ἥσσαν παλαιὰ ὡς τὰ καλύπτοντα αὐτὴν ἐρείπια.

Οὐδὲν ὡς πρὸς τὴν ὠραιότητα δύναται νὰ συγκριθῆ πρὸς τὰς γραμμὰς τοῦ ῥωμαϊκοῦ ὀρίζοντος, τὴν χαρίεσσαν ἐπίκλισιν τῶν ἐπιπέδων καὶ τοῦ ἡδέϊ· καὶ φεύγοντας περιβόλους τῶν ὄρων ἄτινα ἀποτεματίζουσιν αὐτόν. Πολλάκις αἱ κοιλάδες λαμβάνουσι τὴν μορφήν ἐνὸς σταδίου, ἀγωνιστηρίου, ἵπποδρόμου· οἱ λοφίσκοι εἰσὶ θετραυσμένοι κατ' ἀναχώματα, ὡς εἰ ἡ ἰσχυρὰ τῶν Ῥωμαίων χεὶρ συνετάραξεν ἅπασαν τὴν γῆν ταύτην. Διαφωρογραφία τις ἰδιαιτέρα ἐν τοῖς ἀπὸ τῶν στοργύλλαι τὰ ἀντικείμενα καὶ κρύπτει ὅ,τι τραχὺ καὶ φορτικόν ἠδύνατο νὰ ἔχωσιν εἰς τὰς μορφὰς αὐτῶν. Οὐδέποτε ἐκεῖ αἱ σκιαὶ εἰσι βαρεῖαι καὶ μαυραὶ· δὲν ὑπάρχει σύστημα τοσούτω σκοτεινῶν βράχων καὶ φυλλωμάτων εἰς τὸ ὅποιον νὰ μὴ παρεσδύσῃ πάντοτε ὀλίγον φῶς. Χροιά τις παραδόξως ἑναρμόνιος συνάπτει τὴν γῆν, τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς θαλάσσας· οἷαι δὲ αἱ ἐπιφάνειαι, βοηθεῖα ἀνεπαισθήτου χρωμάτων διαβαθμίσεως, ἐνοῦνται διὰ τῶν ἄκρων αὐτῶν, χωρὶς νὰ δύνηται τις ἵνα προσδιορίσῃ τὸ σημεῖον καθ' ὃ περαίνεται ἡ μία παραλλαγή καὶ ἄρχεται ἡ ἄλλη. Ἐθαύμασας ἀναμφιβόλως εἰς τὰ ῥωπογραφήματα τοῦ Κλαυδίου Λορβραίνης τὸ φῶς ἐκεῖνο ὅπερ φαίνεται ἰδανικὸν καὶ ὠραιότερον τῆς φύσεως· Λοιπόν! εἶναι τὸ φῶς τῆς Ῥώμης!

Οὐδαμῶς ἑπασάμην βλέπων εἰς τὴν Πόλιν τοῦ Βοργίου τὸν ἥλιον δύοντα ἐπὶ τῶν κυπαρίσσεων τοῦ ὄρους Μαρίου καὶ ἐπὶ τῶν πευκῶν τῆς πόλεως τοῦ Παμφίλου πεφυτευμένων ὑπὸ τοῦ Νότρο (περιφῆμου ἰχνογράφου κήνου τοῦ 12'. αἰῶνος.) Πολλάκις πάλιν ἀνέβην τὸν Τίβεριν πρὸς τὴν γέφυραν τοῦ προχώματος, διὰ ν' ἀπολαύσω τῆς μεγάλης ταύτης σκηνῆς τοῦ τέλους τῆς ἡμέρας. Αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρων τοῦ Σαβίνου ἀναφαίνονται τότε χρώματος κυανοῦ καὶ ὠχροχρόσου, ἐνῶ ἡ βᾶσις καὶ τὰ πλευρὰ αὐτῶν βυθίζονται εἰς ἀτμὸν χρώματος ἰσθίνου ἢ ὑποπορφύρου. Καὶ ἐνίοτε μὲν ὠραία νέφαλα, ὡς ἐλαφρὰ ἄρματα, φερόμενα ἐπὶ τοῦ ἀνέμου τῆς ἐσπέρας μετ' ἀμιμητοῦ χάριτος, διδοῦσιν ἡμῖν ἐνοῆσαι τὴν ἐμφάνειαν τῶν «Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων» ὑπὸ τὸν μυθολογικὸν τοῦτον οὐρανόν· ἐνίοτε δὲ ἡ ἀρχαία Ῥώμη φαίνεται ἐκτεινῶσα ἐν τῇ δύσει ὅλην τὴν πορφύραν τῶν ὑπᾶτων καὶ τῶν καισάρων αὐτῆς ὑπὸ τὰ τελευταῖα ἔχνη τοῦ θεοῦ τῆς ἡμέρας. Ἡ λαμπρὰ αὕτη σκηνογραφία δὲν ἀποσύρεται τοσούτω ταχέως ὅσῳ καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα· ὅταν νομίζετε ὅτι αἱ χροαὶ μέλλουσι ν' ἐξαλειφθῶσιν, ἀνεψυχοῦνται εἰς ἕτερον τι σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος· ἐν λευκῶς

διαδέχεται άλλο και η γοητεία του δυνάτος ήλιου μπήκονται. Και αληθές μὲν ὅτι εἰς τὴν ὄραν ταύτην τῆς ηἠυγίας τῶν πεδιάδων, ὁ ἀήρ δὲν ἀντῆχει πλέον ἀπὸ βουκολικά ἄσματα καὶ οἱ ποιμένες ἴδεν εὐρίσκονται πλέον ἐκεῖ. « Ἀφίνομεν τὰς ἀγαπητάς ἡμῶν πεδιάδας » ὡς λέγει ὁ Βιργίλιος· ἀλλὰ βλέπει τις εἰσέτι τὰ μεγάλα θύματα τοῦ Κλιτουμένου, λευκοὺς βόας ἢ ἀγέλας φορβᾶδων ἡμιαγρίων, αἵτινες καταβάνουσι μόναι εἰς τὰς ἐχθρας τοῦ Τιβέριου καὶ λούονται εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ. Αἶψα ἤθελες χαίρει κατὰ τοὺς χρόνους τῶν παλαιῶν Σαβίνων, ἢ κατὰ τὸν αἰῶνα Εὐάνδρου τοῦ Ἀρκαδίου, ὅτε ὁ Τιβέρις ἐκαλεῖτο εἰσέτι Ἄλβουλα, ὁ δὲ εὐσεβὴς Αἰνείας ἀνέβαινε τ' ἀγνωστὰ αὐτοῦ ὕδατα.

Μ' ἄλλα ταῦτα θέλω ὁμολογήσει· ὅτι αἱ τοποθεσίαι τῆς Νεαπόλεως εἰσὶν ἰσως ἐξαισιώτεραι τῶν τῆς Ρώμης· ὅταν ὁ « ἀκάωτος ἥλιος ἢ ἡ πλήθουσα σελήνη » ἀνυψῶται ὑπερθεῖν τοῦ Βεσουβίου ὡς σφαῖρά τις ὑπὸ τοῦ ἡφαίστειου ῥιφθεῖσα, ὁ λιμὴν τῆς Νεαπόλεως μετὰ τῶν παραλίων αὐτοῦ παραπεφυτεμένων διὰ χρυσομηλῶν, τὰ ἔρη τῆς Πουλλίας, ἢ νῆτος τῆς Καπρέας, ἢ παραλίαι τῆς Παισιλίππης, ἢ Βαῖα, ἢ Μεσσηνή, ἢ Κύμη, ἢ Ἀβέρνη, τὰ Ἠλύσια, καὶ ἅπαντα ἢ Βιργίλειος αὐτῆ γῆ, παρουσιάζουσι μαγευτικὸν θέαμα· ἀλλὰ δὲν ἔχει, παρ' ἔμοιγε κριτῆ, τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς ῥωμαϊκῆς κοιλάδος. Τουλάχιστον εἶναι βέβαιον ὅτι ἀφοσιούται τις εἰς τὸ περιφρημον τοῦτο ἔδαφος· πρὸ διαγυλίων ἐτῶν ὁ Κικέρων, θεωρούμενος ἐξ ἄριστος ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἀσίας, ἔγραφε πρὸς ἕνα τῶν φίλων του· ἐν Ρώμῃ πρέπει τις νὰ κατοικῆ ἀγαπητέ μοι Ρούφε, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ φῶς νὰ ζῆ. Τὸ θέλητρον τοῦτο τῆς ὠραίας Ἀύσονίας ὑπάρχει εἰσέτι τὸ αὐτό. Ἀναφέρουσι προσέτι πολλὰ παραδείγματα περιηγητῶν οἵτινες, ἐλθόντες εἰς Ρώμην ἐπὶ σκοπῷ τοῦ διατρίψαι ἐκεῖ ἐπὶ τινα μόνον χρόνον, ἔμειναν ἐν αὐτῇ καθ' ὅλην τὴν ζωὴν. Ἐπῆρε καὶ ὁ Πουσσίνος νὰ ἔλθῃ ὅπως ἀποθάνῃ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης τῶν ὠραίων τοποθεσιῶν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν σιγμῆν, καθ' ἣν σοι γράφω, ἔχω τὸ εὐτύχημα νὰ λάβω τὴν σχεῖον τοῦ Κ. Ἀγινκούρ, ὅστις διαμένει ἐν αὐτῇ ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ ὑπόσχεται εἰς τὴν Γαλιάν νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸς τὸν Βίγγελμιν αὐτοῦ.

Καίτοι ἡ Ρώμη, ἰσοπεποιηθεῖς θεωρουμένη παρέχει θέαν, οἷαν καὶ αἱ πλεῖστοι τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων, μ' ὅλον τοῦτο διατηρεῖ ἕνα χαρακτηριστικὸν ἰδιαιτέρον· καθότι οὐδεμία ἄλλη πόλις παρουσιάζει παρόμοιον μίγμα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἐρειπιῶν, ἀπὸ τοῦ Πανυθεῦ τοῦ Ἀγρίππα μέχρι τῶν τευχῶν τοῦ Βελισαρίου, ἀπὸ τῶν μνημείων τῶν ἐξ Ἀλεξανδρείας ἠγμένων μέχρι τοῦ θόλου τοῦ ἀνεγερθέντος ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου. Τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν ἐστὶν ἕτερον χαρακτηριστικὸν διακεκριμένον διὰ τῆς στάσεως καὶ τοῦ βελτίματος αὐτῶν ἀνακλιθῶν αὐταὶ τὰς Κλαί-

λίας καὶ τὰς Κορνηλίας· βλέπων δὲ τις αὐτὰς νομίζει ὅτι βλέπει ἀγάλματα ἀρχαῖα τῆς Ἡρας καὶ τῆς Παλλάδος καταβιβατμένα τοῦ βάρους καὶ περιπατοῦντα περὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. Ἀφ' ἑτέρου ἀνευρίσκεται ἐκεῖνη ἡ χρυσὴ τῶν σαρκωμάτων, ἣν οἱ ζωγράφοι ἡμῶν ἀπεκάλεσαν χρῶμα ιστορικῶν καὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰς εἰκόνας τῶν. Ἔστι δὲ φυσικὸν ὅτι ἄνθρωποι, ὧν οἱ πρόγονοι πρόσωπον τοσοῦτο μέγα ἐπὶ τῆς γῆς παρέστησαν, ἐχρησίμευταν ὡς παράδειγμα ἢ τύπος εἰς τοὺς Ῥαφαήλ ἢ εἰς τοὺς Δομινικίνους ἵνα παροστήσωσι τὰ ἄτομα τῆς ἱστορίας.

Ἔτερον περίεργον ἢ ἀλλόκοτον τῆς πόλεως τῆς Ρώμης εἰσὶν αἱ ἀγέλαι τῶν αἰγῶν καὶ πρὸ πάντων αἱ ζυνορίδες μεγάλων βοῶν ἐλιξικέρων, οἵτινες εὐρίσκονται ἐξαπλωμένοι παρὰ τοὺς πόδας τῶν αἰγυπτιακῶν θεολίσκων, μεταξὺ τῶν λειψάνων τοῦ Φόρου καὶ ὑπὸ τὰς ἀψίδας, ὅθεν διέβαινον ἄλλοτε ἵνα ὀδηγήσωσι τὸν ῥωμαῖον θριαμβευτὴν εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Κικέρων καλεῖ κοινῆν τοῦ κόσμου σύγκλητον.

Εἰς τοὺς συνήθεις θορύβους τῶν μεγαλοπόλεων ἀναμίνυται ἐνταῦθα ὁ θόρυβος τῶν ὑδάτων, ὅστις πανταχόθεν ἀκούεται, ὡς εἰ ἦσαν κρήναι τῆς Βλανδουσίας ἢ τῆς Ἐγρήσιας. Ἐκ τοῦ ὕψους τῶν λόφων οὗς ὁ περίβολος τῆς Ρώμης περιλαμβάνει ἢ εἰς τὴν ἐσχατιάν πολλῶν ῥυμῶν, βλέπει τὴν πεδιάδα ἐν ἀπόπτῳ τοῦ ὅπερ συνάπτει τὴν πόλιν μετὰ τῶν ἀγρῶν διὰ τρόπου τινὸς γραφικοῦ. Ἐν καιρῷ χειμῶνος, αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν καλύπτονται ὑπὸ χύρτων, ὡς αἱ καλαμοστεγεῖς κολύβαι τῶν χωρικῶν ἡμῶν. Ἐνεκα τῶν διαφορῶν τούτων περιστάσεων, ἀπιδιδούσιν εἰς τὴν Ρώμην ἀγροτικὸν τι καὶ ἀφελές, ὅπερ ἐστὶ σύμφωνον καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν αὐτῆς· οἱ πρῶτοι αὐτῆς δικτάτορες ὠδήγουν τὸ ἀροτρον, αὐτὴ ὤφειλε τὴν ἐξουσίαν τοῦ κόσμου εἰς ἀροτῆρας, ὁ δὲ μέγιστος καὶ ἐνδοξότερος τῶν ποιητῶν αὐτῆς μετ' εὐχαριστήσεως ἐδίδαξε τὴν τέχνην τοῦ Ησίουδου εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ῥωμύλου.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Τιβέριν, τὸν τὴν μεγαλόπολιν βρέχοντα ταύτην καὶ μετέχοντα τῆς δόξης αὐτῆς, τὸ πεπρωμένον αὐτοῦ ἐστὶ διόλου παράδοξον. Διαβαίνει ἕκ τινος γωνίας τῆς Ρώμης ὡς εἰ μὴ ὑπῆρχεν οὐδεὶς καταδέχεται νὰ ῥίψῃ πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα, οὐδέποτε ὁμιλοῦσι περὶ αὐτοῦ οὐδαμῶς πίνουσι τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, αἱ δὲ γυναῖκες δὲν πλύνουσι δι' αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα ἢ τὰ ὑφάσματα αὐτῶν διαφεύγει μεταξὺ θλίτων οἰκιῶν κρυπτουσῶν αὐτὸν καὶ πρέγει ἵνα ῥιφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, αἰσχυρόμενος· διότι καλεῖται Τίβερις.

Ἀνάγκη ἦδη, ἀγαπητέ φίλε, ὅπως εἶπω ὀλίγα τινα καὶ περὶ τῶν ἐρειπιῶν τούτων, περὶ ὧν τοσαύτας μοι ἔκαμες συστάσεις ὅπως σοὶ ὀμιλήσω καὶ ἅτινα ἀποτελοῦσι μέγα μέρος τοῦ

ἐξωτερικοῦ τῆς Ρώμης. Γνωρίζεις ὅτι τὰ εἰρεπια ταῦτα ὀφείλουσιν ἵνα λίθωσι διαφόρους χαρακῆρας κατὰ τὰς ἀνεκνήσεις αἰτίνας ἀναφέρονται πρὸς αὐτά·

Ἡραϊκῶν τινὰ ἐσπέραν τοῦ τελευταίου Ἰουλίου μνησὶς ἐκαθέστην παρὰ τῷ Κολοσσαίῳ, ἐπὶ τῆς Βαθυίδος ἐνδὸς τῶν βωμῶν τῶν ἀφαιρωμένων εἰς τὰ Πάθη τοῦ Κυρίου. Ὁ δὴν ἥλιος ἐξέχεε ποταμοὺς χρυσοῦ δι' ὅλων τῶν στοῶν τούτων, ἐν αἷς ἄλλοτε ἐκυλίετο ὁ χειμαρρὸς τῶν λαῶν φάσματ' αὐτοχρόνως ἐξήρχοντο τοῦ μυχοῦ τῶν δωμάτων καὶ τῶν διαδρόμων, ἢ ἐπιπτον ἐπὶ τῆς γῆς ὡς εὐρεῖται ταινίαι μαῦραι. Ἐκ τοῦ ὕψους τῶν θεμέθλων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, παρετήρουν, μεταξὺ τῶν εἰρεπιῶν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ κτιρίου, τὸν κῆπον τοῦ παλατίου τῶν κλισίων μεθ' ἐνὸς φαινίκα, ὅστις φαίνεται ἐπιτηδὺς φυτευθεὶς ἐπὶ τῶν εἰρεπιῶν τούτων διὰ τοῦ ζωγράφου καὶ ποιητάς. Ἀντὶ τῶν χαρμοσίων φωνῶν δὲ τὸ πάλας βράβηροι καὶ ἄγριοι θεαταὶ ἐξέβαλλον ἐν τῷ ἀμφιθέατρῳ τούτῳ βλέποντες τοὺς χριστιανούς διαμελιζομένους ὑπὸ λεόντων καὶ πανθήρων, ἤδη δὲν ἤκουες ἢ τὰς ὕλακας τῶν κυνῶν τοῦ ἐρημίτου τοῦ φυλάσσοντος τὰ εἰρεπια ταῦτα. Ἀλλ' ὅτε δὴ ὁ ἥλιος ἐπὶ ἔσπερον ἦλθεν, ὁ κώδων τοῦ τρούλλου τοῦ Ἀγ. Πέτρου ἀντήχησεν ὑπὸ τὰς στοᾶς τοῦ Κολοσσαίου. Ἡ ἀνταπόκρισις αὕτη θεμελιωθεῖσα ὑπὸ θρησκευτικῶν ἤχων μεταξὺ τῶν δύο μεγαλειτέρων μνημείων αἷς ἐθνικῆς Ρώμης καὶ τῆς χριστιανικῆς Ρώμης, ζωηράν μοι ἐνεποίησε συγκίνησιν ἐνόμιζον ὅτι τὸ νέον οἰκοδόμημα ἔμελλε νὰ καταβρέβυση ὡς τὸ ἀρχαῖον, ἐσυλλογίζομην ὅτι τὰ μνημεῖα διαδέχονται ἀλλήλα ὡς καὶ οἱ ἀνεγείραντες αὐτὰ ἄνδρες· ἀνεμνήσθην ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ Ἰουδαῖοι οἵτινες εἰς τὰς πρῶτας αὐτῶν αἰχμαλωσίας εἰργάσθησαν εἰς τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου καὶ εἰς τὰ τείχη τῆς Βαβυλώνας, εἶχον ὁμοίως κατασκευάσει ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῶν διασκορπισμῷ τὸ ὑπερμέγεθος καὶ εὐρὴν τοῦτο ἀμφιθέατρον ὅτι τὸ μνημεῖον, ὑπὸ τοῦς θόλους οὗτινος ἀντήχηε ὁ χριστιανικὸς οὗτος κώδων, ἦν τὸ ἔργον αὐτοκράτορος ἐθνικοῦ σημειωθέντος ἐν ταῖς προφηταῖς διὰ τὴν ἐσχάτην καταστροφὴν τῆς Ἰερουσαλήμ. Ὑπάρχουσαι ἐνταῦθα, ἀγαπητέ μοι φίλε, ἰκανὰ ἀντικείμενα μελέτης ἅτινα παρέχει ἐν μόνον εἰρεπιῶν πιστεύεις δὲ ὅτι πόλις ἐν ἡ τασθὲν παύματ' ἀνακαίνονται εἰς ἕκαστον βῆμ' ἔστιν ἀξίαν νὰ τὴν ἰδῆ τις·

Χθὲς θ' ἰανουαρίου, ἐπέστρεψα εἰς τὸ Κολοσσαῖον, ἵνα ἴδω τοῦτο ὑπ' ἄλλην ὥραν τοῦ ἔτους καὶ ὑπ' ἄλλην θεωρίαν· φθὰς δὲ, κατεπλάγην μὴ ἀκούσας τὴν ὕλκην τῶν κυνῶν, τῶν σκυῶν, φαινομένων εἰς τοὺς ἀνωτάτους διαδρόμους τοῦ ἀμφιθέατρου· μεταξὺ τῶν κατεξηρεκμένων χέρτων· Ἐκρούσα τὴν θύραν τοῦ ἐρημιτοῦ καὶ κατασκευασμένου ἐν τῇ ἀφ' ἑνὸς οἰκηματίου

Ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλάβον ἀπάντησιν — ὁ ἐρημίτης ἀπέθανεν. Ἡ δριμύτης τοῦ καιροῦ, ἢ ἀπουσία τοῦ καλοῦ μοναχοῦ, πρόσφατοι λύπαι, ἐδιπλασίασαν δι' ἐμὲ τὴν κατήφειαν καὶ τὸ μελαγχολικὸν τοῦ τόπου τούτου· ἐνόμισα ὅτι ἔβλεπον τὰ εἰρεπια κτιρίου ὅπερ πρὸ ὀλίγων ἔτι ἡμερῶν εἶχον θαυμάσει ἐν τῇ ὀλοκληρίᾳ καὶ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀκμῇ. Οὕτω, φίλτατέ μοι, πληροφροῦμεθα καθ' ἕκαστον ἡμῶν βῆμα περὶ τοῦ ἡμετέρου μνημένου. Ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ ἐκτὸς τῶν λόγων διὰ νὰ πεισθῆ περὶ τούτου· ἀπέρχεται ὅπως μελετήσῃ ἐπὶ τῶν εἰρεπιῶν τῶν κρητῶν καὶ δὲν σκέπτεται ὅτι αὐτὸς οὕτως ἔστιν εἰρεπιῶν ἔτι μάλλον ἀμφιβέβησ· καὶ ἀμφίβολον καὶ ὅτι θέλει καταπίσει πρὸ τῶν λειψάνων τούτων!

Πρὶν ἢ ἀπέλθω εἰς Νεάπολιν, διήλθον ἡμέρας τινὰς εἰς τὰ Γέβουρα. Διέδραμον τὰ εἰρεπια τῶν πέριξ καὶ ἰδίως τὰ τῆς πόλεως τοῦ Ἀδρίου. Καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ ὕετου ἐν μέσῳ τῆς ὁδοπορίας μου, κατέφυγον εἰς τὰς δεινροστοχίας τῶν Θερωμῶν, κειμένων πλησίον τῆς Ποικίλης στοᾶς, ὑπὸ τινα σπηλῆν ἧτις αὐξανομένη εἶχε φθείρει τὴν ἐπιφάνειαν ἐνὸς τοίχου. Ἐν μικρῷ τινι ὀκαγόνῳ παστάδι, ἠνεωγμένη ἐνώπιόν μου, ἀγριάμπελος ἀνῆρχετο εἰς τὸν θόλον τοῦ κτιρίου καὶ τὸ χανδρὸν αὐτῆς κλῆμα, λειον, ἐρυθρὸν καὶ ἐλικοειδὲς, ἀνέβαινε τὸ μῆκος τοῦ τοίχου ὡς ὄρις. Περὶ ἐμὲ διὰ μέσου τῶν ἀψίδων τῶν εἰρεπιῶν, ἠνοίγοντο ἀπόλεις ἐπὶ τῆς ῥωμαϊκῆς παιδιάδος. Θάμνοι χαμαιακτῶν ἐπλήρουν τὰς ἐρήμους δεινροστοχίας, εἰς δὲ κατέφυγον καὶ τινες κόσμοφοι. Τὰ τῆς τοιχοποιίας κλάσματα περιεκοσμοῦντο διὰ φύλλον σκολομοδρίου οὗτινος ἢ στιλπνῆ χλωρότης διεγράφον ὡς ἔργον ψηφιδωτοῦ ἐπὶ τῆς λευκότητος τῶν μαρμάρων. Ἐῖθε κάκεισε ὑψηλαὶ κυπαρίσσοι ἐπιῆγον τὸν τόπον τῶν σπηλῶν τῶν ἐρριμένων εἰς τὰ καλάτια ταῦτα τοῦ θανάτου· ἢ ἀγριάκωνθα εἶρπεν εἰς τοὺς πόδας αὐτῶν ἐπὶ εἰρεπιῶν, ὡς εἰ ἡ φύσις ἠρέσκετο ἵνα ἀναπρασθήσῃ ἐπὶ τῶν κεκολωμένων ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τὸν ὄρασμαὶν τοῦ παρελθόντος αὐτῶν κάλλους. Αἱ διάφοροι δεινροστοχίαι καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν εἰρεπιῶν ὡμοιάζον πρὸς κἀνίστρα καὶ ἀνοθέσμας· ὁ δὲ ἄνεμος ἐκίνοε τὰς ὑγρὰς αὐτῶν φυλλὰς καὶ ἀπνκτα τὰ φυτὰ ἔκλινον ὑπὸ τὸν ὕετον τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐνῶ μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ περιεργείας ἐθεώρουν τὴν εἰκόνα ταύτην· μύριαι ἰδέαι συγκεχυμέναι κατελαμβάνον τὸ πνεῦμά μου· ὅτε μὲν ἐθαύμαζον, ὅτε δὲ κατεφρόνουν καὶ ἀπεστρεφόμεν τὸ ῥωμαϊκὸν μεγαλεῖον· ὅτε μὲν ἐσυλλογίζομην περὶ τῶν πλεονεκτημάτων, ὅτε δὲ περὶ τῶν ἐλλειπμάτων τοῦ κτισμακράτορος τούτου, ὅστις ἐπεθύμησε νὰ συναγάγῃ μίαν εἰκόνα τοῦ κράτους τοῦ ἐλάττω κῆποι τούτου· Ἀνελογίζομην τὰ συμπερισταῖα ἅτινα ἠνάγκασαν τὴν ὑπερηφάνον ταύτην

πόλιν ἔβλεπον αὐτὴν γεγυμνωμένην τῶν ὠραιότερων αὐτῆς κοσμημάτων ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Ἀδριανοῦ, ἔβλεπον τοὺς βαρβάρους διαβαίνοντας ὡς τυφῶν, ἐγκαθισταμένους ἐνίοτε ἐν αὐτῇ καὶ, ἵνα ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς μνημείοις ἅτινα ἐξ ἡμισείας εἶχον καταστρέψει, κοσμοῦντας τὸν ἑλληνικὸν καὶ τοσκανικὸν ῥυθμὸν διὰ τῶν γοθθικῶν ἐπάλλεων τέλος δὲ, εὐσεβεῖς χριστιανοί, ἐπανάγοντες εἰς τοὺς τόπους τούτους τὸν πολιτισμὸν, ἐφόρτεον τὴν ἀμπελον καὶ ὠδήγουν τὸ ἄροτρον εἰς τὸν ναὸν τῶν στωϊκῶν καὶ τὰς αἰθούσας τῆς Ἀκαδημίας. Ἀνεγεννᾶτο ὁ αἰὼν τῶν τεχνῶν καὶ νέοι δεσπότες κατέστρεφον τὰ τελευταῖα λείψανα τῶν ἐρειπίων τοῦ παλατίου τούτου, ἵνα εὐρωσιν ἐν αὐτῷ ἀριστούργημα τι τῶν τεχνῶν. Εἰς τὰς διαφόρους δὲ ταύτας σκέψεις ἀνεμίγνυτο φωνὴ τις ἐσωτερικὴ, ἥτις μοι ἐπανελάμβανεν ὅσα ἀπειράκις ἐγράψασαν περὶ τῆς τῶν γῆινων ματαιότητος. . .

Ἐπρεπεν ἤδη νὰ σοὶ περιγράψω τὸν ναὸν τῆς Σεβίλλης εἰς τὰ Τίβουρα καὶ τὸν γλαφυρὸν ναὸν τῆς Ἑστίας μετέωρον ἐπὶ τοῦ καταβράκτου ἄλλ' ἐπιλείπει με ὁ χρόνος. Εἰσέτι λυπούμαι διότι δὲν δύναμαι νὰ σοὶ διαζωγραφίσω τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον καταβράκτην ὃν ὁ Ἰρατίος ἐξυμνεῖ ἄλλ' εἶδον αὐτὸν εἰς καιρὸν ἀρκετὰ κακὸν καὶ δὲν ἤμην ἐγὼ αὐτὸς πολλὸ εὐθυμος. Θά σοι εἶπω περισσότερα ἠνωγλήθην ἐκ τοῦ θορόβου ὃν ἐποίησαν τὰ ὕδατα, τοῦ θορόβου τούτου ὅστις τσακίς με συνεκίνησεν εἰς τὰ δάση τῆς Ἀμερικῆς. Ἐνθυμοῦμαι δὲ εἰσέτι τὴν εὐχαρίστησιν ἣν ἐδοκίμαζον ὅτε κατὰ τὴν νύκτα, ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου, μετ' ἡμισθέστου πυρᾶς, ὅτε ὁ δὴδηγός μου ἐκαίματο, οἱ δὲ ἵπποι μου ἐδόσαντο εἰς τινὰ ἀπόστασιν, ὅτε, λέγω, ἤκουον τὴν μελωδίαν τῶν ὑδάτων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰ βάθη τῶν δασῶν. Οἱ μορφογεμοὶ οὗτοι, ὅτε μὲν ἰσχυρότεροι, ὅτε δὲ ἀσθενέστεροι καὶ αὐξομειούμενοι κατὰ πᾶσαν στιγμήν, μ' ἔκαμον νὰ σκιρτῶ ἕκαστον δένδρον ἦν δι' ἐμέ εἰδός τι ἐναρμονίου λύρας, ἐξ ἧς οἱ ἀνεμοὶ ἐξήγον συμφωνίας τὴν ἐκφρασιν διαφευγούσας.

Σήμερον βλέπω ὅτι εἰμὶ πολλὸ ἕλαττον εὐαίσθητος εἰς τὰ θέλητρα ταῦτα τῆς φύσεως, ἀμφισβῆλλω ἂν καὶ αὐτὸς ὁ καταβράκτης τοῦ Νιαγάρα μοι προξενήσῃ τὸν αὐτὸν ὃν καὶ ἄλλοτε θαυμασμόν. Ὅταν τις ἦ πολὺ νέος, ἢ ἄφρων φύσις λαλεῖ πολλά, καθότι ὑπάρχει θαψίλεια ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὅλον αὐτοῦ τὸ μέλλον εὐρίσκειται ἐν ὧπι ο ν αὐτοῦ ἐλπίζει ὅτι θέλει μεταδώσει τὰ ἀσθημάτα καὶ τὰς ἀλλοιώσεις τῆς ψυχῆς του εἰς τὸν κόσμον καὶ τρέφεται δι' ἀπειρῶν χιμαίρων. Ἀλλ' ἐν ἡλικίᾳ μᾶλλον προκεχωρηκυῖα, ὅτε ἡ προσδοκία, ἣν ἐνώπιον ἡμῶν ἔχομεν, μένει ὀπίσω, ὅτε φωτιζόμεθα περὶ τῆς ἀληθείας ἐπὶ πληθῶν προηγουμένων πλανῶν, τότε ἡ φύσις μόνη καθίσταται ψυχροτέρα καὶ ἥσσον λαλητικῆ, οἱ κηποι ὀλίγον λαλοῦσι, κατὰ τὸν Λαφονταῖνον.

Ἴνα δὲ αὕτη κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν καὶ τὴν περιέργειαν, πρέπει νὰ συνδέωνται μετ' αὐτῆς καὶ ἀναμνήσεις τῆς κοινωνίας, καθότι ἕλαττον ἀρκοῦμεθα εἰς ἡμᾶς αὐτούς ἢ ἀπόλυτος μόνωσις μᾶς ἐνοχλεῖ καὶ ἔχομεν χρεῖαν τῶν συνδιαλέξεων ἐκεῖνων αἵτινες γίνονται βαιῶ τῇ φωτῇ μεταξὺ τῶν φίλων, ὡς λέγει ὁ Ἰρατίος. . .

Κατέβην ἐκ τῆς Βιλλαδέστης περὶ τὴν τρίτην μ. μ. ὥραν διέβην τὸν Τιβερόνην διὰ τῆς γεφύρας τοῦ Λούπου, ὅπως ἐπανελάθω εἰς τὰ Τίβουρα διὰ τῆς πύλης Σαβίνης. Διερχόμενος δὲ διὰ τοῦ δάσου τῶν γηραιῶν ἐλαιῶν. . . παρετήρησα ναῖσκον λευκὸν, ἀνατεθειμένον εἰς τὴν Μαδόναν Κουίντηλαρία καὶ ὠκοδομημένον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Πόλεως τοῦ Βάρου. Ἦν κυριακὴ ἢ πύλη τοῦ ναῖσκου τούτου ἦν ἀνεωγμένη, εἰσῆλθον, εἶδον τρεῖς βωμοὺς μικροῦς, ὧν ἡ θέσις ἐσχηματίζε σταυρὸν ἐπὶ τοῦ μεσαίου ἀνυψοῦτο μέγας ἀργυροῦς σταυρὸς, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ ἕκαστος λυχνος κρεμάμενος εἰς τὸν θόλον. Εἰς δὲ μόνος ἀνὴρ τὸ ἦθος τοῦ ὁποῦ μοι ἐφάνη ἀπαίσιον, ἦν γουπετής παρά τι ἐδώλιον καὶ ἐδέετο μετὰ τσοαύτης ζέσεως, ὥστε δὲν ἀνήγειρεν οὔτε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν κρότον τῶν βηματίων μου. Τότε ἠσθάνθην ὅτι χιλιάκις ἐδοκίμασα εἰσερχόμενος εἰς ἐκκλησίαν, τούτεστι καιαπράυνοις τινὰ τῶν παραχῶν τῆς καρδίας (ὡς λέγουσιν αἱ ἀρχαῖαι Βίβλοι ἡμῶν), καὶ τινὰ ἀποστροφὴν πρὸς τὴν γῆν. Ἐγονυπέτησα βήματά τινὰ μακρὰν τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου καὶ, ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοῦ τόπου, ταύτην ἀπήγγειλα τὴν εὐχὴν: « Θεὸς τοῦ « ὀδοιπόρου, ὅστις ἠθέλησας νὰ σὲ λατρεύσῃ ὁ « προσκυνητῆς εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο ἄστυον, « ἐκτισμένον ἐπὶ τῶν λειψάνων τοῦ παλατίου « ἐνὸς τῶν ἡγεμόνων τῆς γῆς. Σὺ, ὅστις ἴδρυσας « τὴν τοῦ ἐλέους λατρείαν Σου εἰς τὴν κληρονο- « μίαν τοῦ ἀθλίου τούτου βωμαίου, ἀποθανόντος « μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, εἰς τὰ δάση τῆς « Γερμανίας: δὲν εἴμεθα ἐνταῦθα ἡ δύο πιστοὶ « προσπίπτοντες εἰς τὸν πόδα τοῦ μοναστικοῦ « βωμοῦ Σου. Δώρηται τῷ ἀγνώστῳ τούτῳ, ὅστις « φαίνεται τοσοῦτον βαθέως τεταπεινωμένος ἐνώ- « πιον τοῦ μεγαλείου Σου, ὅτι αἰτεῖ ποίησον « ὥστε αἱ προσευχαὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου χρη- « σιμεύσωσιν εἰς ἴσιν τῶν ἀσθενειῶν μου, ἵνα οἱ « δύο οὗτοι χριστιανοί, ἀγνώστοι ὁ εἷς εἰς τὸν « ἕτερον, συναντηθέντες μίαν μόνην ἐν τῷ βίῳ « στιγμήν, καὶ μέλλοντες νὰ ἐγκαταλίπωσιν ἀλ- « λήλους χωρὶς νὰ ἐλπίζωσι νὰ ἐπανωρθώσιν « ἄλλοτε ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, μείνωσιν ἐκπε- « πληγμένοι ἀναβλεπόμενοι εἰς τοὺς πόδας τοῦ « θρόνου Σου, ὅτι χρεωστοῦσιν ἀμοιβαίως ἀλλή- « λοις μέρος τῆς εὐδαιμονίας αὐτῶν, διὰ τῶν « θαυμάτων τοῦ ἐλέους ! »

Ἡ περιοδεία μου εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀφρικανοῦ Σικιπιωνός ἐστὶ μίαν ἐξ ἐκεῖνων, αἵτινες τὰ μάλα πηχάριστησαν τὴν καρδίαν μου, καὶ τοι ἐ-

σταρήθην τοῦ πέλους τῆς περιγησῶς μου. Μοί εἶπον ὅτι τὸ μαυσωλίτον αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἐτι καὶ ἐτι ἀνεγινώσκετο ἐπ' αὐτοῦ ἡ λέξις patria μόνον λειψάνον τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἥτις διῶσχυρίζονται ὅτι ἐχαράχθη ἐπὶ τοῦ τάφου. « Ἀγγῶμων πατρίς, δὲν θά λάβῃς τὰ ὀσά μου. » Ἀπῆλθον εἰς τὴν Πατρίαν, τὴν ἀρχαίαν *Λιτέρνην* καὶ δὲν εὔρον μὲν τὸν τάφον, ἀλλὰ περιεπλανήθην ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τοῦ οἴκου, ὅν ὁ μεγαλείπερος καὶ ὁ ἐπαρκστότερος τῶν ἀνδρῶν κατόκει ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ ἐνόμιζον ὅτι ἐβλεπον τὸν νικητὴν τοῦ Ἀνίβη περιπατοῦντα εἰς τὴν περρλίαν τῆς θαλάσσης τῆς ἀπέναντι τῆς Καρχηδόνος καὶ περρηγορούμενον διὰ τὴν ἄδικίαν τῆς Ρώμης· διὰ τῶν θεληγῆτρων τῆς φιλίας καὶ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἀνδραγαθημάτων του.

Δι' αὐτὴν τὴν φορὰν ἐτελείωσα. Σοὶ ἀποστέλω τὴν *σάρεϊαν* ταύτην τῶν ἐρείπιων μεταχειρίσου τὴν ὅπως θέλεις. Εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων ἐντικειμένων περὶ ὧν σοὶ ὠμίλησα, νομίζω ὅτι οὐδεμίαν ἀξίαν λόγου περίστασιν παρέλειπον, ἐκτὸς ἂν ὅτι ὁ Τίβερις εἶναι ὁ Fluvius Tiberinus. Ἀξιοῦσιν ὅτι εἶναι οὕτως ἰλιώδης ἐνεκα τῶν βροχῶν τῶν πιπτουσῶν εἰς τὰ ὄρη ἐξ ὧν κατέρχεται. Πολλάκις, ἐν καιρῷ τὰ μάλα εὐδίῳ, βλέπων βρέοντα τὰ ἄχροα αὐτοῦ κύματα, ἐφαντάσθην μίαν ζῶν ἀρξαμένην ἐν μέσῳ θουελλῶν τὸ λοιπὸν τοῦ βροῦ αὐτοῦ μάτην διωκίνας ὑπὸ οὐρανὸν καθαρὸν ὁ ποταμὸς διαμένει ἔχων τὸ χρῶμα τῶν ὑδάτων τῆς τρικυμίας, ἅτινα ἐτάραξαν αὐτὸν εἰς τὴν πηγὴν αὐτοῦ.

(α).

Δύσκολον εἶνε νὰ εὕρη τις εἰς τὸ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος θῆαν λαμπροτέραν καὶ μάλλον δυναμένην νὰ διεγείρῃ τὰς σκέψεις ἡμῶν. Δὲν ὀμιλῶ περὶ τῆς Ρώμης, ἥς φαίνονται οἱ θόλοι καὶ ἥτις μόνη λέγει τα πάντα ἄλλα μόνον περὶ τῶν τόπων καὶ τῶν μνημείων ἅτινα ἡ μεγάλη αὐτὴ περιλαμβάνει ἑκταίσι. Ἰδοὺ ἡ οἰκία ἐν ἣ ὁ Μοκίνας, κορσεθὲς τῶν γέντων ἀγαθῶν, ἀπέθανεν ἐκ μαρμασμοῦ. ὁ Βάρος κατέλιπε τὸν λοφίσκον τοῦτον ἵνα χύσῃ τὸ αἷμά του εἰς τοὺς βάλτους τῆς Γερμανίας· ὁ Κάστιος καὶ Βροῦτος ἐγκατέλιπον τὰ ἑαυτῶν ἀνχωρητήρια ἵνα ἀναστατώσωσι τὴν πατριδα τῶν ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς ταύτας παύκας τῆς Φρασκάτης, ὁ Κικέρων ἐξέθετε τὰ φιλοσοφικὰ αὐτοῦ προβλήματα· ὁ Ἀδριανὸς ἐποίησεν ἕνα βεῦθη νέος Πανειδὲς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου τούτου καὶ μετέφερε εἰς τοὺς τάπους τούτους τὰ δονόματα, τὰ θέληγῆτρα καὶ τὰς ἀναμνήσεις τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν. Κατὰ τὴν πηγὴν ταύτην τῆς Σολφατάρης, ἡ αἰχμάλωτος τῆς Παλμύρας βετυλὶς ἐτελείωσε τὰς ἡμέρας αὐτῆς ἐν τῷ γνόφῳ καὶ τῇ σκοτίᾳ, ἡ δὲ πόλις αὐτῆς ἐν μιᾷ στιγμῇ ἤρπνισθη ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς Λατίνος συμβουλεύθη τὸν θεὸν Φαῦνον ἐν τῷ δάσει τῆς Ἀλβουέας· ἐνταῦθα ὁ Ἡρακλῆς εἶχε τὸν ναὸν αὐ

τοῦ καὶ ἡ Τεβουρτικὴ διβύλλα ἀπήγγελλε τοὺς χρησμούς αὐτῆς· ἐκεῖ τὰ ὄρη τῶν παλαιῶν Σαβίων, τὰ πεδία τοῦ ἀρχαίου Λατίου γῆ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Κυβέλης, κοίτις τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος ἐξυμνισθέντος περὶ ὅλων τῶν ποιητῶν· μειδιῶντες λοφίσκοι τοῦ Τιβούρου καὶ τῆς Λουκρετίλης, ὧν μόνη ἡ γαλλικὴ εὐφυΐα ἠδυνήθη νὰ ἐξιστορήσῃ τὰς χάριτας καὶ ἅτινα περιέμενον τὴν γραφίδα τοῦ Ποωσσίου καὶ τοῦ Κλαυδίου Αλοβραίνης!

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

Η ΞΑΝΘΟΥΛΙΑ

(Συνέχεια τοῦ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ).

Φίλιππος ὁ Δ' ἐξῆ καθιργγμένος μετὰ τῆς βασιλείσσης ἐν τῷ ἐν Ρετίρῳ παλατίῳ του, καὶ ἀπὸ τινων μνηδῶν ἡ αὐλή του κατέστη τοσοῦτω αὐστηρὰ, τοσοῦτω κατηρῆς, ὅσο καὶ εἰς τοὺς χρόνους Φιλίππου τοῦ Β'. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ βασιλεὺς ἠγάπα τὰς εορτὰς, τοὺς λαμπροὺς ἵπποδρόμους, καὶ προσέβλεπεν ἀρκετὰ τὰς αὐστηρὰς συνηθείας τῶν προκατόχων του ὅσον τῷ ἐπέτρεπον ταῦτο οἱ ἀδυσώπητοι νόμοι τῶν εἰθίμων· ἀλλ' αἱ συμφοραὶ τοῦ κράτους του ἤρξαντο, ὡς καὶ ἡ ἡλικία, ἀπονεκρούσαι τὰς κλίσεις του, καὶ ἡμέρη τῇ ἡμέρη καθίστατο γέρων, σκυθρωπὸς, εὐλαβὴς, ὁ δὲ πνευματικὸς του ἐπιλησιάζε νὰ λάβῃ ἐπ' αὐτοῦ τοσοῦτην ὑπεροχὴν ὅσην καὶ ὁ προθυπουργός του. Ἐφαίνετο βλέπων μετὰ κατηρῆς τινος ἀπαθείας τὰ συμβάντα ἅτινα τὸν προσέβαλλον. Δὲν ἐβόραζεν ἐν αὐτῷ εἰσέτι τὸ ἀρχαῖον Ἀυστριακὸν αἷμα, ὅτε ἐθεώρει τὰ δυστυχήματα τῆς Ἰσπανίας, ὅτε ἐβλεπε κλονιζομένην τὴν ἰσχυρὰν μοναρχίαν Καρόλου τοῦ Ε' καὶ τὴν ἐπανάστασιν διαμελίζουσαν τὴν ἐκτεταμένην του Ἐπικράτειαν, ἥς ἐκάστη ἐπαρχία ἦτον ἐν βασιλείῳ· τότε παρ' ὀλίγον αἱ ῥήθυμοι χεῖρές του νὰ ἐπαναλάβωσι τὸ σκῆπτρον· τότε ἐσυλλογίζετο νὰ λάβῃ τὴν κυβερνητικὴν ῥάβδον καὶ νὰ βεδίση κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ· πλὴν μετ' οὐ πολὺ ἡ μεγάλη του ἐξίς τῆς ἀδρανείας καὶ μαλθακότητος τὸν πρέσβυρον, ἐπανάπιπεν εἰς τὴν ἀρχίαν καὶ ἄφροντα τὴν κόμητα-δουκα νὰ κάμῃ κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του εἰρήνην ἢ πόλεμον.

Ἐν τούτοις ὁ παντοδύναμος ὑπουργός ὅστις ἀπὸ τοσοῦτων ἤδη ἐτῶν ἐκυβέρνα τὴν Ἰσπανίαν, προησθάνετο τὴν δυσμένειαν του καὶ προσεπάθη νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν θουελλαν ἥτις ἠπειλεῖ τὴν εὐτυχίαν του. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐν μόνον ἴσως μέσον ὑπῆρχε· νὰ ἀποσπάσῃ τὸν βασιλεῖα ἀπὸ τὴν κατηρῆ καὶ μονότονον ζῶν εἰς ἣν ἦτο κατακεκλιμένος· νὰ περιστοιχίσῃ αὐτὸν ὡς τὸ πάλαϊ δι' ἡδονῶν καὶ πολυτελῶν εορτῶν· νὰ τὸν κάμῃ καὶ

(α) Ἐπειδὴ περιγράφει ὁ συγγρ. τὴν θῆαν τῆς Βιλλαδεόστου.

λησμονήση ὅτι μία συνομοσία εἶχε προδώσει τὸ Πορτογαλλικὸν τοῦ βασιλείου εἰς Ἰωάννην τῆς Βραγάντης, καὶ ὅτι ἡ Καταλονικὴ αὐτοῦ ἡγεμονία ἦτον ἐν ἐντελεῖ ἐπαναστάσει. Μία ἀφορμὴ παρουσιάσθη μετ' οὐ πολὺ ἢ βραδύτατα, πρὸ τοσούτου ἤδη πάσχουσα, ἐφάνη ἐπανερχομένη αἰφνης εἰς τὴν ζωὴν, τὸ δὲ ὄραϊόν τῆς πρόσωπον τοσούτῳ ὥρον καὶ τοσοῦτῳ ἰσχνὸν ἐπικνέλαβε γλυκεῖαν τινα δροσερότητα εἰς μίαν στιγμὴν ἐγένετο ἐκ νέου ἢ ὠραιότερα ἡγεμονίς τῆς Εὐρώπης. Ὁ κόμης-δουξ ἠθέλησεν ὥστε ἡ εὐτυχὴ αὕτη ἀνάβρωσις νὰ ἐρτασθῆ διὰ μίαν τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων ἐορτῶν τῆς ὁποίας ἐγνώριζε νὰ διατάσῃ μετὰ τοσαύτης πολυτελείας καὶ φιλοκαλίας, καὶ ἠτοιμάσθη νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν βασιλέα ἐν νέον θέαμα ἐντὸς τῶν κήπων τοῦ Ρετίρου.

Οὐδὲν πράγμα τῶν νῦν ὑπαρχόντων δύναται νὰ δώσῃ τὴν ἰδέαν τοῦ τί ἦτο τότε τὸ παλάτιον τοῦ Ρετίρου· αἱ οἰκοδομαὶ αἷς Κάρολος ὁ Ε' καὶ οἱ διάδοχοί του ἀνῆγειραν ἦσαν περικυκλωμένοι ὑπ' εὐρυχώρου δάσους οὐτινος τὰ βεθέα ἄλλα ἐρρίπτον τὰς εἰρηνηκάς αὐτῶν σκιὰς ἐπὶ κοιλοφύλλων δενδροστοιχιῶν καὶ ἐπὶ κομψῶν ἀνθῶνων δισσπαρμένον ἀτάκτως μεταξὺ τῶν πυκνῶν δένδρων ὡς ἀνοδοῦμαι ἐρρίμει ἐκ τύχης κατὰ μήκος χλοεροῦ τινος λειμῶνος. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν σιωπηλῶν τούτων σκιῶν ἔλαμπεν ὡς μέγιστον κάτοπτρον, ἡ μεγάλη δεξαμενὴ ἐν ἣ ἔλαφρά τις λέμβος καθ' ἑκάστην περιῆγε πρὸς διασκεῖσιν τὴν βασιλίссαν τῆς Ἰσπανίας· τὰ διαυγῆ καὶ κυανώροχα κύματά τῆς ἔλουον τὰς συστάδας τῶν ἰτεῶν καὶ τὰς μακρὰς αἰγείρους, ἐφ' ὧν καθημένη ἔψαλλεν ἡ ἀηδὼν καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἠθέλησεν ὁ κόμης-δουξ νὰ δώσῃ εἰς τὸν βασιλέα μίαν θεατρικὴν παράστασιν νέαν, πράστασιν ναυτικὴν. Ὁ δὲ Καλδερώνας Βίρρα διετάχθη νὰ δημιουργήσῃ τὸ δρᾶμα ἐν Λιβρέττο ὡς ταῦτα δὲν τοῦ ἐκόσμιζε συνήθως πλέον τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν. Ὁ πρωθυπουργὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη κάμει τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως.

— Ἐξοχώτατε — τῷ εἶπεν ὁ ποιητὴς ῥίπτων τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης δεξαμενῆς, ἐν ἣ ἔνωπριζόντο ὡς ἐν κάτοπτρῳ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ λευκοὶ ἀστέρες· — ἐξοχώτατε, με μίαν ἐσπέραν καθὼς αὕτη, εἰς τὴν λάμπην πολλῶν φώτων καὶ εἰς ἐν θέατρον εἰς τὸ ὅποιον οἱ κῆποι θὰ χρησιμεύουσιν ὡς καλλωπισμὸς, ἡ μεγαλύτερις, τοῦ θὰ καταδεχθῆ νὰ παρευρεθῆ εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ χρυσομάλλου δέρατος. . . .

— Ὅποιά ἰδέα! διέκοψεν ὁ ὑπουργὸς μετ' εὐχαριστήσεως — τί εὐφυῆ ἀλληγορία! Τὸ εὐρες, Καλδερώνα! Ἡ Α. Μ. θὰ καταλάβῃ ὅλους τοὺς αἰνιγμοὺς τῆς ὑποθέσεως, ὡς ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος τοῦ Χρυσοῦ δέρατος. Ναι, ναι, θὰ δέσῃς ὅλα αὐτὰ ὅμοια, τὴν κατάκτησιν τοῦ δέρατος καὶ τὴν καταγωγὴν τοῦ τάγματος.

— Ἀλλὰ, ἐξοχώτατε — ἀπεκρίνατο, ἀμνηχανήσας ὀλίγον ὁ Καλδερώνας — δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ εἶναι πολλοὶ αἰῶνες μεταξὺ τοῦ Ἰάσωνος, τοῦ ἐθνικοῦ ἐκείνου ἡγεμόνος, ὅστις κατέκτησε τὸ χρυσομάλλον δέρατος, καὶ τῶν ἐνδόξων προγόνων τῆς Α. Μ.

— Τί πειράζει; ἀντέλεξεν ὁ κόμης-δουξ θεωρῶν τὸν χρυσοῦν κριὸν, ὅστις ἐκρέματο ἐκ τοῦ λαιμοῦ δι' ἐρυθρᾶς ταινίας· — τί πειράζει; θὰ εὐφρῆς εὐ πάντοτε ἐν μέσον νὰ συνενώσῃς τὰ δύο αὐτὰ ἐμβληματά. Θὰ στειλῶ νὰ εἰδοποιήσω τοὺς ὑποκριτὰς· ἡ δὲ Ἀνθούλα θὰ ὑποκριθῆ τὸ πρόσωπον τῆς Μηδείας.

— Ἐξοχώτατε—εἶπε μετὰ χαρᾶς ὁ Καλδερώνας—αὕτη πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμει νὰ λάβῃ τὴν τιμὴν νὰ ψάλῃ ἐνώπιον τῶν ΑΑ. ΜΜ. Ἐν ὅσῳ δὲν ἠκούσθη ὑπ' αὐτῶν, τῆς ἔλειπεν ἐν ἀνθῳλλοῦν ἐκ τοῦ στεφάνου τῆς.

Δεκαπέντε ἡμέρας βραδύτερον, κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, ἅπασα ἡ αὐλὴ τῆς Ἰσπανίας ἦτο συνηθροισμένη ἐν τοῖς κήποις τοῦ Ρετίρου. Εὐρεῖα αἴθουσα ἀνυψώθη εἰς τὸ χεῖλος τῆς δεξαμενῆς, ἡ δὲ κλίμαξ τοῦ πύτοσχεδιασμένου τούτου θεάτρου ἐστηρίζετο ἐπὶ λέμβων προσδεδεμένον στερεῶς διὰ παραγείων (τριονίων) εἰς τὴν παραλίαν ἢ ἀνοιγομένη σκηνὴν παρῆσαν δάσος, οὕτινος τὰ παράλια προσέκλυζεν ἡ θάλασσα, καὶ ὅτε ἀνυψώθη τὸ παραπέτασμα, ἐφάνη τὸ μαῦρον καὶ κινούμενον κύμα συντριβόμενον ἠδέως εἰς τοὺς πρόποδας τῶν βράχων. Μεγαλοπρεπὲς ἦτο τὸ θέαμα· ἐξ ἑνὸς μέρους ἡ διαλάμπουσα αἴθουσα, μετὰ τὰ κρύσταλλα, τὰ φωταυγῆ κύματα, τοὺς μακροὺς ἐρυθροὺς ἱματισμοὺς τῆς, ἐν δὲ τῷ μέσῳ ὁ ἥλιος, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἦσαν τὰ παράσημα τῆς Καστιλλίας. Ὁ βασιλεὺς ἐνδεδυμένος μαῦρα, ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ μεγάλου καὶ χρυσοκρᾶστον ἐδωλίου του, παρ' αὐτῷ δὲ ἡ βασιλίссα, τοιαύτη οἶκν εἰκόνισεν αὐτὴν ὁ Βελασκονέζος, με μακρὰν κυανὴν ἐσθῆτα, μετὰ τὰ ὠραία τῆς ξανθὰ μαλλία ἀνυψωμένα περὶ τοῦ μετώπου τῆς διὰ καρφίδων πολυτίμων καὶ τὰς ὠραίας τῆς χεῖρας ἐσταυρωμένας ὑπὸ τὰ τρίχαπτα, ἅτινα ἔπιπτον κατὰ μήκος τῶν βραχιόνων τῆς. Ἐκατέρωθεν τοῦ ἥθου τοῦ ἦσαν τεταγμένοι οἱ μεγιστᾶνες καὶ αἱ ἀρχόντισσαι τῆς Ἰσπανίας· κατόπιν, χαμηλότερον, τὸ πλῆθος τῶν αὐλικῶν. Ἀπέναντι δὲ τῆς λαμπρᾶς ταύτης αἰθούσης ἐφαίνοντο ἡ σκηνὴ ἐξ ἡμισείας πεφωτισμένη τὰ ἄλλα εἰς τὰ ὅποια ἔπνεε δροσερῶτατος ὁ ζέφυρος τῆς νυκτὸς, καὶ ἔβραν τούτων τὸ σκοτεινὸν κύμα καὶ ὁ ὑπὸ νεφελῶν κεκαλυμμένος οὐρανός. Ἀληθῶς μεγαλοπρεπὴς σκηνογραφία.

Ἀνυψωθέντος τοῦ παραπετάσματος, ἐφάνη ἡ Ἀνθούλα, ἐνδεδυμένη ἀλουργίδα, τὸ μέτωπον ἔχουσα περιζωσμένον διὰ διπλῆς ταινίας· ἦν αὕτη ἡ Μήδεια ἥτις, ἀκολουθουμένη ὑπὸ πᾶν συντρέφων τῆς, περιεπλανᾶτο εἰς τὰ παράλια τῆς Κολχίδος,

κατὰ τὴν πρακτικὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ φοβερά μάγισσα προπαρεσκευάζε τὰς μαγείας τῆς ἐπι- κλουμένη τούς καταχθονίους θεούς. Ἡ νέα τρα- γωδίστρια ἤρχισεν νὰ τρέμη, τὸ δὲ τεθαμβωμέ- νον βλέμμα τῆς ἐταπεινώθη ἐνώπιον τῆς εὐγενούς ἐκείνης ὀμπηγύρωσ, διότι δὲν εὗρισκε πλέον ἀ- πέναντι αὐτῆς τὸ σύνηθες αὐτῆ κοινόν, τὸν λαὸν δηλονότι ἐκείνον ὅστις τὴν ἠγάπα, εἶδος δὲ τι φόβου ἐπάγωνε τὴν καρδίαν τῆς. Τῇ ἐφάνη ὅτι ἡ ἔμπνευσις ἐξηλείφετο ἀπ' αὐτῆς, καὶ ὅτι τὸ πνευ- μά τῆς τὴν ἐγκατέλειπεν· ἀλλὰ, καθ' ἣν στιγμήν τὸ τεθορυβημένον αὐτῆς βλέμμα ἐγαμηλοῦτο ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας, εἶδεν εἰς διάστημα δέκα πρὸ αὐ- τῆς βημάτων τὸν μαρκίσιον Ῥιβιέ. Τότε ἠσθάνθη ἐν τῇ ψυχῇ τιναγμὸν παρέχοντα αὐτῇ ὅλας τὰς δυνάμεις, καὶ, ὠραιότερα, ἀξιοπρεπεστέρα, ἰχυ- ρότερα πρὸς ἀπὸς, ἤρχισεν τὴν πρὸς τὰς κατα- χθονίους δυνάμεις ἐπίκλησίν τῆς.

Δὲν θέλομεν πειραθῆ νὰ ἀνκλῶσωμεν τὴν δρα- ματικὴν ὑπόθεσιν τοῦ Καλδερῶν-δελά-Βάρκα, μήτε νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τῆς μουσικῆς τοῦ δὸν- Βλασίου-Νουμέζου· ἀλλὰ μόνον θέλομεν εἰπεῖ ὅτι ἡ εὐγενὴς ὀμπηγύρις, ἥτις ἤκουεν αὐτὰ εὗρισκετο ὑπὸ τὴν ἐπιβρόχην ἡδονῆς τινος πλήρους θαυμα- σμοῦ καὶ τρόμου. Ἡ Ἀνθούλα διέπρεψεν ἄριστα· οὐδέποτε ἡ ἀρχαία Μήδεια ἔσχε περισσότερον μεγαλεῖον, περισσότερον πάθος, περισσοτέραν ποιή- σιν· οὐδέποτε ἡ ἀγρία ἐκείνη ἀγάπη, ἡ ἀφοσίω- σις, ἡ μακρία, ἡ φοβερά ἐκείνη ζηλοτυπία, ἔσχον τοσοῦτον ὄρατον πνεῦμα ὡς διερμηνεία.

(Ἔπειτα συνέχεια.)

ΤΑ ΔΙΟΠΤΡΑ

Ἐραίαν τινὰ ἡμέραν τοῦ Αὐγούστου γέρων τις ἐκάθητο παρὰ τὴν τράπεζαν ἐνὸς καφενεῖου τῶν βουλευδάρτων, ὅτε ἄνθρωπός τις τῷ προσέφερε θήκην διόπτρων. « Δίοπτρα, εἶπεν ὁ γέρων ὅστις ἠνωχλήθη εἰς τὸ ἔργον του, ἀπέκαμα πλέον ν' ἀγοράζω· ἀλλὰ μὲν φθείρωσι τὴν ὄρασιν, μὲ ἄλλα δὲ δὲν βλέπω διόλου.

— Ἄν ὁ Κύριος ἐπιθυμῇ νὰ δοκιμάσῃ ἀπὸ τὰ ἰδικά μου, ἀποκρίνεται ὁ πραγματευτῆς, εἶ- μαι βέβαιος ὅτι θέλει εὐχαριστηθῆ.

— Ἄφρσέ με ἡσυχον· τότε θ' ἀγοράσω διόπτρα ὅταν ἐπιτύχω τοιαῦτα, ὥστε νὰ βλέπω καθὼς βλέπω μὲ τοὺς ἰδίους ὀφθαλμούς μου, μήτε πε- ρισσότερον, μήτε ὀλιγώτερον.

— Ἰσα, ἴσα, ἔχω ἐν ζεύγῳ καθὼς τὸ ἐπιθυ- μεῖτε· ἂν θέλητε νὰ τὸ δοκιμάσητε. . .

— Ὅχι· ἐνταῦθα· ἔλθε εἰς τὸν οἶκόν μου τὸ ἑσπέρας τὴν 8ην ὥραν ἰδοῦ ἡ διεύθυνσίς μου. Ἀλλὰ σὲ εἰδοποιῶ ὅτι ἂν τὰ διόπτρά σου βλέπουν περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἀφ' ὅ,τι βλέπω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου, σοὶ τὰ ἀφίνω. »

Περὶ τὸν νὰ εἰπώμεν ὅτι τὴν 8ην ἀκριβῶς ὥραν ὁ νέος ἔμπορος ἦν εἰς τὴν συνέντευξιν· Εἰσαχθεὶς εὗρε τὸν οἰκοδοσπότην καθήμενον ἐν δωματίῳ καὶ προσπαθοῦντα ν' ἀναγνώσῃ, βοηθεία τῶν τελευταίων ἀκτίων τῆς ἡμέρας, τὴν ἐφη- μερίδα του. Ὁ ἔμπορος ἐξέβαλε τὰ διόπτρα μετὰ προσοχῆς ἐκ τοῦ ὠραίου των κουτίου, ἠνοιξεν αὐτὰ ἐπιτηδείως· καὶ τὰ παρουσίασεν εὐσεβάτως εἰς τὸν φιλόμουσον γέροντα, ὅστις, διατρέξας ὀ- λίγας γραμμὰς ἐκ τῆς ἐφημερίδος, ἀναφωνεῖ μετ' ἐκστάσεως: α — Αὐτὸ εἶνε, πάλι τεράστιον! καθὼς μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἀπαρηλλάκτως καθὼς μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου· τοῦλάχιστον αὐτὰ δὲν θά μου φθείρωσι τὴν ὄρασιν. Πόσον τὰ πωλεῖς, πεληκάρι μου;

— Κύριε, ἐπλήρωσα δι' αὐτὰ 20 φρ. ἀκριβῶς, ἀλλὰ τὰ δίδω ἀντὶ 18 φρ. εἰς τὸν Κύριον.

— Κἀμμία συγκατάβασις;

— Σὰς εἶπον, Κύριε.

— Ἔστω, ἄς γενῆ ὅπως θέλῃς· ἰδοῦ τὰ 18 φράγκα σου. »

Ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ συμφωνία τῆς ἀγορᾶς, ὁ ἀγο- ραστῆς εἶχε τὰ διόπτρα ἐπὶ τῆς βιβλῆς καὶ ἐξε- πλήσθετο, διότι ἔβλεπεν ὡς καὶ ὅτε δὲν ἔφερε διόπτρα. Ὁ δὲ πραγματευτῆς ἀναχωρῶν, τὰ ἔ- λαβε καὶ πρὶν τὰ θέσῃ πάλιν ἐντὸς τῆς θήκης αὐτῶν, ἠθέλησε νὰ καθάρισῃ ὀλίγον τὰς ὀείλους· ἐργασία ἀδύνατος, φροντίς ἀνωφελής, τὰ διόπτρα δὲν εἶχον ποσῶς ὀείλους.

ΡΟΔΙΑ

ΤΟ ΘΕΛΚΤΙΟΝ ΠΑΙΔΙΟΝ.

Ροδῆ, ὠραῖον ὄνομα· εἶναι ἡ φαντασία, ἀκτίς δραπέτις καὶ φυγᾶς, καὶ ἀναρῆς οὐ νῆς, εἰς χώρας ἀφιπτάμενον πτηνὸν τὰς αἰθέρους, πῶς ἔχει αἰσθανόμενον χάριτας οὐρανίους, ἡ παῖς ἥτις ἐπιστάται ἐπ' ὑπεραγαπᾶται, καὶ ἥς τὸ βλέμμα παιδικῆς ἔμπλεον ἀρελίας μαρμαίρει ὑπὸ ζῶηρας ἐκλάμενον εὐθυμίας.

Ὅχι· τί λέγω, ἡ Ροδῆ; ἀλλ' εἶναι καὶ τι πλεον, μέλισσα ἀπανθίζουσα τοὺς κάλυκας ἀνθέων, καὶ χρυσαλλίς ἀπ' εὐωδῶν βύδων καὶ εὐανθέμων, χάρις εἶναι ἀγγελος, εἶναι γαλήνης δαίμων, εἶναι οὐλφίς ἥτις, ἐν ᾧ νύξ εἶναι συννεφῶδες, σελήνης περιβαίνουσα λαμπρὰν τινα ἀκτίνα πηδᾶ καὶ περιπτᾶται ἀπὸ θιγῆς εἰς θίνα.

Ἀλλὰ, ἄφραϊνο· ἡ θεὸς εἶπαι τι πολλὴν κρείττον,
 εἶναι· δ' ἔγλιος τῆς μητρὸς, τὸ ἄφραϊς τῶν χαρίτων,
 εἶναι· προάγγελος τῆς λαμπρῆς τινος ἡμέρας·
 εἶναι· ἀγγέλου ἢ εἰκόνα πένθος εἰς τοὺς αἰθέρας,
 εἶναι· ἢ βαρὺ ὀπνῶτοισα καρδιοθέρος Ὀλίφης
 εἶναι· ἐξοπνοῦσα ἢ ἔλπίς, εἶναι· τι θαῦμα θεῖον.
 ἢ ὁ θεὸς ἐνόησεν· τὸ θεῖον τι καὶ παιδίον.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ.

Ὀλίφης, φεῦ, μὲ κυριεύει,
 ἀναπνέω στεναγμούς.
 Ἡ καρδία μου θηρεύει
 τὰ βουλά και τοὺς δρυμούς.

Ἄβυ μὲ τέρπει ἡ ἡμέρα,
 ἔστω καὶ ἑαρινή.
 Ἀλλὰ μόνον ἡ ἑσπέρα,
 ὅταν εἶναι σκοτεινὴ.

Ἄβυ μὲ ἀνακουρίζει,
 καὶ τοὺς μαύρους λογισμούς.
 Πρὸς στιγμὴν διασκορπίζει,
 παύσασα τοὺς δρυμούς.

Ἄβυ ἡ παρηγορία,
 εἶναι, φεῦ, προσωρινή.
 Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀθυμία,
 ἐπανέρχεται δεινὴ.

Τρίγυ ἀπελπίς εἰς δάση,
 εὐσκόια καὶ σκοτεινὰ.
 Βαίνομαι ἐν ψυχῆς ἐκστάσει,
 εἰς ἀπέκρημα βουλά.

Ἐάν ψάλλουν εἶμαι ξένος,
 στὰ ἡδύφωνα πτηνὰ.
 Ἐρημῶν ἀηλιτισμένος,
 τῆς ζωῆς μου τὰ δεινὰ.

Ἄν αισθάνομαι τὰς εὐρας,
 τῶν Ζεφύρων τὴν πνοήν.
 Τοῦ Βεβῆ εἰς νύκτας μαύρας,
 δὲν ἀκούω τὴν βοήν.

Εἰς τὴν Ὀλίφην βυθισμένος,
 φίλην κωνηῶν σκιάν.
 Τὴν φωνάζω πεπρωμένως,
 δὲν ἀφίσει λαλιάν.

Εἰς τὸ ἄπειρον σιγῶσα,
 γάνεται ὡς ἀστραπή.
 Εἰς δεινὰ μ' ἀφίσει τὰσα,
 καὶ τῶ βίον ἀτερπή.

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ.

Αἰνίγματα.

○○○

Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ θλαύμου πόσαν ὦ, πόσον ἀγαπῶ,
 τὰ μῆλα τοῦ δευτέρου μου διὰ τοῦ πρώτου νὰ φιλῶ.

Εἶμαι πόλις τις ἀρχαία
 ἰσχυρὰ καὶ βωματοία
 ἂν δὲ μὲ ἀναγραμματίσῃς,

μὲ βελόνι εἰς τὰς χεῖρας θὰ μ' ἰδῆς καὶ θ' ἀπορίσῃς.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

○○○

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΩΗΓΟΥΜΕΝῳ
ΦΤΑΛΛΑΔΙῳ ΑἸΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τοῦ πρώτου.

Βραθυνομένος Βανιέρη καὶ περιδληθείς σι σούρα ν
 Ὀμιλεῖς Ἑλληνοκώραις, ὡς ἂν ἦσο εἰς τὴν Σούραν.

Τοῦ τρίτου.

Μὰ τὰ δύο μου σ' ὀμῶνα
 Εἰς τὴν μάχην σὲ πληγῶνα,
 Ἄν ἐξ ἄκρων σὺ μὲ λάβῃς μὴ ἀνδρείως ἐκφωνῶ
 Ἄν ἐκ μέσων δὲ σὲ λάβω ἐκφυγεῖς ἐν ἄχ δεινῶ.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Τοῦ δευτέρου.

Ἄν ἡ πόα μοι ἀρίστη, ἀπὸ τοῦ μπορῶ νὰ κόψω;
 — Σ' τὸν Ἄπόλλωνα εὐρίσκεις. — Δ'! τῶ ὄντι! θὰ προ
 κόψω.

Τοῦ τρίτου.

Μὲ πληγόνεις; ἑλεθρία!
 Μή; ἡσούασον ἐν τάχει.
 Εἶσαι φίλος μὰ τὸν Δία.
 ἄχ; τί λέγῃς; εἶσαι μὰ χ η.

Τοῦ τετάρτου.

Ἄν παιγνίδιον δ' κ' ὕβος,
 δὲν εἶν' ἄμωσ καὶ δ' ὕβος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Τοῦ τετάρτου.

Ἄς μὴ παίξωσιν οἱ νεοί· εἶναι ἄθλιος δ' κ' ὕβος,
 ὅταν γελασθῶν λαμβάνου εἰς τὴν βῆχιν των ἐν ὕβος

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΛΕΣΜΩΤΗΣ.

(Συνέχεια, ἀριθμ. ΙΒ΄.)

○ ○ ○

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΑΣ.

Ἡ ἀρχαιότης ἐπροσωποποιήσας, κατὰ τινα τρόπον, τὰς δυνάμεις τοῦ πατρὸς τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν Διὸς. Οὕτω τὴν ὑπερτάτην φρόνησιν καὶ σοφίαν παρέστησεν ὡς θυγατέρα τοῦ Διὸς ἐξεληθούσαν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔνοπλον. Παρέστησεν δὲ καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν βίαν τοῦ ὑπερτάτου θεοῦ ὡς δύο θεότητες ἑνωμένους τῶν ἐν λόγῳ ἰδιοτήτων συμπαρέδρους αὐτῷ. Χαρακτήρ, κατὰ συνέπειαν, τῶν δύο τούτων θεοτήτων, ἀπορρέων ἐκ τῆς μυθολογικῆς παραδόσεως, ἦν ἡ κτηνώδης ἰσχύς, ἡ φοβερὰ βρωμαλέοτης καὶ πάντα τὰ παρακολουθούντα τὸ ἄνευ φρονήσεως καὶ ἐσωτέρου ἠθικισμοῦ σθένος. Ἡ σκληρότης, ἡ ἀκαμψία, τὸ σκαιόν, τὸ ἀγροίκον καὶ τὸ βάναιστον περὶ τὴν σκωπτικότητα, ἡ τυφλὴ ὑπακοή, ἡ ἄλογος ἀφοσίωσις πρὸς τὸν Κρονίωνα καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ τὸ οὐκ ἐξ ἰδίας θελήσεως κινεῖσθαι καὶ ἡ περὶ τὸ καθιερωθῆν τυφλῇ πίστις, ταῦτα πάντα χαρακτηρισμοὶ μυθολογικῶς τὰς δύο ταύτας θεότητας. Ὁ ἐπιμελῶς δὲ καὶ κριτικῶς ἐξετάζων τὸν εἰς τὴν φοβερὰν ταύτην διὰ ἀποδοθέντα χαρακτήρα κατανοεῖ, ὅτι ἡ μυθολογικὴ θεολογία ἐφιλοσόφησεν ὡς πρὸς τοῦτο. Οἱ Ἕλληνες θεολόγοι τῶν ἀρχαίων ἑποχῶν ἦσαν ἄνθρωποι βεβιαῖοι, καὶ ὡς ἄνθρωποι ἀπέδωκαν εἰς τὸ Κράτος καὶ τὴν Βίαν, τὸν χαρακτήρα ὑπερστῶν βρωμαλέων, στεφουμένων ὄλωι κρίσεως, τυφλοῖς τοῖς ὄμμασιν ὑπακούον-

των εἰς τὸ ἐλάχιστον νεῦμα τοῦ κυρίου αὐτῶν καὶ οὐδὲ ὡς ἱκανῶν ὄντων νὰ κρίνωσιν ἂν ἡ δοθεῖσα διαταγὴ εἴη λογικὴ ἢ παράλογος.

Ὁ Αἰσχύλος ἀκολουθήσας τὴν μυθολογικὴν παράδοσιν, ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰς δύο θεότητας ἐπαξίως τοῦ θεολογικοῦ αὐτῶν χαρακτήρος. Εὖρε δὲ καὶ τὴν περίστασιν, ἣν παρεῖχεν αὐτῷ ἡ φύσις τῆς τραγωδίας ταύτης, ἐν ἣ τὸ ἐνδιαφέρον ἐκτὸς τῶν ἄλλων μέσων ἀναπτύσσεται καὶ διὰ τοῦ μεγέθους τῶν ἀντιθέσεων. Ἔθετο κατὰ νοῦν ἡ ἀναβίβασή ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ ἄωτον τοῦ πνευματικοῦ σθένους; Ἀνάγκη ἦτο νὰ ἀντιπαραθέσῃ τὸ ἄωτον τοῦ ὕλικου σθένους.

Ἐκ τῆς ἀντιπαραθέσεως ὁ σπινθὴρ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐξέρχεται. Ὅσο δὲ ἰσχυρωτέρη ἡ ἀντιπαραθέσις, τοσοῦτο ἰσχυρώτερον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐὰν δὲ ἦδη θελήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν διακρίσει ἢ συμπάθειαν ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ Προμηθεῖος εἶναι τοσοῦτο ἰσχυρὰ ἐν τῷ δράματι τούτῳ καὶ συνάμα νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸ ἀνωτέρω ἀξίωμα, κατανοοῦμεν ἀμέσως, ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπέτυχεν ἄκρως καὶ περὶ τὴν ἐξεικόνισιν τοῦ ὕλικου σθένους ἦτοι τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βίας, αἰτινὴς ἐν τῷ δράματι τούτῳ ἀντίκεινται ἄκρως κατὰ τὸν χαρακτήρα πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἠθικῆς ἰσχύος ἦτοι τὸν Προμηθεῖα. Ἀφήσωμεν λοιπὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος πάντα τὴν ποικίλωσιν ἐν τῷ δράματι ἀναπτυσσομένην ἀντιπαραθέσιν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπέναντι τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἥρωος μεγαλείου τιθεμένην ὕλικὴν κατάθλιψιν, καὶ παρακολουθήσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν χαρακτήρα, ὃν ὁ ποιητὴς ἔδωκεν εἰς τοὺς δύο εὐρωσθενεῖς τοῦ Διὸς συμπαρέδρους, ὑφ' ὧν κρητούμενος ὡς κακοῦργος ἄγεται εἰς τὴν σκηνὴν τῆς καταδίκης ὁ φιλόδημος Τιτάν.

Ἄπας ὁ οὐρανὸς κατεταράχθη ἕνεκα τοῦ πολυμήματος τοῦ Προμηθεῖος, καὶ τῆς κλοπῆς τοῦ οὐρανοῦ πυρός. Ἠλιθίως δὲ περὶ τὸν γάλκεον καὶ χρυσολαμπῆ θρόνον τοῦ ὑψιβρεμέτου οἱ δύο ἐκτελεστοὶ τῶν διαταγῶν καὶ ἀναπαρστήται τῆς

ισχύος αὐτοῦ δαίμονες ἴσταντο μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν σύνοφρου τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἀρχὴν ὑπ' ἧς ἐκυριεύθη. Εἰς λόγος δὲ ἤρκεσεν ὅπως ἐξυπνήσῃ τὴν δίδυμον ἰσχὺν, καὶ μὴ προσταγὴ ὅπως κινήθῃ αὐτὴ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν φοβερῶν βουλῶν τοῦ Κρονίωνος, σύντροφον ἔχουσα τὸν Ἡραϊστον.

Εἶπεν ὁ Ζεὺς: Τὸ πᾶν καλῶς ἐβρέθη καὶ δικαίως. Ὁ Προμηθεὺς εἶναι κακοῦργος. Διὰ τὴν οὕτως εἶπεν ὁ Ζεὺς. Καὶ διὰ τὴν οὕτως ὁ Ζεὺς; Διότι ἐκλεψε τὸ πῦρ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν καὶ ἐδωρήσατο αὐτὸ τοῖς ἀνθρώποις. Ἀλλὰ βλάπτει τοῦτο τοὺς θεοὺς; Ἡ δὴ δὴς τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βίας ἀγωνεῖ, ἀλλ' ἀφοῦ εἶπεν ὁ Ζεὺς, ὅτι βλάπτει, βεβιάως βλάπτει.

Ἰδοὺ ἡ σειρά τῶν ἰδεῶν ὑπ' ὧν κυριεύεται ἡ κεφαλή τῶν θεοτήτων τῆς ὕλικῆς ἰσχύος καθ' ἣν στιγμὴν τῆς αὐλαίης καταβιβασμένης (*) παρουσιάζονται, καὶ ἰδοὺ τὰ αἴτια, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτὰς τοσοῦτῳ ὡμᾶς πρὸς τὸν πάσχοντα ἥρωα.

Τὴν σειράν τῶν σχέσεων τούτων, αἵτινες κυριεύουσι τὴν φρένα τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βίας ἐξάγει τις ἐκ τῆς σειράς τῶν ἐν τῇ εἰσόδῃ τοῦ δράματος ἐκφράσεων τοῦ Κράτους. Ὁ πολίτης τῶν ἐλευθέρων Ἀθηναίων Αἰσχύλος, ἐπιχειρῶν νὰ σκιαγραφήσῃ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐν λόγῳ διαδός, ἔθηκεν ὑπ' ὄψιν τοὺς ἐκτελεστάς τῶν διαταγῶν τυράννου τῶν ἐκ τῶν γειτονουόντων κρατῶν τῆς Ἀσίας. Ὁ ὕλισμός καὶ ἡ βαρβαρότης ἀποκτινοῦντα τὴν περίξ τοῦ τυράννου πληθύν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, εὐρίσκει πάντοτε προθύμους εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀνάγκην, στρατιώτας ἐκτελεστάς τῶν καταπιεστικῶν αὐτοῦ σχεδίων κατὰ παντός ἀναφαινομένου φιλελευθέρου καὶ ἐπικυδύνου ἀτόμου ἢ κατὰ πάσης ἐλευθερόφρονος συμμορίας. Εἰς πρώτῃν αὐτοῦ διαταγὴν, τὸ ἐπικίνδυνον ἀτομον ἢ ἡ ἐπικυδύνουσα τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ σπεῖρα, ἀγεται ὑπὸ τετυρωμένων δορυφῶρων εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ μακρὰν παντός βλέμματος ἐν τῇ ἀπομονώσει καὶ τῇ ἐρημίᾳ ὁ τῆς καταδίκης πέλεκυς πίπτει βαρὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν. Ὁ δορυφῶρος τοῦ τυράννου ἐκτελῶν τὰς δοθείσας αὐτῷ διαταγὰς, νομίζει, ὅτι ἐκτελεῖ ἐν τῶν ἰσχυρότερων αὐτοῦ καθηκόντων, καὶ μὴ ἐπαρκούμενος εἰς τοῦτο, ὑβρίζει καὶ σκώπτει καθ' ὁδὸν τὴν ἀτρομήτως βεβιάζουσαν ἀταπάρνησιν.

Ὁ Ζεὺς ἐν τῷ δράματι τούτῳ ἐξεικονίζεται ὡς σκληρὸς καὶ ὠμὸς τύραννος, ὡς ἀπαξ τοῦ σκῆπτρου τῶν οὐρανῶν καὶ ὡς ἀσπονδος πολέμιος πάσης ἐλευθερίου τάσεως καὶ ἀρχῆς. Ὡς τοιοῦτος ἔχει τοὺς πιστοὺς αὐτῷ δορυφῶρους τὸ Κράτος καὶ τὴν Βίαν. Οἱ λοιποὶ θεοὶ καὶ δαίμονες ἀναπα-

ριστῶσι καὶ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ὑπηκόους τῶν ἐπιγειῶν τυράννων, οὓς ὑπ' ὄψιν εἶμεν ὁ ποιητὴς ἡμῶν. Ἐπικύει δὲ τῆς δραματικῆς αὐτοῦ ἱκανότητος ὁ Αἰσχύλος ἀνεπτύξῃ τὸν χαρακτήρα τῶν δύο τούτων δορυφῶρων τοῦ Διός, ἀποδοῦς αὐτοῖς, ἔνθεν μὲν τὴν ἐλαφρόναιον κούφοῶν ὑπηρετῶν, ἔνθεν δὲ τὰς ἐξείας καὶ τὴν φρίσιν τῶν ἐκτελεστῶν στρατιωτῶν καὶ δορυφῶρων τυράννου.

Προετάχθησαν ἅπαξ αἱ δύο ἀδελφαὶ θεότητες ν' ἀπαγάγῃσιν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς καταδίκης τὸν Προμηθεά. Ἡ προσταγὴ δὲ αὐτὴ ἤρκεσεν ὅπως παραστήσῃ εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν τὸν ἥρωα καὶ μάρτυρα τοῦτου, ὡς κακοῦργον καὶ ἔχθρὸν δολόφωνα τοῦ κυρίου των. Συμπαρέλαβον δὲ κατὰ διαταγὴν ὑπερτέρων καὶ τὸν θεὸν Ἡραϊστον, ὅστις ὤρισθη νὰ προετοιμάσῃ πᾶν τὸ πρὸς καθήλωσιν καὶ δέσμευσιν τοῦ Προμηθεῶς ἐπὶ τοῦ Καυκάσου.

Ὀκνοῦντος τοῦ Ἡραϊστοῦ καὶ προπορευομένων τῶν δύο δορυφῶρων τοῦ Διός καὶ τοῦ ἥρωος, ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καταφθάνεται. Τὸ Κράτος προλογίζον ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἡραϊστον καὶ ἀκροχόλως ἀναμνησθεῖ αὐτῷ τὰς προσταγὰς τοῦ Διός.

ΚΡ. Ἐβθέσαμεν! Ἡ ἐρημος καὶ δύσβατος Σκυθία, καὶ ὁ στεπὸς ὁ ἔσχατος, ὃ Ἡραϊστο τῆς γῆς, ἰδοὺ ἐνόστιον ἡμῶν! Τὸ πᾶν καλῶς προβαίνει! Σὺ δὲ βρεῖλαις τοῦ Διός τὰς προσταγὰς ταύτων, τὸν ἐξωλιότατον αὐτῶν κακοῦργον νὰ δεσμεύσῃς, τὰ μέλη του ἐντός πεδῶν συσπίγγων καὶ δισμῶν, ἔχοντων τὴν σκληρότητα ἀθάμαντος ἀβήχου. Διὰ νὰ μάθῃ ἄλλοτε τὸ κράτος τοῦ Διός νὰ σέβηται καὶ τοὺς θνητοὺς νὰ παύσῃ προστατεύων.

Ὁ Ἡραϊστος μετὰ διαταγῶν καὶ λύπης προβαίνει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν, αἱ ἐλαβεν ἐνῶ, ἡ πλήρης ἀγρίας τραχύτητος καὶ αὐθαδεῖας γλώσσα τοῦ Κράτους, σφενδονίζει χάλαιζαν ὑβριῶν καὶ πικρῶν σκωμμάτων κατὰ τοῦ προσηλουμένου ἥρωος, ὅστις, ὡς εἶπομεν, σιωπᾷ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. Ἡ Βία ἅπκξ δοῦσα τὸ δικαίωμα τοῦ λαλεῖν εἰς τὸ Κράτος, ἐπικυροῖ διὰ τῆς σιωπῆς καὶ διὰ τῶν ὑπονοουμένων κινήσεων αὐτῆς τὰς ἐκφράσεις αὐτοῦ, αἵτινες ἄλλως τε εἰσὶ σύμφωνοι πρὸς τὰς ἐαυτῆς διαθέσεις.

Ἀπέρχονται δὲ τῆς σκηνῆς μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς καθήλωσεως τοῦ ἥρωος αἱ δύο φοβεραὶ θεότητες, ὠρυόμεναι καὶ ἐξεμοῦσαι μετὰ χαιρεκάνου τόνου, ἐπιπλήξει κατὰ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ. Συναπέρχεται δὲ κατηφῆς μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Ἡραϊστος, αὐτῶν τὸν χαρακτήρα ἐπιτραπέσιον ἡμῶν ἐν ὀλίγοις ν' ἀναπτύξωμεν.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΗΡΑΙΣΤΟΥ.

Εἶπομεν, ὅτι τὸ μὲν Κράτος καὶ ἡ Βία ὁμοῦ ἀξοῦσι πρὸς τοὺς δορυφῶρους ἐπιγειῶν τυράννων, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι θεότητες πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ. Ὅπότεν ὁ ἀπόλυτος

(*) Γνωστὸν εἶναι παρὰ τοῖς ἑλλήσις ἡ αὐλαία διὰ ἀνεβίβαστος, ἀλλ' ἐκτελεῖται.

πράννος διατάξη ἕνα τῶν ὑπηκόων του ὅπως ὑποβοηθήσῃ τοὺς δορυφόρους του πρὸς ἐκτέλεσιν ἑνὸς τῶν σκοπῶν του, ὁ ὑπῆκοος, καὶ ἂν τυχόν ἤθελεν ἀποκρούσει ἐσωτερικῶς τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ ἔργον, ἀδυνατεῖ ν' ἀρνηθῇ τὴν συνδρομὴν του, διότι κινδυνεύει νὰ καταστῇ καὶ αὐτὸς ὑποπτος ἴσως δὲ καὶ θυμὸν τοῦ ἀδυσωπήτου δεσπότη.

Ὁ Ἡρακλῆος εὐρίσκειται εἰς τὴν δύσκολον θέσιν ταύτην. Καίτοι ἡ ὑπὸ τοῦ Προμηθέως διαπραχθεῖσα κλοπὴ τοῦ πυρός, ἀφορᾷ αὐτὸν πρὸς πάντοτε ἄλλου Θεοῦ, καίτοι ὁ φιλόανθρωπος ἥρωας ἔκλεψε τὸ πῦρ, ὅπερ ἀνήκεν εἰς αὐτὸν μᾶλλον ὡς θεὸν τοῦ πυρός καὶ τῶν τεχνῶν, ὁ Ἡρακλῆος ἐν τούτοις ἀποδοκιμάζει ἐνδομύχως τὴν κατὰ δίκην, ἥτις ὠρίσθη διὰ τὸν Προμηθέα. Καὶ δὲν ἐπιδοκιμάζει μὲν τὸ παράπαν τὸ τόλμημα δι' οὗ τὸ ἄνθος τῆς τέχνης αὐτοῦ ἐπροικοδοτήθη τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ὅμως δυσανασχέτων φαίνεται κατὰ τῆς ὑπερτάτης ἐκείνης θελήσεως, ἥτις τοσαύτας δοκιμασίας προητοίμασε εἰς τὸν συγγενῆ αὐτοῦ θεὸν Προμηθέα.

Μαρτυροῦσι δὲ περὶ τούτων πάντων αἱ ἐκφράσεις αὐτοῦ ἐν τῷ μετὰ τοῦ Κράτους διαλόγῳ. Ὄπότεν, λόγου χάριν, τὸ Κράτος παραινέει αὐτὸν, ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προσταγῶν τοῦ Διὸς καὶ δεσμεύσῃ τὸν ἥρωα, ὁ Ἡρακλῆος ἀποκρίνεται.

Ἰμεῖς μὲν ἐτελέσατε, ὦ Κράτος, καὶ ὦ Βίαι, τὸ ἔργον τὸ ὑμέτερον, καὶ δυσκολία τις δὲν παρεμπόπει. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔχω τόσην τόλμην, ὥστε νὰ δέσω ἐπ' αὐτῆς εἰδὼ τῆς κερυφῆς, ἣν τοῦ χειμῶνος πάντοτε πνοὴ ἀγρία θίρει, θεὸν γαστρῶν καὶ συγγενῆ, εἰς ὃ Προμηθέος.

Καὶ παρακατιῶν πρὸς τὸ Κράτος ἀποτεινόμενος λέγει.

ΗΦ. Δεινὸν, ὦ Κράτος, συγγενὴς νὰ εἶναι τίς καὶ φίλος.

Τέλος ὁ Ἡρακλῆος ἐκ τοῦ ὄλου τῶν ἐκφράσεων αὐτοῦ καταδεικνύεται ὡς μᾶλλον διὰ βίας ἐκτελών τὰ προστεταγμένα ἀνωθεν καὶ ὡς βεβρωμένος λιπούμενος διὰ τε τὴν δυσχεροῦ θέσιν εἰς ἣν εὐρέθη καὶ διὰ τὸ πάθημα τοῦ ἥρωος. Ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ἐμφαίνει τὴν καλοκἀγαθίαν καὶ τὴν εὐκρίνειαν, συνηνωμένην πρὸς τὴν συναισθησίν τῆς ἀνάγκης τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἐπιβάλλει ἡ ἐπικρατοῦσα τάξις. Διὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἡρακλῆος ὁ Διὸς ἰσχυρῶς ἠθέλησεν ν' ἀναπαρστήσῃ τοὺς ἀθρώπους ἐκείνους, αἵτινες εἰ καὶ μὴ συμμερίζομενοι τὰς κενοφανεῖς μεγαλοφυεῖς ἰδέας, συμπονοῦσιν ἑμῶς τοὺς ἕνεκα τῶν ἰδεῶν τούτων πάσχοντας, χωρὶς νὰ αἰσθάνονται οὔτε τὸ ἐπαρκοῦν θάρρος ὅπως διὰ πάσης θυεῖας τοὺς ὑποστηρίξωσιν, οὔτε τὴν ὑπερτάτην ἀνάγκην τοῦ ἀπολέσαι τι ἐκ τῶν προνομίων αὐτῶν χάριν τῶν θυμάτων τῆς μεγαλοφυεῖς τοῦ τάλμης. Ἐν τῷ χαρακτῆρι τοῦ Ἡρακλῆος ἀνεπαρέστη ἡ τάξις τῶν μετριοφρόνων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

(Συνέχεια)

Η ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΚΑΙ Η ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΣΥΝΟΔΟΣ.

Σήμερον οἱ Ἀρμένιοι δίδουσι ἐπὶ τῆς προσθήκης ταύτης ἐξηγήσιν, ἥτις κωλύει αὐτοὺς νὰ ὑποπέσωσιν ὑπὸ τὸ ἀνάθεμα ὅπερ ἀνεφέραμεν Βεβακιοῦσι δ' ὅτι ὁ ὕμνος οὗτος, κατὰ τὴν πρόθεσιν τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἀποτείνεται πρὸς τὸ δευτερον πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος ἤτοι πρὸς τὸν Γῆν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ αὐτοῖς ὅτι ἡ ἐξηγησις αὕτη θέτει αὐτοὺς εἰς ἀντίφασιν ἐν ἑαυτοῖς, διότι παραδέχονται ὅτι τὸ τρισάγιον τοῦ Κανόνος τῆς λειτουργίας ἀπευθύνεται πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα ὅθεν ἡ ἀναλογία μεταξὺ τῶν δύο ὕμνων εἶναι ἀναργῆς. Ὅπως δῆποτε, ἡ προσθήκη αὕτη ἔχει κακῶς διὰ τοῦτο μόνον διότι διετάραξε τὴν εἰρηνὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκούσωμεν ἐν τοσοῦτῳ τὴν ἐξηγήσιν, ἣν ἔδωκεν ἐπὶ τῆς προσθήκης ταύτης ὁ Καθολικὸς Ναρσῆς. « Βεβαίως, ἐὰν οἱ Ἀρμένιοι ἀπηύθυναν τὸν τρισάγιον ὕμνον πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα, ὡς ὑμεῖς οἱ Ἕλληνας, εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν ἠδύνατο νὰ προσθέσῃ τὰς λέξεις ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, χωρὶς νὰ ὑποπέσωσιν εἰς ἐπικίνδυνον καὶ μεγάλην πλάνην. Ἀλλ' ἡμεῖς ψάλλομεν τὸν ὕμνον τοῦτον πρὸς τιμὴν τῶν μεγάλων ἀγθοεργῶν, ἃς ὄψοιμεν πρὸς τὸν Γῆν τοῦ Θεοῦ, καὶ πρὸς αὐτὸν μόνον ἐφαρμόζομεν τὰς ἐκφράσεις: *Θεὸς παντοδύναμος, αἰώνιος, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς τὴν σάρκα, ἐπέσωσεν ἡμᾶς*. Ὅστω δὲ, τὸν ὕμνον τοῦτον ὑμεῖς ἀπευθύνετε πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα, καὶ ἡμεῖς ἀπευθύνομεν πρὸς μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ Γῆος ἀμφοτέρωθεν εὐαρεστοῦσι τῷ Θεῷ, ἐὰν τοῦτο δὲν προέργεται ἐκ πνεύματος φιλονεικίας. Ἐν τοσοῦτῳ, ἐὰν ἐν τῷ μέρει τούτῳ ψάλλομεν τὸν τρισάγιον πρὸς τὸν Γῆν τοῦ Θεοῦ, ἀπευθύνομεν ὡς ὑμεῖς τὸν ἁγγελικὸν ὕμνον ἐν τῇ λειτουργίᾳ πρὸς τὰ τρία πρόσωπα τῆς Τριάδος. »

Ἡ δοξασία εἶναι ὀρθόδοξος· μόνον δ' ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ὕμνου ἐστὶν ἐλλειπτική.

« Ἐὰν ἡ ἔνωσις δὲν βραδύται ἐντελῶς, εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν τοῦλάχιστον ὅτι ἡ ἀληθῆς πίστις δὲν ὑπέστη προσβολὴν τινὰ ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαφιλονεικῶν, ἃς ὑπέστη ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία. Οἱ ἀληθεῖς δεσμοὶ τῆς ἐνότητος ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν ἑλπίσωμεν δ' ὅτι ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀγάπη ἀποτελέσουσι τὸ λοιπὸν, καὶ ἂ

ποδιώζουσι τὰ ἐξωτερικά προσκόμματα τὰ ἀντικείμενα ἔτι πρὸς τὰς ἁγίας σχέσεις, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὑπάρχωσι μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἈΡΜΕΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ.

Εἶδομεν ὅτι αἱ ὑπὸ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας ἀναφανείσαι διαφοραὶ ἐπὶ τῆς τατάρτης οἰκουμηνικῆς συνόδου καὶ αἱ ἐπὶ αἵρεσι καὶ σχίσματι κατηγορίαι, αἱ κατ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἦσαν συνέπεια κακῶν συνεννοήσεων, φιλονεικία λέξεων, εἰς ἃς ζῆναι τῇ πίστει διενέξεις ἔδωκαν μεγαλειότερον διακρίνον. Κωλυθεῖσα δυστυχῶς ἐνώπιον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία φυσικῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ μέρος ἐν ταῖς ἄλλαις συνόδοις, ἐν αἷς οἱ ποιμένες τῆς οἰκουμηνικῆς Ἐκκλησίας ὑπερησπίσθησαν καὶ ὤρισαν πλείστα τῆς ἀποκαλυφθείσης πίστεως, προσθεβλημένης ὑπὸ ψευδοδιδασκάλων. Ἐν τούτῳ δέον νὰ μὴ συμπεράνη τις ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη κωχωρισμένη ἐκ τῆς κοινωνίας τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀπέβριψε τὰ ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων οἰκουμηνικῶν συνόδων ψηφισθέντα δόγματα. Αἱ σύνοδοι δὲν δημιουργοῦσι τὰ δόγματα, ἀλλὰ διακρῦπτουσι καὶ ἐξηγοῦσιν αὐτὰ διὰ τρόπου σαφοῦς, ἀκριβοῦς, διασκεδάζουσαι τὰς ἀμφιβολίας τὰς ἐπιφερούσας τὰ τείνοντα πρὸς διαστροφήν τῆς πίστεως συστήματα. Αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων του. Τοῦ καλοῦ αἵτου τῆς θείας ἀληθείας σπαρέντος εἰς ἀπάσας τὰς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἢ τῶν πιστῶν αὐτοῦ μαθητῶν εὐαγγελισθείσας χώρας, ἡ ἀποθήκη αὐτοῦ ἔμεινεν ἄθικτος καὶ ἀγνή πρὸ τῶν συνόδων, ὡς ἔμεινεν ἀγνή μετὰ τὰς ἁγίας ταύτας συνόδους, αἵτινες παρεδόχθησαν ἢ ἀπεβρίφθησαν ἐξωτερικῶς δι' ἰδιαιτέρους λόγους ἢ συνεπείᾳ κακῶν συνεννοήσεων. Μακρὰν τοῦ νὰ σκεφθῶμεν ὅπως ἐλαττώσωμεν τὴν ἄξιαν καὶ τιμὴν τῶν συνόδων, θέλομεν μόνον νὰ εἰπώμεν ὅτι μόνη ἡ πρᾶξις τῆς παραδοχῆς μιᾶς συνόδου δὲν συγκροτεῖ τὴν ὀρθοδοξίαν, ὡς ἡ μὴ παραδοχὴ αὐτῆς δὲν συγκροτεῖ τὴν ἑτεροδοξίαν. Ἡ πρᾶξις δι' ἣς γίνεται παραδεκτὴ ἢ μὴ ἡ οἰκουμηνικότης, ἐκκλησιαστικῆς τινος συνελεύσεως εἶναι πρᾶξις ἐξωτερικῆ οὐδόλωσ προσβάλλουσα τὸ δόγμα. Τὸ οὐσιώδες εἶναι ἡ παραδοχὴ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὀρισμένων καὶ διεκδικημένων ἀληθειῶν συνεργομένης ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ποιμένων αὐτῆς. Ἐκ τῆς ἱστορίας γνωρίζομεν ὅτι οἱ Ἀρμενικοὶ συγκατετίθεντο ἐνίοτε, διὰ λόγους συμφέροντος, εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καίτοι ἀρνούμενοι τὴν θεότητα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὡς ὠρίστη ὑπὸ τῆς συνόδου ταύτης.

Τὸ οὐσιώδες ζήτημα εἶναι τὸ δόγμα, καὶ κατατάττομεν τοῦτο ἐν τῇ πρώτῃ θέσει· τὸ δὲ ζήτημα τῆς παραδοχῆς εἶναι ὁ τύπος, καὶ θέτομεν τοῦτο ἐν τῇ δευτέρᾳ, χωρὶς ἐν τούτῳ νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ. Αἱ ἰκρίσεις ἐκφράσεις, αἱ ὀρισμένοι, δι' ὧν αἱ σύνοδοι ὤρισον τὰς ἀποκεκαλυμμένας ἀληθείας, εἰσὶ τσαυτὰ ἐγγυήσεις διὰ τὴν τήρησιν τῶν ἀληθειῶν τούτων. Ἄπαντες οἱ χριστιανοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ δοξάζωσι τὰ ἀποκεκαλυμμένα δόγματα *μὴ καρδία καὶ ἐνὶ στόματι*, δηλ. ὁμοφώνως· ὅθεν, ἐννοοῦνται καλλίτερον, συσφίγγουσι τοὺς ὀφειλοτάς ἐνοῦν αὐτοῦς δεσμούς· τῆς ἀδελφότητος, μονιμοποιοῦσι τὴν ἐνότητα, συμμετέχοντες τῶν συνόδων, ἀσαζόμενοι τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς σεβαστῆς αὐτῶν αὐθεντικότητος· συμμετέχουσι οὕτω τῆς διακηρύξεως τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ βίου· ἀποφεύγουσιν ἀφ' ἐνὸς τοὺς κινδύνους τῶν καινοτομιῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐκ τῆς μονώσεως πραραγομένην ἐξασθένειαν.

Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία ἐστερήθη τῶν ὠφελημάτων τούτων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πέμπτου αἰῶνος· ἀλλ' ἐπαναλαμβάνομεν, εὐτυχῶς δὲν διετέλει εἰς διάστασιν μετὰ τοῦ λοιποῦ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων τῆς ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμηνικῶν συνόδων δόγματα. Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι συνεφάνει μετὰ τῆς πέμπτης οἰκουμηνικῆς συνόδου, ἀρκεῖ ν' ἀναμνησθῶμεν ὅτι δὴ αἰῶνας πρὸ τῆς συνελεύσεως ταύτης, οἱ ποιμένες τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας συνήλθον εἰς ἐπαρχιακὴν σύνοδον ἵνα καταδικάσωσι τὰς πλάνας Θεοδώρου τοῦ Μοβουστῆς ἐπίσης καταδικασθέντι· καὶ ὑπὸ τῆς πέμπτης οἰκουμηνικῆς Συνόδου. Ἐπομένως ἡ σύνοδος αὕτη δὲν παρέχει μεγάλην δογματικὴν σπουδαιότητα.

Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἕκτην οἰκουμηνικὴν σύνοδον, συνελθεῖσαν κατὰ τῶν Μονοθελητῶν, ἀρνούμενων τὴν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀνθρωπίνην θέλησιν, ἡ συγχρότων αὐτὴν μετὰ τῆς θείας, οἱ Πατέρες τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας ἀπέδειξαν ἀρκούντως, διὰ μνηρυτῶν ἃς ἠρῶσθημεν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἄρθροις, ὅτι ἀπειλον πολὺ ἀπὸ τῆς τῶν Μονοθελητῶν αἵρέσεως. Ἐπανειλημμένως καὶ ἐπὶ τῇ ἀναποφεύκτῳ προθέσει ν' ἀποφύγῃσι πᾶσαν ὑπόνοιαν περὶ συμμετοχῆς των εἰς τὴν τῶν Μονοφυσιτῶν καὶ Μονοθελητῶν αἵρεσιν, ἐπανάλαβον ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἦν τελεία, ἐκτὸς τῆς ἁμαρτίας· ὅτι ἦν ἀναλλοίωτος· συνεπάγεται δ' ἐκ τούτου ὅτι τὴν ἀνθρωπίνην θέλησιν, ἥτις συγκροτεῖ προσὸν τῷ ἀνθρώπῳ, οὐδόλωσ ἀρνεῖται ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία. « Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, λέγει εἰς τῶν σεβαστιῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἔχει ἄρα ἀναγκαίως θέλησιν καὶ ἐνέργειαν θεῖαν ὡς καὶ θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἀνθρωπίνην.

Θεωροῦμεν ὠφέλιμον ἐνταῦθα ὅπως φέρωμεν

ἀνάλογον τινα πρὸς τὴν ἐποίησαμεν περὶ τῶν ἐκφράσεων, δι' ἃς κατηγόρησαν τοὺς Ἀρμένιους ὡς Μονοφυσίτας παρατήρησιν ἐν τῇ ἐκθέσει περὶ τοῦ δόγματος τῶν δύο ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ θελήσαν, ἀπαντᾷ τις ἐστὶν ὅτε τὰς αὐτὰς διλληματικὰς ἀμφιβολίας, οἷας καὶ ἐπὶ τῶν δύο φύσεων πολὺ βεβιαίως ἀπέχουσαν ὅπως ἀναζητήσωμεν ἐν ὀλίγον ἀκριβέσιν ἐκφράσεσιν ἀφορμὰς ἵνα κατηγορήσωμεν τοὺς μεταχειριζομένους αὐτὰς ἐπὶ δογματικαῖς πλάναις· λυπούμεθα δὲ μόνον δι' οἱ πνευματικοὶ ὁδηγοὶ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐπροσπάθησαν καλλίτερον ὅπως ἐκκαθάρωσι τὰ κανονικὰ καὶ θεολογικὰ βιβλία τῶν ἀπὸ τῶν μὴ ἀκριβεῶν τούτων, αἵτινες παρακωλύουσι σημαντικῶς τὴν ἔνωσιν καὶ παρέχουσι ἀφορμὰς πρὸς ὑπόνοιαν κατὰ τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν. Εἰπώμεν δ' ἐπίσης καὶ πρὸς τοὺς χριστιανούς τοὺς θεωροῦντας τὴν Ἀρμενικὴν Ἐκκλησίαν δι' ὅμματος καταφρονητικῶς, ὅπως μὴ ἐκτείνωσι τὰς περὶ ὀρθοδοξίας λεπτολογίας αὐτῶν μέχρι τοῦ νὰ διαβλέπωσι τὴν πλάνην, ἐν ἣ δὲν διατελεῖ, καὶ οἰκοδομῶσι, διὰ γραμματικῶν ἀτελειῶν, τοῖχον διαιρέσεως μεταξὺ ἀδελφῶν ἐχόντων μίαν πίστιν, ἐν βράπτισμα, ἕνα Θεὸν καὶ πατέρα πάντων (Πρὸς Ἐφές. Δ. 4.)

Μένει ἤδη νὰ μάθωμεν ἐὰν ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία παραδέχεται τὰ ἐν τῇ ἐβδόμῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ παραδεγεμένα, ἅτινα ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ πάντων τῶν τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος μεταρρυθμιστῶν. ἵνα δ' ἀπαντήσῃ τις πρὸς τοὺς περὶ τούτου ἀμφιβάλλοντας, εἶναι ἀνωφελὲς ν' ἀναζητήσῃ ἐν τοῖς θεολογικοῖς βιβλίοις· ἀρκεῖ νὰ προσκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς ναοὺς τοῦ Ἀρμενικοῦ δόγματος, καὶ ἐκεῖ θέλωσιν ἰδεῖ τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκυνουμένας· θέλωσιν παρατηρήσει ἐνώπιον τῶν εἰκόνων τούτων κηρία ἢ λόχους ἀνημμένους· θέλωσιν ἰδεῖ τοὺς πιστοὺς ἀσπάζομένους αὐτὰς μετὰ σεβασμοῦ· τοὺς ἱερωμένους, κατὰ τὴν θείαν ἱερουργίαν, θυμιάζοντας αὐτὰς καὶ κλίνοντας ἐνώπιόν των. ὑπὸ τὰς ἱεροπραξίας ταύτας καθίσταται ἀδύνατον νὰ μὴ διδῶν τις τὴν παραδοχὴν τοῦ δόγματος ἐκείνου τῆς ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου (7^{ῆς} οἰκουμενικῆς) ὅτι λατρεύουσα τὰς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων, ἡ πίστις δὲν ἀπευθύνεται πρὸς τὰ ζῦλα καὶ τὰ χρώματα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς περισταμένους· ὅτι αἱ εἰκόνες αὐταὶ χρησιμεύουσι πρὸς διδασκαλίαν τῶν μὴ γνωρίζοντων ἀνάγνωσιν, ὅπως παράγωσι σωτήριον ἐντύπωσιν πρὸς πάντα ἄνθρωπον μὴ κατελιημένον ἐκ προτέρου.

Ἐν τοσοῦτῳ φαίνεται ὅτι ἡ τῶν εἰκονοκλαστῶν ἀντίθεσις εἶχεν εἰσδύσει εἰς Ἀρμενίαν, ἐὰν δώσῃ τις βᾶσιν εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ ἐκ Κλάεν Νερσέε. « Ὁ δαίμων ἔσπειρε, λέγει ὁ πατήρ οὗτος τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τινὰς τῶν ἐστερημένων ναοῦς κοινοτήτων ἡμῶν, τὴν πρὸς τὰς ἁγίας εἰκόνας ἔλλειψιν· σεβασμοῦ. Οὐ μόνον

ἀποβάλλομεν τὰς κοινοτήτας ταύτας, ἀλλ' ἀφορίζομεν πάντα τολμῶντα νὰ βλασφημήσῃ τὰς ἁγίας εἰκόνας· διότι, ὡς ἀρχιεπίσκοποι, παραδεχόμεθα καὶ τιμῶμεν τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ Πατρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, σεβόμεθα ἐπίσης τὰς εἰκόνας πάντων τῶν ἁγίων κατὰ τὰς ἀρετὰς ἐκάστου. Ἀλλ' ἐπειδὴ, κλίνοντες τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ σταυροῦ, ἀπευθύνομεν τὴν λατρείαν ἡμῶν πρὸς τὸν ἀόρατον Θεόν, ὡς καὶ πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ σωτῆρος, κλίνομεν γόνυ, οὐχὶ ἐνώπιον τῆς ὕλης καὶ τῶν χρωμάτων, ἀλλ' ἡ λατρεία ἡμῶν ἀναφέρεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ὄντα εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου πατρὸς. Τιμῶμεν καὶ σεβόμεθα ἐπίσης τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων ἕνεκα τῶν ἱεροῶν αὐτῶν καὶ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν μεσιτείας αὐτῶν παρὰ τῷ Θεῷ. Ἀλλὰ διὰ τῶν εἰκόνων, προσφέρομεν λατρείαν πρὸς μόνον τὸν Θεόν, διότι πρὸς μόνον τὴν εἰκόνα τοῦ πλάστου ἀναφέρεται ἡ λατρεία καὶ οὐχὶ πρὸς τὰ πλάσματα. Αἱ εἰκόνες καὶ εἰς λόγῳ εἰσὶ παραστάσεις ἀντάξιον· παριστώσιν ἢ ἐκφράζουσι τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον· ἡ εἰκὼν παρίστανει αὐτὸ εἰς τὴν ὄρασιν, ὁ δὲ λόγος εἰς τὸ οὐκ. Καίτοι δὲ ἡ λατρεία ἀναφέρεται πρὸς τὸν Θεόν, οὐχ ἥττον ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν τὰς εἰκόνας τῶν πιστῶν ὑπηρετῶν τοῦ Θεοῦ. »

Οἱ ποιμένες καὶ οἱ πιστοὶ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζουσι λοιπὸν καὶ παραδέχονται τὴν δοξασίαν τὴν ὀρισθεῖσαν καὶ ἀνακηρυχθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, τῶν πραγματικῶν οἰκουμενικῶν, διότι ἐγένοντο πρὸ τοῦ ἀπαισίου ἀποχωρισμοῦ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας, καὶ συμπάσα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία συμμετέσχον ἐν αὐταῖς. Ἄφου δ' οἱ Ἀρμένιοι εἰσὶν ἀληθῶς ἠνωμένοι μετὰ τῶν ἁγίων τούτων συνόδων, διατὶ ἐπιμένουσι ν' ἀπορρίψωσιν αὐτὰς· Διατὶ ἀποποιουνται νὰ συγκοινωνήσωσι μετὰ τῶν παραδεχομένων αὐτάς· Διατὶ μένουσιν ἐν ἀπομονώσει ἐξασθενοῦσιν αὐτούς· Διατὶ δὲν συνδυάζονται ὁρατῶς, κατὰ τὸν τύπον, μετὰ τῶν ἐνδόξων τούτων πράξεων, τῶν διακηρύξεων τούτων συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας· Ἀς μὴ εἴπωσιν ὅτι οἱ Ἀρμένιοι οὐδὲν ἔλαβον μέρος ἐν ταῖς ἁγίαις πύταις οἰκουμενικαῖς συνόδοις. Ὁ παραδεχόμενος τὴν δοξασίαν τῶν συνόδων λαμβάνει μέρος ἀληθῶς· χορηγῆ τὴν ὑποστήριξιν του, εἴτε παρῶν εἴτε ἀπῶν, εἴτε θηλιῶν εἴτε σιωπῶν. Δὲν μένει λοιπὸν κατ' ἐπιφάνειαν εἰ μὴ νὰ γείνη ἐν βήμα πρὸς τὰ πρόσω. Τὸ καθ' ἡμᾶς, δὲν φοβούμεθα νὰ ποιήσωμεν αὐτὸ πρὸς συνάντησιν τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τείνομεν πρὸς αὐτούς τὰς ἀδελφικὰς ἡμῶν χεῖρας ὡς πρὸς μέλη Ἐκκλησίας τηρησάσης πιστῶς τὴν παρακαταθήκην τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Γ. Π.)

(Τέλος.)

Η ΑΝΘΟΥΛΑ

(Συνέχεια τοῦ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ).

Ἦρχισεν ἡ τρίτη πράξις· ὁ υἱὸς τοῦ Αἰζονος ἀπήγαγε πρὸ ὀλίγου τὴν Γλαύκην ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς Μανιώδους, Μηδείας, καὶ ἡ μάγισσα ἠτοίμαζε τὰ κοσμήματα τῶν ὁποίων ἀράτος τῆς φλόξ ἔμελλε νὰ κατβρώσῃ τὴν ἀντίπαλόν της. Ἦγον ὥραια ὅτε ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ βράχου, τὰς χεῖρας ἔχουσα ἐτεταμέναις ἐπὶ τοῦ τρίποδος, τὴν κόμπην ἐν ἀταξίᾳ, τὸ μέτωπον ζοφερόν καὶ τεταπεινωμένον. Ὁ ἄνεμος ἀνήγειρε τὸν πορφυροῦν της χιτῶνα καὶ ἐτάραττε τοὺς μαύρους βοστρύχους της· οἱ μακροὶ μυκηθμοὶ τῆς θυέλλης συνηνοῦντο μετὰ τῆς φωνῆς τῆς Ἀνθούλας· οἱ θεαταὶ ἐκράτουν τὴν ἀναπνοὴν τῶν ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀγρίας ταύτης ἀρμονίας· βραβεῖα σιωπῆ ἐβασίλευεν ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὅλα δὲ τὰ ἀσθμαίνοντα ταῦτα στήθη ἐσιώπων. Μολαταῦτα ὁ Καλδερῶν, ὄρθιος ἐν τῷ τελευταίῳ παρασκήνῳ, ἔστρεφεν ἀνύσυχον βλέμμα πρὸς τὸν νεφελώδη καὶ μαυρὸν οὐρανόν, ὃν Μανιώδης ἀπὸ κατέσχίζε, ἤσθάνετο δὲ τρίξον περὶ αὐτὸν τὸ ἀσθενὲς πῆγμα τὸ τὴν σκηνὴν σχηματίζον, καὶ τὰ πλοιαρία, ἐφ' ὧν αἱ σανίδες ἐστηρίζοντο, συγκρουόμενα εἰς τὰς δονήσεις των. Τὰ φῶτα, κεκρυμμένα ἐντὸς ὑαλίνων σωλήνων, δὲν ἐταλαντεύοντο ποσῶς, ἀλλ' οἱ δένδροινοι κλάδοι συνεκρούοντο μεθ' ὑποκώφου τινὸς βοῆς· τὰ δὲ γινόμενα ταῦτα προσετίθεντο εἰς τὴν σκηνικὴν πλάνην, καὶ οἱ θεαταὶ καθήμενοι ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, δὲν ἐβλέπον ὅτι συνέβαιναν ἐκτός. Ἡ ὀρχήστρα ὑπερέβαινε τὴν βοὴν τῆς θυέλλης, εἰς τρόπον ὥστε οὐδεὶς ὑπόπτει τὸν κίνδυνον. Αἰφνης ἠκούσθη φοικκλέος τριγμὸς ὁ ἄνεμος ἐγόγγισε μετ' ἀνεκράστου ὄρηθι, αἱ δὴναὶ κατεξεσχίσθησαν, τὰ φῶτα ἐσβέσθησαν, τὸ δὲ εὐρὺ πῆγμα, ἐπὶ τῆς δεξαμενῆς ἀνεγερμένον, κατέπεσεν ὡς χάρτινος πύργος ὑπὸ τὸ φύσημα παιδός. Μεγάλῃ κραυγῇ ἠγέρθη ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ ἡ Ἀνθούλα ἤκουσεν αὐτὴν· ἔπειτα αὕτη δὲν εἶδε, δὲν ἤκουσε πλέον τι καὶ πάραυτα εὐρέθη ἐν τῷ ὕδατι, στηριζομένη ἐπὶ τινος σανίδος ἧτις ὅμως ἐβυθίζετο ὑπὸ τὸ βῆρος τοῦ σώματός της, καὶ τὴν κεφαλὴν ἔχουσα κεκαλυμμένην ὡς δι' ὕδατος τινος πέπλου.

— Ἰησοῦ, Θεέ μου! μήτηρ μου — ἐκραύχασεν — ἄχ! σώσατέ με!

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν, ρωμαλέα χεῖρ ἔρπασεν αὐτὴν ἐκ τοῦ σώματος, καὶ μία φωνὴ τῆ εἶπε:

— Μὴ φοβῆσαι ποσῶς, Ἀνθούλα! πρὸ παντὸς μὴ κινήθῃς! θά σὲ σώσω.

Τότε δὲ αὕτη προσεκολλήθη ὀρμηφύτως εἰς τὸν ὑποστηρίζοντα αὐτὴν καὶ ἔχασε τὰς αἰσθήσεις. Ἦσαν συνεσφιγμένοι μετὰ δύο πλοιαρίων, μίξ δὲ σύγκρουσις ἢ προσβολὴ ἤδυνγκε νὰ τοὺς

κατασυντρίψῃ· ὅθεν ὁ μαρκήσιος Ρίβις, (αὐτὸς ἦτο) συνήνωσεν ἀπάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις, καὶ κατῴρωσσε νὰ ἀπαλλαχθῶσι ῥάκους τινος δόθνης, ὅπερ τοὺς ἐκάλυπτεν. Ἡ ὄχθη ἦτον εἴκοσι βήματα μακρὰν τῶν ἄλλων, διὰ νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ διαβῶσιν ἐν χάος πέραν τοῦ ὁποίου τὰ πάντα ἦσαν εἰσέτι ταραχὴ καὶ βούχχους. Ἡ δὲ φωνὴ τοῦ Καλδερῶν· δελὰ· Βάρκα ὑπερέβαινε ὅλας τὰς ἄλλας· ἔστρεφεν ὁ δυστυχεὴς ἐν ἀπελπισίᾳ τοὺς βραχίονας κρυυγάζων.

— Ἀνθούλα! ἀγαπητὴ μοι Ἀνθούλα! ἐκατὸν χιλιάδες θάλαια εἰς τὸν ὅστις σώσῃ τὴν Ἀνθούλαν!

Ἡ Ἄννα Μύλλερ, περικυκλωμένη ὑπὸ γυναικῶν τινων, αἵτινες ἐπειρώοντο νὰ κατακρατήσασιν αὐτὴν, ἔφρινεν ὑποκώφους στεναγμούς, καὶ ἤθελε νὰ προχωρήσῃ μετὰ τῶν κομμιζάντων κλαυμάτων τῶν ζύλων.

— Πρὸς ἐμέ! ἐφώνησεν ὁ μαρκήσιος· ἡ Ἀνθούλα ἐσώθη! ἰδοὺ αὐτή!

Καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἀπέθετον αὐτὴν ἐπὶ τῆς ὄχθης, εἰσέτι ἄψυχον. Ἡ Ἄννα Μύλλερ ὤρμησε πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας της ἐβάλλουσα κραυγὰς τρόμου ἐνταυτῷ καὶ χαρᾶς· ἔπειτα δὲ, ἰδοῦσα ὅτι ἀνέπνεεν, ὅτι ἦν παντάπασι σεσωσμένη πραγματικῶς, ἤρχιζε νὰ ὀλολύξῃ.

— Μήτηρ μου! ἐψιθύρισεν ἡ Ἀνθούλα μετὰ μακροῦ στεναγμοῦ καὶ ἀνοίγουσα τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ὁ! τέκνον μου! ἀνεφώνησεν ἡ Ἄννα Μύλλερ μετὰ παρφορᾶς, — ἐνόμισα ὅτι ἐχάθης· εὐλογημένος νὰ ἦναι ἐκεῖνος ὁ ὅποιος σοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν!

— Αὐτὸς εἶναι! εἶπεν ἡ Ἀνθούλα προσβλέπουσα τὸν μαρκήσιον Ρίβις, ὅστις εὐρίσκετο ἐκεῖ ὠχρὸς καὶ ῥιγῶν ὑπὸ τὸ διάδροχον αὐτοῦ ἐνδυμα· ἔπειτα δὲ, στρεφομένη πρὸς τὸν Καλδερῶν, ὅστις ἦτο γονατισμένος πλίσσιον αὐτῆς καὶ οὐτινος αἱ παρειαὶ ἦσαν κεκαλυμμέναι ὑπὸ δακρύων, προσέειπεν μετ' ἀσθενοῦς τινος μειδιάματος: — Καί σεῖς με ἐνομίσατε χαμένον!

Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἀπεσύρθησαν μετὰ τῶν ἀκολούθων των, αἱ δὲ γαλατικαὶ φρουραὶ ἀπεμάκρυναν τοὺς θεατὰς διὰ τοῦτο δὲν ἔμειναν ἄλλοι ἐκεῖ ἐκτὸς τῶν θυμάτων τοῦ παραδόξου τούτου νευαγίου· ὁ μὲν Ἰάσων εἶχεν ἐνεβραχίονα συντετριμμένον, ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου ἦτον ὅλος μάλωπος, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ὑποκριτῶν ἐξήχθησαν τοῦ ὕδατος ἐν προμοίᾳ ἀξιοβηνήτῳ καταστάσει. Οὐδεὶς ἠκούετο ἐν τῷ μέσῳ ὅλου τούτου τοῦ θορόβου, καὶ ἡ βροχὴ, ἧτις ἤρχιζε νὰ πίπῃ ὡς χεῖμαῖρος, κατῴρωσσε νὰ πνίξῃ τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους. Ὁ Καλδερῶν διέταξε νὰ θέσασιν τὴν Ἀνθούλαν εἰς ἕν φορεῖον διὰ νὰ τὴν ὀδηγήσασιν εἰς τὴν οἰκίαν της. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἀπήρχετο αὕτη, ὁ βασιλεὺς ἐπεμφένεν ἕνα λάβη περὶ αὐτῆς εἰδήσεις, ἡ δὲ βασίλισσα τῆ εἶστειλεν ἕν ψέλλιον πολύτιμον. Ἡ νεάνις διέβη ἀλληλοδιαδόχως ἐκ τῶν συγκινήσεων τοῦ τρόμου

εἰς τὰς τῆς χαρᾶς ἀρέθην νὰ τὴν θέσωσιν ἐν τῷ φασίῳ καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἵνα βυθισθῆ μόνη εἰς τὰς σκέψεις τῆς ἐν εὐδαιμονίᾳ τινὶ παραδόξῳ καὶ νέᾳ περὶ ἧς δὲν εἶχεν αὐτὴ οὐδεμίαν ἰδέαν καὶ περὶ ἧς ἀμφίβαλλε σχεδὸν τῇ ἐφάνητο ποῦ ὅτι ἡ χεὶρ ἧς εἶχε σώσει αὐτὴν περιέβαλλεν ἀκόμη τὸ σῶμά της· τῇ ἐφάνητο ὅτι φωνή τις συγκινημένη, τρέμουσα, τῇ ἔλεγεν· Ἀνθοῦλα, ἀνδρὸν σὲ σώσω, ἢ ἀποθάνωμεν ὁμοῦ. Ἡ Τὰς λέξεις δὲ ταύτας, τὰς εἶχεν ἀκούσει ὡς ἐν ὄνειρῳ, ὅτε, ἀδύνατος, ἀψυχος, εἶχεν ὡς δι' ἐνστικτοῦ περιβάλλει διὰ τῶν δύο χειρῶν τὸν μαρκήσιον Ρίβιέ, καὶ ὅτε ἄφησε τὴν κεφαλὴν της ἐπαναπίπτουσαν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου τὸν ὅποιον ἀπὸ τῶν μνητῶν ἠγάπη χωρὶς σχεδὸν νὰ τὸ γνωρίζῃ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Καλδερῶν-δελὰ-Βάρκκ παρουσιάσθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μαρκησίου δε-Ρίβιέ διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Ἀνθοῦλας καὶ τῆς μητρὸς της. Ὁ δὲ μαρκήσιος ἀπεκρίθη ὅτι πολλοὶ τοῦ ἐφθόνου τὴν εὐτυχίαν ἢ ἀπήλαυσε αὐτὸς ἐκθέτων τὴν ζωὴν τοῦ ἴνα σώσῃ τὴν τῆς ὡραίας Ἀνθοῦλας καὶ ἤτησε τὴν χάριν τοῦ νὰ τὸν δεχθῆ τὸ αὐτὸ ἑσπέρας. — Ἐπειδὴ προσέθικεν ἀφελῶς — τίς οἶδεν ἂν καὶ αὐριον εὐρίσκωμαι εἰς Μαδρίτην ἀπὸ στιγμῆς εἰς ἄλλην δύναται νὰ φθάσῃ διατεγῆ καλοῦσά με εἰς Γαλλίαν.

Αἱ τελευταῖαι αὗται λέξεις ἐνεθάρρυναν τὸν Καλδερῶν, διότι ἠσθάνετο μυστικῶς τινὰ δυσπιστίαν, ἀόριστόν τινα ζηλοτυπίαν, βλέπων τὸν μαρκήσιον, ἢ πάντα ἄλλον, νὰ εἰσαγγεῖται συνεχῶς εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ἢς ἡ εἴσοδος εἰς αὐτὸν μόνον μέχρι τοῦδε ἐπετρέπετο. — Τοῦτο τὸ ἑσπέρας, κύριε μαρκήσιε — ἀπεκρίθη μετὰ σπουδῆς — τοῦτο τὸ ἑσπέρας, θὰ ἔλθω νὰ σὰς παραλάβω καὶ θὰ κάμωμεν τὴν ἐπίσκεψίν μας ὁμοῦ.

Οὐδέποτε ἐπὶ ζωῆς της, καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὸ θεάτρον εἰσαγωγῆς της, καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν προτεραίαν, ὅτε παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς ἰσπανικῆς αὐλῆς, οὐδέποτε, λέγομεν, ἡ Ἀνθοῦλα συνεκινήθη τοσοῦτον ὅσον κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν εἶδεν εἰσερχόμενον παρ' αὐτῆς τὸν μαρκήσιον δε-Ρίβιέ. Ὅτε δὲ ἐπλησίασε, καὶ διὰ τῆς φωνῆς ἐκείνης ἢ ἤδη ἀνεγνώριζεν αὐτὴ πολὺ καλῶς, τῇ ἀπνῆθινε ἕνα ἐκ τῶν κοινῶν τύπων ἐν χρήσει παρὰ τῷ κομψῷ κάσμῳ καὶ οὐς χιλιάκις ἤδη εἶχεν ἀκούσει αὐτῆ, τότε τῇ ἐφάνη ὅτι αἱ ἐκφράσεις αὗται εἶχον νέαν ἐννοσίαν μᾶλλον ἐκτεταμένην, πληρεστέραν, ἢ ἡλαξεν χροῖμα καὶ δὲν ἠδυνάθη νὰ ἀποκριθῆ εἰ μὴ δι' ἀφάνου τινὸς σχήματος εὐγνωμοσύνης. Ὁ μαρκήσιος εἶχε τὴν πνευματικὴν ἐκείνην δύναμιν, τὴν εὐπρόσπιν ἐκείνην τοῦ μεγί-

στᾶνος ἧς εὐρίσκει τὸ ἔγκαιρον ὄλεον τῶν διαθέσεων καὶ ὑποκρίνεται ὁμοίως τὴν ἀνίαν ἢ πρό-λοιπὸν τινα τῆς καρδίας πολὺ ζωηρᾶν. Ἰπῆρξεν λοιπὸν εὐθυμος, πενεματώδης, λαμπρὸς, ἐν ᾧ τῇ πτωχῇ Ἀνθοῦλα, βεβουθισμένη εἰς τὴν συγκίνησιν καὶ ταραχὴν της, πεφοβισμένη ἢ ἴδια ἐκ τῆς ταραχῆς της ταύτης, ἦτο ἡμεβώδης καὶ μελαγχολικῆ. Εἶχε τοιαύτην συνείδησιν, ὥστε δὲν εὐρισκέ τι πρὸς ἀπόκρισιν, καὶ τῇ ἐφάνητο ὅτι οἱ λόγοι της, ὁ ἦχος τῆς φωνῆς της ἤθελον τὴν προδώσει. Κατ' εὐτυχίαν ὁμοῦ, εἶχεν ἐν μέσῳ τοῦ μεταφράζειν, ἄνευ κινδύνου, τὰς ἐντυπώσεις της, καὶ ταύτην ἔτι τὴν φορὰν τὸ πνεῦμά της ἐβόηθησεν αὐτῇ. Ἐπειδὴ ὁ μαρκήσιος ἠρώτησεν ἂν τὸ εὐμὲν τῆς προτεραιᾶς δὲν εἶχε βλάψῃ τὴν φωνὴν της, ἢ νεανίᾳ ἠγέρθη μεδιώσας, ἤνοιξε τὸ κλειδοκράμβαλον καὶ ἀντι' πάσης ἀποκρίσεως ἐψάλεν ἐκ τοῦ προχείρου ἐν τῶν ἠδιδωμένων ἐλείνων ἀσμάτων, ἅτινα ὁ Καλδερῶν παρέβαλλε πρὸς τὰς μουσικὰς συμφωνίας τῶν σαρραφίμ. Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδία τὴν ἐνέπνεον ἢ ταραχὴ τῆς ψυχῆς της ἔδιδεν εἰς τὴν φωνὴν της τόνον ἀνέκφραστον ἐτόλμα νὰ ἐκφράξῃ πᾶν ὅτι ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ χαρὰς τινος δειλῆς, ἀγάπης καὶ πάθους, καὶ μετὰ τοσαύτης ἐνάλας χάριτος, ὥστε αὐτὸς ὁ Καλδερῶν ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουεν αὐτὴν διὰ πρώτην φορὰν. Ἡ ἑσπέρα αὕτη λοιπὸν ὑπῆρξεν ἴσως ἡ ὡραιότερα τῆς ζωῆς της ὑπὸ τὰ βλέμματα ἐκείνου ἢ ἠγάπα, ἠσθάνετο τὸ μεγαλεῖον, τὴν ἐξοχὸν δύναμιν τοῦ πλεονεκτικότητος της, τὴν εὐτυχίαν τοῦ νὰ ἦναι ὡραία, λαμπρὰ καὶ λατρευομένη.

Ὁ δὲ μαρκήσιος ἤκουεν αὐτὴν πιέζων διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων κεκλυμένους διὰ τῶν μακρῶν τὸν βλέφαρῶν, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἠκόντιζε τὸ βλέμμα του. Ἐξέχεσε τὸν αὐτὸν σιωπηλὸν θαυμασμὸν, ἢ καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ μόνον δὲ ἡ Ἀνθοῦλα ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὴν χεῖρα τοῦ μαρκησίου συνεσιφιγμένην ἐπὶ τοῦ μεταξίνου κολοβίου του ὡς ἵνα συνέχῃ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του, καὶ ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ τοὺς στεναγμοὺς οἵτινες ἐξώγκονον τὸ στήθος τοῦ ὅτε δ' ἐτελείωσαν, ἀδύνατος, ἐξασθενήσασα ἐκ τῆς ὀρμῆς τῆς ἰδίας αὐτῆς ταραχῆς, κατέρριψε τὰ χεῖράς της καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τινὰ στιγμήν καταβεβλημένη καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἔχουσα προσκλωμένους ἐπὶ τοῦ πλκτροφόρου.

— Τί ἔχεις, παιδί μου, εἶπεν ἡ Ἄννα Μύλλερ, ψύξουτα τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν μέτωπον τῆς θυγατρὸς της. — Καλὲ, εἶσαι ὡχρά.

— Εἶμαι καλὰ, εἶμαι εὐχαριστημένη, εἶμαι εὐτυχῆ. — ἀπεκρίθη αὐτῇ σφιγγούσα τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς της ἐπὶ τοῦ προσώπου της. — βλέποτε ὅτι δὲν ἔχασα τὴν φωνὴν μου.

Ἐπειτα δὲ αἴφνης, ἰδοῦσα ὅτι ἡ ὥρα ἦτο προκεχωρημένη καὶ ὅτι ὁ μαρκήσιος ἐμελλεν ἀποσυρθῆ, ἐστράφη πρὸς αὐτὸν καὶ αὐτῆς ἀνυσσάμεν μιλίαν ζωηρᾶν ἧς ἠδύνατο νὰ διακρίσῃ ἐπὶ

πολλήν ὥραν. Ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ τῶν περιηγήσεων, τῆς πατρίδος του, καὶ ἐθαύμαζε πολὺ διὰ τὰ ἀποκρίσεις του. Ἡ Ἀνθούλα εἶχε μὲν πνεῦμα εὐθὺ, ἀγγίνοϊαν ἰκανὴν, ἀλλ' ἦτον ἀμαρθῆς ὡς Ἴσπανίς, καὶ δὲν ἐγνώριζε τι ἐκτὸς τῆς ἐχνης τῆς ὁ Καλδερῶν-δελά-Βάρκα ἠδύνατο νὰ τελειοποιήσῃ τὴν ἀνατροφήν αὐτήν, ἀλλ' οὐδὲως τὸ ἐσυλλογίσθη, διότι, ὁ ποιητής, εἶχεν ἀπειθῆσθαι πρὸς μόνον τὴν μουσουργόν. Ὁ δὲ μαρκήσιος, μετὰ τοῦ ἐξόχου τοῦ πνεύματος καὶ τῶν γνώσεών του ὡς ἀνθρώπου τοῦ κόσμου, ὠμίλησε πρὸς τὴν ἀγγίνοϊαν τῆς Ἀνθούλας ὡς πρὸς τὴν καρδίαν της. Ἐνόησε δὲ αὐτὴ πάραυτα ἐκεῖνο ὅπερ ἠγνοεῖ καὶ πῶς ἠσχύνθη.

— Καὶ ἐγὼ — εἶπεν ἀφελῶς — ἤθελον νὰ ταξιδεύσω, νὰ ἴδω, νὰ μάθω· μέχρι τοῦδε μοι ἐράνη ὅτι τὸ σύμπαν περιεκλείετο εἰς τὴν πόλιν τῆς Μαδρίτης καὶ ὅτι, ἐκτὸς τῆς Ἰσπανίας, μόνον ἄγριαι χῶραι ὑπῆρχον. Ἀλλ' ὡς βλέπω, ἡ Γαλλία εἶναι καὶ αὐτὴ ὠραῖος τόπος.

— Πρέπει νὰ τὴν ἐπισκεφθῆτε μίαν ἡμέραν — ἀπεκρίθη ὁ μαρκήσιος — τὰ μεγάλα πνεύματα ἔχουσιν ἐκεῖ δικαίωμα πολιτογραφῆσεως ἢ αὐτὴ καὶ ἡ πόλις θὰ σὰς ὑποδεχῶσι προθυμότερα, οἱ ποιηταὶ μαρ θὰ σὰς κάμωσιν ὠδὰς καὶ θὰ σὰς κηρύξωσι τὴν πρώτην τραγωδίστην τοῦ κόσμου εἰς τὴν αἰθουσάν τοῦ Καρδινάλιου παλατίου.

— Πραγματικῶς, θὰ εἶναι ὠραῖος θρίαμβος — εἶπεν ὁ Καλδερῶν μετὰ βεβιασμένου τινός μειδιάματος — πλὴν, κύριε μαρκήσιε, θέλετε διαδώσει εἰς Γαλλίαν τὴν φήμην τῆς Ἀνθούλας. Ἐλπίζω ὅτι δύνασθε νὰ τὴν περιμεινῆτε ἕως αὐτῆς τελειώσῃ τὸ πρόσωπον τῆς Μηδείας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς σας.

— Ἀναχωρεῖτε, κύριε, εἶπεν ἡ Ἀνθούλα, ἀνασκιρτήσασα ἐνδομύχως.

— Ἰσως μετὰ μίαν ἐβδομάδα, ἴσως μετὰ ἕνα μῆνα, ἴσως καὶ εἰς ἕν ἔτος — ἀπεκρίθη ἐκεῖνος — τοῦτο ἀπ' ἐμὲ μόνον ἐξαρτᾶται.

— Ἐνόμιζον ὅτι δικταγῆ τις τὴν ὅποιαν ἐπεριμένετε ἀπ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐμελλε νὰ σὰς ἀνκαλέσῃ — εἶπεν ὁ Καλδερῶν ξηρῶς.

— Μάλιστα, ἡ δικταγῆ δύναται νὰ φθάσῃ, ἀλλὰ δύναμαι καὶ νὰ μὴ ὑπκούσω — ἐπανελάθεν ὁ μαρκήσιος παρατηρῶν τὴν Ἀνθούλαν — δύναμαι νὰ μείνω ἀκόμη ἕν ἔτος εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

Ἡ δὲ νεῖς ἐταπεινώσε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ, συνενώσασα τὰς χεῖρας, εἰσθύρισε: — Μίαν ἡμέραν θὰ ὑπάγω εἰς τὴν Γαλλίαν!

Ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ὁ μαρκήσιος δὲ Ρίβιε ἤλθε πολλάκις εἰς τὴν Ἀνθούλας, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μεγάλης προφυλάξεως καὶ μυστικότητος, ἥτις ἐμπόδιεν ὥστε αἱ ἐπισκέψεις του νὰ παρατηρηθῶσι· εἰς δὲ τὸ θέατρον δὲν τῆ ὠμίλει ποτὲ, καὶ μάλιστα προσεποιήθη ὅτι ἄφησε τὴν ἐπὶ τῶν

θρονίων τῆς σκηνῆς θέσιν του διὰ νὰ καθῆσθαι εἰς τὴν θεωρεῖον.

Οὐδέποτε εὐρέθη μόνος μετὰ τῆς Ἀνθούλας· ἡ Ἄννα Μύλλερ δὲν ἄφινε τὴν θυγατέρα της, ὁ δὲ Καλδερῶν-δελά-Βάρκα ἠγρύπνει ἐπίσης μετ' ἀνησυχίας ἐπὶ τῶν ἐντεύξεων τῆς νεῖδος μετὰ τοῦ μαρκησίου. Οὐδεὶς λόγος ἀντηλλάγη, οὐδεμία ἐρωτοῦ λέξις προσέφη μετὰ αὐτῶν· ἀλλ' ἡ μήτηρ καὶ ὁ φίλος ἐγνώριζον καλῶς τί ὑπέκρυπτεν ἡ σιωπὴ αὐτῆ. Ἀμφότεροι ἠνόησαν τὴν ταραχὴν τῆς Ἀνθούλας, τὴν μελαγχολίαν της, τὰς αἰρηθίδις χαράς της, καὶ τὰ ἐρωτικὰ βλέμματα τοῦ μαρκησίου. Ἡ Ἄννα Μύλλερ πολὺ ἐπεθόμει ὅπως ἡ Ἀνθούλα τολμήσῃ νὰ τῆ ἐμιλήσῃ· ἀλλ' ἡ νεῖς ἦν ὑπερήφανος, ὑπεκρίνετο, καὶ ἐφύλαττεν ἐπιμόνως τὸ μυστικόν της. Ὁ δὲ ταλαίπωρος Καλδερῶν ἐλυπεῖτο ἕως θανάτου, διότι ἠγάπα τὴν Ἀνθούλαν· ἠγάπα αὐτὴν μετ' ἀφοσιώσεως, χωρὶς νὰ ἐλπίζῃ ἵνα ἐπιτύχῃ παρ' αὐτῆς πλέον τι παρ' ὀλίγην ἀγάπην, ἄνευ ἄλλης ἐπιθυμίας ἢ ἐκείνης τοῦ νὰ βλέπῃ αὐτὴν καθ' ἡμέραν. Ὁ ἔρωσ ἐμαθε νὰ εὐχαριστῆται καὶ ἐκ τοσούτου ὀλίγου! τοσούτω ὑπετάσσετο μετὰ καρτερίας εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς φίλου! Ὑπῆρχον ἄλλως τε δι' αὐτὸν, ἐν τῇ οικειότητι τῆς Ἀνθούλας, ἄπειροι εὐχαριστήσεις, ἕως μία καρδία νεώτερα καὶ πλείους ἔχουσα παραφοράς δὲν ἤθελεν ἐννοήσῃ. Λέξις τις εὐμενῆς, ἕν βλέμμα εὐνοϊκόν, πολλὰκις καθίστων εὐτυχῆ ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν του, καὶ πολλάκις τῷ συνέβη νὰ σφίγγῃ ἐπιμελῶς ἐπὶ τῆς καρδίας του ἄνθος ὅπερ εἶχε ρίψει πρὸς αὐτὸν ἡ νεῖς γελῶσα. Ἀλλ' ὁ πτωχὸς Καλδερῶν ὑπῆρξε λίαν δυστυχῆς καὶ ζηλότυπος, ὅτε ὑποπετεύθη ὅτι εἰς ἄλλος ἐξέπνισσε τὰς συγκινήσεις τῆς ψυχῆς ἐκείνης ἢν ἤλπισε πρὸς καιρὸν νὰ πληρώσῃ ἐπιτυχιδῶν, δόξης, καὶ νὰ διατηρήσῃ ἄσπιλον ἀπὸ παντὸς ἔρωτος.

Ἐν ἡμέρᾳ τινί, ἡ Ἀνθούλα ὑπεκρίνετο τὴν Μηδειαν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Σταυροῦ, ἐν ᾧ πρὸ δύο μνηῶν παρέστησαν τὴν Κατάκτησιν τοῦ χρυσομάλλου δέρατος. Πάντες τὴν ἐθαύμασαν διὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸ πάθος, ἡ αἰθουσα ἐκλονίζετο ἐκ τοῦ κρότου τῶν χειροκροτήσεων, εἰς δὲ τὸ τέλος ἔκραζαν πανταχόθεν: Ζήτω ἡ Ἀνθούλα! Καταβιβασθεῖσθε τῆς αὐλαίης, ὁ Καλδερῶν προὐχώρησε διὰ νὰ τῆ προσφέρῃ τὴν χειρὰ του καὶ νὰ τὴν φέρῃ ἕως τοῦ δωματίου της, ἀλλ' εὐεν αὐτὴν σκυθρωπὴν, ἄφρων, καὶ τὸ βλέμμα ἔχουσαν ἀπλανῆς καὶ ὡς βεβουλημένον εἰς τρομερὰν τινα ἰδέαν. Ἄφ' οὗ εἰσηλθεν εἰς τὸ οἰκηματίον της, αὐτὴ ἐκθέσθη, ἔβριψε μακρὰν αὐτῆς τὰς ἀνθοδέσμας τὰς πρὸ ὀλίγου πρὸ ποδῶν της πεσοῦσας καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα.

— Κόρη μου — ἀνεφώνησεν ἡ Ἄννα Μύλλερ μετὰ τρόμου — τί ἔχεις; τί εἶναι; ποῖός σοι ὠμίλησες ποῖός σε ἐλύπησες;

— Κανείς! ἀπεκρίθη αὐτὴ διὰ φωνῆς βραχείας καὶ σφογγίζουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς της — εἶμαι

μόνον κουρασμένη. . . κουρασμένη διότι ἐτραγώδισα τόσον. . . Γι' ἐπάγγελμα τὸ ἰδικόν μου! . .

— Πῶς; εἶπε κατάπληκτος ὁ Καλδερῶν—οὐ ἦτις ἀγαπᾷ τὴν τέχνην σου μὲ πάθος. . .

— Ἐβαρύνθην! εἶπεν ἐκείνη νεναρκωμένη.

— Ἐβαρύνθης ἀπὸ τὴν δόξαν, ἀπὸ τόσας ὠραίας ἐπιτυχίας, τὰς ὁποίας ποτὲ γυνὴ δὲν ἀπέκτησεν!

— Ἡ δόξα! καὶ ἐπιτυχία!—ἐψήθισε μετὰ μελοχολικῆς τινος πικρίας — ὦ! ἐνόησα αὐτὸ τὸ ἐσπέρας τί ἀξίζουσι! . . . Ναι, ἕως τώρα, πόσον ἤμουν τυφλή εἶχον τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ θεωρῶ ἑμαυτὴν ὡς κατὰ τι. . . Πλὴν τί εἶμαι, μεγάλε Θεέ! δυστυχῆς γυνὴ, ἠναγκασμένη νὰ παρουσιάζωμαι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, καὶ διὰ νὰ εὐχαριστηθῇ αὐτός, εἶμαι υποχρεωμένη νὰ κλαίω ἢ νὰ γελῶ, καὶ, κατὰ τὰς ἰδιοτροπίας του, νὰ μὲ ὑποδέχεται μὲ στεφάνους ἢ μὲ συριγμούς. Τῶ ὄντι, ἰδοὺ θρίαμβοι τρισπόθητοι.

— Τί συνέβη λοιπὸν τὸ ἐσπέρας τούτου; ἐψήθισεν ἔκπληκτος ὁ Καλδερῶν.

— Τίποτε! ἀπεκρίθη ἐκείνη μετὰ θλίψεως μᾶλλον προεξίας—ἀλλὰ σὰς τὸ εἶπον, εἶμαι προμερὰ κουρασμένη. Ἐλθὲ, μητέρα μου, ἄς εἰσελθῶμεν.

Ἐπειτα, ἰδοῦσα ὅτι ἡ Άννα Μύλλερ ἔκλαιεν, ἐνηγκαλίσθη αὐτὴν καὶ προσέειπε:

Παρακάλει, μητέρα μου, τὸν Θεὸν νὰ μοι ἀποδώσῃ τὰς δυνάμεις τὰς ὁποίας εἶχον, καὶ νὰ μακρύνῃ ἀπ' ἐμοῦ ὅλας αὐτὰς τὰς λύπας.

Δύο ὥρας βραδύτερον, ἡ Άνθοῦλα ἠγείρετο ἀθροῦσως καὶ διήρχετο λαθραίοις βήμασι τὸν θάλακρον, ἐν ᾧ κατεκλίνετο παρὰ τῇ μητρὶ τῆς. Ἡ νέα εἶχεν ἐβριμένον ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς νυκτικόν τι φόρεμα, καὶ ὠχρὰ, τεταραγμένη, μὲ τὴν κόμην διαλελυμένην, ὠλισθαίνε μᾶλλον ἢ ἐβάδιζεν ἐπὶ τοῦ διὰ ψιφίων κεκαλυμμένου ἐδάφους. Διὰ ῥοπῆς ὀφθαλμοῦ βεβαιωθείσα ὅτι ἡ μήτηρ τῆς ἐκοιμάτο, κατέβη ἀφήσασα τὴν θύραν ἠνεωγμένην ὅπισθεν αὐτῆς. Ἐντελής σιγῇ ἐβασιλεύεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, οἱ ὑπηρεταὶ εἶχον ἀποσυρθῆ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἤκούετο ἢ ὁ κρότος τοῦ ἀνέμου, ἀνερχομένου διὰ τῆς εὐρείας κλίμακος καὶ φουῶντος κατὰ τῶν ὕλων. Ἡ νεανίς εἰσῆλθεν εἰς χαμηλὴν τινα αἴθουσαν, ἣς τὰ παραθύρια ἔβλεπον πρὸς τὴν ὀδὸν, καὶ ἤνοιξε τὴν γενὴν θυρίδα ἠνευρήσπιζε κιγκλῆς ὁ μαρκήσιος δὲ-Βιβιὲ ἦτον ἐκεῖ ἀπὸ μιᾶς ἐβδομάδος ἡ Άνθοῦλα διὰ τοιοῦτου τρόπου τῶ ὄμιλλε καθ' ἐκάστην νύκτα. Ἐστήριξε τὸ μέτωπον αὐτῆς εἰς τὰς σιδηρὰς βάρδους τῆς κιγκλίδος καὶ παρετήρησε πρὸς τὰ ἐκτὸς φρικιώσα.

— Ψυχὴ μου, ἰδοὺ ἐγώ—εἶπεν ὁ μαρκήσιος—πόσον ἤμην ἀνυπόμονος νὰ σε ἐπινοῶ! πόσον σε ἀγαπῶ, Άνθοῦλα μου! πόσον ἀνογεῖ νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῶν συνεντεύξεων μου! . . . Ἡξέειρες ὅτι αὐτὸ δὲν ἐσπέρας ἦσο θεσπεσία! μοι φαίνεται ὅτι ποτὲ δὲν σε ἤκουσα νὰ ψάλλῃς οὕτω, θαυμάσια ὑπεκρίνεσο τὸν ἔρωτα, τὴν ζηλοτυπίαν, τὸ μῖσος.

— Τίς εἶναι ἡ γυνὴ τὴν ὁποίαν συνώδευε; ἠρώτησεν ἡ Άνθοῦλα.

— Εἶναι μία μεγάλη κυρία, ἡ κόμισσα δ' Αἰμόντ — ἀπεκρίνατο ὁ μαρκήσιος — κατοικεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ὑποστατικά τῆς, καὶ ἐπειδὴ εὐρίσκεται εἰς Μαδρίτην, ἐπεθύμησε νὰ ἰδῇ τὴν ἐνδοξον τραγωδίστριαν, τὸ θεῖμα περὶ οὗ ὁμιλεῖ ὅλος ὁ κόσμος. Σὲ ἐθαύμασε καὶ σὲ ἐχειροκρότησε πολὺ, φιλιότη μου, ὅτι τὴν ἐκάμετε νὰ περάσῃ τὴν τερπνοτέραν ἑσπέραν ἀρ' ὅσας ἐπὶ ζωῆς τῆς ἐνθυμεῖται.

(Ἐπαύει συνέχεια.)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ.

Ὁ Κύριος Α. Μακράκης, ὁ ἐσχάτως ἐκδούς τὸ περὶ τῆς φύσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, περὶ τοῦ θεμελιώδους αὐτῆς νόμου καὶ περὶ τοῦ χριστιανικοῦ βίου ὑπόμνημα, τὸ καὶ ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ τῆς « Νέας Ἑπτάλοφου » ἀναγγελλόμενον, συνέταξεν ἐν εἰδῆ διαλόγου μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ σύγγραμμα καλούμενον « Παιδαγωγία τοῦ ἀνθρώπου. » Τὸ σύγγραμμα τούτο διελθόντες ἐν χειρογράφοις, καὶ εὐρόντες αὐτὸ τὰ μάλα ὠφέλιμον εἰς τὴν νεολαίαν ἡμῶν, ἐζητήσαμεν παρὰ τοῦ συγγραφέως καὶ ἔλαβόμεν τὴν ἄδειαν νὰ καταχωρῶμεν ἐνίοτε εἰς τὴν « Νέαν Ἑπτάλοφον » ἀποσπάσματα ἐξ αὐτοῦ, πεπεισμένοι ὅτι οἱ ἀναγνώσται τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν θέλουσιν εὖρε ἐν αὐτοῖς ψυχαγωγίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Α. Τέκνον, ποῖον ἐκ τῶν δυο τούτων πραγμάτων προτιμᾷς καὶ ἐκλέγεις; νὰ ἦσαι καὶ νὰ λέγῃσαι καλὸς καὶ ἀγαθός, ἢ νὰ ἦσαι καὶ νὰ λέγῃσαι κακὸς καὶ ἀχρεῖος;

Μ. Νὰ ἦμαι καὶ νὰ λέγωμαι καλὸς καὶ ἀγαθός.

Α. Ἄλλ' εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ ἦσαι καὶ νὰ λέγῃσαι καλὸς καὶ ἀγαθός, ἐὰν μὴ ἔχῃς καὶ τὰ λεγόμενα καλὰ καὶ ἀγαθὰ;

Μ. Οὐχὶ βέβαια! ἀλλὰ ποῖα εἶναι ταῦτα;

Α. Μάθε πρῶτον ὅτι εἶναι διπλᾶ τὰ ἀγαθὰ, τὰ μὲν σωματικά, τὰ δὲ ψυχικά. Τὰ ψυχικά ἔχουσι τὴν πρώτην τιμὴν καὶ ἀξίαν, τὴν δευτέραν δὲ τὰ σωματικά. Καὶ ἐὰν μὲν τὰ ψυχικά τις ἀποκτήσῃ πρῶτον, ἀποκτᾷ ἔπειτα καὶ τὰ σωματικά. Ἐὰν δὲ τὰ πρῶτα οὐ δέχῃται καὶ τὰ δεύτερα στερεῖται. Καὶ τὰ μὲν πρῶτου λόγου ἀξία, τὰ ψυχικά, εἶναι ταῦτα. Πρῶτον ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις, δεύτερον ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία, καὶ τρίτον ἡ ἀγιότης καὶ ἡ εὐσέβεια. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν ἔχουσι τάξιν ἀντί-

στροφον. Διότι πρώτον αποκτάται ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀγιότης, ἔπειτα ἡ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη, καὶ τελευταῖον ἡ σύνεσις καὶ ἡ σοφία, τῶν ἀγαθῶν ἢ κορωνίς. Τὰ δὲ δευτέρου λόγου ἄξια τὰ σωματικὰ, εἶναι: πρῶτον ὑγεία, δεύτερον κάλλος, τρίτον ῥώμη σώματος καὶ εὐρωστία, καὶ τέταρτον πλοῦτος; οὐχὶ ὅμως ὁ τυφλός, ἀλλὰ ὁ βλέπων.

Μ. Καὶ πῶς δύναται τις νὰ ἀποκτήσῃ ταῦτα πάντα τὰ ἀγαθὰ, ὥστε νὰ ἦναι καὶ νὰ λέγηται καλὸς καὶ ἀγαθός;

Δ. Ἐάν θελήσῃ νὰ δουλεύσῃ εἰς τὸν ἔχοντα ταῦτα. Καὶ ἵνα μοι τὸν λόγον τοῦτον καλῶς νοήσῃ, φέρω σοι εἰς νοῦν τὸ ἐξῆς παράδειγμα. Γινώσκεις βέβαια ἀνθρώπους τινὰς λεγομένους πτωχοὺς, καὶ ἄλλους πάλιν λεγομένους πλουσίους. Οἱ πλούσιοι οὗτοι ἔχουσι τὰ χρήματα, διὰ τῶν ὁποίων ἀγοράζουσι πάντα ὅσα χρειάζονται εἰς τὸν βίον. Οἱ δὲ πτωχοὶ δὲν ἔχουσι ταῦτα, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀγοράζωσιν ὅσα αἰσθάνονται ὅτι χρειάζονται· ἔταν ὅμως ὁ πτωχὸς προσκολληθῇ εἰς τινα πλούσιον καὶ δουλεύῃ αὐτῷ, λαμβάνει χρήματα παρ' αὐτοῦ διὰ τὸν μισθὸν τῆς ἐργασίας καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ὁ πτωχὸς γίνεται πλούσιος.

Μ. Τῷ ὄντι οὕτως ἔχει· διότι καὶ ἐγὼ ἀκούω ὅτι πολλοὶ, σήμερον ὄντες πλούσιοι, πρότερον ἦσαν πτωχοί. Καὶ ἐγένοντο τοιοῦτοι ἐργαζόμενοι καὶ λαμβάνοντες μισθὸν παρὰ τῶν πλουσίων.

Δ. Γινώσκεις λοιπὸν ὅτι καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀριθμηθέντα ἀγαθὰ ἔχει μόνος ὁ Θεὸς, ὅστις διὰ τοῦτο καὶ ἱμενεῖται ὡς καλὸς καὶ ἀγαθὸς λίαν. Ὅσοι δὲ τῶν ἀνθρώπων ζητήσωσι καὶ εὐρωσιν αὐτὸν, καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ, οὗτοι πάντες λαμβάνουσι μισθὸν τῆς ἐργασίας των ἐκ τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν, καὶ γίνονται καὶ αὐτοὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καλοὶ καὶ ἀγαθοί.

Μ. Θέλω καὶ ἐγὼ νὰ δουλεύσω εἰς τὸν Θεόν, ἵνα γένωμαι καλὸς καὶ ἀγαθός. Ἀλλὰ πῶς νὰ ζητήσω καὶ πῶς νὰ εὐρω αὐτόν;

Δ. Βλέπεις ἄνωθεν τοῦτον τὸν λεγόμενον οὐρανόν, κάτωθεν δὲ ταύτην τὴν λεγομένην γῆν;

Μ. Βλέπω.

Δ. Καὶ αὕτη καὶ ἐκεῖνος, ἀμφότερα εἶναι ἔργα τῆς κραταιᾶς τοῦ Θεοῦ χειρὸς, ὅστις ἐποίησε ταῦτα ἐν ἀρχῇ, ἵνα δυνάμεθα, ἐάν θέλωμεν, νὰ νοώμεν αὐτὸν δι' αὐτῶν.

Μ. Καὶ πῶς τοῦτο γίνεται;

Δ. Βλέπεις τὴν χεῖρά μου κινουμένην;

Μ. Πῶς δὲν βλέπω;

Δ. Ἀλλὰ βλέπεις καὶ τὴν κινουσαν ταύτην δυνάμιν;

Μ. Οὐχί.

Δ. Νοεῖς ὅμως ὅτι κινεῖ ταύτην ἡ ἐνδοθεν οὐσα ψυχὴ μου, καθὼς καὶ ἡ σὺ ψυχὴ κινεῖ τὴν χεῖρά σου καὶ τὸ σῶμά σου;

Μ. Νοῶ τοῦτο.

Δ. Καθὼς λοιπὸν ἡ ψυχὴ μου καὶ ἡ ψυχὴ σου κινεῖται μὲν καὶ εὐθὺς οὐ φαίνονται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, νοοῦνται ὅμως διὰ τοῦ βλέπομένου καὶ ὑπ' αὐτῶν κινουμένου σώματος, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς κινεῖται μὲν οὐ φαίνεται εἰς ἡμᾶς, νοεῖται ὅμως διὰ τοῦ φαινομένου τοῦτου κόσμου, τὸν ὁποῖον κινεῖ ἐποίησεν, καὶ αὐτὸς πάλιν κινεῖ καὶ φέρει. Ὡστε δυνάμεθα τώρα νὰ εἰπωμεν, ὅτι εὐρήκαμεν τὸν Θεόν, ἐπειδὴ νοοῦμεν ὅτι ἐστὶ, θεωροῦντες τοῦτον τὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον οὐ μόνον αὐτὸς ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς κινεῖ καὶ φέρει, τόσον δὲ μόνον περὶ Θεοῦ νὰ γνωρίζῃς δὲν ἀρκεῖ, ἀλλὰ πρέπει νὰ μάθῃς καὶ ὁποῖός τις εἶναι ὁ Θεός, καὶ πῶς αἰδιότητος ἢ προσόντα ἔχει.

Μ. Πῶς δύναμαι νὰ μάθω ταῦτα;

Δ. Διὰ τῆς θεωρίας; πάλιν αὐτῶν τούτων τῶν ποιημάτων.

Μ. Λέγε μοι πῶς; ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ νοήσω τοῦ Θεοῦ τὰς ιδιότητας.

Δ. Τώρα, τέκνον, γίνωσκεις, ὅτι ἤρχισας νὰ δουλεύῃς εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐλπίζεις ὅτι ἔχεις νὰ λάβῃς τι ἀγαθὸν μισθὸν τῆς ἐργασίας σου.

Μ. Ἀλλὰ πῶς τοῦτο; ἐγὼ δὲν ἐνοῶ τὸν λόγον σου.

Δ. Ἀλλὰ θὰ ἐνοήσῃς, ἐάν ἐνθυμηθῇς τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐν ἀρχῇ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Μ. Ἐνθυμοῦμαι, ὡς μοι εἶπας, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐν ἀρχῇ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἵνα, ἐάν θέλωμεν, νοώμεν τοῦτον δι' αὐτῶν.

Δ. Καλῶς ἐμνημόνευσας· καὶ καλῶς δύνασαι νὰ νοήσῃς· ἤδη ὅτι θέλει ὁ Θεὸς νὰ νοώμεν αὐτὸν καὶ τὰ προσόντα αὐτοῦ, θεωροῦντες ὅσα ἐποίησε ποιήματα.

Μ. Νοῶ τοῦτο.

Δ. Ἀλλὰ καὶ σὺ θέλεις νὰ πράξῃς ὅτι καὶ ὁ Θεὸς θέλει. Ὅταν δὲ θέλῃς νὰ πράττῃς τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, τότε δουλεύεις εἰς αὐτόν, καὶ ἐπαίνεσαι ὡς καλὸς δούλος τοῦ Κυρίου.

Μ. Ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας, διδάσκαλε, θέλω γενέσθαι δούλος τοῦ Θεοῦ, καὶ πάντοτε μὲν νὰ πράττω ὅτι ἐκεῖνος θέλει, τώρα δὲ νὰ νοήσω αὐτοῦ τὰ προσόντα διὰ τῆς θεωρίας τῶν ὁρωμένων τούτων κτισμάτων.

Δ. Καὶ εἰς ποῖον ποίημα τοῦ Θεοῦ νὰ ἐμβλέψωμεν πρῶτον; θέλεις ἐμβλέψωμεν εἰς τὸν λαμπρὸν τοῦτον φωστῆρα, ἥλιον καλούμενον, δυνάμει τοῦ ὁποῖου καὶ βλέπομεν;

Μ. Θέλω. Ἀλλὰ τί ἔχεις περὶ αὐτοῦ νὰ εἶπῃς;

Δ. Ἐγὼ νὰ εἶπω ὅσα λέγει περὶ αὐτοῦ τὸ ἱερὸν βιβλίον τῆς Γενέσεως, τὸ ὁποῖον συνέγραψεν ὁ μέγας Μωϋσῆς, ὅστις, ἐπειδὴ ἐδούλευσεν εἰς τὸν Θεόν, ἐγένετο ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθός, καὶ συνέγραψε καλὰ καὶ ἀγαθὰ. Ταῦτα δὲ ὅσοι ἀναγινώσκουσιν ἢ μανθάνουσι, πράττουσι κατὰ τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, καὶ ὠφελοῦνται μεγάλως, γινόμενοι καλοὶ καὶ ἀγαθοί.

Μ. Τί λοιπόν περί του ήλιου και του φωτός λέγει το ιερόν βιβλίον της Γενέσεως, το όποιον συνέγραψεν, ώς λέγεις, κατά την θέλησιν του Θεού, δούλος του Θεού, άνηρ καλός και αγαθός, γενόμενος και λεγόμενος μέγας Μωϋσής; (Ενταύθα ο διδάσκαλος διηγείται εις τον μαθητήν εν έκτάσει την δημιουργίαν του κόσμου κατά το βιβλίον της Γενέσεως.)

Νυν δε εκ της ιστορίας τε και θεωρίας τούτων των του Θεού ποιημάτων, ποίαν ιδέαν των προσόντων αυτού δυνάμεθα να λάβωμεν;

Μ. Λέγε μοι ποίαν;

Δ. Εγώ νοώ ότι ο Ίν Θεός έχει δυνάμιν τελείαν, σοφίαν τελείαν και αγαθότητα τελείαν. Ίνα δε και συ, τέκνον, την μεγάλην δυνάμιν του μεγάλου Θεού νοήσης, πρώτον νόησον την σην αδυναμίαν. Είπέ· γεννηθήτω εις μήριμιξ· βλέπεις ότι ου γίνεται ο μήριμιξ, και ο λόγος σου είναι τοσοϋτον άσθενής, ώστε ουδέν ών άνείπης γίνεται πράγμα. Τούναντίον, όσση άσθένειαν έχει ο σός λόγος, τόσην δυνάμιν έχει ο του Θεού· διότι πάντα όσα ειπε, και πάντα όσα άνείπη, ευθύς γίνονται πραγματα· λ. χ· Ο Θεός ειπε· Γεννηθήτω φώς· και εγένετο το φώς. Είπε· Γεννηθήτω στερέωμα, και εγένετο το στερέωμα. Είπε· Συναχθήτω το ύδωρ το υποκάτω του ούρανού εις συναγωγήν μίαν, και όβηθήτω η ξηρά· και συναχθη το ύδωρ το υποκάτω του ούρανού εις συναγωγήν μίαν, και όβηθη η ξηρά. Εν ενί λόγω, τί ο Θεός ειπε, και ευθύς δέν ελαθεν είναι και ύπόστασιν, ήγουν, ευθύς δέν εγένετο πράγμα; Αλλά και πάντα όσα άνείπη, ευθύς γίνονται, διότι ουκ αδυνατήσαι παρά τω Θεω πάν ρήμα. Νόησον δεύτερον τον αριθμόν των ανθρώπων πάντων των κατοικούντων επί της γης, όστις αναβαίνει εις χιλιάς χιλιάδων και μυριάδας μυριάδων, και εις έκκομύρια εκατομυρίων. Έπειτα νόησον και τον αριθμόν πάντων των θαλασσιών και χερσαίων ζώων, μικρών τε και μεγάλων, καθ' όσον η διάνοιά σου δύναται να χωρήση, διότι ταύτα είναι άπειρα και αναρίθμητα. Αφου δε ουτω νοήσης το άπειρον πλήθος των ανθρώπων και των ζώων, νόησον ενός έκαστου την δυνάμιν, την όποιαν έχει, όιν την του λέοντος, την του ίππου, την της περδάλωσ, την της τίγρεως, την του βοός, την του ελέφαντος, την του μονοκέρωτος κτλ. κτλ. Έίτα σύναψον πάσας ταύτας τάς δυνάμεις εις μίαν μόνην δυνάμιν, εις την όποιαν πρόσθεσ και τάς ισχυράς των στοιχείων δυνάμεις, όιν του πυρός, του άερος, του ύδατος και έτι πλείστας άλλας τάς όποιās περλείψαμεν, και νόησον ότι το μέγα τουτο και άπειρον άθροισμα των δυνάμεων ουδύλωσ δύναται να εξισωθη πρός την μίαν του μεγάλου Θεού δυνάμιν, ήτις παράγαγε και εξουσιάζει πάσας τάς όσας δυνάμεις.

Μ. Ίί πόσον μεγάλη του Θεού η δύναμις! Ο μικρός μου νοός πώς να συλλάβη αυτήν;

Δ. Αλλά και η θεωρία των βαρέων σωμάτων ου μικράν ιδέαν δύναται εις ήμας να δώση περί της δυνάμεως του Θεού. Διότι αναλόγως του βάρους, το όποιον έχει σώμα τι, νοείται και η ήρωσα η κατέχουσα αυτό δυνάμις· λ. χ· Βλέπεις άνθρωπον, βασταζοντα η αϊροντα σώμα εκατόν εκ. βάρους, και νοείσ ότι έχει την εις ουτό αναλογοϋσαν δυνάμιν· και όσον μέγα το βάρος του σώματος, τοσοϋτον μεγάλη και η δύναμις η κινουσα και φέρουσα αυτό. Νόησον ήδη το βάρος ουχι ενός όρουσ η μιās νήσου, η μιās ήπαιρου, αλλά της ξηράς και της θαλάσσης; Όλησ πρόσθεσ εις τουτο και το βάρος των άπειρων ουρανίων σωμάτων, των όποιων τα πλείστα έχουσι μέγεθος μεγαλύτερον της γης, και νόησον ακολουθώς ότι ο Θεός έχει τόσην δυνάμιν όσση, πάντα ταύτα τα υπερμεγέθη και αναρίθμητα σώματα κινεί και φέρει με τόσην ευκολίαν, με όσην ήμεις κινουόμεν και φέρομεν την χείρα ήμων η τον πόδα.

Μ. Ίί πόσον θαυμαστός ο Θεός διά το μέγεθος η; έχει δυνάμεις και πόσον φοβερός ύπερ πάντα!

Δ. Αισθάνεσκι τώρα εν τη ψυχῃ σου φόβον τον προς τον Θεόν;

Μ. Καί εγώ φοβούμαι τους δυνατωτέρους έμου συνηλικιώτας, και όταν συμπαιζόμεν, δέν τολμώ να εναντιωθώ εις την θέλησιν αυτών, και πώς να μη φοβηθώ Θεόν παντοδύναμον, Κύριον της ζωής και του θανάτου και πασών των δυνάμεων, του όποιου ο λόγος γίνεται έργον ευθύς, κινεί δε και φέρει ως θέλει τα πάντα;

Δ. Αισθάνεσκι έτι εν σιαυτῃ κλίσιν τοιαύτην, ώστε να επιθυμής να άρσκησ καθ' όλας σου τάς πράξεις εις τον παντοδύναμον Θεόν, και να έχης αυτόν φίλον και βοηθόν και υπερασπιστήν και φύλακα της ψυχῃ;

Μ. Μεγάλην μάλιστα· διότι τί έχω να φοβηθώ, όταν τον Θεόν έχω φίλον και βοηθόν και υπερασπιστήν και φύλακα της ψυχῃ μου;

Δ. Κλίσιν δε τοιαύτην έχων είναι ποτέ δυνατόν να τολμήσης να εναντιωθής εις ην έχει θελήσιν, και να πράξης, ότι ου θέλει;

Μ. Ποτέ βέβηκια. Πλην εάν παραφρονώ η μαίνομαι.

Δ. Ηδη, τέκνον, φαίνεται εν τη ψυχῃ σου το αγαθόν εκείνο, το όποιον ευσεβειαν εκάλεσαμεν, και το όποιον ειπομεν ότι αποκτάται πρώτον· διότι το φοβεσθαι τον Θεόν, το προθύμως αυτώ υποτάσσεσθαι, και επικαλεσθαι αυτόν εκ ψυχῃ εις βοήθειαν, ταύτα πάντα την άρετήν της ευσεβείας συνιστάσι. Καί επειδή λέγεις ότι αισθάνεσκι εν σιαυτῃ ταύτη, διά τουτο αναμφιδύλωσ έχεις το πρώτον και θεμελιώδες αγαθόν, την ευσεβειαν! Εάν δε σκεφθής μετά προσοχής, ειρίσκει ότι το αγαθόν τουτο αποκτά η ψυχῃ, νοουσα την δυνάμιν και το μεγαλειον του Θεού διά της θεωρίας των μεγάλων τούτων και θαυμαστών ποιη-

μάτων, και συναισθανομένη ότι οφείλει να έχη φίλην και βοηθόν τήν τοιαύτην υψίστην δύναμιν.

Μ. Αληθώς, διδάσκαλε, ούτως έχει διότι και εγώ, ὡς διανοοῦμαι τήν δύναμιν και τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ προσέχων τὸν νοῦν εἰς τὰ μεγάλα ταῦτα ποιήματα, τόσῳ μᾶλλον συναισθάνομαι μεγαλύτερον πρὸς αὐτὸν σέβας, και προθυμίαν τοῦ ποιεῖν ὅ,τι και ἂν θέλῃ.

Δ. Βλέπεις λοιπὸν ὅτι τὴν εὐσέβειαν, ἀρχὴν τῆς τῶν ἀγαθῶν κτήσεως, ἀποκτείνει, ὅταν θέλῃς νὰ νοῆς τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖον και τὴν δύναμιν, θεωρῶν τὰ μεγάλα ταῦτα και θαυμαστά ποιήματα; Παρομοίως και πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαμβάνεις, εἰὰν θελήσῃς νὰ πράξῃς τὸ ἔργον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς πρὸς ἀπόκτησιν αὐτοῦ ὥρισεν.

Μ. Ἐγὼ εἰς ἀρχῆς; εἶπα ὅτι θέλω νὰ δουλεύσω εἰς τὸν Θεόν, ἵνα γένωμαι καλὸς και ἀγαθός· και πῶς δύναμαι νὰ μὴ θελήσω νὰ πράξω τὸ ἔργον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ὥρισεν πρὸς ἀπόκτησιν ἐκάστου ἀγαθοῦ;

Δ. Ἐνόσω τοιαύτην θέλησιν ἔχεις, οὐδὲν ἀγαθὸν δύναται νὰ σὲ διαφύγῃ, ἀλλὰ πάντα κατὰ καιρὸν ἀπολαύσεις, και ἀνὴρ καλὸς και ἀγαθός ἔσῃ.

ΥΠΕΙΝΗ.

ΠΕΡΙ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ.

Ὁ ἄνθρωπος εἰς ἀρχῆς ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ προφυλάξῃ τὴν ἐπιράνειαν τοῦ σώματός του ἀπὸ τῶν ἀπειραρίθμων φυσικῶν ἐπιβροῶν, εἰς ἃς ἦτο δυνατόν νὰ ἱκετῆθῃ. Αὕτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν ἐνδυμάτων, ἅτινα κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ἀπλᾶ και χονδρά, ὕστερον δὲ ἀναλόγως τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ ἐτελειοποιήθησαν.

Ἐνδύματα λέγονται αἱ διάφοροι οὐσίαι, ἃς ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται διὰ νὰ περικλύσῃ τὸ σῶμά του, ὥστε νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἐπιβροῆν τῶν ἐξωτερικῶν πρᾶσθῶν.

Τὰ μέγιστα συνεζητήθη τὸ ζήτημα ἂν ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν κοινωνιῶν τὰ πρῶτα ἐνδύματα κατασκευάσθησαν ἀπὸ οὐσιῶν ἐκ τοῦ γένους τῶν φυτῶν ἢ ἐκ τοῦ γένους τῶν ζώων, εἶον τὰ δέρματα και αἱ διεθέραι, ἅτινα ὁ ἄνθρωπος εὗρισκεν ἑτοιμα. Ἀλλὰ ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου, ὠφέλιμος ἴσως ὑπὸ ἄλλην ἐποψιν, οὐδὲν παριστᾷ τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ὑγεινῆς. Πιθανώτερον φαίνεται ὅτι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, κατοικοῦντες κλίματα θερμὰ, δὲν εἶχον ἀνάγκην ἐνδυμάτων πολὺ θερμῶν, και ἐπομένως μεταχειρίζοντο οὐσίαι ἐκ τοῦ γένους τῶν φυτῶν.

Αἱ ἀναγκαιοῦσαι διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων οὐσίαι προέρχονται και ἐκ τῶν τριῶν γένων τῆς φύσεως. Τὸ γένος τῶν ἐρυκτῶν προμηθεύει μίαν μόνον οὐσίαν, τὴν ἄσβεστον, ἣτις ὀλίγον χρησιμεύει σήμερον. Τὸ γένος τῶν φυτῶν προμηθεύει τὸν φλοιὸν τῆς καννάδεως και τοῦ λίνου και τὸν βάμβακα χρησιμεύει προσέτι πρὸς κατασκευὴν πύλων και τὸ ἄχυρον τινῶν σιτηρῶν. Αἱ ἐκ τοῦ γένους τῶν ζώων προερχόμεναι εἶναι τὸ μαλλίον τῶν δικυφῶρων ζώων, και τὸ θέριμα τινῶν, χρησιμεῖον ἀποκλειστικῶς πρὸς κατασκευὴν ὑποδημάτων και χειροκτίων, προσέτι και ἡ μέταξ μὴ οὕσα γνωστὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Ἐκ τῶν χρησιμευουσῶν πρὸς κατασκευὴν ἐνδυμάτων διαφόρων οὐσιῶν τινες μὲν ταχέως δέχονται και ἀποπέμπουσι τὴν θερμότητα, ἄλλαι δὲ βραδέως· αἱ πρῶται ὀνομαζονται εὐθερμαντοὶ και αἱ δευτέραι δυσθερμαντοὶ. Αἱ τελευταῖαι φυλακίζουσι τρόπον τινα τὴν ζωικὴν θερμότητα και προφυλάττουσι καλῶς ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς ψύχρας· αἱ δὲ ἐνθερμαντοὶ εἰς ἐναντίας ἀφίνοῦσι τὴν θερμότητα νὰ διασκορπισθῇ εὐκόλως. Αἱ μᾶλλον δυσθερμαντοὶ οὐσίαι εἶναι τὸ μαλλίον, ἡ μέταξ, ὁ βάμβαξ και τὸ λίνον. Ἐκ τῆς πείρας δὲ ἀπεδείχθη ὅτι τὰ ὑφάσματα εἶναι τόσῳ μᾶλλον δυσθερμαντα, ὡς περισσότερον χαλαρότητα ἔχουσιν. Οὐχὶ μικρὰν ἐπιβροῆν ἔχει και τὸ χρώμα οὕτω τὰ ἐκ λευκοῦ μαλλίου ἐνδύματα εἶναι δυσθερμαντα, ἐνῶ τὰ ἐκ χρωματισμένου εὐκολώτερον ἀφίνοῦσι τὴν θερμότητα νὰ διασκορπισθῇ.

Ὁ ἄνθρωπος, ὡς νεώτερος εἶναι, τοσούτῳ ὀλιγωτέραν θερμότητα παράγει, και ἐπομένως περισσότερον ἀνίκανος εἶναι νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν ἐκπτώσιν τῆς θερμότητος. Τὸ νεογνὸν, πάσχον περισσότερον τὴν ἔλλειψιν ταύτην, εὐκόλως μὲν θερμαίνεται, ἀλλὰ και ἐκτιθέμενον εἰς τὸ ψυχρὸν, τρέχει κίνδυνον θανάτου. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ περικλυθῇ τοῦτο μετὰ πλείονος θερμότητος, και ἐπομένως πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ τις δι' αὐτὸ ἐνδύματα εὐλύγιστα, μαλακά και δυσθερμαντα· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ θερμὰ σπάργανα, συνεχῶς ἀνανεούμενα, και χαλαρῶς περισφιγγόμενα. Κατακριτέα ἢ ἀρχαία συνίθειαι και μέχρι τῆς σήμερον παρὰ πολλῶν οἰκογενειῶν διατηρουμένη, τὸ νὰ δεομεύονται τὰ νεογνὰ ἐντὸς σπαργάνων στενωτάτων. Διότι ταῦτα ὑποχρεοῦσι τὸ βρέφος νὰ ἔχῃ τὰ μέλη του εἰς συνεχῇ ἐντασιν, μὴ δυνάμενον νὰ ἐκτελέσῃ μηδεμίαν κίνησιν, και ἐπομένως καταδικάζουσι αὐτὸ εἰς παντελῆ ἀκίνησιν, πιέζοντα τὸν ὄσφρακα και τὴν κοιλίαν, και οὕτως ἐμποδίζοντα τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν ἐν ἡλικίᾳ, καθ' ἣν ἀναγκαιοτάτον εἶναι νὰ γείνη αὕτη ἄνευ οὐδενὸς ἐμποδίου.

Ἐν μεγαλύτερῃ ἡλικίᾳ εἰς τὸ σχολεῖον ἀνίσταται τὸ παιδίον περισσότερον εἰς τὰς ἐκπτώσεις τῆς θερμότητος, και ἀναλόγως τῆς ζωρότητος του ἀναπνέει ἀρκετὴν θερμότητα, ὥστε νὰ δύ-

νεται να αφαιρέση τὸ ἐνδυμά του ἐν τῇ ψυχροτέρᾳ ὥρᾳ τοῦ ἔτους, καὶ οὕτω νὰ παραδοθῇ μετὰ μείζονος ἐλευθερίας εἰς τὰ παιγνίδια.

Ἐν τῇ ἐφηβικῇ ἡλικίᾳ τὰ ἐνδύματα ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ἀνάλογα μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ νέου. Δυστυχῶς, ὁ ἐργαζόμενος, ἐκτεθειμένος εἰς τὸ ψῆχος καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ἔχων ἐπομένως πλείονα ἀνάγκην θερμῶν ἐνδυμάτων, δὲν δύναται νὰ προμηθευθῇ αὐτὰ εὐτυχῶς ὅμως ἢ ἕξις ἀναπληροῖ τὰς ὑγιεινὰς προφυλάξεις, ἃς ὁ ἐργάτης ἔνεκα τῆς κοινωρικῆς αὐτοῦ καταστάσεως δὲν δύναται νὰ λάβῃ.

Οἱ γέροντες ὅμως ὁμοιάζουσι τὰ παιδία, καθόσον ἡ θερμαντικότης αὐτῶν ὀλιγοστεύει, καὶ εὐκόλως αἰσθάνονται τὰς αἰφνιδίους μεταβολὰς τῆς θερμότητος· ὅθεν ἀπειτεῖται νὰ ἐνδύωνται οἱ γέροντες θερμὰ ἐνδύματα διὰ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τοῦ ψῆχος.

Ἡ γυνή, συγκρινομένη πρὸς τοὺς ἄνδρας, ὀλιγώτερον δύναται νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸ ψῆχος, καὶ ἐπομένως ὀφείλει νὰ ἐνδύεται θερμότερα ἐνδύματα. Πρὸ πάντων εἰς τὰ μικρὰ θήλεα εἶναι ἀνεκπύρευκτόν τοῦτο.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΗΘΙΚΟΛΟΓΙΑ.

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

Ἀνεγίνωσκον πρό τινας ἐν ἐκ τῶν δραματικῶν ἀριστουργημάτων τῆς Γαλλίας, τὴν περίφημον *Athalie* τοῦ Βακίνου, ὅτε ἔφθασα εἰς μέρος τι, ἐν ᾧ ἐθαύμασα τὸ ὕψος ἢ τὸ ἔξκαμν τοῦ λόγου, τὸ ἐμπεριεχόμενον ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι τέσσαροι στίχοις: Ἄβηθ, εἰς τῶν πρώτων ἀξιωματικῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς αὐλῆς, ἀναγγέλλει εἰς τὸν μέγαν ἱερέα Ἰωάδ, ὅτι ἡ ὦμῃ καὶ ἀσεβῆς Ἄνασσα ἐπέπτεται περὶ τῆς ἐξοντώσεώς της· ὁ Ἰωάδ τότε ἀτάραχος ἀποκρίνεται διὰ τῶν ἑξῆς.

Εἰς τὴν μενίαν τῶν κυμάτων ὁ ἐπιβάλλον χαλινῶν, δύναται ἐπίσης καὶ τοὺς δόλους νὰ διαλύσῃ τῶν κακῶν. Ἰποτασσόμενος μὲ σίβας εἰς τὰς ἀγίας του βουλὰς, τὸν Κύριον μόνον φοβεύμαι καὶ δὲν φοβεύμαι ἐπιλάς.

Ὁμολογῶ ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι διδούσιν ἡμῖν μεγίστην ἰδέαν περὶ τοῦ ὕψους ἐν τε τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Παιητοῦ. Πραγματικῶς τί εὐγενέστερον τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου φόβου, ὅστις ἐρείδεται ἐπὶ τῆς δικαίας περὶ θεότητος ἰδέας; Οὗτός ἐστιν ὁ ἀποκλειδὸν ἀναγκαίως πάντα ἄλλων φόβων καὶ περὶ ἀντιπαραβλήθη ἢ νὰ ἀντισταθῇ πρὸς τὸν Θεόν· δι' αὐτὸν ὁ κολοσσὸς καθίσταται ἄτομον· οὗτος ἀπεσπᾷ πρὸς μὲν τοῦ τυ-

ράννου τὸ σκηπτρον αὐτοῦ, πρὸς δὲ τῶν δημίων τοὺς πελέκει αὐτῶν· ἐν δὲ τῷ ἀσπονδοτάτῳ καὶ ἰσχυροτάτῳ τῶν ἐχθρῶν οὐδὲν ἕτερον θεωρεῖ ἢ ἔντομον, ἀδυνατοῦν νὰ βλάψῃ.

Ἡ ἀληθὴς ἀνδρεία ἐπὶ μένου τοῦ φόβου τούτου δύναται νὰ ᾖ τεθεμελιωμένη, καὶ οὐδὲν ἀσφαλέστερον καὶ στερεώτερον θεμέλιον δύναται νὰ εὕρῃ ἢ ἀνδρεία τοῦ εὐμκτος ἑλλείπει· ἀφ' ἡμῶν πολ- λάκις ἐν ἀνάγκῃ ἢ ἐν τῇ ψυχῇ ἐν εἰδεί ἐνοστίκτου ὑπάρχουσα παραφέρει ἡμᾶς ἀλόγως· μόνη δ' ἡ ἀνδρεία, ἣν παράγουσιν ἐν ἡμῖν τὸ καθήκον καὶ ὁ φόβος μὴ προσβάλωμεν τὸν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν δημιουργόν, οὐδέποτε διαψεύδεται καὶ πάντοτε συμφωνεῖ μετὰ τοῦ λογικοῦ.

Τί δυνάμεθα νὰ φοβηθῶμεν, ὅταν ζῶμεν μόνον ὅπως ἀρέσκωμεν εἰς τὸν Παντοδύναμον; Μὴ δὲν δύναται οὗτος νὰ καταθραύσῃ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν; Μὴ δὲν δύναται ν' ἀποστρέψῃ ἀφ' ἡμῶν τὰ ἐπαπειλοῦντα ἡμᾶς θείαν, ἢ νὰ καταστήσῃ ταῦτα χρήσιμα πρὸς τὴν ἡμετέραν εὐδαιμονίαν; Δοθῆτω μὲν ἄνθρωπος, μηδέποτε ἐπιλανθανόμενος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑπέικων ταπεινῶς εἰς τὰς βουλὰς αὐτοῦ, καὶ τότε τολμῶ νὰ τῷ εἶπω ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πλέον δι' αὐτὸν πραγματικαὶ συμφοραί· αἱ θεαὶ χάριτες ἴσως ἐπέλθωσιν εἰς αὐτὸν ἐν σχήματι τιμωριῶν καὶ δυστυχημάτων· ἀλλ' ὑπομεινῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἀπεκδυθήσονται τὸ σχῆμα ἐκεῖνο, ὅπως φανῶσιν οἱ εἰσι· πιθανὸν οἱ κίνδυνοι νὰ τὸν ἐπαπειλήσωσιν· ἀλλ' ἢ δὲν θέλουσι φθάσει μέχρις αὐτοῦ, ἢ καταστήσονται δι' αὐτὸν σωτηρίας μέσον· αἱ συμφοραὶ, αἱ περιπέτειαι, τὰ πάθη ἔσσονται ἀσφαλέστερα ὁδοὶ, ὁδηγοῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, δοκοῦσιν συμφοραὶ εἰσι· πᾶν ὅτι χεῖριστον δύναται νὰ συμβῇ εἰς τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα. Ὁμολογῶ οἱ τὸ φαινόμενον δυστύχημα εἶναι ἐνίοτε τοιοῦτον καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τί ἐκ τούτου πρέπει νὰ συμπεράνωμεν; Ὅτι ἅμα πρόκειται περὶ πραγματικοῦ δυστυχήματος, ὁ Θεὸς οὐδέποτε διαλείπει προφυλάττων αὐτοῦ τὸν δι' οὐραίου φόβου ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτός του γενόμενον.

Ἡ ἱστορία εἶναι πλήρης παραδόξων συμβάντων, ἐν οἷς βλέπομεν τοὺς ἐναρέτους ἄνδρας διαφεύγοντας ὡς ἐκ θαύματος κινδύνους, ὅτινες ἐφαίνοντο ἀναπύρευκτοί· ἀλλ' ἐξ ὧν τῶν παραδειγμάτων, ὅσα ὡς πρὸς τοῦτο παρέχει ἡ ἀρχαία ἱστορία, οὐδὲν ἐκπληκτικώτερον ὑπάρχει ἢ τὸ τοῦ Τιμολέοντος. Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ, περιόνομος ἐπ' εὐσεβείᾳ, εἰς μόνους τοὺς Θεοὺς ἀπέδιδε τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιχειρήσεών του· εἶχε, κατὰ τὸν Κερνήλιον Νέπωτα, ναύσκον τινὰ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, ἐν ᾧ ἐλάτρευε καθ' ἑκάστην τὴν Πρόνοιαν, ἢ τοῦλάχιστον τὴν ἀντιπαριστάσαν ταύτην παρὰ τοῖς ἔθνικοῖς θεῶν. Οὕτω, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι οὐδεὶς μάλλον αὐτοῦ ἔτυχε τῆς προστασίας τῆς Προνοίας ἐκεῖνης, ἢν ἐλάτρευε χωρὶς νὰ γνωρίζῃ καλῶς αὐτήν· δυνάμεθα νὰ κατίδωμεν εὐκόλως

τοῦτο ἐν πᾶσι μὲν τοῖς γεγονόσι τοῦ βίου αὐτοῦ, ἰδίᾳ δ' ἐν τούτῳ, ὅπερ ἐραυζόμεθα ἐκ τοῦ Πλουτάρχου.

Ἰκέτης, ὁ τῶν Λεοντινῶν τύραννος, ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν Ἀδρηνὸν δύο στρατιώτας ξένους, ὅπως φρονέουσι προδοτικῶς τὸν Τιμολέοντα, ὅστις δὲν εἶχε σωματοφύλακας περὶ αὐτὸν ἐνεκα τῆς πίστεως, ἢν εἶχε πρὸς τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ τῶν Ἀδρανίων. Οἱ στρατιώται οὗτοι εἰδοποιήθησαν τυχαίως ὅτι ὁ Τιμολέων ἐμελλεν ἡμέραν τινὰ νὰ προσενέγκῃ θυσίαν εἰς τοῦτον τὸν Θεόν· εἰσήλθον λοιπὸν ἐντὸς τοῦ ναοῦ, φέροντες ἐγχειρίδια ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας, καὶ ἐπλησίασαν ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστατα εἰς τὸν βωμόν· ἀλλ' ἐνῶ ἐνεθάρρουν ἀλλήλους διὰ νὰ ἐτελέσωσι τὴν ἐπιχειρήσιν των, ἐπῆλθε τρίτος τις, ὅστις κατήνεγκε τοιαύτην διὰ τοῦ ξίφους πληγὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐνὸς τῶν ῥηθέντων, ὥστε ἐπεσεν ὑπτιος. Ὁ κατενεγκὼν τὴν πληγὴν ἐφυγεν ἀμέσως, κρατῶν πάντοτε εἰς τὰς χεῖρας τὸ γυμνὸν τοῦ ξίφους, καὶ κατέφυγεν εἰς ὑψηλὸν τινα βράχον· ὁ δ' ἄλλος στρατιώτης, ὁ μετὰ τοῦ τετραυματιμένου ἐλθὼν, προσλαβόμενος γωνίας τινὸς τοῦ βωμοῦ, ἐζήτησε συγγνώμην παρὰ τοῦ Τιμολέοντος ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ τῷ ἀνακαλύψῃ τὴν κατ' αὐτοῦ σκευωρίαν. Ὁ Τιμολέων τῷ παρεχώρησεν αὐτὴν· οὗτος δὲ τῷ διεκρίνωσε τότε, πῶς αὐτὸς μετὰ τοῦ συντρόφου του ἀπεστάλησαν ἵνα τὸν φρονέωσιν. Ἐν τούτοις προσήγαγον καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ βράχου, ὅστις ἐκράυαζε μεγαλοφώνως ὅτι δὲν ἐπράξεν, ἀλλ' ἡ τὸ καθῆκόν του, θανατώτας ἐκεῖνον, ὅστις ἐφρόνευσε τὰν πτετέρα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει τῶν Λεοντινῶν· τοῦθ' ὅπερ πολλοὶ τῶν παρόντων ἐπεθεβαίωσαν μαρτυροῦντες, ὅτι ἔλαγε τὴν ἀλήθειαν.

Ἐνταῦθα ὁ Πλούταρχος, ἔνθου γινόμενος, θαυμάζει τὰς βουλάς τῆς Προνοίας, ἥτις, κωλύουσα ἐπὶ μακρὸν τὸν οὖνον τοῦ νὰ τιμωρήσῃ τὸν τοῦ πτερός του δολοφόνον, ἐπάγει τέλος τὴν κατάλληλον στιγμήν, καθ' ἣν ἡ αὐτὴ πληγὴ ἐκδικεῖται τὴν ἀθωότητα καὶ σώζει τὸν ἥρωα. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ ὅτι ἡττόν εἰμι τοῦ Πλουτάρχου ἐκπεπληγμένος· εὐρίσκω ἀπλούστατον ὅτι ἄνθρωπος τοσούτου εὐτελεῖ, ὅσον ὁ Τιμολέων, ἐχηρημάτισεν ἥρωα, καὶ ἀπλούστατον ἐπίσης ὅτι ὁ Οὐρανὸς ἐπραξεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔκμα.

ΛΑΘΗΣ ΤΙΜΗ, ΨΕΥΔΗΣ ΤΙΜΗ.

Πᾶσα ἀρχὴ, δυναμένη καλὰς νὰ παραγάγῃ πράξεις, εἶναι ἀξία τῆς εὐνοίας τοῦ λογικοῦ· ἐπειδὴ εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ χαρακτηρησ τῶν ἀνθρώπων εἰσι διάφοροι, καὶ ὅτι αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἰσχύον ἐφ' ὅλων τῶν καρδιῶν. Ἡ θρησκεία, ἢ, ἂν ἄλλως θέλωμεν νὰ τὴν ὀνομάσωμεν, τὸ καθῆκον καὶ ἡ συνείδησις εἰσι τὸ ἐλαττήριον τῶν πράξεων ἀνθρώπων τινῶν· ὑπάρχουσιν ὅμως ἕτερά τινες ψυχαί, ὀδηγούμεναι ὑπὸ

τῆς τιμῆς, ὑπὸ τοῦ ἀβροῦ ἐκείνου αἰσθήματος, ὅπερ ἀπικνᾶται εἰς μόνας τὰς φύσει εὐγενεῖς ψυχὰς, ἢ εἰς ἐκείνας, αἳ ἡ καλὴ ἀγωγή καὶ τὰ μεγάλα παραδείγματα ἀνύψωσαν ὑπεράνω ἑαυτῶν. Εἰς τὰς διακεκριμένους ταύτας ψυχὰς, αἳ ἡ τιμὴ ὀδηγεῖ ἢ ὀρεῖται ὀδηγεῖν, εἰς αὐτάς, λέγω, ἀφίερῳ ἰδικιτέρως τὸ μικρὸν τοῦτο δοκίμιον. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν βλαβερώτερον ἀρχῆς, κακῶς ἐννοουμένης, θέλω θεωρήσει τὴν τιμὴν ὡς πρὸς τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τρία διαφορώτατα ἀνθρώπων εἶδη: ὡς πρὸς τοὺς ἔχοντας ὀρθὴν περὶ αὐτῆς ἰδέαν, ὡς πρὸς τοὺς ψευδῆ μόνον ἔχοντας αὐτῆς ἰδέαν, καὶ ὡς πρὸς τοὺς θεωροῦντας τέλος αὐτὴν ὡς χίμαιραν καὶ διαβρήδην χλευάζοντας ταύτην.

1. Εἰ καὶ δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν θρησκείαν καὶ τὴν τιμὴν, βέβαιον ἐν τούτοις εἶναι ὅτι ἡ ἀληθὴς τιμὴ παράγει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, α καὶ ἡ θρησκεία. Αἱ ἐκ τῶν δύο τούτων ἀρχῶν παραγόμεναι πράξεις εἰσι γραμμικαί, ἀπὸ διαφόρων μὲν ἀγόμεναι σημείων, εἰς τὸ αὐτὸ δ' ἀπολήγουσαι κέντρον. Ἡ θρησκεία ἀσπάζεται τὴν ἀρετὴν, διότι αὐτὴ ἀρέσκει τῷ Θεῷ, καὶ ὅπως ὑπακούσῃ εἰς τὸν Θεόν, ἡ δὲ τιμὴ ἀγαπᾷ αὐτὴν ὡς ἐξωραΐζουσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ὁ μὲν θρησκευτικὸς ἀνθρώπος μισεῖ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀποστρέφεται, ὁ δὲ τίμιος τὴν περιφρονεῖ. Ὁ μὲν καθορᾷ ἐν τῇ κακῇ πράξει τὸ προεβάλλον τὴν θεότητα, ὁ δὲ τὸ ἐξευτελίζον ἑαυτόν· ὁ μὲν ἀπείχει αὐτῆς, ὡς ἀπηγορευμένης, ὁ δὲ, ὡς ἐπονειδίστου.

Ὁ Σένεκας λέγει πού ὅτι καὶ ἂν ἔτι ὑπέθετον ὅτι δὲν ὑπῆρχε Θεός, βλέπων καὶ τιμωρῶν τὴν κακίαν, ἐν τούτοις οὐδέποτε ἤθελε πράξει κακὴν τινὰ πράξιν, τόσον ἐθεώρει αὐτὴν εὐτελεῖ, χαμαί-ζηλον καὶ ἀναξίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἰδοὺ τὸ αἰσθημα, τὸ χαρακτηρίζον τὸν τίμιον ἀνθρώπον, ἰδοὺ ἡ φυσικὴ αὐτοῦ διάλεκτος. Ἡ τιμὴ εἶναι πραγματικῶς ἀδελφὴ καὶ φύλαξ τῆς ἀρετῆς, καὶ ὀρθότατα τὴν ἰδέαν ταύτην παρέστησαν οἱ Ῥωμαῖοι, κτίσαντες ναὸν εἰς τὴν τιμὴν, εἰς ἣν δὲν ἠδύνατό τις νὰ εἰσέλθῃ ἢ διὰ τοῦ ναοῦ τῆς ἀρετῆς.

2. Μεταβαίνει ἤδη εἰς τοὺς μὴ ἐννοοῦντας τὴν ἀρετὴν, εἰ μὴ ὑπὸ ψευδῆ ἔννοιαν. Οὗτοί εἰσιν οἱ θεωροῦντες ὡς τιμὴν πράγμα τι, ἀπηγορευμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ νόμου, ἢ ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς πατρίδος των· οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι, οἵτινες φαντάζονται ὅτι τὸ ἐκδικεῖσθαι εἶναι ἐνδοξότερον τοῦ συγχωρεῖν, οἵτινες ψεύδονται ἄνευ ἐλέγχων συνειδήτας, καὶ φρονέουσιν ἀνηλεῶς τὸν ἔχοντα τὴν τόλμην νὰ ἐνειδίσῃ αὐτοὺς διὰ τὸ ψευδὸς των· οἱ ἀνθρώποι, τέλος, ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰσι θιασῶται μάλλον τῆς ἀνδρείας ἢ τῆς ἀρετῆς, καὶ οἵτινες ὑπερασπίζονται τὴν ὑπόληψίν των διὰ τῆς αἰχμῆς μόνον τοῦ ξίφους. Γνωρίζω ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀνδρεία εἶναι προτέρημα τοιοῦτον, ἀρμόζον εἰς πᾶσαν φύσιν, ὥστε ἀνθρώπος ἄνευ ἀνδρείας μολίς εἶναι ἀξίος τοῦ ὀνόματος ἀνθρώπος. Ἀλλ' οἱ περὶ τῶν

ὁμιλῶ παραδόξως καταχρῶνται τῆς ἀληθείας ταύτης ἅπανα αὐτῶν ἢ τιμὴ συνίσταται εἰς κακὴν τινα γενναϊότητα, καὶ νομίζουσι ἐαυτοὺς τιμίους, διότι εἶναι ἀγροῖκοι καὶ σκληροί. Φεῦ! πόσους ἐκ τῶν τιμίων τούτων ἀνθρώπων εἶδομεν, οἵτινες καὶ αὐτὴν τὴν ἀγχοῖνον ἤθελον ἀτιμάσει. Εἰπάτωσαν ὅτι ἂν βούλωνται ἄνθρωπος θυσιάζων τὸ καθῆκον εἰς μίαν πρόληψιν, εἰς ἓνα συμμὸν, θεωρῶν ὡς ἐντιμον τὸ ἀπαρέσκον τῷ Θεῷ καὶ καταστρέφον τὴν κοινωνίαν, νομίζων ὅτι ἡ τιμὴ ὑποχρεῶσα αὐτὸν εἰς τινὰς ἀρετάς τὸν ἀπαλλάττει τῶν λοιπῶν, ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος οὐδέποτε θά ᾔῃαι ἀξιός νὰ καταλογίζηται μεταξὺ τῶν τιμίων ἀνθρώπων.

Ἄπας ὁ βίος τοῦ Τιμογένους ἦν ἐκπληκτικὸν παράδειγμα τῶν ὀνείρων τῆς ψευδοῦς τιμῆς· ἐμεῖς δὲ, ἂν ποτὲ σε ἤκουε βλαστημοῦντα κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἐλαχίστην κατὰ φίλου του τιμὴν ἠδύνατο νὰ σὲ φρονέσῃ ἐφίλαττε θερηκευτικῶς καὶ μυστικῶν, ὅπερ τῷ ἐνεπιστεῦθης οἰονδηποτε καὶ ἂν ἦν καὶ ἂντὶ τὴν ἀποκαλύψῃ τὴν σκευωρίαν προδότου, προὔτιμα ν' ἀπολεσθῇ ἅπαν τὸ ἔθνος του· παρ' ὀλίγον νὰ φρονέσῃ νεανίαν τινὰ διὰ τινὰς λόγους· ἐναντίον κόρης τινός, ἢ τὴν ἀθωότητα ἀφερπάσας, κατέστησεν ἔθμιον ἀθλιότητος καὶ ἀτιμίας· ἐπόλεσε τὰ ὑποστατικά του ὅπως πληρώτῃ χρέη του τινὰ, ἐκ στοιχημάτων προερχόμενα, ὡς χρέη τιμῆς, ἀλλ' οὐδ' ὀβολὸν ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀθλίους μικροεμπόρους, οὓς καταστρέψεν αὐτοὺς τε καὶ τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν.

3. Ἐρχομαι τέλος εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν ἀνθρώπων, δι' οὓς ἡ λέξις εἶναι κενὴ ἐννοίας, γελῶσι χίμαιρα. Οἱ ἐλιγότερον ἐλπίζομεν παρὰ τοῦ ἀθεοῦ ἢ παρὰ τοῦ αἰρετικοῦ, οὕτω καὶ οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν τιμὴν καὶ οὐδὲν αἰσθημα αὐτῆς ἔχοντες· εἰσι χεῖρονες ἀναμφιβόλως τῶν ψευδῶν ἰδεῶν αὐτῆς, ἐχόντων. Οἱ παῖδες οὗτοι τῆς ἀτιμίας θεωροῦσι τὴν τιμὴν ὡς ἰδεῶν, δυναμένην νὰ ἐκθαμβήσῃ ἄπειραν νεανίαν καὶ νὰ καταβρίψῃ αὐτὸν εἰς πραγματικὰς συμφοράς, προτρέπουσα αὐτὸν ἵνα διώκῃ ὡραῖόν τι φάντασμα· εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κακοῦργοι, ἐν κακοῖς ἐγγεγηρακότες, ὧν ἡ ἀπεσκληρωμένη καρδία καὶ αὐτὴ ἡ φαντασία δὲν γνωρίζει πλέον τὰ ἀβρὰ αἰσθητά, ἅτινα ἀποδεικνύουσι φῶσις τιμίαν καρδίαν. Ἀποστάται τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀρετῆς· θεωροῦσιν ὡς βρωμυτικὴν ὀνειροπόλῃσιν πᾶν τὸ κατὰ τοῦ συμφέροντος, καὶ λέγουσιν ὅτι μωρός ἐστιν ὅστις παλαίει μόνος κατὰ τοῦ αἰῶνός του διὰ νὰ ἐπαγγελθῇ τὸ θλιβερὸν ἐπάγγελμα τιμίου ἀνθρώπου, ἐν ᾧ ἀποθνήσκει τις μηδὲν κερδίζων. Εἰ καὶ τοιοῦτοι ὄντες, δὲν σπερδόνται ἐν τούτοις οὔτε προτερημάτων, οὔτε ὑπολήψεως· γνωρίζουσι νὰ γίνωνται ὠφελίμοι εἰς ὅλα τὰ κόμματα καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς· ἀφικνοῦνται εἰς τὰ πλοῦτη καὶ ἐνίοτε εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα ἀξιώματα, ἅτινα θεωροῦνται ὡς ὁ βρωμὸς τῆς τιμῆς. Φεῦ! τίς δυνήσεται ποτε νὰ

διδάξῃ αὐτοῦ· ὅτι ὁ ἀφικνούμενος εἰς τὸν κατὸν τῆς τιμῆς, χωρὶς πρότερον νὰ διέλθῃ διὰ τοῦ τῆς ἀρετῆς, ἀτιμάζει τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου του καὶ καλύπτεται καὶ αὐτὸς οὗτος ὑπ' αἰώνιου αἰσχούς!

Σ. Ι. ΒΟΥΤΤΡΑΣ.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΒΞ ΕΠΤΑΕΤΕΙΣ
ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ
ΖΩΗΣ.

1ον Βρεφικὴ ἡλικία. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς γεννήσεως· μέχρι τοῦ 7 ἔτους.

Τὸ νεογέννητον μετὰ τεσσαράκοντα μόνον ἡμέρας ἄρχεται βλέπον, γελῶν, ἢ κλαῖον· τὰ μόννα αἰσθητάματα, ἅπερ αἰσθάνεται, εἶναι τὰ τῆς ὀδύνης καὶ ἀνάγκης. Κατὰ τὸν ἕκτον μῆνα, δεικνύει σημεῖα θελήσεως. — Κατὰ τὸν ἑβδομον οἱ ὀδόντες ἄρχονται ἐκφυόμενοι — Πρωτοετὲς μάλις ὑποσηρίζεται, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἔτος βραδίξει καὶ ψελλίζει — Τὸ τρίτον γίνεται διαφέρων — Τὸ τέταρτον προαγγέλλει μνήμην, καὶ τὸ πέμπτον δεικνύει σημεῖα κρίσεως. — Κατὰ τὸ ἑβδομον ἔτος τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ἀναπτύσσονται κατὰ λόγον τῆς ζωικότητος, τῶν δυνάμεων τοῦ διοργανισμοῦ καὶ τῆς καταστάσεως τῆς υἰείας. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν, πρώτην ἐπταετίαν τῆς ζωῆς, πίπτουσι οἱ ὀδόντες τοῦ γάλακτος, καὶ τὸ παιδίον αἰσθάνεται πάντα.

2ον Παιδικὴ ἡλικία. Ἀπὸ τοῦ 8 ἔτους μέχρι τέλους τοῦ 14. Ἡ ἡλικία αὕτη εἶναι ἡ τῶν ἐλπίδων, ἐπειδὴ ὁ παῖς δεικνύει τότε τί θά γείνη ὡς πρὸς τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικόν· κατὰ ταύτην ἐπίσης τὴν ἡλικίαν ἡ γυμναστικὴ ἀνατροφή πρέπει νὰ ᾔ αὐστηρά, ὅπως διευκολύνῃ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἐλευθέραν τῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν ἐξάσκησιν. Οἱ γονεῖς ὀφείλουσι πρόχειρον νὰ ἔχωσιν ἐν τῇ μνήμει των τοῦτο τὸ ἀξίωμα· ὕγιής νοῦς ἐν ὑγιεῖ σώματι.

Αἱ ἐλπίδες, αἱ ὁ ἐφηβοῦ παρέχεται, πραγματοποιοῦνται, κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον, κατὰ τὸ σύστημα τῆς σωματικῆς ἀνατροφῆς· καὶ τῶν συνήθων εἰς ταύτην τὴν ἡλικίαν συμβεβηκότων. Ἐὰν κατ' εὐτυχίαν του διέλθῃ τὴν δευτέραν ἐπταετίαν χωρὶς νὰ ὑποκύψῃ εἰς βαρεῖας ἀσθενείας, τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα κάρνουσι μεγάλας προόδους. Ἀλλ' αὐταὶ αἱ πρόοδοι σχετίζονται μὲ τὴν κρασίαν τοῦ ὑποκειμένου, ὅπερ ἄρχεται σχηματίζομενον, καὶ μὲ τὴν καλὴν διεθῶσιν, τὴν διδομένην εἰς τὰς σπουδὰς του. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἐτη τῆς ἐφηβείας, ἢ ἐργασία τῆς δευτέρας ὀδοντοφυΐας περαεῖται, τὰ αἰσθητήρια ἐγείρονται, καὶ αἱ νοεραὶ δυνάμεις ἄρχονται ἀναπτυσσόμεναι.

Ἡ ζωὴ ἀνοίγεται γελοῖστα καὶ ὠραία εἰς τὸν ἔρπον, βλέποντα πανταχόθεν παιγνίδια καὶ ἡ δοναί, χαίροντα ἐπὶ τῷ ζῆν, ἐπιθυμοῦντα ἀνυπομένους νὰ μανθάνῃ, νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ.

5. Ἐφηβότης.— Ἀπὸ τοῦ 15ου μέχρι τέλους τοῦ 21ου ἔτους ἡλικία τῶν χιμαῖρων καὶ ἡδονῶν.— Αἱ ἐλλείψεις ταύτης τῆς φάσεως τῆς ζωῆς εἰσὶν ὁ ἐγωϊσμός, ἡ ματαιότης, ἡ ἀπερισκεψία, ἡ ἀγάπη τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ καρδιά τοῦ ἐφήβου εἶναι εἰς πάσας τὰς ἡδονὰς ἀνοικτὴ, ἀλλὰ τὸ πάθος, ὑπερμετ' ὀλίγον μέλλει νὰ πληρώσῃ καὶ νὰ καταφάγῃ αὐτὸν, εἶναι ὁ ἔρωσ! Ἡδὴ ἐρυθριᾶ καὶ ἀναστενάξει εἰς τὴν θέαν νέας τινὸς κορασιδος, συνεχῶς χαμηλοῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς, μένει ἄφωνος Ἐλευσεται ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν, διελθὼν τὸν ὑπὸ τῆς φύσεως προσδιορισθέντα χρόνον, θὰ παρδοθῇ εἰς τὰ ἀφροδισίους ἡδυπαθείας. Γονεῖς καὶ διδάσκαλοι πρέπει νὰ διπλασιάσωσι τότε τὴν ἐπαγρύπνησίν των, ὅπως προλάβωσιν ἢ ἐκρίθωσιν τὸ μισθὸν πάθος, τὸν ὀδυσμὸν, ἐπαχθῇ ταύτης τῆς ἡλικίας μάστιγα . . . Ἀὐτὴ ἡ κακία τοσοῦτου ὀλεθρία εἰς τὴν νεότητα, καταστρέφουσα ἠθικῶς καὶ φυσικῶς αὐτὴν, μοχραίνει τὴν ἀνοιξὴν αὐτῆς, καὶ συντέμνει τὴν ὑπαρξίν της. Αἱ πολιτογραφίαι ἀπέδειξαν ὅτι τὸ ἡμισυ τῶν παιδίων δὲν ἐφθάνον εἰς τὴν τρίτην ἑπταετίαν, καὶ ὅτι ὁ ὀδυσμὸς τοῖς πολλοῖς ἦτο θανατηφόρος. Προνομιούχος λοιπὸν εἶναι ὁ ἀφικνούμενος εἰς ταύτην τῆς ὑπάρξεως τὴν φάσιν, καὶ ἀποκτῶν τὰ διακριτικὰ σημεῖα, τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν ἄνθρωπον. Εὐτυχεῖς ὅσοι γνωρίζουσι νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἀπὸ τὰ ὠραία τῶν ἔτη, ὅπως φωτίσωσι τὸ πνευμά των καὶ καλλιεργήσωσι τὸν λόγον των.

6ον Νεότης.— ἀπὸ τοῦ 22ου μέχρι τοῦ 28ου ἔτους.— ἡλικία τῶν αἰσθητῶν ἡδονῶν. Τὰ ἐπικρατοῦντα πάθη εἶναι: φυσικὴ ἀγάπη, φιληθονία, ἀστάθεια, ἐνθουσιασμός κτλ.

Εἰς ταύτην τὴν λαμπρὰν τῆς ὑπάρξεως φάσιν, ὅπου ὅλος ὁ ὀργανισμὸς γενικῶς συμπληροῦται, τὸ ἔνστικτον τῆς παραγωγῆς ἐπικρατεῖ ὅλων τῶν ἰδεῶν του. Εἰς τὴν παράφορον ζέσιν του, ὁ νέος ζητεῖ ἐρωμέναν, ἔπειτα ἐγκαταλείπει αὐτὰς, ὅπως ὑπάγῃ ὀπισθεν ἄλλων κατακτήσεων. Ἡ ἰδέα τοῦ γάμου δὲν ὠρίμασεν εἰσέτι ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἀλλὰ ζητεῖ τὴν αἰσθητὴν ἡδονὴν, καὶ συνεχῶς, φεῖ! αὐτὴ ἢ τρομερὰ δίψα τῆς ἡδονῆς τῷ κοστίζει πολὺ. Μάτην κατέχει, ἐπιθυμῶν εἰσέτι ὁ θόρυθος τῶν παθῶν τὸν ζαλίζει, ὑπερεπιθυμεῖ ὅτι τῷ ἀρέσκει, καὶ, οὐδέποτε σκεπτόμενος, πᾶν μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου μετέρχεται. Ὁ λόγος τῷ ἐνοχλεῖ, ὁ λόγος . . . ὂν μεταχειρίζεται ὡς κρονόληρον μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ ἀπάτη ἐρχεται, ἢ δυστυχία τὸν περιβαρύνει, ἢ ὁ κόρος τὸν ψυχραίνει. Τότε ζητεῖ νὰ ἐπανεέλθῃ ὀπίσω ἀλλὰ πολὺ βραδέως, διότι φέρει πλὴρον τὴν ποινήν τῆς ἀσταθείας του. Αὐτὴ ἡ θλι-

βερὰ εἰκὼν δὲν ἀναφέρεται εἰς πάντας, καθότι ἡ νεότης τινῶν εἶναι ἐπιμυελῆς. Περ' αὐτοῖς τὸ πνεῦμα μεγαλύνεται, αἱ γνώσεις ἀποκτῶνται, ἡ κρίσις σχηματίζεται καὶ στηρίζεται. Ἐν γένει δὲ κατὰ ταύτην τὴν ἑπταετίαν αἱ νοεραὶ ἐξασκούνται δυνάμεις, ὅπως βραδύτερον ἐπιχειρήσωσι σπουδαίαις ἐργασίαις.

7ον. Ἀνδρική ἡλικία.— ἀπὸ τοῦ 29ου μέχρι τοῦ 35ου ἔτους.— Αὕτη ἐστὶν ὁ κειρὸς τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν ἀπολαύσεων. Αὕτη ἡ φάσις χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας, ὑπὸ τῶν παθῶν τοῦ παγνιδίου, τῶν γυναικῶν κτλ. Τὸ σῶμα εὐρίσκεται εἰς τὴν ἰσχύν του, ἡ ἠθικὴ εἰς τὴν μεγαλειτέραν ζωηρότητά της. Ὁ λόγος μορφοῦται, τὸ πνεῦμα ἐκτείνει τὴν κυριαρχίαν του. Ὁ ἄνθρωπος χωρεῖ ἀσφαλῶς διὰ τῶν ἐμποδίων καὶ δύναται νὰ ἀποφεύγῃ τὰ συμβεβηκτικά. Ὁ γάμος συμφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἑπταετίαν ταύτην εἶναι συμφωνώτατος μὲ τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους· ὁ λόγος, ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀμετακίνητος πολιτικὴ θέσις, καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον ἀξίον τοῦ συζυγιτικοῦ τίτλου καὶ τοῦ πατρὸς τῆς οἰκογενείας. Οὐ φεῖλει τότε νὰ ἀφιερῶσιν τῇ πατρίδι, τῇ οἰκογενείᾳ, ὅτι ἡ σπουδὴ καὶ ἡ πείρα τῷ ἐχορηγήσαν πολύτιμον.

Ἡ ἀνδρική ἡλικία ἔπρεπε νὰ διαρκῇ πάντοτε, διότι ἀπὸ πάσας τῆς ὑπάρξεως τὰς ἐποχὰς αὕτη εἶναι ἡ τελειοτάτη καὶ τιμιωτάτη. Φεῖ! καθὼς ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα, αὕτη δὲν διαρκεῖ εἰ μὴ ὀλίγα τινὰ ἔτη.

8ον. Μέση ἡλικία, ἢ δευτέρα νεότης.— ἀπὸ τοῦ 36ου μέχρι τοῦ 4ου ἔτους.— ἡλικία τῆς στερόδότητος.— Εἰς ταύτην τὴν φάσιν, ἐν ἣ ἡ ὀργανικαὶ ἐνέργειαι καὶ νοεραὶ δυνάμεις φθάνουσιν εἰς τὸ ἀπογειῶν των, ἡ ἐπιθυμία τῆς τύχης, ἡ φιλοδοξία, αἱ τιμαὶ κατέχουσιν ἀπάσας τὰς στιγμὰς αὐτῆς. Ὁ ἄνθρωπος τότε εἶναι ὀλιγώτερον δούλος τῶν ἡδονῶν τῶν αἰσθησῶν, ἀλλὰ τὸ πάθος τοῦ ἀποκτῆν, τοῦ διαλάμπειν, τοῦ προστάζειν, κατέχει καὶ βασανίζει αὐτόν. Ρίπτεται ὀπισθεν τῶν ἀξιωμάτων, τῶν θέσεων, τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων καὶ, πάντοτε ἐπιζητῶν μέσῳ, ὅπως κατορθώσῃ ταῦτα, ἐπιλανθάνεται τοῦ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἔρωτος, ἀμελεῖ ὅτι νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας του εὐτυχῇ δύναται. Μόλις ἐπέτυχῃ τῶν θέσεων, τῶν τιμῶν, τῶν διακρίσεων ὀπισθεν τῶν ὁποίων ἀνεστῆναί, καὶ συνεχῶς ἀπάσας τὰς προσπαθείας αὐτοῦ, ὅπως τύχῃ πλειόνων. Οὕτω δὲ, δούλος γενόμενος τῆς ἀκορέστου φιλοδοξίας του, ἀφικνεῖται εἰς τὴν ἀκόλουθον ἡλικίαν.

Κ. ΠΑΗΘΟΝΙΑΗΣ.

Ο ΜΑΓΓΕΛΑΝΙΚΟΣ ΠΟΡΘΜΟΣ.

Ἐπειδὴ ὁ πλοίαρχος τοῦ *Παναμά* δὲν ἤθελε νὰ διέλθῃ τὸ Ὄρνεον ἀκρωτήριον πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰσῆλθομεν τῇ 16 ὁκτωβρίου 1852 εἰς τὸ στενὸν τοῦ Μαγγελανικοῦ πορθμοῦ. Μετὰ θαλασσοπλοῖαν λίαν ἐπίπονον ἐφθάσαμεν ἔμπροσθεν μικροῦ χωρίου χριστιανικοῦ καλουμένου *Πούντα-Ἀρένα*, ὅτε τὸ πλοῖον ἐβυθίσθη ἐντὸς ἰλίου ἐσχηματισμένης ἐν τῇ ἐκβολῇ μικροῦ τινος ποταμοῦ. Δὲν ἐπιστεύομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, διότι οὐδεμίαν ἠσθάνθημεν δόντησιν ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, διότι τὸ πλοῖον πλησίον δὲν προὐχώρει, τὸ πηδάλιον δυσκόλως ἐκινεῖτο, καὶ τὸ πλοῖον δὲν ὑπέκουε πλέον εἰς αὐτό. Ἐξωκείλαμεν εἰς τὴν ἐσχατιάν τοῦ κόσμου, μακρὰν τῆς διαβάσεως πλοίων. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ βίψωμεν τὸ φορτίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμέλλομεν οὕτω νὰ χάσωμεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ναῦλον, ἀπεφασίσθη νὰ περιμεινωμεν ἡμέρας τινὰς μέχρις οὗ πλεύσωμεν ἐκ μεγάλης τινὸς παλιρροίας, ἐὰν ἦτο δυνατόν.

Ὁ διοικητὴς τῆς Πούντα-Ἀρένας, ἰδὼν ἐκ τῆς ὄχθης τὴν κατάστασιν ἡμῶν, ἦλθε διὰ νὰ μᾶς προσφέρῃ τὰς ἐκδουλεύσεις του. Κατ' εὐτυχίαν ἦτο ἀξιωματικὸς τῆς μηχανικῆς ἐπιστήμης ὀνομαζόμενος Δὸν Βερνάρδος Φίλιππος, μεθ' οὗ συνεσχέτισθην κατὰ τὴν ἐν Βαλπαραΐσω διαμονήν μου. Μᾶς ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα, καὶ μᾶς ὑπεσχέθη νὰ πέμψῃ πλοῖον καὶ ἐπικουρίαν πρὸς κίνησιν τοῦ πλοίου ἡμῶν, ἀφῆκεν ἀπόδειξιν, ἥτις ἔμελλε νὰ θέσῃ αὐτοὺς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πλοίαρχου, καὶ μετ' ἠνάγκατε νὰ ὑπάγω μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ξηρὰν. Ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον οὐδὲν εἶχον νὰ πράξω ἐπὶ τῆς ὄχθης, καὶ ἠλπίζον ὅτι δὲν θέλω μείνει δυσηρεστημένος.

Ἀφοῦ ἐφθασα εἰς τὴν ὄχθην, μετ' ὑπεδέχθησαν ὁ τε στρατηγὸς καὶ ὁ ἐφημέριος καὶ μετ' ὠδήγησαν εἰς κωμόπολιν, κειμένην διακόσια ἢ τριακόσια μέτρα μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ κωμόπολις αὕτη συνείκειτο ἐκ δεκαπέντε ξυλίων καλυβῶν. Ἡ οἰκία τοῦ διοικητοῦ καὶ ὁ στρατῶν, περικυκλούμενος ὑπὸ δρυφάκτου, ἔκειντο εἰς τὴν ἐσχατιάν τῆς κωμοπόλεως. Δύο δὲ ὄρεινὰ κανόνια, ἐσημμένα ἐπὶ εὐρυχώρου πεδιάδος, ἐχρησίμευον πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν προσερχομένων.

Ἡ οἰκία τοῦ διοικητοῦ οὕτε στερεωτέρα οὕτε μεγαλοπρεπεστέρα ἦτο τῶν λοιπῶν. Εὕρομεν κοιμωμένους εἰς τὴν ἡλιον δώδεκα Παταγῶνας καὶ ἐκ τῶν δύο φύλων, οἵτινες, ἐγεροθέντες διὰ νὰ μᾶς χαιρετήσωσιν, ἔδειξαν τὸ γιγαντιαῖον αὐτῶν ἀνάστημα. Οὗτοι ἀπετέλουσαν, ὡς ἔμαθον τὴν ἐπύριον, συνοδίαν δύο πρέσβων, ἐξ ὧν ὁ μὲν, Καττεκί ὀνομαζόμενος, ἦτο ἡγεμὸν τοῦ Μέλανος Ἀκρωτηρίου ἀρχηγὸς τῶν Ἀδικόνων, ὁ δὲ, Καττεκλί, ἦτο ἀρχαῖος κατὰσκοπος, ἐπιφορτισθεὶς νὰ

παρουσιάσῃ τοὺς Παταγῶνας. Δὲν ἐνθυμούμαι μὲν ἤδη τὸν σκοπὸν τῆς πρεσβείας τῶν, ἠξέσω ὅμως ὅτι δὲν κατώρθωσαν νὰ εἰσακουσθῶσι κατὰ τὴν πρώτην ταύτην συνέντευξιν, καὶ ὅτι ὁ Δὸν Βερνάρδος ἀπεφασίσει νὰ πέμψῃ ὁ ἴδιος πληρεξούσιον εἰς τοὺς Παταγῶνας. Κατ' ἀλλήλων διὰ τὴν ἐπικίνδυνον ἐκείνην περίστασιν ἐθεώρησε ζωγράφον τινὰ, κατοικοῦντα ἐν τῇ ἀποικίᾳ (ὁ Κύριος εἶδε τί ἐκκμνεν ἐκεῖ) καὶ ὀνομαζόμενον Δὸν Σίμωνα. Ὁ Δὸν Σίμων ἀνεχώρησε τὴν ἐπιούσῃ μετὰ τῆς συνόδου τοῦ Καττεκλί· ἡ δὲ τοῦ Καττεκί συνὸδία ἀνεχώρησε συγχρόνως διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Μέλαν Ἀκρωτήριον καὶ νὰ ἐπενέλθῃ πάλιν εἰς τὴν ἀποικίαν. Πρὸ εἰκοσι τεσσάρων μόνον ὥρων ἐγγύριζον ὄλους, ἀλλ' ἤμην ἤδη φίλος τοῦ Δὸν Σίμωνος, καὶ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἀδικόνων καὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν, οἵτινες τὸν συνώδευσαν. Ἀπεφασίσα ὅθεν νὰ τρέξω εἰς τὸ Μέλαν Ἀκρωτήριον, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἡγέρων, ἔχων προσέτι σύντροφον καὶ ἰατρὸν τινὰ τοῦ χωρίου, καὶ οὕτως ἀπὸ πρώτης ἐβαδίζομεν οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ ἵππεύοντες.

Οἱ Παταγῶνες καὶ οἱ Ἀδικόνες ἔμελλον νὰ χωρισθῶσι κατὰ τὸ μέσον τῆς ὁδοπορίας. Ἐβαδίζομεν λοιπὸν ὄλοι, ἀκολουθοῦντες οἱ μὲν τοὺς δὲ, ὡς συνειθίζουσιν οἱ Ἰνδοί, ὅσοιςδήποτε καὶ ἀν ἦναι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν· ὁ ἀρχαῖος κατὰσκοπος καὶ οἱ πολεμισταὶ τοῦ ἐβαδίζον πρώτοι· ὁ Δὸν Σίμων, ὁ δόκτωρ, καὶ ὁ νέος ἀρχηγὸς ἤρχοντο κατόπι· τούτους δὲ ἠκολούθουν ἀμέσως ἐγὼ, τελευταῖοι δὲ πάντων ἐπορεύοντο οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Καττεκί καὶ ὁ Παταγῶν διερμηνεύς. Οἱ ἵπποι, ἐλεύθεροι ὄντες, καὶ οἱ σκύλοι μᾶς ἠκολούθουν. Ἀφοῦ διέβημεν τὸν ποταμὸν ἄνευ δυσχερείας, ἐλάβομεν τὴν ὁδὸν τὴν ἀκολουθοῦσαν τὴν ὄχθην τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ δάσους.

Ἐπροχωροῦμεν σιωπηλῶς· ἡ δὲ τάξις, ἣν ἠκολούθομεν, ἴσως δὲ καὶ ἡ σκοτεινὴ θέα τῆς κωμοπόλεως, μετ' ἐπέστησαν ἀναυδον. Τὸ δάσος, ἀπομακρυνόμενον κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς ὄχθης, ἀντικαθίστατο ὑπὸ τεναγῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐλικοειδῶς ἐξείτείνετο σπηνὴ ἀτραπός. Ἀπειράριθμα ἔνυδρα πτηνὰ ἔζον ἐπὶ ὑψωμάτων, κτεκλυμένων ἐκ χλόης καὶ σχηματιζόντων μικρὰς θαλάσσης. Ἀπὸ τῆς Πούντα-Ἀρένας ἐβαδίζομεν πεζῇ χωρὶς οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν νὰ σταθῶμεν· καὶ μάλιστα ἐὰν ἠθέλομεν ἐπιθυμήσει νὰ πράξωμεν τοῦτο, ἡ κατάστασις τῆς ὁδοῦ δὲν μᾶς ἐπέτρεπε, διότι ἡ ἀτραπὸς, κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν μετὰ θαυμαστῆς ἐμψύτου ἐργῆς, εἶναι ὁ μόνος τόπος, ὅστις δὲν ἦτο βεβυθισμένος εἰς τὰ ὕδατα· ὁ ἥλιος ἦτο ἤδη περὶ τὴν δύσιν του, ὅτε ὁ νέος ἀρχηγός, δεικνύς ὄρος, ἐκτεινόμενον ἐντὸς τῆς θαλάσσης, μοι εἶπε: «Φίλε μου, ἰδοὺ τὸ Μέλαν Ἀκρωτήριον· ὁ Καττεκί εἶναι ὁ ἡγεμὸν τοῦ Μέλανος Ἀκρωτηρίου. — Θέλωμεν κινήθῃ ἐκεῖ, προσέθηκεν ὁ δόκτωρ· ἡ κορυφὴ τοῦ κατὰσκοποῦ

εκείνου, του άφικνουμένου εις την παραλίαν, είναι το μεσημβρινόν όριον των έκτεταμένων πεδιάδων της Παταγονίας θέλετε ιδών αύριον άληθθ ώκεανόν λειμώνων.»

Άφου διήλθομεν τον όρμον της Λορρέδας, εφθάσαμεν περί την τετάρτην ή πέμπτην ώραν της νυκτός υπό το Μέλαν Άκρωτήριο, εις μέρος επιτηδειον προς άνάπαισιν. Επίβιασθέντες δε επί της ξηράς, έστρατοπεδεύσαμεν πλησίον μικρού τινος δάσους, επί λειμώνος έχοντος περίπου 500 ποδών μήκος. Εύρισκόμεθα περί το τέλος του χειμῶνος, και λευρά όμίχλη μᾶς περιεκύκλωσε και κατέστειψε ψυχρότεραν την θερμοκρασίαν, ήτις διά το μέρος εκείνο, κείμενον εν τη 52α μοίρᾳ Νοτίου Πλάτους, είναι ώς επί το πλείστον ψυχρόν εν καιρῷ νυκτός.

Ηνάψαμεν τέσσαρας ή πέντε μεγάλας πυράς διά να θερμανθώμεν και να ετοιμάσωμεν τὰ του δείπνου, ώς και διά να φιλαχθώμεν από τὰ άγρια θηρία, εκ των οποίων γέμουσι τὰ δάσ.

Το στρατόπεδον ήμῶν παρείχε ζωγραφικώτατην θέαν· οί Ινδοί, καθήμενοι ή κοιμώμενοι, εκάπνιζον ο δόκτωρ έχορτολόγει, ο ζωγράφος ώμιλει ή εξήτει να όμιλήση μετά των Παταγόνων. Αί φλόγες έχρωμάτιζον τὰς σκιάς διά θερμών ακτινών, και έδιδον θεαν φανταστικήν εις τὰ διάφορα συμπλέγματα. Ότε το δείπνον ήτοιμάσθη, άπαντες και άγριοι και πολιτισμένοι, κατακλιθέντες έτρώγομεν μετά μεγάλης όρέξεως, αλλά παρετήρησα ότι ούδεις Ινδός ήθέλησε να φάγη χοίρινον κρέας.

Μετά το δείπνον, ο δόκτωρ έδωκεν ανά εν ποτήριον ρακί εις έκαστον εξ ήμῶν το ψυχας επί μάλλον και μάλλον ηύξανεν, ήμεις δε προητοιμαζόμεθα διά την νύκτα. Άπερασίσθη ίνα εις εξ ήμῶν, εις Παταγών και εις Αβίκων, επαγρυπνήσωσιν όμοῦ, διότι ο Δόν Σίμων ήθελεν ίνα επαγρυπνήσωσιν οί Παταγόνες όπως έμποδίση αυτούς από του να μᾶς έχκαταλείψωσιν. Η κατά πάντα ασφάλειά μας άπήτει του λοιπού ταύτην την προφύλαξιν. Δέν έτρέχομεν κίνδυνον να επιπέσωσι καθ ήμῶν άνθρωποι, άλλ' όπωσδήποτε άγριοίχοιρος τις ήδύνατο να προσβάλη ίππον, ή να επιπέση κατά του στρατοπέδου. Πρώτοι ήγρύπνησαν ο δόκτωρ και ο Ούρλλης, ο αδελφός του ήγεμῶνος, οστις έποφορέτισθη να επιμελήται περί της πυράς· ήμεις δε, περιτυλιχθέντες εντός των επενδυτών και των καλυμμάτων των ίππων μας, απεικοιμήθημεν επί κλάδων δένδρων και επί έρεικιών, τὰς οποίας προητοιμάσαμεν επί της γῆς. Και πάραυτα μὲν απεικοιμήθη, αλλά και ταχέως εξύπνησα εν των γαυγισμάτων των σκύλων και των ούρλιασμών των άγριοχοίρων, των γαλοπαρδαλέων, και άλλων άγρίων θηρίων. Οί ίπποι, καταταραχθέντες υπό των επικινδύνων τούτων γειτόνων, έπλησίασαν εις την πυράν. Η όμίχλη, ήτις ένεκε της ψυχράς νυκτός εισήρχετο μέχρι

των όστέων μου, με έκαιε να ευχθῶ όπως επανίδω υποφώσκουσαν την αυγήν. Είδοποιήθη ότι ή σειρά της επαγρυπνήσεώς μου ήλθεν· ο δε Κατεκί ήτο ο συντροφός μου.

Οί ούρλιασμοί έδιπλασιάζοντο εις μικράν άποστασιν επί του στρατοπέδου· οί σκύλοι συνεπυκνούτο προς άλλήλους και υλάκτουν μακιοδῶς, οί ίπποι έτρεμον, μόνος δε ο ήγεμών έμεινεν άτρόμητος. Όσον δ' άφορᾷ ήμᾶς, ενόμιζον ότι έβλεπον καθ' έκαστην στιγμήν εξερχόμενον εκ του δάσους μέγαν τινά άγριοχοίρον, και έλεγον τούτο εις τον δόκτωρα, οστις, καθήμενος απέναντι της πυράς, προσπαθεί να θερμαινηται.

« Ο άγριοχοίρος είναι πολύ δειλός, μοί αποκρινεται· επιπίπτει καθ' ένός ίππου, ένιοτε δε και κατά ανθρώπου μεμονωμένου, ούδέποτε δε καθ' ολοκληρου στρατοπέδου, προπάντων όταν ακούη τὰς υλακάς των σκύλων. Τα άγρια θηρία είναι λίαν σπάνια εις την νότιον Αμερικην.

— Ποία είναι τὰ γνωστότερα, δόκτωρ;

— Ο άγριοχοίρος εν πρώτοις, οστις όμοιάζει τον λέοντα κατά το χρώμα, την τίγριν κατά το βάδισμα, τὰς μανιάς, και την άπουσίαν της χαίτης. Έχει το χρώμα υποξανθον και λευκόφατον· ύπάρχει προσέτι ο αλιουρόπαρδος, είδος μικρών τινών τίγρεων, λίαν φοβερός, και ή πάρδαλις· ύπάρχει τέλος και εν είδος λύκων, οίτινες δι' ιδιαιτέρου τρόπου γίνονται κύριοι του θύματος αυτών, όταν διά να τον διαφύγη τις αναβῆ επί τινος δένδρου, το ζῶον διά των μυκηθμῶν αυτού προσκαλεί και άλλα, άτινα άρχονται να τρέχωσι κύκλω του δένδρου. Εαν δε τότε δέν φροντίζη να κλείση τούς οφθαλμούς του, αισθάνεται έκαυτον κατειλημμένον υπό σκοτοδινασεως, και πίπτει εν τῷ μέσῳ της συμμορίας αυτών. Άνδρες αξιόπιστοι με έβεβαίωσαν περί τούτου.»

— Ταῦτα πάντα προμηνύουσι εις τον δυστυχῆ τούτον Σίμονα λίαν δυσαρέστους νύκτας· διότι ή φωνή των άγριοχοίρων έμποδίζει τον ύπνον. Οί Ευρωπαίοι διπλωμάται ευκολώτερον αποκτώσι τὰ παράσημα, άτινα στολίζουν τὰ στήθη αυτών. Πρέπει λοιπόν να ελπίσωμεν ότι οί τέσσαρες ήγεμόνες θα ανταμείψωσι δι' εξαίρέτων τιμῶν την άνδριαν, μεθ' ης οὔτος περιφρονεί τοιούτους κόπους.»

Ο Δόν Σίμων, οστις δέν έκοιμάτο, ακούων ταῦτα ειπεν· « Η εξοχότης μου κρυώνει πολύ. Κοιμηθήτε, Αουδοβίκε· θέλω να σᾶς αντικαταστήσω και να θερμανθῶ ελίγον.»

Εξαπλωθείς επί της κλίνης των έρεικιών απεικοιμήθη· οτε δε ο δόκτωρ με εξύπνησε κατά την πέμπτην ώραν ή όμίχλη ήτο πυκνή και πεπηγυία· έτρεμον από το ψυχός. Ιππεύσαντες τότε εισήλθομεν εις την άτραπὸν, ήτις ελικοειδῶς εξετεινέτο μεταξύ των δασῶν.

Φθάσαντες εις την κορυφήν του βουου, το όποιον άνάβριχῶντες άνέδημεν, διακρίναμεν ώκεανόν άρ

περιοριστων Σαβάνων ἐκεῖ δὲ ἦτο καὶ ἡ χώρα τῶν Παταγόνων. Ἐστάθην διὰ τὴν θεωρήτω τὴν μεγάλην χώραν, ἣτις ἐξετείνεται ἔμπροσθέν μου. Εἰς τοὺς πρόποδας διέκρινον τὰς καμπὰς καὶ τοὺς διαφόρους ὄχτους τοῦ Μαγγελανικοῦ πορθμοῦ ἀπωτέρω δὲ ἡμικεκαλυμμένην ὑπὸ τῆς δμίχλης τὴν ἐκτεταμένην καὶ ἄγνωστον ἐκείνην γῆν, τὴν ὁποῖαν ὀνομάζουσι Γῆν τοῦ Πυρός. Ἐμπροσθέν μου ἐξετείνοντο πεδιάδες ἄπειροι. Δυσκόλως βλέπει τις θέαμα τόσον καταπληκτικὸν ἕνεκα τῆς ἀγροτικῆς αὐτοῦ ὠραϊότητος. Δὲν δύναται τις νὰ ἐκφράσῃ τοῦθ' ὅπερ προξενεῖ ἡ θέα τῶν ἀπεράντων ἐκείνων ἐρήμων, τῶν ὁποίων ἡ σιωπὴ τὰ ράττειται μόνον ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου εἰς τὴν μακρὰν χλόην καὶ ὑπὸ τῆς κραυγῆς τῶν ἀγρίων θηρίων. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Καττεκί ἀπεμακρύνθησαν διὰ νὰ πορευθῶσι πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πεδιάδος. Τὸ γιγαντιαῖον αὐτῶν ἀνάστημα, αἱ μεγάλαὶ αὐτῶν κεφαλαὶ, τὰ ἄτακτα σκιρτήματα, τὸ ἀγροτικὸν βᾶδισμα τῶν ἵππων αὐτῶν, τοὺς ὁποίους διψύθουν διὰ μόνης τῆς πίεσεως τῶν μηρῶν, ἦσαν εἰς ἐντελῆ ἁρμονίαν μετὰ τῆς φοβερᾶς καὶ μεγαλοπρεποῦς ἐκείνης φύσεως. Ἀπῆρχοντο πρὸς ζήτησιν ὧν στρουθοκαμήλου· θέλοντες δὲ προσέτι νὰ κυνηγήσωσιν, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ σκύλους.

Πλησίον ποταμοῦ τινος, ὅστις ἔρρεε λεύγας τινὰς ἀπωτέρω, ἐμέλλομεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸν Δὸν Σίμωνα διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Πούντα Ἀρέναν. Ἡ ἀτραπὸς, τὴν ὁποῖαν ἠκολουθοῦμεν ἡνῶτο πιθανῶς μετὰ τὸ Ρίο-Νέγρον πεντακοσίας ἢ ἑξακοσίας λεύγας πρὸς ἄρκτον. Εἶναι λίαν στενὴ, κεχαρχαγμένη εἰς εὐθείαν γραμμὴν καὶ κατοικουμένη ἴσως πρὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, διότι οἱ πόδες τῶν ἵππων ἔθεσαν τὴν στάθμην των 30 ἑκατοστόμετρα ὑποκάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς πεδιάδος, καὶ οὐδὲν ἴχνος βλαστήσεως βλέπει τις ἐκεῖ. Κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἐρθᾶσαμεν πλησίον τοῦ βύκακος λίαν ὀρηκτικοῦ, ὅπου κατέβημεν διὰ νὰ γευματίσωμεν. Ἡ συνομιλία περιεστράφη φυσικῶς περὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς κόπους, τὰς στερήσεις, τὰς ὁποίας ὁ Δὸν Σίμων ἐμελλε νὰ ὑποφέρῃ· ἀλλ' ὁ ζωγράφος, τυχοδιώτης, πλήρης θάρρους, τεχνίτης ἐνθουσιώδης, δὲν ἐφοβείτο ποσῶς. Μάλιστα κατεβέβηθη διὰ τὸ ταξείδιον τοῦτο διότι ἐμελλε νὰ σπουδάσῃ τόπον καὶ φυλὴν ἀνθρώπων λίαν ἀγνώστων.

Ὁ χωρισμὸς ὑπῆρξε δεινός, καὶ τοι πρὸ ὀλίγων μόνον ἡμερῶν εἴχομεν γνωρισθῆ, διότι ἡ φιλία σχηματίζεται τάχιιστα εἰς τὰς ἀπομακρυσμένας ἐκείνας ἐρήμους. Οἱ Παταγόνες, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ κατασκόπου, ἐπέβαλον ἤδη τοὺς ἵππους αὐτῶν εἰς τὸν ποταμὸν, ὅπου, κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν, ἐβάδιζον ἀκολουθοῦντες οἱ μὲν τοὺς δέ· ὁ Δὸν Σίμων μᾶς ἐνηγκαλίσθη διὰ τελευταίαν φορὰν, καὶ τοὺς ἠκολούθησε μετὰ τοῦ γραμματέως καὶ διερμηνέως αὐτοῦ. (Ἀκολουθεῖ).

ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.

Γέντλεμάν τις παρουσιάζεται μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἀσφαλιστικοῦ καταστήματος ὁ Φοίριξ. «Κύριοι, λέγει, ἐπιθῶμεν ν' ἀσφαλίσω δισχίλια σιγάρα, ἅπερ ἐκ Χαβάνης μετέφερον.

— Σιγάρα; . . . παράδοξον. . . ἀλλὰ τέλος πάντων ποίας ἀξίσε;

— Ὀγδοήκοντα λίρων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐξόδων, ὧν ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις.»

Ἐξελεγκτὴς συντροφεῖται ἀμέτῳ τὸν Γέντλεμάν εἰς τὸ οἶκμά του, καὶ βεβαιοὶ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν καλὴν κατάστασιν τῶν δισχιλίων σιγάρων· τὰ ἀσφάλιστα συμφωνοῦνται, πληρόνεται, καὶ τὸ συμβόλαιον παραχωρεῖται εἰς χεῖρας τοῦ Γέντλεμάν. Ταῦτα πάντα ἔργασία ἡμισίας ὥρας.

Τέσσαρες μῆνας μετὰ ταῦτα ὁ Γέντλεμάν ἐπνέρεται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἐταιρείας. «Κύριοι, λέγει, αἱ δύο χιλιάδες σιγάρα, τὰ ὁποῖα με ἠσφάλισατε, ἐκέσσαν· πρέπει νὰ με τὰ πληρώσατε.

— Οὐδεμίαν εἶδησιν τοῦ ἀτυχήματος τοῦτου ἔχομεν. Πῶς συνέβη τὸ πρᾶγμα;

— Διὰ τοῦ ἀπλουστεροῦ τρόπου· ἐκάπνισα ὄλα, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου. Ἰδοὺ ἀποδεικτικὸν τοῦ ξενοδόχου μου καὶ ἐνὸς γείτονος, ὅστις μαρτυρεῖ τὸ συμβάν.

— Ἀστεῖεύσθε, Κύριοι, καὶ δὲν πληρόνομεν τίποτε.

— Σὰς ὀμιλῶ σπουδαίως καὶ θὰ πληρώσατε.

Τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι ὁ εἰρηνοδίκτης ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ συμβολαίου λαβῶν ὑπ' ὄψιν τὴν ὁμολογίαν ἀμφοτέρων, ἐξ ἐνὸς μὲν, ὅτι ἐμπόρευμά τι ἠσφαλίσθη κατὰ πυρκαϊᾶς, ἐξ ἄλλου δὲ, ὅτι τὸ βῆθην ἐμπόρευμα κατεστράφη ἐκ πυρός, κατεδίκασε τὴν ἐταιρείαν.

Ὁ συνήγορος τοῦ Φοίρικος δὲν ὑπερῆσπισθη ἰσχυρῶς τὴν ὑπόθεσιν· ἀλλὰ τὴν ἐπιόυσαν κατεμήνυσε τὸν Γέντλεμάν ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου ἐπὶ ἑκουσίᾳ πυρπολήσει ἀσφαλισθέντος ἐμπορεύματος, ἣτις κατὰ τοὺς Ἀγγλικούς νόμους τιμωρεῖται μεθ' ἄνατον.

Ὁ ἀστεῖος Γέντλεμάν, ὅστις δὲν ἐγέλα πλέον, ὑπῆρξεν ἀρκούντως εὐτοχῆς, καπορθώσας νὰ συμβιβασθῆ διὰ τῆς πληρωμῆς ὄλων τῶν ἐξόδων.

ΠΟΙΗΣΙΣ

Ο ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ.

◊◊◊

Ὅποι ἀμάχητος ἰσχύς
εἰς τ' ἄγρι αὐτὰ μέρη,
τὸν πλάνητα με φέρει
ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς σιγῆς;

Τὰς πύλας ὅταν τ' οὐρανοῦ κροκόπεπλος ἀνοίγει
ἢ νόμφη τοῦ φωτός, χρυσὸς τὰς πεδιάδας θίγει.

Ὁ κόσμος ἀγαλλόμενος,
συρρέων καθ' ὁμάδας,
πληροὶ τὰς πεδιάδας.
ὁ δὲ δίσμοιρος! θλιβόμενος,

ἢ τὰ ὄρη τρέχω ἐμμανῆς, τὴν φρίκην μου νὰ κρύψω,
κ' ἐκεῖ τὴν μαύρην μου καρδίαν με πένθος νὰ
καλύψω.

Ὁ Φοῖβος φεύγει τ' οὐρανοῦ
τὸ γιγαντώδες πλοῖον
στὴν χλόην τῶν πεδίων
σκορπίζει λάμψιν τοῦ φανοῦ.

Μ' ἐλπίδας τότε οἱ λοιποὶ εἰσέρχονται μεγάλας,
καὶ ἤτοιχοι ἀφίενται στοῦ ὕπνου τὰς ἀγκάλας.

Ὡς νεκτερις εἰσέρχομαι
ἐγὼ τότε στὴν πόλιν,
κ' ἐν πλάνητι διέρχομαι
ποδὶ τὴν νύκτα ὄλην.

Ὁ τάλας τρέχω πανταχοῦ οἱ τοῖχοι μ' ἀπωθοῦσι.
Αἱ τῶν θυμάτων μου κραυγαὶ περὶ ἐμὲ ἤχουσι.

Μικρὸς βημάτων ἢ φωνῶν
με ἐκφοβίζει ἤχος,
καὶ τρέχω τότε ἐκτὸς φρενῶν
με πάλλον φόβῳ στῆθος.

διέρχομαι τὰς ἀτραπούς, διώκομαι στὰ ὄρη.
Ὀἴμοι! Τῆς δίκης καὶ ἐκεῖ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ κόρης

Ἐμπήγνυται βαθύτερον
στο ἔνοχόν μου στήθος,
ἐκεῖ δὴ αὐστηρότερον
ἢ γῆ λαμβάνει ἤθος.

Τὸ ἤρεμον τῆς φύσεως, τὸ ὑψηλὸν καὶ θειον,
ὁ θόρυβος ὁ σιγηλὸς τῶν φύλλων δεινδρυλλίων

παγώνουν τὴν καρδίαν μου,
κὶ ὁ ἄνεμος ἀφίνει,
ὦ φρίκη καὶ ὀδύνη!
κραυγὰς πρὸς τιμωρίαν μου.

Ἐν τρόμῳ τότε ἵσταμαι, ποῦ νὰ τραπῶ δὲν ζεύρω.
Ὅπου κὰν φύγω, πανταχοῦ ἐκδίκησιν θὰ εὔρω.

Ἐ ἀναμνήσεις θελκτικαὶ
τῶν νεαρῶν μου χρόνων,
ὁπόταν ἐμὲ μόνον
ἀγκάλαι εἶχον μητρικαὶ!

Ὅποτ' ἀθῶον, πάναγνον ἀνύφωνα τὸ ἔμμη
πρὸς οὐρανόν, καὶ ἢ Ἡῶς, με μειδιῶν τὸ γόμο,

ἐντὸς ἀνθρώπων μ' ἔφερε, μ' αὐτὰ νὰ ἀμιλλῶμαι
κατὰ τὴν ἀθωότητα, κ' ἡτόχως νὰ κοιμῶμαι
Ἐν ὧ ἀγνὴ ἢ καρδία μου
με τ' ἀνθη συνωμίλει,
κ' ἢ ἀηδῶν ἐκλήλει
αὐτὴν τὴν θυμηδίαν μου.

Ποσάκις δὲν ἐξήλευσα
τοῦ τάφου τὴν γαλήνην!
Νὰ θάψω τὴν ὀδύνην
ποσάκις ἐπεθύμησα!

Πλάνη οἰκπρά' οὔτε αὐτὴ μ' ἐδόθη ἢ εὐτυχία.
Καὶ με τρομάζ' ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία τιμωρία.
I. Π. ΒΑΤΣΙΑΝΗΣ.

Λινίγματα.

—ο—

Τέσσαρα τῆς σφαιρᾶς ἄκρα ἔδ τετραμελῆ· κορμὸς μου
ἐν αὐτῶ περιλαμβάνει.
Κ' εἰς τὰ τέσσαρα δὲ ταῦτα κατοικεῖ ἀπόγονός μου·
τίς δὲν με καταλαμβάνει;

Ἡ ἀπουσία ἢ ἐμὴ εἰς σκότη σὲ βυθίζει,
προάγγελος δ' εἶν παρῶ, τέρψεις καὶ ζωῆς.
πλὴν τάχιστα τὸ σῶμά μου οἰκοδομάς στηρίζει,
ἐν τὸ μέσῳ γράμμα μου καλύψῃ ἢ ἀχλύς.

K. ΠΑΗΘΟΝΙΔΗΣ.

—ο—

Κῶμη τις μεταβαλοῦσα τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀρχὴν,
ἀνευ τῶν ἀρτίων δύο καὶ τοῦ τρίτου περιτεῦ,
ἀναπέμψω μελοδίαν δι' ὄργανου ἐντατοῦ,
εἰς ἑκοτάσεις πελαγοῦσαν τὴν φιλιότην σου ψυχῆν

Εἰς τὰ πρῶτά μου τὰ τρία εἶμαι φίλε εἰς σκαῖος,
τερατόμορφος θεός.

Μὲ τὰ ἄλλα μου δὲ πάλιν, ἐνδοξος ἱστορικός·
ἐν συνόλῳ εἶμαι, βλάπεις; βασιλεὺς τις μυθικός.

A. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

—ο—

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΩΤΟΓΟΜΕΝῳ ΦΥΛΛΑΔΙῳ ΛΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

—οο—

Τοῦ πρώτου.

Οὐδαμῶς τὸ ἐπιτρέπω νὰ φιλῇ μόνη τὰ μ ἢ λ α,
ἄπερ ἔχει ἐρωτύλα ἢ ὠραία Φιλομύλα.

Τοῦ δευτέρου.

Μ' ἀπορίαν μου τὸν εἶδον ἀπελθόντα εἰς τὴν Σ π ἄ ρ τ η ν.
με βελόνην καὶ με πῆχυν τοῦ σουρτοῦκού σου τὸν ῥ ἄ π τ η ν.

K. ΠΑΗΘΟΝΙΔΗΣ

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐτὴν Σύραν ἐν ἐφόρτωσις ξέναις ἑλληνηκούραις,
ποδὸς ἔξυρει τί ἐτοιμασας ὅτων ἄλλων ταῖς καμπύραις;
Ἐν μόνον, φίλε Βουτυρᾶ, τὸν Ἑλικῶνα χάπτεις,
ἀφοῦ τὴν Σ π ἄ ρ τ η ν ἔβραψες με βολοναῖς ὡς ῥ ἄ π τ η ν.
A. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΙΩΝ ΝΥΜΦΩΝ.

Απερχομένου του Κράτους μετά της Βίας και του Περσίου, ο χορός των Ωκεανίδων νυμφών προβαίνει επί της σκηνής, καθ' ην στιγμήν ο φιλελεύθερος μάρτυς Προμηθεύς ἀχαλίνωτον, ἐν τῇ ἀπομονώσει, ἀφίνει τὴν ἐαυτοῦ γλῶσσαν, ὅπως ἐκφράσῃ τὰ καταθλιβόντα τὴν πάσχουσαν αὐτοῦ ψυχὴν παράπονα.

Ἡ ποιητικὴ οἰκονομία αὐτῆ εἶναι ἀξία προσοχῆς. Διότι ἄλλως τε, καθ' ἣν στιγμήν ὁ πάσχων θεός, ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὰς ἐντυπώσεις εὐρισκόμενος τῆς ἀδίκου τοῦ οὐρανοῦ καταφοράς, ἔχει ἐσχηματισμένην πεποιθήσιν ὅπως πρὸς οὐδένα ἀποταθῆ ἢ παρακονεθῆ ἐκ τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ἡ πράξις φαίνεται πως στενοχώρως διακειμένη, ὁ μαλακῶν καὶ τρυφερῶν αἰσθημάτων ἐμπλεως ὄμιλος νυμφῶν, θυγατέρων τοῦ Ωκεανοῦ, ἔρχεται νὰ παραγορήτῃ καὶ νὰ συμμερισθῆ ἠθικῶς τοῦς πόνοους καὶ τὰ παρά δίκην παθήματα αὐτοῦ.

Μόνον οἱ πλήρεις εὐλικρινοῦς συμπαθείας καὶ γλυκύτητος λόγοι, οὗς ἀπευθύνουσιν αἱ κόραι τοῦ Ωκεανοῦ ἅμα τῇ παρόδῳ αὐτῶν πρὸς τὸν Προμηθεά, μένον οὗτοι ἀρκουσίεν ὅπως ἐξαγάγῃσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πᾶσαν δυσπιστίαν ἀπέναντι τῆς καθαρότητος τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν, καὶ νὰ προδιαθέσωσι τὸν ἥρωα καὶ τὰ ἀκρατήρια περὶ τοῦ ἀληθοῦς χαρακτήρος, τοῦ ἀνήγοντος εἰς τὸ πρόσωπα, ἐξ ὧν ὁ ὄλος συνίσταται χορός.

Μὴ φοβηθῆς, ὦ Προμηθεύ. Ἡ περσὴ χορεία τῶν νυμφῶν, ὑπὸ αἰσθημάτων ἀγνοῦ φιλίας κινουμένη, τὰ πλησιάζον ἔδραμε τὴν βράχον τοῦτον, τοῦ πατρὸς

τὴν συγκτάθειν μίλις λαθεῖσα.

Ποαὶ ταχέως ὤθησαν τὰς πέρυγας ἡμῶν
γυμνοπόδες ἐξήλθομεν, καὶ ἔντρομοι
ἀκούσασαι τοῦ χάλυθος τὴν σιδηρὰν ἤχῳ,
εἰς τὴν βοθρὸν τὴν σκιερὴν τῶν ἄντρον ἀντηχῶσαν.

Παρθένου καρδίας τρυφερὰς καὶ αἰσθημάτων λεπτοφυῶν, κόραι ἀθάνατοι τῆς πολυτέκνου Τηθύος καὶ τοῦ Ωκεανοῦ, δεῖλαι νύμφαι, ἀδυνατοῦσι νὰ κρατήσωσι τὰ δάκρυα ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου, ὑπερ ὑφίσταται εἰς μεγαλοσθενῆς ἥρωος. Ὁμίλος ἀσθενῶν καὶ μαλακῶν παρθένων ἔρχεται κινουμένος ὑπὸ τῆς φύσει ἐπηρεαζούσης τὴν γυναικείαν φύσιν περιεργείας, ὅπως ἴδῃ τί συμβαίνει, καὶ συμμερισθῆ τὴν συμφορὰν τοῦ καταδίκου ἥρωος Προμηθεῦς· ἀποστεινὼν αὐτῷ, μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀφήγησιν τῶν διατρέχόντων, πᾶν ὅ,τι δύναται ν' ἀποστεινῇ εἰς πάσχοντα ἢ γυναικεία εὐαισθησίαν καὶ ἡ ἰσχυρῶς παθαινομένη ἐκ τῶν θλιβερῶν γεγονότων καὶ ἀντικειμένη γυναικεία φύσις, ἥτις καὶ τοὶ δεῖλῃ τολμᾷ ἀτόλμως, καὶ βίβονιδυνάσει ἐν τῇ συναισθησίᾳ τοῦ ὅτι δὲν διατρέχει κίνδυνον, ὡς ἔχουσα ἀσπίδα τὴν ἐαυτῆς ἀδυναμίαν.

Γνωστὸν εἶναι, ὅτι ἡ ἐνώπιον τοῦ κινδύνου καὶ τῆς ἐπερφιάλου ὑπεροχῆς σκληρυνομένη ἀνδρική καρδιά, ἢ τὰ πάντα περιφρονουσα ἀγογγύστως καὶ ἀδιακρίτως καὶ σιωπηλῶς, μαλακύνεται καὶ ὑποχωρεῖ ἐνώπιον τῆς ἐν γλυκεῖᾳ στοργῇ ἀναπτυσσομένης αἰσθηματικότητος τοῦ ἀδυνάτου καὶ φύσει συμπληθητικοῦ ἀτόμου. Γνωστὸν ὅτι εἰς ἥρωος θρηναὶ εὐκολώτερον εἰς τοὺς πόδας ἢ εἰς τὴν παδίαν τρυφερὰς καὶ ἀγνῆς παρθένου, παρὰ ἐνώπιον ἀντιπάλου ἴσου ἢ καὶ ἰσχυροτέρου, ἐπαπειλοῦντος βέβαιον ὄλεθρον ἢ ἐντελῆ καταστροφὴν ἐν περιπτώσει μὴ αἰτήσεως συγγνώμης. Πόθεν τοῦτο τὸ αἶμα ψυχολογικὸν μυστήριον ἀρά γε; Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου πηγάζει αἰτίου, ἐξ οὗ προκύπτει φυσικῶς, ὅπως οὗ μὲν ἐπίσης ἰσχυρὰ σώματα ἰσχυρῶς συγκρούμενα θραύονται· ἐν δὲ ἰσχυρῶν

καὶ ἐν μιλακὸν ἀλληλετυπώμενα, οὐδὲν παθί-
νωσιν.

Δὲν ἐτέθη λοιπὼν ὁ τῶν Ὀκεανίδων νυμφῶν
χορὸς ἀπο σκοποῦ ἐν τῷ δράματι τούτῳ, ἀλλ'
ἐσκεμμένως καὶ ἐνεκα φυσικῶν αἰτίων, ἀναγομέ-
νων μᾶλλον εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης
ἀλχημείας, ἣν τοσοῦτον ἀπραμίλλως φαίνεται
σπουδάζει καὶ τοσοῦτῳ ἐπιτυχῶς ἀρμόζει ὁ ποι-
ητῆς Αἰσχύλος.

Ὁ χορὸς τῶν Ὀκεανίδων νυμφῶν, εἶπομεν, ἔ-
λαβε παρὰ τοῦ ποιητοῦ ἅπαντα τὰ τῆς γυναι-
κείας φύσεως ἰδιώματα ὡς, λόγου χάριν, τὸ τῆς
ἄκρας περιεργείας, τὸ τῆς εὐκαιοσθησίας καὶ λε-
πτότητος περὶ τὴν ἔκφρασιν, τὸ τῆς δειλίας, τὸ
τῆς σεμνοπραπίαις καὶ αἰδοῦς. Ὁ δὲ χαρακτήρ
αὐτῶν εἶναι πράγμα τι ἐξ ὄλων τούτων καὶ ἐξ
ἄλλων ἠθικῶν ἰδιωμάτων καὶ προσόντων. Ἐξοχόν
δὲ προτέρημα τοῦ χοροῦ τῶν νυμφῶν εἶναι, ὅτι
θεοσεβῆς, καὶ τὰ τεταγμένα ὑπὸ τοῦ Κρονίωνος
οἰλῶν, ὅμως λυπεῖται ἐκ βάθους ψυχῆς διὰ τὸ
δυστύχημα τοῦ Προμηθεῖος, καὶ δὲν ἐγκαταλείπει
αὐτὸν ἢ μόνον καθ' ἣν στιγμήν ὁ Ἔρμης προστά-
ζει αὐτῷ ὅπως ἀπέλθῃ τῆς σκηνῆς καὶ μὴ περι-
μείνῃ τὴν ἔκλαψιν τῆς ἐπικειμένης πλέον οὐρα-
νίου δογῆς καὶ τὴν ἐκρηξίν τῆς θυέλλης τῶν στοι-
χείων. Ἀλλ' ὅμως τοσοῦτον εἶναι τὸ ὑπὲρ τοῦ
Προμηθεῖος αἰσθημα τοῦ γυναικείου τούτου χοροῦ,
ὥστε καὶ μετὰ τὰς πρὸς αὐτὸν παροτρύνσεις ταύ-
τας τοῦ Ἑρμοῦ πρὸς ἀπομάκρυνσίν του ἀπὸ τῆς
φοβερᾶς σκηνῆς τῆς φρίκης καὶ τῆς γενικῆς πυ-
ρακτώσεως καὶ καταδρόσεως, ἔχει ἀκούσαν
τόλμην ὥστε νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν πάσχοντα
ἥρωα ἀφοσίωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τοῦς ἐχ-
θροῦς αὐτοῦ ἄκραν ἀποστροφὴν καὶ ἀπέχθειαν.

Τοιοῦτος ὁ χορὸς καὶ τοιοῦτος ὁ χαρακτήρ αὐ-
τοῦ. Ὁ Αἰσχύλος διὰ τοῦ χοροῦ ἀντεπαρέστησε
τὴν ἀγαθὴν ἐκείνην καὶ ἀπλοϊκὴν τῶν πολιτῶν
τάξιν, ἣτις πειθίμια, ἀροσιωμένη πρὸς τοὺς κει-
μένους νόμους, συμμερίζεται τὰς δυστυχίας τῶν
ἐξόχων αὐτῆς συμπατριωτῶν καὶ εὐλικρινῶς ἀπο-
δοκιμάζει τὸ ἄδικον, ὑφ' οὗτινος δήποτε καὶ ἂν
διαπράσσεται τοῦτο. Συνταίνει δὲ ἀρκούντως ὁ
χορὸς τῶν Ὀκεανίδων νυμφῶν, ὅπως ἐξυλῶσῃ τὸν
κύριον τοῦ δράματος χαρακτήρα, τὸ μὲν διὰ τῆς
δειλίας, ἣν ἐκφράζει δακρύς ὁ ἥρωας λίαν ἐλευθερο-
στομῆι, τὸ δὲ διὰ τοῦ θαυμασμοῦ, ὃν ἀποδίδει
εἰς τὴν τόλμην τοῦ ἥρωος, καὶ διὰ τῆς φυσικῆς
ἀντιπαρθέσεως τοῦ δειλοῦ φύσει χαρακτήρος αὐ-
τοῦ πρὸς τὸν τὰ πάντα τολμῶντα χαρακτήρα τοῦ
ἥρωος.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΟΚΕΑΝΟΥ.

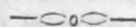
Ἐρχεται κατόπιν τοῦ χοροῦ τῶν νυμφῶν ὁ πα-
τήρ Ὀκεανός. Ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ εἶναι ἀντιπαρά-
στασις τῆς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν γηρατειῶν κρυ-
πτομένης κερδαλεοφροσύνης καὶ ὑποκρισίας. Φίλος
ὢν τοῦ Διὸς καὶ οὐδεμίαν κρίσιν ἐκφέρων ὑπὲρ ἢ

κατὰ τῶν πεπραγμένων τοῦ παντοκράτορος τοῦ-
του Ὀλυμπίου, ἄρχεται διὰ τινος διφορομένης ἐκ-
φράσεως νὰ ὑποδείξῃ δῆθεν ἐμπιστευτικῶς εἰς τὸν
Προμηθεῖα, ὅτι ἐσφαλε, καὶ ὅτι καλὸν ἤθελεν εἶσθαι
νὰ μὴ λακτικῆς πρὸς κέντρα. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἥρωος
Προμηθεῖος κυριεῦται ὑπὸ ἀλλοκότου τινὸς αἰσθη-
ματος ἀποστροφῆς καὶ ἐσχάτης περιφρονησεως
πρὸς τὸν ἀνάσχοντον κόλακα τούτου, ὅστις, οὐδε-
μίαν ἐλευθέρην ἔχων ἰδέαν, ἐπιβρέαζεται εἰς πά-
σας αὐτοῦ τὰς ἐκφράσεις ὑπὸ τοῦ συμφέροντος.
Ἀλλ' ὁ Ὀκεανός, πρόθεσις κυρίαν ἔχων τὸ νὰ με-
σιτεύσῃ παρὰ τῷ Διὶ ὑπὲρ τοῦ ἥρωος, καὶ τὸν τε
πάσχοντα καὶ τὸν δυναστεύοντα ὑποχρεῶν νὰ
δρέψῃ αὐτὸς μόνος κατόπιν τοῦς ἐκ τῆς κερδο-
σκοπικῆς ταύτης ἀποπειρας καρποῦς, ἦτοι τὴν εὐ-
νοίαν καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ Διὸς καὶ τὴν εὐγνωμοσύ-
νην τοῦ δυναστευομένου ἥρωος, ὁ Ὀκεανός, λέγο-
μεν, προσποιεῖται, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὰς πρὸς αὐτὸν
ἀπειθυνομένας ὑπὸ τοῦ ἥρωος περιφρονητικὰς καὶ
εἰρωνικὰς ἐκφράσεις, καὶ προτείνει ἑκυτόν μεσίτην.
Ἀλλ' ὅπότεν ὁ Προμηθεὺς ἀκλόνητον ἐπιμονὴν εἰς
τὰς προτάσεις τοῦ κερδαλεόφρονος τούτου ἀντι-
τάσσει καὶ ἀποδεικνύει σαφῶς, ὅτι κατενόησε τοῦς
οὐχὶ εὐλικρινεῖς σκοποῦς του, τότε πλέον τὸ
προσωπεῖον καταβιβαζὼν ἀναχωρεῖ, ἀφίνων τὸν
πάσχοντα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ μόνον μετὰ
τῆς τύχης του.

Ἡ διὰ τοῦ διαλόγου ἀνάπτυξις τῶν αἰσθημά-
των τοῦ Ὀκεανοῦ εἶναι ἐπιτυχής· καὶ ὁ χαρακτήρ
τοῦ πατρὸς τῶν Ὀκεανίδων νυμφῶν εὖ μάλα ἐ-
πλάσθη. Ἐὰν δὲ τις ἀναλογισθῇ ὅπως ἐν δυτικο-
λίαν εἶχεν ἢ ἀνάπλασις τοιοῦτου χαρακτήρος, δὲν
δύναται ἢ νὰ θαυμάσῃ τὴν ἐν ὀλίγοις κατόρθωσιν
τοῦ τοιοῦτου ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου.

Ο ΜΑΓΓΕΛΑΝΙΚΟΣ ΠΟΡΘΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἐπανελάβομεν τὴν ὁδὸν τοῦ στρατοπέδου μας,
ὑπο ἐφθάσαμεν κατὰ τὴν πέμπτην ὥραν. Οἱ ἀ-
δελφοὶ τοῦ Καττεκί δὲν ἐπέστρεψαν ἀκόμη. Ἐνῶ
ὁ δόκτωρ ἀνεζωπύρει τὰς πυρὰς, αἰτινες ἀκόμη
δὲν ἐσβέσθησαν, ἐσηματίσαμεν διὰ πασσάλων
καὶ ἐνὸς καλύμματος, εἶδος σκέπης διὰ νὰ προ-
φυλαχθῶμεν ἀπὸ τὴν οὐμίχλην καὶ ἀπὸ τὸν δρι-
μύτατον νότιον ἄνεμον. Ὁ ἡγεμὼν μοι εἶπεν· «Ὁ
Καττεκί ἀκούει τοὺς ἀδελφούς του ἐπανερχόνται
διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ.

Ἐπροσέξαμεν καὶ οἱ τρεῖς χωρὶς νὰ ἀκούσω-
μεν οὐδὲν, ἀλλ' εἶδομεν τοὺς κύνας τρέχοντας.»
«Ὁ ἀρχηγὸς ἔχει καλὰ ὦτα, τῷ εἶπον· ὁ ἀ-
δελφός του δὲν ἀκούει.

— Οἱ Ἀβικόνες ἀκούουσι διὰ τῶν ὠτων τοῦ

Καττεκί, επανέλαβε· τὸ οὖς του ποτὲ δὲν ἀπατάται.»

Μετὰ παρέλευσιν οὐχὶ μικροῦ χρόνου, εἶδομεν τῶνδ' ἐρχομένους τοὺς τρεῖς τοῦ ἡγεμόνος ἀδελφοὺς διὰ τῆς ὁδοῦ ἣν ἐσήμανεν· ἔφερον δὲ αὐτοὶ ὡς στρουθοκαμήλου καὶ τοὺς μηροὺς ἑνὸς τῶν πτηνῶν ἐκείνων, τὰ ὅποια κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐφόρευσαν. Ἰνδὸς τις πάραυτα εἴπητε δύο ὡς ὑπὸ τὴν στάκτην καὶ ἠτοίμασεν ἐσχαρόπεπτα ἐκ τοῦ ἑνὸς μηροῦ· ὁ Καττεκί ἦλθε πρὸς ἐμὲ, ἔλαβε τὴν πίπαν ἐκ τοῦ στόματός μου καὶ ἐκάθησεν ἡσύχως ἔμπροσθεν τῆς πυρᾶς.

« Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Καττεκί, καίτοι νέοι, εἶναι ἤδη καλοὶ κυνηγοί, εἶπον εἰς τὸν ἀρχηγόν.

— Τὸ τελασκόδι τοῦ Τεκλί ἐπιτυγχάνει πάντοτε.»

Ὁ δόκτωρ μοι εἶπεν ὅτι τὰ περισσότερα ἰνδικὰ ὀνόματα ἔχουσι καὶ σημασίαν τινὰ· δηλοῦσιν εἴτε φυσικὸν σχηματισμὸν, εἴτε ἐπιτηδεσιότητα πρὸς ἀσκήσιον. Οὕτω Τεκλί, ὡς στρουθοκαμήλου, ἐδήλου ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀρχηγοῦ ἦτο ἐπιτήδειος κυνηγός. Οὐράλι, ἵππος, ἐσήμανεν ὅτι ὁ δευτέρος ἦτο ἐπιτήδειος ἵππυς. Καττεκί, ἐδήλου αἴλουρον.

Ἐδειπνήσαμεν μετὰ μεγάλης δρέξεως, καίτοι ἔπρεπε νὰ ματαχειρισθῶμεν τὴν λαβὴν ἐγχειριδίου διὰ νὰ συντρίψωμεν τὸν κέλυφον τῶν ὠν καὶ νὰ μαστῶμεν καλῶς ὅπως ἀποτελειώσωμεν τὰ ἐσχαρόπεπτα. Τὸ κρέας τῆς στρουθοκαμήλου ἔχει μὲν καλὴν γεῦσιν, ἀλλ' εἶναι ἀρκούντως σκληρόν. Τὰ καθήκοντα μετὰ ταῦτα ἐκανονίσθησαν καθὼς καὶ τὴν προτεραίαν νύκτα· ἐμέλλομεν νὰ ἐπαγρυπνήσωμεν κατὰ σειρὰν ἐκ συμφώνου μεθ' ἑνὸς ἰνδοῦ. Ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῶ ὀλίγον, καίτοι ὁ ἀγροκόχοιρος ἐπανῆλθε κατὰ τὰ μεσάνυκτα καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὰ περίξ τεῦ στρατοπέδου κατὰ τὴν πρωΐαν.

Ἀνεχωρήσαμεν ἀμέσως ἀφοῦ ἐγευματίσαμεν, διότι ἠθέλωμεν νὰ εἰσέλθωμεν ἔνωρις εἰς τὴν Πούντα-Ἀρέαν. Κατὰ τὴν πορείαν, ἐφρονεῦσαμεν χῆνας· ὁσάκις ἐσημαδεύομεν, ἔβλεπον τρέμοντας τὸν Καττεκί καὶ τοὺς ἀδελφούς του, τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ὤχριον. Οἱ Ἰνδοὶ οὗτοι φοβοῦνται ὑπερβολικῶς τὰ ὄπλα τοῦ πυρός, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶδον κανὲν οὔτε εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀβικῶν οὔτε εἰς τὰς τῶν Παταγόνων.

Ὁ Ἄδν Βερνάρδος μᾶς ὑπεδέχθη καὶ μᾶς εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἐστίαν τῆς κυβερνήσεως, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐφθασε καὶ ὁ πλοίαρχός μου, ὅστις ἐμέλλε νὰ δειπνήσῃ μεθ' ἡμῶν, τοῦ ὁποίου τὸ μελαγχολικὸν ἦθος μοι ἔδωκε νὰ ἐννοήσω ὅτι δὲν μετεβλήθη ἢ θείσει τοῦ πλοίου.

« Εἶθε μάλλον ἀξιολύπητος ἀμφοτέρων ἡμῶν, τῷ εἶπον, διότι σὰς ὀμιλῶ ἐλευθέρως, δὲν ἠθελον δυσπαραστήθῃ ἐάν διέμενον μῆνας τινὰς ἐνταῦθα. Εἶμαι πάντοτε βέβαιος, θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ Βαλπαράισον διὰ τοῦ πλοίου τῆς κυβερνήσεως τὸ ὁ-

ποῖον ἔρχεται ἐνταῦθα τρεῖς κατ' ἔτος, καὶ μάλιστα ἐν ἀνάγκῃ θὰ παρευθῶ εἰς τὸ Μοντεβιδέον, διαρχόμενος τὴν Πανταγονίαν.

— Τοῦτο δὲ ὑμᾶς μὲν εἶναι καλόν, ὅστις ταξιδεύετε σχεδὸν ὡς περιηγητῆς, μοὶ ἀπεκρίθη· ἀλλὰ θέλει προξενήσῃ τὴν καταστροφὴν ἐμοῦ, τῶν ἀνθρώπων μου, καὶ τοῦ πλοίου μου.»

Διενυκτέρευον εἰς τὸ θοικητήριον, τὴν δ' ἐπαύριον τὸν ἠκευλούθησα εἰς τὴν ὄχθην, ὅπου εὔρον τὸ πλήρωμα εἰς μεγάλῃν μελαγχολίαν καὶ ἀηδίαν. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν ξηρὰν, ἔφερον καὶ ἐνδύματά τινα, διότι τὸ πλοῖόν μας ἐφαίνετο ὅτι ἐμέλλε νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺν καιρὸν κεχωσμένον ἐντὸς τῆς ἰλῦος.

Κατὰ τὴν ἐν τῷ Μαγγελανικῷ πορθμῷ διαμονήν μου, διερχόμεν τὸν καιρὸν εἴτε κυνηγῶν, εἴτε τρέχων εἰς τὴν πεδιάδα, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ δόκτωρος καὶ τῶν Ἀβικῶν πολεμιστῶν, εἴτε ἐπισκεπτόμενος μετὰ τοῦ διοικητοῦ τὰς διαφόρους ἐργασίας τῆς ἀποικίας καὶ ἰδιαιτέρως μέγαν τινὰ κήπον, ἔνθα ἔσπειρον καὶ ἐφύτευον. Καίτοι ἐστενοχωρήθημεν κατὰ τὸ ἔαρ, ἦδη ἡ βλάστησις ἀρκετὰ ἐπροχώρησε. Τὸ κλίμα τοῦ Μαγγελανικοῦ πορθμοῦ εἶναι μάλλον ὑγρὸν ἢ ψυχρὰν ἢ δὲ γῆ εὐφορωτάτη. Καρποῦνται ἐκ τῆς γῆς μήλα σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, καὶ πάντα τὰ χόρτα εἶναι πολυπληθῆ.

Ἠὐχαριστοῦμην νὰ στήσω παγίδας διὰ τὰς ἀλόψκας τοῦ τόπου, τῶν ὁποίων ἡ γούνα εἶναι μεγαλοπρεπῆς· καὶ διὰ τὰς χίνχας, μικρὰ ζῶα χονδρὰ, ὅμοια μὲ δατύποδας, ἅτινα ἀποπνεύουσι ὀσμὴν λίαν δυσάρεστον. Ἡ γούνα αὐτῶν εἶναι λεπτή, χρώματός μελανοῦ, ἢ ὑποξάνθου, διηρημένη διὰ δύο γραμμῶν, λευκότητος στιλβούσης. Ἀντήλασσον δὲ εὐτελῶν τινῶν πραγμάτων δέρματα ἀγριοχοίρου καὶ γουνάκου. Τὸ κρέας τοῦ τελευταίου τούτου ζώου εἶναι ἡ κυριώτερα τροφή τῶν ἰνδῶν. Κατασκευάζουσι τοὺς μακρύδας αὐτῶν μὲ τὸ δέμα τῶν ἐμβρύων, ἅτινα εὐρίσκουσιν ἐντὸς τῆς γαστέρας τῶν ἐγγύων, τὸ ἔριον αὐτῶν εἶναι μαλακόν ὡς ἡ μέταξ.

Πρωτῶν τινὰ ἀπελθὼν μετὰ τοῦ Καττεκί εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀβικῶνων, δὲν εἶδον τὸ πλοῖον πλέον εἰς τὴν θέσιν, ἣν κατεῖχεν ἀπὸ τῆς 16 ὀκτωβρίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νοτιανατολικὸς ἄνεμος ἔπυυσε, ἐσκέφθη κατ' ἀρχὰς ὅτι συνετρίβη ὑπὸ τῆς τρικυμίας· ἀλλὰ περατηρῶν, διέκρινον αὐτὸ δύο χιλιάδας βήματα μακρὰν τῆς παραλίας· διότι ὁ τραχὺς καιρὸς ἀντὶ νὰ τὸ ἀπολείψῃ, τὸ ἔσωσεν. Ἀπῆλθον νὰ εἰδοποιήσω τὸν διοικητὴν περὶ τοῦ ἀνεπιπίστου τούτου συμβάντος.

Ἐνεκα τῆς καταστάσεως τῆς θαλάσσης ὁ πλοίαρχός μου μόλις τὴν ἐπαύριον ἠδυνήθη νὰ προσπελάσῃ εἰς τὴν γῆν. Πρὶν δ' ἀναχωρήσωμεν, ἦτον ἀνάγκη νὰ προμηθευθῶμεν ὕδωρ καὶ ξύλα. Ὅχι δὲ μόνον εἰχομεν τὸ ἐλεύθερον νὰ λάβωμεν δεκαῖ ἠθέλωμεν, ἀλλὰ καὶ στρατιῶται προσδιωρίσθησαν

ἕνα κόψωσι δένδρα καὶ ἐξομαλύνωσιν αὐτά. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐγένετο μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε εἰς δύο ἡμέρας τὸ πλοῖον ἦτο ἑτοιμον πρὸς θαλασσοπλοῖαν. Ὁ διοικητὴς καὶ ὁ δόκτωρ, οἱ τινες ἀμφοτέρω ἐνησχολοῦντο περὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, διέταξαν νὰ φέρωσιν εἰς τὸ πλοῖον μεγάλα κιβώτια, περιέχοντα γούνας, κογχύλια, φυτὰ σπάνια, ὄρυκτολογικὰ δείγματα, διευθυνόμενα εἰς πολλὰ συνέδρια σοφῶν, τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ ἦσαν μέλη. Ἦδη ἐνεχείρισαν ἡμῖν τὰς διὰ τὴν Εὐρώπην ἐπιστολάς των, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν πλέον μᾶς ἐμπόδιζεν ἕνα περιμένωμεν εἰς τὴν Πούντα-Ἀρέναν, ἐπεδιδάσθημεν τὴν ἴθην νοεμβρίου περὶ τὸ ἑσπέραν, ἀφοῦ ἐγκαρδίως εὐχαριστήσαμεν τὸν λόν Βερνάρδον Φίλιππον διὰ τὰς ἀγαθότητας αὐτοῦ.

Ἀποπλεύσαντες, εἶχομεν ἐναντίον ἄνεμον τοιοῦτοτρόπως ἐδαπανήσαμεν μίαν ὀλόκληρον ἡμέραν διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν ὄρμον τῆς Λορρέδας· ἔπρεπε νὰ διέλθωμεν τὸ στόμιον τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου. Παρασυρθέντες κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν ξηρὰν, ὅπου βεβαίως ἠθέλωμεν συντριφθῆ, παρουσιάσθημεν τρεῖς ἢ τετράκις ἐμπροσθεν τῆς μικρᾶς διόδου, χωρὶς νὰ δυνθῶμεν νὰ εἰσεέλθωμεν εἰς αὐτήν· ἀλλ' ἐν κειρῷ τῆς ἀμπώτιδος, κατωρθώσαμεν εὐτυχῶς νὰ κάψωμεν τοῦτο τὸ φοικῶδες ἀκρωτήριο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ βέμμα κατέστη εἰς ἡμᾶς εὐνοϊκὸν καθὼς καὶ ὁ ἄνεμος, διεπλέομεν τότε τοῦλάχιστον δώδεκα μίλια τὴν ὄραν. Διέβημεν ἄνευ δυσχερείας τὸ δεύτερον στόμιον, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου, ἐμπροσθεν τοῦ ὄρμου τοῦ Γρηγορίου, τοῦ ὁποίου αἱ ὄχθαι εἶναι λίαν κατωκημέναι ὑπὸ τῶν Πσυχγόνων. Ἐκάμψαμεν μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας τὸ Χρυσόμυλον ἀκρωτήριο, καὶ ἐφθάσαμεν τέλος εἰς τὴν ἀνατολικὴν εἰσόδον τοῦ Μαγγελανικοῦ πορθμοῦ, τοῦ σχηματιζομένου ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Παρθένων ἐκ τοῦ μέρους τῆς ξηρᾶς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἑσχατιᾶς τῆς Γῆς τοῦ Πυρός. Ἐμέλλομεν νὰ ὑποφέρωμεν πολλὰς καταγιγῆδας καὶ μάλιστα τρομερὰν τρικυμίαν· ἀλλὰ ταῦτα εἶναι τὰ συνήθη συμβάντα μεμακρυσμένης θαλασσοπλοίας, καὶ τελειώω τὰς σημειώσεις ταύτας κατὰ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ προεμβολὶς τοῦ Παναμά εἰσέρχεται εἰς τὰ μακρὰ κύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Ἡ Ἀνθοῦλα

(Συνέχεια τοῦ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ).

Ναι, πολλὴ τὴν διεσκέδασα, εἶπε ψυχρῶς ἡ νεανίς· ἀλλὰ διατί εὐρίσκεσθε μόνοι; ποῦ ἦτον ὁ κόμης δ' - Λιμόντι;

— Ὁ κόμης δ' - Λιμόντι; ἀπεκρίθη γελῶν ὁ μαρκήσιος· ὦ! δὲν πηγαίνει ἀκόμη εἰς τὸ θέατρον. Εἶναι παῖς πενταετής, ὠραῖος ὡς ὁ ἥλιος, ὁ υἱὸς τῆς μεγάλῃς αὐτῆς κυρίας· εἶναι γῆρα.

— Ἄ! ἐννοῶ! ἔκκαμεν ἡ Ἀνθοῦλα, ἀπορούσα τὴν χεῖρά της, ἦν ὁ μαρκήσιος προσεπάθει νὰ λάβῃ διὰ μέσου τῶν βράβδων τῆς κιγκλίδος.

— Μάλιστα, ὑπῆρξες ἐξοχος, ὠραία μου Ἀνθοῦλα, ἐπανέλαβεν οὕτος ζωηρῶς, δὲν δύναμαι νὰ σοὶ εἶπω πόσους ἐπαίνους σοὶ ἀπηύθυναν· ἐξητλήθησαν δι' ἐσὲ ὅλοι οἱ τύποι τοῦ θαυμασμοῦ, καὶ ἐγὼ ἔχαιρον διὰ τοῦς θριάμβους σου καὶ ἐπανελάμβανον κατ' ἐμαυτὸν· Ἡ περίφημος γυνὴ, ἡ μεγάλη καὶ ἐξοχος ὑποκρίτρια, ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εὐρίσκεται εἰς ὄλων τὰ στόματα, εἶναι ἡ Ἀνθοῦλα, ὁ ἔρωσ μου! Ἀλλὰ γνωρίζεις ὅτι γίνεταί τις τρελλὸς ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ χαρὰν!

Ἀκούσασα τοῦς λόγους τούτους, ἡ Ἀνθοῦλα ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν, καὶ ἤρξατο κλαίονσα πικρῶς, διότι ἡ δόξα της αὐτῆ, ὡς καλλιτεχνήτρια, τὴν ἐτρόμαζεν· ἠνόητος ὅποση ἦν ἡ ἀνυπέροβλος ἀπόστασις, ἥτις εὐρίσκετο μετὰξὺ αὐτῆς καὶ τῆς μεγάλῃς ἐκείνης κυρίας, ἣν εἶχε πρὸ ὀλίγου ἴδει καθήμενην πλησίον τοῦ μαρκησίου, ἐνεκα τοῦ ἐπαγγέλματός της· ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, μετὰ τρομερᾶς ἀπελπισίας, ὅτι τὸ πρότερον δὲν παρέχει τοὺς τίτλους, τὰς τιμὰς ἐκείνας τοῦ βαθμοῦ, τὰς ὁποίας προσφέρουσιν εἰς τὰς γυναῖκας τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς, καὶ ὅτι ποτὲ δὲν ἤθελεν ἐξιστῶθῃ πρὸς τὴν κόμην δ' - Λιμόντι, ἐκείνην, πρὸς ἣν ἐφιλοτιμετο ὁ μαρκήσιος δε-Ριβιὲ νὰ προσφέρῃ δημοσίως τὴν χεῖρα, καὶ ποὺς ἦν ὁμίλιον μετ' ὑποκλίσεων καὶ σεβασμοῦ, ἐνῶ αὐτὴν, τὴν ἐξοχον τραγωδίστριαν, τὴν μεγάλην μουσουργόν, τὴν ἐκάλουν ἀπλοῦστατα Ἀνθοῦλαν. Ὁ δὲ μαρκήσιος οὐδὲν ἠνόησεν ἐκ τῶν δακρῶν τούτων καὶ ἀνεφώνησε μετ' ἐκφράσεως ἡδέια, ἐκπλήξεως: — Τί σοὶ ἔκκαμα δὰ, ψυχὴ μου; Διατί αὐτὰ τὰ δάκρυα; αὐτὴ ἡ μεγάλη λύπη; Ἡμεθα τόσον εὐτυχεῖς γῆθεις καὶ ὄλας τὰς παρελθούσας ἡμέρας; τί λοιπὸν διέτρεξες σήμερον;

Ἡ Ἀνθοῦλα εἶχε ψυχὴν ἐκ τῶν ὑπερηφάνων ἐκείνων καὶ ζηλοτύπων, αἵτινες δὲν ἀποκαλύπτονται· ἐπεθύμει μᾶλλον ν' ἀποθάνῃ ἢ νὰ ὁμολογήσῃ εἰς τὸν μαρκήσιον τὴν αἰτίαν τῆς πικρᾶς ταύτης θλίψεως.

— Οὐδὲν διέτρεξεν, ἀπεκρίνατο ἐναγωνίως, ἄλλα, καὶ σήμερον ὡς καὶ γῆθεις, μετανοῶ διότι εὐρίσκομαι ἐδῶ, μόνη μετὰ σοῦ, καὶ ἀπατῶ τὴν μητέρα μου...

— Δὲν μ' ἀγαπᾶς πλέον, Ἀνθοῦλα; διέκοψεν ὁ μαρκήσιος.

— Ἐγὼ! εἶπεν αὐτὴ μετ' ὀργῆς καὶ ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς ἂν ἐλάμβανεν αὐτὸν μίσητον δι' ὅ,τι συνέβαινε ἐν τῇ καρδίᾳ της, ἐγὼ! δὲν σε ἀγαπῶ πλέον! . . . Καὶ ἤθελον ζῆ τότε, καὶ ἤθελον ὑπάρχει ἐν-

ταυθα ! Αλλά σὺ, ἔβρισκε ; οἴμοι ! ἐνίοτε ἀμφιβάλλω, ἀμφιβάλλω διὰ τὴν ἀγάπην σου . . .

— Παιδίον! ἀνέκραξεν ὁ νέος μετὰ μειδιάματος, θέλεις νὰ σοὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἀπειράκις σοὶ εἶπον. Σὲ ἀγαπῶ, τὸ γνωρίζεις, σὲ ἀγαπῶ, ὦραία μου Μήδεια, τρυφερά μου Εὐρυδίκη, εὐγενῆ μου Ἐλβίρη . . .

— Ναι, ἀγαπᾷς τὴν Ἀνθούλαν, εἶπεν αὐτὴ μετὰ τόνου ἀβρότητος μελαγχολίας καὶ πάθους.

Ἡ νύξ αὐτὴ ἐτελείωσεν ὡς καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι, δηλ. ἐν ἡδέϊα συνδιαλέξει διὰ μέσου τῆς ζηλοτύπου κιγκλίδος· ἅμα δὲ φανεύσας τῆς πρώτης ἀκτινὸς τῆς ἡμέρας, ἡ Ἀνθούλα ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐκοιμάτο, ὑποσχεθεῖσα εἰς τὸν μαρκήσιον νὰ εὐρεθῇ τῇ ἐπιούσῃ εἰς τὴν αὐτὴν συνέντευξιν. Ἀλλὰ τετέλεσαι πλέον δι' ὄλην τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ πρώτου καὶ μόνου τῆς ἔρωτος· ἡ Ζηλοτυπία, αἰσθημά τι ἀλαζονείας πικρὸν καὶ βαθύ, τῇ καθίστων ἀπεχθεῖς, τὴν θέσιν, τὴν τέχνην καὶ αὐτὴν τῆν δόξαν τῆς. Δὲν ἐνόησε πως ὅτι ἡ δόξα αὐτῆ ἦν πρὸ πάντων ἢ ὁ μαρκήσιος ἡγάπα ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐβλεπεν αὐτὴν μόνον διὰ μέσου τῆς δόξης ταύτης, καὶ ὅτι ἡ φήμη τῆς ἦτο τὸ μεγαλειότερον αὐτῆς θέλητρον. Ἐν τῇ νεανικῇ αὐτῆς ἀμαθείᾳ, ἐν τῷ ἀδόλῳ καὶ τῇ ἀφοσιώσει τοῦ ἔρωτός τῆς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνίδη μέχρι τοῦ βάθους τῆς κεκορησμένης ἐκείνης καρδίας, ἢν γυμνασία τοσοῦτω μεγάλη ἠδυνήθη μόνη νὰ ἀνεγείρῃ ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς. Ὁ Καλδερὼν ἐνόησε, μετὰ βαθείας θλίψεως, ὅτι ἡ Ἀνθούλα ἀηδίασε διὰ τὴν τέχνην τῆς καὶ ὅτι ἡδίασθαι πλέον διὰ τὰς χειροκροτήσεις, αἵτινες ἄλλοτε κατέστησαν αὐτὴν τοσοῦτω εὐτυχή καὶ ὑπερήφανον. Ἐμάντευσε τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος διατρέχοντα, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζε πῶς νὰ ἐκβάλῃ αὐτὴν τῆς καταστάσεως ταύτης, μηδὲ διὰ τίνων μέσων νὰ τὴν ἰατρύσῃ. Ἡ δὲ Ἄννα Μύλλερ ἤττον διορατικῆ, περιωρίζετο νὰ ἀγρυπνῇ ἐπὶ τῆς θυγατρὸς τῆς μετὰ ἀνησυχου τινὸς μερίμνης κατὰ τὰς ἐπισκέψεις τοῦ μαρκησίου.

Ἐσπέραν τινα ὁ Καλδερὼν εἶχεν ἐπαναγάγει τὴν Ἀνθούλαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μετὰ μίαν τῶν παραστάσεων ἐκείνων τῆς Μῆδειας, αἵτινες αἰετοποτε προῦξάνον εἰς αὐτὴν νέους θριάμβους. Ἡ νεάνις ἦτο ὠχρὰ, βρεμβαύουσα, καὶ μ' ὄλους αὐτῆς τοὺς ἄγωνας δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ ἀλγεινὴν τινα καὶ ὀδυνηρὰν ἀπασχόλησιν· ἐκαθέσθη εἰς τὴν τράπεζαν χωρὶς νὰ εἶπῃ τι καὶ δὲν ἤγγισέ τι ἐκ τοῦ φαγητοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν συνήθειαν παρέθεντο εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ Ἄννα Μύλλερ ἐξῆλθε κατὰ τινα στιγμήν, ὁ δὲ Καλδερὼν ἐπλησίασε τὴν νεάνίδα καὶ μετὰ τινα στιγμήν σιωπῆς, τῇ εἶπεν.

— Ὁ Μαρκήσιος δὲ-Ριβιέ δὲν ἦτον εἰς τὸ θέατρον ἀπόψε;

Ἡ Ἀνθούλα ἐσκιρτήσεν. Ἐνόησεν ὅτι ὁ Καλδερὼν ἐμάντευσε τὸ αἴτιον τῆς θλίψεώς τῆς, καὶ βαθύ ἐρύθημα ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν τῆς, ὅπερ

ἐπανῆλθε πάλιν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν προτέρην θουατηφόρον ὠχρότητα.

— Τὸν ἀγαπᾷς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον; ἐπανέλαβεν ὁ Καλδερὼν μὲ τόνον ἀνέκφραστον θλίψεως καὶ συμπαθείας.

— Ναι, τὸν ἀγαπῶ! ἀπεκρίθη ἡ Ἀνθούλα.

Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν στιγμήν εἰσῆλθεν ἡ Ἄννα Μύλλερ, κρατοῦσα ἐπιστολήν. Ταύτην δὲ εἶχε κομίσαι εἰς ὑπερήτους φέρων τὰ οἰκόσημα τοῦ μαρκησίου δὲ-Ριβιέ· ἐπεγράφετο εἰς τὴν Ἀνθούλαν καὶ κατὰ τὴν παραγγελίαν ἔπρεπε νὰ τῇ ἐγχειρισθῇ μυστικῶς· ἀλλ' ἡ θαλαμηπόλος, εἰς ἣν ὁ ὑπερήτης εἶχεν ἐμπιστευθῆ αὐτὴν, ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν δέσποιαν τῆς περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου. Ἡ ἀθλία μήτηρ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀποσφραγίσῃ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μήτε νὰ βρῆσθαι αὐτὴν εἰς τὸ πῦρ ὡς τὰ λοιπὰ ἐρωτικὰ γραμμάτια, ἀλλ' ἐνεχείρισεν αὐτὴν εἰς τὴν θυγατέρα τῆς καὶ ἐκαθέσθη ἐνώπιόν τῆς, περιμένουσα μετ' ἀγωνίας δειγμά τι ἐμπιστοσύνης, στιγμήν τινα ἀφοσιώσεως καὶ φιλικῆς διακονιώσεως. Ἡ Ἀνθούλα, τρέμουσα, ἐκπεπληγμένη, πληχθεῖσα ὑπ' ἐλεθρίου προαισθήματος, ἐπλησίασε πρὸς τινα λυχνίαν, πρὸς τὴν ἄλλην τῆς αἰθούσης ἄκραν, καὶ ἀνέγνω μετὰ δυνατῶν τῆς καρδίας παλμῶν.

« Φιλτάτη μου, τετέλεσται πλέον δι' ὅλας τὰς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς μου, δι' ὅλην τὴν εὐτυχίαν μου· διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ σὲ ἀφήσω· ἡ ἀνακαλοῦσά με διαταγὴ ἐφθασε πρὸ ὀλίγου ἐκ Γαλλίας. Δὲν ἤθελον ὑπακούσει ἂν διάγγελλός τις τοῦ κόμητος-δουκὸς δὲν μοι ἐκείνο· ποίει ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀφήσω τὴν Μαδρίτην ἐν τὸς εἰκοσιεσσαρῶν ὥρων. Οἱ φίλοι μοι προσεπάθησαν ὅπως ἀνακαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ ὑπουργὸς καὶ μοι προέτειναν ἐν μέσον ὅπερ ἀπειποιήθην· ἀπειποιήθην νὰ μείνω εἰς τὴν Ἰσπανίαν νυμφευόμενος τὴν κόμησαν δ-Αἰμόντ.»

« Ἀναχωρῶ, Ἀνθούλα, ἀναχωρῶ τεθλιμμένος, ἀπληπισμένος, μὴ διαβλέπων ἕτερον τέρμα εἰς τοὺς πόνους μου ἢ τὸ τέλος ἐνός ἔρωτος, ὅστις θὰ μ' ἀκολουθήσῃ μέχρι τοῦ τάφου. Εἴθε ὁ θάνατος νὰ μ' ἐλευθερώσῃ μετ' ὀλίγον ἀπὸ ζωῆν τοσοῦτω ὀδυνηρὰν! Σὺ δὲ, Ἀνθούλα μου, ἦν τοσοῦτω εὐτυχεῖς σου· εἰμαρμένης σου· ἔσο ὦραία, ἡ λατρευομένη, εὐτυχῆς, καὶ μὴ λησμόνει ποτέ τὸν ἀτυχῆ σου ἔβρισκον!

« Γ. Γ. Θὰ μείνω εἰκοσιτέσσαρας ὥρας εἰς τὴν Γουαδαλαζάραν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δουκὸς τοῦ Ἰνφραντάδου. Ἄν ἐλάβανον παρὰ σοῦ μίαν λέξιν, ἕνα τελευταῖον ἀποχαριστικόν, τοῦτο ἤθελεν εἶναι ἀκόμη μίαν στιγμὴν εὐδαιμονίας εἰς τὴν θλιβεράν μου ζωὴν.»

Ἡ Ἀνθούλα ἔμενον ἐπὶ ἐν λεπτὸν ἀκίνητος, τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἔχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς ὡχρίασε καθ' ὑπερβολὴν· ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο σημεῖον προῦδιδε τὴν ἐκπληξιν καὶ τὴν ἀπελπίαν τῆς. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς καὶ ὁ Καλδερὼν εἰσῶν καὶ α-

ρετήρουν αὐτὴν μετ' ἀνησυχίας· αὐτὴ ἐπανήλθε πρὸς αὐτοὺς, ἐκαθέσθη τὸ φαινόμενον πρᾶξι καὶ ἐφάνη σκεπτομένη· ἔπειτα δ' αἶφνης εἶπε στραφείσα πρὸς τὸν Καλδερῶν.

— Ἴδου συμπληροῦνται ἔν καὶ ἡμῖν ἔτος ἀφ' οὗτο εὐρίσκομαι εἰς τὸ θέατρον ἐκέρδιμα πολλὰ χρήματα, δὲν εἶναι οὕτω;

— Βεβαίωτατα—ἀπεκρίθη ἐκεῖνος ἐκπλαγείς διὰ τὴν ἐρώτησιν—ἐπιστατήσαμεν ἐπιμελῶς διὰ τὰ συμφέροντά σου, ἔλαβες ὅλην τὴν μερίδα, ἣτι σοι ἀνήκεν ἐκ τῶν προσόδων τοῦ θεάτρου τοῦ Σταυροῦ, κατέθεσα διὰ σὲ τετρακκυσίας χιλιάδας βεζάντια παρὰ τῷ φίλῳ μου δὸν-Φαβρικίῳ-Μορένω.

— Τόσον καλλίτερον! εἶπεν ἡ Ἀνθούλα—εἶναι διὰ τὴν μητέρα μου.

— Εἶναι διὰ σὲ, τέκνον μου, εἶναι ἡ προίξ σου, ἀνέκρεξε συγκινημένη ἡ Ἄννα Μύλλερ.

— Ἔχει προίκα καλλιτέραν—εἶπεν ὁ Καλδερῶν μειδιῶν—εἶναι τὸ προτέρημά της.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐσήμανε μεσονύκτιον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Σωτήρος, καὶ ὁ Καλδερῶν ἠγέρθη.

— Εἶναι ἀργά, εἶπε. — Ἡ Ἀνθούλα εἶναι κουρασμένη ἀπὸ τὴν παράστασιν, διὸ ἀποσύρομαι. Ἔς αὐριον, δόνα-Ἄννα. . . Καλὴν νύκτα, τέκνον μου, ἔς αὐριον.

Ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ ἡ Ἀνθούλα ἔστη πρὸ αὐτοῦ καὶ εἶπε μετὰ φωνῆς συγκινημένης τείνουσα αὐτῷ τὰς χεῖρας:

— Ὑγιάνετε!

Οὗτος δὲ ἠσπᾶσθη τὴν χεῖρα ταύτην, καὶ αἰσθανόμενος αὐτὴν ψυχρὰν καὶ τρέμουσαν, ἐψύχρηνε:

— Πτωχὴ Ἀνθούλα!

Καὶ ἀπῆλθεν. Ἡ νεᾶνις ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ὄρθια, ἐστηριγμένη ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἡ Ἄννα Μύλλερ ἐθεώρει αὐτὴν μετ' ἀνησυχίου ἰνδοισμοῦ καὶ τῆ εἶπε.

— Κόρη μου, ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆς;

— Ἀὐριον, μῆτέρ μου, θὰ μάθετε τί εἶναι—ἀπεκρίθη ἔχουσα τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ σφίγγουσα τὴν ἐπιστολὴν ὑπὸ τὸ βελούδον τοῦ στήθους της.

Κατὰ τὸ σύνθημα, αἱ δύο γυναῖκες συμπροσηχθήσαν καὶ μετὰ τοῦτο κατεκλίθησαν. Ἡ Ἄννα Μύλλερ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκοιμηθῇ. Τότε ἡ Ἀνθούλα, ἣτις δὲν ἐξεδόθη, ἠγέρθη ἠρέμα. Ἀθηνῆς ὥς διεδίδετο ἐν τῷ εὐρυχωρῶς θαλάμῳ ἐκ τινος νυκτικῆς λυγρίας θεσιμῆς ἐπὶ μονοποδίου τὰ βαρῆα δαμασκηνὰ περαπετάσματα, καταβιβασμένη περὶ τὴν κλίνην τῆς Ἄννης Μύλλερ, ἠκπόδιον ταύτην τοῦ νὰ ἀκρύτῃ τὰ ελαφρὰ βήματα της· Ἀνθούλας καὶ τὸν μικρὸν κρότον, ὃν προξένησεν αὐτῇ ἀνοίγουσα τὸ κιβώτιον, ὅπερ περιείχε τὰ πολίτιμα κοσμήματα αὐτῆς καὶ ἑκατοντάδα δουβλωνίων Ἰσπανικῶν. Ἡ νεᾶνις ἔλαβε δράκμα χρυσοῦ καὶ τὸ μέρμεροκόλλητον περι-

δέραιον, δῶρον τῆς βασιλοῦσας τῆς Ἰσπανίας· μετὰ τοῦτο ἐγονυπέτησε παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης τῆς μητρὸς της καὶ τὴν ἀπεχαιρέτησε διὰ σιγανῶν λυγμῶν. Μετὰ δὲ μίαν στιγμὴν, κατέβη, ἔσυρε τοὺς βαρεῖς μοχλοὺς τῆς θύρας, καὶ ἀπῆλθεν ἀφήτασα τὴν θύραν ἠνεωγμένην ὀπισθὲν της.

Εὐρίσκοντο τότε εἰς τὰς μακρὰς νύκτας τοῦ ἔτους, ὁ βορρᾶς προξένει δριμύτην ἐπιρροὴν καὶ ἐφύσα εἰς τὰς ἐρήμους ἀγυῖας· δριμύ ψυχρὸς διεδέχθη τὴν χλιαρὰν θερμότητα τοῦ ἡλίου τοῦ νοεμβρίου, καὶ, ἔνεκα τοῦ κακοῦ τούτου καιροῦ, οὐδαὶ εὐρίσκειτο ἔξω, οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἐρσῆται καὶ οἱ κλέπται. Ἡ Ἀνθούλα, κεκαλυμμένη διὰ τοῦ πέπλου της, ἐβάδιζε ταχέως καὶ χωρὶς νὰ βλέπῃ ὀπίσω της· ἡ σιωπὴ αὐτῆς, ἡ νύξ αὐτῆς δὲν τὴν ἐφόβησεν, οὐδ' αὐτὸς ὁ θάνατος ἤθελε φοβῆσαι αὐτὴν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην. Εὐρίσκειτο ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς καταστάσεως τοιαύτης, καθ' ἣν ὅλα τὰ δευτερεύοντα αἰσθήματα ἐξαφανίζονται· ἐσυλλογίζετο μόνον περὶ ἐκεῖνου, ὃν ἀπῆραγετὸ ἴνα εὕρῃ, περὶ ἐκεῖνων, οὓς ἐγκατέλειπε, καὶ οὐδ' ἕτινες ἔμελλον νὰ ἐξυπνίσωσι τῇ ἐπαύριον ἐν τῇ ἀνησυχίᾳ καὶ θλίψει. Οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐπόθησε τὰς ἐπιτυχίας της, τὸ ἀπολεσθὲν σταδίον της. Περιπλανήθη ἐν τούτοις μέχρι τῆς πρωῆς κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀγκαλίας, καὶ κατὰ τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, παρετήρησεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐν τῶν ὀχημάτων ἐκείνων, ἅτινα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὀμιλοῦμεν, ἐμισθοῦντο διὰ μικρὰς περιηγήσεως καὶ περιήγον τοὺς ξένους εἰς τὰ περίξ τῆς Μαδρίτης.

Ἡ Ἀνθούλα ἀνέβη ἐπὶ τῆς βαρείας ἀμάξης καὶ, θέσασα δουβλωνίων εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἀμαξήλατου, τῷ εἶπε:

— Πηγαίνομέν εἰς τὴν Γουαδαλαζάραν.

ΣΤ΄.

ΤΕΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ.

Τῆ αὐτῇ ἐσπέρῃ ὁ Κ. δὲ-Ριβιδι ἀνεπέθετο τεθλιμμένος καὶ μόνος ἐν τινὶ τῶν θαλάμων τοῦ πλκατίου τοῦ Ἰνφαντάδου· εἶχε δὲ ἀρχίθῃ ἀπὸ πρωῆς εἰς Γουαδαλαζάραν, κουρασμένος, ὑποφύρων τὸ τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Ὁ πρὸς τὴν Ἀνθούλαν ἔρωσ του δὲν ἠμοίαζε πρὸς τοὺς ἄλλους του ἔρωτας, ἀλλ' ἦν αἰσθημα ζωηρότερον, ἀριλοκερδέστερον καὶ ἀγνότερον. Καὶ μὲν, κενουμένος τις σκοπὸς ἀπάτης εὐρίσκειτο εἰς τὸ βάθος ὅλων τούτων, ἀλλ' ἠγάπα τοσοῦτω ὥστε ἐπερίμενε καὶ ἐνεκαρτέρει εἰς τὰ προσκόμματα. Πηχριστήθη ἐκ τῶν συνεντεύξεων αἱ ἔκαμνεν εἰς τὸ κιγκλιωτὸν παράθυρον, ἐλπίζων νὰ κερδίσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν περιπαθῆ καὶ ἀγρίαν ἐκείνην κόρην, ἣτις τῷ ἔδωγε τοσοῦτω τυφροῦς ὅτι τὴν ἠγάπα καὶ ἣτις τῷ ἠρεῖτο τὴν μικρότεραν χεῖρα. Ἡ εἰς Γαλλίαν ἀνακκοῦσα αὐτὸν διαταγὴ τὸν ἐκτύπησεν ὡς κεραυνός· δὲν ἔσχε τὴν γενναίτητα νὰ ὑπάγῃ ἴνα ἀποχαιρέτησῃ τὴν Ἀνθούλαν,

ἀλλὰ προτίμησε νὰ τῆ γράψῃ, καὶ δέον ἔνα τὸ εἰπωμεν, δὲν ἐπόθει τὰς ἐλπίδας αἰ εἶχε συλλάβῃ, ἀλλὰ τὰς τρυφεράς καὶ καθαρὰς συγκινήσεις, αἰ τῷ εἶδεν ὁ ἔρωσ τῆς γυναικὸς ταύτης, τοσοῦτῳ ἐξόχου διὰ τὸ προτέρημά της, διὰ τὴν φήμην της, τοσοῦτῳ ἀπλῆς καὶ ἀξιολατρευτοῦ εἰς τὰς νεανικὰς αὐτῆς ἔξεις. Ἐγνώριζε δὲ ὅτι ὁ χρόνος καὶ ἡ ἀπουσία ἐμελλον νὰ ἰατρεύσῃ τὴν πληγὴν ταύτην· ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ ἔπαυσε καὶ ἀνειροπτόλῃσι θλιβερὰ περὶ τῶν τρόπων τοῦ νὰ θεραπεύσῃ ταχέως τὸ πάθος τοῦτο, περὶ οὗ δὲν εἶχε πλέον τι νὰ κάμῃ.

Ὁ δούξ-τοῦ-Ἰφραντάδου πρὸ ᾧ εἶχε μείνει δὲν εὐρίσκειτο εἰς τὴν Γουκδαλαζάραν· ἔθεν ἰπεδέξαστο αὐτὸν ὁ ἐπιστάτης, ὅστις πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀπαυθεῖν ἀπ' οὗ κρήθητο τὸ γεῦμα. Ἀπέλυσε τὸν οἰκέτην, ὅστις ἤθελε νὰ τῷ προσφέρῃ τὰς θεραπείας του, καὶ διετήρησε πρὸ αὐτῷ μόνον τὸν Σιαβίλλην, τὸν Γάλλον θαλαμηπόλον του, ὅστις τὸν συνώδευεν ἐν ἀποστάσει.

Ἡ ἐξόχου ὥρα ἐκτύπησεν εἰς τὸ ἐν τῷ τοίχῳ κρεμάμενον ὠρολόγιον.

— Σιαβίλλη—εἶπεν ὁ μαρκήσιος—εἶσαι βέλτιος ὅτι δὲν εἶνε καμμίαι ἐπιστολὴ δι' ἐμέ;

— Τοῦλάχιστον δὲν ἔφρασε καμμίαι ἀπὸ ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἀπ' οὗ ἐπῆγα νὰ πληροφορηθῶ παρήγγειλα, ἀν φθάσῃ τι πρᾶγμα, νὰ ἀναβῶσι πάραντα· μόλον τοῦτο, ἀν ὁ Κ. Μαρκήσιος ἐπιθύμῃ, ὑπάγω νὰ ἐρωτήσω ἀκόμη.

— Ὁχι, Σιαβίλλη, ὄχι κατὰ τὸ παρὸν, ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν. Πόσον ἡ ἐσπέρα αὕτη εἶναι μικρὰ! . . . κρυθῶ . . .

Ὁ Σιαβίλλης ἀνεκίνησε τοῦς ἀνημέρους ἀνδρακὰς ἐν τῇ ἀργεῖ θερμάστρῃ καὶ ἔδοκεν εἰς τὸν μαρκήσιον τὴν ἀρωματικὴν του κύστιν.

Μετὰ ἐν λιπτόν ἡ θύρα ἐκρούσθη ἑλαφρῶς.

— Ἡ ἐπιστολὴ της.—ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος μετὰ τινος πηλοῦ, καὶ ἐπορεύθη ὁ ἴδιος πρὸς τὸν τοσοῦτῳ ἀνυπομόνωσ περιμενόμενον ἄγγελον, ἀλλ' εὐθὺς ὠπισθοδρόμησεν ἐκθαμβὸς καὶ ἐτραύλισεν.—Ἡ Ἀνθούλα.

Καὶ τὴν λέξιν ταύτην προέφερε μετὰ τοιαύτης ἐκφράσεως, ὅστε ἡ νεανίς ἐστάθη ψυχρὰ καὶ παγωμένη. Ἐπεκράτησεν ἐπὶ στιγμὴν σιωπὴ, διαρκούσας τῆς ὁποίας ὁ Σιαβίλλης ἔφυγε κρυφίως· ὁ δὲ μαρκήσιος ἔλαβε τὸν κιστὸν νὰ συνέλθῃ εἰς ἐκυτόν καὶ ἤρχισε ταχύτοχρῶν νὰ μειδιᾷ διὰ τὸ πρῶτον του κίνημα.

— Ὡραία μου Ἀνθούλα—ἀνεφώνησε πλησιάζων αὐτήν—εἶσαι οὐ, εἶσαι ἀληθῶς οὐ. . . Δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω τοσαύτην εὐδαιμονίαν.

Αὕτη δὲ ἔπεσε τρέμουσα καὶ ἐξηνηλημένη ἐπὶ τινος ἔδρας καὶ ἰσχυροπέτησε.—Ἀγαπητὴ μου φίλη—ἐπανελάθει ἐκεῖνος—πῶς ἔδυσθής νὰ ἔλθῃς οὕτω νὰ με ἀποχαιρετήσῃς; Δὲν ἤλπίζον. . .

— Νὰ σ' ἀποχαιρετήσω; ἐπανελάθει παραδόξως μειδιῶσα.

— Ἀνθούλα μου ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος—ἡ-θέλησες νὰ μοι δώσῃς ἀκόμη μίαν στιγμὴν εὐτυχίας εἰς τὴν ζωὴν αὐτήν. Ὁ! πόσον σοὶ εὐχαριστῶ. Ναι, ἀγάπη μου, μίαν νόκτα εὐτυχίας, καὶ δὲν παραπονοῦμαι πλέον διὰ τὴν τύχην μου. . . Ὅα μὲνη ἀρκετὸν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνθυμήσεως διὰ νὰ πληρῶσῃ ἐλόκληρον ζωὴν. . .

Ἡ Ἀνθούλα ἀππλάγη ἀποτόμως τῶν κρατουσῶν αὐτὴν χειρῶν καὶ εἶπε μετ' ἐξάψεως.— Ἀλλ' ἀν ἠνούμεθα διὰ παντός; . . .

— Διὰ παντός; ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως.

— Ναι—ἐπανελάθει αὕτη ἐπέχουσα τοῦς ὀφθαλμοῦς της ὀφθαλμοῦς ἐπ' αὐτοῦ—ναί! σὲ ἀγαπῶ καλλίτερον παρὰ τὴν δόξαν μου, τὴν εὐτυχίαν μου, τὴν μητέρα μου. . . Ἐργον, ἐγκατέλειψέ τὰ πάντα. . . Ὅα σ' ἀκολουθήσω εἰς Γαλλίαν, πανταχοῦ. . .

Καὶ τὰς λέξεις ταύτας εἰπούσα, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν της ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ μαρκήσιου καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα.

Ἀνθούλα μου, ἀνεφώνησεν αὐτὸς θλίβων αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του μετὰ περιπαθοῦς κινήσεως· ἔπειτα δὲ ὠπισθοδρόμησε καὶ ἐκθέθη εἰς ἀπόστασιν τινῶν βημάτων.

Ἐγένετο ἐπὶ μίαν στιγμὴν σιωπὴ. Ὁ Κ. δὲ ἔβλεπε ἐθεώρησε μετὰ τινος οἴκτου καὶ τύψεως συνειδότος, ἅτινα κτεκυριεύσαν τὸ πάθος του, τὸ πόσω εὐγενὲς, ἀγνόν καὶ ἀφροσιωμένον ἐκείνο πλάσμα. Προήνετο ὅτι ἤθελε κάμει πράξιν ἄτιμον ἀν ἐλάμβανεν αὐτὴν ὅτε παρεδίδοτο εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ μόνος τῆ ἐπαύριον· ἐν βροπῇ ὀφθαλμοῦ ἠνόησε τὴν θέσιν του, ὅτι ἦτο ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ παραλάβῃ τὴν Ἀνθούλαν, ὅτι ὁ ἔρωσ του, ὅσω φλογέρος καὶ ἀν ἦτο, δὲν ἦτο ἱκανὸς νὰ πράξῃ τὴν θυσίαν πάσι; ἄλλῃ; εὐτυχίας; πάσι; ἄλλῃ; φιλοδοξίας; καὶ ἔχε τὴν τιμιότητα νὰ δημολογήτῃ αὐτὸ μετ' εὐκρινείας:

— Ἀνθούλα — εἶπε μετὰ ταραχῆς δεινῆς — σὲ ἀγαπῶ καὶ θὰ σοὶ δώσω τὸ μεγαλειότερον τακμήριον τοῦ ἔρωτός μου ἀποποιούμενος τὴν θυσίαν, ἢν ἠθέλητα νὰ μοι κάμῃς. Ὅα ἀναχωρήτης πάραντα διὰ τὴν Μιδρίτην, διότι δὲν δύναμαι νὰ σε ἀππαύω, οὕτε νὰ σε ἀρήτω ἐδῶ αὐτὸν μόνον καὶ ἡτιμαζόμενον.

Αὕτη ἐθεώρησε αὐτὸν ἀπειθῶς καὶ δὲν ἀπεκρίθη· ἐφαίνετο ὅτι δὲν τὸν ἐνόησεν. — Ἄκουσον — ἐπανελάθει ὁ νεὸς μετὰ τρόπου ἡσυχου καὶ ταπεινώσεως τοῦς ὀφθαλμοῦς — δὲν δέχομαι τὴν ἀφροσιώσιν σου, διότι εἶμαι τίμιος, καὶ διότι θεὸς θέλω νὰ θυσιάσω τὴν ζωὴν σου, τὸ λαμπρὸν σου μέλλον, εἰς τὸ πάθος τὸ ὅποιον ἔγω διὰ σέ. Δὲν δύναμαι προτίει νὰ σοὶ δώσω πρὸ ἐμοὶ θεῶν ἄξιον σου. Ἀνθούλα, δὲν δύναμαι νὰ σε νυμφεύθῃ, καὶ δὲν θέλω νὰ σε παραλάβω ὡς ἐρωμένην μου. Μὲ ἔνοησες;

— Μάλιστα — ἀπεκρίνατο ἐγερθεῖσα

Ἦτο λίαν ὠγρὰ, ἀλλ' ἡ ἀπαθὴς φυσιογνωμία της οὐδὲν ἀπεκάλυπτεν ἐκ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς συμβαίνοντων. Ὁ μαρκήσιος, τεταραχμένος, ἐκστατικός, ἠσθάνθη ἐπὶ μίαν στιγμήν ἐξασθενήσαν τὴν ἀπόρατὴν του, ἔλαβε πόθον διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν πρὸ ὀλίγου ἠρνήθη, καὶ ἐπανέλαβε ταπεινοτέρᾳ τῇ φωνῇ:

— Μίαν ἡμέραν, Ἀνθούλα, θὰ μὲ ἐπέπληττες ἴσως διότι σὲ ἐφύλαξα· ἡ ζωὴ σου ὅμως εἶναι πολλὴ ὠραία, ὥστε νὰ ἐπιθυμήσῃς νὰ τὴν δώσῃς εἰς ἐμὲ μόνον. . . Ὑπαγε, Ἀνθούλα, ἐπίστρεψον εἰς τὴν τύχην, εἰς τὴν δόξαν. Σὲ ἀγαπῶ ἀρκετὰ ὥστε νὰ σε ἀφήσω.

— Μὲ ἀγαπᾷς, ἐπανέλαβεν ἡ νεάνις μετὰ φωνῆς συντετριμμένης, καὶ κατέλαβον αὐτὴν τὰ δάκρυα· ἐνόησε μετὰ τινος τρόμου, αἰσχύνης καὶ ἀπελπισίας ὅτι ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρωσ ἦν ἰσχυρότερος τῆς τύφωσ, τῆς τιμῆς. — ὦ Θεέ μου, — ἐψιθύρισε — μὲ σώσεις.

Ὁ μαρκήσιος ἐθεώρησεν αὐτὴν καὶ ἠσθάνθη ἀδυνατουσάν τὴν καρδίαν του. Ὁ κίνδυνος τῆς θέσεως ταύτης τὸν ἐτρόμαξεν· ἐφοβήθη μὴ δὲν δυνηθῆ νὰ μείνῃ τίμιος ἀνὴρ ἐπὶ τέλους· χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ προσφέρῃ μίαν μόνην λέξιν, ἐσήμανε ζωηρῶς. Ὁ Σιαβίλλης ἐφάνη παράυτα.

— Εἶπέ νὰ ζυζύξωσι τὸ ὄχημά μου· θὰ ἐπαναφέρῃς τὴν κυρίαν εἰς Μαδρίτην — εἶπεν ὁ Κ. δὲ-Ρίβιε.

Ὁ θαλαμηπόλος ὑπεκλίνατο καὶ ἐξῆλθεν. Ἡ δὲ Ἀνθούλα ἔμεινεν ὀρθία στηριζομένη ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ὁ μαρκήσιος βήματά τινα ἀπ' αὐτῆς· ἀμφότεροι εἰσώγων. Μετὰ παρέλευσιν δέκα λεπτῶν, ἅτινα ἀναμφιβόλως ἐφάνησαν αὐτοῖς ὀλόκληρος αἰωνιότης ἀγωνιῶν καὶ πόνων, τὸ βῆμα τῶν ἵππων ἀντήχησεν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς αὐλῆς. Τότε δὴ ὁ μαρκήσιος ἐτόλμησε νὰ πλησιάσῃ· εἶχε τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ὑγίαινε, Ἀνθούλα — εἶπεν — Ὑγίαινε διὰ παντός· εἶθε νὰ σε παρηγορήσῃ ἡ δόξα, ἔσο εὐτυχὴς καὶ εὐδαιμόνιος! . . Ὁ λαὸς θὰ σε περικυκλόνη πολλὴν καιρὸν, θὰ σε θαυμάζῃ καὶ θὰ σοι προσφέρῃ τὰς ὑποκλίσεις του· ἔχεις ἐνώπιόν σου μακρὸν καὶ λαμπρὸν μέλλον.

Ἐσιώπησε, κατακυριευθεὶς ὑπὸ τῆς ὀρμῆς καὶ σφοδρότητος τῆς συγκινήσεώς του. Ἡ δὲ Ἀνθούλα ὕψωσε πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμούς· ἔπειτα δὲ, χωρὶς οὐδ' ἓνα λόγον νὰ εἶπῃ ἐσφιγξεν ἐπὶ τῆς καρδίας της τὴν χεῖρα, ἣν ἔτεινε πρὸς αὐτὴν ὁ μαρκήσιος καὶ ἐξῆλθε μετ' ὀρμῆς. Ὁ Κ. δὲ-Ρίβιε, καταπεπληγμένος, τὴν καρδίαν ἔχων πληγωμένην, ἀνεφώνησε μετὰ πικρᾶς τινος λύπης:

— Ἀνθούλα! ἀγαπητὴ μου Ἀνθούλα! ἄ, ἔλαβα μίαν βάρβαρον γενναϊότητα. . .

Ἀλλ' ἐκεῖνη δὲν ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους. Μετὰ ἓν λεπτὸν τὸ ὄχημα ἐκυλιετο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Μαδρίτης.

Τῇ πρωτῇ τῆς ἐπιούσης, ἡ Ἀνθούλα, κατηφῆς,

βεβαρυμένη, θνήσκουσα, εἰσῆρχετο εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἡ Ἄννα Μύλλερ καὶ ὁ Καλδερῶν-δελά-Βάρκα εἶχον ἀγρυπνήσει καθ' ἅσπασαν τὴν νύκτα. Ἐδραμον πρὸς αὐτὴν, καὶ ἡ νεάνις, ἰδοῦσα αὐτοὺς προσερχομένους, ἔκλινε τὰ γόνατα. Ἡ ἀθλία μήτηρ ἀνήγειρε τὸ τέκνον της καὶ ἐνηγκαλίσθη αὐτὸ κλαίουσα· ὁ Καλδερῶν ἔλαβε τὰς χεῖράς της καὶ ἐβοήθησεν αὐτὴν διὰ νὰ ἀναβῆ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ Ἀνθούλα ἐκαθέσθη, τὸ μέτωπον στηρίζουσα ἐπὶ τοῦ κλειδοκουμβάλου καὶ τὸ πρόσωπον ἔχουσα κεκρυμμένον ἐν τῷ ὑπὸ δακρύων διαβρόχῳ ῥινομάκτρῳ της. Ἡ Ἄννα Μύλλερ, μετ' ἡν κεφαλὴν χαμηλωμένην, τὰς χεῖρας ἠνωμένης, ἐθεώρει αὐτὴν μετὰ κατηφοῦς ἀναισθησίας καὶ ἐκστάσεως.

— Τέκνον μου, — εἶπε τέλος ὁ Καλδερῶν μετ' ἀγῶνος — ἔπραξες ἐν μέγα σφάλμα, ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν δὲν τὸ ἔμαθε κανείς. . . ἐπανῆλθες ἐγκαίρως. . . Ἀνάλαβε τὸ θάρρος σου, ἡ μήτηρ σου σοὶ συγχωρεῖ, καὶ εὐρίσκεται ἀκόμη πολλὴ δόξα καὶ εὐτυχία εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον.

Ἡ Ἀνθούλα ἐδράξατο τῆς χειρὸς τῆς μητρός της, καὶ ἠσπάσθη αὐτὴν κλαίουσα· μετὰ τοῦτο δὲ, ὑψούσα πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέμμα σκυθρωπὸν καὶ δηλοῦν ἀπόφραξιν ζοφεράν καὶ ἀκλόνητον, εἶπεν:

— Ὁ κόσμος· τὸν ἀπαρνοῦμαι· ποτὲ δὲν θὰ με ἐπανιδῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. . . Τὸ στάδιόν μου ἐδῶ ἐτελείωσε. . . μητέρ μου, ἐπανῆλθον διὰ νὰ σ' ἀποχαϊρετήσω. . .

— Καὶ ποῦ θέλεις νὰ ὑπάγῃς; ἀνεβόησεν ὁ Καλδερῶν, πληγείς ὑπὸ θλίψεως ἅμα τε καὶ ἐκπλήξεως.

— Εἰς τὸ μοναστήριον — ἀπεκρίθη ἡ νεάνις· — εἰς τὸν Θεὸν μόνον θέλω ν' ἀφιερώσω τὸ ἐπιλοιπὸν τῆς ζωῆς μου.

— ὦ κόρη μου, — ἀνέκραξεν ἡ Ἄννα Μύλλερ· — τὸν ἠγάπας λοιπὸν πολλὴν, αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον; — Ὅσον εἶναι ἄξιος νὰ ἀγαπάται, μήτηρ μου — ἀπεκρίθη μετ' ἐκφράσεως ἀβρόχτου εὐκρινείας ἀδόλου καὶ ὑπερηφανείας — καὶ τῷ θείῳ ἤδη τελευταίαν περὶ τούτου ἀπόδειξιν.

Ἡ Ἀνθούλα εἰσῆλθε τῇ ἐπιούσῃ εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Καρμηλιτῶν, καὶ εἰς διάστημα ὀκτῶ ἡμερῶν δὲν ὤμιλου περὶ ἄλλου τινὸς ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἢ περὶ τοῦ παραδόξου τούτου γεγονότος. Ἡ Ἄννα Μύλλερ ἀπεχωρίσθη ἀνδρείως τὴν θυγατέρα της· ἐνόησε πλέον ὅτι ἡ τοσοῦτω βαθέως τραυματισθεῖσα ψυχὴ ἐκεῖνη δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ παρηγορηθῆ ἢ διὰ τῆς θρησκείας. Μολοντοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῇ ἐπὶ πολλὴν χρόνον εἰς τὴν θλίψιν τὴν προξενηθεῖσαν ὑπὸ τοιαύτης ἀπωλείας· ἀπέθανε, κληροδοτήσασα τὸ ἀριστούργημα τοῦ Μύλλερ εἰς τὸν Καλδερῶν, καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῆς εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς Μαδρίτης. Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ἡ Ἀνθούλα ἐχειροτονήθη μοναχῇ. Ὁ δὲ Καλδερῶν-

δελὰ-Βάρκα ἔκλαυσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸ ἀντικείμενον τοῦ τελευταίου ἐρωτός του. Πολλάκις εὗρισκον αὐτὸν καθ' ἑσπέραν, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν καρμηλιτῶν, μὲ τὰ δύο γόνατα ἐπὶ τῶν πλακῶν καὶ τὸ μέτωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν του — ἤκουε φωνὴν τινα, ἣτις ὑψοῦτο ἐκ τοῦ χοροῦ, ὁμοίᾳ πρὸς τὴν φωνὴν τῶν ἀγγέλων ὑμνούντων τὸν Θεὸν εἰς τὰς θρανίους οὐρανῶν.

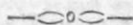
(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

(ΠΕΡΙ ΕΝΑΓΜΑΤΩΝ.)

(Συνέχεια.)

Κάλυμμα τῆς κεφαλῆς. — Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἰς ἐξαιρετικὰς μόνον περιστάσεις ἐκάλυπτον τὴν κεφαλὴν, τούτῃστιν ἐν πολέμῳ, ἐν περιηγήσει, ἐν ἀσθενείᾳ· τὸ αὐτὸ ἔπραττον καὶ οἱ Γαλάται. Ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ Καρόλου τοῦ ὀγδόου εἰσῆχθη γενικῶς ἡ χρῆσις τῆς ἀναδέσμης.

Ἐν τῇ βρεφικῇ ἡλικίᾳ ἀναγκαιοτάτη εἶναι ἡ προφύλαξις τῆς κεφαλῆς πρὸ πάντων ἕνεκα τῶν συχνῶν πτώσεων τῶν προσρρομένων ἐκ τοῦ ἀσταθοῦς βαδίσματος, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ πιέζεται ἡ κεφαλὴ διὰ τῆς μεγάλης σφίγγεως τῆς ἀναδέσμης. Τὸ κάλυμμα μεγαλειτέρου παιδιοῦ ὀφείλει νὰ εἶναι ἐλαφρὸν, ὡς παραδείγματος χάριν πῖλος ἐξ ἀχύρου ἢ ἐκ διαφόρων ὑφασμάτων· ἀλλὰ τὴν νύκτα πρέπει τὸ κάλυμμα νὰ εἶναι ἐξ ὑφάσματος λεπτοῦ δεδεμένου διὰ ταινίας ὑπὸ τὸν πῶγωνα. Ἐν τῇ ἐφηβικῇ ἡλικίᾳ διακοιτεῖται ἀπ' ἀλλήλων τὸ κάλυμμα τῆς ἡμέρας καὶ τὸ τῆς νυκτός. Ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν χρῆσις τοῦ ὑψηλοῦ καπέλλου, εἶναι ἀνεπιτυχής· διότι τὸ κάλυμμα τοῦτο βαρὺ καὶ ἄχαρι καλύπτει ἀτελέστατα τὴν κεφαλὴν, δὲν δύναται νὰ προφυλάξῃ καλῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, δὲν προφυλάττει τὰ ὄτα καὶ πιέζει τὸ μέτωπον. Τὰ ἡμέτερα γέσια καίτοι ἔχοντα ἐλλείψεις τινὰς εἰσὶ πολὺ προτιμότερα τῶν καπέλλων. Ὁμοίως καὶ οἱ κατὰ τὸ θέρος ἐν χρῆσει πῖλοι ἐξ ἀχύρου ἢ ἐλαφρῶν ὑφασμάτων εἰσὶ προτιμότεροι. Ἐν καιρῷ νυκτός ἐὰν δὲν ἴσουςιθισεν ὁ ἐφηβὸς ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας νὰ κοιμᾶται μὲ γυμνὴν τὴν κεφαλὴν πρέπει νὰ περιτυλίξῃ τὴν κεφαλὴν του διὰ βαμβάκερου ὑφάσματος. Οἱ γέροντες ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι πλέον κόμην πρέπει νὰ προφυλάξωσι κάλλιον τὴν κεφαλὴν των ὥστε νὰ ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ κεφαλαλγίαν ἀκατάπαυτον, ἀπὸ χρονικὴν συνάγγην, ἀπὸ ὀδονταλγίαν, ἀπὸ ἐξασθένειαν τῆς ὄρασις καὶ ἀπὸ ὀφθαλμικὴν δυσίατον· τὴν νύκτα δὲ οἱ γέροντες πρέπει νὰ φορῶσιν

καλύπτραν βαμβάκεράν. Περὶ τῶν καλυμμάτων τῶν γυναικῶν ἐν καιρῷ ἡμέρας δὲν ἔχομεν νὰ εἰπώμεν τι, διότι ταῦτα συνεχῶς μεταβάλλονται κατὰ τὴν μόδα, μετὰ τῆς ὁποίας ἡ ὑγιεινὴ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν· εὐτυχῶς ὅμως ἡ μακρὰ καὶ πυκνὴ κόμη τῶν γυναικῶν ἀπαλλάττει αὐτὰς ἐν μέρει ἀπὸ ἀσθενειῶν, τὰς ὁποίας δύναται νὰ ἐπιφέρει ἡ μεταβολὴ τῆς ἀτμοσφαιρῆς καὶ ἡ ἐνεργεία τοῦ ψύχους.

Λαιμοδέτης. — Ἡ συνήθεια τοῦ λαιμοδέτου εἶναι νεωτάτη, ἀρχομένη μόλις ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος· πολλοὶ λαοὶ ἰδίως θερμῶν κλιμάτων, ὡς οἱ ἀνατολικοὶ, δὲν παρεδέχθησκον αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο αἱ φλογώσεις τοῦ φάρυγγος καὶ τοῦ λάρυγγος εἰσὶ παρ' αὐτοῖς σπανιώταται. Οἱ σκληροὶ καὶ δύσκαμπτοι λαιμοδέται, πιέζοντες τὸν λαιμὸν, προξενούσι πολλὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς γέροντας, διότι ἡ πίεσις αὕτη δυσκολεύει τὴν κυκλοφορίαν εἰς τὰς φλέβας καὶ ἀρτηρίας τοῦ λαιμοῦ, καὶ οὕτω παράγεται πληθώρα ἢ αἰμορραγία τοῦ ἐγκεφάλου· διὰ τοῦτο οἱ λαιμοδέται πρέπει νὰ εἶναι μαλακοὶ καὶ νὰ προξενῶσι θερμότητα.

Ἐνδύματα τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν μελῶν. — Οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ μετεχειρίσθησαν καὶ μεταχειρίζονται ἐνδύματα πλατέα, ἐξ ἐναντίας δὲ οἱ Ἑυρωπαϊοὶ πρὸ πολλῶν αἰῶνων ἀκαταπαύστως στενεύουσι τὰ ἐνδύματά των ὥστε νὰ ἐσφραμύσωσιν αὐτὰ ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ σώματός των. Ἡ μάλλον ἐνδιαφέρουσα μεταβολὴ ἡ εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ χρῆσις τῶν ἀσπροβρόυχων ἢ συνήθεια αὕτη ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου ἢ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, μόλις μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν ἐγενικεύθη· ἕνεκα δὲ τῆς χρήσεως τῶν ἀσπροβρόυχων ἠλαττώθη ἡ χρῆσις τῶν λουτρῶν, ἅτινα ἐν τῇ ἀρχαιότητι καθίσταντο ἀναγκαιοτάτα· διότι παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς Ῥωμαῖοις ἐχρησίμευον ταῦτα διὰ νὰ ἀπαλλάττωσι τὸ δέρμα ἀπὸ πάσης ῥυπαρότητος παραγομένης ἐκ τῆς ἀδηλοῦ διαπνοῆς, ὅπερ τὴν σήμερον κατορθοῦται διὰ τῶν ἀσπροβρόυχων.

ὑποκάμισον. — Τὸ κυριώτερον τῶν ἀσπροβρόυχων εἶναι τὸ ὑποκάμισον, οὗτινος τὸ σχῆμα ποικίλλεται καθ' ἑκάστην· κατασκευάζεται ἐκ λινοῦ ἐκ κανάβους καὶ ἐκ βάμβικος, καὶ ὀφείλει νὰ μὴ εἶναι οὔτε πολὺ λεπτὸν οὔτε πολὺ γονδρὸν. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὑποκαμίσου πρέπει νὰ εἶναι συχνωτάτη δύο ἢ καὶ τρεῖς φορές τὴν ἑβδομάδα· πρέπει δὲ, τὸ ἐν καιρῷ νυκτός ὑποκάμισον νὰ εἶναι διάφορον τοῦ ἐν κενρῷ ἡμέρας, διότι τοιοῦτοτρόπως φορεῖ τις πάντοτε τὸ ὑποκάμισον στεγνὸν καὶ ἀπηλλαγμένον τῶν παραγομένων ἐκ τῆς ἐκκρίσεως τοῦ δέρματος ῥυπαρότητων.

Βρακίον. — Τὸ βρακίον χραιομεύει διὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν κοιλίαν καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος. Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἐξαρτᾶται τὸ βρακίον δι' ἱμάντων ἀπὸ τῶν ὤμων εἶναι πολὺ προτιμότερον τῆς

συνήθειας του δένειν τὸ βρακίον κάτωθεν τοῦ θώρακος διὰ ζώνης· διότι τοιοῦτοτρόπως ἀπὸλλυτομέθρα ἐκ πολλῶν δυσχερῶν συνεπειῶν, ὅποια εἶναι ἢ πίεσις τῆς βράσεως τοῦ θώρακος, ἢ κώλυσις τῆς ἐλευθέρου αὐτοῦ ἀναπνοῆς, ἢ δυσκόλευσις τῆς ἀναπνοῆς, καὶ ἢ διατάραξις τῆς γυνεῖσεως. Τὸ πλατὺ βρακίον ἔχει ἄλλα δυσάρεστα, διότι δι' αὐτοῦ εἰσέρχεται ἀπὸ ψυχραίνων τὸ σῶμα.

Ἐσώθρακον.—Χρησιμεῖ διὰ τὴν καθαριότητα, διότι ἀπορροφᾷ τὰς ρυπαρότητας τὰς προερχομένας ἐκ τῆς ἐκκρίσεως τοῦ δέρματος καὶ οὕτω φυλάττει καθαρὸν τὸ βρακίον, τὸ ὅποιον εἶναι συνήθως ἐξ ἐριούχου ὑδάσματος μὴ πλουνομένου σπυγγῶς.

Ἐπενδύτης. (Γαλέκι) — Τοῦτο ἐκπληροῖ ὡς πρὸς τὸν θώρακα ὅ,τι ἐκπληροῖ τὸ βρακίον ὡς πρὸς τὰ κάτω μέρη τοῦ σώματος.

Ἐνδύμα.—Τὸ ἐνδύμα χρησιμεῖ διὰ προστασίας· τοιαύτας ὁποῖας καὶ ὁ ὑπενδύτης, ἀλλὰ γενικωτέρας καὶ ἐπωφελεστέρας, διότι σκεπάζει τὸν θώρακα καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν καὶ συγχρόνως τὴν μέσην, τοὺς ὤμους καὶ τὰ ἄνω μέρη τοῦ σώματος. Ἡ μόνη εἰς τὸ ἐνδύμα ἔλλειψις ὑπάρχει ὅτι καὶ χειρῖδες αὐτοῦ εἶναι στενόταται.

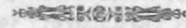
Ἐπενδύτης. — Ἐπειδὴ ἐν καιρῷ ψύχους καὶ αἰρηνθίας μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας τὸ ἐνδύμα μόνον δὲν ἐξαρκεῖ νὰ προσφυλάξῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ ψύχους τῆς ἀτμοσφαιράς, ἐφευρέθη ὁ ἐπενδύτης, ὅστις κατασκευάζεται κοινῶς ἐξ ἐριούχου ὑδάσματος, εἰς τὸ ὅποιον προστίθεται καὶ ἕτερον ὑδάσμα διὰ νὰ καταρτίσῃ αὐτὸ παχύτερον καὶ θερμότερον. Ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ μεταχειρίζονται τὸν ἐπενδύτην δι' ἄλλον σκοπὸν· κατασκευάζουσιν αὐτὸν πλατύτατον ἐκ μαλλίου λευκοῦ λεπτοῦ καὶ μαλακοῦ διὰ νὰ ἀπομονώσῃ τὸ σῶμα καὶ νὰ προσφυλάξῃ αὐτὸ ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Χειρῶν κτα.—Αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες ἔχουσιν ἰδιαιτέρα ἐνδύματα. Διὰ τὰς χεῖρας εἶναι τὰ χειρόκτια προωρισμένα νὰ προσφυλάξωσι τὴν μαλακότητα καὶ λεπτότητα τοῦ ὄrganου τῆς ἀφῆς, καὶ συγχρόνως νὰ διατηρῶσι ἐναντίον τοῦ δρυμῶς ψύχους τὸ δῆμα τῶν μερῶν τούτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων παράγονται ἐκ τοῦ ψύχους πληγαὶ μέγιστον προξενούσασιν πόνον.

Περικνημίδες.—Τούτων χρῆσις γίνεται γενικῆ ὁ προωρισμὸς αὐτῶν εἶναι πρῶτον νὰ προσφυλάττωσι τὰς κνήμας καὶ τοὺς πόδας ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ψύχους καὶ τῶν μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαιράς, καὶ δεύτερον νὰ ἀπορροφῶσι πάσας τὰς ρυπαρότητας τὰς περὶ αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐκκρίσεων τοῦ δέρματος εἰς τὰ κάτω μέρη. Ὀφείλει δὲ τὶς συγχρόνως νὰ μεταλλάξῃ αὐτὰ.

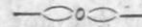
Ἐπενδύματα.—Αὐτὰ εἶναι προωρισμένα νὰ προσφυλάττωσι τοὺς πόδας ἀπὸ ἐξωτερικῆς προσ-

βολῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἰσορροπίαν τοῦ σώματος. Πρέπει ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ εἶναι στερεὰ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὀλίγον εὐκαμπτα, νὰ μὴ εἶναι δὲ πολὺ στενὰ, διότι τότε προξενούσι τύλους. (Ἀκολουθεῖ.)

ΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΗΝ ΕΠΤΑΕΤΗ ΦΑΣΙΝ ΗΛΙΚΙΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ.

(Συνέχεια ἀριθ. ΙΕ.)

Τον. Ἐπιμῶς ἡλικία. — Ἀπὸ τοῦ 43ου—49ου ἔτους. — Ἡλικία τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀποκτᾶν. — Ἡλικία τῆς σοφίας καὶ τοῦ λόγου. — Ἡ ἀγάπη τῆς ἰδιοκτησίας, ἥτις ἤρξατο κατὰ τὴν προηγουμένη ἐποχὴν, κρατῆνεται νῦν ἐτι μᾶλλον. Φθάσας εἰς ταύτην τὴν φάσιν, ἥτις ἐστὶν ὁ ἀπογειότατος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀσπὴρ, ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει ὅλας τὰς ἡδονὰς, τὰς ἐπιτυχίας, ὡσπερ γνωρίζει τὰς λύπας καὶ τοὺς βεμβασμούς. Λαμβάνει ἐν γένει ἑαυτῷ θέσιν τινα' ἀποκτᾷ πλοῦτον διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ, ὀφείλει πλέον νὰ ἐπιναπαυθῇ. Ὁ λόγος λέγει αὐτῷ ὅτι πρέπει νὰ ἀπολαύῃ τῶν κεκτημένων, ἀναμνησθεὶς ὅτι τὰ ἔτη ἄρχονται βυθίζοντα τὴν κεφαλὴν του, καὶ ὅτι ἡ ἡλικία τῆς ἐπιστροφῆς δὲν εἶναι μεμακρυσμένη, προσκολλᾶται εἰς τὰς ἡσυχίας οἰκογενειακάς ἀπολαύσεις, τὰς μόνας, αἰτινες δὲν συνεπύγονται λύπας. Τότε, σκέπτεται ὀρθῶς ἐὰν ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ λόγου, εἶναι σοφός, ἐὰν ἀφιερῶσῃ τὴν πειρὰν του εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του, καὶ εἰς τὴν παρασκευὴν μέλλοντος εὐτυχοῦς δι' αὐτὰ. Ἡ εὐτυχία, ἢν ὑφίσταται ἐπὶ τῇ ἀξίᾳ ἐκτελεῖται τοῦ σταδίου του διὰ τῆς προμηθείας ὠφελίμων τῇ ἐπικρατεῖα πολιτῶν, ἔσται ἡ ἡδυτέρα αὐτοῦ ἀναταμιεῖ. Ἐὰν, ἀληθινῶν τὰ καθήκοντα, ἄπερ τὸν καθιστῶσιν ἀλληλέγγυον τῆς κοινωνίας, φέρεται ἄλλως, ἢ πικρία καὶ αἰ θλίψεις ἔσονται ἢ ποιή του.

8ον. Παραμάζουσα ἡλικία. — Ἀπὸ τοῦ 50ου—58ου ἔτους. — Ἡλικία τῶν σκέψεων. — Τὸ προβλεπτικὸν, ἢ φρόνησις καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀναπίστεως χαρακτηρίζουσι ταύτην τὴν φάσιν τῆς ὑπάρξεως. Ὁ ἄνθρωπος, ἐξηνητημένος ὑπὸ τῶν ἐργασιῶν του, ἀποτυχῶν πολλάνικς τῶν ἐλπίδων του, ἐπανέρχεται πολλάνικς κεμηκῶς ἀπὸ τὸ ταξιδίον τῆς ζωῆς· ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Εὐτυχῆς ἐὰν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ τὰ μέσα τῆς εὐζωίας καὶ ἡσυχίας. Τὰ αἰσθητὰ πάθη δὲν κατισχύουσι πλέον τῆς ψυχῆς τοῦ πενηκοντούτου, οὕτινος τὰς πράξεις διευθύνουσιν ὁ λόγος καὶ ἡ φρόνησις· ἄλλοτε τῆν τολμηρὸς, ἐπιχειρηματικῆς, θρασυῆς μάλιστα, νῦν δὲ μὴ περισκεμμένους, φοροδοτῆς καὶ ἐνεργῶν μεθ' ὑπερ-

βολικῆς ἐπιφυλάξεως. Ἐπιφειλεῖται ἐκ τῶντου παρελθόντος μαθημάτων, ὅπως διευθύνῃ τὸ μέλλον. Ἡ φαντασία του ψυχροῦται, τὸ πνεῦμα ἀπόλλυσι τὴν ζωηρότητα αὐτοῦ, τὴν εὐχνοῖάν του. — Αἱ τρίχες ὑπολευκάνονται, αἱ ῥυτίδες ἄρχονται ἰκοιλαινόμεναι, τὸ σῶμα ἐξασθενούμενον· αἱ αἰσθήσεις ἀμβλύνονται, χάουσι τὴν ἀβρότητα των. Ὁ φθάσαι εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην πρέπει νὰ ἀναμνησθῇ ὅτι προσεγγίζει εἰς τὸ γῆρας, καὶ ὅτι, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐλαττώσῃ τὰς τοῦ γῆρατος ἀσθενείας, ποίπει νὰ ἦ ἐγκρατῆς εἰς πάντα, ἢ φρόνησις καὶ ἢ σοφία νὰ συμβουλευώτι καὶ νὰ διατάττωσιν εἰς αὐτὸν τοῦτο.

9ον. Πρῶτον γῆρας. — ἀπὸ τοῦ 57ου—65ου ἔτους· ἡλικία τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῶν θλίψεων. — Αἱ φροντίδες, αἱ ἀνησυχίαι, ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος, αἱ πικρίαι τοῦ παρόντος πληροῦσι ταύτην τὴν ἐνάτην φάσιν, ἢν δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν ὡς τὸ θέρος τῆς ζωῆς. — Αἱ δυνάμεις παρακμάζουσι, ἡ καρδία ψυχραίνεται, αἱ τρίχες λευκάνονται, οἱ ὀδόντες πίπτουσι, τὸ σῶμα λυγίζεται, ἡ εὐθυμία ἀπόλλυται καὶ ὁ χαρακτήρ γίνεται σποῦδαῖος. Τότε κατὰ τὴν κρῆσιν τοῦ ἀτόμου, κατὰ τὰν κοινωνικὴν θέσιν του, κατὰ τὴν κατάστασιν τῆς υγιείας ἢ τῆς ἀσθενείας, ἡ ὑπαρξὺς παρέρχεται κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον ἡσσουσι, κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον βεβαιωμένη. Αἱ ὥραιαι τῆς ἡμέρας τοῦ παρελθόντος ἐπανέρχονται εἰς τὴν μνήμην. Τότε ἦν νέος, πλήρης δυνάμεως καὶ υγιείας· νῦν, εἶναι γέρον, ἀσθενῆς, καὶ εἰς ἀπείρους ὑποκείμενος ἀδιαθεσίαι· εἶχεν ἡμέρας ἐρησιασμούς, ὥρασι διαχύσεως· οὐδὲν νῦν περιπλέον ἐκ τῶν ὥραιων τούτων ἡμερῶν, πλὴν τῆς θλίψεως, ἣτις περιτρώγει, καὶ ἦν ἀδύνατον νὰ ἀποδιώξωμεν οὐδὲν . . . φεῖ! Αὐταὶ αἱ μεμακρυσμέναι ἀναμνήσεις καταπολιοροῦσιν ἐπιμόνωσι τὴν ἰδέαν τοῦ ἐξηκοντούτου, ἀποβόρφοσιν ὀλοκλήρου ὥρασι, τὸν ἐνασχολούσι καὶ τὸν θλίβουσι. Αἱ ἡδοναὶ ἐσβέσθησαν πλέον, ὁ ἔρωσι . . . Ὁ ἔρωσι. Εἰς ταύτην τὴν λέξιν, τὴν ἀναμνησκουσαν αὐτῷ τοσοῦτον ὥρασι· στιγμῆς, τὸ ἀτόμῳ του σκιρτῆ! . . . ὦ! Ὁ ἔρωσι. . . ἡ νεότης ψιθυρίζει μετὰ μειδιάματος ἀδυναμίας ἐπὶ τῶν χειλέων του. . . ἡ νεότης. . . ὁ ἔρωσι! Εἶτα κύπτει θλιβερῶς, καὶ ἀπὸ τὸ ἐστενοχωρημένον στῆθος του ἀρτῆσι μακρὸν ἀναστεναγμόν. Τοιαῦτα εἶναι αἱ ἐπανερχόμεναι ὀκληραὶ ἀναμνήσεις, ὅπως ἐπασχολήσωσι τὴν ἰδέαν του, διεγείρωσι τὰς θλίψεις του. Αὕτη ἡ ἐνάτη φάσις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι ἡ μάλλον κοπιώδης, ἐπειδὴ, ἀφ' ἐνὸς αὕτη προσεγγίζει τῇ νεότητι, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ γῆρας· ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι εἰστέ γέρον, ἀλλ αἰσθάνεται ὅτι ἐκάστη ἡμέρα τῷ ἀφαρπάζει τὰ προνόμια τῆς ἀνδρῆς ἡλικίας. Εἰς τὴν ἐπομένην ἡλικίαν ὁ ἀνοήσῃ ὅτι τὸ ἀτόμῳ του τελειώνει ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτι ὑποκείται, καθῶς καὶ ὅλα τὰ ὄντα, εἰς τοὺς ἀμεταβλήτους τῆς φύσεως νόμους.

10ον. Δεύτερον γῆρας. — Ἀπὸ τοῦ 64ου—70ου ἔτους. — Ἡ γενικὴ φυσιογνωμία ταύτης τῆς δεκάτης φάσεως ἔχει μεγάλην μετὰ τῆς προηγουμένης ὁμοιότητα· ἡ μόνη διαφορὰ ὑπάρχει ἐν τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀδυναμιῶν, τῶν κόπων, καὶ δυσπαρασκευῶν. Ὁ χαρακτήρ τοῦ γέροντος γίνεται δυσχερέστερος· ἡ σκυβαρῆ του διαθέσις ἀποκαθίστησιν αὐτὸν ἀπαιτητικώτερον διατάττει καὶ θέλει ταχέως νὰ ὑπακούηται· ὀριγίζεται, ἀγανακτεῖ, ἐὰν βραδύνωσι νὰ ὑπακούωσιν αὐτῷ. — Ὁ κύκλος τῶν ἡδονῶν του, τῶν τέρψεων του στενοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ ἡδονὴ τῆς τραπέζης, τῷ μένει ἀκόμη, ἐνὸσφ τὰ πεπτικὰ αὐτοῦ ὄργανα ἐν καλῇ εὐρίσκονται καταστάσει· ἡ ἡδονὴ τοῦ περιπάτου, ἐνὸσφ αἱ κνημαὶ του ἀπληλαγμέναι εἰσὶ τοῦ κόπου καὶ τῶν πόνων· ἡ ἡδονὴ μιᾶς κοινωνικῆς φίλων, συμπαιθούτων πρὸς τὸν χαρακτήρα του, μετ' ὧν συνδιαλέγεται περὶ τῶν τέρψεων τοῦ παρελθόντος καὶ τῶν πικριῶν τοῦ παρόντος, ἐὰν δύναται νὰ κάμῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ φίλους. — Ὁ ἐβλομηκοντούτης εἶναι ἐνίοτε ἀνεξίτητος, φθονερὸς, ἐπικρίνει τὴν νεότητα, ἣτις διασκεδάζει, ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ συμμερισθῇ τὰς διασκεδάσεις αὐτῆς· εὐρίσκει αὐτὴν ἀσωτον, τεταραγμένον, ἐπειδὴ θέλει νὰ τὴν βλέπῃ οἰκονόμον καὶ γαλήνιον ὡς αὐτόν· ἀλησμονεῖ ὅτι ὑπῆρξε νέος καὶ ὅτι αἱ διασκεδάσεις αὐταὶ αἴτινες τῷ εἶναι ὀκληραὶ ἦσαν ποτὲ αἱ ἐαυτοῦ· ὁ ἐγωισμὸς εἰσχωρεῖ εἰς ἀπάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις. — Αἱ νοερὰ αὐτοῦ δυνάμεις ἐλαττοῦνται, αἱ ἐνέργειαι τοῦ σώματος του βραδύνουσι, τὰ ἐντόσθια του γίνονται ὀκηρα, τὰ μέλη του σκληρύνονται, τὸ σῶμα του λυγίζεται, αἱ δυνάμεις του ἐλαττοῦνται καθ' ἡμέραν, βαδίζει πρὸς τὸ ἔσχατον γῆρας. Ὅπως προλάβῃ τὰς ἀταξίας τῆς υγιείας του, περιστοιχίζεται ἀπὸ φροντίδας μικρολόγου· ἀναφέρει τὸ πᾶν εἰς ἑαυτὸν, ὀλίγον προσέχων εἰς τοὺς ἄλλους, ἀφ' ὧν τοῦλάχιστον ἀπαιτεῖ τὰς μεγαλειτέρας περιποιήσεις. Ὑποκείμενος εἰς πολλὰς ἀδιαθεσίας καὶ ἀδυναμίας, θέλει νὰ πιστοποιήσῃ ἡμᾶς ὅτι δὲν εἶναι ἰσχυρῶς προσκεκολλημένος εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἐν τοσοῦτῳ, μολοντί εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου ἐστίν, προσηλοῦται εἰς αὐτὴν καὶ φοβεῖται νὰ τὴν ἀφήσῃ.

11ον. Ἀπὸ τοῦ 71ου—91. — Ἡ ἡλικία τῆς δυσπιστίας, καὶ πρὸς τοὺς πολλοὺς τῆς καυχητολογίας. Αἱ αἰσθήσεις εἶναι λίαν ἐξασθενισμέναι καὶ τινες μάλιστα ἐξέλιπον. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐσχατογῆρου δὲν βλέπουσιν εὐκρινῶς τὰ ἀντικείμενα· κατὰ τὰ τὰ ὄρα εἶναι δυσήκοοι, ὥστε λίαν ἰσχυρῶς πρέπει νὰ ὁμιλήσῃ, ἵνα ἀκουσθῇ. Ἐπειδὴ ἡ ἀβεβαιότης τῶν αἰσθήσεων καθίστησιν αὐτὸν ὑποκείμενον εἰς πολλὰς πλάνας, δυσπιστεῖ εἰς τε τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐπὶ μᾶλλον εἰς τοὺς ἄλλους. Παρὰ τοὺς πλείστοις τούτων ἐγείσεται ὁ ἐγωισμὸς, καὶ ἀγαπᾷ νὰ ὑπεργνωμιάσῃ τὸ

παρελθόν των γίνονται μεγαλύτεροι, γενναιότεροι, πλουσιώτεροι, τακτικώτεροι ἢ ὅτι ὑπῆρξαν ποτε, προσθέτουσιν εἰς τὴν ζωὴν των ἐπεισόδια οὐδέποτε ὑπῆρξαν· λέγουσιν ἑαυτοὺς μᾶλλον τὴν ἡλικίαν προκεχωρημένους, ἢ ὅτι εἰσὶ πραγματικῶς· καὶ ἔπαν τουτὶ πράττουσιν, ὅπως ἐφελκύσασιν σέβας, ὅπως τύχῃσι θωπευτικῶν λόγων· διότι ἀγαπῶσι τὸν ἔπαινον, καὶ ἡ περιφλαυτῖα των κολακεύεται ἀπὸ τὸ σέβας, ὅπερ τοῖς ἀποδίδουσιν.

12ον. Μακροβιότης. — Ἀπὸ τοῦ 92ου — 98ου ἔτους. — Ἡλικία τῆς ἀδιαφορίας. Οἱ δύο πόλοι τῆς ζωῆς, ἡ παιδικὴ ἡλικία καὶ τὸ βῆθ γῆρας, προσεγγίζουσι, συγχέονται· ἀλλ' ὑπάρχει αὕτη ἡ διαφορὰ, ὅτι παρὰ τῆ μὲν τὸ πᾶν αὐξεται καὶ ἀναπτύσσεται, ἐν ᾧ παρὰ τῆ ἄλλῃ τὸ πᾶν ἀπόλλυται καὶ βαίνει εἰς τὴν καταστροφὴν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ταύτης τῆς φάσεως, ὁ γέρον γίνεται παλιμπαι· ὑποχρεούμεθα νὰ στηρίζωμεν τὰ κλονούμενα βήματά του, νὰ ἐπαγρυπνώμεν εἰς τὰς ἀνάγκας του, καὶ νὰ πληρώμεν αὐτὰς, ὡς περ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς. Ἀπασα αἰ αἰσθήσεις εἶναι ἱκανῶς ἐξησθενημέναι· ἡ ὄρασις ταραττεται· ἡ ἀκοὴ ἀπαιτεῖ ἰσχυρὰν τινα πληξίν, ὅπως καταλάβῃ καὶ διακρίνῃ τοὺς ἤχους· ἡ αἰσθητικότης ἐλαττοῦται, τὸ σῶμα μαραίνεται, ψυχραίνεται· Ἡ νοερά ζωὴ εἶναι σχεδὸν εἰς τὸ μηδὲν περιορισμένη· ὡστε ὁ γέρον φθάσει εἰς τὰ τελευταῖα τῆς ὑπάρξεως ὄρια, δὲν ζῆ πλέον, ἀλλὰ ζῆ φυτικὴν ζωὴν, ἀπὸ ταύτην δὲ τὴν κατάστασιν τῆς ἀδρανείας τοῦ ὅλου ὄργανισμοῦ θέλει ὑπὸ μόνου τοῦ θανάτου διακοπῆ.

13ον. — Ἀπὸ τοῦ 99ου — τοῦ 105 ἔτους καὶ ἐπέκεινα. Αὕτη ἡ παράτασις τῆς ζωῆς, εἰ καὶ ἦτον σπανία ἢ ὅτι θεωροῦσιν αὐτὴν, εἶναι ἐξαιρέσις ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ· αὕτη ἀπαιτεῖ συνθήκας ἠθικὰς τε καὶ φυσικὰς συγκεκολλημένας εἰς μικρότατον ἀριθμὸν ἀτόμων. Κατὰ ταύτην τὴν φάσιν τὴν τελευταίαν ὄλων, ἡ ἀκοὴ, ἡ ὄψις, ἡ ἀφῆ, ἡ ὄσφρησις, καὶ ἡ γεύσις ἀποκλείονται διαδοχικῶς τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων· τὸ ἄτομον φαίνεται ξένον εἰς πάντα τὰ περίεξ αὐτοῦ· φθάνει εἰς ταύτην τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν μηδανότητα, ἢν καλοῦσι παιδικὴν ἡλικίαν τῶν γερόντων. Ἡ ζωὴ, φῶς μόνον εἶναι ἐξηντλημένον, ἀσθενὴ διαχέον λάμψιν, ἐκπνέον βαθμηδὸν μέχρις οὐ σβεσθῆ. Τὸ παιδίον γεννᾶται ἄνευ τῆς γνώσεως, καὶ ὁ ἑκατοντούτης ἀποθνήσκει ὁμοίως, διότι, κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας δὲν γνωρίζει τὴν ὑπαρξίν του.

Οἱ ἑκατοντούται· φθάνουσι, διὰ τῶν διαδοχικῶν καικανονικῶν μεταβάσεων, εἰς ταύτην τὴν μακροβιότητα, ἣτις ἐστὶν ἐν προνόμιον τοῦ ὄργανισμοῦ των· ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς σθέννυται, ἀφοῦ διέλθῃ τὴν ἑκατοντάδα τινῶν ἐτῶν· ὁ δὲ μικρότερος ζῆ ἔτη τινὰ περιπέλον· τελευταίον, τινὲς ἐκτείνουσι τὸ στάδιον των μέχρις ἐνὸς αἰῶνος καὶ ἐνὸς

τετάρτου αὐτοῦ, μέχρις ἐνὸς καὶ ἡμίσεως. Ἀλλ' αὗται αἰ ἐξαιρέσεις εἰσὶν ἀπολύτως σπάνιαι καὶ ὑποκείμεναι εἰς ἀμφιβολίαν. Ὡς πρὸς τὰς ὑπάρξεις δὲ διακοσίας καὶ τριακοσίας ἐτῶν, πρέπει νὰ ἀπορρίψωμεν αὐτὰς εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν μύθων. Οἱ φυσιολόγοι καὶ οἱ σπουδαῖοι τῶν ἀνθρώπων, ἀρνοῦνται τὴν ἀκρίβειαν καὶ πραγματικότητα τούτων, καὶ σκέπτονται ὀρθῶς, ὅτι εἶναι ἠπατημένοι οἱ λέγοντες τοῦτο καὶ ὅτι ὑπάρχει λάθος ἐν τῷ ὑπολογισμῷ των ἐτῶν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Κ. ΠΑΗΘΟΝΙΑΗΣ.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΙΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΥΤΗΣ ΕΝ
Τῇ ΑΝΑΤΟΛΙΚῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

ΓΙΟ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΤΟΥΡΤΖΑ.

Ἡ ἀλήθεια ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην αὐτῆς ἔνοιαν δὲν δύναται ἄλλως νὰ ἐκδηλωθῆ, εἰ μὴ ὡς ἡ παράστασις τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων. Ἡ ἀλήθειά ἐστὶν ἀπόλυτος μόνον ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐστὶν ἡ ἀρχὴ πάσης ὑπάρξεως. Πρὸς τὸν ἄνθρωπον δὲ ἡ ἀλήθεια καὶ πᾶσα ἄλλη ἀφρημένη ἰδέα ἐστὶν αἰετοποτε σχετικὴ διὰ τε τὰς ἀπέριους διαστάσεις, τῆς οὐσίας, ἢν αὕτη ἐμφαίνει, καὶ διὰ τὰ στενὰ ὄρια, ἐν τὸς τῶν ὁπίων περιορίζονται αἱ δυνάμεις τοῦ παρατηρητοῦ. Τὰ ὄρια ταῦτα συνεστάλησαν ἐτι μᾶλλον μετὰ τὴν ἀρχικὴν πτώσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐπεκτείνονται δὲ ἢ συνέκονται κατὰ μέτρον τῆς ἠθικῆς τελειότητος ἐκάστου. Ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ὄργανικῶς βεβλαμμένος, εἴτε ἐξησθενικῶς ὑπὸ τῆς καταχρήσεως, εἴτε ἐπιπροσθούμενος ὑπὸ πυκνῶν καὶ κακοποιῶν χυμῶν, μῆτε νὰ ἀποβλέψῃ μῆτε νὰ ὑποφέρῃ δύναται τὸ δεῖν τοῦ ἡλίου φῶς. Ἡ ἀκτὶς ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου ὄργανου σχετικῶς μόνον, τὸ ἀμυδρὸν καὶ ὠχρὸν φῶς τοῦ λύχνου ἀρκεῖ, ἵνα θαμβήσῃ τοὺς εἰς τὰ σκότη τῆς εἰρηκτῆς ἐθισθέντας ὀφθαλμούς. Παρὰ ταῦτα δὲ ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐγκαυχήθῃ ὅτι γινώσκει τὴν ἀλήθειαν, παρ' ἐφ' ὅσον πράττει σύμφωνα τῇ δικαιοσύνῃ ἀπαρράλλακτως ὅπως ἐν τῷ συνῆθει βίῳ ἐπὶ τοσοῦτον κατέχει τις οἰκονομῶς θεωρίαν, ἐφ' ὅσον γινώσκει, βούλεται καὶ σπεύδει νὰ ἐφαρμώσῃ αὐτὴν ἐν τῷ βίῳ. Ταῦτα λέγοντες δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι πολλοὶ διὰ τῆς ἐργασίας κατορθοῦσι νὰ γνωρίσωσι καὶ ἐνσαρκωθῶσι ἀριθμὸν τινα ἀληθειῶν. Αὗται ὁμοῦς εἰσὶν ἀλήθειαι, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια· διότι ἡ ἀλήθειά ἐστὶ μία, ὡς περ καὶ ἡ ἀρχὴ πάσης ὑπάρξεως ἐστὶ μία, ἐπομένως δὲν δύναται νὰ ἐκτυ-

πωθή ἐπὶ τῆς διανοίας ἔντος, ὅπερ φύσει πολ-
 λαπλοῦν γεγόνος, καὶ ὑπὸ τῆς πτώσεως, δια-
 σπασθὲν, θεωρεῖ αὐτὴν μόνον ὑπὸ τὸ πρίσμα
 τῶν διαστραφειῶν αὐτοῦ αἰσθήσεων, τῶν πα-
 θῶν, καὶ τῶν ἀποπλανήσεων αὐτοῦ. Ἡ ἀ-
 λήθεια καταδικασθεῖσα, ὅπως διαγράφη ἡ-
 μῖν πραγματικότητά τινα, τὴν ὁποίαν ἐφθει-
 ρε τὸ κακόν, δὲν εὐρίσκει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ,
 εἰμὴ κάτοπτρον ἀμαυρωθὲν ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀκα-
 θάρτου πνοῆς· δὲν δύναται ἄρα ν' ἀπαλλαγῇ τῆς
 ἀρχῆς τοῦ κακοῦ, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἀναγκάζεται
 ὅπως ἀναμορφώσῃ τὴν εἰκόνα, καὶ κατ' ἀνάγκην
 ὀφείλει, ἵνα, πρὸς εὐρεσιν δυνάμεως ἐν τῷ ἀν-
 θρωπίνῳ πνεύματι, διαμελισθῇ αὐτὴ καθ' ἑαυ-
 τὴν, καὶ ἀπεκδυθῇ τὴν ἐνότητά αὐτῆς. Ἐντεῦθεν
 γεννᾶται ἡ ἀπάτη καὶ τὸ ψεῦδος· ὡς ἡ ἀμύδλυ-
 τος ἐκείνη καὶ ἀπαστράπτουσα ἀκτίς, ἥτις διὰ ὀ-
 μιγῶδους ἀτμοσφαιράς διήκουσα, ἐξαλλοιοῦται
 καὶ ἀποχραίνεται, καὶ ἥτις διαθλωμένη ἐπὶ πολ-
 λυέδρου τινὸς κατόπτρου συντρίβεται κατὰ μυρίους
 τρόπους ὀλοτελῶς ἐξαλλοιωθεῖσα.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐξηγοῦσι διὰ τί ἡ ἀλή-
 θεια ἐνταυθά ἐστὶν ὁ κεκαλυμμένος ἀνδρὶς τοῦ
 ναοῦ τῆς Σάβως· διατί συχνάκις μεταποιεῖται εἰς
 δηλητήριο, εἰς ἀστραπὴν, εἰς ἔριν, εἰς παραφρο-
 σύνην· διατί ὁμοιάζει πάντοτε θεελλωδὲς τι νέ-
 φος προσελευόμενον ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἠλεκτρι-
 κῶν βάρβων, ὅπερ κατερῆνυμένον ἐπὶ τῶν κε-
 φαλῶν μας δὲν δύναται νὰ δροσίσῃ τὰς καρδίας
 ἡμῶν· ἀλλ' αὐτὴ δὴ αὕτη ἡ θύελλα ἐπὶ τῶν πτε-
 ρύγων τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ φερομένη φαίνεται
 ἀπὸ τῆς πνοῆς ἐκείνης, ἥτις ἐστὶ πλήρης ἀγάπης
 καὶ θελητῶν, προδίδεται ἀπὸ τοῦ ἐρασμίου ἐμ-
 βλήματος τῆς περισσεύσεως, δηλοῦται· διὰ τοῦ ὄρ-
 γάνου τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, καὶ ὑποτάσσει πᾶ-
 σαν νοητὴν καὶ αἰσθητὴν δύναμιν μῆτε καταστρέ-
 φουσα αὐτὴν μῆτε ἐκφυλίζουσα. Τὸ μέγα τοῦτο
 μᾶθημα χρῆσιμῆς, ὅπως βεβαιώσωμεν ὑψηλὴν
 τινα ἀλήθειαν, ὅτι δηλ. τὸ πρῶτον σύμπτωμα, ὡς
 πρωτογενὴς τις καρπὸς, τοῦ ὅτι ἐσμέν μυσταί
 τῆς ἀληθείας, εἶναι ἡ ἀρετὴ τῆς ἐνοχῆς. Τῷ ὄντι
 ἡ ἀλήθεια γεννᾷ τὴν δικαιοσύνην, ἡ δικαιοσύνη
 ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀγάπην, ἀλλ' ἡ ἀγάπη συμβιβᾶ-
 ζεται μετὰ τῆς μισαλλοδοξίας; . . .

Ὁ θεὸς Σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων προσεπάθησεν
 ἐπ' ἴσους πάντοτε νὰ προδιαχαράξῃ τὸ πνεῦμα τῆς
 χειροφθείας, τῆς ἀνεξίτητος, καὶ τῆς μακρο-
 θυμίας. Τὰ εὐαγγέλια γέμουσι παραγγελεμάτων
 ὑψηλοτάτων, καὶ κατανοητικῶν, ἅτινα μᾶς
 ἐντέλλονται μετὰ στοργῆς καὶ ἀγάπης τὴν ἀρε-
 τὴν ταύτην. Ἡ ἀνεκτικότης ἐμφαίνει δυνάμιν ἀ-
 ταραχὸν καὶ βεβαιάν, καὶ δὲν πρέπει νὰ συγγέ-
 ται μετὰ τῆς ἐνόχου ἀδικοφίας, ἥτις ἐστὶ σύμ-
 πτωμα ἀδρανείας, πωρώσεως, καὶ τρώμου. Ὁ Ἰη-
 σοῦς Χριστὸς ἐκήρυξε τὴν ἀνοχὴν διὰ τοῦ πρα-
 θεύματος, ἱκετεύσας τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν σταυρω-
 σάντων αὐτὸν, καὶ ἐπιπλήξας τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ

εἰτινες ἐπροθυμιοῦντο νὰ καταβιάσασιν πῶρ
 ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ μιᾶς Σαμαριτικῆς πόλεως. Ἐκήρυ-
 ξεν αὐτὴν διὰ τοῦ συλλογισμοῦ· διότι μᾶς μαν-
 θάνει, ἵνα, πρὶν ἢ κρίνωμεν τοὺς ὁμοίους ἡμῖν,
 καταβαίνωμεν εἰς τὴν συνείδησιν ἡμῶν αὐτῶν.
 Ἐκήρυξεν αὐτὴν ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ, διότι ἐδίδα-
 ξεν ἡμᾶς πῶς ὀφείλομεν νὰ μετερχώμεθα τὸ ἐμ-
 πόριον τῶν ἀποκλινόντων ἔντων ἐπὶ μόνῳ τῷ
 σκοπῷ τοῦ ἐπαγαγεῖν αὐτὰ εἰς τὴν ἀλήθειαν.
 Τέλος πάντων ὑπέδειξεν ἡμῖν τὰ σωτήρια ἀπο-
 τελέσματα τῆς ἀρετῆς ταύτης, ὅπου ἀσκηταί,
 ἀνελίσσων τὰς περὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀνθρο-
 πίνου γένους ταχθεὶς προόδους τῶν ταπεινῶν
 αὐτοῦ μαθητῶν, κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὰς
 ταραχὰς, αἱματοχυσίας, καὶ ἐρημώσεις, ὅσας πα-
 ρήγαγεν ἡ μὴ ἀνεκτικότης τῶν μετὰ ταῦτα αἰώ-
 νων. Αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων περιλαμβάνου-
 σιν ἱκανὰ ἀξιοσημείωτα γεγονότα, ἅτινα χαρ-
 κτηρίζουσι τὴν θαυμασίαν ἀνοχὴν, ὑπὸ τῆς ὁποίας
 πάντοτε ἐνεψυχούντο οὗτοι οἱ ὑπηρεταί τοῦ λό-
 γου, οἰοιδήποτε καὶ ἂν ἦσαν οἱ καταδιωγμοί,
 οἵτινες ἀντετάσσοντο εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν αἰω-
 νίων ἀληθειῶν. Ὁ Ἀπολλῶς μὴ γινώσκων παρὰ τὸ
 βάπτισμα τοῦ Ἀ. Ἰωάννου, παρεδέχτο αὐτὸ ὡς βά-
 σιν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐδίδασκεν
 εἰς τοὺς ἔθνικοις μετὰ δεδοκιμασμένου ζήλου (1).
 Ὁ δὲ Θεὸς Παῦλος μῆτε πολεμῶν αὐτὸν, μῆτε
 κωλύων τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματός του,
 οὐδὲν ἄλλο ἐκ καρδίας ἐπεθύμει, εἰμὴ μόνον νὰ
 χορηγήτῃ αὐτῷ τὰς γνώσεις ἐκείνας, ὅσων ἐστει-
 ρετο περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τῆς Θεότητος. Ἐν τῷ
 δεκάτῳ αἰῶνι ὁ Ἀπολλῶς πιθανώτατα θὰ ἐπιπτε
 ὄμμα τῆς καλῆς αὐτοῦ πίστεως καὶ τοῦ ζήλου
 του· ἀλλ' οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πλεί-
 οστα τοιαῦτα παραδείγματα ἀποδεικνύουσιν ἐναρ-
 γέστατα, ὅτι ὁ ταμίς τῆς θείας χάριτος ὀφεί-
 λει νὰ ᾖ ἀνεκτικὸς, πλήρης ὑπομονῆς, ταπεινώ-
 σεως, καὶ ἀγάπης. Ἡ ἀνοχὴ, εἰπομεν ἀνωτέρω
 ἐστὶν ἡ ἀνάπαυλα τῆς δυνάμεως· ἀπόκειται δὲ
 εἰς τὴν ἰσχυρίαν τοῦ αἰώνιου Ἰσραὴλ, ἵνα βε-
 βαιώσῃ τὴν οὐράνιον αὐτῆς καταγωγὴν συνδιαλ-
 λάττουσα τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν οὐδὲν δύνα-
 ται νὰ καταστρέψῃ, πρὸς τὴν ἀγάπην, τὴν ὁ-
 ποίαν οὐδὲν μίσος ἐξεντλεῖ. Ἐὰν δὲ τις οἰαδή-
 ποτε μερικὴ Ἐκκλησία ἐκκλίνει τῆς ἀμεταβλή-
 του ταύτης ἀρχῆς, ἐὰν ἡ βρομφαία τῆς κατατρο-
 πῆς ἀντεκατέστησε πολλάκις τὴν διαστομὸν βρομ-
 φίαν τοῦ λόγου, ἡ πίστις ἡμῶν μὴ σκευεύσθω
 διότι ἀκνηθώμεν ὅτι ὁ Θεὸς τῶν οἰκτιρῶν
 δὲν λατρεύεται ἀποκλειστικῶς οὔτε ἐν τῷ ἔρει-
 σίῳ, οὔτε ἐν τῷ ἔρει Γαριζίν, καὶ ἐν ἑάν ποτε
 κλίνωμεν γόνυ εἰς τὴν κοιλίαν ταύτην τοῦ κλυθι-
 μῶνος, τοῦτο ποιοῦμεν, ὅπως ἀποδώσωμεν τῷ
 Θεῷ λατρείαν ἐν ταῖς χώραις τοῦ πνεύματος, καὶ
 ἐν τῷ ἁγιαστηρίῳ τῆς ἀληθείας.

(1) Πραξ. τῶν ἀποστ. ελ.

Ἡ ἀνοχή ἐστὶν ἀρετὴ χριστιανικὴ, πολιτικὴ, καὶ κοινωνικὴ ὑπάρχουσιν ἄρα τρία οὐσιώδη εἶδη ἀνοχῆς, ἢ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τοῦ κράτους, καὶ ἢ τοῦ ἀτόμου. (1) Καὶ ὑπὸ τὴν τριπλῆν ταύτην ἐποψὶν θὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐρευνησωμεν αὐτήν, ὅπως ὀρίσωμεν τὰ διακεκριμένα προσόντα ἐκάστης, ὡς καὶ τὰ ἀναγκαῖα αὐτῆς ἀποτελέσματα.

Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ δὲ διαρκῆς αὐτοῦ ἐπενέργεια ἐκτρέφει αὐτήν, καὶ ὑποβάσταζει. Ἐφ' ὅσον ἄρα ἐνεργεῖ σύμφωνα τῷ πνεύματι τούτῳ, διαρκεῖ, ἐξαπλοῦται, καὶ ἀναφαίνεται ἀνωτέρα πάσης προσβολῆς. Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐστὶ πνεῦμα ἰσχύος, ἀγάπης, καὶ σοφίας ἀπειρου. Τὰ τρία ταῦτα προσόντα εἴτε ἰδίᾳ λαμβανόμενα, εἴτε εἰς ἓν συγχρόμα παραγούσιν ἐπ' ἰσῆς τὴν ἀνοχήν. Ἡ ἰσχύς ἐστὶν ἀνεκτικὴ, διότι δύναται τὸ πᾶν οὐδὲν φοβουμένη. Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ἀνεκτικὴ, διότι ὡς οὐσα ἀρχὴ τοῦ ἀγαθοῦ, ἐστὶν ἐτόιμη τὰ πάντα νὰ ἀνεχθῆ πρὸς νὰ πράξῃ κακόν. Ἡ σοφία ἐστὶν ἀνεκτικὴ, διότι γινώσκει, ὅτι οὐδέποτε ἵπάρχει ἢ ἀλήθεια ὀλοσχερῆς ἐν ταῖς δοξασίαις τῶν ἀνθρώπων, καὶ διότι θεωρεῖ τὴν πλάνην ὡς ἀναγκαῖόν τι ἀντίδοτον, ὅπως διαπεράσῃ ἢ ἀλήθεια μεμερισμένη εἰς πολλὰ ὄντα διὰ τοῦ χωνευτηρίου τῶν αἰώνων. Ὁ Θεὸς λοιπὸν εἶναι φύσει ἀνεχῆ-θρακας, ἐπομένως καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς λατρείας αὐτοῦ, οἱ ταμιοῦργοι τῶν ἀποκαλύψεων, ὀφείλουσι νὰ ὦσι τοιοῦτοι ἐπὶ τῆς γῆς· διότι τοῦτό ἐστὶ τὸ μόνον μέσον τοῦ διδάσκειν τοὺς ἀνθρώπους νὰ δοξάζωσι τὸν οὐράνιον αὐτῶν πατέρα, καὶ προσπελάζωσι αὐτῷ.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ λοιπὸν ἀνοχὴ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐνδομύχου γνώσεως τῶν θείων προσόντων, ἐπὶ τῆς μιμήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν θετικῶν αὐτοῦ ἐπαγγελιῶν.

Τῷ ὄντι ὁ ἐπὶ γῆς βίος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐστὶν ὑπογραμμὸς ἀνοχῆς καὶ ζήλου θαυμασίως συγκυρνωμένων ὅπως δὲ μὴ ἐνδοιάξῃ ἢ Ἐκκλησία νὰ ἀκολουθῆ τὸ παράδειγμα τοῦτο, μὴδὲ φοβῆται τὰς συνεπεῖς ἀπολύτου ἀνεκτικότητος ἐν μέσῳ τῶν διαμαχῶν καὶ τῶν διωγμῶν, τοὺς ὁποίους ἐδοκίμαζεν, ὁ θεάνθρωπος, ἀναγχεῖται εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν κατὰ τοῦ κόσμου νίκην αὐτοῦ, λέγων « Ὁραστείτε ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον, » εἰς ὀλόκληρον δὲ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας· « Πύλαι Ἰδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. »

Ὁ ζῆλος οὗτος συνηνωμένος μετὰ τῆς ἀνοχῆς ἐξήπλωσε τὴν θρησκείαν τοῦ Σταυροῦ ἀπόκειται δὲ εἰς τὰ δύο ταῦτα ἐλατήρια νὰ συγκροτήσῃ καὶ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον των.

Ἐάν αἱ πλείους τῶν ἐθνικῶν θρησκειῶν δὲν ἴσαν ἀνεκτικαὶ, ἐκτὸς ἴσως τῆς ἀρχαίας Ρώμης, ἦτις αἰετοτε ἐσέβετο τοὺς παρ' αὐτῆς ὀνομαζο-

μένουσιν *Deos minorum gentium*. Ἐάν ἡ προσπα-
ρασκευαστικὴ θρησκεία τῶν Ἑβραίων ἐδίδασκε
παραγγέλματα οὐσιωδῶς μισαλλόδοξα, ἀποδοτέον
τὴν ἀποκλειστικὴν ταύτην τάσιν εἰς τὴν στενότη-
τητα τῆς διανοητικῆς αὐτῶν περιφέρειας, ἦτις
συμπιέζεται ὑπὸ τῆς ὕλης, ὑπὸ τῶν τύπων, καὶ
τῶν τοπικῶν συνηθειῶν ἢ χριστιανικῆς ὁμῶς θρη-
σκείας διὰ τὴν οὐκουμηνικότητα αὐτῆς ὀφείλει νὰ
ἦ ἀνεκτικὴ. Πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ καυχῆθῃ ἢ Ἐκ-
κλησία, ὅτι ἐγένετο καθηγεμῶν τῶν παρὰ τοῦ
παγετοῦ τοῦ Πόλου δαιτωμένων ἐθνῶν εἰς τὴν
λατρείαν τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ; πῶς θὰ ἐναθρόνυτο
βλέπουσα τοὺς ὑπὸ τὴν διακεκαυμένην ζώνην κα-
τοικοῦντας λατρεύοντας τὸν Σωτῆρα τοῦ ἀνθρω-
πίνου γένους, ἐάν μὴ κατῶρθο τοῦτο διὰ μόνῃς
τῆς ἀνοχῆς καὶ τοῦ ζήλου; Πῶς στοιχεῖα τοσοῦ-
τον ἑτεροφυῆ θὰ συνενούντο εἰς ἓν, ζωογονούμενα
ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ἐάν μὴ οἱ ὑπῆρξαι
τοῦ λόγου ἐγίνοντο τὰ πάντα τοῖς πᾶσι, κατὰ
τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὅπως συνδιαλλάξωσιν ἀ-
πάσας τὰς συνειδήσεις καὶ ἀπάσας τὰς καρδίας;
Ἄν θὰ ἦτο ὕβρις πρὸς τὸν Χριστιανισμόν τὸ ἐγ-
καταλιμπάνειν τὸν ἀσεβῆ νὰ πιστεύῃ, ὅτι ὁ Χρι-
στιανισμὸς ἦτο ἀνεκτικὸς διὰ μόνῃν τὴν ἀσθε-
νειαν αὐτοῦ; Τίς δὲν ἔθ' ἀπεδυσπέτει βλέπων ν'
ἀποδίδηται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀγάπης καὶ
τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἀπάνθρωπον διεπράξατο ἐν ὀ-
νόματι τοῦ Θεοῦ τῶν οἰκτιρμῶν ἐνδοσμανία βδο-
λυκτῆ καὶ ἀκάθαρτος; Ἡ Ἐκκλησία εἶναι σύζυγος
καὶ μήτηρ τῆς οἰκογενείας, βομφαίαν ἔχει μόνῃν
τὴν τοῦ λόγου, ἀποδοκιμάζει δὲ πᾶσαν θυσίαν
αἱμοσταγῆ. Καὶ μὲν ὀφείλει νὰ μάχηται πρὸς τὰς
ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας τῶν συνειδήσεων πηγαζούσας
καταχρήσεις, ὅπως ὁ θεὸς αὐτῆς θεμελιωτῆς ἐ-
γένετο ἐκουσίως θῦμα τῶν παρεκτροπῶν τῆς ἡμε-
τέρας αἰθαιρεσίας. Οὐδέποτε ὁμῶς ἐξαιτεῖται τὴν
βάθρον τῆς πολιτικῆς ἰσχύος, ἵνα δι' αὐτῆς συν-
θάσῃ τὰς ἀποπλανηθείσας διανοίας, ἀλλὰ πᾶν
τὸν ἀντίον προσπαθεῖ νὰ ἀσπλίσῃ καὶ κατα-
στείλῃ αὐτήν, οὐδὲ πρέπει ν' ἀνέχῃται ἵνα ἐν ὀ-
νόματι αὐτῆς κορευνῶνται πάθη ἀποτρόπαια, ἢ
πραγματοποιῶνται φιλόδοξα σχέδια. Ἡ Ἐκκλη-
σιαστικὴ ἀστυνομία εἶναι λυσitelῆς καὶ θεμιτῆ,
ἐφ' ὅσον περιορίζεται νὰ περιστείλῃ τὰς κατα-
χρήσεις, τὰ σκάνδαλα, καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν τῶν
δημοσίων ἠθῶν· ἅμα ἢ Ἐκκλησία πάσης διαχα-
ράττουσα τὰς ἀφρημένους ἀληθείας διὰ τῆς ἐπι-
δράσεως τοῦ λόγου, οὐ μόνον αὐτὴ ἐκπίπτει τοῦ
σκοποῦ τῶν ἰδίων αὐτῆς μεριμνῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν
μὲν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐφαυλίξει, τὴν διάνοιαν
ρίπτει χαμαὶ, ἐξωθεῖ δὲ τοῦ θρόνου καὶ αὐτὴν τὴν
θεότητα. Ὅποια ἐλευθριώτερα ἅμα καὶ οἰκτρο-
τέρα παραφροσύνη, παρὰ τὴν τοῦ ἀξίου ὅτι
θριαμβεύει ἢ ἀλήθεια διὰ τοῦ ψεύδους, ἢ ἀγάπη
διὰ τῆς βίας, ἢ πίστις διὰ τῆς ὑποκρίσεως, καὶ ἢ
ἐλπίς διὰ τοῦ τρόμου.

(1) Δοκίμιον περὶ ἀνεχθρακείας. Ἐλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ ἀρ-
χιεπισκόπου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου.

Παντάσκι δὲν προσήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἀφίηται, ὅπως κυβερνᾶται ὑπὸ τῶν παθῶν, τὰ ὅποια δεσπόζουσι τῶν ἀτόμων. Εἶναι φυσικόν, ἵνα ἄνθρωπος τις ἐνδομύχως πεπεισμένος εἰς οἰκνυδῆποτε αὐτοῦ δοξασίαν ὑπόκειται εἰς πράξεις, αἵτινες ἐξελέγχουσι αὐτὸν ὡς στεροῦμενον ἀνεκτικότητος· κριτῆς τῆς ἰδίως αὐτοῦ ὑποθέσεως προσφέρει βήτρας ὑπόπτους, καὶ ἢ ἐν αὐτῷ ἔλλειψις γνώμωνος ἀρκεῖ ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν ὑπερφάνειαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἀληθείᾳ, καὶ τὴν πεισμοσύνην ἐν τῇ πλάνῃ. Τὸ βῆμα ὅμως τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι τοιοῦτο. Ἄν τὸ ὄφελον, νὰ δικάζῃ μετὰ σπλάγχχνων μητρικῶν, μετὰ ἀμεροληψίας δικαστοῦ ἀνήκοντος εἰς ἄλλην τάξιν πραγμάτων, μετὰ τῆς βεβαιότητος δυνάμεως, ἣτις δὲν φοβεῖται οὐδ' αὐτὰς τὰς δυνάμεις τῆς ἀβύσσου, τελευταίον, μεθ' ὅλης τῆς δραστηκότητος τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ὅπερ προΐσταται τῶν ἀποφάσεών της.

Ἄς μὴ ὑπολάβῃ δὲ τις, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν διζυγράφομεν ἐνταῦθα εἰς τοὺς ἀναγκώσας ἡμῶν, ἐστὶ χιμαίρα. Μάτην θὰ προέτεινον ἡμῖν τοὺς ἐναντίον τοῦ Ἑρισκιλλιανισμοῦ μανιώδεις καταδωγμούς τῆς Ἰσπανικῆς Ἐκκλησίας, τὸ πρῶτον τοῦτο παράδειγμα τῆς μισαλλοδοξίας τὸ ἀναφανόμενον ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Ὁρησκείας, τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς Ρώμης, τὰς καθαιρέσεις, τὰς ταρραχάς, τὰς ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν καὶ τῶν Εἰκονομάχων διαπραχθεῖσας πυρπολήσεις, τοὺς Ὁρησκευτικὸς πολέμους τοῦ Μεσαιῶνος, τὰς σφαγὰς τῶν Ἀλβιγινῶν καὶ Περουβιῶν, τὴν διαρπαγὴν τοῦ Μαγδεμβούργου, τοὺς σκληροὺς πρὸς τοὺς Οὐσίτις πολέμους, τὰς φρικώδεις σκληρότητας τῆς Ἰεραῆς Ἐξετάσεως, τὴν νύκτα τοῦ Ἀγ. Βαρθολομαίου, τὴν ἀνάκλησιν τοῦ διατάγματος τῆς Νάντης, καὶ πλῆθος ἄλλων τοιοῦτων κατατροφῶν. Αἱ μερικαὶ Ἐκκλησίαι δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Τὰ καθαρώς ἀνθρώπινα ἐλατήρια δὲν πρέπει νὰ συγγέονται μετὰ τῆς ἀδικηθόρου πηγῆς τῶν Ὁρησκευτικῶν ἰδεῶν, αἵτινές εἰσιν ἡ κληρονομία τοῦ ἀνθρώπου. Μὴ γὰρ ὁ ἥλιος εἶναι πυροπολιστικὴ λαμπάς, διότι κατὰ τινας; Ἐποχὰς ζητᾷ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας; Οἱ παρὰ τοῦ θεανθρώπου προλεχθέντες ψευδοπροφήται ἰσχύουσι ἵνα ληφθῶσιν ὡς ἀπόδειξις, ὅτι δὲν ὑπάρχει τὸ δῶρον τῆς προφητείας; Ἐὰν ἡ φιλοσοφία τῶν νεωτέρων διημαγωγῶν οὐδὲν ἔχει τὸ κοινὸν πρὸς τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν, διατί ἰσχυρογνωμονοῦντες θέλουσι νὰ συγχίσωσι τὴν αἰμοχαρεστέραν ἐνθεομανίαν μετὰ τῆς Ὁρησκείας τῆς ἀγάπης; Εἶναι μία ἀλήθεια παρὰ πάντων τῶν αἰώνων ἀγνωρισθεῖσα, ὅτι ἐφ' ὅταν ἀρχῇ τις ἐστὶ ζωτικὴ καὶ σωτηριώδης καθ' ἑαυτὴν, ἐπὶ τοσοῦτον μάλλον ἐστὶ δεκτικὴ καταχρήσεως καὶ ἐκφυλισμοῦ. Ὁ ἄνθρωπος, συλλήθδην λαμβανόμενος, ἐστὶν ἐναργεστάτη ἀπόδειξις, καὶ τὸ ὕψος, ἀφ' οὗ κατέπεσε, χορηγεῖ εἰς αὐτὸν τὸ μέτρον τῆς ἀβύσσου, εἰς ἣν καθ' ἑκάστην στιγμήν δύναται νὰ καταρτίψωσιν αὐτὸν αἱ ἰδίαί πλάναι.

Ἐφαρμόσωμεν ἤδη τὴν ἀλήθειαν ταύτην εἰς τὴν Ὁρησκείαν τοῦ Σταυροῦ· ἀναμνησθῶμεν ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἡ κοίστερ, ἐν ἣ κατέρχονται εἰς θανατηφόρον τινὰ πάλιν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ τότε δὲν θὰ ὀχυμάσωμεν πλέον, ἐὰν ὁ μέγας εὐτοτος μοχλὸς, ὅστις, ἀγαθὴ τύχη, τοσοῦτον ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, μετασχηματίσθη πολλάκις εἰς μάστιγα. Αἱ προλήψεις ἡμῶν ἐναντίον τῆς Ὁρησκείας τοῦ Σωτήρος Θεοῦ δὲν θὰ ὁμοιάζον τὴν πρὸς τὴν φύσιν ἀγνωμοσύνην ἡμῶν; Ὑπολογίζομεθα ἐπιμελῶς τὰς θυέλλας, τὰ μετέωρα, τὰς κεραυνοβολίας, ἀφροντιστοῦμεν δὲ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν εὐεργετικὴν ἐνέργειαν τῶν Ζεφύρων, τὸ αἴθριον τῶν οὐρανῶν, τὴν κανονικότητα τῶν φυσικῶν ἀπολύσεων, τὴν εὐκαρπίαν τῆς γῆς, τὴν θελκτικότητα τῶν φυσικῶν ἡμῶν διαθέσεων, τὸ μαγικὸν αἶσθημα τῆς ὑπαρξεως, καὶ τὴν ἐκπνορωτικὴν μέθην τῆς ἀναπαύσεως. Ὡ! Ἐὰν τὰ κοιμητήρια ἡμῶν ἐλάμβανον φωνὴν, ἐὰν αἱ φάλαγγες τῆς γῆς ἠδύνατον νὰ διαρρήξουσι τὴν μυστηριώδη αὐτῶν σιγήν, ἐὰν τὰ δοχεῖα τῆς αἰωνιότητος ἠνοιγάντο, ὁ μὲν σταυρὸς θὰ ἐδικαιοῦτο, αἱ δὲ ἄνθρωποι τοῦ αἰῶνος θὰ ἀνεγνώριζον πάντες τὴν ἀμάθειαν αὐτῶν, καταδικάζοντες τὰς ἀγερώχους αὐτῶν μεμψιμοιρίας.

Ἐξ ὅσων λοιπὸν εἶπομεν συναγομεν ὅτι 1) ἡ Ἐκκλησία ἢ χριστιανικὴ ὄφειλε νὰ ἦ ἀνεξίθρησκος, διότι οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ διὰ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ παντοκράτορος· διότι αὐτὴ ἐστὶν ἡ ταμιοῦχος τοῦ λόγου, ὁ δὲ λόγος, ἀνάσσειν διὰ τῆς ἀγάπης, ἀπακροῦσι τὴν ἰδέαν τῆς βίας· τέλος πάντων διότι κατέχει τὸν ἠσαυρὸν τῶν ἀποκαλύψεων καὶ τῆς ἀνωτάτης σοφίας, καὶ ἐπομένως ὄφειλε νὰ ἔχη τὸν ζῆλον καὶ οὐχὶ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ βασιλείου τῆς ἀληθείας· 2) ἡ Ἐκκλησία ἔθεμελιώθη καὶ ἐξηπλώθη διὰ τῆς ἀνεξίθρησκείας, δι' αὐτῆς ἄρα μόνως δύναται καὶ νὰ ὑποστηρίχθῃ· 3) ἡ Ἐκκλησία ἐστὶν ὁ δικνεκὴς μάρτυς τῆς συνθήκης τῆς διαλλαγῆς, τῆς γενομένης μεταξὺ τοῦ δημιουργοῦ καὶ τοῦ δημιουργήματος, καὶ σφραγισθείσης διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Θεανθρώπου. Ἐκ δὲ τῶν δύο συνθεθειμένων προσώπων, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐστὶν ἡ ἄπειρος τελειότης, τὸ δὲ ἐστὶν ἡ ἐλαχρείσις, ἡ πώρωσις, ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ ἀθλιότης, αἱ παραβάσεις τοῦ δευτέρου τούτου δὲν ὑποχρεοῦσιν, ὡς ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους συμβολαίοις, τὸ ἕτερον εἰς ἀντίδρασιν καὶ ἀντίκρουσιν· 4) ἡ Ἐκκλησία ὄφειλε νὰ ἦ ἀνεξίθρησκος, διότι λατρεύει τὸ θεῖον ἐμβλημα τοῦ σταυροῦ. Ὁ δὲ σταυρὸς ἐστὶ τὸ ὑλικὸν σύμβολον τῆς ἰσχύος, συνδιαζομένης πρὸς τὴν ἀντίστασιν. Ὁ σταυρὸς λοιπὸν πρᾶξοῦσθε τὴν ἀντίστασιν ταύτην, τὸ δὲ ἀπαιτεῖν τὴν κατατροφὴν παντός, ὅτι ἀντιτάσσεται πρὸς τὴν μυστηριώδη ἔνοιαν τοῦ σταυροῦ, θὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸ μιμηθῆναι τοὺς Ἰσραηλίτας, αἵτινες ἐν τῷ αἰωνίῳ ἱερείῳ ἀπήτουν δεσπότην τινὰ ἀκράτητον, καὶ ἀλαζόνα θειομυθετὴν· 5) ἡ Ἐκκλησία δὲν νὰ

ἢ κατ' ἀνάγκην ἀνεξιθρησκός· διότι ἡ πείρα τῶν αἰώνων ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ ἠθικὴ βελτίωσις ὡς καὶ ἡ φυσικὴ, κατορθοῦται βλάβην καὶ ἡρέμα· τὸ δὲ βούλεσθαι ταύτην ταχέως καὶ κατεσπευσμένως, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακοουργεῖν. Τῷ ὄντι, τὸ ἀγαθὸν φαίνεται· οὕσα ἀρχὴ ξένη πρὸς τὰς διαστάσεις τοῦ χρόνου, δὲν ὑπακούει εἰς τὸ ὀρμητικὸν αὐτοῦ βῆμα· ὡς ἡ ἀκτίς ἐκείνη τοῦ φωτός, ἣτις δὲν καταρρέει μετὰ τοῦ φάσκου, ἐν ᾧ ἀντανάκλα τὴν εἰκόνα αὐτῆς, οὕτω καὶ τὸ ἀγαθὸν, πιστὸν εἰς τὴν οὐρανίαν αὐτοῦ καταγωγὴν, προβαίνει βραδυποροῦν ὡς ἡ αἰωνιότης.

Ἐκάστη κυβερνήσις ὀφείλει νὰ θεωρῇ τὴν θρησκείαν ὑπὸ δύο ἐπόψεις: 1) ὡς βᾶσιν, ἐφ' ἧς σπρίζει τὴν ὑπάρξιν αὐτῆς· 2) ὡς τὸ μόνον δραστηκὸν μέσον διὰ νὰ ἰσχυροποιήσῃ νομίμως τὴν συντήρησιν τῆς ἢ μὲν μία ἐπόψις ἐστὶ θρησκευτικὴ καὶ ἀφηρημένη, ἢ δὲ εἶναι πολιτικὴ. Καὶ ἐπὶ τῆς διπλῆς ταύτης τοῦ θεωρεῖν τὰ ἱερά πράγματα ἐπόψις ἐδράφουσι αἱ κυβερνήσεις τὸ σύστημα αὐτῶν τῆς θρησκείας.

Ἀναντιρρήτως ἡ ἐνότης τῆς θρησκείας ἐστὶν ὁ δραστηκώτερος καὶ ἐπιθυμητότερος δεσμὸς διὰ πᾶσαν κοινωνίαν· ἀλλ' ὅμως τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, ὅπερ καθ' ἑαυτὸ ἐστὶ τοσοῦτον οὐσιώδες, μετέχει τόσον ὑψηλῆς φύσεως, ὥστε δὲν προσκίτᾶται διὰ τῶν συνήθων μέσων. Τὰ μὲν ἀποτελέσματα τῆς θρησκευτικῆς ἐνότητος εἰσι ψηλαφρητὰ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς θρησκείας. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δὲν ὀφείλει τις νὰ θυσιάζῃ τὸ πνεῦμα εἰς τὸ γράμμα, τὴν θεωρίαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, τὴν διανοητικὴν τάξιν εἰς τὴν τάξιν τῶν χρόνων. Ἐκ τῶν θεωριῶν τούτων ἔπεται ὅτι πᾶσα κυβερνήσις ὀφείλει νὰ ἦ ἀνεξιθρησκός, διὰ τὸ πρὸς τὴν θρησκείαν σέβας· μέτρα βίαια ἐπιδειξίως συνδιαζόμενα, καὶ ὑποστηριζόμενα διὰ τῆς ἀπάτης, δύνανται μὲν νὰ κατορθώσωσι τὴν ἐνότητα τῆς λατρείας, ἀλλ' ἡ ἐνότης τῆς λατρείας δὲν εἶναι ἐνότης τῆς θρησκείας.

Ὁ ἄνθρωπος διαβιωῖ ὑπὸ τὸ κράτος τεσσάρων θεμελιωδῶν νόμων, δηλ. τοῦ νόμου τῶν ἀναγκῶν, τοῦ νόμου τοῦ φυσικοῦ, τοῦ θετικοῦ πολιτικοῦ, καὶ τοῦ ἀποκεκαλυμμένου. Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων νόμων, ἡ κοινωνικῶν ἐλαττηρίων μόνος ὁ πολιτικὸς νόμος ἐξστράταται καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως, διότι ὁ νόμος προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν τῆς κυβερνήσεως, ἀπ' ἐκκεντίας δὲ αἱ ἀνάγκαι, τὰ φυσικὰ αἰσθητά, αἱ ἔμφυτοι ἰδέαι, πρὸς δὲ καὶ αἱ ἀποκεκαλυμμέναι ἀληθειαι εἰσι προγενέστεραι πάσης κυβερνήσεως· ὥστε ἀνένδεκτον ὄλω· νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῆς κυβερνήσεως χωρὶς νὰ παραδεχθῶμεν προηγουμένως τὰς γενικὰς τάχτας καὶ καταστατικὰς ἀρχάς. Αὐταὶ εἰσι τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν συγκεκριτημένη ὀφείλει νὰ κινήται ἡ κυβερνητικὴ μηχανή, ὅπως ἐκ τοῦ συνδιασμοῦ τούτου παραγάγῃ θετικὸν πολιτικὸν σύστημα νόμων· διότι πῶς θὰ ἐμορφοῦτο

ἡ ἰδέα κυβερνήσεως χωρὶς τῆς φυσικῆς θέσεως ἐνὸς λαοῦ, χωρὶς τῶν περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου γενικῶν γνώσεων καὶ τῶν φυσικῶν αἰσθημάτων, τελευταῖον χωρὶς θρησκευτικῶν τινῶν δοξασιῶν προϋπαρχουσῶν ἤδη ἐν τῷ ἔθνει;

Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς κυβερνήσεως περικλείεται ἐντὸς ὠρισμένων ὁρίων ὡς πρὸς τοὺς προϋπάρχοντας τούτους νόμους, καὶ ὅτι εἰ καὶ δύναται νὰ ἐπιληψίῃ ἢ ἀκυρώσῃ αὐθαίρετως κανονισμόν τινα καθαρῶς νομοθετικόν, διοικητικόν, ἢ δικαστικόν, δὲν ἰσχύει ὅμως νὰ ἐξοβελίσῃ ἀντικείμενόν τι τῆς πρώτης ἀνάγκης, ἀλλοιωσῇ τὰς γενικὰς περὶ δικαιοσύνης ἰδέας, δώσῃ μεγαλειέταν τινὰ ἔκτασιν εἰς τὸ αἰσθημα τῆς φύσεως, ἢ νὰ ὑποδείξῃ θρησκευτικὴν τινα ἰδέαν. Ὅταν λοιπὸν κυβερνήσις τις φαίνεται μὴ ἀνεχομένη τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας τῶν ὑπ' αὐτὴν, μεταλλάσσει αὐτὰς τὰς βάσεις τῆς. Εἴτε ὡς ἐξαγόμενον ἀμνημονεῦτοῦ τινὸς ἢ μεταγενεστέρας, σιωπηλῶς ἢ σαφῶς συνομολογηθείσης συνθήκης, θεωρηθῇ ἡ ὑπερτάτη ἐξουσία, εἴτε ἀποκαλέσωμεν αὐτὴν δικαιοῦτερον ἀπόρροιαν τῆς θείας δυνάμεως καὶ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας τῶν πρώτων γενεῶν τοῦ κόσμου, εἶναι οὐδὲν ἥττον βέβαιον, ὅτι ἡ δικαιοδοσία τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας δὲν δύναται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νὰ ἀντενεργήσῃ πρὸς τὰς βάσεις, αἵτινες τὴν ὑποβάσταζουσιν. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ὑποθέσει, καθ' ἣν ἡ κυβερνήσις ὑπάρχει δυνάμει συνθήκης τινὸς, εἶναι προφανές, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὑπενδίδων εἰς τὴν κοινωνικὴν τάξιν, ἐννοεῖ νὰ ὑποβάλῃ εἰς αὐτὴν μόνον τὸ ἐξωτερικόν εἶναι, διότι καὶ αἱ ὠφέλειαι, ὅσας προσπορίζεται ἐκ τοῦ εἰρημένου συναγελασμοῦ, ὅστις δὲν εἶναι πλέον ἔνωσις οἰκογενεῖας ἀκουσίαι, εἶναι ἐξωτερικαί. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὑποθέσει, ἣτις μοι φαίνεται μᾶλλον παραδεκτὴ, ἕκαστος ὁμογυμονοεῖ ὅτι καθὼς ὁ ἀρχηγὸς οἰκογενεῖας τινὸς, ὁ ἀρχέγονος οὗτος τύπος τῆς ὑπερτάτης δυνάμεως, δὲν ἔχει τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τοῦ ἐπιτάσσειν τὴν συνείδησιν τῶν μεταγενεστέρων αὐτοῦ, οὕτω κατὰ πολλῶν μείζονα ὅμως λόγον καὶ ὁ ἀρχηγὸς κράτους τινὸς εἴτε καθόλου, εἴτε ἐν μέρει, ὀφείλει νὰ μὴ σφετερίζηται τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν δικτατορικῶς πίστιν ἢ λατρείαν τινὰ εἰς τὰ μέλη τοῦ συνεταιρισμοῦ, τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς ἔθηκεν ὑπὸ τούτου νόμου αὐτοῦ.

Ἐπομένως, πᾶσα κυβερνήσις, οἰοιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν ἄλλως οἱ στοχασμοί, ἐφ' ὧν στηρίζεται τὴν ἀρχὴν τῆς, ὀφείλει νὰ ἦναι ἀνεξιθρησκός 1) διὰ τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν πρὸς τὴν διανοητικὴν ὑπόστασιν τῆς θρησκείας· 2) ἵνα μὴ παραβιάσῃ ἀρχάς, αἵτινες εἰσι προγενέστεραι αὐτῆς· 3) ἵνα μὴ προσβάλῃ τὰ συστατικὰ τῆς ὑπάρξεώς τῆς στοιχεῖα. Ὑπὸ τοιαύτην θρησκευτικὴν καὶ καθαρῶς ἀφηρημένην ἐπόψιν ὀφείλουσι νὰ ἀσκῶσι τὴν ἀνεξιθρησκείαν τὰ κράτη.

Υπάρχουσι όμως και πολλὰ ἄλλα πολιτικά θεωρεῖται πολλὴν τὴν ὠφέλειαν συνεπάγουσαι, αἵτινες ἐπίσης ἐπιβάλλουσι εἰς τὴν κυβερνήσιν τὴν ἄσκησιν τῆς ἀνεξιθρησκείας· οἱ μὲν κυβερνητικοὶ τύποι ποικίλλουσι ἐπ' ἀπειρον, ὁρεῖλοντες συμμορφοῦσθαι πρὸς τὰς ἀνάγκας, διότι οὐδὲν μένει ὁμοιόμορφον. Ὁ σκοπὸς ὅμως μένει ἀείποτε ὁ αὐτὸς, ὅστις ἐστὶν ἡ ἀσφάλεια, ἡ εὐζωΐα, ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ μονιμότης τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος. Πλὴν ἄλλ' ὅμως πάντα ταῦτα τὰ οὐσιώδη προσότα τῆς κοινωνικῆς τάξεώς εἰσιν ἀσύμφωνα πρὸς τὴν μισαλλοδοξίαν· δὲν ὑπάρχει ἀσφάλεια ἐκεῖ, ἐνθα τὸ μυτήριον τῶν συνειδήσεων εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ψευδεῖς ἐρμηνείας τῶν συκοφαντῶν· δὲν ὑπάρχει εὐζωΐα ἐκεῖ, ἐνθα ἡ ἀτάραχος ἐξάσκησις τῆς λατρείας, εἰ μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν δεσμοὶ τῆς συγγενείας, αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις, αἱ ἀφορμαὶ τῆς ἀμιλλῆς παρενοχλοῦνται, συγκυκλῶνται, παρεμποδίζονται, καὶ διαμψισθητοῦνται ὑπὸ τῆς μισαλλοδοξίας· δὲν ὑπάρχει πίστις εἰς κράτος, ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν ἐπιείκεια καὶ ἀσφάλεια, ἐν ᾧ ἡ ὑπόκρισις ἀπέβη ἀναγκαῖα· δὲν δύναται τις νὰ ἐλπίζῃ μονιμότητα τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος ἐκεῖ, ἐνθα τὰ συμφέροντά εἰσι διηρημένα, τὸ μέρος καιροσκοπεῖ τὸ ὅλον, τὰ δουλοπρεπῆ καὶ χαμαιπρῆ πάθη συνομνύουσι κατὰ τῆς ἀνεξερτησίας καὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν πολιτῶν. Καὶ χωρὶς τῆς μὴ ἀνεκτικότητος ὑπάρχει ἡ κατάσχεσις τοῦ πολέμου μεταξὺ τῶν ἀτόμων. Πρέπει νὰ ἐπιβρῦνωμεν αὐτὴν καὶ διὰ μιᾶς ἄλλης ἐχθρικής πράξεως τῆς κυβερνήσεως πρὸς τοὺς κυβερνωμένους;

Ἄρκει νὰ συμβουλευθῶμεν τὰ χρονικά τῆς σφαίρας. Τὰ γεγονότα κηρύττουσι τορῶτερον τὴν ἀνεξιθρησκείαν παρὰ αὐτὸς ὁ λόγος· δὲν ὁμῶς ἡ ἀνοχὴ αὕτη νὰ συμπαρακολουθῆται ὑπὸ τοῦ ζήλου.

Ἡ Ῥωσσία, ἡ Πρωσσία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Βόρειος Ἀμερική, ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ πάλαι ἡ Ῥώμη, αἱ Ἀθήναι μαρτυροῦσι τὴν οὐσιώδη ταύτην καὶ ὠφέλιμον ἀλήθειαν, ὅτι ὁμοιόμορφος τις ἀρχὴ, συνδιαζομένη μετ' ἐνὸς σώρονος καὶ πεφωτισμένου ζήλου, στερεοποιεῖ τὰς βάσεις τῆς κοινωνικῆς ὑπάρξεως, ὑποτρέφει τὰς προόδους καὶ τὴν τελειοποίησιν τῶν λαῶν, ἀροπλίζει τὰς πεισματωδὲς στέρας ἀντιστάσεις, ἐξουδετεροῖ τὸ σπέρμα τῆς ἀποσυνθέσεως, τὸ ἐνυπάρχον εἰς ἀπάσας τὰς ἀνθρωπίνους διατάξεις, καὶ συσφίγγει ἐν ἐλλείψει ἐνότητος τοὺς δεσμοὺς εἰρηνικῆς τινὸς καὶ σωτηριώδους ἐθνῶν καὶ ἀτόμων συνενώσεως. Ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Περσία, ἡ Ἰαπωνία ἐπὶ πολὺν χρόνον συνηθάνθησαν τὰ δλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ἐνθεομανίας, ἧτις, ὡς αἱ μεγάλαί τῆς διακεκαυμένης ζώης ἐρημοὶ, μεταποιεῖ εὐεργητικὸν τὴν φῶς εἰς καταστρεπτικὸν πῦρ, καὶ ἀποχεροῖ τὴν γῆν, τὴν μάλλον εὐφορον καὶ εὐθνηοῦσαν τῶν εὐλογιῶν τῆς φύσεως.

Ἐάν ἦναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐπιστήμη τοῦ κυβερνῆν συνέχεται μετ' τὴν τῆς ἀνατροφῆς, καὶ ὅτι ἑκα-

τέρα δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ χωρὶς τῶν ὑπὸ τῆς ἐτέρας προπαρασκευασθέντων μέσων, πρόδηλον ὅτι διὰ μόνης τῆς πραγματικῆς, ἐθνικῆς καὶ οὐσιωδῶς θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς ἔχει τὸ δικαίωμα ἡ ἀνωτάτη ἰσχὺς νὰ ἐνεργῇ, ὅπως ἐπιφέρῃ μεταξὺ τῶν εἰς αὐτὴν ἐμπιστευομένων ἀνθρώπων τὸ ὁμοιότυπον τῶν συνειδήσεων. Ἡ αἰτία τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἰῶνος τινὸς κρύπτεται πολλακίς εἰς τοὺς πίνακας ἀγνώστου τινὸς σχολείου, καὶ τότε μόνον θριαμβοῦει ἡ ἀλήθεια ἄνευ βίας καὶ σπουδῆς, ὅταν ἀποθῇ ζῶσα ἐν ἐκείνοις, οὔτινές εἰσι ταμιουχοὶ αὐτῆς.

Κυβερνήσις ὀλίγον μεριμνῶσα εἴτε ἀνίκανος νὰ ἀνυψώσῃ τὴν κοινωὶν διὰ τῆς πεφορτισμένου ἀνατροφῆς, καὶ ἧτις οὐδὲν ἦτον πεισματωδῶς ἐμμένει ἀπαγορεύουσα πᾶσαν διδασκαλίαν καὶ πᾶσαν ὀθνεῖαν δοξασίαν, ὁμοιάζει τὸν γεωργὸν ἐκεῖνον, ὅστις, μὴ μοιθῆτας νὰ καλλιεργῇ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, θὰ ἤξισον νὰ συγκομίσῃ καρπὸν, τὸν ὅποιον δὲν ἔσπειρε, καὶ θὰ ἐπροπάθει νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ζιζάνια ἀποσπῶν αὐτὰ πάντοτε μετ' ἀναγκασίσεως.

Μὴ κρίνῃτε, ἴνα μὴ κριθῆτε. Τοιοῦτόν ἐστι τὸ εὐαγγελικὸν παράγγελμα ἐφ' οὗ στηρίζεται ἡ ἀτομικὴ ἀνεξιθρησκεία. Ἐάν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ κράτος καίπερ ἀμφοτέρω περιβεβλημένοι ἀνασταλτικὴν τινὰ δύναμιν, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸ δικαίωμα τοῦ τιμωρεῖν τὸν ἐξωτερικὸν ἄνθρωπον διὰ τὰς παρὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου ὁμολογουμένης δοξασίας, πολλῶ ὀλιγώτερον δύναται ὁ ἰδιώτης νὰ σφετερισθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ καταδικάζειν ἢ καταδιώκειν τὸν ὅμοιον αὐτῷ, διότι σκέπτεται διαφόρως, ἢ ἔχει ἄλλα παρὰ τὰ ἐμὰ θρησκευτικὰ φρονήματα. Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ ἰδιώτης, ὅστις θὰ ἐκολάζετο χρεῖσιν ποιούμενος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ὅπως ἀνασταλῶσιν αἱ καταχρήσεις, νὰ συγκυκῇ καὶ μαινῆται ἐναντίον τῶν φρονημάτων ἢ τῆς λατρείας ἄλλου τινὸς, διὰ τὸν μόνον λόγον ὅτι διαφέρουσι τῶν ἰδικῶν του; Εἰ μὲν πράττει τοῦτο οἰστηλατούμενος ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ δεσπόζειν, εἶναι ἔνοχος, εἰ δὲ, ὅπως διαχαράξῃ διδασκαλίαν, ἢν ἐκεῖνος ὑπολαμβάνει κρείττω, εἶναι ἄφρων· διότι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἀρπάζει δικαίωμα μὴ ἀνήκον εἰς αὐτόν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ποιεῖται χρεῖσιν μέσων ἦτον δραστικοῦ ἔθνεν μὲν ἀπομακρύνοντος αὐτὸν τοῦ σκοποῦ του, ἔθθεν δὲ κατακριτέου. Καὶ ἡ βία καὶ ἡ πειθὴ ἐνεργούμεναι ὑπὸ ἰδιώτου ἀνδρός εἰσιν ἐπ' ἴσης ἐπιμεμπτοί, ὅταν δὲν ἔχῃ προφανῶς τὴν ἄνωθεν κλήσιν, (ὅπερ σπανιώτατα συμβαίνει,) ἢ λειτουργημάτων τι κεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ νόμου· ἄλλως δὲ ὁ ἰδιώτης κρίνων τοὺς ὁμοίους του ἀπόλλυσι πολῦτιμον καιρὸν, τὸν ὅποιον ἠδύνατο νὰ δαπανήσῃ τελειοποιῶν αὐτὸς ἐαυτόν. Ὁ ἀληθὲς χριστιανὸς εἶναι οὐσιωδῶς ἀνεξιθρησκός, διότι εἶναι ταπεινός, καὶ διότι τὸ πνεῦμά του μεροφωμένον κατὰ τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου πκ-

ραγγέλματα, γινώσκει τὸ εὐδίσθητον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἄπκταν αὐτοῦ τὴν ἀξίαν. Ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης βθεείας γνώσεως τεκμαίρεται τὴν υποχρέωσιν τοῦ ἀνεχέσθαι τὰς πλάνας τῶν ἁμαρτιῶν του, μὴδέποτε δὲ ἐπιχειρῶν ἀθάρατον βίαν εἰς τὴν πεποιθήσιν των· διότι τὰ ἀνθρώπινα πάθη κείνηται τὴν ιδιότητά τοῦ νὰ μὴ θλιβῶνται διὰ μηχανικῶν μέσων, ἀπαρλλάκτως ὅπως καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑλικὸν αὐτῶν ἐμβλημα. Ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνεργῶν μέσων, ὅπως ἐμπνεύσωμεν χριστιανικὴν ἀνοχὴν, καὶ προσυλάξωμεν τινὰ ἀπὸ τῶν παρεκτροπῶν ζήλου ὑπερηφάνου καὶ ἀσυνέτου, ἔστιν ἡ κατάταξις τῶν ἀληθειῶν. Πρακτικητέον δὲ ὅτι ἡ μόνη αἰτία, δι' ἣν αἱ ἐξημέμενοι κεφαλαὶ καὶ τὰ ἀσθενῆ πνεύματα κτεκωρῶθησαν ὑπὸ τῆς ἐνθεομανίας καὶ τῆς μισαλλοδοξίας ἦτο ἡ ὀλιγοψυχία τοῦ σπουδαίου τούτου κινήτου. Τῷ ὄντι σύμπασαι αἱ ἀλήθειαι δὲν ἐνδιαφέρουσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὸν ἀνθρώπων· ὅπως κτεκωρῶθη αὐτὰς δέον νὰ γνωρίζη, ποία θεοὶ ἀνήκει ἐκάστη ἐν ταῖς χώραις τῆς νοήσεως, ἀνευ τοῦ ὁποίου κινδυνεύει νὰ πέσῃ εἰς βαρυτάτας πλάνας· διότι ἐὰν ἡ ἀλήθεια εἶναι μία, ὡς προλαβόντες εἴπομεν, αἱ μερικαὶ ἀλήθειαι εἰσι μέρη αὐτῆς· ἐπομένως, διὰ νὰ μορφωθῇ ὅλον τι οἰσθητότε, δέον ἵνα τὰ συστατικὰ τοῦ ὅλου μέρος διευθετηθῶσι εἰς τοιαύτην τινὰ ὀργανικὴν τάξιν, ὥστε τὰ μὲν νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῶν δὲ, καὶ διὰ τοῦ συνδιασμοῦ των διασώζηται ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἀκεραιότης τοῦ ὅλου. Ἐκ τῆς θεωρίας λοιπὸν ταύτης συνάγεται ὅτι ἐν τῇ θρησκείᾳ, ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἐπιστήμῃ, ἀρηρημένη μὲν, ἀλλὰ ὠφελιμωτάτη ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της, οὐδὲν κινδυνώδεστερον τοῦ ἐξαπατάσθαι περὶ τῆς δυνάμεως καὶ σπουδαιότητος τῶν ἀληθειῶν. Ὁ μὴ ποιούμενος διάκρισιν τῶν τοιούτων σπουδῶν του φέρεται εὐθὺς εἰς τὴν μισαλλοδοξίαν, ἀποστρέφει μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν οὐσιωδῶν ὁμοιοτήτων, αἰτίνας ὑπάρχουσι κοινὰ εἰς διαφόρους λατρείας, προσκολλᾶται δ' εὐθὺς εἰς τὰς δευτερευούσας διαφορὰς, τὰ πνεύματα συγκεντρῶνται, ἐκτραχύνονται, ὀπλίζονται τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ πεισμονὴν, καὶ, μολοντί τὸν αὐτὸν λυτρωτὴν Θεὸν ὁμολογοῦντες, τὰ αὐτὰ ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ δόγματα κηρύττοντες, καταβιβάζουσι νὰ ἀλληλοφρχῶνται· δι' ἕνα τύπον, διὰ τὴν οἰκοδομὴν θουοικστηρίου τινός, διὰ τὰς πρωτοκαθεδρίας, καὶ τὰς πρυμπί· ἀντὶ νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ, βλέπομεν μόνον τὸν κινόν· τὰ δὲ πάθη ἅπασ' συντραχθέντα μας ἐσκήρυναν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ μισῶμεν τὸ ἐγγύτατον ἡμῶν, πρὸς ὕβριν τοῦ λογικοῦ, τοῦ καθήκοντος, καὶ τῆς ἐναργείας.

Οὕτως ἄρα τὸ πνεῦμα τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ τοῦ καταδιωγμοῦ κατακυριεύει τὰ άτομα. Ὁ δαίμων τῆς ὑπερηφάνειας ἡμμερισμένος τὴν εὐτυχιοτέραν προσωπίδα, μεταμορφοῦται εἰς ἄγγελον

φωτός, καθὰ λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπως ἐξαπατᾷ, συνταράττει καὶ βασιανίζει τοὺς δυστυχεῖς θνητούς. Ἐὰν οἱ ψευδοπροφήται ἰθαυματούργησαν, ἐὰν τὰ μᾶλλον μεμρτωρημέτα σημεῖα εἰσιν ἀναγκαῖα ἵνα διαγνωσθῇ ἡ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐσωτερικὴ καὶ παθητικὴ κλήσις, πόση σύνεσις ἀπαιτεῖται, πόση ταπεινότης, πόση περίσκεψις, πόσαι ἀποδείξεις, ἵνα βεβαιώσῃ τις τὸν ἱερὸν χαρακτήρα τοῦ ἀληθοῦς ἱεροφάντου τῆς πίστεως, ὅπως τομῆσῃ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν συνειδητήσεων, τὴν διαγορπὴν τῶν ἀρηρημένων ἀληθειῶν, καὶ τὴν διάδοσιν τῶν σπερμάτων, ἅτινα πολλάκις ἀναφάνονται καταστρεπτικὰ ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ, τὸν ὅπου ἡ θεὸς πρόνοια στέργει ἰδίαις χρεσὶ νὰ καλλιεργῇ.

Ἰδοὺ διατὶ μεταξὺ τῶν φοβερῶν ἀπειλῶν, ὅσας ὁ θεὸς ἀνθρώπος κατηύθυνε πρὸς τοὺς μὴ ἀληθεῖς ὑπηρετάς τοῦ λόγου, ὑπάρχει καὶ μία ἰδιαιτέρως ἀπειθονομένη πρὸς ἐκείνους, οἵτινες περιάγουσι τὴν θάλασσαν καὶ τῆς ξερᾶν ποιήσαν ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιῶσι αὐτὸν οὐδὲν γέννησις διπλότερον αὐτῶν. Παρατηρητέον ὅμως ἐνταῦθα ὅτι διὰ τούτων δὲν ἀπαγορεύεται τὸ ἐξαπλοῦν τὸν λόγον τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ εἰς τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντα αὐτὸν, ἀπεκδεχόμενα ἡ παραγωμιζόμενα αὐτόν. Ὁ Θεὸς φυλάξει νὰ ὑπερκοπισθῶμεν ἐνταῦθα τὴν ἐνοχον ἐκείνην ἀδιανομίαν, ἡτις παραδέχεται λατρεῖαν τινὰ ἐκ συνηθείας μᾶλλον ἢ κατ' ἐμφυτόν τιναν ἀνάγκην, καὶ ἧτις ἐπομένως οὐδὲν ὀλιγωρᾷ τῆς ἐν ἀγάπῃ ἐξκπλώσεως αὐτῆς.

Τῷ ὄντι μόνη ἡ ἀγάπη ἐστὶν ἡ ἀξιόχρεως ἐγγύσις τῆς καθαρότητος τῆς πίστεως, ἡ ἀγάπη πάντα ὑπομένει, πάντα ἐλπίζει, συνδιαλλάσσει τὴν μᾶλλον ἀνόθευτον ἀνεξίτησκείαν, τὴν βεβαιωτέραν διάκρισιν μετὰ τῆς θερμότητος ζήλου, ὅστις οὐδέποτε ἐκπίπτει οὐδὲ σβέννυται. Ὁ ὑπὸ τοιοῦτου πνεύματος ἐμφορούμενος, οὐδέποτε θὰ τομῆσῃ νὰ παραβιάσῃ τοὺς κοινωνικοὺς νόμους ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ θριάμβου τοῦ θεοῦ νόμου, καὶ ὡς ὁ ἐπιδέξιος ἐκείνος καὶ πλήρης αὐταπαρνήσεως ἱατρὸς δὲν θὰ σπεύσῃ νὰ ἐπνορῶσῃ δυσμορφίας τινὰς, ἀπαρσκευάζει αὐτῷ, μὴ φροντίζων νὰ ἐπουλώσῃ τὰς βθεείας πληγὰς, ὅφ' ὧν κατατρούχεται ἡ ἀνθρωπότης. Τελευταῖον οὐδέποτε θὰ ἐπιλάβηται, ὅτι ἐστὶν ὄν, δυνάμενον νὰ καταλάβῃ καὶ μετὰσχῇ τῆς ἀληθείας, ἐφ' ὅσον ἀσκει τὴν δικαιοσύνην, καὶ ὅτι αἱ μᾶλλον κατὰ τὸ φαινόμενον ἱπαινεταὶ πράξεις αὐτοῦ ἀμαυροῦνται ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς πλάνης.

Τοιοῦτοὶ εἰσιν οἱ στοχασμοί, οὓς εἶχομεν νὰ προσφέρωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστεις ἡμῶν περὶ τῆς ἀνεξίτησκείας, ἧτις ἐστὶ τοσοῦτο στενωδὸς συνδεμένη μετὰ τῶν βάσεων τῆς ἡμετέρας θρησκείας· ἄς παραβάλῃ ὁ βουλομένος τὰ χρονικὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μετὰ τὴν διαίρεσιν αὐτῶν, καὶ ἄς βεβαιωθῇ ὅσοι τῶν δύο ὀλιγότερον ἐξέκλινε τῶν

χωρῶν, ἐν αἷς οἰκεῖ τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης, τῆς ἀνοχῆς, τῆς ὁμονοίας, καὶ τῆς ἀγάπης. Ἐὰν ἡ διαφίλεια τῶν δωρεῶν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος φαίνεται καθ' ὅλου ἐλαττωθεῖσα ἐν τῷ κόλπῳ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, ἐὰν ἡ ἑκμᾶς τῶν ἀρετῶν φαίνεται ζωτικωτέρα ἐν τοῖς τρισὶ πρώτοις αἰῶσι, οὐδὲν τὸ παράδοξον ἐὰν καὶ ἡ ἀνεξιθρησκεία ἢ ἀληθινή, ἥτις ἐστὶν ἡ γαλήνη καὶ ἡ γλυκύτης τῆς δυνάμεως, δὲν εἶναι τοιαύτη, ὅποια ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων. Οὐδὲν ἦττον ὁμοῦ συμφέρει νὰ ἴδωμεν ποῦ κλίνει ἡ πλάστιγξ τὰ γεγονότα ὁμιλοῦσιν, ἡ μαρτυρία αὐτῶν ἐστὶν ἀδιάφυστος ἢ μισαλλοδοξία ἐγέννησεν ἐν Δύσει ἄπειρον πλῆθος δεινῶν καθῶς καὶ ἡ νεωτέρα φιλοσοφία, ἥτις ἀνέτρεψε τὰ πάντα. Ἀλλ' ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἀνεκτικωτέρα διότι ἦτο ἀδύνατος καὶ ὑποτελής. Ἐνδεχόμενον τοῦτο ὅτι οἱ κειροὶ τοῦ καθ' ἑαυτοῦ εἰσὶν ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστιανοῦ. Ἐν τοῦτοις ὁμοῦ ἂς μᾶς συγχωρηθῇ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἀντιβῆθις αὕτη δὲν ἐφραμύζεται καὶ ἐπὶ τῆς Ῥωσσίας ἄλλως τε δὲ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μόνη ἡ περὶ τῆς ἐπιγεῖου ἐπιτροπείας διδασκαλία, ἣν διδάσκει ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, ὄφριε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν μισαλλόδοξον καὶ ἀποκλειστικὴν ἢ ἀνασταλτικὴν δύναμιν, ἐμπειπιστευμένη εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον, ἀναγκαιῶς θὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς αὐθαιρέτους πράξεις καὶ τὰς συμφορὰς. Ὅστις θὰ ἠρνεῖτο τὰς μαρτυρίας τῶν γεγονότων καὶ τοῦ λογικοῦ, ὅπως εὐλικρινῶς προσάγομεν αὐτῷ, οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται εἰς αὐτὸν παρὰ νὰ διεξέλθῃ τὰ ὑπομνήματα τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, δαδουχαύμενος ὑπὸ τῶν φρικωδῶν λάμπων τῶν ἀμειλίκτων πυρῶν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Γ Ν Ω Μ Ι Κ Α .

Σπινθήρ τῆς διαβολῆς ἢ εἰρωνεία.

Ἐὰρ τῶν ἀρετῶν ἢ μετάνοια.

Τὰς μὲν ιδέας ὡς ξένους δεξιούσθε, ταῖς δ' ἐπιθυμίαις ὡς πασι χρηθεῖς.

Ὁ τὴν συνείδησιν τῆ φιλοδοξίᾳ θυσιάζων ἔοικε τῷ πυρπολοῦντι εἰκόνα ἐπὶ τῷ λαβεῖν τὴν τέφραν αὐτῆς.

Καρδίαι δύο ἐγγυτάτω ἐστὸν ἀλλήλων, ὅταν οὐδεμία κακία χωρίσῃ αὐτάς.

Ὁ κάλλιστος τῆς φιλοσοφίας αἰὼν ἦν ὅτε οὐχ ὑπῆρχον φιλόσοφοι.

Οὐδέποτε τὸ πνεῦμα χρησιμώτερόν ἐστιν, ἢ ὅταν πρὸς μωρόν τις ὁμιλῇ.

Μάτην τὸ πνεῦμα καταβάλλει σθένος· οὐδέποτε βλάπτει παρότρυνον τῆς καρδίας.

Ἡ γυνὴ ὄφριε οὐ μόνον εἶναι ὠραία καὶ πνευματώδης, ἀλλὰ καὶ ἀνεπίληπτον ἔχειν παρελθόν.

Ἀρχόμεθα τὸν ἄνθρωπον καθ' ὃ ἔνδυμα φέρει, καὶ προπέμπομεν αὐτὸν καθ' ὃ πνεῦμα δεικνύει.

Ὁ Φοντενέλλος ἐρωτηθεὶς, πῶς τοσοῦτον βιώσας χρόνον οὐκ ἐκτῆσατο ἔχθρῶς, ἀπεκρίνατο: ἀκολουθῶν πιστῶς τοῖς δυοῖ τούτοις γνωμοκίαις, τὰ πάντα δυνατὰ καὶ οἱ πάντες ἔχουσι δίκαιον.

Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν. Οἶδα ὅτι οἱ ἄνθρωποι μωροὶ εἰσι καὶ κακοὶ, ἀλλ' οἶδα ἐπίσης, ὅτι δεῖ μοι βιοῦν μετ' αὐτῶν, οἱοὶ κἄν ὄσιν.

Μέγα, ἔλεγεν, εὐδαιμονίας ἐμπόδιον τὸ μεγίστην προσδοκᾶν εὐδαιμονίαν.

Α Ν Ε Κ Δ Ο Τ Α .

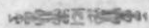
— Ἐπίσκοπός τις Ἰταλὸς ἐπάλασε καθ' ὅλων τῶν δυστυχιῶν μετὰ τῆς μεγίστης ἐπιμονῆς καὶ ἄνευ μεμψιμοιριῶν. «Διὰ τίνος μυστικοῦ δύνασθε νὰ ἦσθε τόσον ἤτυχος ἐν τῷ μέσῳ τοσοῦτων δυστυχιῶν; τὸν ἠρώτα εἰς τῶν πιστῶν του φίλων.

— Θεέ μου! τὸ μυστικόν μου εἶναι ἀπλούστατον, τῷ ἀπῆντησεν ὁ γέρον· γνωρίζω νὰ κάμω καλὴν χρῆσιν τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ οὐδὲν πλεόν.

— Πῶς τοῦτος εἶπεν ὁ φίλος του, ἐξηγήθητε. — Εὐχαριστῶς, ὑπέλαθεν ὁ γέρον. Πρῶτον ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμούς, θεωρῶ τὸν οὐρανὸν καὶ ἀναλογίζομαι ὅτι ἐκεῖνη εἶναι ἡ κατοικία, εἰς ἣν πρέπει παντὶ σθένει νὰ ἔχω τὴν διάνοιαν· ἀκολουθῶς καταβιβάζω τούτους πρὸς τὴν γῆν, καὶ σκέπτομαι περὶ τῆς μικρᾶς θέσεως, ἣν ποτε θὰ καθέξω ἐν αὐτῇ· ἔπειτα θεωρῶ τὸν κόσμον καὶ διακρίνω ἐν αὐτῷ ἀπειρίαν ἀνθρώπων δυστυχιστέρων ἐμοῦ. Ἐννοῶ τότε ποῖον εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς, εἰς τί συνίσταται ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, καὶ πόσον θὰ εἶχον ἄδικον παραπονούμενος καὶ μεμψιμοιριῶν.

— Ὁ Μοντέσκιο, εἰ καὶ κάλλιστος κύριος, ὠργίζετο πολλάκις κατὰ τῶν ὑπηρετῶν του, καὶ ἐπιπληττόμενος ὑπὸ τινῶν ἐπὶ τούτῳ ἀπεκρίνετο, γελῶν: «Οἱ ἄνθρωποι οὗτοί εἰσι ὠρολόγια, τὰ ὅποια ἔχουσι ἀνάγκην νὰ στηθῶσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν.»

— Κιπουρός τις, ἐραστὴς ἐρασμίας τινὸς κυρίας, ἔγραψεν εἰς αὐτὴν τὸ ἔξῃ: ἐρωτικὸν ἐπιστόλιον: «Ἄν καὶ δὲν ἀγαπᾶτε τὰ σῖκα (καὶ πραγματικῶς ἡ κυρία δὲν ἔτρωγε διόλου), ἐν τούτοις εἶναι ἀληθές, ὅτι εἶναι λαμπρὰ ὀπωρικά· οὕτω καὶ ὁ ἔρωσ μου, ἂν καὶ δὲν τὸν ἐκτιμᾶτε, δὲν εἶναι ἐν τούτοις περιφρονητός.»

ΠΟΙΗΞΙΑ

ΠΟΘΟΣ.

1.

Ἐπόθουν νά ἤμαι πτηνὸν τῶν ἀνίμων,
τὰς μαύρας νεφέλας, ὡς βέλος νά σχίζω,
νά ἔρχωμαι αἴφνης κοντά σου εὐδαίμων
μὲ μόνον τὸν πόθον νά σ' ἴδω μικρὸν.
Εἰς κλάδον μυρσίνης γλωρὸν νά καθίζω,
νά βλέπω τὴν νέαν μορφήν σου γελώσαν,
ἔν μέλος νά ψάλλω μὲ ἔρωτος γλωσσῶσαν,
ἔν μέλος ἐδύνης καὶ στόνων πικρῶν . . .

2.

Ἐπόθουν νά ἤμαι πτηνὸν τῶν ἐρώτων,
Μὲ ἔρωτος πτήσιν νά ἔλθω σιμά σου,
τὰς πτέρυγας κρούον ἐμπρός σου μὲ κρότον
νά σ' εἶπω ὅπως στενάξω μακρὰν.
Νὰ ἴδω, φιλότατη, ἂν τὸν ἔρωτά σου
δὲν ἔσβυσε χρίνος, δὲν 'νέκρωσε λήθη,
ἂν εἴτι φυλάττης ὅσα ἀθάρα σου τὰ στήθη
παλμὸν δι' ἐκείνον ποῦ ψάλλει μακρὰν.

3.

Ἐπόθουν νά ἤμαι πτηνὸν τῶν δρυμάνων,
πτηνὸν τῆς χαρᾶς καὶ ἔμπλεον ἐλπίδων,
καὶ πτέρυγας πόθου καὶ ἀγάπης ἀπλότων
νά ἔλθω νά σ' ἴδω, φιλότατη, μικρὸν.
Χαρὰν ν' ἀπολαύσω καὶ ἔν φιλημα δίδω
εἰς τὴν θροσερὰν, βραδινὴν παρειὰν σου,
νά σ' εἶπω ὅπως στενάξω μακρὰν σου,
ἔν ἄσμα ἐδύνης νά σ' εἶπω πικρὸν . . .

5.

Ἐπόθουν νά ἤμαι πτηνὸν τῶν ζεφύρων,
κοντά σου νά ἔρχω, ὡ κέρη γλυκεῖα
ἔνθ' ἢ κοιμᾶσαι ἔν μέσῳ ὄνειρων,
γλυκὰ νά σοὶ λέγω, μὴ μὲ λησιμονῆς.
Μακρὰν σου τὰ πάντα μοὶ εἶναι πικρὰ
καὶ σκότος ζεφῶδες καὶ λύπη καὶ πόνος,
ὦ, σύντροπον μ' εἶναι τὸ δάκρυ, ὁ στόνος,
ὦ, τὸν ἔρωτά μου μὴ σὺ λησιμονῆς . . .

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ.

Αἰνίγματα.

Μὲ τὸ πρῶτον καὶ ἔσχατόν μου εἶμι γέλωτος σημεῖον
μὲ τὸ ἔλθω μου μυρσὶν εἶμι πρᾶξενος δακρύων.
Ὡς βορβᾶς ἀνθρωποκτόνος ἐπιφέρω τρικυμίας
εἰς τὸν ἄδην ἐκπεμπούσας τοὺς ἀνθρώπους μ' ἀβαρίας.
Ἄφαλε νῦν μου τὴν πρώτην συλλαβὴν, ἀλλὰ νά κλείσῃς
μὲ μανθῆλιον τὴν βίβαν προσέχε μὴ με μυρσίνης.

Ὀνειρον τοῦ νεανίου, τοῦ προσβύτου δὲ ἡδαια
εἶμι ἀνάμνησις, εἰς φύλον τὸ ὠραῖον δὲ μυρσὶν
αἴτια ὄργης καὶ μίσους καὶ διαβολῆς παρῆχ
εἰ καὶ μέρος ἐκ τοῦ ἔθλου τούτου καὶ ἐγὼ κατέχω.

Αἰνίγμα ἀνέπλασέ με ἀγλαέμορον ἢ φύσις
αἰνίγμα ἂν δὲν μὲ λύσῃς, αἰνίγμα καὶ ἂν μὲ λύσῃς.

Εἰς τὴν κεφαλὴν σου, φίλε, ὦν μετὰ τῆς κεφαλῆς μου
εἰς τὴν κεφαλὴν σου εἶμι καὶ χωρὶς τῆς κεφαλῆς μου.
τὸ ταχύτατον τῶν ὄντων ὦν μετὰ τῆς κεφαλῆς μου
ἴσταμαι καὶ σὲ ἀκούω, στερεθεις τῆς κεφαλῆς μου
ἂν προσέχων εἰς μαθήσεις, ὡ χωρὶς τῆς κεφαλῆς μου
θαυμασίως ἐφευρίσκω, ὦν μετὰ τῆς κεφαλῆς μου.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Αἰτῆ γίνομαι τροφή σου, ἔν ἄγριον θηρίον,
ἂν λείψῃ ἐκ τοῦ ἔθλου μου τὸ τρίτον μου στοιχεῖον.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΡΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῳ
ΦΥΛΛΑΔΙῳ ΑἸΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου.

Τετράχροος οἱ τοῦ Α δ α μ ἀπόγονοι γωνίας
τὰς τέσσαρας κατέλαβον σφαίρας τῆς ἐπιγείας.
Ὁ ἦ λ ι ο ς ἔρωτιζε τὰ ἀμαρτηματά των
ὅτε ὁ Δέγος τοῦ Θεοῦ ἀφίδων αἰσιποτάτων,
ἐκ τῶν τοῦ πόλου καταβάς γαστρὶ ἐνεσρκώθη
Παρθένου, καὶ ὡς εὐσπλαγχνος τοῖς ἦ λ ι ο ς προσηλώθη.

Τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου.

Φίλε μου Θεοδωρίδη, ἐνθ' ὅσον ἀρχαίσεις,
πῶς τολμᾶς λ ὶ ὄ ρ α ν ἐν πλήρει μεσημερίᾳ νά μελλῆς;
Δὲν φοβεῖσαι σὺ τὸν Π ἄ ν α, ὅστις τότε κεκμηκὼς
ἀναπαύεται, ὡς λέγει, ὁ χρυσοῦς βουκολικός;
Ἄν ἐγὼ Ἑλληνηκυβραῖς καὶ τὸν Ἑλικῶνα χάρτω
ἔμωσ τοὺς θεοὺς Ἑλλήνων μὲ ἱστορικούς δὲν ῥάπτω.
Δὲν διδασκαλεύω φίλε ἀγνωστός μοι ὁ Π α ν δ ῆ ω ν,
ἀδιόδευτα τὰ Λ ε ὐ κ τ ρ α, ἀνερεύνοντας ὁ Δ ῆ ω ν.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Τοῦ δευτέρου.

Ἡ λ ι ο ς καὶ οὐχὶ ἄλλο, ὁ ζωογονῶν ἡμᾶς
ἢ λ ο ς δ' εἶναι ὁ στηρίζων, πάσας τὰς εἰκοδομίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

Τοῦ τετάρτου.

Εἶναι θαῦμα ἂν ὁ Δ ῆ ω ν, ὁ δεινὸς ἱστορικός,
συνηνώθη μὲ τὸν Π ἄ ν α, ὅστις εἶναι μυθικός,
καὶ ἐπήγαγεν ἐκ τούτου ὁ πατὴρ τοῦ Ἐρεθίσως,
ἐν Ἀθήναις βασιλεύσας;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ. ΤΗΣ ΙΟΥΣ.

Καθ' ἡν στιγμήν ἡ πρᾶξις φαίνεται ἀποκλίνουσα πῶς, ἕτερος χαρακτήρ παρουσιάζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἰὼ ἡ πολυπλάνητος τοῦ Ἰνάχου θυγάτηρ, διπλοῦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσα σύμβολον, ὑποδεικνύον τὴν εἰς δάμαλιν μεταμόρφωσιν αὐτῆς. Τὸ ἐτοιμόβροπον ἐνδιαφέρον ἀνορθοῦται, ἡ δὲ εὐφυΐα τοῦ ποιητοῦ, ἡ διὰ τῶν ἀντιπαραθέσεων ἀλλεπαλήλως ἐξυψώσασα τὸν κύριον χαρακτήρα, ἀνεῦρεν ἢ ἐπεφύλαξε τὸ πρόσωπον τῆς Ἰούσ ὅπως δι' αὐτοῦ ἐξαγιάσῃ τὸ τοῦ Προμηθέως, καὶ ὑποδείξῃ εἰς τὰ ἀκρατήρια τὴν ὑπερφιαλίαν καὶ τὸ τυραννικὸν τοῦ οὐρανοῦ σθένος. Κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ταλεπλανήτου καὶ πολυπλανήτου Ἰούσ, ἅπασαι αἱ τυχόν μετεώρως ταλαντευόμεναι πεποιθήσεις τῶν ἀκρατῶν δὲν δύνανται ἢ βίπτουσαι τὴν μέλαιναν ψῆφον κατὰ τοῦ Πανθέου ἢ ἀτενίσωσι περιλύπως πρὸς τὸ σύμπλεγμα τῶν ἀδικῶν ταλαιπωριῶν, ὧν τὸ μὲν δέσιμον ἐπὶ ἀκάμπτου βράχου διαμαρτύρεται, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἑκατομμάτου Ἄργου διακώμενον πλανᾶται χωρὶς νὰ δύναται πρὸς στιγμήν ἢ ἀναπαυθῆ. Ἐὰν ἀριστοτέχνης τις ἐπέθυμει ἐν εἰς συμπλέγματι νὰ συγκεντρώσῃ τὸ θυμαστὸν, τὸ οἰκτρὸν, τὴν ἠθικὴν μεγαλοπρέπειαν, τὸ θλιβερὸν ἐν τῷ κατακορύφῳ, καὶ τὴν ἄνευ ἐπιχρυσώσεως διάχυτιν χρυσῶν ἀκτίνων δόξης καὶ ἀποθεώσεως ἄνωθεν τοῦ συμπλέγματός του αὐτοῦ, δὲν ἠδύνατο ἢ ἢ ἀρυσθῆ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ἐκ τῆς σκηνῆς ταύτης τοῦ παρόντος δράματος, καθ' ἡν κάτωθεν τῆς ἀποτόμου κορυφῆς, ἀφ

ἢς κρέμαται ὁ δεσμώτης ἥρωϊς. Ἰσταται λυσίκομος καὶ ὡς ὑπὸ τὴν ἐπιβροῆν δαιμονίου ἀλλοκότου ἢ ὠραία ἐκείνη καὶ ἀξία νὰ ζηλεύεται ὑπὸ τῶν θεῶν παρθένος, ἣς τὰ παρθένα κάλλη ἐρασθεῖς ὁ ἀκόλαστος Ζεὺς, καὶ μετ' ἀκολάστου ἐπιδιώξας ἐπιμονῆς, κατώρθωσε μὲν ἢ ἀπολαύσῃ, ἀλλ' ἀχαρίστος φροβόμενος καὶ σκληρῶς, ἐνέχθη νὰ ἴδῃ αὐτὰ ἀσχημαϊζόμενα ὑπὸ διπλοῦ δαμάλεως κέραως, ὅπερ ἢ Ζηλότυπος Ἥρα ἠθέλησε νὰ ἐγκολάψῃ εἰς ἐν ἄδικον θυμῷ ἀκολάστου καὶ μεγασθενούς ὀργῆς, προσθεῖσα φύλακα τοῦ δυστύχου τούτου θύματος τὸν ἰκοιμητὸν Ἄργον, καὶ παράφρονος καὶ οἰστρωδινῆτους ἐμπνεύσασα ὀργᾶς εἰς τὴν ἀτυχῆ νεάνισσα, ὅπως κατατακῇ περιπλανωμένη ἐπὶ τῆς ἀπείρου γῆς.

Οἱ χαρακτῆρες τοῦ Κράτους, τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ χοροῦ, καὶ τοῦ Ἰκεανοῦ συνέτεινον ὅπως καταστήσωσι παισίδηλον τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ ἥρωος ἀπέναντι τῆς βίας, καὶ τὴν ἀπέναντι τῶν συμφορῶν ἐγκαρτέρησιν αὐτοῦ ἀσχέτους. Ὁ δὲ τῆς Ἰνχιίδος νεάνιδος χαρακτήρ παρεμβάλλεται ὡς μετρικὴ μονὰς πρὸς καταμέτρησιν τῆς αὐταπρηνήσεως καὶ μεγαλοψυχίας τοῦ Προμηθέως. Ἡ ἰὼ ἐλευθέρα στενάζει· ὁ Προμηθεὺς δέσιμος παρηγορεῖ τὴν ἐλευθέραν οὖσαν νὰ πλανᾶται· αὐτὴ ἀκουσίως πάσχει· ἐκεῖνος ἐκουσίως ταλαιπωρούμενος· αὐτὴ, ὡς μὴ προφητεύουσα τὸ μέλλον, δύναται νὰ διατρέφῃ ἐλπίδας, ἔστω καὶ ματαίαις, περὶ μελλούσης ἀπολυτρώσεως, καὶ ἐν τούτοις, ἀπελπίζεται· ὁ Προμηθεὺς προφήτης τοῦ μέλλοντος, διαβλέπων αἰῶνας μυριετέλες πόνων καὶ συμφορῶν, αἰσθάνεται τὸ λῆμν οὐ μόνον νὰ περιφρονῆσῃ τὴν συμφορὰν του, ἀλλὰ, καὶ ἢ ἀπειλήσῃ, ἐπὶ μία λέξις του δύναται νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς φοβερᾶς καταδικῆς του.

Καὶ ὁποῖα συγκυρία! Ἡ μάλλον ὁποῖος τεχνικός δεσμὸς τῆς τετραλογίας τοῦ Προμηθέως. Ἐν τῷ μέλλοντι ὁ μὲν σωτῆρ τῆς Ἰούσ· ἔσται ὁ Ἥρακλῆς, ὁ δὲ σωτῆρ τοῦ Προμηθέως, κατὰ τὰς ἐκ-

φράσεις αὐτοῦ τούτου, εἰς τῶν ἀπογόνων αὐτῆς. Οὕτω δὲ ἡ παρεμβολὴ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς Ἰού, κατέστη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ οὐ μόνον ἀνεκτὴ πρὸς ἐξίψωσιν τοῦ κυρίου προσώπου τοῦ δράματος, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία, ὡς μέλλουσα νὰ συνδέσῃ τὸ δράμα τοῦ « Προμηθεὺς Δεσμώτου » μετὰ τοῦ δράματος τοῦ « Προμηθεὺς Λυομένου, » ἔ.θ.α εἰς τῶν κυρίων χαρακτηριστῶν εἶναι, κατὰ τινὰς τῶν δεινῶν φιλολόγων τῆς Γερμανίας, ὁ Ἡρακλῆς.

Δεδικαιολογημένη δὲ εἶναι ἥτε αἰφνῆδιος ἐμφάνησις καὶ ἡ παράδοξος καὶ ταχεῖα ἀποχώρησις τῆς Ἰού. Οἰστρόπληκτος οὖσα καὶ πολυπλόκτος, οὐδεμίαν ἀπιθανότητα ἐμφάνει κατὰ τὴν αἰφνῆδιον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Καυκάσου ἐμφάνισιν, καὶ ἀναχωροῦσα ἐν καταστάσει φρενεντιώδει οὐδόλως ταράσσει τὴν τεχνικὴν ἀκριβείαν καὶ τὴν φυσικὴν τάξιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀναδεικνύει τὸ δράμα ἐπὶ φυσικότητι καὶ δραματούργικῃ ἀκριβείᾳ.

Σπινθηρὸς ἀέννητος καταπυροπολοῦσι μαγικῶς τὴν σκηνὴν, ἐφ' ἧς παρίσταται τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ καταπληκτικὸν δράμα τῆς Αἰσχυλείου ὑπερφύας. Ὁ δὲ θαυμασμὸς τοῦ ἀναγνώστου ἢ τοῦ θεατοῦ, παραβάλλοντος τὸ ὅλον δραματικὸν ἀριστοῦργημα πρὸς τὸν λιπρὸν καὶ ξηρὸν σκελετὸν, ὃν ἐνέδυσσε μὲ μῦθ καὶ σάρκα ὁ ποιητὴς, ἐπιθεῖς συνάμα τὴν χάριν τῆς κινήσεως καὶ τὰ χρώματα τῆς ζωῆς, καθίσταται ἀῤῥητος.

Οὕτω λοιπὸν ὁ χαρακτήρ τοῦ Προμηθεὺς, διεληθὴν διὰ τῆς καθαρτηρίου καμίνου τῶν δοκιμασιῶν, καὶ εἰς ἐπαφὴν ἑλθὼν μετὰ πέντε διαφόρων καὶ ἀλλεπαλλήλων χαρακτηριστῶν, ἀνεδείχθη ἠθικῶς ἀνώτερος. Ἰπολείπεται δὲ ἤδη ὁ ἐμπρακτος θρίαμβος, καὶ ἡ διὰ τῆς καταστροφῆς ἀποθῆσις. Τελευταία δοκιμασία! Ἐνταῦθα ὁ μὲν θαυμασμὸς ἔχει μετατραπῆ εἰς ἐκτάπληξιν. Ἐνταῦθα πᾶσα λέξις θέλει εἶσθαι ἄρμα, παρτήρον ψυχᾶς πρὸς τὰ ὕψη. Ἐνταῦθα θέλει λαλήσει ὁ ἦρωας πρὸς τοὺς κερανοὺς, ὅπως θέλει λαλήσῃ καὶ πρὸς τὸν ὑπέρτερον τῶν θεῶν ἄγγελον, ὅστις ἔρχεται ν' ἀγγείλῃ τῷ Προμηθεῖ, ὅτι ἡ ὄρα τῶν ἐσχάτων δοκιμασιῶν ἤγγικε. Τετέλεστα! Ἴδου τί ὁ Ἔρμῆς ἐξἠγγέλλει.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ἙΡΜΟΥ.

« Πρὸς σὲ τὸν σοφιστὴν καὶ τὸν ὑπὲρ τὸ δῆον πικρὸν ὕβριστήν, τὸν ἀμαρτήσαντα πρὸς βλάβην τῶν θεῶν, ἀπευθύνομαι », λέγει ὁ υἱὸς τῆς Μαίας πρὸς τὸν Προμηθεῖ, ἅμα τῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφάνεισός του. — Ἡ γλῶσσα τοῦ Ἑρμοῦ δὲν εἶναι ἐπιδεικτικὴ σχολίων. — Ὁρμαθὸς ἀπειλῶν, ὕβρεων καὶ σκωμιμάτων, χαρακτηρίζει τὴν προσομιλίαν τοῦ πιερόποδος θεοῦ. Δὲν πρόκειται πλέον περὶ μεσιτεύσεως, ἢ εἰρηνεύσεως, ἢ πιθανότητος. Ἡ ἔκφρασις τοῦ Ἑρμοῦ εἶναι ὀριστικὴ καὶ ἀπαιτη-

τικὴ, σύντομος, οὐδόλως πλαγιόδρομικὴ καὶ εὐκρινής. Ὁ Προμηθεὺς ἠπέλιπσε τὸν Δία, εἰπὼν, ὅτι ἐλεύσετ' ἤμαρ, καθ' ὃ οὗτος ἐκπεσεῖται τῆς ἀρχῆς. Δύω τινὰ λοιπὸν ὄρισμένως καθυποβάλλονται τῷ Προμηθεῖ. ἢ νὰ ὀμολογήσῃ τὸ μυστήριον, ἢ νὰ ὑποδεχθῇ τὸ μαρτύριον. Ὁ Προμηθεὺς ἀνευδοκίμως ἀσπάζεται τὸ δεύτερον, ἀνθυβρίζων τὸν Ἑρμῆν, καὶ δλόκληρον τὸ Πάρθρον ἐν οὐδενὸς μοίρᾳ τιθέμενος. Ἐπικαλεῖται τὴν ἀιθαλοῦσαν φλόγα τοῦ κερανοῦ καὶ τὴν κατάπτωσιν τοῦ παντός, ἐν τῷ ἀλλοκότῳ ἐκείνῳ ἐνθουσιασμῷ, ὃν ἐντὸς αὐτοῦ συνδουλιζει ἢ εἰς τὸ πεπραγμένον δίκαιον ἐπανάπαυσις τῆς ψυχῆς, καὶ ἢ εἰς τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀκατάβλητον τῆς ἀθανασίας αὐτοῦ ποιοίθῃσις.

Ἐνταῦθα ὁ ἄγγελος τῶν θεῶν ἴσταται τεθλασθεμένος καὶ τολμᾷ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν μετὰ τοῦ ἥρωος διάλογον αὐτοῦ μόνον, ἀφοῦ πρότερον ἀτενίζων πρὸς τὰ ὕψη βεβαιούται, ὅτι ἡ ὄργη τοῦ Διὸς ἐξακολουθεῖ καὶ οἱ κερανοὶ βρόμεοι συνταρασσόμενοι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κρονίουος. — Ἀλλὰ ματαία πᾶσα ἀπειλή, ματαία πᾶσα εἰρωνικὴ ἔκφρασις τοῦ Ἑρμοῦ. — Ὁ ὑπέρτης τῶν θεῶν ἀποπέμπεται ὑπὸ τοῦ Προμηθεὺς, φιλοδωρούμενος διὰ τῆς ἐξῆς φράσεως, ἀρυσθεῖσις ἐκ τοῦ λεξικοῦ τῆς πικροχόλου σκωπτικότητος. « Πρὸς σὲ δὲ ν' ἀπευθυνθῶ δὲν καταδέχομαι, διότι εἶσαι ὑπέρτης! » Ἡ μετὰ πάθους ἔκφρασις, καὶ ἡ ζωηρότης τοῦ διαλόγου χαρακτηρίζει τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος τῆς ὅλης πράξεως, ὃ δὲ Ἑρμῆς, καθ' ἣν στιγμὴν αἰσθάνεται, ὅτι μᾶλλον γελοῖος καθίσταται ἢ φοβερός, προατρύνει τὸν χορὸν τῶν νομφῶν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ μέρος τῆς σκηνῆς, ὅπως μὴ ἀπομαρῶσθῃ ἐκ τῆς ὄψεως καὶ τῆς καταπληκτικότητος τοῦ φοβεροῦ θεάματος, καὶ τῆς ἐπικινδύνου καταπίσεως ἐπὶ μιᾶς φιλελευθέρου κεφαλῆς, τῆς ὅλης ὀλικῆς βίας. Μόλις δὲ τοῦ Ἑρμοῦ ἀποχωροῦντος καὶ τοῦ χοροῦ ἐπερχομένου, σκότος καλύπτει τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ στιγμιαία σιγὴ ἐπικρατεῖ, καθ' ἣν πᾶς τις δύναται νὰ φαντασθῇ ὅποια ἀγωνία καταλαμβάνει τὰ ἀκρατήρια, καὶ ὅποια ἠθικὴ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀταραξία ζωγραφεῖται ἐπὶ τοῦ ἀκτινοδύλου μετώπου τοῦ Προμηθεὺς.

Μετ' ὀλίγον, τὸ πᾶν καταρρέει, πυρακτοῦται, ἀνατρέπεται, κοχλάζει, σπινθηροθελεῖ, μυκᾶται, ἄνεμοι πατάσσοσιν ἀλλήλους, κεραῦναι φλόγες ἀντιπλήσσοσιν, βυθοὶ θαλάσσης ταράσσοσιν, κόνις μίγνυται μετὰ τῶν σκοτεινῶν νεφάων, καὶ μία φωνὴ διαμαρτυρήσεως συμπληροῖ ἐκτοῦ φρικῶδες σύνολον, ὑποδεικνύουσα τοῖς θνητοῖς τὸ σθένος τῆς ἰδέας καὶ τὸ ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτον τῆς πεποιθήσεως τοῦ ἥρωος. Ἡ ἔτρημος αὕτη διαμαρτυρητικὴ εἶναι ὁ ὕμνος τῆς ἀποθῆσεως τοῦ ἥρωος.

Ἐπίτρεψον λοιπὸν, ἀναγνώστα, πρὸς στιγμὴν νὰ θαυμάσωμεν σιωπηλοὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ ἄναυδοι νὰ συναντιληθῶμεν τῆς τελευταίας ταύ-

της τοῦ δράματος σκηνης, καὶ τοῦ τελευταίου τούτου συμπλέγματος τοῦ δράματος, ἐνθα καὶ θάλασσα καὶ ἄνεμοι καὶ ὄρη, καὶ φλεγέθοντες κεραινοὶ, μάτην προσπαθοῦσι νὰ δαμάσωσι τὴν ἀθανασίαν, καὶ νὰ ποιήσωσι τὸ ζώπυρον τῆς ἐλευθερίας πνεῦμα, ὅπως ἀνέστησε τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τοῦ ὁποίου οὐδὲ ταρτάρου πύλαι δύναται νὰ κατισχύσωσι. . . .

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΟΙΩΝ ΕΝ ΣΥΝΑΦΕΙΑ.

Ἦδη, ὅποτε ἕκαστος τῶν χαρακτήρων τοῦ δράματος ἰδιαιτέρως ἀνεπτύχθη, ἢ πρὸς τὸν κύριον χαρακτήρα συγκρίσας αὐτῶν ἐν συναφείᾳ πείθει ἡμᾶς, ὅτι δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτοὺς ὡς ταμέντας ἀδάμαντας ὅπως πεθῶσιν ἐπὶ ὄραίου περιδεραίου, οὗ τινος τὸ μέτρον κοσμεῖ φρεσφόρος καὶ μαρμαίρων ἀδάμας, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου αἱ λάμψεις αὐτῶν ὠχρῶσι, καθ' ἐκυτὰς οὐσαι γλυκύφωτοι. Ἀλληλοδιαδόχως αἱ λάμψεις τοῦ Κράτους, τοῦ Ἠρώιστου, τῶν νομῶν τοῦ χοροῦ, τοῦ ἰκενοῦ, τῆς ἰοῦς καὶ τοῦ ἔρμου ἐξαρπνίζονται ἐνώπιον τῆς μαχητικῆς αἴγλης, ἣν χεεὶ περίε ὁ πολυδαίδαλος καὶ εὐμηγάνως πλασθεὶς χαρακτήρ τοῦ Προμηθέως. Καθ' ἃ δὲ λέγει ὁ ἀθάνατος ποιητὴς τῆς Ἀλιδίονος Βύρων, ἐνώπιον τοῦ ἠρωϊσμοῦ τοῦ Προμηθέως, αἱ χεῖρες τοῦ Διὸς κρατοῦσαι τὸν κεραινὸν τρέμουσι. Τοσοῦτον ὁ πατήρ τῶν θεῶν καὶ ἀνδρῶν φοβεῖται τὴν ἀθανασίαν τῆς ἰδέας, ἥς πρῶτος ἀγωνοθέτης καὶ μάρτυς ὁ Προμηθεὺς.

Τὸ ὅλον δὲ ἐν γένει τοῦ δράματος καλῶς καὶ ἀξιολόγως ἔχει. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ οἴκτου στοιχειώον τὴν ψυχὴν τοῦ δράματος τούτου, ἢ δὲ ἐσωτερικὴ συνάφῃ τῶν διαφόρων χαρακτήρων εἶναι ἰσχυρὰ, λογικὴ, συνεπὴς καὶ καλῶς συνηρηολογημένη. Οἱ δὲ τὸ ὅλον συναποτελοῦντες κρίκοι, ἐφ' ὧν βασιζόνται οἱ ἀδάμαντες τοῦ ὅλου περιδραίου, ἦτοι αἱ βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιθεὶς ὁ ποιητὴς ἐστίλνωσε καὶ ἐκόσμησε ἐξωτερικῶς τὴν ἐσωτερικὴν συνοχὴν τῶν διαφόρων χαρακτήρων, εἰσὶν ὑγιεῖς.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΠΛΗΩΣΥΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΖΟΥ.

Ἄγνωστον εἰσέτι ὑπῆρχε τίς ὁ ἐν Ῥώμῃ βεβαίως καὶ τίς ἡ μέλλουσα τῆς ἰταλικῆς τύχῃ· οἱ μὲν Γερμανοὶ αὐτοκράτορες ἐνόμιζον μὲν αὐτοδικαίως ἐκυτοὺς δεσπότης πάσης τῆς δύσεως, ἀλλὰ μάλιστα ἦσαν ἡγεμόνες ἐν Γερμανίᾳ, ἐνθα ἡ μεγάλη φεοδελικὴ κυβέρνησις βελτίως ἤρχισε νὰ ἐνισχύεται

οἱ δὲ Νορμανδοὶ ἡγεμόνες, κατακτηταὶ τῆς Πουλίας καὶ Καλιθρίας, ἀπῆρτιζον ἀρτιγενῆ δύναμιν τὸ παράδειγμα τῶν Ἐνετῶν ἐνέπνευεν εἰς τὰς μεγάλας ἰταλικὰς πόλεις τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας· τέλος, οἱ πάπαι δὲν ἦσαν μὲν εἰσέτι ἡγεμόνες, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ γίνωσι.

Τὸ τῶν αὐτοκρατόρων δικαίωμα τοῦ ἐνομαζέοντος πάπας ἤρχισε μὲν νὰ ἐνισχύηται, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου κατάλληλος μόνον εὐκαιρία ἐθρεῦστο ὅπως καταστραφῆ, εὐκαιρία, ἥτις παρυστάθη μετ' ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητος Ἑρρίκου τοῦ Δου, ὁ νομασθέντος διαδόχου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἑρρίκου Γου, ἔτι ζῶντος.

Ἦδη ἀπὸ τῶν χρόνων Ἑρρίκου τοῦ Γου ἡ αὐτοκρατορικὴ ἰσχύς ἐξέπιπτεν ἐν ἰταλίᾳ, καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ κόμησσαι, ἡ δούκισσα τῆς Τοσκάνης, συνετέλεσεν, εἴπαρ τις καὶ ἄλλος, ὅπως παροξύνῃ κατ' αὐτοῦ τὴν ἰταλίαν· κατεῖχε δ' αὐτὴ τὴν Μαρκεσιανὴν τῆς Μαντούας, τὴν Τοσκάναν καὶ μέρος τῆς Λομβαρδίας, καὶ ἦν μήτηρ τῆς ἀληθοῦς ἐκείνης τῶν παπῶν εὐεργέτιδος, τῆς κομίσσης Ματθίλδης· δ' ἔστ. Μεταβάσα ἀφ' ὧς εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Γερμανίας, ἐπὶ πολλῶν διετέλεσε χρόνον αἰχμαλώτος· ἀλλ' ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἐκληρονόμησε τὴν τε φιλοδοξίαν καὶ τὸ μῖσος αὐτῆς κατὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου.

Κατὰ δὲ τὴν ἀνηλικιότητα Ἑρρίκου τοῦ Δου, αἱ βραδουργίαι, τὰ χρέηματα, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι πολλοὺς προχειρίσαντο πάπας· τέλος δ' ἐξελέγη τῷ 1054 Ἀλέξανδρος ὁ 2ος· ἄνευ ἐπερωτήσεως τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς. Μάτην αὐτὴ νέον διώρισε πάπαν· τὸ κόμμα αὐτῆς δὲν ἦν τὸ ἰσχυρότερον ἐν ἰταλίᾳ, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Βος ἀπεδίωξε τὸν ἀνταπειτητὴν του ἐκ Ῥώμης.

Ἑρρίκος ὁ Δος, γενόμενος ἐνήλιξ, εἶδεν ὅτι ἦν αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας καὶ ἰταλίας, ἀλλὰ σχεδὸν ἄνευ ἰσχύος. Μέρος τῶν κοσμικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν τῆς πατρίδος τοῦ πριγκίπων συνώμασαν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀδύνατον ἦν ὅπως δεσπόζη τῆς ἰταλίας ἄνευ στρατοῦ, ὅστις δυστυχῶς τῷ ἐλείπεν· ἡ μὲν δύναμις του ἦν ἐλαχίστη, ὡς βλέπομεν, ἀλλ' ἡ γενναίότης του ἦν πολλῶ πῆς τύχης του ἀνωτέρα.

Συγγραφεῖς τινες ἀναφέρουσιν ὅτι, κατηγορηθεὶς ἐν τῇ διαίτῃ τῆς Βυρτζζούργης (1078) ὡς θελήσας νὰ δολοφονήσῃ τὸς δούκας Σουηβίας καὶ Καρινθίας, προὔτεινεν ὅπως μονομαχήσῃ κατὰ τοῦ κατηγοροῦ, ἔντος ἁπλοῦ εὐπατρίδου· ὤρισθη ἡ δὲ μάχην ἡμέρας, καὶ ὁ κατήγορος μὴ παρουσιασθεὶς ἐφάνη δικαιολογῶν τὸν αὐτοκράτορα.

Ἀμα ἡ ἀρχὴ ἡγεμόνος τινὸς διαφιλονεικεῖται, τὰ ἦθη του διαβάλλονται. Κατεμύμνοντο τοῦ αὐτοκράτορος δημοσίᾳ ὡς ἔχοντος παλλακίδας, ἐν ᾧ καὶ οἱ ἐλάχιστοι κληρικοὶ διέτρεπον τοιαύτας ἀτιμωρηταί· ἤθελε νὰ χωρισθῆ τῆς γυναικὸς του, θυγατρὸς μαρκιωνῶς τινος τῆς Φορβέρης,

μεθ ἧς, ὡς ἔλεγεν οὐδέποτε συνεπλήρωσε τὸν γάμον του. Πρὸς δὲ τούτοις παρεφθοραί τινες τῆς νεότητος του παρώζονον ἐτι μάλλον τὰ πνεύματα, καὶ ἡ διαγωγὴ του ἐξελθόντις τὴν δύναμιν του.

Ἰπῆρχε τότε ἐν Ῥώμῃ μοναχὸς τις τοῦ Κλουβί, γενόμενος καρδινάλιος, ἀνὴρ πνεύματος ἀνηύχου, ζωηροῦ, ἐπιχειρηματικοῦ, γιγνώσκων μὴ προσράπη τὴν ἀλωπεκὴν εἰς τὸν ἔνθερον αὐτοῦ ζῆλον διὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ τοιμητικὸς οὗτος, ὅστις ἐγένετο ἀκολουθῶν· ὁ περιβόητος ἐκεῖνος Γρηγόριος Ζος, ἐκαλεῖτο Χιλδεβράνδος, ἐγενήθη ἐν Σοάνῃ τῆς Τροσκάνης ὑπὸ ἀγνώστων γονέων, ἀνετράφη ἐν Ῥώμῃ, προχειρίθη μοναχὸς τοῦ Κλουβί ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ Ὀδιλλῶν, ἀπεστάλη ἀκολουθῶν εἰς Ῥώμην διὰ συμφέροντα τοῦ τάγματός του, ὑπῆρέτησε μετὰ ταῦτα τοὺς πάπας εἰς ὅλας τὰς ἀπαιτούσας ἐπιτηδεύματα καὶ σταθερότητα ὑποθέσεις, καὶ ἐγένετο ἤδη περιφημὸς ἐν Ἰταλίᾳ δι' ἀτρόμητον ζῆλον. Ἡ δημοσία φωνὴ τὸν ὑποδείκνυεν ὡς διάδοχον τοῦ Ἀλεξάνδρου Βου, οὗ ἐδέσποζεν ἐτι ζῶντος. Πᾶσαι αἱ ὑπὸ τοσούτων συγγραφέων γενόμεναι αὐτοῦ εἰκόνες, εἴτε κολακκευτικαί, εἴτε μυσταί, εὐρίσκονται ἐν τῇ εἰκόνι Νεαπολίτου τινὸς ζωγράφου, ζωγραφησάντος τὸν Γρηγόριον, τῇ μὲν μιᾷ χειρὶ τὴν ποιμενικὴν κρατοῦντα βάβδον, τῇ δ' ἑτέρᾳ μάστιγα, καταπατοῦντα τὰ σκῆπτρα, καὶ ἔχοντα περὶ ἐαυτοῦ τὰ ἀμφιδηστρα καὶ τοὺς ἰχθύς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Ὁ Γρηγόριος ὑπεχρέωσε τὸν πάπην Ἀλέξανδρον ὅπως πράξῃ ἀνήκουστον τι πραξικόπημα, διατάττων τὸν Ἑρρίκον Δον ὅπως παρουσιασθῇ ἐν Ῥώμῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς Ἁγίας Ἐδρας. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ πρῶτον παράδειγμα τοιαύτης ἐπιχειρήσεως, καὶ ἀποτολμᾶται κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ Ῥώμη εἶχεν ἐντελῶς ἐθισθῆ ὑπὸ Ἑρρίκου τοῦ Γου ἵνα παραδέχεται τοὺς ἐπισκόπους αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀπλῇ διαταγῇ τοῦ αυτοκράτορος· ἀλλὰ καὶ ὁ Γρηγόριος αὐτῆς τῆς δουλείας τὸν ζυγὸν ἐπεθύμει ν' ἀποτινάξῃ, καὶ ὅπως ἐμποδίσῃ τοὺς αυτοκράτορας ἀπὸ τοῦ νὰ δίδωσι διατάγας ἐν Ῥώμῃ, προσεπάθηεν ἵνα ὁ πάπας δίδῃ εἰς τοὺς αυτοκράτορας. Ἡ παρατολμία αὕτη δὲν ἔσχε συνεισῆ· φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος Βος ἦν ἀκροβαλιστής, ὃν ὁ Χιλδεβράνδος ἀπέλυε κατὰ τῆς αυτοκρατορίας πρὶν ἢ ἀρχίσῃ τὴν μάχην.

Ὁ θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἠκολούθησε μετ' ὀλίγον τὴν πρώτην τῆς ἐχθροπραξίας πράξιν, ὁ δὲ Χιλδεβράνδος κατῴρθωσε νὰ ἐκλεχθῇ καὶ νὰ ἐνθρονισθῇ ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, χωρὶς νὰ περιμείνῃ τὴν ἄδειαν τοῦ αυτοκράτορος, ἧ· ἔτυχε μετ' ὀλίγον, ὑποσχόμενος ὅτι θὰ ἦναι πιστός.

Ὁ Ἑρρίκος Δος, ἀποδεχθεὶς τὰς δικαιολογίας του, ἀπείσθη εἰς Ῥώμην τὸν ἐν Ἰταλίᾳ καγκελάριον αὐτοῦ ὅπως ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πάππα, καὶ παραινόμενος ὑπὸ τῶν αὐλικῶν του

ἵνα φοβῆται τὸν Γρηγόριον, εἶπε διαβρῆδην, ὅτι ἀδύνατον ὁ πάπας ἐκεῖνος νὰ φανῇ ἀγνώμων πρὸς τὸν εὐεργέτην του. Ἀλλὰ μόλις ὁ Γρηγόριος καταλαμβάνει τὸν Παπικὸν θρόνον, καὶ κηρύττει ἀφορισμένους πάντας, ὅσοι λαμβάνουσι ἐκκλησιαστικὰ προσοδεύματα παρὰ λαϊκῶν, καὶ πάντα λαϊκῶν ἀπονέμοντα ταῦτα, σκοπῶν διὰ τούτου ὅπως ἀφαιρήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν κοσμικῶν, χορηγῶν τὸ δικαίωμα τῆς ἀμφιέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν οὕτως ἡ Ἐκκλησία περιέρχεται εἰς χεῖρας μεθ' ὧν τῶν βασιλέων. Τὸ βίαιον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἐκρήγνυται ταυτοχρόνως κατὰ Φιλίππου Α', βασιλέως τῆς Γαλλίας, προκειμένου περὶ τινῶν ἐμπόρων Ἰταλῶν, εὗ· οἱ Γάλλοι ἠργυροπόλησαν. Ὁ πάπας γράφει ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Γαλλίας. «Ὁ βασιλεὺς ὑμῶν, λέγει, τυραννικώτερος ἢ βασιλικώτερός ἐστι, διέρχεται τὸν βίον ἐν ἀνομίαις καὶ ἐγκλήμασι,» καὶ μετὰ τοῦ ἐξυβριστικοῦ τούτου λόγου ἔπεται ἡ συνήθης ἀπειλὴ τοῦ ἀφορισμοῦ.

Ὀλίγω ὕστερον, ἐν ᾧ ὁ αυτοκράτωρ Ἑρρίκος ἀσχολεῖται εἰς ἐμφυλίον τινα κατὰ τῶν Σαζώνων πόλεμον, ὁ πάπας τῷ ἀποστέλλει δύο λεγάτους, ὅπως διατάξωσιν αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ ἀπολογησόμενος κατὰ τῶν κατ' αὐτοῦ κατηγοριῶν, ὡς δόντος τὴν ἀμφίεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματικῶν, καὶ ἀφορίσωσιν αὐτὸν ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως. Οἱ δύο κομισταὶ διαταγῆς τοσούτῃ παραδόξου εὐρίσκουσι τὸν αυτοκράτορα νικητὴν τῶν Σαζώνων, πλήρη δόξης, καὶ ἰσχυρότερον πρᾶ ποτε δύναται τις νὰ φαντασθῇ μετὰ ποίεας ὑψηλοφροσύνης αυτοκράτωρ εἰκοσιπενταετής, νικητῆς, δοξομανῆς, ὑπεδέχθη τοιαύτην πρεσβείαν· δὲν ἐτιμώρησε μὲν αὐτὴν παραδειγματικῶς, διότι ἡ γνώμη τῆς ἐποχῆς δὲν τῷ συνεχῶρει τοῦτο, ἀλλ' ἀντέταξε περιφρόνησιν εἰς τὴν θρασύτητα, καὶ παρέδωκε τοὺς παρατόλμους λεγάτους εἰς τὰς ὕβρεις τῶν ὑπερητῶν τῆς αὐλῆς του (1076).

Σχεδὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὁ πάπας ἀφώρισε καὶ τοὺς Νορμανδοὺς πρίγκιπας τῆς Πουλίας καὶ Καλαβρίας. Τοσοῦτοι ἀφορισμὸι φαίνονται σήμερον ὡς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἀφροσύνης· ἀλλὰ σκεφθῶμεν ὅτι ὁ Γρηγόριος ἀπειλῶν τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας ἀπήλυθε τὸ χρυσοβούλλον του εἰς τὸν δούκα τῆς Ἀκουιτανίας, ὑποτελῆ μὲν τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἴσα αὐτῷ ἰσχυρῶν, ὅτι ἐκρηγνύμενος κατὰ τοῦ αυτοκράτορος εἶχεν ὑπὲρ ἐαυτοῦ μέρος τῆς Ἰταλίας, τὴν κόμησσαν Μαθιλδὴν, τὴν Ῥώμην καὶ τὸ ἤμισυ τῆς Γερμανίας, ὅτι τέλος οἱ Νορμανδοὶ ἦσαν κεκρηγμένοι αὐτοῦ ἐχθροὶ, καὶ τότε ὁ Γρηγόριος θέλει φανῇ ἡμῖν μάλλον βίσιος καὶ θραυός, ἢ ἄφρων. Ἡσθάνετο ὅτι, ἀνυψῶν τὸ ἀξίωμα του ὑπεράνω τοῦ αυτοκράτορος καὶ πάντων τῶν βασιλέων, ἤθελε βοηθηθῆ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, κολοκευμένων ἐπὶ τῷ εἶναι μέλη ἀρχηγοῦ, ταπεινοῦντος τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν. Συνέλαβε λοιπὸν τὸν σκοπὸν οὐ μόνον ν' ἀποτινάξῃ

τὸν ζυγὸν τῶν αὐτοκρατόρων, ἀλλὰ καὶ νὰ υπαγάγῃ τὴν Ῥώμην, αὐτοκράτορας καὶ βασιλεῖς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ παπισμοῦ. Πιθανὸν τοῦτο νὰ τῷ ἐκόσκιζε τὴν ζωὴν, καὶ δικαίως ἠδύνατο νὰ περιμένῃ τὸν θάνατόν του· ἀλλὰ καὶ ὁ κίνδυνος πολλὰκις εἶναι πρόξενος τῆς δόξης.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΤΟΥ ἈΝΘΡΩΠΟΥ.

(Συνέχεια ἀριθμ. ΙΕ.)

Νῦν δὲ ἐνθυμεῖσαι ποῖον ἀγαθὸν εἶπομεν ὅτι μετὰ τὴν εὐσέβειαν ἀποκτάται;

Μ. Νομίζω ἢ ἀγιότητα.

Δ. Καλῶς μνημονεύεις. Ἀλλὰ γινώσκεις τί πρέπει νὰ πράξῃς πρὸς ἀπόκτησιν καὶ τούτου;

Μ. Μανθάνω, ἐὰν εἴπῃς.

Δ. Μάνθανε λοιπὸν ὅτι, καθὼς ἡ θεωρία τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ ἔχει φύσιν νὰ ἐμφυτεύῃ εἰς τὴν ψυχὴν τὸ αἶσθημα τοῦ φόβου καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς εὐσεβείας, παρομοίως καὶ ἡ θεωρία τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ ἔχει φύσιν νὰ διεγείρῃ εἰς τὴν ψυχὴν τὸ εὐγενὲς αἶσθημα τῆς ἀγάπης καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγιότητος. Πρόσεχε λοιπὸν ἵνα λάβῃς ἰδέαν τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀπόκτησιν καὶ τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἀγιότητος.

Μ. Ἀλλὰ προσέχω.

Δ. Ἴνα τὸν νοῦν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ νοήσῃς, νόησον πρῶτον τὴν σὴν ἀμαθίαν καὶ ἀνοίαν. Ἐὰν σὲ ἐρωτήσω, πόσας τρίχας ἔχει ἡ κεφαλὴ σου, ἀγνοεῖς νὰ ἀποκριθῇς εἰς τὸ ἐρώτημα. Ἀλλ' ὁ Θεὸς γινώσκει τὸν ἀριθμὸν τῶν τριχῶν οὐχὶ μόνον τῆς κεφαλῆς σου, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριχῶν ὅλων τῶν τριχωτῶν ζώων. Ὁ Θεὸς γινώσκει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κόκκων τῆς ἄμμου τῆς θαλάσσης; ὁ Θεὸς γινώσκει τὰ διανοήματα καὶ ἐνθυμήματα τῶν καρδιῶν πάντων τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους καθ' ἐκάστην λαλεῖ ἕκαστος. Ὁ Θεὸς γινώσκει τὰ παρόντα, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα, καὶ οὐδὲν παρὰ τῷ Θεῷ ἀγνωστον, ἀλλὰ πάντα γυμνά καὶ τετραχλησιμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. Ἐπειτα ὁ Θεὸς γινώσκει κατὰ βάθος τὴν φύσιν ἐκάστου πράγματος, καὶ κατὰ τί ἕκαστον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, καὶ τίνας πράγματος καὶ αὐτὴ ἔχει ἄμεσον χρειαὴν καὶ ἀνάγκην. Ἡ σοφία λοιπὸν τοῦ Θεοῦ διέταξεν ἕκαστον κτίσμα εἰς τὸν προσήκοντα τόπον, καὶ ἐπέτρεψεν ἕκαστον γινόμενον νὰ γίνηται εἰς τὸν προσήκοντα χρόνον, ὥστε

ἐκ ταύτης τῆς σοφῆς διατάξεως καὶ συναρμογῆς ἀμοιβαίως ἕκαστον καὶ νὰ ὠφελῇ καὶ νὰ ὠφελῆται, καὶ νὰ διατηρῆται καὶ νὰ διατηρῇ. Καὶ πάντα τὰ ἀπειροπληθῆ κτίσματα ἕνεκα τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ ἀποτελοῦσιν ἕνα κόσμον, εἰς τὸν ὁποῖον διαλάμπει ἡ καλλονὴ, ἡ ἄρμονία καὶ ἡ τάξις. Ἀλλ' ὅταν, τέκνον, παρὰ τοῦ Θεοῦ λάβῃς τὸ ἀγαθὸν τῆς σοφίας καὶ τῆς συνέσεως, τότε θὰ ἔχεις τὴν ἱκανότητα τοῦ νοεῖν ἑναργῶς ἐκ τῆς διατάξεως καὶ οἰκονομίας τοῦ κόσμου τὴν ἀξιέραστον τοῦ Θεοῦ σοφίαν, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν προφήτης Δαυὶδ ἐθαύμασε λέγων, «ὦ! ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας»· ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἐκ νεότητος ἠγάπησεν αὐτὴν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ὅτε αὐτῷ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς ἵνα αἰτήσῃ παρ' αὐτοῦ αἴτημα, σοφίαν ἐζήτησε καὶ σύνεσιν, ἀντὶ πλοῦτου χρημάτων καὶ μακροβιότητος καὶ δόξης καὶ ἐξουσίας μεγάλης. Νόει δὲ τέκνον τὴν σοφίαν ὁμοίαν πρὸς τὸ φῶς· καὶ καθὼς χωρὶς φωτὸς οὐδὲν πράγμα φαίνεται καλὸν καὶ ὠραῖον, οὕτω καὶ χωρὶς σοφίας οὐδὲν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἠδύνατο νὰ φανῇ ἐν τῷ κόσμῳ.

Μ. Ταῦτα ἐγὼ περὶ τῆς σοφίας ἀκούων αἰσθάνομαι κλίσειν τινὰ καὶ ἀγάπην πρὸς αὐτὴν, διεγειρομένην ἐν τῇ ψυχῇ μου.

Δ. Καὶ δικαίως. Διότι ἂν ἀγαπᾷς τὰ μῆλα καὶ τὰ κρῖνα καὶ τὰ βόδια ὡς καλὰ καὶ ὠραῖα, πόσον πρέπει νὰ ἀγαπᾷς τὴν σοφίαν, ἥτις ἐποίησε πάντα τὰ καλὰ καὶ πάντα τὰ ὠραῖα; καὶ ἂν ἀγαπᾷς τὸ φῶς καὶ οὐ στέργεις τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν στέρξιν αὐτοῦ, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ ἀγαπᾷς τὴν σοφίαν, ἥτις εὐρίσκειται τοῦ φωτὸς πολλῶ τιμιωτέρη καὶ λαμπροτέρα; Οὕτω δὲ τὴν σοφίαν ἀγαπῶν, δύνασαι νὰ μὴ ἀγαπᾷς καὶ αὐτῆς τὸν Πατέρα;

Μ. Οὐχὶ βέβαια. Ἀλλὰ ποῖος οὗτος;

Δ. Καὶ πῶς! Ἐλησημόνησας περὶ τῆς σοφίας τίνος διαλεγόμεθα, καὶ τίνος τὴν σοφίαν ζητοῦμεν νὰ νοήσωμεν ὅσον δυνάμεθα;

Μ. Τοῦ Θεοῦ βέβαια. Ἀλλ' εὐθὺς δέν μοι ἤλθεν εἰς νοῦν, ἀκούσας τὴν λέξιν πατέρα. Νῦν δὲ νοήσας λέγω' ἀξιαγάπητος καὶ ἀξιέραστος ὁ Θεὸς καθὼς καὶ ἡ σοφία αὐτοῦ.

Δ. Οὐχ ἦττον δὲ ἀξιαγάπητος καὶ ἀξιέραστος καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητα, τὴν ὁποίαν ἐρχόμεθα ἤδη νὰ θεωρήσωμεν.

Ἀγαθὸν λέγεται τὸ τέλειον καὶ αὐταρκές· ἡγοῦν ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν ἑαυτῷ ἔχει πάντα τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ οὐδενὸς πράγματος ἔχει χρειαὴν. Ἡ δὲ ἀγαθότης εἶναι μετὰδοσις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐνδεῶν κτισμάτων. Ἰμνοῦμεν λοιπὸν τὸν Θεὸν ὡς ἀγαθὸν, διότι οὐχὶ μόνον ἔχει πάσας τὰς τελειότητας, πάντα τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ ἔστιν αὐτάρκης, ἀλλὰ καὶ διότι μεταδίδει ταῦτα καὶ εἰς ἡμᾶς, καὶ διότι, ὡς εὐσπλαγχνος καὶ συμπαθὴς, χορηγεῖ πάντα τὰ

χρειώδη και θεραπεύει τὰς ἀνάγκας πάσας πάντων τῶν ἐνδεῶν κτισμάτων. λ. χ. Ἐγὼ πεινῶ και δίψῳ, καθὼς και πάντα τὰ ζῶα πάσχουσι τοῦτο. Ἀλλὰ πῶσας τροφὰς ἐχορήγησε τοῦ Θεοῦ ἡ ἀγαθότης διὰ τῶν καρπῶν τῶν δένδρων και τῶν γεννημάτων τῆς γῆς; και πῶσας πηγὰς ὑδάτων ἐποίησεν ἐν αὐτῷ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀρχικῶν τούτων ἀνγκῶν; Τὸ σῶμα ἡμῶν χορῆζει ἐνδυμάτων και οἰκίας εἰς προφύλαξιν τοῦ ψυχῆς και τῆς θερμότητος. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης προνόησε και τῆς ἀνάγκης ταύτης τὴν θεραπείαν διὰ τῆς οἰκοδομικῆς και ὑφηνικῆς τέχνης, διὰ τῶν λίθων και ξύλων, και διὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ βιάμβου και τῶν ἐρίων. Ἐχομεν χρειάν ἀδιαλείπτου εἰσποῆς και ἐκποῆς ἀέρος; ὁ δὲ ἀήρ, διακεχυμένος περὶ ἡμᾶς, οὐδέποτε ἡμᾶς ἐγκαταλείπει. Ὡστε ἡμεῖς ζῶμεν ἀκαταπαύστως εἰσπνέοντες αὐτὸν και ἐκπνέοντες. Κινούμενοι και περιπατοῦντες ἐν τῷ τόπῳ, ἔχομεν χρειάν νὰ μὴ ἐρχώμεθα εἰς σύγκρουσιν μετὰ τῶν ἄλλων σωματίων. Ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν και τοῦ φωτός προνόησε και τὴν θεραπείαν ταύτης τῆς χρείας. Ἐχομεν χρειάν νὰ συνεννώμεθα και νὰ βοηθώμεθα ἀμοιβαίως. Ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ, δοῦσα ἡμῖν ἀκοήν και φωνητικὰ ὄργανα και γλῶσσαν, ἐθεράπευσε και ταύτην τὴν χρειάν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ συγκατασκεύατε περὶ ἡμᾶς κόσμον τοιοῦτον, ὅστις περιέχει πάντα, ὅσα χρῆζομεν, και θεραπεύομεν ἐν αὐτῷ πάσας τὰς σωματικὰς ἡμῶν χρείας, καθὼς και τὰ ἄλλα ζῶα θεραπεύουσι τὰς ἑαυτῶν, και δὲν ὑπάρχει ἔλλειψις οὐδενὸς πράγματος χρειώδους εἴτε εἰς ἡμᾶς, εἴτε εἰς τὰ ἄλλα ποιήματα.

Μ. Ὅσον ἀκούω ταῦτα, διανοοῦμαι τοῦ Θεοῦ τὴν πλουσίαν ἀγαθότητα, κρῖναι ἐν ἑμαυτῷ, ὅτι τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ἀγαπῶ περισσότερο και τοῦ πατρός μου και τῆς μητρός μου.

Δ. Ὁρθότατα ἔκρινας. Διότι παρὰ τοῦ πατρός σου και τῆς μητρός σου δὲν ἔλαβες βέβαια τόσας εὐεργεσίας και χάριτας, ὅσας ἔλαβες παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐκτός τούτου, και ὁ πατήρ σου και ἡ μήτηρ σου τοῦ Θεοῦ ἀγαθὰ λογίζονται, διότι αὐτός σοι ἐποίησε, και αὐτός σοι διατρέφει αὐτούς. Ἀλλ' ὁ Θεός, τέκνον, ὡς αὐτόκταλον και αὐτοάγαθον ἦν νοούμενος, φύσει ἔλκει εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀγάπην τῆς νοούσης αὐτὸν ψυχῆς. Καὶ ἡμεῖς τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν, οὐχὶ διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι εὐεργετούμεθα παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ διότι φύσει εἶναι ἀξιαγάπητος διὰ τὰ ἀξίεραστα αὐτοῦ προσόντα τῆς σοφίας, τῆς ἀγαθότητος και τῆς δυνάμεως. Αὕτη δὲ ἡ ἀγαθότης, περὶ ἧς λαλοῦμεν, οὐ φαίνεται τόσον εἰς τὴν προμήθειαν και χορηγίαν τῶν σωματικῶν ἀγαθῶν, ὅσον εἰς τὴν προμήθειαν και χορηγίαν τῶν ψυχικῶν. Ὅταν ποτὲ ἐξ ἑνὸς μέρους νοήσῃ πάσας τὰς ψυχικὰς ἀνάγκας, ἀπ' ἐτέρου δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς θεραπείαν χορηγούμενα ἀγαθὰ, θὰ μείνης ἐκθαμβὸς ἐνώπιον τῆς ἀγαθό-

τητος τοῦ Θεοῦ, ἀναφωνῶν, ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεός! ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεός! Νῦν δὲ μνημόνευσον τὰ λόγια ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶπεν ὁ Θεός, πρὶν ἢ δημιουργήσῃ τὸν ἄνθρωπον, εἶναι δὲ ταῦτα: «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν και καθ' ὁμοίωσιν.» Βλέπεις ὅτι ὁ Θεός, διὰ τούτων τῶν λόγων οὐδὲν ἄλλο ἐποίησεν ἢ ἐδήλωσε τὴν ἔξοχον ἑαυτοῦ ἀγαθότητα. Διότι λέγει ὅτι θέλει τὸν ἄνθρωπον ὅμοιον ἑαυτῷ, και ἔχοντα τὰ ἀγαθὰ, ὅσα ἔχει και αὐτός. Ὁ Θεός ἐδήλωσε διὰ τούτων τῶν λόγων ὅτι θέλει νὰ ἦναι ὁ ἄνθρωπος κολὸς και ἀγαθός, μακαρίως τε και αὐτάρκης, καθὼς εἶναι και αὐτός ὁ ἴδιος.

Μ. Διὰ ποίαν αἰτίαν λοιπὸν δυστυχοῦσιν οἱ ἄνθρωποι;

Δ. Ἐνθυμήθητι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἀνωτέρω εἵπομεν.

Μ. Τὸ ποῖον;

Δ. Ὅτι ὁ Θεός πρὸς ἀπόκτησιν ἐκάστου ἀγαθοῦ, ὥρισε και τὸ προσήκον εἰς ἕκαστον ἔργον. Καὶ οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποκτῶμεν ἐὰν μὴ ποιήσωμεν τὸ πρὸς ἀπόκτησιν ὠρισμένον ἔργον. Ὅσοι λοιπὸν ἄνθρωποι δυστυχοῦσι, πάσχουσι τοῦτο, ἐπειδὴ οὐ θέλουσι νὰ πράξωσι τὰ πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀγαθῶν ὠρισμένα ἔργα· δὲν θέλουσι νὰ δουλεύσωσιν εἰς τὸν Θεόν, δὲν λαμβάνουσι διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ καλὰ και ἀγαθὰ, ὥστε γίνονται κακοὶ και δυστυχεῖς και ἄγριοι.

Μ. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν οἱ ἄνθρωποι πάντες νὰ λάβωσι παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ καλὰ και ἀγαθὰ, χωρὶς νὰ πράξωσι τὰ πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν ὠρισμένα ἔργα;

Δ. Οὐχί. Διότι τοῦτο εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν μεγάλην τῆς δικαιοσύνης ἀρετῆν. Ὁ δὲ Θεός ἐμνεταῖ οὐχὶ μόνον ὡς σοφὸς και ἀγαθός, ἀλλὰ και ὡς δίκαιος. Ὁρίζει δὲ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἕκαστος νὰ λαμβάνῃ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Πῶς λοιπὸν εἶναι δίκαιον νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ καλὰ και ἀγαθὰ ἄνθρωπος, ὅστις τῷ Θεῷ οὐ δουλεύει, και οὐ θέλει νὰ πράττῃ ἔργα καλὰ και ἀγαθὰ, ἀλλὰ τούναντίον τὰ πονηρὰ, ὅσα ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ θέλησις ἀποδοκιμάζει; Τὰ καλὰ και ἀγαθὰ δίδονται δικαίως εἰς ἐκείνους μόνον, οἵτινες εἰδόνται και ἀγαπῶσι τὸν Θεόν, και προθύμως αὐτοῦ τὸ θέλημα ποιοῦσιν. Ὡστε δίκαιος ὁ Θεός δικαίως τοὺς μὲν εὐτυχεῖς τοὺς δὲ δυστυχεῖς ποιεῖ.

Μ. Ἀλλ' εὐρίσκονται ἄνθρωποι τὸν Θεὸν μὴ σεβόμενοι και μὴ ἀγαπῶντες;

Δ. Πλείστοι· λεγόμενοι διὰ τοῦτο ἀσεβεῖς και ἀγνώμονες.

Μ. Καὶ πῶς; Ἐγὼ δυσκολεύομαι νὰ πιστεύω τοῦτο. Ἀρὰ γε οἱ τοιοῦτοι οὐ νοοῦσι τῆς θείας δυνάμεως τὸ μέγεθος, και δὲν αἰσθάνονται τὰς εὐεργεσίας τῆς σοφίας και ἀγαθότητος αὐτοῦ;

Δ. Οὐχί. Διότι αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν ἀπέτύφλωσε.

Μ. Ποία κακία;

Δ. Μνημονεύεις πόσα ἤδη ἀγαθῶν κατ' ἀρχάς διακρίναμεν;

Μ. Μνημονεύω δύο εἶδη ἀγαθῶν: Τὰ μὲν σωματικά, τὰ δὲ ψυχικά.

Δ. Ἐνθυμῆσαι προσέτι ὅτι τὴν πρώτην τιμὴν καὶ ἀξίαν ἔχουσι τὰ ψυχικά, τὴν δευτέραν δὲ τὰ σωματικά, καὶ ὅτι ὅστις οὐ δέχεται τὰ πρώτα, σφραϊζεται ἔπειτα καὶ τὰ δεύτερα;

Μ. Καὶ τοῦτο ἐνθυμοῦμαι.

Δ. Οἱ λεγόμενοι λοιπὸν ἀσεβεῖς τὰ σωματικά μόνον ἀγαθὰ ἀποδέχονται, ἀπορρίπτουσι δὲ τὰ ψυχικά. Τὸν δὲ πλοῦτον δοξάζουσιν ὡς πρῶτον ἀγαθόν, ὅτι δι' αὐτοῦ πορίζονται πάντα τὰ ἄλλα τοῦ σώματος ἀγαθὰ ἀληθῆ δὲ εὐτυχίαν νομίζουσι τὴν θεραπείαν τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ σώματος. Ὅτι δὲ ἔχουσι ψυχὴν παντάπασιν ἐπιλανθάνονται. Καὶ ἐπειδὴ οὐδὲ τὰς ψυχικὰς χρεῖας συναισθάνονται, διὰ τοῦτο οὐδὲ τὰ ψυχικά ἀγαθὰ δοξάζουσιν, οὐδὲ τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν ἐπιδιώκουσι. Καὶ οὔτε εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐμβλέπουσιν, οὐδὲ αὐτὸν δι' αὐτῶν κατανοοῦσι, οὐδὲ δύναται νὰ σέβωνται καὶ νὰ ἀγαπῶσιν ἐκεῖνον, τοῦ ὁποῖου τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰς πολυπληθεῖς εὐεργεσίας οὐ νοοῦσι. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι προσέχουσι τὸν νοῦν μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ πλοῦτου καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς καὶ τῆς κοιλίας. Χάριν δὲ αὐτῶν πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον πράττουσι, πλεονεκτοῦντες καὶ καταδυναστεύοντες τοὺς πτωχοὺς καὶ πένητας. Τὸ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄγιον θέλημα εἰς οὐδὲν λογίζονται. Οὕτω δὲ διαφθείροντες τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν, διαφθείρουσιν ἔπειτα καὶ τὸ ἑκυτῶν σῶμα ἕνεκα τῶν καταχρήσεων τῆς ἐπιθυμίας, καὶ ἀποθνήσκοντες κακῶς, διατελοῦσιν ὑπόδικοι καὶ ἔνοχοι αἰωνίου κολάσεως. Ἐνόητας ἤδη ποῖα κακία αὐτοῦ ἀπευφλώσεν, ὥστε νὰ μὴ σέβωνται καὶ νὰ μὴν ἀγαπῶσι τὸν Θεόν;

Μ. Εἰπέ μοι ποῖα.

Δ. Ψευδῆς δόξα περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας ἤγουν, ἐπειδὴ ἐφθασαν οἱ τοιοῦτοι νὰ φρονήσωσιν ὅτι πρῶτον κατὰ τὴν ἀξίαν ἀγαθόν ἐστὶν ὁ πλοῦτος, ταύναντιον ἔσχατον ὂν καὶ τελευταῖον, καὶ ἐπειδὴ νομίζουσι μόνην εὐτυχίαν εἶναι πλήρωσιν τῆς κοιλίας καὶ τῶν λοιπῶν σωματικῶν ἐπιθυμιῶν τὴν θεραπείαν, διὰ τοῦτο εἰς ταῦτα μόνη προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ χάριν αὐτῶν ἔργα παράνομα πράττουσι. Ψυχὴν δὲ ὅτι ἔχουσι, καὶ Θεὸς ὅτι ὑπάρχει Κύριος αὐτῶν, παντάπασιν λησμονοῦσι. Φύσει λοιπὸν ἀδύνατον εἰς αὐτοὺς ἀποβαίνει νὰ ἀποκτήσωσι τὰ πρώτου λόγου ἄξια ἀγαθὰ, οἷον, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀγιότητα, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀνδρείαν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν σύνεσιν. Ταῦτα δὲ μὴ ἔχοντες, γίνονται ἀσεβεῖς, βέβηλοι, ἀμαρτωλοὶ, ἄδικοι, δειλοὶ, ἀμαθεῖς, ἀφρονες, καὶ κακοὶ καὶ ἀχρεῖστοι εἶναι καὶ λέγονται.

Μ. Ὁ! Πόσον μέγα κακὸν εἶναι ἡ ψευδῆς δόξα,

καὶ εἰς ποῖαν οἰκτρὰν κατάττασιν φέρει τὸν ἀνθρώπον!

Δ. Ἡ δὲ ψυχὴ σου πῶς διακίετα πρὸς αὐτὴν, αἰσθάνεται πρὸς αὐτὴν ἀγάπην ἢ μῖτος;

Μ. Ἀγάπην; Καὶ πῶς δύναμαι τοιοῦτον κακὸν νὰ ἀγαπήσω; Ἄπαγε! μῖτος καὶ ἀποστρεφὴν αἰσθάνομαι πρὸς αὐτὴν, καὶ οὐδαμῶς στέργω ἢ ψευδῆς δόξα νὰ εἰσέλθῃ ποτὲ ἐν τῇ δικαιοῖά μου.

Δ. Καλὸν καὶ δίκαιον τὸ κατὰ τῆς ψευδοῦς δόξης μῖσός σου διότι ἡ ψευδῆς δόξα εἶναι ἐναντία τῆς ἀληθοῦς σοφίας τοῦ Θεοῦ, ὁμοιάζουσα τῷ σκότος, καθὼς ἡ σοφία ὁμοιάζει τῷ φῶσι. Ὁ περιπατῶν ἐν τῷ φῶσι γινώσκει ποῦ ὑπάγει. Ὁ δὲ εἰς τὸ σκότος περιπατῶν πλανᾶται καὶ κινδυνεύει νὰ κατακρημνισθῇ εἰς τι βράχθρον παρομοίως καὶ ὁ ἔχων ἐν τῇ δικαιοῖά τὸ φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, τὸν δρόμον τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς μακαριότητος, ἀσφαλῶς περιπατεῖ· ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ψευδοῦς δόξης σκοτιζόμενος, οὐκ εἶδε ποῦ ὑπάγει, ἀλλ' ἐσκοτισμένος ὡν πίπτει εἰς τὰ τάρταρα καὶ τὸν σκοτεινὸν Ἄδην, κληρονομοῖν σκότος καὶ βάσανον αἰώνιον, ἐκ τῆς ὁποίας οὐ δύναται νὰ ἐξέλθῃ.

Μ. Δεινὸν τοῦτο τὸ πάθος λέγεις!

Δ. Τοῦτου χειρότερον δὲν δύναται νὰ εὑρεθῇ. Ἀλλὰ σὺ τώρα ποίησον ταύτην τὴν ἀπλὴν σκέψιν. Ἐπειδὴ ἡ ἀληθὴς σοφία καὶ ἡ ψευδῆς δόξα εἶναι ἀλλήλοις ἐναντία, καθὼς καὶ τὸ φῶς πρὸς τὸ σκότος, διὰ τοῦτο ὅσον ἀγαπητὴ καὶ ἀξίεραστος ἡ ἀληθὴς σοφία, τοσοῦτον βδελυκτὴ καὶ ἀποτρόπαιος ἡ ψευδῆς δόξα.

Μ. Ὁρθότατος λόγος.

Δ. Ἀλλ' αὐτῶ βδελυσσόμενος καὶ μισῶν τὴν ψευδῆ δόξαν, βδελύττεσαι καὶ μισεῖς ἐπίσης καὶ αὐτῆς τὸν πατέρα;

Μ. Καὶ πῶς ἄλλως δύναμαι νὰ διαθεθῶ; βέβαια βδελύσσομαι καὶ μισῶ καὶ ταῦτον· ἀλλὰ ποῖος εἶναι ἄγνωστος, καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχον εἰς νοῦν νὰ ἐρωτήσω πόθεν γεννᾶται, καὶ ποῖος εἶναι ὁ αἴτιος τῆς ψευδοῦς δόξης.

Δ. Μάθε λοιπὸν ἤδη ὅτι εἶναι ὁ λεγόμενος Διάβολος.

Μ. Ὁ Διάβολος! Ἀκούω ἐγὼ τὸ ὄνομα τοῦτο, λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς κακίστης σημασίας, καὶ πάντα τὰ κακὰ εἰς αὐτὸν ἀποδίδουσι.

Δ. Καὶ ὀρθῶς. Διότι αὐτὸς γεννᾷ τὴν ψευδῆ δόξαν, ἡ ὁποία, εἶδομεν, εἰς τοὺς ἡδῶς αὐτὴν δεχομένους καὶ μὴ μετὰ μίσους ἀποστρεφόμενους φθορὰν καὶ ἀπώλειαν προξενεῖ.

Μ. Ἀλλ' ἐγὼ βδελύσσομαι καὶ μισῶ τὸν Διάβολον, καὶ πρὸς τὴν ψευδῆ δόξαν, τὸ ἔγκρανον αὐτοῦ, μῖτος ἔχω καὶ ἀποστρεφῶ.

Δ. Διὰ τοῦτο καὶ οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν βλάβην ἔχεις νὰ πάθῃς. Ἀλλὰ τὴν ἀγάπην τῆς ψυχῆς σου εἰς ποῖον εἶπας ὅτι ἀπονέμεις;

Μ. Εἰς τὸν Θεόν, τὴν σοφίαν, τὴν δύναμιν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Ἀγα-

πῶ τὸν Θεὸν καὶ τὰ ἐξίεραστα αὐτοῦ προσόντα, ὅσον δὲν δύναμαι νὰ ἐκφρασθῶ.

Δ. Ἐχεις λοιπὸν ἐν τῇ ψυχῇ σου, μετὰ τῆς εὐσεβείας, καὶ τὸ δεύτερον ἀγαθόν, τὴν ἀγιότητα.

Μ. Πῶς τοῦτο;

Δ. Ὅταν ἡ ψυχὴ, καλὴν καὶ κακὴν διακρίνουσα, τὸ μὲν καλὸν ἀγαπᾷ καὶ στέργει, τὸ δὲ κακὸν μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται, τότε λέγεται ὅτι ἔχει τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγιότητος. Σὺ δὲ, νοῶν τὸν Θεόν, ὡς αὐτόκαλον καὶ αὐτοαγαθὸν ὄν, τὴν δὲ εὐσεβείαν καὶ ἀγιότητα, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀνδρίαν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν σύνεσιν, ὡς καλὰ καὶ ἀγαθὰ, αἰσθάνεσαι πρὸς αὐτὰ σφοδρὰν κλίσιν καὶ ἀγάπην. Τοῦναντίον δὲ, νοῶν τὸν Διάβολον ὡς μισόκαλον καὶ ἐπιβλαβῆ, τὴν δὲ ψευδῆ δόξαν πασῶν τῶν κακιῶν πρόξενον, οἷον τῆς ἀσεβείας, τῆς ἀμαρτίας, τῆς ἀδικίας, τῆς δειλίας, τῆς ἀνοίας, τῆς ἀμαθίας, μίσος καὶ ἀποστροφήν αἰσθάνεσαι πρὸς πάντα ταῦτα.

Μ. Οὕτως αἰσθάνομαι, καὶ οὕτως ὁμολογῶ.

Δ. Καὶ τὸ αἶσθημά σου καλόν, καὶ ἡ ὁμολογία σου καλῆ.

ΠΕΡΙ ΥΨΟΥΣ.

(Κατὰ ΒΥΦΦΩΝΑ).

Κατὰ πάντας τοὺς χρόνους εὐρέθησαν ἄνδρες, οἵτινες ἠδυνήθησαν νὰ ἀρξῶσι τῶν ἄλλων διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου. Μ ὅλον τοῦτο, ἐν μόνοις ποτε περρωτισμένοι αἰῶσι συνέγραψαν καὶ ὠμίλησαν καλῶς. Ἡ ἀληθὴς εὐγλωττία ὑποτίθησι τὴν ἄσκησιν τῆς εὐφίας καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος. Ἔστι δὲ πολὺ διάφορος τῆς φυσικῆς ἐκείνης εὐχερείας τοῦ ὁμιλεῖν, ἣτις ἐστὶ προτέρημα, ἰδιότης, δεδομένη εἰς πάντας ἐκείνους, ὧν τὰ πάθη εἰσὶν ἰσχυρά, τὰ ὄργανα εὐκαμπτα, ἡ δὲ φαντασία ταχεῖα. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἔχουσι τὴν αἴσθησιν μὲν ζωηράν, διαθέσεις δὲ τὰς αὐτάς, δεικνύουσι τοῦτο ἰσχυρῶς εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ, δι' ἐντυπώσεως καθαρῶς μηχανικῆς, μεταδίδουσιν αὐτοῖς τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὸ πάθος αὐτῶν. Τὸ σῶμα ὁμιλεῖ πρὸς τὸ σῶμα πάντα τὰ κινήματα καὶ τὰ σημεῖα συντρέχουσι καὶ ὑπερτεροῦσιν ἐξ ἴσου. Τίνος ἀνάγκην ἔχει ὁ ὁμιλῶν, ὅπως συγκινήσῃ τὸ πλῆθος καὶ καταθέλξῃ αὐτό; Τίνος σφοδρὸς καὶ παθητικὸς, σχήματα ἐκφραστικὰ καὶ γοργὰ, λόγοι ταχεῖς καὶ ἤχητοι καὶ. Ἀλλὰ διὰ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους, ὧν ἡ μὲν κεφαλή ἐστὶν ἰσχυρὰ, ἡ δ' αἴσθησις ἀβρὰ καὶ ἐξαιρετος, καὶ οἵτινες, ὡς ὑμεῖς, κύριοι, εἰς ὀλίγον λογίζονται τὸν τόνον, τὰ σχήματα καὶ τὸν μάταιον ἦχον τῶν λέξεων, ἐστὶ χρεῖα πραγμάτων, ἰδεῶν, λόγων πρέπει νὰ γνωρίζωσι νὰ παρισώσι, νὰ συναρμώζωσι καὶ κατατάσσουσιν αὐτὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ πλήττωσι τὴν ἀκοήν καὶ νὰ κατέχωσι

τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ νὰ ἐπιενεργῶσιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ νὰ συγκινήσωσι τὴν καρδίαν, ὁμιλοῦντες πρὸς τὸ πνεῦμα.

Τὸ ὕφος οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ τάξις ἐστὶ καὶ ἡ κίνησις, ἣν τιθέασιν οἱ ἄνθρωποι ἐν ταῖς σκέψεσιν αὐτῶν. Ἄν συνεῖρη τις ταύτας στενωῶς καὶ συσπρίγγῃ, τὸ ὕφος καθίσταται ἰσχυρὸν, νευρώδες καὶ σύντομον· ἂν δ' ἀφή αὐτὰς νὰ διαδέχωνται ἀλλήλας βραδέως καὶ νὰ συνενῶνται μόνον τῇ βοήθειᾳ τῶν λέξεων, ὅσοι γλαφυραὶ καὶ ἂν ᾖσιν αὐταί, τὸ ὕφος ἐπιταί σχινοτενὲς καὶ συγκειχμένον, μαλακὸν καὶ ἄτονον.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ζητήσωμεν τὴν τάξιν, καθ' ἣν γίνεται ἡ πράξις τῶν ἰδεῶν, πρέπει νὰ σχηματίσωμεν ἄλλην γενικωτέραν, εἰς ἣν μόναι αἱ πρώται θεωρεῖται, καὶ αἱ κυριώτεραι ἰδέαι ἐφείλουσι νὰ εἰσερχωνται· δεικνύοντες τὴν θέσιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πρώτου τούτου σχεδίου, δυνάμεθα νὰ καταστήσωμεν τὴν ὑπόθεσιν περιορισμένην, καὶ νὰ δείξωμεν τὴν ἔκτασιν καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς· ἀνακαλοῦντες δ' ἀδιαλείπτως τοὺς πρώτους τούτους χαρακτήρας, δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὰ ἀκριβῆ διαστήματα, ἅτινα διαχωρίζουσι τὰς πρωτίτας ἰδέας, καὶ νὰ παραγάγωμεν ἰδέας ἐπουσιώδεις καὶ μέσας, αἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς συμπλήρωσιν αὐτῶν. Διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος φαντάζεται τις καὶ παρίστησι πάσας τὰς γενικὰς καὶ μερικὰς ἰδέας ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἐποψίν· διὰ λεπτοτάτης ὀρθῆς κρίσεως διακρίνει τὰς ἀγόνους σκέψεις τῶν γονιμῶν· διὰ τῆς ἐξυνοίας δὲ, ἣν δίδωσιν ἡ μεγάλη ἔξις τοῦ γράφειν, αἰσθάνεται τις προηγουμένως ὅποσον ἔσεται τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας ταύτης τοῦ νοός. Μικρὸν ἂν ἡ ὑπόθεσις ἢ μακρὰ ἢ περιπλεγμένη, σπανίως δύναται τις νὰ περιλάβῃ διὰ μιᾶς ὕψεως ἐπιβολῆς, ἢ κατανοήσῃ αὐτὴν ὀλοκληρῶν δι' ἐνὸς μόνου καὶ πρώτου ἀγῶνος τοῦ πνεύματος· ἔτι δὲ σπάνιον ὥστε μετὰ πολλοῦ συλλογισμοῦ νὰ καταλάβῃ τις ὅλας αὐτῶν τὰς σχέσεις. Δὲν δύναται τις λοιπὸν νὰ ἐνασχολῆται πολὺ περὶ τούτου· καὶ τοῦτο μάλιστα ἐστὶ τὸ μόνον μέσον, δι' οὗ στεροῦνται, ἐκτείνονται καὶ ἀνυψοῦνται αἱ σκέψεις αὐτοῦ· ὅσοι πλέον δίδωσιν αὐταῖς οὐσίαν καὶ ἰσχύν διὰ τῆς μελέτης, τοσοῦτον μᾶλλον ἀκολούθως γίνεται εὐχερῆς ἡ πραγματοποιήσις αὐτῶν διὰ τῆς ἐκφράσεως.

Τὸ σχεδίου τοῦτο οὐκέτι τὸ ὕφος, ἀλλ' ἡ βίασις τούτου ἐστίν· ὑποστηρίζει, διευθύνει αὐτό, κανονίζει τὴν κίνησιν αὐτοῦ καὶ ὑποβάλλει αὐτό εἰς νόμους· ἄνευ τούτου, ὁ καλλιτέρας κωμωδίας πλανᾶται, ἡ γραφίς αὐτοῦ βαδίζει ἄνευ ὀδηγοῦ καὶ ρίπτει εἰκασίως χαρακτήρας ἀκανονιστοὺς καὶ μορφὰς ἀσυναρμύστους. Ὡσὼ λαμπρὰ καὶ ἂν ᾖσι τὰ χρώματα, οἷσπερ χρῆται, ὅσον ὠραϊότητα καὶ καλλονὴν καὶ ἂν σπεῖρη εἰς τὰς λεπτομερεῖς ἐκθέσεις, ἐπειδὴ τὸ σύνολον δυσαρτετεῖ ἢ δὲν προξενεῖ αἴσθησιν, τὸ σύγγραμμα οὐδόπως ἔσεται διεσκευασμένον καλῶς καὶ θαυμάζων τις

τὸν νοῦν τοῦ συγγραφέως, δύναται νὰ ὑποπευθῆται ὅτι στερεῖται πνεύματος. Τοῦτου ἕνεκα τοῦ λόγου, ὅσοι γράφουσι καθ' ἕνα τρόπον ὁμιλοῦσι, καὶ τοὶ ὁμιλοῦσι κάλλιστα, γράφουσι κακῶς· ὅσοι παραδίδονται εἰς τὸ πρῶτον πῦρ τῆς φαντασίας αὐτῶν, λαμβάνουσι τόνον, ὃν δὲν δύνανται νὰ ὑποστηρίξωσιν· ὅσοι φοβούνται μὴ ἀπολέσωσιν ἰδέας ἀνεξαρτήτους καὶ πτεροέσσας, καὶ οἵτινες γράφουσι κατὰ διαφόρους χρόνους, διάφορα καὶ παντοῖα πράγματα ἄσχετα πρὸς ἀλλήλα, δὲν συνεννοοῦσιν αὐτάς ποτε ἄνευ βεβιασμένης μεταβάσεως ἐνὶ λόγῳ, ὑπάρχουσι τοσαῦτα ἔργα ἐκ συμβολῆς καὶ ὀλίγιστα, ἅτινα δύνανται νὰ διαλυθῶσι διὰ μιᾶς βολῆς.

Ἐν τοσοῦτῳ, πᾶσα ὑπόθεσις ἐστὶ μία, καὶ ὅσω καὶ ἂν ᾖ ἐκτεταμένη, δύναται νὰ περιορισθῆ ἐν ἑνὶ καὶ μόνῳ λόγῳ· αἱ διακοπαί, αἱ παύσεις, τὰ τμήματα δὲν πρέπει νὰ ὦσιν ἐν χρήσει, εἰ μὴ ὅταν χρώμεθα διαφόροις ὑποθέσεσιν, ἢ ὅταν, ἔχοντες νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ μεγάλων, δυσκόλων καὶ προφανῶς ἀσυναρμότιων ἀντικειμένων, αἰσθνήμεθα τὴν πορείαν τοῦ πνεύματος διακοπτομένην ὑπὸ τῆς πληθῆος τῶν κωλυμάτων καὶ βιαζομένην ὑπὸ τοῦ ἀναγκαίου τῶν περιπτώσεων· ἄλλως, αἱ πολλαὶ διαιρέσεις, ἀπέχουσι τοῦ καθιστάναί τὸ σύγγραμμα στερεώτερον, καταστρέφουσι τὴν συναρμογὴν αὐτοῦ· τὸ βιβλίον μὲν φαίνεται καθαρώτερον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦ συγγραφέως μένει σκοτεινόν· δὲν δύναται νὰ ποιήσῃ ἐντύπωσιν ἐπὶ τοῦ νοῦς τοῦ ἀναγνώστου, οὔτε ἄλλως νὰ προξενήσῃ αἴσθησιν εἰ μὴ διὰ τῆς συνεχεῖς τοῦ νήματος, διὰ τῆς συναπλήθου σχέσεως τῶν ἰδεῶν, διὰ διαδοχικῆς ἀναπαύσεως, ἰσχυρᾶς βαθμολογίας, κινήσεως ὁμοιομόρφου, ἅπερ πᾶσα διακοπὴ καταστρέφει ἢ ἐκλύει.

Διατὶ τὰ ἔργα τῆς φύσεως τοσοῦτῳ εἰσὶ τέλεια· καθότι ἕκαστον ἔργον ἐστὶν ἐν ὅλῳ, καὶ καθότι αὕτη ἐργάζεται ἐπὶ σχεδίου αἰωνίου, οὗτινος οὐδέποτε μακρύνεται· προπαρασκευάζει ἐν αἰωπῇ τὸ σπέρμα τῶν προϊόντων αὐτῆς· ὑποτυποὶ διὰ μοναδικῆς πράξεως τὴν ἀρχικὴν μορφήν παντὸς ὄντος, ὅπερ ζῆ· ἀναπτύσσει, τελειοποιεῖ αὐτὴν διὰ συνεχοῦς κινήσεως καὶ ἐν χρόνῳ προδιαγεγραμμένην. Τὸ ἔργον ἐκπλήσσει, ἀλλὰ φέρει τοὺς χαρακτηριστικὰς τοῦ θεοῦ τύπου, ὅστις ὀφείλει νὰ πληρῆξῃ ἡμᾶς. Ὁ δὲ ἀνθρώπινος νοῦς οὐδὲν δύναται νὰ δημιουργήσῃ καὶ οὐδέποτε τι παράξει ἂν μὴ γονιμοποιήσῃ διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς μελέτης. Αἱ γνώσεις αὐτοῦ εἰσι τὰ σπέρματα τῶν προϊόντων του· ἀλλ' ἂν μιμηθῆ τὴν φύσιν ἐν τῇ πορείᾳ καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ, ἂν διὰ τῆς θεωρίας ἀνυψωθῆ πρὸς τὰς ὑψηλότερας ἀληθείας, ἂν συνδυάζῃ καὶ συναρμολογῇ αὐτάς, ἂν δὲ αὐτῶν σχηματίζῃ ἐν ὅλῳ, ἐν σύστημα διὰ τοῦ συλλογισμοῦ, τότε θεμελιώσκει ἐπὶ βάσεων ἀκλονήτων μνημῆα ἀθάνατα.

Ἐνεκα ἐλλείψεως σχεδίου, ἕνεκα τῆς μὴ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ ἀπικουμένης μελέτης, ἄνθρωπός τις ἀγγίχουσι εὐρίσκειται ἀμήχανος καὶ ἄπορος, καὶ δὲν γνωρίζει πῶθεν νὰ ἄρξῃται τοῦ γράφειν· παρατηρεῖ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ στιγμῇ πλῆθος ἰδεῶν, καὶ, ἐπειδὴ οὔτε συνέκρινεν, οὔτε συνέταξεν αὐτάς, δὲν δύναται ν' ἀποφασίσῃ ἂν πρέπει νὰ ἄρξῃται ἀπὸ ταύτης ἢ ἀπ' ἐκείνης. Μένει λοιπὸν ἐν ἀπορίᾳ· ἀλλ' ὅταν σχηματίσῃ ἐν σχέδιον, ὅταν ἀπκξ συναγάγῃ καὶ θῇ ἐν τάξει πάσας τὰς εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ οὐσιώδεις ἰδέας, τότε ἔννοεῖ εὐχερῶς ποῦ ἢ στιγμῇ, εἰς ἣν ὀφείλει νὰ λάβῃ τὴν γραφίδα, αἰσθάνεται τὸ ὄριμον σημεῖον τοῦ προϊόντος τοῦ νοῦς, σπεύδει νὰ παραγάγῃ αὐτὸ καὶ μόνον αὐτὸ εὐχαρίστησιν ἔχει ἵνα γράψῃ· αἱ ἰδέαι τότε μετ' εὐχερείας διαδέχονται ἀλλήλας καὶ τὸ ὕψος ἐστὶ φυσικὸν καὶ εὐκόλον· ἡ θερμότης γεννᾶται ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως ταύτης, διαδίδεται πανταχοῦ καὶ ζωογονεῖ ἐκάστην ἐκφρασίαν πάντα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐμψυχούονται, ὁ τόνος ἀνυψοῦται, τὰ ἀντικείμενα χρωματίζονται, τὸ δ' αἶσθημα, ἐνούμενον μετὰ τοῦ φωτός, μεγεθύνει τοῦτο, φέρει αὐτὸ πορρωτέρω, μεταβιβάζει αὐτὸ ἐκ τῶν λεγομένων εἰς τὰ λεχθησόμενα, καὶ τὸ ὕψος καθίσταται ἕξοχον καὶ λαμπρόν.

Οὐδὲν πλέον ἀντικείμεται πρὸς τὴν θερμότητα τοῦ ὕψους, εἰ μὴ ἡ ἐπιθυμία ὅπως τεθῶσι πανταχοῦ χαρακτηριστικῆς ζωηροί· οὐδὲν πλέον ἀνίσταται πρὸς τὸ φῶς, ὅπερ ὀφείλει νὰ σχηματίσῃ ἐν σῶμα καὶ διαδοθῆ ὁμοιομόρφως ἐν τινὶ συγγράμματι, εἰ μὴ οἱ σπινθηρὲς ἐκείνου, οὗς διὰ βίας ἐξάγουσι, συγκρούοντες τὰς λέξεις πρὸς ἀλλήλας, καὶ οἵτινες ἐκλαμβοῦσιν ἐπὶ τινὰς στιγμάς ἵνα ἀκολουθῶσι ἀφῶσιν ἡμᾶς ἐν τῇ σκοτίᾳ· αὐταὶ δ' εἰσιν αἱ ἰδέαι, αἵτινες λάμπουσι διὰ τῆς ἀντιθέσεως· παρουσιάζουσι μόνον μίαν πλευρὰν τοῦ ἀντικειμένου, τιθέασιν ἐν τῇ σκιᾷ πάσας τὰς ἄλλας φάσεις· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ, ἡ πλευρὰ αὕτη, ἢ ἐκλέγουσιν, ἐστὶ μία ἄκρα, μία γωνία, ἐφ' ἧς περιστρέφεται ὁ νοῦς μετὰ τοσαύτης εὐκολίας, καθ' ὅσον μᾶλλον ἀπομακρύνεται τῶν μεγάλων φάσεων, ὅφ' ἂς ἡ ἐμβιβθεῖα συνειθίζει νὰ παρατηρῆ τὰ πράγματα.

Οὐδὲν ἐτι πλέον ἀντικείμεται πρὸς τὴν ἀληθῆ εὐγλωττίαν, εἰ μὴ ἡ χρεῖς τῶν λεπτῶν ἐκείνων καὶ ὄξεων σκέψεων καὶ ἡ ἐκζήτησις τῶν ἐλαφρῶν, διαλελυμένων καὶ μὴ στεγανῶν ἰδεῶν, αἵτινες, ὡς ἡ λεπτὴ λεπίς τοῦ κατεργασμένου μεταλλοῦ, τότε μόνον λαμβάνουσι λαμπρότητα ὅταν ἀπολέσωσι τὴν στερότητα αὐτῶν· δι' ὃ, ὅσω μᾶλλον εὐφυῆς λεπτὴ καὶ λαμπρὰ συνοδεύει ἐν σύγγραμμά, τόσω ὀλιγοτέραν ἔξει δύναμιν, φῶς, θερμότητα καὶ ὕψος, ἐκτὸς ἂν ἡ εὐφυῆς αὕτη μὴ ᾖ τὸ βίθος τῆς ὑποθέσεως, καὶ ἂν ὁ συγγραφεὺς οὐδὲν ἄλλο ἔσχη ἀντικείμενον εἰ μὴ τὸν χρομέν-

τισμόν· τότε ἡ τέχνη τοῦ μικρολογεῖν καθίσταται ἴσως δυσκολωτέρα τῆς τέχνης τοῦ μεγαλολογεῖν.

Ὁ δὲν πλέον ἀντίκειται πρὸς τὴν ἀκρίβειαν εἰ μὴ ὁ κόπος, ὃν λαμβάνει τις ἵνα ἐκφρασθῇ πράγματα συνήθη ἢ κοινὰ διὰ τρόπου μοναδικοῦ ἢ στομφορατικοῦ· οὐδὲν πλέον ἐξευτελίζει τὴν συγγραφήν. Ἀπέχων τις τοῦ θαυμάζειν αὐτόν, οἰκτερεῖ μάλλον αὐτόν, διότι διήλθε τοσοῦτον χρόνον, ποιῶν νέας συναρμογὰς συλλαβῶν, ἵνα μόνον λέγῃ ὅσα καὶ ὁ κόσμος. Τὸ ἐλάχιστον τοῦτο ἐστὶ τῶν πνευμάτων ἐκείνων, τῶν καλλιεργημένων μὲν, πλὴν ἀγόνων· ἔχουσι λέξεις ἐν ἀρμονίᾳ, ἰδέας οὐδόλως ἐργάζονται λοιπὸν ἐπὶ τῶν λέξεων καὶ σκντάζονται ὅτι συνέζευξαν ἰδέας, ἐπειδὴ ἐπαξιώθησαν φράσεις καὶ ἐρρόθμισαν τὴν διάλεκτον, ὅτι διέφθειραν ταύτην παραμορφοῦντες τὰς ἐννοίας. Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι δὲν ἔχουσι ποσῶς ὕψος, ἢ, ἂν θέλητε, ἔχουσι μόνον τὴν σκιάν τοῦτου· τὸ ὕψος πρέπει νὰ ἐγγαράτῃ σκέψεις, καὶ ἐκεῖνοι ἄλλα δὲν γνωρίζουσιν εἰ μὴ νὰ χαρακτῶσι λόγους.

Ἴνα οὖν καλῶς τις γράψῃ, ὀφείλει πληρέστατα νὰ κατέχῃ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ, ὀφείλει ἱκανῶς νὰ σκεπθῇ περὶ αὐτῆς· ἵνα ἰδῇ καθαρώς τὴν τάξιν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ καὶ σχηματίζῃ συνεχεῖαν, τοῦτέστι συνεχῆ ἄλυσιν, ἢ· ἕκαστον σημεῖον παρίστανται μίαν ἰδέαν· ὅταν δὲ λάβῃ τὴν γραφίδα ὀφείλει νὰ ὀδηγῇ αὐτὴν διαδοχικῶς ἐπὶ τοῦ πρώτου τούτου χαρακτῆρος, χωρὶς νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὴν ν' ἀπομακρυνθῇ τούτου, χωρὶς νὰ ὀβη αὐτὴν ἀνωμαλῶς μῆτε νὰ τῇ δίδῃ ἄλλην κίνησιν παρ' ἐκείνην, ἢν θέλει ὄρῃσι τὸ διάστημα, ὅπερ ὀφείλει νὰ διαδράμῃ. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ αὐστηρότης τοῦ ὕψους· τοῦτο ὡσαύτως κάμνει τὴν ἐνότητά καὶ κανονίζει τὴν ταχύτητα αὐτοῦ καὶ τοῦτο μόνον ἀρκεῖ ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ ἄκριτος· καὶ ἄπλοον, ἑκατὸν καὶ καθαρὸν, ζωηρὸν καὶ συνεχές. Ἄν εἰς τὸν πρώτον τοῦτον κανόνα, ὃν τὸ πνεῦμα ὑπαγορεύει, προσθῇ τις κομψότητα καὶ καλαισθησίαν (φιλοκαίλειαν), ἐπιστασίαν περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν φράσεων, προσοχὴν περὶ τὸ ἐνομάζειν τὰ πράγματα διὰ τῶν γενικωτέρων λέξεων, τὸ ὕψος τότε περιβάλλεται τὸν χαρακτῆρα τοῦ εὐγενούς. Ἄν δ' ἔτι προσθῇ τις εἰς αὐτὸν δυσπιστίαν διὰ τὴν πρώτην κίνησιν, περιφρόνησιν δὲ ὅτι ἐστὶ λαμπρὸν, καὶ σταθερὰν ἀπέχθειαν διὰ τὰ διαφορούμενα καὶ τὸν χαριεντισμόν, τὸ ὕψος λαμβάνει σοβαρότητα, ἐπεὶ δὲ καὶ μεγαλεῖον. Τέλος· ἂν γράφῃ τις ὡς σκέπτεται, ἂν ἢ πεπεισμένος περὶ ἐκείνου δὲ ὅπερ θέλει νὰ πείσῃ ἄλλους, ἢ πρὸς ἑαυτὸν εἰλικρινεῖται αὐτῇ, ἢ τις καθίσταται τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους εὐσημισοῦσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὕψους, θέλει φέρει αὐτόν εἰς θέσιν νὰ παραγγῆ ἅπαν τὸ ἀποτέλεσμα, ἀρκεῖ μόνον ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆ πεποιθήσις· νὰ μὴ δεικνύεται δι' ἐνθουσιασμοῦ ἰσχυροῦ λίαν καὶ πανταχοῦ νὰ ὑπάρχῃ πλείων ἀφέλεια ἢ πίστις, πλείων ἐμβρόθειας ἢ θερμότης.

Ὅτω, κύριοι, ἐφαίνετό μοι ὅτι μοι ὠμιλεῖτε, μ' ἐδιδάσκετε ὅτε ἀνεγίνωσκον· ἡ ψυχὴ μου, ἦτις μετ' ἀπληστίας ἐδέχετο τὰς προφητείας ταύτας· τῆς σοφίας, ἠθέλει ν' ἀναπτραυθῇ καὶ ἀνυψωθῇ μέχρις ὑμῶν· ἀγῶνες μάταιοι! Οἱ κανόνες, ἐπεὶ ἐλέγετε, δὲν δύνανται ν' ἀντικαταστήσωσι τὸ πνεῦμα· ἂν τοῦτο ἐλλείπῃ, ἐκεῖνοί εἰσιν ἀνωφελεῖς· καλῶς γράφειν ἐστὶ καλῶς σκέπτεσθαι, καλῶς αἰσθάνεσθαι καὶ καλῶς ἐκφράζεσθαι· ἔχειν ἐν ταύτῳ πνεῦμα, ψυχὴν καὶ αἰσθησιν· τὸ ὕψος ὑποτίθει τὴν συνένωσιν καὶ τὴν ἀσκήσιν ἀπασῶν τῶν διανοητικῶν δυναμῶν· αἱ ἰδέαι μόναι σχηματίζουσι τὴν βάσιν τοῦ ὕψους, ἡ δὲ ἄρμονία τῶν λόγων ἐστὶ τὸ ἐπακολούθημα αὐτῶν καὶ ἐξαρτάται ἐκ τῆς εὐαισθησίας τῶν ὀργάνων. Ἄρκει νὰ ἔχωμεν τὴν ἀκοὴν κατὰ τι εὐκρίστητον ἵνα ἀποφεύγωμεν τὸ ἀπηχεῖ τῶν λέξεων καὶ ν' ἀσκήσωμεν καὶ τελειοποιήσωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ῥητόρων, ὅπως φερόμεθα μηχανικῶς εἰς τὴν μίμησιν τοῦ ποιητικοῦ ῥυθμοῦ καὶ τῶν ῥητορικῶν στροφῶν. Ἄλλὰ μὴν οὐδέποτε ἡ μίμησις ἐδημιουργήσῃ τις· ἄρα ἡ ἄρμονία αὐτῆ τῶν λέξεων οὔτε τὴν βάσιν, οὔτε τὸν τόνον ἀποτελεῖ τοῦ ὕψους, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐρίσκεται εἰς συγγράμματα ἀμοιροῦντα ἰδεῶν.

Ὁ τόνος ἐστὶν ἡ εὐπρέπεια καὶ ἀναλογία τοῦ ὕψους κατὰ τὴν φύσιν τῆς ὑποθέσεως· οὐδέποτε πρέπει νὰ ἦ βεβιασμένος, καὶ φυσικῶς γεννᾶται ἐκ τοῦ βάθους αὐτοῦ τοῦ πράγματος καὶ ἐξαρτάται κατὰ πολὺ ἐκ τῆς καθολικότητος, εἰς ἣν φέρει τις τὰς σκέψεις αὐτοῦ. Ἄν τις ἀνυψωθῇ εἰς τὰς ἰδέας τὰς γενικωτέρας καὶ ἂν τὸ ἀντικείμενον ἢ μέγα καθ' ἑαυτὸ, ὁ τόνος φαίνεται ἀνυψούμενος εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος· ἂν δὲ, τηροῦν αὐτὸν εἰς τὴν ὕψωσιν ταύτην, τὸ πνεῦμα παρέχῃ ἱκανὰς πεποιθήσεις· ὥστε νὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον ἀντικείμενον ἰσχυρὸν φῶς, ἂν δύναιται τις· νὰ προσθέσῃ τὴν ὠραιότητα τοῦ χρώματος εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἰσχυρογραφίας, ἂν δύναται, ἐνὶ λόγῳ, νὰ παριστᾷ ἕκαστην ἰδέαν εἰκόνας ζωηρᾶς καὶ καλῶς τελειουμένης καὶ νὰ σχηματίζῃ, ἐξ ἑκάστης συνεχείας ἰδεῶν, πίνακα ἑναρμόνιον καὶ κινήτῳ, ὁ τόνος οὐ μόνον τότε ἐστὶν ὑψηλός, ἀλλὰ καὶ ἐξοχος.

Ἐνταῦθα, κύριοι, ἡ ἐφαρμογὴ ἠθέλην εἶναι σημαντικωτέρα τοῦ κανόνος, τὰ παραδείγματα ἠθέληον διδάσκει κἀλλιον τῶν παραγγεμάτων· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν μοι ἐπιτρέπεται ν' ἀναφέρω τὰ ἐξοχα περᾶν, ἅτινα εἰς τοσαύτην μ' ἔφερον ἕκστασιν, ἀναγινώσκοντα τὰ συγγράμματα ὑμῶν, ἀναγκάζομαι νὰ περιορισθῶ εἰς σκέψεις. Τὰ καλῶς γεγραμμένα συγγράμματα θέλουσιν εἶναι τὰ μόνον, ἅτινα θέλουσι μεταδοθῆ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ ποσότης τῶν γνώσεων, τὸ ἀλλόκοτον τῶν γεγονόντων, αἱ νεοφανεῖς μάλιστα ἀνακαλύψεις οὐδόλως εἰσὶν ἀσφαλεῖς ἐγγυήσεις τῆς ἀθανασίας· ἂν τὰ περιέγοντα ταῦτα συγγράμματα περιστρεφῶνται μόνον εἰς μικρὰ ἀντικείμενα, ἂν ὡς γεγραμ-

μένα άνευ φιλοκαλείας, ευγενείας και ευφυίας, θέλουσιν απολεσθῆ καθότι αἱ γνώσεις, τὰ γεγονότα και αἱ ανακαλύψεις αφαρπάζονται εύκόλως, μετατίθενται και δύνανται μάλιστα νά συναρμο-λογηθῶσι διά χειρῶν ἐπιδειξιωτέρων. Τὰ πράγ-ματα ταυτά εἰσιν ἐκτός του ἀνθρώπου, τὸ δὲ ὕ-φος ἐστίν αὐτός ὁ ἀνθρώπος. Τὸ ὕφος δὲν δύνα-ται λοιπὸν οὔτε ν' αφαρπηθῆ, οὔτε νά μετατε-θῆ, οὔτε ν' ἀλλοιωθῆ· ἂν ἡ ὑψηλὸν, ευγενές, ἐξο-χον, ὁ συγγραφεὺς ἐξ ἴσου θέλει θαυμάζεσθαι καθ' ὅλους τοὺς χρόνους· καθότι, μόνῃ ἡ ἀλήθεια ὑπάρ-χει διαρκῆς και ἀθάνατος. Ἀλλὰ, λαμπρὸν ὕφος γίνεται τοιοῦτο, τῷ ὄντι διά του ἀπείρου ἀριθ-μοῦ τῶν ἀληθειῶν, ἄσπερ παρίστανται. Ἀπασαί αἰ-νοητικαὶ καλλοναί, αἵτινες εὐρίσκονται εἰς αὐτό, ἅπασαί αἱ ἐκθέσεις ἐξ ὧν συνίσταται, εἰσιν ἀλή-θειαί ὡσαύτως λυσιτελεῖς, ἴσως δὲ και πολυτι-μότεραι διά τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὅσα και ἐ-κκεῖναι αἵτινες δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τὴν βιά-σιν τῆς ὑποθέσεως.

Τὸ ὑψηλὸν και ἐξοχον δὲν δύναται νά ὑπάρχη, εἰ μὴ ἐν ταῖς μεγάλαις ὑποθέσεσιν. Ἡ ποίησις, ἡ ἱστορία και ἡ φιλοσοφία ἔχουσιν ὅλα τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον και ἐν μέγιστον (ἀντικείμενον): τὸν ἀνθρώπον και τὴν φύσιν· ἡ μὲν φιλοσοφία περιγράφ-ει και εἰκονίζει τὴν φύσιν, ἡ δὲ ποίησις ζωγραφί-ζει και ὠραίζει ταύτην· ὡσαύτως ζωγραφίζει τοὺς ἀνθρώπους, αὖξει τούτους και μεγαθύνει, δημιουρ-γεῖ τοὺς ἥρωας και τοὺς θεοὺς· ἡ δὲ ἱστορία οὐ-δὲν ἄλλα ζωγραφίζει ἡ τὸν ἀνθρώπον, και ζω-γραφίζει αὐτὸν τοιοῦτον, οἷός ἐστιν· ὅθεν τὸ ὕ-φος του ἱστορικοῦ καθίσταται τότε μόνον ὑψηλὸν, ὅταν σχηματίζει τὴν εἰκόνα τῶν μεγαλητέρων ἀνδρῶν, ὅταν ἐκτιθῆ τὰς μεγαλητέρας πράξεις, τὰς μεγαλητέρας κινήσεις, τὰς μεγαλητέρας ἐπα-νστάσεις, και πανταχοῦ εἰς τὰ λοιπὰ, ἀρκαί νά ἡ μεγαλοπρεπὲς και σοβαρόν. Τὸ ὕφος του φιλο-σόφου δύναται νά κηταστῆ ὑψηλὸν, πέντοτε ὁσά-κις ὁμιλεῖ περὶ τῶν νόμων τῆς φύσεως, περὶ τῶν καθόλου ὄντων, περὶ τῆς ἐκτάσεως, περὶ τῆς ὕ-λης, περὶ τῆς κινήσεως και του χρόνου, περὶ τῆς ψυχῆς, περὶ του ἀνθρωπίνου νοῦς, περὶ τῶν αἰ-σθημάτων, περὶ τῶν παθῶν· και κατὰ τὰ λοιπὰ, ἀρκαί νά ἡ ευγενές και ἰσχυρόν· ἀλλὰ τὸ ὕφος και ὁ τόνος του ῥήτορος ἡ ποιητοῦ, ἅμα του ὑποκει-μένου ὄντος μεγάλου, ὀφείλει νά ἡ πάντοτε ἐξο-χον, καθότι οὔτοι εἰσι κύριοι νά προσθῶσιν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς ὑποθέσεως τοσοῦτο χρώμα, κινή-σιν και πλάσματα, ὅσα τοῖς ἀρέτκους, και καθό-τι, ὡς χρεωστοῦντες ἄείποτε νά ζωγραφίζωσι και μεγαθύνωσι τὰ ἀντικείμενα, ὀφείλουσιν ὡσαύτως νά κάμνωσι χρῆσιν πανταχοῦ ὅλης τῆς δυνάμεως, και ν' ἀναπτύσωσι τὴν ἔκτασιν τῆς ευφυίας αὐτῶν.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΛΟΣ.

ΤΑ ΚΑΘ' ΗΡΩ

Κ Α Ι

ΛΕΑΝΔΡΟΝ.

1.

Νομίζω ὅτι ἀνέγγων ἐν τοῖς θελκτικοῖς φιλολο-γικοῖς χαρακτῆρσι τῆς Κ. κομήσεως Ἀλβέρτζη, ὅτι τὸ ὕδωρ διεδραμάτιζε μέγα πρόσωπον ἐν τῷ ξηφοκινδύνῳ βίῳ του λόρδου Βύρωνος. Πολλάκις λέγει, εἶδομεν τὸν ευγενῆ ποιητὴν ἀναχωροῦντα ἐκ του Γενουητικοῦ κόλπου και εἰς τὸ πέλαιος προχωροῦντα μετὰ τῆς τολμηρᾶς ἀταραξίας γέ-ροντος ναυτικῶν. Διήλθεν, ἰνα λύσῃ γελοῖαν τινὰ δυσχέρειαν, τὸν Τάγον, οὐ τὸ ὄρητικὸν ζεῦμα εἰς πραγματικὸν ἐξέθετεν αὐτὸν κίνδυνον ἐσπέραν τινὰ, ἐν Βενετίᾳ, ἐξῆλθεν ἐκ μεγάρου τινός του μεγάλου πορθμοῦ, και ἀντί νά εἰσελθῆ ἀπλῶς εἰς τὴν λέμβον του, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν ὅπως ἐπανεβλήθῃ εἰς τὸν οἶκόν του κολυμβῶν. Τὴν ἐπαύ-ριον ἠθέλησεν, ἀνανεῶν τὴν ἀνοησίαν του, νά δια-ρῦγῃ τὰς κόπας τῶν γουουδιέρων, αἵτινες ἐτρέ-μαξαν τὸν ἀτρόμητον τῆς προτεραιᾶς κολυμβη-τῆν· ἤρχισε λοιπὸν νά διέρχηται τὸν αὐτὸν πορ-θμὸν κολυμβῶν διά του δεξιοῦ βραχίονος, και κρατῶν διά τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς μικρόν τινα ἴφα-νόν, φωτίζοντα τὴν ὁδόν του ἐν μέσῳ τῶν κυ-μάτων και τῶν γουουδῶν. Τέλος, εἰ και μὴ ἔχων Ἡρώ τινα, ὠραίαν τινὰ τῆς Ἀφροδίτης ἰέρειαν, ἀνυπομόνως αὐτὸν περιμένουσιν, ὁ ποιητὴς κολυμβητῆς διήλθε τὸν Ἑλλησποντον, ἐπὶ τῇ μόνῃ ἰδέᾳ του νά διαλύσῃ τὰς φιλονεικίας τῶν σοφῶν ἐπὶ τῆς πραγματικότητος τῶν του Ἀσάνδρου συ-ναντεῦσεων,

Ἐὰν ἡ ἐρασμικὴ κόμησσα ἔγραφε σήμερον τὰς ευφυεῖς ἀναμνήσεις, περὶ ὧν λέγομεν, δὲν θά ἐλυ-πεῖτο πλέον διά τὸν Χιλδ-Χαρὸλδ τὴν ἀπουσίαν νέας Ἡροῦς, ἡμικερυμμένης εἰς τὰς ἀπωτέρας του παραλίου σικίας· θά ἐγνώριζεν ἀναμφιβόλως μυστηριώδης τι συμβᾶν, ὑπὸ πολλῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀφηγηθῆν, και συνδεδόμενον μετὰ τῆς ναυτικῆς ἀ-ρυστείας του λόρδου Βύρωνος ἐν τοῖς Δαρδανε-λίοις.

Κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν περιήγησιν, ὁ λόρδος Βύρων ἐστάθῃ μίαν πρωΐαν, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ του πύργου τῆς Ἀβύδου, συνοδευόμενος ὑπὸ του Στεφάνου και του Κ. Ἐκεγ-χῆδ, ὑποπλοιάρχου ἐν τῷ βασιλικῷ ναυτικῷ. Ὁ ποιητὴς ἔφερε, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐνδυμα-σίαν ὅπως παράδοσον ὅσον δι' εὐπατρίδην του εἶ-δους του και τῆς ὑπερηφανίας του· εἶχε λευκὴν

περικελίδα, βέστην ἐκ Ναγκίνης καὶ πιλιδιὸν τι ἐκ μέλανος βελούδου! . . . Ὁ Στέφανος καὶ ὁ υποπλοίαρχος ἀνῆψαν τὰς πίπας των, ὁ δὲ Βύρων ἐκάθησε μελαγχολικῶς ἐπὶ εὐρέως λίθου ἤμισυ-τετριμμένου, οὐ αἱ ῥαγάδες ἦσαν κεκαλυμμέναι διὰ ποκρίων καὶ ἀνθυλλίων· ἐθεώρησε δ' ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν περίλαμπρον ἀπειρίαν, ἣν ὁ οὐρανὸς, τὸ ὕδωρ καὶ ἡ χλόη ἀνέπτυσσον ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐπιθύρισε στροφάς τινας, ἃς ἀναμφιβόλως ἠτύοσχεδίασεν, ἐκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐρρέε-
εθεσε.

Τὸ θέαμα, ὑπερῶ ἀνείλισστο πρὸ ποδῶν τοῦ λόρδου Βύρωνος, ἦν μεγαλοπρεπὲς καὶ ὄλως ἄξιον μεγάλου ποιητοῦ· ἠδύνατο νὰ θεωρῆσιν συγχρόνως, ἐγγύθεν ἢ πόρρωθεν, τὸ ὄρος Ὀλυμπον, τὰς πεδιάδας τῆς Ἀσίας, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰς νήσους τῶν Πριγκίπων καὶ τὸν Βόσπορον· ἐν ταῖς στροφαῖς, ἃς ἠτύοσχεδίασε πρὸς τιμὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐκείνου πανοράματος, ὁ Βύρων, ὡς μοι φαίνεται, ὠμίλει περὶ τοῦ ὑπογείου Παραδείσου· ὁ θεθαμβωμένος αὐτοσχεδιαστὴς εἶχε δίκαιον· δὲν ὑπάρχει ἄλλος παράδεισος, εἰμὴ οὗτος μόνον ἐπὶ τῆς γῆς. . . ὅταν δὲν ἴδῃ τις τὴν νῆσον Χίον, ἢ τὴν νῆσον Ῥόδον.

— Τί σκέπτεσθε; μυλόρδε, ἀνέκραξεν ὁ υποπλοίαρχος Ἐκεγχῆδ, παίσις ἠδέως ἐπὶ τοῦ ὄμου τοῦ εὐγενεοῦς αὐτοῦ συνοδοιπόρου.

— Μὰ τὸν Θεόν! δὲν σκέπτομαι· οὔτε περὶ τῆς Ἀγγλίας, ἥτις μὲ καταρῆται, οὔτε περὶ τῆς γυναικὸς μου, ἥτις μὲ μισεῖ, οὔτε περὶ τῶν φίλων μου . . ., οἵτινες δὲν μὲ ἀγαπῶσι.

— Σκέπτεσθε περὶ τῆς δόξης, μυλόρδε;

— Ναί, ἀκριβῶς. . . σκέπτομαι περὶ τῆς ἐρωτικῆς δόξης τοῦ ὄραίου Λεάνδρου! Εὐρισκόμεθα ἴσως εἰς τὴν θέσιν αὐτῆν τῆς ἀρχαίας Ἀβύδου· ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης, ὁ εὐτυχὴς ἐραστὴς ἱερεὶς τινὸς τῆς Ἀφροδίτης ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐνῶ ἦδη προσῆγγιζεν εἰς τὴν εὐτυχίαν, ἐπνίγη ὡς ὁ ἀδεξιότατος τῶν ἀνθρώπων· ἐν τούτοις, δὲν εἶναι τόσῳ μακρὰν ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν ἀντίπεραν ἔχθην, ὁ παρθμὸς ἔχει μάλιστα ἐνὸς μελλίου πλάτος, καὶ ῥωμαλέος τις καλυμνητὴς θὰ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ τὴν διαπεράσῃ, δὲν ἔχει οὕτω;

— Κάμετε τὴν ἀπόπειραν, μυλόρδε! . . .

— Ἐν λόγῳ εὐπατρίδου; Ὅα κάμω τὴν ἀπόπειραν.

— Πότε;

— Τοῦτο τὸ ἐσπέρας, ἐν μιᾷ στιγμῇ, ἀμέσως. Σὰς τὸ ὀρρίζομαι!

— Μεταξὺ ἡμῶν, πτωχέ μου Λεάνδρε, πρέπει νὰ ἦσθε ἐρωτομανῆς διὰ καμμίαν γοιπτεικὴν Ἡρώ;

— Ἐρῶμαι, οὐχὶ ἱερεὶς τινὸς τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλ' αὐτῆς τῆς Ἀφροδίτης!

— Τὸ δὲ ὄνομα τῆς μυστηριώδους ταύτης τῶν Ἀρδανελίων θεότητος;

— Δὲν τὸ γνωρίζω τὴν εἰδομένην, ἐγὼ καὶ ὁ Στέφανος, πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν, τὴν ἠκολουθήσαμεν

καὶ τὴν ἐθαυμάσαμεν καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἀργότερον ἀνεμνήσθην τοῦ ὑπερφυοῦς ἐκείνου πλάσματος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπιθύμησα νὰ τὴν ἴδω καὶ πάλιν. . . διότι τὴν ἀγαπῶ.

— Καὶ εἶναι Ἀφροδίτη. . . Ὀθωμανίς;

— Ἑλληνίς. . . γεννηθεῖσα ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ, ἐν μέσῳ ὄλων τῶν μεγαλοπρεπειῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς!

— Ἦ δὲ θεὰ αὕτη εἶναι ὑπέρτερικ, ἡ μεγάλη κυρία, ἐλευθέρικ ἢ νευμφευμ ἐνή;

— Εἶναι νευμφευμένη.

— Μετὰ τοῦ Ἡραίουτου;

— Μετ' ἀνδρὸς πολὺ μυσαρωτέρου, πολὺ ἀπεχθεστέρου τοῦ ἀχρείου ἐκείνου χαλκίως τοῦ μυθολογικοῦ οὐρανοῦ· νευμφευμένη μετ' ἀρχαίου τινος ἐμποροῦ τῆς νήσου Ῥόδου, μετ' ἀπδοῦς τινος βλακῆς, ὅστις διέρχεται τὴν ζωὴν του λησμονῶν τὴν σύζυγόν του καὶ ἐσθίων ὄπιον. . . θὰ τὸν τιμωρήσω.

Ὁ Ἐκεγχῆδ ἤρχισε νὰ γελά διὰ τὴν ἐρωτικὴν τοῦ ποιητοῦ ἀγανάκτησιν.

— Στέφανε, ἀνέκραξεν ὁ λόρδος Βύρων, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν πιστὸν αὐτοῦ ὑπέρτερικ, ἀκοῦσόν με διὰ νὰ ἐνοήσῃς τὰς διαταγὰς μου· τοὺς ἀδάμαντάς μου, χρῆματα καὶ μίαν λέμβον! Ὅα διέλθω κολυμβῶν τὸν πορθμὸν, σὺ δὲ θὰ μὲ ἀκολουθῆς μακρόθεν ἐντὸς τῆς λέμβου· ἀποβάς εἰς τὴν ἀπέναντι ἔχθην θὰ ζητήσω φιλοξενίαν παρὰ τοῦ ἀχρείου ἐκείνου ὀπισθάγου, θὰ ἴδω τὴν γυναῖκά του, θὰ τὴν ὀμιλήσω, θὰ γονυπετήσω ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ θὰ περιμένῃς τὰς διαταγὰς μου ἐν τῇ φιλοξενίᾳ καλύθη χωρικῶν τινος τῶν πέριξ.

Ὁ υποπλοίαρχος μάτην ἀπέτρειπεν αὐτόν· ὁ εὐγενὴς αὐτοῦ φίλος ἀπεφάσισε νὰ παρατείνῃ τὴν ἐπιμονὴν μέχρι τῆς ῥωμαντικωτάτης ἀφροσύνης. Ὁ λόρδος Βύρων πολλὰκις ἠθέλησε νὰ ὑποκριθῆ πρόσωπα, ἅτινα ἐδανείσθη παρὰ τῆς ἱστορίας τῶν ποιητικῶν διισσημοτήτων ἀπάντων τῶν λαῶν· ἀπεπειράθη λοιπὸν νὰ παραστήσῃ, ἐπὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Ἑλληνοσπόντου, τὸ γοιπτεικὸν τοῦ Λεάνδρου πρόσωπον, ἀμαυρούμενον ὀλίγον ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ δὲν Ζουάν καὶ τοῦ Λοβελακίου.

Τέλος ὑπετάγησαν, εἰ καὶ ἐπιπλήττοντες αὐτόν, εἰς τὰς νηπιείας τοῦ κομψολόγου ἐκείνου εὐπατρίδου, τοῦ εὐπίστου ὡς μαθητοῦ, ἐνθουσιαστοῦ ὡς ποιητοῦ, ὑπερπράγμου ὡς ὀμοτίμου τῆς Ἀγγλίας. Ἡ λέμβος καὶ αἱ προμήθειαι παρεσκευάσθησαν· ὁ υποπλοίαρχος ἀπεσύρθη μόνος εἰς τὴν φρεγάταν του, ὁ λόρδος Βύρων ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν μετὰ τῶν ἐνδυμάτων του, ὁ πτωχὸς Στέφανος ἤρχισε νὰ κοπῆλατῆ μετ' ἀνησυχίας, καθιστώσης αὐτόν ἐπιτήδειον, καὶ καθ' ὅλην τὴν δίοδον ἀπήγγειλε προσευχὴν τινα, ἔχων προσηλωμένους εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ κυρίου του τοὺς ὀρθλαμούς.

Ἀποβάς εἰς τὴν ξηρὰν ὁ λόρδος Βύρων ἦν πάλιν ἀδύνατος, τρέμων, ἐξητλημένος ὑπὸ κόπου ἡσθ-

νετο έαυτὸν άσθενή, έπύρσεσε και μετά μεγίστης χαράς ύπεδέξατο τήν προσφοράν άλιέως τινός, όστις τὸν καθικέτευεν ἰν άναπαυθῆ ὑπὸ τήν σκιάν τῆς άθλιας αὐτοῦ καλύβης.

Ὁ πτωχὸς Τούρκος ήγγειε τὸν βαθμὸν, τήν ευγένειαν, τὸ πνεῦμα τοῦ ξένου αὐτοῦ. Έκρινε δὲ περὶ τῆς θέσεώς του ή τῆς παρουσίας του εκ τῶν άπλῶν μόνον έξωτερικῶν τοῦ προσώπου του. Ευτύχως διὰ τὸν ευπατρίδην, όστις έφόρει λευκήν περισκελίδα και βέσταν εκ ναγκίνης, ὁ άλιεύς διεκρίνεν εἰς τοὺς δακτύλους τοῦ λόρδου Βύρωνος πληθὺν δακτυλίων και πολυτίμων λίθων· έκτός δὲ τούτου τὸ πρός τὸν συνοδοιπόρου του σέβας τοῦ Στεφάνου έπηύζανε παραδόξως εἰς τὰ ὄμματά του τὸ μυστήριον, ὅπερ δὲν ήδύνατο νὰ μαντεύσῃ τῷ έφάνη ὅτι ὁ ένώπιόν του ήν μέγας τις βεζύρης, ή ύπουργός τοῦ σεραγίου, όστις ηύχαριστεῖτο ἰνα έπισκεφθῆ τοὺς λαοὺς τοῦ κράτους, ὑπὸ τὸ διφορούμενον ένδυμα μικρεμπόρου, ή τυχοδιώκτου Ἰταλοῦ. Ησχύνθη διὰ τήν άθλίαν φιλοξενίαν, ήν προσέφερον εἰς τοιοῦτον ξένον, έξήλθε μυστικῶς τοῦ οίκίσκου του, και έσπευσε νὰ γνωστοποιήσῃ τὸ συμβῆν τούτο εἰς πλοῦσίον τινα τῆς γειτονίας ἰδιοκτῆτην, καλούμενον Βάχρην, άρχαιον έμπορον εκ τῆς νήσου Ρόδου, όστις έκέκτιστο κολοσσαίαν περιουσίαν και θαυμασίαν γυναίκα· ή περικαλλεστάτη αὐτη Έλληνίς έκκαλεῖτο Κατή, και ταύτης τήν θαυμασίαν καλλονήν ανεπόλει ὁ λόρδος Βύρων, ὅτε έλεγε πρὸ τινος ένώπιον ήμῶν: Δέν εἶναι ἰέρεια, άλλ εἶναι αὐτῆ ή άφροδίτη.

2.

Ἰπάρχει Θεός διὰ τοὺς περιηγητάς, διὰ τοὺς ποιητάς, διὰ τοὺς έραστὰς, δι' άπαντας τοὺς άφρονας τοῦ κόσμου τούτου· ὁ λόρδος Βύρων άποκοιμηθεῖς έν τῇ καλύβῃ χωρικοῦ έξηγέρθη έν αἰθούσῃ, ής τὸ πολυτελές έπραγματοποίου πάσας τὰς φαντασίας τοῦ ανατολικοῦ πλοῦτου. Ὁ Βάχρης τῷ παρουσίασε πίπαν και εὐώδη καπνόν, λέγων αὐτῷ Ἰταλιστὶ ὅτι ήν προφυλακτικόν κατὰ τῆς πανώλους· ή οἰκοδέσποινα, ήτις έκάθητο επί τοῦ ανακλιντροῦ, ήγέρθη ταχέως ὅπως τῷ προσφέρῃ γλυκύσματα· ὑπνέεται προσήγαγον αὐτῷ καφέν, άρώματα και ὕδωρ. Επί εὐρέως κεκλυμένος πρόσεφαλαίου, και τὰ βλέματα ήμιστραμμένα πρὸς τήν ευειδή οἰκοδέσποιναν έχων, ὁ λόρδος Βύρων ανεμνήσθη τῶν παρκαμθητικῶν λόγων, ὅς; ὁ Μωάμεθ εὐδοκεῖ ἰν άποτεινῆ εἰς τὸν έρωτόλον τῶν πιστῶν αὐτοῦ ὄργανόν:

« Τὰ ρόδα, έφ' ὧν καθεσθήσεται ὁ άληθής πιστός, οἱ φοίνικες, αἱ χρυσομηλέαι, τὰ άρωματώδη δένδρα, άτινα σκιασσοῦν αὐτὸν διὰ τοῦ αἰώνιου αὐτῶν φυλλώματος, αἱ δροῦδραι, αίτινες αναβλύσοῦσι μετά κεκρατυμοῦ ήδυτέρου τῶν μουσικῶν φθόγγων, οὐδέν εἰσιν άντιπαραβαλλόμενα πρὸς τὰς ὑπερφυεῖς χουρί, αίτινες άναμένουσιν

αὐτόν! . . . Ὁ λόρδος Βύρων έδλεπεν ήδη έαυτὸν έν τῷ ένηδόνω παραδείσῳ τοῦ προφήτου· οὐδέν ήδύνατο νὰ παραβληθῆ πρὸς τήν βέβηλον έκείνην χουρί, ήτις έκκαλετο Κατή.

Νεάνις τις εἰσήλθεν εἰς τήν αἴθουσαν και κατέθηκεν επί τοῦ τάπητος παρὰ τοὺς πόδας τοῦ κυρίου αὐτῆς ποτὸν, τὸ ὅποτον ὁ Βάχρης ήργισε νὰ πίνῃ μετά μειδιάματος άφάτου ήδονῆς. Έξηπλώθη μαλθακῶς, άπεχειρέτησε τήν γυναίκα του, άποστέλλων αὐτῇ άσπασμοὺς, έχαιρέτησε τὸν ξένον του και έψιθύρισε διὰ φωνῆς συγκεκινημένης, διὰ φωνῆς θρηνώδους :

— Εἶναι ή ὄρα τοῦ ταξιδιῶν μου εἰς τὸν κόσμον τῶν ὄνειρων !

Ἡ αἰφνίδιος ὀχρότης και άκινησία τοῦ Βάχρη έτρόμαξαν τὸν Βύρωνα, άλλ ή Κατή, μειδιῶσα χλευαστικῶς διὰ τήν έκπληξιν και τὸν τρόμον τοῦ νεανίου, εἶπε πρὸς αὐτόν :

— Ὁ κίνδυνος δέν εἶναι μέγας, κύριε . . . μή φοβείσθε ! Δέν έμαντεύσατε εκ τῆς θέας τῆς μορφῆς του, τῆς τοσοῦτον ὀχρᾶς και πελιδνῆς, ὅτι άνήκει εἰς τήν κλάσιν τῶν ὀσιοφάγων . . . Καθ' εκάστην ήμέραν, κατὰ τήν αὐτὴν ὥραν, λαμβάνει ἰσχυράν ὀπίου δόσιν, ρίπτεται επί τοῦ ανακλιντροῦ, επί τοῦ τάπητος, ή έν τῷ κήπῳ, έν μέσῳ τῶν άνθῶν· δέν κοιμάται άκόμῃ, δέν έργοηγορεῖ πλέον . . . και τὸ ταξιδεῖον άρχίζει ! Ταξιδεῖον πλήρες βεμβασμῶν και έκστάσεων ένηδόνων· ταύτην τήν στιγμήν ἴσως ή φαντασία τῷ πέμπει τὰ μεγαλοπρεπέστατα τῶν ὄνειρων, τὸν έρωτα, τὸν πλοῦτον και τήν δύναμιν. Κυβερνᾷ άναμριβόλως τὸ κράτος, και ἴσως ὅλον τὸν κόσμον, δικθεῖται κατ' άρέσκειαν του τοὺς θησαυροὺς, τὰς τιμὰς και τὰς καλλονὰς, αίτινες τῷ άρέσκουσι· τὸ χαρμίσιον τοῦ βεμβαστοῦ τούτου εἶναι τοσοῦτον εὐρὸ, ὅσον άπκσα ή Κωνσταντινούπολις, και έκαστον γοητευτικόν τῶν κήπων αὐτοῦ άνθος εἶναι μία γυνή ! Αλλ' έπέρχεται ή άνάνηψις, και ὁ ὄνειροπόλος εὐρίσκεται κατάμονος, άθυμικός και άθλιότητος μεστός· πάσχει και κατακλίνεται, δέν δύναται νὰ κοιμηθῆ, και καπνίζει· τέλος δ' έγείρεται, επί τῇ έλπίδι τοῦ νὰ επανεύρῃ έν τῷ πυθμένι τοῦ ποτηρίου τὰς ὄνειροφεις και τὰς ήδονὰς.

— Και σεῖς, κυρία, τί κάμνετε ; . . . Περὶ τίνος σκέπτεσθε έν τῇ οἰκίᾳ τοῦ άκαμάτου τούτου ὄνειροπόλου ;

— Α ! signor caro, άνέκραξεν ή νεαρά γυνή, τί κάμνω; περὶ τίνος σκέπτομαι ; Κλάσι, και σέπτομαι ν' αποθάνω !

— Ποιάς ηλικίας εἶναι ὁ σύζυγός σας ;

— Μαντεύσατε . . . ὦ ! δέν θά μαντεύσαστε ποτέ !

— Εἶναι έξηκοντούτης τουλάχιστον ;

— Εἶναι μόλις τριακοντούτης . . . Αλλά καυχᾶται ὅτι έξησεν αἰῶνας ὄνειρωτῶν, και παρηγορεῖται τοιοῦτοτρόπως· διότι ἰγήρασε προῶτως. Κατὰ τὰ άλλα, ὁ Βάχρης δέν εἶναι κακὸς άνθρωπ-

πος· είναι γενναίος, φιλόανθρωπος, φιλόξενος· υποδέχεται τους δαστυγείς και τους ξένους, όσοι έρχονται να κρούσωσι την θύραν τῆς πλουσίας ἡμῶν κατοικίας· υπεδέχθη ὑμᾶς εἰς τὸν οἶκόν του, ἄνευ διασταγμοῦ, ἄνευ ἀκέφωσ, εἰς τοὺς πρώτους λόγους ἀλιείως τινοῦ τοῦ χωρίου· εἰσθε ὁ ὑπερακτιζόμενος του, ὁ ξένος του, καὶ δύνασθε νὰ διατριψήτε εἰς τὸν οἶκόν μας· ὅταν κικιρῶν εὐχαριστήσθε, κύριε!

— Ὁ Βάχρης δὲν εἶναι λοιπὸν ζηλότυπος, κυρία;

— Πρὸς τί ἡ ζήλοτυπία ἐναντίον μιᾶς πτωχῆς γυναίκης, ὅταν λατρεύη τις κατ' ὄναρ ὅλας τὰς καλλονὰς τοῦ οὐρανοῦ τοῦ προφήτου;

— Εἶναι δίκαιον νὰ μαθη, πρὸ ὑμῶν ἡ παρ' ἐμοῦ, τὴν πρὸ ἐκτῶ ἡμερῶν συνάντησίν μας;

— Ὁχι, . . . ἀπήντησεν ἐρυθριῶσα ἡ ὠραία Κατή.

— Σὰς φαίνεται λογικὸν νὰ τῷ εἶπω ὅτι ἔλαβον τὴν τόλμην . . .

— Τὴν τόλμην; . . .

— Νὰ σὰς ἀκολουθήσω καὶ νὰ σὰς λατρεύσω μακρόθεν; . . .

— Ὁχι.

— Νὰ τῷ εἶπω τέλος, κυρία, ὅτι εἰς εὐπατρίδας ἐρωτοφλεγῆς ἐτόλμησε σήμερον νὰ διέλθῃ τὸν Ἑλλησπόντον κολυμβῶν; . . .

— Ὑμεῖς, κύριε; . . . Καὶ διατί;

— Διὰ τὴν ἀνικράζω γονυπετῶν εἰς τοὺς πόδας μιᾶς γυναίκης; Κατή, σὲ ἀγαπῶ.

— Σιωπήσατε, Σιωπήσατε . . . Οἱ ἐρωτικοὶ σὰς λόγοι ἀπεδιώξαν τὰ ἐνήθηδα τοῦ συζύγου μου δεισιπ.

Ὁ Βάχρης ἐξέβαλε βιβλὸν στεναγμῶν, καὶ ἀέκωψε σχεδὸν ἀμέσως, ἀφ' οὗ ἐγένετο ἀλληλοδιαδόχως, ἑλέω τοῦ ὀπίου, καπιτάν πασᾶς, μέγας βεζύρης, αὐτοκράτωρ καὶ προφήτης.

3.

Τὴν ἐπαύριον, καθ' ἣν ὥραν ὁ Βάχρης, πρηνυόμενος ὑπὸ τῶν φασμάτων τῆς ὀνειροπόλου αὐτοῦ ἐκστάσεως, μετέβαινεν εἰς τοὺς χώρους τοῦ ἐξοδίου οὐρανοῦ, ὁ ἐρωτικὸς διάλογος ἐξηκολούθησε μεταξύ τῆς νέας Ἑλληνίδος καὶ τοῦ λόρδου Βύρωνος.

— Ἦδη, τῷ ἔλεγεν ἡ Κατή, ἐθεραπεύθητε ἐντελῶς ἀπὸ τὸν τρόμον καὶ τὸν πυρετόν σας; Ἢ ἔχετε νὰ μὲ εἰπῆτέ τι, δὲν εἶναι ἀληθές; Δὲν ἔχετε νὰ μὲ κάμψτε καμμίαν ἐκμυστήρυσιν; Ὀμιλήσατε ἀπόφως . . . Σὰς ἀνοῦς.

— Κυρία, ἀπεκρίθη ὁ λόρδος Βύρων, μὲ ὄλον τὸ μέτριον ἐξωτερικὸν τῆς ἐνδυμασίας μου, δὲν εἶμαι ἐκ τῶν ἀθλίων ἐκείνων, οὐδ' ἡ τύχη παρασύρει καθ' ἡμέραν εἰς τὰς δημοσίας ὁδοῦς; ἢ εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης; δὲν εἶμαι οὔτε τυχοδιώκτης, οὔτε ἔμπορος, ἀλλὰ κατάγομαι ἐξ οἰκογενείας πλουσίας, εὐγενοῦς καὶ ἰσχυρᾶς· εἶμαι ἐπατρίδης, ὁμότιμος τῆς Ἀγγλίας, καὶ ποιητής. Τὸ κατ' ἐμὲ, τὸ ὄρεν ἐστὶν ἀπολαύειν . . . καὶ ἔλαβον γεν-

ναίως τὴν ὀδοπορικὴν ῥάβδον, ὅπως ἐπισκεφθῶ, ὅπως ἀπολαύσω τὸν κόσμον, ὅπως ποιήσωμαι εἰσέτι παρατήρησιν, ποιήσιν καὶ τέχνην. Αἱ προκισθήσεις μου δὲν μὲ ἠπάτησαν, κυρία· διέτρεξε τὴν Ἀνατολήν, ἐθαύμασα τὸν ἥλιόν σας, τὰ μνημεῖά σας, τὰς γυναϊκάς σας· ὡς ἐπίμετρον εὐτυχίας ἠρευνῆσα τὰ ἐρείπια τῆς Ἀβύδου, ἀνεμνήσθην τοῦ Ἀλεάνδρου, πρὸ ὀλίγον ν' ἀποθάνω διερχόμενος τὸν πορθμὸν κολυμβῶν . . . καὶ μόνη ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ σὰς εἶω μὲ ἔσται.

Μετὰ τὸ ὠραῖον τοῦτο προύμιον, ὁ λόρδος Βύρων ἐνόμισεν ὅτι ὄφειλε νὰ διηγηθῆ διὰ μεγάλης φαντασίας, αἰσθηματος καὶ μελαγχολίας τὴν ἱστορίαν ἀπάσης του τῆς ζωῆς· ὠμίλησεν ἐν ἐκτάσει καὶ παιητικώτερον ἢ κατὰ ποιητὴν. Ἡ ἀφελὴς τῆς οἰκοδοσοῦνης προσοχὴ τῷ ἐχορήγησε πνεῦμα, μακταιορροσῆν, τόλμην καὶ ἀπεφάσεις νὰ ψάλλῃ, εἰς τὸ πεζὸν, τὰ ἀποπτόντα φάσματα, τὰς πτεροσσᾶς ὀνειρώξεις, τὰς ἐπιπλάστους ἀλγηδόνας, ὅλον ἐκείνον τὸν φανταστικὸν ἄδην, οὐ αἰ ἰδανικαὶ βῆστανι τοσοῦτον ἡδύνοσι πάσης ἐποχῆς τὴν νεότητα. Ἡ Κατή ἔσχε τὴν καλωσύνην νὰ τὸν ἀκούσῃ λέγοντα, καὶ πῶλλάκις ἐξέβαλεν ἕνα στεναγμῶν, ἐδήλωσε μιᾶν συγκίνησιν, ἐσπόγγισεν ἐν δάκρυ κατὰ τὴν ὠραίαν ἐκείνην ἀφήγησιν τῶν ἰδανικῶν ἀτυχιῶν ἐνὸς μεγάλου ποιητοῦ.

Αἱ μᾶλλον διακεκριμέναι γυναῖκες, σκεπτικαὶ ἢ αἰσθηματικαὶ, ψυχραὶ ἢ ἐνθουσιῶδεις, εὐκόλως δελεάζονται ἐκ τῆς πομπώδους ἐπιδείξεως τῶν κατὰ συνθήκην ἐκείνων θλίψεων, τῶν ἀπατηλῶν ἐκείνων ὠραίων ἀλγηδόνων. Ἡ ἀπόλεια τῶν γοήτρων τῆς νεότητος, ὅταν ἐγκαίρως καὶ πνευματωδῶς πως λέγεται, ἐφέλκεται συνήθως τὴν συμπάθειαν, τὰς παραμυθίας καὶ τὸν ἔρωτα· εἶναι μικρά τις πραγματεῖαι, ἐπάγουσα σχεδὸν ἄσιποτε εἰς τὸν εὐτυχῆ ἔμπορον ἐρατεινὴν πελατεῖαν.

Ἀπὸ τῶν ἀνταλασσομένων ἐκμυστηρέσεων μέχρι τῶν ἀνταποκρινομένων αἰσθημάτων, εἰς μόνος στεναγμῶς, ἐν μόνον δάκρυ, μία μόνον ὑπόσχεσις ὑπάρχει· τί προσέκυψεν ἐκ τῆς καθημερινῆς οἰκειότητος, ἐκ τῶν κινδυνωδῶν λαλημάτων τῶν δύο ἡμῶν φίλων; τὸ μκντεῦτε ἀναμφιβόλως· ὁ διάβολος ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸ μερίδιόν του ἐκ τῶν κερδῶν τῆς ῥωμαντικῆς ἐκείνης ἱστορίας, καὶ ὁ λόρδος Βύρων ἐγένετο ἐρωτόληπτος . . . πράγματι ἐρωτόληπτος τῆς ἐπαφροδίτου τοῦ ὀπιοράγου συζύγου.

Πράγμα σπανιώτατον διὰ τὸν ποιητὴν τοῦτον, ἐν αἰ φίλοι του αὐτοὶ μέγαν φίλαυτον ἀπεκάλεσαν! Ἐὰν ἡ Κατή τὸν θεώρῃ μελαγχολικῶς, ἀρώνως, τῷ ἐνεπαίει φόβον, τοσοῦτον ἢ καλλονὴ αὐτῆς τῷ ἐφαίνετο ἀμήχανος καὶ ὑπερφύης· ὁσάκις τῷ ὠμίλει, ἠθάνετο μυχίαν συγκίνησιν, σφοδρῶς καρδιογμουῦς, τρόμον τινὰ νευρικόν, τοσοῦτον ἢ φωνὴ αὐτῆς ἦν μελωδική, θρηνώδης καὶ πλήρης θωπειῶν· ὁσάκις ἐγγέλα, συνευθύμει μετ' αὐτῆς· ὁσάκις ἐκλαίει, ἐπεθύμει νὰ λάβῃ εἰς τὸν μυχὸν τῆς

καρδίας του τὸ ἥμισυ τῆς θλίψώς της, εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ ἥμισυ τῶν δακρῶν της· ὅτε δὲ τέλος τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρά της ὅπως τὴν ἀσπασθῆ, ἠσθάνετο κλόνον καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ἐλίγγοις ἔπασχεν ἠδονῆς. . . Ἦτο παράφρων.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἡ Κατὴ ἦν ἀξιολύπτως· διότι τῇ ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον νὰ μινυρίζῃ καὶ νὰ ἐρωτιᾷ μετὰ τοῦ ποιητοῦ, ἂν τῇ ἀπέστειλεν ἡ τύχη· Ἐξοικονομῶν λοιπὸν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους, τοὺς ὄρκους, τὰ φιλήματα καὶ τὸ ἐσπέραις προσέφερον εἰς τὸν ἐραστὴν της· τὸν ἐπαφρόδιτον ἠθασαρόν, μετὰ γοητευτικῆς πίστεως, τὰς διαφόρους οἰκονομίας τῆς ἐρωτικῆς αὐτῆς διανοίας.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βρεμβώδους μέθης, ἦν τὸ ὄπιον ἐδίδεν εἰς τὸν Βάχρη, συνέβαινε, καθ' ἑκάστην ἐσπέραν, σκηνὴ τις ἱκανῶς παράδοξος, ἱκανῶς ποιητικὴ, ἐν τῷ μυθῷ τοῦ ἀνατολικοῦ ἐκείνου τιμονίου. Κατακεκλιμένως ἐπὶ τῶν προκεφαλαίων τοῦ ἀνακλιτῆρου ὁ Βάχρης ὠνεῖρωττε κοιμώμενος, καὶ μικρὸν παρῳρωτῶν ἡ Κατὴ ὠνεῖρωττεν ἐγρηγορούσα εἰς τοὺς πόδας τοῦ λόρδου Βύρωνος. Τὰ μὲν ἐνύπνια τοῦ ἀνδρὸς ἦσαν ὁ ἀντικατοπτρισμὸς τοῦ πυρετοῦ, αἱ δὲ τῆς γυναικὸς ὀνειρώξεις ἢ ἐκστασις τοῦ ἔρωτος· ἡ ἀπάτη τοῦ ὀπίου ἐδείκνυεν εἰς τὸν μὲν πάντα τὰ πλούτη τοῦ παραδείσου τοῦ Μωάμεθ, ἢ φαντασίαι, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ποίησις ἐδείκνυον εἰς τὴν δὲ πάσας τὰς χαρὰς ἐπιγαίου Παραδείσου. Ὁ ἀδιάφορος τῆς Κατῆς σύζυγος ἐτιμωρήθη, ὅθεν ἤμαρτεν· οἱ βρεμχασμοὶ τοῦ ἀναίσθητου τούτου ὑπνηλοῦ συνέδραμον εἰς τὴν ἐκδίχσιν τῆς καλλονῆς καὶ τῆς νεότητος· τὸ δηλητηριώδες ποτὸν τοῦ ὀπιοφάγου ἐκώλυεν αὐτὸν τοῦ νὰ ἴδῃ πίπτον, σταγόνα πρὸς σταγόνα, εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἀπίστου αὐτοῦ δούλης τὸ ἐρωτικὸν τοῦ ποιητοῦ φίλτρον.

Ὁ Βάχρης ἐμάντευσε τέλος τὸ μυστικὸν δράμα, ὑπερδιεδραματίζετο ἐν τῷ οἴκῳ του ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς φιλοξενείας· ἔπαυσε τοῦ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς συζύγου του, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ξένου του; ἄγνοῦ· ἀλλ' αἴφνης ἀνεκάλεσε τὰς φιλοξενίας ὀδηγίας, ἃς ἔδωκεν εἰς τὴν Κατὴν, τῇ εἰσέστησε νὰ φάνηται ἀδιάφορος καὶ ἐπιφυλακτικὴ ἐνώπιον τοῦ νέου των φίλου, τὴν διέταξε νὰ σιωπᾷ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ λόρδου, καὶ τὴν ἀπηγόρευσε τοῦ νὰ τὸν βλέπῃ συνεχῶς. — Διατί λοιπὸν; τί ἐφοβεῖτο; τί ἤθελε; τί ἐσκέπτετο ὁ ἀρχαῖος τῆς Ρόδου ἔμπορος; . . . Ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς, κατέστη ψυχρὸς καὶ λειτουργικὸς εἰς τὰς συνήθεις αὐτοῦ μετὰ τοῦ εὐγενοῦς του ξένου σχέσεις· σπάνιαι καὶ κενοὶ λόγοι, ἀπλὰ βλέμματα, ἀνταλασσόμενα ἀντὶ χαριετισμῶν, συνήθως. — Καλὴ ἡμέραν. — Καλὴν ἐσπέραν. — Καλὴν νύκτα. — Βρέχει. — Εἶναι ζέστη. — Θέλετε νὰ κενύσητε; — Ἴδου ἄρα ὁ συμπαθητικὸς διάλογος τοῦ Βάχρη μετὰ τοῦ λόρδου Βύρωνος.

4.

Πρῶτον τινὰ ὁ ὑποπλάκιρχος Ἐκεγγὴδ ἦλθεν ὀπως ἀναγγεῖλη εἰς τὸν φίλον του τὴν καταναγκαστικὴν ἀναχώρησιν τῆς φρεγάτας, ἥτις ὄφειλε ν' ἀποπλεύσῃ ἐξ ἄπαντος τὴν ἐπαύριον· ἐδέεσεν ὅπως ὁ λόρδος Βύρων, ἐκὼν ἄκων, ἀποχωρισθῆ τῆς Κατῆς. . . Ἀλλ' ἡ ἐρωτόληπτος Ἑλληνὶς ἀπήτησε παρὰ τοῦ ἐραστοῦ της τὴν πάνδημον ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ τὴν περιμείνῃ, νὰ τῇ ἴδῃ, νὰ τὴν ἀσπασθῆ ἄπαξ ἔτι καὶ ὕστατον, τὴν ἀκόλουθον νύκτα, ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν παραλίας, ὅπισθεν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἀβύδου. Ἡ Ἡρώ ἤθελε νὰ κάμῃ καὶ αὕτη τὴν ἐπίσκεψίν της εἰς τὸν Λεάνδρον.

Ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, ὁ λόρδος Βύρων, συνοδουόμενος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου, ὑπῆρξεν ἀκριβῆς εἰς τὴν τελευταίαν ἐκείνην ἐρωτικὴν συνέντευξιν· ἔκαθησαν ἐν σιωπῇ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν μετ' ὀλίγον λέμβος διῆλθε πρὸ αὐτῶν, καὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Βάχρη, καί, τὸν Βάχρη, ἰστάμενον ὄρθιον καὶ ἀκίνητον παρὰ τῷ κωπηλάτῃ. . . . Σχεδὸν ἀμέσως δύο πυροβολήματα ἠκούσθησαν, καὶ αἱ σφαῖραι ἐσφύριζαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ λόρδου Βύρωνος· ἡ λέμβος ἀπεμακρύνθη, καὶ τὰ πάντα ἐτελείωσαν. . . . Καὶ ἡ Κατὴ;

Τὴν ἐπιούσαν, κατὰ τὰς πρώτας λάμψεις τῆς ἡοῦς, ὁ ἐρωτόληπτος ποιητὴς, ἀφοῦ διῆλθε τὴν νύκτα περιμένων, διέκρινε φρικτῶν, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ἐρειπίων τοῦ Ἀβυθνοῦ πύργου, τὸ σῶμα γυναικὸς, ἦν τὰ κύματα ἐβρύσαν εἰς τὴν παραλίαν. Ἡ ἐκδίχσις τοῦ Βάχρη διῆλθεν ἐκείθεν καὶ δικαιοσύνη ἐγένετο.

— Ἀναγνωρίζετε τὴν γυναῖκα ταύτην, μυλόρδε; ἠρώτησε Ὀλιβερώδης ὁ Στέφανος.

Ναί, εἶναι ἐκείνη! ἀνέκραξεν ὁ Λόν Ζουάν, προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν μορφήν τῆς ἀθλίης Κατῆς· νεκρὰ ἢ ζῶσα, ἡ Ἡρώ δὲν εἰλιψεν ἀπὸ τὴν συνέντευξιν τοῦ Λεάνδρου!

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΓΝΩΜΙΚΑ ΚΙΝΕΖΙΚΑ.

Δύο εἶδη ἀνθρώπων ἐργάζονται ἀνωφελῶς ἐν τῷ κόσμῳ. Οἱ κερδαίνοντες, καὶ μὴ ἀπολαμβάνοντες ἐκ τῶν κερδαينوμένων. Οἱ σπουδάζοντες τὴν ἠθικὴν, καὶ μὴ συμμορφούντες μετ' αὐτὴν τὴν ζωὴν των.

Ἡ μάθησις εἶναι οὐδὲν, ἂν δὲν χρησιμεύῃ ὡς στήριγμα τῆς ἠθικῆς, καὶ ἂν μεταχειρίζονται αὐτὴν πρὸς θυσίαν ματαίων πλούτων.

Τὸ νὰ διδάσκῃ τις εἰς ἄλλους, τὰς ἀληθείας καὶ τὰ χρέη τῆς ἠθικῆς, χωρὶς νὰ ἐκτελῇ αὐτὰ, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ συναθροίῃ μεγάλας προμηθείας πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ κατακλύθῃ αὐτὰς.

Αινίγματα.

—ο—

Εἰς τὸ πλοῖμά σου ἀφίδω: τοὺς ἀγροὺς χοροπηδῶ.
 Ἄν μὲ ἀναγραμματίσης, τὴν ἑσπρὰν νὰ μὴν ἰδῶ.

Μὴ τὰς δύο μου τὰς πρώτας, φίλιτατε, καλὰ μὲ πιάσεις.
 Εἰς τὸ εὐστροφὸν μου σῶμα ἔτι βάλεις δὴν τὸ χάνεις.
 Πλὴν ἀλλ' ἔμωσ ἂν ζητήσης εἰς ἡμὰς ἔτι, δὴν βάλεις,
 μὲ τὰς δύο τελικὰς,
 θὰ σ' εἰπῶ τί μὲ κοκφῆς,
 λάθος ἀφουκτα πῶς ἔχεις καὶ τοῦ κάκου μὴ ἀσχάλλης.

Λόγος τις ψευδῆς ὑπάρχων τὴν ἀλήθειαν θηρεῖται.
 Ἄν τὸν ἀναγραμματίσης,
 φρικτὸν πάθος ὅ' ἀπαντήσης,
 ἔπιρ πάντας ἄγει, φέρει, καὶ ὡς θίλει μᾶς χοροῦται.
 ΔΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

—ο—

Λογόγραφος.

—ο—

Ποταμὸς τῆς Μικρασίας εἶμαι· ἂν σὺ μου συμπλήξης
 τὰ στοιχεῖα τεχνήνεται, θὰ μερρώσης πλείστα; λέξεις.
 Πρῶτον ἔμφρονα γυναῖκα, κατὰ πλείστον συντελοῦσαν,
 εἴτα νῆσον τῶν Κοκλάδων, εὐκραῖα τε καὶ ἀνοῦσαν·
 τὸν ἱρωτικὸν, πρὸς τούτους, μῆνα, κάλλους πλημμυροῦντα,
 τ' ἀριθμητικὸν δὲ ἔτι μία εἰς τὸν ἀριθμοῦντα,
 καὶ αἰγῶν δὲ καὶ ἀγέλης
 κατοικίαν, εἰάν θέλῃς.
 Κ. ΠΑΗΘΟΝΙΔΗΣ.

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῳ

ΦΥΛΛΑΔΙῳ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

—ο—

Τῶν 3 πρώτων ἑμοῦ.

Χ α χ α χ α

χ α χ α χ α.

Ὅ! τί γέλοια καὶ χαρὰ.
 Ἐμαθα πῶς ἢ χ ο λ έ ρ α
 δὴν εἶν' ἄλλο εἰ μὴ λ έ ρ α,
 κί ἂν πιασθῆ ἢ φιληνάδα,
 θὰ πλοῦθῃ μὲ τὴν μπογάδα.
 Εὖγε, φίλε Βουτυρᾶ!
 Ἄν δι' ἔνειρον ἔ ε ρ ω ς,
 πῶς λαμβάνει τότε μέρος
 ὅ τὴν ἔργῃν καὶ εἰς τὸ μῖτος
 καὶ λοιπὰς κακίας ἴσως;
 Αἰνίγμα· θὰ ἑμιλήσης;
 θὰ μᾶς δέσης; θὰ μᾶς λύσης;
 Τὸ δὲ τρίτον σου τὸ θαῦμα
 εἶναι ἔντως θεῖον πρᾶγμα:
 τρίς ἀκέφαλος ἐφάνης
 κ' ἔτραμον μὴ ἀποθάνης;
 τρίς ἑγκέφαλος ἰδεῖχθης,
 καὶ εἰς πέλαγος ἠνεύχθης;
 τῆς καλῆς σου φαντασίας.
 ἔτεινον κ' ἐγὼ τὸ ο ὕ ς μου,
 κ' ἐνωθίξτε ἔ ν ο ὕ ς μου
 τὰς σοφῆς σου νευθεσίας.
 ΔΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Τῶν αὐτῶν ἑμοῦ.

Εὐθὺμος ἦμην, ὦ φίλε, καὶ σκιρτῶν ἀπὸ χ α ρ α ν,
 πρὶν ἐνοκλήθῃ μὲ μακρίαν ἢ ἐλεύθεριον χ ο λ έ ρ α,
 ἦν τινα μ' ἀνθρωποκτόνον προσωμοίωσας βορβῶν.
 Θεῖα εὐδοκίᾳ ἔμωσ ἔλειψεν αὐτὴ ἢ λ έ ρ α
 καὶ ἔ ν ο ὕ ς μᾶς ἠσοχάζει,
 Ἀφ' ἡμῶν μακρὰν ἄς ἦναι ὁ ὀλομανῆς ὁ ἔ ρ ω ς.
 Πλάτωνος δ' ἐνοστερισθῶμεν τὸ ἰδανικὸν τοῦ μέρου,
 μὴ τις εἴς ἡμῶν κομπάζῃ,
 ἀλλ' εἰς τῶν Μουσῶν τοὺς φθόγγους ἑκάστος ἀφίξῃ τὸ
 ο ὕ ς
 θέλει μάθει: τίσα, ἔσα δὴν τὰ διορᾶ ἔ ν ο ὕ ς.
 Κ. ΠΑΗΘΟΝΙΔΗΣ.

Τοῦ πρώτου, τρίτου καὶ τετάρτου.

Πόσους ἄρα προιάπτει εἰς τὸν ἄδην ἢ χ ο λ έ ρ α
 ψυχὰς ζώντων τὰς ἱερβίμους. Καὶ τῷ ὄντι εἶναι: λ έ ρ α.
 Ἐδῶ πρέπει τις νὰ κλαύσῃ καὶ γελᾷσῃ χ α χ α χ α·
 δὴν βρωμεῦσιν ἔταν θάπτουν τοὺς χολερικῶς ἄρχα;

—ο—

Ὁ ν ο ὕ ς τὸ ο ὕ ς, τὸ ο ὕ ς τὸν ν ο ὕ ν ἂν σὺντριφῶν
 του ἔχῃ,
 πᾶν ὅ,τι θέλει ἄνθρωπος εὐκίλως τὸ κατέχει.
 Ἀλλ' ἔταν ν ο ὕ ν καὶ ο ὕ ς ἑμοῦ ὁ ἄνθρωπος δὴν ἔχῃ,
 βεβαίως παντεῶς πάντοτε ματαίως θὰ νὰ τρέχῃ.

—ο—

Μὲ ἀφαίρεισιν τοῦ τρίτου χαρακτῆρός της ἢ ἄ ρ κ τ ο ς
 λιτὴ γίγνεται τροφή μας, ὡς ἀπλοῦς, συνήθης ἄ ρ τ ο ς.
 ΕΓΑΓΓΕΛΙΝΟΣ ΜΙΣΘΑΙΔΗΣ.

—ο—

Αἰνιγματώδης λύσις τοῦ τρίτου.

Τὸ μετὰ τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπάρχων,
 τὸ ταχύτατον τῶν ὄντων, εἶναι, φίλε, θεῖον δῶρον,
 ἀκατάληπτον καὶ μῆγα, κατοικοῦν εἰς στενὸν χῶρον.
 Πρέπει δὲ καὶ λόγων κ' ἔργων ἔδρα· νὰ ἦ καὶ ἄρχων.
 Ἄνευ δὲ τῆς κεφαλῆς του εἰς τὴν κεφαλὴν ἐπίσης
 εὐρισκόμενον, κ' ὄρειλον νὰ προσέχῃ εἰς μαθήσεις,
 ἀγωγὸς διπλοῦς τυγχάνει καθ' ὄψιστην βουλήν θεῖαν,
 ἔν' ἐκεῖνο διὰ τούτου μεταγγίξῃ τὴν παιδείαν.
 Ὡ' τοῦ δακτύλου σου δὲ τ' ἄκρον ἄμφω βλέψεις, ἂν
 ζητήσης,
 ἔν διπλοῦν, φίλε, ἂν μόνον εἰς ἀπλοῦν μεταπειθήσης,
 καὶ τὰ ἄλλα του στοιχεῖα ἄλλως πῶς τοποθετήσης.
 Κ. ΔΗΜΗΣΣΑΣ.

Τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου.

Ἡ ἄ ρ κ τ ο ς ἄ ρ τ ο ς νὰ γενῇ ἔ ν ο ὕ ς τὸ ἐπιτρέπει;
 Τὸ ἄκουσμα, φίλοι, αὐτὸ τὸ ο ὕ ς μου, φῶ, δὴν πέπτει.
 ΔΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

Τοῦ τετάρτου.

Ἄγριον μὲν τι θηρίον τῶν θασῶν εἶναι ἢ ἄ ρ κ τ ο ς,
 τροφή δὲ ἡμερησία τοῦ ἀνθρώπου εἶν' ἢ ἄ ρ τ ο ς.
 Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΑΡΧΑΙΑ ΚΩΜΩΔΙΑ.

ΓΕΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ.

« Αί μὲν τῆς τραγωδίας μεταμορφώσεις καὶ οἱ αὐτουργοὶ αὐτῶν γνωστοὶ εἰσιν, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ κεφαλαίῳ τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ φησὶν· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει καὶ ὡς πρὸς τὴν κωμωδίαν, ἣτις ἤμιστα κατ' ἀρχὰς τὴν προσοχὴν ἐφεύκυσεν. . . Οὕτως ἀγνοοῦμεν δὴως τίς ὁ εἰσαγωγῶν τὰς προσωπίδας καὶ τὸν πρόλογον, τίς ὁ αὐξήσας τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποκριτῶν καὶ πάσας τὰς ὁμοιοειδεῖς λεπτομερείας· ἀλλὰ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Ἐπίχαρμος καὶ Φόρμις ἐφεύρον τὸν κωμικὸν μῦθον, ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι ἡ καταγωγὴ τῆς κωμωδίας ἐστὶ δικελικὴ. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, ὁ Κράτης πρῶτος, παραιτηθεὶς τῆς προσωπικῆς σατύρας, ἐπραγματεύθη μύθους καὶ ἀντικείμενα γενικά.»

Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος καὶ Θέσπιδος ὑπῆρχε τι ἤδη ἐν Ἀττικῇ, καλούμενον μὲν κωμωδία, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῆς διάφορον, ὅσον ἡ διθυραμβοτραγωδία τῶν δραμάτων τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου· ἦν δὲ τοῦτο ὡδὴ τῆς συμποσιακῆς, ἢ ὡδὴ τοῦ κώμου (1) κατὰ τὴν πιθανοτέραν ἔτυμο

λογίαν. Πᾶσαι αἱ ἑορταὶ ἐπερατοῦντο διὰ κώμου τινὸς ἢ συμποσίου, ἀλλ' ἡ λέξις κώμος ἐνέφαιεν ἰδίως τὸ συμπόσιον τῶν ἑορτῶν τοῦ Βάκχου· καὶ ὁ μὲν διθύραμβος ἦν τὸ σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον τῆς τελετῆς μέρος, ἀλλ' ἡ χαρὰ ἐξεβῆγνυτο ἀμέσως, ἅμα ἐσιώπα ὁ ποιητὴς καὶ ὁ κύκλιος ἔπαιε, καὶ πομπὴ μᾶλλον ζωηρὰ ἢ εὐλαθεὶς περιῆγε τὸν Φαλλόν, ἔμβλημα τῆς γονθῆς, οἱ δὲ Φαλλοφόροι ἦδον, ὡς εὐκόλως δύναται τις εἰκάσαι, ὕμνους, διαφέροντας τῆς διηγήσεως τῶν ἡρωϊκῶν τοῦ Βάκχου συμβάντων, καὶ ἄτακτοι χοροὶ, οὐδαμῶς ὁμοιάζοντες πρὸς τὸν διθυραμβικὸν χορὸν, συναδεδύοντο ὑπὸ τῶν φαλλικῶν ἄσμάτων. Ὅτε δὲ ἡ φυσικὴ μέθη ἀνεμίγνυτο μετὰ τῆς μέθης ἐκείνης τῆς φαντασίας καὶ τῶν αἰσθήσεων, ὅτε οἱ κωμάζοντες, ὑπερχυλεῖς ἤδη τοῖς θεοῦ αὐτῶν, ἐκτὸς ἐκρυτῶν, φρενιτιῶντες καὶ ἐξεστηκότες, σκιρτῶντες, χειρονομούντες, κλονιζόμενοι, ἤρχιζον νὰ ἄδωσι γεγυνομένων, ζυβρίζοντο ἀναμιλλώμενοι, ὄθουοντο, ἐτύποντο, ὅτε τρυγί κεχρισμένοι ἐβαφον τὸ πρόσωπον καὶ υετεμορφοῦντο εἰς ζῶα, ὅτε ὁ κυκίων οὗτος, ὁ προσόμοιος τῇ ἡμετέρῃ ἀπόκρῳ, ὁ κώμος, τέλος, ἦδε καὶ ὤρχετο, ἔλεγον τότε: ἴδου ἡ κωμωδία! Οἱ ἄγροί, ὡς καὶ τὸ ἄστυ, εἶχον τοιαύτας κωμωδίας· καὶ ἡ μὲν κατὰ τὸ φθινόπωρον ὀνομάζετο τραγωδία, ἥτις ὡδὴ τοῦ τρύγου, ἀλλὰ ἡ λέξις κωμωδία, οὕσα τὸ γενικὸν ὄνομα, ὑπερίσχυσε τέλος ὅλων τῶν ἄλλων.

ΣΥΓΣΑΡΙΩΝ.

Βεβίως μεγαλοφυῆς ἦν ὁ ἀνὴρ, ὁ πρῶτος ἀποπειραθεὶς ἵνα ρυθμίση πάντα τὰ συγκεκριμένα ἐκείνῳ στοιχείῳ καὶ τὸν κωμικὸν χορὸν ὑπὸ τὸν

(1). Διαφέρει τὸ ὄνομα τῆς κωμωδίας ἔτυμολογῆ ὁμαρῆς ὁ Μάγιστρος ἐν Βίῳ Ἀριστοφάνους. « Ἰστῶν, λέγει, ὅτι κωμωδία ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ ἐν κώμας ἄδουσαι τὰς κωμωδίας· κώμας δ' ἐκάλεσαν οἱ παλαιοὶ τοὺς στενωποὺς, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν ταῖς κωμάσιν τοῦ Διονύσου πρῶτον ἐπιστηθῆναι ταυτασί, ἢ παρὰ τὸ κῶμα, τὸν ὕπνον· φασὶ γὰρ, ὡς πρὸς τοῦ εὐρεθῆναι τοὺς κωμικὸς ποιητὰς, ἀδικούμενοί τινες ὑπὸ τινῶν, ἀφανῶς ἤρχοντο ἐν νυκτὶ ἐπὶ τοὺς τῶν ἀδικούντων στενωποὺς, βεῶντες ἢ θύνα ἀδικίᾳ χαίρει, καὶ τὰ καὶ τὰ πράττει, θείων ὄντων καὶ νέμων· καὶ τούτων λαγερμένων, οἱ στυγιδότες ἐαυτοῖς ταῦ-

τα σῶφρονες ἐγίνοντο τοῦ λοιποῦ. Ἐπεὶ οὖν ἤρισται τοῦτο ἔχον ἰδίαι, καὶ τῇ πολιτείᾳ συνέσειεν, ἅτε τῆς μὲν ἀδικίας ἀντιῶθεν παντάπασιν ἀναιρουμένης, δικαιοσύνης δὲ ἀντισταγομένης καὶ τρόπων χρηστῶν, ἐτάχθησαν ἐπὶ τούτῳ οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ ἐν μέρει παιδιᾶς, σκώμματα τε τῶν ἀδικούντων, καὶ διδαχὴν, ὣν προσῆκεν ἐργαζόμενοι.

ζυγόν των Μουσών υπαγάγη. Οί Αθηναίοι απέδιδον τὴν δόξαν τοιοῦτου εἰς ποιητὴν τινα, γεννηθέντα μὲν ἐν Μεγαρίοις, βιώσαντα δ' ἐν Ἀττικῇ, τὸν Σουσαρίωνα, σύγγλονον τοῦ Θέσπιδος. Πιθανώτατον μάλιστα εἶναι ὅτι αὐτὸς ἀνεβίβασε τοὺς χορευτὰς τοῦ ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Θέσπιν ἀποδιδομένης ἀμαξῆς, καὶ περιήγαγε, καθ' ἃ λέγει ὁ Γάλλος Βοαλώ, εἰς τὰς κώμας τὴν αἰσὶν ἐκείνην παιδιάν. Ἡ κωμῶδια ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ σάτυρα τις διαλογικὴ καὶ ἀδομένη, συνοδουμένη δὲ ὑπὸ χορῶν ἐξιδιασμένων τῷ ἀντικειμένῳ· ἡ δὲ σάτυρα αὐτὴ οὐδ' ἦττον ἀκατῆς ὡς πρὸς τοὺς λόγους, οὐδὲ μάλλον ἐπιπεφυλαγμένη καὶ πρὸς τὰς χειρονομίας, ἢν τῆς ἀρχικῆς κωμῶδιας, ἀλλ' ὁ κορυφαῖος μετὰ τοῦ χοροῦ αὐτοῦ ἦδον ἢ ὠμίλου διὰ στίχων· ὅτε μὲν ἐκ στήθους αὐτοῦ ἀπαγγέλλοντες, ὅτε δ' αὐτοσχεδιαζόντες. Ὁ κωμικὸς οὗτος χορὸς ἐτελειοποιήθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀεπικιθῆναι ὑπὸ ποιητῶν, ὧν ἄγνοομεν ὧς ὁ Ἀριστοτέλης· τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἐποχὴν.

Ἄλλ' ἡ μεγάλη ἐπινοήσις, ἡ κατ' ἐξοχὴν τελειοποίησις, ὑπῆρξε βεβαίως ἡ εἰσαγωγή τοῦ μύθου, τοῦ ἐπεισοδίου, ὡς ἔλεγόν ποτε, τοῦ δραματικοῦ τέλους στοιχείου εἰς τὴν κωμῶδιαν. Εἴτε ἡ Σικελία, εἴτε ἡ Ἀττικὴ εἶναι ἡ ἰδοῦσα πρώτη τὴν φιλολογικὴν ταύτην μεταρρυθμίσειν, τοῦτο εἶναι ὄλως ἀδιάφορον πρὸς ἡμᾶς· ἀρκεῖ ὅτι, καθ' ἣν ἐποχὴν ἤμαξεν ὁ Αἰσχύλος, ἦτοι κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ πέμπτου αἰῶνος, παρεστάθησαν τὰ πρῶτα δράματα τὰ ἐπιγραφόμενα κωμῶδια. Ἀναμφίβολον εἶναι ὅτι ἡ ἀρτιγενὴς αὕτη τέχνη ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ἢ ἀλλαχοῦ, ἐκ τῶν εὐτυχῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ τραγικοῦ θεάματος, κατὰ τὴν ἐκφρασίν τοῦ Βοαλώ· εἶναι μάλιστα ἀρεκτὰ παράδοξον ὅτι περιέμεναν ἐπὶ τοσοῦτον πρὶν ἢ ἐφαρμοσῶσιν εἰς τὸν κωμικὸν χορὸν τὴν μέθοδον, ἣτις τοσοῦτον θαυμασίως ἐπέτυχεν ἐπὶ τοῦ διθυράμβου, καὶ ἣτις παρήγαγε, χάρις τῷ Θέσπιδι, τῷ Φρυγίῳ καὶ τῷ Πρατίνῳ, τὴν τραγωδίαν καὶ τὸ σατυρικὸν δράμα.

ΔΩΡΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ.

Ὁ Ἐπίχαρμος Δωριεὺς ἐκ τῆς νήσου Κῶ μετενήχθη ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς Συρακούσας καὶ ἔζησεν ἐν Σικελίᾳ εἰς τὴν αὐτὴν τῶν ἡγεμόνων ἐκείνων, οἵτινες προσεῖλκυον περὶ ἐκυτοῦς, πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ποιητὰς, τοὺς μουσικοὺς καὶ τοὺς καλλιτέχνους. Ἐχρημάτισε περὶ φημος ὡς φιλόσοφος, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐνεχάρων ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα:

Εἴτε παραλλάσει φαιθὼν μέγας ἥλιος ἄστρων
καὶ πόνοτος ποταμῶν μείζον' ἔχει δύναμιν,
ἐσμὶ τοσοῦτον ἐγὼ σαρξὶ πρὸχρον Ἐπίχαρμον,
ὅν πατρίς ἑσπεράνωσ' ἄτε Συρακουσίων.

Συνέγραψε πληθύν συγγραμμάτων σπουδαιοτάτων, καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ διασημώτατος τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Πυθαγορικῆς σχολῆς, ἀλλ' ἦν πρὸς

τούτοις καὶ ποιητῆς, καὶ ποιητῆς μάλιστα μεγαλοφυῆς, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἀνεβίβασε τὴν κωμῶδιαν εἰς τὸ ὕψος, εἰς ὃ τὴν θαυμάζομεν. Αἱ κωμῶδιαί του, ἢ μάλλον αἱ δραματικά του σάτυραι, φκίνονται ὅτι ἦσαν πρὸ πάντων ἀντιθρησκευτικαὶ παρωδίαί ἤρβητο τὰ ὑποκείμενα αὐτοῦ ἐκ τῆς μυθολογίας, καὶ οἱ θεοὶ διεδραματίζον ἐν αὐταῖς πρόσωπα κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον κωμικὰ καὶ γελοῖα· ὁ μὲν Ζεὺς, παρ' χάριν, παρίστατο ὡς πολέμαρκος τις γαστρομάργος, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ὡς μουσικὴ τῶν τριῶν, ὁ δὲ Κρόνος καὶ Πελουδοῦνης, ὡς ἀσχημονοῦντες χορευταί, ὁ δὲ Ἡρακλῆς, ὡς τέρας ἀθηρῶνον καὶ ἀόρεστον. Γενικὴ ἐπικρατεῖ γνώμη ὅτι ὁ Ἄμμιτρωῶν τοῦ Πλάτου, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ τοῦ Μολιέρου, εἰσὶν ἀπομίμησις τοῦ Ἐπίχαρμου· ἀδικαιολογητικὸν δ' εἶναι ὅτι ὁ Πλάτωνος πολλάκις ὡς πρότυπον μετεχειρίσθη τὸν Ἐπίχαρμον. Ἔομεν πρὸς τοῦτο τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὀράτιου, ὅστις λέγει ἐκτός τούτου ὅτι οἱ θιασῶταί τοῦ Πλάτου θεωροῦσι τὸν Ἀκτιῶν ποιητὴν ἐράμιλλον τοῦ Σικελιώτου ποιητοῦ. Αὐτὴ καὶ μόνη ἡ παρατήρησις εἶναι ἱκανὴ ὅπως καταστήσῃ τὰ μάλιστα ἀξιολύπητον δι' ἡμᾶς τὴν ἀπώλειαν τῶν κωμῶδιῶν τοῦ Ἐπίχαρμου· ἀλλ' ὅπερ τὴν θλίψιν ἡμῶν δεξικαρδιωτέραν ποιεῖ, ὁ Ὀράτιος δίδει σαφῶς νὰ ἐνοήσωμεν ὅτι ὁ Πλάτων, ἐν ταῖς τῆς Δωρικῆς κωμῶδιας ἀπομιμήσεσιν αὐτοῦ, ὑπελείφθη πολὺ τοῦ προτύπου του. Αὐτοσχεῶς, ἐν ταῖς θλιβεραῖς λειψάνοις τοῦ Ἐπίχαρμου, οὐδὲν εὐρίσκουμεν, δι' οὗ νὰ ἐξελέγξωμεν τὴν γῶμην τῶν θιασῶτων τοῦ Πλάτου, ἢ τὴν ὑπερνοσομένην τοῦ Ὀράτιου γνώμην.

Ὁ Ἐπίχαρμος ἐθεμελίωσεν ἐν Σικελίᾳ εἶδος τῆς ποιητικῆς σχολῆς. Ὁ ἐπισημώτερος τῶν Σικελῶν κωμικῶν μετὰ τὸν Ἐπίχαρμον εἶναι ὁ Φόρμις, ἐπὶ ἀγνωστότερος ἡμῶν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ· εἰκάζεται μόνον ὅτι ὁ Φόρμις ἠκολούθησε τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐπίχαρμου διαχαραχθεῖσαν ὁδόν, καὶ ὅτι αἱ κωμῶδιαί του, ὡς αἱ τοῦ Ἐπίχαρμου, ἦσαν πρὸ παντὸς μυθολογικαὶ σάτυραι, ἀντιθρησκευτικαὶ παρωδίαί.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΙΚΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ.

Ἡ Ἀθηναϊκὴ κωμῶδια, ἐν δημοκρατίᾳ φιλόπομπο καὶ ἐμπαιθεῖ, ἐπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἦν πρὸ παντὸς πολιτικὴ σάτυρα· δὲν ἐνοσοῦμεν δὲ διὰ τούτου ὅτι ἐφαιδετο πάντοτε τῶν θεῶν καὶ ὅτι δὲν ἐπαφειλετο τῶν σκανδαλωδῶν συναξαρίων ὅπως φαιδρῶν τους ἀκροατὰς, ἀλλ' ὅτι τὸ ἰσχύον, ἵνα μὴ εἰπωμεν μόνον, ἐνδιαφέρων τῶν εἰκόνων αὐτῆς ἦν ἡ ἐπικρίσις τῶν πράξεων, τῶν ἰδεῶν, ὅλων τῶν ἀνοησιῶν, ἐπικρίσις δριμυτῆ, δηκτικῆ, ἀνηλεῆς, μὴ φειδομένη οὐδὲ μεγάλου, οὐδὲ μικροῦ, οὐδὲ τῆς εὐφύτας, οὐδὲ τῆς μεγαλοφυίας, οὐδ' αὐτῆς τῆς ἀρετῆς.

ἄγνοοῦμεν, ὡς ἅπαντες ἐν γένει, ὅποια τινες ἦσαν αἱ κωμωδίαι τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀναφερομένου Κράτητος, ἀλλ' οὐδ' ὅπως διαστάζομεν νὰ διαθεβαίωσωμεν ὅτι ὁ Κράτης ὑπῆρξε οὐσιῶδως πολιτικός ποιητής· ταῦτά ἂν εἰποῖμεν περὶ Κρατίου καὶ Εὐπόλιδος, αἵτινες κατετάχθησαν ἐν τῷ Ἀλεξανδρινῷ κανόνι μεταξὺ τῶν κλασικῶν τῆς ἀρχαίας κωμωδίας, καὶ προσηγήθησαν μικρὸν τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἦσαν, ὡς ὁ Ἀριστοφάνης, ἠθικολόγοι κατ' ἰδιαιτέραν τινὰ τρόπον, φανταζόμενοι ὅτι οὕτως ὑπερταῦσι τὴν δημοκρατίαν, καὶ ἐργάζονται πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ δικαίου καὶ ἀγαθοῦ. α Ὁ Εὐπόλις, ὁ Κρατίος καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, λέγει ὁ Ὀράτιος, καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ποιηταὶ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας ἅμα ἀπάντων χιτρακτῆς· ἅ τινὰ ἄξιον διαγραφῆς, αἶψα κακῶν, κλέπτειν, ἀσχέμονα, ἀνδροφόνον, ἢ πᾶν ἄλλο περίτριμμα, οὐδ' ὅπως ἐστενοχωροῦντο ὕψως σημάτωσι τοῦτον ἅπανσι. (1)

Εἰς τὸ ποιητικὸν τοῦ Εὐπόλιδος καὶ Κρατίου πνεῦμα ἡ κωμωδία ὀφείλει τὴν εἰς τὸ θέατρον τοῦ Βακχοῦ ἐγκαθίδρυσιν αὐτῆς, ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὴν τραγωδίαν καὶ τὸ σατυρικὸν δράμα. Ὁ ἐπώνυμος ἄρχων παρεχώρησε τέλος τὸν χορὸν εἰς τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς, καὶ συνέστησαν καὶ διὰ τὴν κωμωδίαν ἐπίσης ἀγῶνας καὶ ἄλλα ἱπισήμως ἀπονεμόμενα. Καὶ λέγεται μὲν ὅτι ὁ Περικλῆς ἐπέτυχε στιγμιαίως τῆς δικαιοῦς τῶν κωμικῶν παραστάσεων, αἵτινες παρέβλαπτον τὴν καλαιθροσίαν αὐτοῦ τὴν ἄβραν, ἐνεκα τῆς ἀκολασίας αὐτῶν, καὶ ἐπέφερον πρόσκομμα διὰ τῆς ἀποτόμου παρρησίας τῶν προσβολῶν εἰς τοὺς φιλοδόξους· αὐτοῦ σκοποῦ· ἀλλ' ὁ λαὸς δὲν ἠδύνατο νὰ στερηθῆ τῶν συνήθων αὐτῷ ἡδονῶν, καὶ μετὰ τρία ἔτη ἡ κωμωδία ἀνεκτίησθε ἅπαντα τὰ προνόμια αὐτῆς· φαίνεται μόνον ὅτι ὁ χορὸς δὲν ἐδίδοτο εἰς οὐδένα ποιητὴν μὴ ὑπὲρ τὰ τρισκοντα ἔτη γεγονότα, διότι δὲν ἤθελον νὰ παραδώσωσι τὸ τρομερὸν τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς ἐπικρίσεως ὄπλον εἰς χεῖρας ἀπειροῦς. Ἀλλὰ τὸ πρόσκομμα τοῦτο τῆς ἡλικίας εὐχερῶς ὑπερπεπηδάτο, χάρις εἰς συγκαταβατικούς ἄρχοντας, ἢ τῆ βοήθειαν ψευδωνύμων. Ἄλλως τε δὲ, ὅτε ὁ Ἀριστοφάνης παρέστη εἰς τὸ θέατρον, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οὐδεὶς πλέον διεφρονεῖ πρὸς τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς τὸ δικαίωμα τοῦ παριστῆναι ἐπὶ τῆς σκηνῆς ζῶντα πρόσωπα μετὰ προσωπίδος καὶ ἱματισμοῦ, ἅτινα γνωστὰ ἀμέσως ταῦτα καθίσταν, τὸ τοῦ διαζωγραφεῖν καὶ παρμωροῦν ἐπὶ αὐτὰ τὸ τοῦ κακολογεῖν πᾶν πρᾶγμα καὶ πέντας· ἀλλὰ τί λέγω; καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ διαβάλλειν, τοῦ ἐξυβρίζειν, τοῦ ἀποδίδειν εἰς τοὺς ἀρίστους ἄνδρας πράξεις ἢ λόγους αἰσχροῦς.

(1). Ὀράτιου Σάτυρος. Βιβλίον Δευ, Σάτυρα Δη, στίχοι 1 καὶ ἐπιξή.

Ἡ κωμωδία ἦν ὑπὸ φανταστικόν τι σχῆμα ἡ εἰκὼν, ἢ μᾶλλον, ἡ γελοιογραφία τοῦ δημοσίου τῶν Ἀθηναίων βίου, ἐπανάληψις τις τῶν σκηνῶν τῆς οδοῦ καὶ τῆς ἀγορᾶς, πρᾶγμα τι ζωπρὸν, βίαιον, συμφετῶδες, κρᾶμα σκυβάλων, αἰσχροβόλοισι, ψευδῶν, ἀνοησιῶν, ὀρθοῦ λόγου, ἀληθειῶν, σκηνῶν πολλὰς χηριστάτων, ἐρατεινῶν, πολυεληγῆτων, τέρας τι ἀναμφιδόλως, ἀλλὰ τέρας Ἀθηναϊκόν, ἥτοι αὐτὸ τὸ κάλλος, εἰ καὶ ὑπὸ ἀνάγκων στοιχείων κηλιδοῦμενον καὶ μαινόμενον. Διὸ καὶ μόναι οἱ ἄνδρες παρήσαν κατὰ τὰς παραστάσεις ταύτας, καθ' ἃς ἀνεκικύκοντο πάντα τὰ συμφέροντα, πάντα τὰ πάθη, πᾶσαι αἱ ἰδέαι, καὶ ἐν ταῖς ὁποίαις αἱ γυναῖκες οὐδὲν ἕτερον ἠδύνατο νὰ εὐρωσιν, ἢ μαθήματα κυνισμοῦ καὶ ἀσχηλοσύνης.

Ἀναντιρρόπον ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ἦν ὁ ἐξοχώτερος ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους κωμικός· καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὁ μόνος κωμωδοποιὸς τῆς προγονικῆς ἀρχαιότητος, παρ' οὗ ἐναπέλειθθησαν ἡμῖν ὀλόκληροι κωμωδίαι, σταθῶμεν πρὸς στιγμὴν ἐνώπιον τοῦ περιβοήτου τούτου ὀνόματος. (Ἔπεται συνέχεια).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΠΑΠΩΣΥΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΖΟΥ.

(Συνέχεια ἀριθμ. 12'.)

Ἑβρῆκος ὁ Δ', πολυάσχολος ὢν ἐν Γερμανίᾳ, δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβῆ εἰς Ἰταλίαν· ἐφάνη δ' ἐκδικούμενος κατ' ἀρχὰς μᾶλλον ὡς εὐπατρίδης Ἰταλός, ἢ ὡς αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας· ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῆ στρατηγὸν καὶ στρατὸν, ἐποίησεν, ὡς λέγεται, χρῆσιν κακούργου τινός, καλουμένου Κιγκίου, ὀνομαστοῦ διὰ τὰς ληστείας αὐτοῦ, ὅστις συνέλαβε τὸν Πάπαν ἐν τῷ ναῶ Θεοτόκου τῆς Μείζονος, ἐν ᾧ ἐλειτούργει· οἱ δορυφόροι αὐτοῦ ἐπλήρωσαν τὸν Πάπαν, καὶ κυβηματώσαντες αὐτὸν, ἤγαγον αἰχμάλωτον εἰς πύργον τινὰ, κυβευθέντα ὑπὸ τοῦ Κιγκίου καὶ ἐπληρώθησαν ἀκριβώτατα λύτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἡγεμονικώτερον προσηνέχθη ὁ Ἑβρῆκος, συγκλέσας ἐν Οὐόρμουσι σύνοδον ἐπισκόπων, ἀββᾶδων καὶ διδασκάλων (1076), ἐν ᾗ καθήρτες τὸν Πάπαν πᾶσαι αἱ ψῆφοι, ἐξαιρουμένων δύο, ἦσαν κατ' αὐτοῦ. Ἄλλ' ὅπως γένηται σεβαστὴ ἡ σύνοδος αὕτη, ἐχρηιάζετο στρατὸς, ἐν μὴ ἔχων ὁ Ἑβρῆκος περιωρίσθη μόνον νὰ γράψῃ εἰς τὸν Πάπαν ὅτι τὸν καθήρει, καὶ εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν λαὸν ὅτι τῷ ἀπηγόρευε ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν Γρηγόριον.

Ὁ Πάπας, ἅμα λαβὼν τὰς ἀνωφελεῖς ἐκείνας ἐπιστολάς, ἐμίλησεν οὕτως ἐν συνόδῳ ἱστῆν ἐν Ῥώμῃ· «Ἐκ μέρους τοῦ Παντοδυναμοῦ Θεοῦ,

καὶ τῆ ἡμετέρας ἐξουσίας, ἀπαγορεύω τῷ Ἑρρίκῳ, υἱῷ τοῦ ἡμετέρου αὐτοκράτορος Ἑρρίκου, ὅπως διοική τὸ Γευτονικὸν βασιλεῖον καὶ τὴν Ἰταλίαν, ἀπὸ πᾶν πάντας τοὺς χριστιανούς τοῦ ὅκου, ἵνα ἐδάσκῃ ἢ δώσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀπαγορεύω ὅπως μηδεὶς ποτε ὑπηρετήσῃ αὐτῷ ὡς βασιλεῖ. Ἐἶναι βεβαίως γνωστὸν ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον παράδειγμα Πάπα, ἀξιοῦντος ὅτι δύνανται ν' ἀκριβῆ παρὰ ἡγεμόνος τὸ στέμμα· οὐδεὶς ποτε Πάπας, ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐτόλμησε νὰ ὀμιλήσῃ, ὡς ὁ Γρηγόριος. Αἱ ἐγκύκλιοι τοῦ Πάπα ἀποκνεύουσι τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ὃ καὶ ἡ ἀπόφασις αὐτῶν ἐπαναλέγει, πολλάκις ἐν αὐταῖς ὅτι οἱ ἐπίσκοποι εἰσὶν ἀνώτεροι τῶν βασιλέων καὶ δύνανται ἵνα δικάζωσιν αὐτούς· ἐκφράσεις τοσούτου ἐπιδέξιοι, ὅσον καὶ τολμηραὶ, αἵτινες ἔτατον ὑπὸ τὴν σκῆμαίαν αὐτοῦ πάντα τοὺς ἱεράρχας τῆς Εὐρώπης.

Καταφαίνεται τρανῶς ὅτι, ὅταν ὁ Γρηγόριος καθήρσεν οὕτω δι' ἀπλῶν λόγων τὸν ἡγεμόνα του, ἐγνώριζε καλλίστα ὅτι θὰ ἐβουλεύετο ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων, τῆς Γερμανίας πολέμων ὅτινες ἤρξαντο καὶ αὐτῆς μετὰ πλείους πρᾶσά ποτε λύσσει. Δέγεται δὲ ὅτι ἐπίσκοπός τις τῆς Ἰταλίης, τὰ μάλιστα συνεργήσας εἰς τὴν καταδίκνυ τῶν Γρηγορίου, θνήσκων ὑπὸ θανάτου αἰφνιδίου καὶ ἐναλγοῦς, μετεμελήθη διὰ τὴν καθάρσιν τοῦ πάπα, ὡς ἱεροσυλίαν θεωρήσας αὐτήν, οἱ δὲ ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς ἔλεγχοι τοῦ συνειδότης αὐτοῦ ἐνέπνευσαν τοιοῦτους καὶ εἰς τὸν λαόν. Δὲ ἦτο πλέον ἡ ἐποχὴ τῶν Ὁθωμανῶν, καθ' ἣν ἡ Γερμανία ἦν συνλωμένη· ὁ Ἑρρίκος Δ' περιεκυκλώθη πλησίον τῆς Σπίρης ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τῶν ὁμοσπόνδων, ὅτινες ἐπηρεῖοντο ἐπὶ τοῦ παπικοῦ χρυσοβούλου. Ταῦτα δὲ πάντα ἦσαν ἀναγκαῖα ἀποτελέσματα τῆς φρουδαλιῆς κυβερνήσεως· ἕκαστος Γερμανὸς ἡγεμὼν ἐκζητοῦται τὴν αὐτοκρατορικὴν δύναμιν, ὡς ἡ Ἰψλὴ ἐν Γαλλίᾳ βρουνοῖα ἐκζητῶναι τὴν τοῦ βασιλέως αὐτῆς· τὸ πῦρ τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἔστυφεν αἶψι, καὶ χρυσοβούλου τε ἐκαίρωσ' ἐξακοντιζόμενον ἠδύνατο ἵνα ἀνάψῃ ὑπὸ.

Οἱ ὁμοσπόνδοι ἡμίονες δὲν ἀπέδωκαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν ἱερόν Δ', ἢ ἐπὶ συνθήκῃ ὅτι ἤθελε ζῆσαι ὡς ἰδίᾳ καὶ ἀφωρισμένος ἐν Σπίρη, οὐδὲν ἄλλο πραττων ἔργον οὔτε χριστιανοῦ, οὔτε βασιλέως, καὶ περιμένον ὅπως ὁ πάπας ἔλθῃ προῖρεσιαν ἐν Λύγσβούργῃ συνόδου τινὸς ἡγεμῶνων καὶ ἐπισκόπων, ἧτις ἐμελλε νὰ τὸν δικάσῃ.

Φαίνεται ὅτι οἱ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τῆς τοῦ αὐτοκράτορος ἐκλογῆς ἡγεμόνες εἶχον ἐπίσης καὶ τὸ τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ· ἀλλὰ στέργοντες ὅπως ὁ πάπας προεδρεύσῃ κατὰ τὴν δίκην ταύτην, ἀνεγνώριζον οἰονεῖ αὐτὸν φρικτὸν δικαστὴν τοῦ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατορίας· τοῦτο δὲ ἦν ὁ θρίαμβος Γρηγορίου τοῦ Ζ' καὶ τῆς παπῶν οἰονεῖ, ὃ δὲ Ἑρρίκος Δ', περιελθὼν εἰς τὴν ἀνάγ-

κην ταύτην, εἶς πλέον τὸν θρίαμβον τοῦτον ἐπήλθισε.

Θέλων ἵνα προλάβῃ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην τῆς Λύγσβούργης δίκην, κατ' ἀνήκουστὸν τινα ἀπόφρασιν, διήλθε μετ' ὀλίγων ὑπηρετῶν τὰς Τυρολικὰς Ἀλπεις, καὶ μετέβη ὅπως ἐξακινήσῃται παρὰ τοῦ πάπα τὴν ἀφασίαν του. Γρηγόριος ὁ Ζ' εὐρίσκειτο τότε μετὰ τῆς κομῆσεως Ματθίλδης ἐν τῇ πόλει τῆς Κανόσσου, ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων πλησίον τοῦ Ρηγίου φρουρίου, ἀπορρήτου λογιζομένου. Ὁ αὐτοκράτωρ, περιφρημος ἤδη διὰ τὰς νίκας αὐτοῦ, παρουσιαζέσθαι εἰς τὴν πύλιν τοῦ φρουρίου ἄνευ σωματοφυλάκων, ἄνευ ἀκολουθίας· εἰς τὸν δεύτερον περιβόλον σταματᾶται· τὸν ἀπογυμνοῦσι τῶν ἐνδυμάτων του, τὸν ἐνδύουσι κιλίκιον, καὶ μένει γυμνὸς ἐν τῇ αὐλῇ ταῦτα συνέβαινον κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1077. Διατάττεται ὅπως νηστεύσῃ τρεῖς ἡμέρας, δὲν γίνεται παραδεκτὸς ὅπως φιλήσῃ τοὺς πόδας τοῦ Πάπα, ἵστικι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἢ ἐγκεκλεισμένος μετὰ τῆς κομῆσεως Ματθίλδης, ἢ ἢν ὁ πνευματικὸς πατήρ. Δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξον ὅτι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Πάπα κατὰ μέμφονται αὐτοῦ διὰ τὴν μετὰ τῆς κομῆσεως Ματθίλδης διαγωγὴν του. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἦν ὑπερεξικνοντοῦτης, ἀλλ' ἦτο πνευματικὸς, ἢ δὲ Ματθίλδῃ ἦτο γυνὴ, νέα, καὶ ἀδύνατος. Ἡ διάλεκτος τῆς εὐλαβείας, ἢν ἀπόζουσι αἱ πρὸς τὴν κομῆσαν ἐπιστολαὶ τοῦ Πάπα, παραβαλλομένη πρὸς τὰς προαφράς τῆς φιλοδοξίας του, ἠδύνατο νὰ γεννήσῃ ὑπονοίας, ὅτι ἡ θρησκεία ἐχορησίμευεν ὡς προσωπεῖον εἰς πάντα τὰ πάθη του· ἀλλ' οὐδὲν γεγονός, οὐδὲν τεκμήριον ἐπεβεβαίωσε ποτε τὰς ὑπονοίας ταύτας. Οἱ ἠδυπαθεῖς ὑποκριταὶ οὔτε τοσούτον διαρκῆ ἐνθουσιασμὸν ἔχουσι, οὔτε τοσούτον ἀτρόμητον ζῆλον. Ὁ Γρηγόριος ἐθεωρεῖτο ὡς αὐστηρὸς, καὶ διὰ τῆς αὐστηρότητός του ταύτης ἦν κινδυνωδέστατος.

Τέλος ὁ αὐτοκράτωρ ἔτυχε τῆς ἀδείας ὅπως γονυπετήσῃ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Πάπα, ὅστις ἠδύνατο νὰ τῷ δώσῃ τὴν ἀφασίαν, ὀρίζων αὐτὸν ὅτι ἤθελε περιμένει τὴν δικαστικὴν ἀπόφρασιν τοῦ Πάπα ἐν Λύγσβούργῃ, καὶ ὅτι ἤθελεν ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα. Ἐπίσκοποι τινες καὶ εὐπατρίδοι Γερμανοὶ τοῦ κόμματος τοῦ Ἑρρίκου ἐποίησαν τὸν αὐτὸν ὑποπαχῆ· ὁ δὲ Γρηγόριος, θεωρῶν τότε ἑαυτὸν, οὐχὶ ἀπιθάνως, κύριον τῶν στεμμάτων τῆς γῆς, ἔγραψεν, ἐν πολλαῖς ἐπιστολαῖς, ὅτι καθῆκόν του ἦν τὸ ἐξευτελιζέειν τοὺς βασιλεῖς.

Ἡ Λουβαρδία, ἧτις ἦν εἰσαίτι ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος, τοσούτον παρεργίσθη διὰ τὸν ἐξευτελισμὸν αὐτοῦ, ὅστε παρ' ὀλίγον νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ· ἀλλ' ὁ Γρηγόριος ἐμισεῖτο ἐν αὐτῇ μάλλον ἢ ἐν Γερμανίᾳ, καὶ εὐτυχῶς διὰ τὸν αὐτοκράτορα, τὸ κατὰ τῶν βιαιοπραγιῶν τοῦ πάπα μίσος ὑπερίσχυσε τῆς ἐπὶ τῷ ἐξευτελισμῷ τοῦ ἡγεμόνος ὀργῆς. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπωσλήθη τοῦ τοιοῦτου,

καί, κατὰ μεταβολὴν τύχης νέας δι' αὐτοκράτορας Τευτονικοῦς, εὐρέθη τέλος ἰσχυρότατος ἐν Ἰταλίᾳ, ὅτε ἡ Γερμανία τὸν ἐγκατέλειπεν. Ἄπασα ἡ Λομβαρδία ὠπλίσθη κατὰ τοῦ Πάπα, ἐνῶ ὁ Γρηγόριος ἐπένιστα τὴν Γερμανίαν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ Πάπας ἐμνηχανοῦράφει ὅπως ἐκλεχθῆ ἄλλος Καῖσαρ ἐν Γερμανίᾳ, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὁ Ἑρβρίκος οὐδὲν παρέλειπεν ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν ἐκλογὴν ἑτέρου πάπα παρὰ τῶν Ἰταλῶν (1078). Οἱ Γερμανοὶ ἐξέλεξαν λοιπὸν ὡς αὐτοκράτορα τὸν Ροδόλφον, δοῦκα τῆς Σουβίας· καὶ ὁ Γρηγόριος ἔγραψε τὸ πρῶτον ὅτι ἤθελε κρίνει μεταξὺ Ἑρβρίκου καὶ Ροδόλφου, καὶ ἤθελε δώσει τὸ στέμμα εἰς τὸν μᾶλλον ὑποτεταγμένον. Ὁ Ἑρβρίκος ἐνεπιστεύθη μᾶλλον εἰς τὸν στρατὸν του, ἢ εἰς τὸν ἅγιον πατέρα, ἀλλὰ παθόντος τούτου ἤττας τινός, ὁ πάπας, ἀλαζονικώτερος γενόμενος, δεύτερον κατὰ τοῦ Ἑρβρίκου ἐξηκόντισεν ἀφορισμὸν (1080). «Ἄφαιρῶ παρ' αὐτοῦ τὸ στέμμα, εἶπε, καὶ δίδωμι τὸ Τευτονικὸν βασίλειον τῷ Ροδόλφῳ», καὶ ὅπως πιστεύσῃ ἡ Εὐρώπῃ ὅτι ἐδίωξε τῷ ὄντι τὰ κράτη, ἀπέστειλε δῶρον τῷ Ροδόλφῳ χρυσοῦν στέμμα, ἐν ᾧ ἦν ἐγκεχαρκαγμένον ὁ στίχος οὗτος:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho

Πέτρῳ πέτρα ἔδωκε διάδημα, Πέτρος δὲ Ροδόλφῳ

Ὁ στίχος οὗτος εἶναι συνάμα παιδαριώδης λογοπαίγνιον καὶ ἀλαζονεία, οὕτω ἐπίσης τὸ ἀπαύγασμα τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς.

Ἐν τούτοις, ἐν Γερμανίᾳ τὸ κόμμα τοῦ Ἑρβρίκου ἐνισχύετο. Ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ἡγεμὼν, ὅστις, γυμνόπους καὶ περιβεβλημένος κιλίκιον, περιέμενεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὸ ἔλεος ἐκεῖνου, θν ἐνόμιζεν ὑπὸ κούρον του, ἔλαβε δύο τολμηροτάτας ἀποφάσεις, νὰ καθαιρέσῃ τὸν πάπαν καὶ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν συναπαντητήν του (1080).

Συγκλεῖ ἐν Βριξένη τῆς Τυρολίας εἰκάδα ἐπισκόπων, οἵτινες, ἔχοντες καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἐπισκόπων τῆς Λομβαρδίας, ἀφορίζουσι καὶ καθαιροῦσι τὸν Γρηγόριον, ὡς συνένοχον τυράννων, σιμωνιακῶν, ἱερότυλον καὶ μάγον, καὶ ἐκλέγουσιν ὡς πάπα Γουλιέλμῳ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Βαβέννης. Ἐν ᾧ δ' ὁ νέος οὗτος πάπας τρέχει εἰς Λομβαρδίαν ὅπως ἐρεθίσῃ τοὺς λαοὺς κατὰ Γρηγορίου, ὁ Ἑρβρίκος Δ' ἡγούμενος στρατοῦ, μεταβαίνει ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν ἀντιζηλὸν τοῦ Ροδόλφου. Ἀρὰ γὰρ ἦν ὑπερβολὴ ἐνθουσιασμοῦ, ἢ τὸ δὴ καλούμενον εὐσεβὲς δόλος, τὸ κινεῖν τότε τὸν Γρηγόριον Ζ'. Ὅπως προφητεύσῃ ὁ Ἑρβρίκος ὅτι ἤθελε νικηθῆ καὶ φονευθῆ ἐν τῷ πολέμῳ ἐκείνῳ; Νὰ μὴν ἦμαι πάπας, ἔγραφε πρὸς τοὺς τοῦ κόμματός του Γερμανοὺς ἐπισκόπους, ἐὰν τοῦτο δὲν συμβῇ πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου. Ὁ προλέγων τὸ μᾶλλον ἢ παράφρων ἐστὶν ἡ ἀπατεῶν· ἀλλὰ παρατηρήσωμεν ὅποια πλάνη τότε τὰ πνεύματα κατεῖχε τῶν ἀνθρώπων· ἡ ἀστρολογία ἦν αἶψι ἢ τῶν σοφῶν πρόληψις. Ἡ πράξις τῆς καθαιρέσεως

του ἐν Βριξένη ἀναφέρει ὅτι ἐμάντευεν, ἐξήγει τὰ ὄνειρα, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ βάσει κατηγορεῖτο ἐπὶ μαγείᾳ· ἐλογίσθη ἀπατεῶν ἕνεκα τῆς ψευδοῦς ταύτης καὶ παραδόξου προφητείας· ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἦν εὐπιστος μόνον, παράφρων καὶ μακρινῶς παράφρων.

Ἡ πρόβησις του ἐπληθύνετο κατ' ἐναντίον λόγον· Ροδόλφος, τὸ δημιουργημὰ τοῦ Πάπα, ἐνίκηθη. Ποδοφρέδος ὁ Βουιλλῶν, ἀνεψιὸς τῆς κομῆτος Ματθιλδης, ὁ ἀκολούθως κατακτητὴς τῆς Ἱερουσαλὴμ χρηματίσας, ἐφόνευεν ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ τὸν Ροδόλφον. Τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι τότε ὁ Πάπας, ἀντὶ ν' ἀναζητήσῃ τὴν μετὰ τοῦ Ἑρβρίκου συνδιαλλαγὴν, ἔγραψεν εἰς ἅπαντας τοὺς Τευτονικοὺς ἐπισκόπους, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλέξωσιν ἄλλον ἡγεμόνα, ἐπὶ τῇ βάσει ὅτι ἤθελε προσκυνῆσαι τὸν Πάπαν, ὡς ὑποτελῆς αὐτοῦ; Τοιαῦται ἐπιστολαὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ κατὰ τοῦ Ἑρβρίκου ἐν Γερμανίᾳ κόμμα ἦν εἰσέτι ἰσχυρότατον. (Ἐπεται τὸ τέλος)

ΜΕΘΟΔΟΣ

ΗΘΙΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

ΤΟΥ

ΘΗΛΕΩΣ ΦΥΛΑΟΥ.

(Πρωτότυπον).

ἔχει γέ τοι τι καὶ τὸ θραυθῆσαι καλῶς
εἶδαξιν ἰσθλοῦ.

(Ἐρπικίδης ἐν Ἐκείῳ).

Τῇ προσφιλεστάτῃ μοι ἐξαδέλφῳ Κυρία Α. . .
Εἰς. . .

Ἀπορῶ τῇ ἀληθείᾳ πῶθεν ὑμεῖς, ἐν ᾧ ἕκαστος εἰκνεῖ πάντα λίθον κατὰ τὰς κρίσεις ταύτας στιγμὰς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐλευροφόρου ἀρχῆς τῆς βροτολογίου χολέρας, ἥτις, ἄβρος ἐνακήψασα πρὸ τίνος, κατεμάστιζεν ἀνηλίκων τὰ ἐνταῦθα, πῶθεν ὑμεῖς ἐξετρυπώσατε καὶ δι' ἐγράψετε ζητούσα μεθόδον τινα κατάλληλον περὶ ἠθικῆς ἀνατροφῆς τοῦ κορασίου, ὑπερ ὃ θεὸς κιδόνησεν ἵνα δωσῆται ὑμῖν πρὸ μιᾶς περιπού τριετίας. Ἐὰν, φιλιτάτη, ἀνελογίζεσθε ὅτι ἡ βίβησα νόσος μᾶς ἐνέβαλεν εἰς μεγάλην ἀνσυχίαν, ὅτι ἐνόσπευε πανικὸν φόβον, ὅτι, ὡς ἐκ τούτου, πᾶς δεσμός ἀδελφικῆς ἀγάπης διελύθη καὶ διεσπείσθη, ἢ ἀχαριστία καὶ ἀγνωμοσύνη δὲν εἶναι ἀγανάκτησιν, τὸ ὕλικόν συμφέρον περιεφρονῆθη παραδόξως, ἢ φιλαργυρία μετέβαλε φύσιν, καὶ ἡ πενία ἐπολλαπλασιάσθη· ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις παρῖστα ἀλλόκοτον μίγμα σιγῆς νεκροταφείου θρησκῶν καὶ ὀλοθυμῶν, τὰς λιτανείας ἀντεχαϊρέτων

φωναί τινες βακχικαί, ἢ συναυλία τις εὐθυμούτων, ἢ τοσοῦτον ἄλλοτε προσφιλές μόδα ἀπελιθώθη, ὁ μόνος ζῶν θεὸς τοῦ Ὀλύμπου, ἔρωσ, ἀπεναρκώθη καὶ ὅτι ἡ ἐξοχὴ ἐδέχτο μειδιώσας εἰτάς μαγευτικὰς ἀγκάλας τῆς τοῦς πρόσφυγας ἐὰν ἐνεδλέπετε προσεκτικῶς εἰς τὰς μεγάλας ἀσχολίαις, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς μικρὰς μου δυνάμεις, εἰμὶ βέβαιος ὅτι οὐδέποτε ἠθέλητε κάμει τοιαύτην παρ' ἐμοῦ αἴτησιν, αἴτησιν λίαν σοβαρὰν. Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἐδίστασα, ἵνα φανῶ πρόθυμος ἐκτελεστῆς τῆς αἰτήσεώς σας ταύτης, ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι πρόκειται περὶ ἐνὸς τῶν σπουδαιότερων ζητημάτων, παρείδον πάντα τ' ἀνωτέρω, ἐτόλμησα τόλμην νεανικὴν, ἀπεξεδύθην εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ δραζόμενος τῆς εὐκαιρίας, συντάξα τὴν παρὰ πόδας μέθοδον, ἥτις, εἰ καὶ σύντομος, συνάδει, μοὶ φαίνεται, μὲ αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον διήρξα τὸν χρόνον τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως τοῦ θήλεος φύλου εἰς δύο μεγάλας χρονικὰς ἐποχάς. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 4—13ου, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τοῦ 13—19ου ἔτους τῆς ηλικίας αὐτοῦ. Τὴν Ἀπὸν ὑποδιήρξα εἰς δύο χρονικὰ τμήματα, ὧν τὸ μὲν α' ἀπὸ τοῦ τετάρτου καταλήγει εἰς τὸ ἕνατον, τὸ δὲ β' ἀπὸ τοῦ ἑνάτου εἰς τὸ δέκατον τρίτον ἔτος.

ΤΗΣ Α΄ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ.

Τμήμα πρῶτον.

Πρὶν ἢ ἐμβῶμεν, Κυρία, εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, μίαν συνθήκην ἀπαιτῶ παρ' ὑμῶν, συνθήκην μικρὰν μὲν, ἀλλ' ἀναγκαίαν — ἀπαιτῶ ὅπως ἡ οἰκία ὑμῶν, καὶ οὐχὶ τὸ Παρθενάγωγεῖον, ἀποκαταστῆ ἢ παλαιστρα τῆς διδασκαλίας τοῦ κορασίου σας. Τοῦτο δὲ λέγω οὐχὶ ὡς ἐχθρὸς τῶν Παρθενάγωγείων (ἄπαγε τῆς βλασφημίας!) ἀλλ' ἐπὶ τῆς σταθερᾶς καὶ ἀκραδάντου βασιζόμενος καὶ ἐπηρειζόμενος ἰδέας, ὅτι ἡ μήτηρ, ὡς ἀριστα παρατηρεῖ περὶ τούτου καὶ ὁ σοφὸς καὶ καλλιπέης ῥήτωρ Κ. Ι. Σαρίπολος ἐν τῷ πρὸς τὸν Κ. Λομβάρδον εὐφυῆ ὑπομνήματί του, ὅτι ἡ μήτηρ δύναται ἵνα διδάξῃ μετὰ πλείονος ἐνθουσιασμοῦ, μετὰ πλείονος ἀγάπης καὶ ζήσεως ἀκαθέκτου τὸ σπλάγγνον τῆς αὐτοῦ, τὸ τρυφερόν τῆς τέκνον, ἢ πᾶσα ἄλλη, καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ΣΧΟΛΗ τῆς ἠθικῆς.

Μετὰ ταῦτα κρίνω ἐπάναγκες, ἵνα ὀρίσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τί συνίσταται αὕτη, καθότι ὁ ὀρισμὸς τούτων ἔχει μεγάλην σχέσιν καὶ στενωτάτην σύνδεσιν μὲ τὰ ἐφεξῆς ῥηθησόμενα.

Σκοπὸς τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς ἐστὶ τὸ καθοδηγεῖν καὶ εἰσπαγεῖν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὸν

προορισμὸν τοῦ διὰ τῆς ἀπαραγκλίτου καὶ ἀπαρκαλεύτου τηρήσεως τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Ὁ ἠθικός νόμος ἐστὶν ἡ παρὰ τοῦ Πλάστου διαχραχθεῖσα μεγάλη εὐθεῖα γακμῆ, ἥτις δύο ἔχει πέρατα: τὸν Θεόν, ἐξ οὗ ἀπορρέει καὶ πηγάζει, καὶ τὸν ἀνθρώπον, εἰς ὃν φθίνει ἐστὶν ἡ οὐρανομήκης κλιμαξ, ἢ, ἡ μὲν μία ἄκρα ἐπερείδεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δ' ἑτέρα ὑψοῦται μέχρι τοῦ Ἰψίστου, ἢ κλιμαξ, δι' ἧς ἀναβαίνει καὶ ἀφικνεῖται ὁ ἀνθρώπος ὅπου προορίζεται ἐστὶ μὲν ἐπίπονος λίαν καὶ ἐπιποχθὸς τὰ μάλα ἢ ἀνάβασις αὕτη εἰς τὸν ἀνθρώπον ἔνεκα τῶν πολλῶν καὶ πολυειδῶν προσκομμάτων, ἅπερ ἀπαντᾷ οὗτος, καὶ τοῦ ὕψους αὐτῆς ταύτης τῆς κλιμακος, ἀλλὰ τὸ Πάνσοφον καὶ Πανυπερτέλειον ὄν δὲν ἀφῆκε τὸν ἀνθρώπον ἄουρον μέσων ἱκανῶν, μέσων μεγάλων, πρὸς ἀποκυβάλλειν καὶ ἀποσκοράκιαν τῶν κωλυμάτων καὶ ἐμποδίων τούτων τοῦ κακοῦ, καὶ τὰ μέσα ταῦτα εἶπεν αἰ δωρηθῆσαι ἡμῖν παρ' Αὐτοῦ τρεῖς πνευματικαὶ δυνάμεις: ἡ αἰσθησις, ἡ νόσις, (κυρίως δὲ ὁ λόγος, ὅστις, ὡς γνωστὸν, ἐστὶν ἡ εὐγενεστέρα, ἀνωτέρα καὶ ὑψηλοτέρα δύναμις τῆς νοήσεως, ἀκτὶς φωτιβόλος τοῦ Ἀπείρου Λόγου), καὶ ἡ βούλησις, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶσιν, ἢ αὐτοῦ τοῦ ἐγῶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα, στοιχεῖα μεγάλα, στοιχεῖα ἱερά καὶ θεῖα. Ἐκάστη δὲ τῶν δυνάμεων τούτων ἰδίων ἔχει ἔργον καὶ ἰδίως ἐκπληροῖ λειτουργίας, λειτουργίας ἀφορώσας τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἀναβάσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν κατατείνει. Καὶ ἡ μὲν αἰσθησις ὡθεὶ αὐτὸν ἰσχυρῶς εἰς ταύτην, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ—ὁ Λόγος, ὃν διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Ἀπείρου Αὐτοῦ λόγου ἐνίσχυσε καὶ ἐφώτισε, τὸν πεγγοβολεῖ καὶ ποδηγετεῖ, ἡ δὲ βούλησις, συνενοῦσα τὰς ἀποφάσεις τῶν δύο τούτων δυνάμεων, τὸν βοηθεῖ τὰ μέγιστα. Ἄλλ' ἀποδεδειγμένον ἀριδιῶς, μαρτυρούμενον ὑπὸ τῆς κοινῆς φωνῆς καὶ τῆς πείρας, καὶ ἱσχυροῦ καὶ ἐναργοῦς ὄντος, ὅτι, μετὰ τὴν Ἀδαμικαὴν πτώσιν, ὁ νοῦς ἡμῶν ἐσκοτάθη καὶ ἐξοφώθη, ὅτι ἡ καρδία ἐπωρώθη, τολμῶ εἶπεν, ὅτι ἀμφότερα ταῦτα ἡμβλύνθησαν, ὅτι, κατὰ συνέπειαν ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν παρεκτρέπονται τῆς εὐθείας, τῆς διαχραχθείσης ὑπὸ τοῦ Πλάστου, καὶ ἐκάτερον τείνει εἰς ἴδιον σκοπὸν, σκοπὸν πάντῃ διάφορον, ἀνάγκη μεγάλη, ἀνάγκη ἀπαραίτητος, ἀνάγκη ἀναπόφευκτος, ὅπως τὸ μὲν πνεῦμα φωτισθῆ, ἀναπτυχθῆ καὶ μορφωθῆ ὀρθῶς, ἡ δὲ καρδία ἀναπλασθῆ ὑγιῶς, ἀμρότερα δὲ συναρμολογηθῶσι στενωῶς καὶ συνδεθῶσιν ἀδιασπᾶστος. Ἡ ὑγιής ἄρα καὶ ὀρθὴ ἀνάπτυξις καὶ μόρφωσις, ἡ στενὴ συναρμολογία καὶ ἡ ἀδιάβρηκτος καὶ ἐνδοτάτη σύζευξις καὶ σύνδεσις τῶν συστατικῶν τοῦ πνεύματος στοιχείων εἰς ἓνα κοινὸν σκοπὸν τείνουσα, εἰς τὸ ΑΓΑΘΟΝ, συνιστᾷ τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνατροφὴν.

Κατὰ τὸν ὀρισμὸν λοιπὸν τοῦτον, ἐπειδὴ προ-

τίθεσθε καὶ ὑμεῖς ἴν' ἀναβρέψητε τὸ κοράσιόν σας ἠθικῶς, δέον, ὅπως ἀναπτύξητε καὶ μορφώσητε ὑγιᾶς τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τὰς συναρμολογήσητε καὶ ἀκολουθῶς τὰς συνδέσητε σφιγκτότατα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ βούλησις καὶ πρὸ πάντων ὁ λόγος βουδῶς ἀναπτύσσεται, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἐν τῇ βρεφικῇ καὶ ἐν μέρει τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ καθυδαί, ἡ δὲ αἰσθησις παρουσιάζεται ἀνεπτυγμένη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εὐθὺς ἐκ τῆς βρεφικῆς ηλικίας, ἀναγκαῖόν ἐστίν' ἵνα ἀρξήσθε ἐκ τῆς μορφώσεως τῆς αἰσθήσεως τοῦ τέκνου σας, ἥ; κοιτίς καὶ δοχεῖόν ἐστίν ἡ καρδία. Τὴν καρδίαν τοῖνον αὐτοῦ ὀφείλετε ἴν' ἀναπλάσητε οὕτως, ὥστε πρὸς πᾶν μὲν τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν, πρῶτον καὶ ἰλαρὸν, θεῖον καὶ φαιδρὸν νὰ ἐργῆ, νὰ φρικῆ δὲ εἰς τὸ τραχὺ καὶ μάταιον, σκληρὸν καὶ ποταπὸν, κακὸν καὶ δυσειδές. Πρὸς ἀλάνθαστον δὲ τούτου ἐπιτυχίαν πρέπει, ὅπως κατὰ τὸ χρονικὸν κυρίως τοῦτο τμήμα ἐμπνέητε αὐτῷ τὰ ὑψηλότερα, ἱερώτερα, ἀγνότερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα, τοιαῦτα δὲ εἰσὶν ἡ ΑΓΑΠΗ, ἡ καινὴ ὄντως ἐντολή τοῦ Σωτῆρος, ἡ μεγάλη αὐτῆ καὶ ἀπειροτάλαντος ἀδαμαντίνη θήκη, εἰς ἣν τοσοῦτοι καὶ πηλικούτοι ἀπειροπληθεῖς ἐναποταμιεύονται καὶ συλλεθδὸν ἐμπροκίονται ἀνεκτίμητοι μαργαρίται, οὗς καὶ περ εἰδότες δὲν ἐκτιμῶμεν δυστυχῶς. Ἐθίξετε λοιπὸν τὸ θυγάτριόν σας ἴν' ἀγαπᾶ τὸν Θεὸν, τοὺς γονεῖς καὶ τὸν πλησίον. Ἀλλ' ὅπως ἡ ἀγάπη αὐτῆ ριζώθῃ βαθίως καὶ ἐγχαραχθῇ ἐν τῇ δικῇ κηρῷ ἀπαλῇ αὐτοῦ καρδίᾳ, ἀπαιτεῖται, ἵνα τὸν μὲν Θεὸν παριστάτε αὐτῷ, οὐχὶ ὡς φοβερὸν τινα τύραννον καὶ ἐκδικητὴν αὐστηρὸν, ἀλλ' ὡς αὐτόκαλον καὶ αὐτοάγαθον, ὕλον ἰλαρότητα, φαιδρότητα, πραότητα, εὐεργέτην, Σωτῆρα, Πατέρα, τὸν δὲ πλησίον, οὐχὶ ὡς ξένον, ἀλλ' ἀδελφὸν καὶ συμβοηθὸν, ἐπειδὴ τὸ μὲν φοβερὸν, αὐστηρὸν καὶ ἀλλότριον φύσει ἀποστρέφόμεθα, τὸν γὰρ Θεὸν δὲ ἠδυνόμεθα, τερπόμεθα καὶ ἐντροφυόμεν θελξικαρδίως εἰς τὸ πρῶτον, ἰλαρὸν, ἀγαθότητα, καὶ καλλονήν. Οὕτως, ἀφοῦ καταδινεχῆ ἐπανάλκψιν ἐμπνεύσητε αὐτῷ σταθερῶς καὶ βασιμίως τὴν ἀγάπην, ἐκ τῆς ἀγάπης ἐκπηδήσουσι σωρηδὸν οἱ ἀνεκτίμητοι μαργαρίται, τὰ ἄλλα εὐγενῆ αἰσθήματα. Καθότι, ἀγαπῶσα αὐτῆ τὸν Θεὸν ἐγκαρδίως, συναγαπήσει καὶ τὴν δσιότητα, δικαιοσύνην, ἀλήθειαν, θρησκείαν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια· ἀγαπῶσα δὲ τὸν πλησίον, συναισθάνεται οἶκτον, συμπάθειαν, συμπάθει αὐτῷ, συμπανεῖ, συνθλιβεται, καὶ, τέλος, ἀποκατασταθήσεται ἐπεικῆς, κατακτῆσει, ἄλλοις ῥήμασι, πλεονεκτῆματα, ἅπερ εἰσὶν ἀγνωστα εἰς τοὺς σιδηροκάρδους. Οὐχ ἥττον ὅμως χρεωστεῖτε καὶ ὑμεῖς ἵνα ὑποστηρίξητε καὶ διδάσκητε αὐτὴν τοὺς μαργαρίτας τούτους. Πρὸς τούτοις, ἐθίξετε αὐτὴν, ὅπως ἀποστρέφεται τὸ ψεῦδος, τὸ μίσος, φθόνον, ζηλοτυπίαν, ἀπότομον, σκληρὸν, βάρβαρον, πρηνὲς τέλειαν, ἐπάρατον μῦθον, καὶ διδάσχετε αὐτὴν

τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν. Ἀλλ' εὐγενῆ συμπεριφορὰ τὸ καθ' ἡμᾶς ἐστίν ἡ ἐνδεδυμένη τὴν εὐσχημον μεγαλοπρέπειαν καὶ σεβαρὰν ασημοπρέπειαν, καὶ οὐχὶ τὸ ἄκοσμον καὶ μικροπρεπές. Καθ' ὅλα δὲ ταῦτα ὀφείλετε, ἵνα γίνητε ὙΜΕΙΣ τὸ παράδειγμα καὶ ὁ τύπος!

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο τμήμα αἱ νοητικαὶ ἐργασίαι ἐκλείπεται παντελῶς, καθότι ἡ νόησις ἐστὶν ἀσθενῆς καὶ ἀνεπίδεκτος ἀναπτύξεως.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λήγει, φιλάτη, τὸ ἀχρονικὸν τμήμα, καθ' ὃ, ὡς εἶδαμεν, ὀφείλετε ἵνα μορφώσητε ἢ ἀναπτύξητε ὑγιᾶς τὴν αἰσθησιν τῆς κέρης σας. Ἐννοεῖτε δὲ ὅτι τὰ αἰσθήματα ταῦτα δὲν θέλετε παύσει διδάσκουσα καὶ κατὰ τὸ ἐφεξῆς.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΕΝ Τῷ ΠΥΘΩΜΕΝΙ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ.

Ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ τρομεροῦ βράχου, τοῦ ἐπικειμένου τῆς πῶν ἀρχαίων Χαροῦδεων, ἐκάθητό ποτε ὁ βασιλεὺς Φρειδερίκος Α΄ τῆς Σικελίας μετὰ τῆς περικαλλεστέρας τῶν νεανίδων τῆς Εὐρώπης. Πολλὰκι προσήλωσε τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ μυκωμένου βαράθρου, καὶ μάτην προσήνεγκε τὰ πλοῦτη τοῦ θησαυροφυλακίου του καὶ τὰς τιμὰς τῆς αὐλῆς του εἰς τὸν ὄρτις ἤθελε βυθισθῆ εἰς τὸν τρομερὸν στρόβιλον καὶ ἐξίχνιάσει τὰ μυστήρια αὐτοῦ. Οὐδεὶς ἐπιδείξις ἀλιεύς, οὐδεὶς θαρβύκλος ἱππότης ἐτόλμα ὅπως ἐκπειράσῃ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ριπτόμενος εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ περιφρονῶν βίβαιον θάνατον. Ἀλλ' ὁ ἔρωσ νεάνιδος εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ δολέματος τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν τιμῶν· ὅτε ἡ ἐπαφροδίτος βασιλοπαις, προσμειδῶσα πρὸς τὸ περὶ αὐτὴν πλῆθος, ἀφῆκεν ἐκ τῶν ῥοδίνων αὐτῆς χειλῶν ἐνθαρβρυντικὰς τινὰς λέξεις, αἱ λέξεις αὗται συνεκίτησαν γενναίαν τινὰ καρδίαν, ἀσθενῆ εἰς χρηματικὴν ἀμοιβήν, καὶ ἐπιλήσιμονα δυστυχῶς τῶν πραγμάτων, οὗς ὁ Θεὸς ἔθηκεν εἰς τὸν ζῆλον τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦν δ' οὗτος τολμηρὸς τις ἀλιεύς, ὃν οἱ σύτροφοὶ του ἐπωνόμασαν ἱτ Pesce (ἰχθύν), διότι διήρχετο τὸν βίον ἐν τῷ ὕδατι, καὶ νυκθημερὸν ἐκολύμβει εἰς τὰ χλιαρὰ τῆς Σικελίας κύματα. Ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ βράχου, ἐν ᾧ ὁ ἡγεμὸν ἐκαθίετο, ἀπὸ τοῦ μέρους, ὃ ἐπάτουσιν οἱ πόδες τῆς εὐχάριτος νεάνιδος, ὁ Pesce ἐρρίφθη εἰς τὰ ἀφρόντα κύματα, καὶ τὰ κύματα ἀνεκάμθησαν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἡ ἄβυσσος, διανοιχθεῖσα ἐπὶ στιγμὴν, τρομερωτέρα παρὰ ποτε ἐγένετο. Τὰ βλέμματα ὅλα προσήλυντο εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ὅλα τὰ στήθη συνεστέλλοντο ὑπὸ στυγνῆς ἀγωνίας, ὅλα τὰ χεῖλη ἦσαν ἄφωνοι ὡς ὁ τάφος. Ἀίφνης ὑπεράνω τῶν κυμάτων λευκὴ τις ἐπιφαίνεται μορφή, στιλπνὸς καίεται βραχίον, μακρὰ μέλαινα

κύμα ἐπὶ νευρώδους λαίμου κυματίζει. Ὁ κολυμβητὴς ἀναπνεύει εἰσέτι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνατείνονται πρὸς τὸν οὐράνιον θόλον, τὸ στόμα τοῦ θρασκευτικῆν εὐγνωμοσύνης ψιθυρίζει· ἔκφρασις. Κατὰ τὴν θέαν αὐτοῦ, ἐπευφημῶν ἐκπλήξεως, κραυγαὶ ἀγαλλιάσεως μακρὰν ἀντηχοῦσιν. Ἄλλ' ὅτε ἐκ νέου τὰ βλέμματα στρέφονται πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ἐτόλμησε ἢ ἀποπειραθῆναι ὅτι οὐδεὶς ποτε ἄνθρωπος ἀπεπειράθη, καὶ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, δὲν τὸν διακρίνουσι πλέον. Τὰ λυσσαλέα κύματα ἐδράζοντο καὶ αὖθις τῆς λείας των, ἡ ἄβυσσος ἐπανεκλείσθη ἐπὶ τοῦ θύματός της, αἱ δὲ δύναι συρίζουσι, μυκῶνται, ἀφρίζουσι, καὶ ὁ θρασὺς κολυμβητὴς δὲν ἀναφαίνεται πλέον.

Ἡ παράδοσις αὕτη τοῦ Μεσαιῶνος δὲν εἶναι ὡς ἱστορία τις τῆς ἐνεστώσης ἐποχῆς· δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι τὰ μυστήρια τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ ἀδιαλείπτως ὁ ὠκεανὸς ἄπειρον καταβροχθίζει θυμαίων ποσότητά· διότι ἡ κατ' ἐπιφάνειαν αὐτοῦ ἀνάπαυσις ἄπιστός ἐστι γαλήνη. Ἰπὸ τὸ ἀπατηλὸν αὐτοῦ κάτοπτρον ὑπάρχουσι διπνεκῶς ἡ ταραχὴ καὶ αἱ μάχαι. Ὁ ὠκεανὸς δὲν εἶναι, ὡς ἐφαντάζοντο οἱ ἀρχαῖοι, ὁ περιπαθὴς ἐκεῖνος σύζυγος, ὁ περιπτυσσόμενος τὴν γῆν ἐν τρυφερῷ ἀσπασμῷ ἀπ' ἐναντίας, τραχίαις κατ' αὐτῆς ποιεῖται ἐπιδρομὰς, περιτρώγει, ὑπορύπτει αὐτὴν, εἶναι δεινκῶς εἰς πάλιν μετ' αὐτῆς. Καὶ ὅταν εἴη κειμώμενος φαινῆται, καὶ τότε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐξακολουθεῖ· ἀκροάσθετε, καὶ ἀκούσεσθε τοῦ φλοίσβου τῶν κυμάτων, πληττόντων τὰς ἀμμώδεις ἄκρας τῆς ἀκτῆς. Θεωρήσατε, καὶ ὄψεσθε τὸν κολοσσόν, κινούμενον καὶ ἀναπνέοντα ὡς ἐρψυχον ὄν. Οὐδερμία ἀνάπαυσις, οὐδεὶς ὑπνος εἰς τὸ ἀκάματον ἐκεῖνο στοιχεῖον ὡς ὁ ῥύαξ σκιρτᾷ νυθημερὸν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, μηδέποτε παύων, οὕτως οὐδερμία διὰ τὸν ὠκεανὸν ἐκεχειρία, οὐδερμία σχολὴ ὑπάρχει.

Ὁ ἐκπληκτικώτατος τρόπος τῆς διαδηλώσεως τῆς ταραχῆς αὐτοῦ δὲν εἶναι ὅπταν σαρόντηται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἀλλ' οὐδὲ ὅταν ἐξεγείνηται κατὰ τὴν ὀρηκτικὴν τῆς τρικυπίας πυσθῆν. Ἡ τρικυμία, ἡ θύελλα ὁ τυφὼν οὐδὲν ἄλλ' ἢ παιδικὰ εἰσιν ἀθύρματα, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς σιωπηλῆς ἐκεῖνης, τακτικῆς καὶ γιγαντώδους κινήσεως, καθ' ἣν τὸ ὕδωρ τοῦ ὠκεανοῦ ὑψοῦται μέχρις οὐρανῶν καὶ ἐπαναπίπτει εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἐξακοντίξῃ τὰς θερμὰς αὐτοῦ ἀκτίνας ἐπὶ τὸν ὑδατώδη χώρον, μυριάδες σταγόνων, ἀδιακρίτων εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀφθαλμόν, ἀποσπῶνται ἐκ τοῦ κόλπου τῶν θαλασσῶν, ἀναβαίνουσιν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων μέχρι τοῦ κυανοῦ θόλου ὅπως ἐπαναπέσωσι μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἄπειρον τῶν θαλασσῶν δεξαμενῆν. Συνέρχονται εἰς νέφη, πρέχουσιν ὑπεράνω τῆς σφαίρας, καὶ πίπτουσιν, ὅτε μὲν ἐν εἴδει ὀρηκτικῆς θύελλης,

φερούσης εἰς τὰ στέρνα αὐτῆς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν εἰρείπωσιν, ὅτε δὲ ἐν εἴδει σωτηρίου βροχῆς, δροσιζούσης καὶ γονιμοποιούσης τὸ ἔδαφος, ὅτε δὲ ἐν μαργαρίταις δρόσου, λάμπουσιν ἐν τοῖς κάλυξι τῶν ἀνθέων καὶ σπινθηροβολοῦσιν ἐν τοῖς φύλλοις. Ἡ διψαλέα γῆ ἀναμυζᾷ ἀπλήστως τοὺς ἐυεργετικὸς ἐκεῖνος ὄμβρους, οἵτινες διὰ μυριάδων ἀρτηριῶν ἀοράτων εἰσδύουσιν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς καὶ πληροῦσι τοὺς ἀγνώστους αὐτῆς ὄμβροδέκτας· ἔπειτα ἐπέρχεται ἡμέρα τις, καθ' ἣν τὰ αὐτὰ ταῦτα ὕδατα διεκφεύγουσι διὰ τινος βρωγᾶς καὶ ἀφάλλονται εἰς τὰς φάραγγας· ὁ ῥύαξ συνενοῦται τοῖς ῥύαξιν, οἱ ποταμοὶ, σχηματιζόμενοι ὑπὸ τῶν συμβολῶν τούτων, κρημνίζονται ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν βράχων, διαπερῶσι τοὺς κρημνούς, ἔπειτα διαχέονται εἰς τὰς κοιλάδας· ἐκεῖ δὲ, ὑποτασσόμενοι εἰς τοὺς νόμους τοῦ ἀνθρώπου, καθίστανται δοῦλοι τῆς βιομηχανίας αὐτοῦ, καὶ ἐπανακάμπτουσι μεστοὶ πλοῖον εἰς τὸν ὠκεανόν, ἀφ' οὗ ἐξῆλθον.

Μετὰ πόσις ἡουχίας καὶ μετὰ πόσις σιωπῆς· ἡ φύσις τὸ ἔργον αὐτῆς ἀποτελεῖ! Αἱ θαυμασταὶ αὗται τῶν θαλασσῶν ἐκπομπαὶ διενεργοῦνται, χωρὶς τὸ ὄμμα νὰ βλέπῃ, χωρὶς τὸ αὐτὸ ν' ἀκούῃ αὐτῆς, καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ἡμετέραν σφαῖραν διδομένης θερμότητος, ἐξαρκεῖ ὅπως μετακομίσῃ αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν χῶραν τῶν νεφῶν. Ὅταν ὁ ὄγκος οὗτος τοῦ ὕδατος, ὁ ὑπὸ ἀοράτων δυνάμεως ἀνακρούμενος, χρησιμεύσας εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, κατήσιν αὖθις εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ δεξαμενῆν, τότε τὸ ἐν τῶν τακτικῶν φαινομένων τῆς ἡμετέρας σφαίρας ἐκπληροῦται, ἡ μία τῶν διηκῶν κινήσεων τῆς γῆς, τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἄλλ' ὁ ἀγέρωχος ὠκεανὸς εἶναι καθυποβεβλημένος καὶ εἰς ἑτέραν τινὰ δύναμιν. Ὁ μυστηριώδης νόμος, ὁ συνδῆων ἀστερισμὸν πρὸς ἀστερισμὸν, πλανήτην πρὸς πλανήτην, ὁ ἀνακαλὼν εἰς τὴν κεντρικὴν αὐτοῦ ἐστὶν τὸν κομήτην, ὁ ἀποτελεῖν ἐκ τῶν διαφόρων κόσμων ἐν μέγα σύμπαν, ὁ νόμος τῆς ἐλξεως, ἐξαρκεῖ ἐπίσης τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ταχέως αὐτοῖς μεταδίδωσι κινήσιν.

Ὅτε οἱ ἐν τῷ Νεάρῳ συμπλέοντες εἰς τὰς ἐκβολὰς ἀφίκοντο τοῦ Ἰνδοῦ, οὐδὲν μᾶλλον τὴν ἐκπληξίν των διήγειρον ἐν τῇ θαυμασίᾳ ἐκεῖνῃ χώρᾳ, ἢ ἡ καλιβρῖοια καὶ ἀμπωτις τῶν ὑδάτων, διότι οὐδέποτε παρετήρησαν τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τὰς παραλίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλλάσσανος Ἀσίας· καὶ μετ' ὀλίγον ἐνόησαν τὴν συνάφειαν τῆς μεταβολῆς ταύτης μετὰ τῶν φάσεων τῆς σελήνης. Ἰσχυροτέρα τοῦ ἡλίου ἡ σελήνη, καθόσον καὶ προσγειοτέρα ἐστίν, ἀναίρει ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου χώρου τοῦ Ἑλληνικοῦ ὠκεανοῦ κύμα, ἔχον ὕψος ποδῶν τινῶν, καὶ ἐφέλκεται τοῦτο εἰς τὴν ἀκτουθίαν αὐτῆς κατὰ τὴν ἐνέκρειον αὐτῆς πορείαν.

Τὸ ἀβλαβές τοῦτο κύμα κυλινδεῖται κατ' ἀρχὰς ἡσυχῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ὠκεανοῦ· ἀλλὰ συναντᾷ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Ἀκτὴν τῆς Μεσημβρινῆς Ἀσίας· πιεζόμενον δὲ μεταξὺ τῶν δύο τούτων γαιῶν τὸ ἀπέραντον κύμα, φέρεται πρὸς τὴν Ἀφρικανικὴν παραλίαν· μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης ἐν τῷ μεσημβρινῷ τοῦ Γρηνοῦνίσου, ἀφικνεῖται εἰς τὸ Φῆξ καὶ Μαρόκον, δύο ὥρας βραδύτερον διέρχεται τὸν πορθμὸν τῆς Γιβλαρτάρης καὶ παραπλῆει τὴν παραλίαν τῆς Πορτογαλλίας· περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ῥίπτεται εἰς τὴν Μάγνην καὶ διατρέχει τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἐκεῖ δὲ οἱ βράχοι τῆς Ἰσλανδίας, ἔπειτα αἱ πολυάριθμοι νῆσοι τῶν Θαλασσῶν τοῦ Βορρᾶ ἐπέχουσι τὴν ταχύτητα τῶν κινήσεων αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε μόλις ἀφικνεῖται εἰς Νορβηγίαν μετὰ ὀκτῶρον πορείαν.

Ἄλλος τις κλάδος τοῦ αὐτοῦ βεύματος φέρεται κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀμερικῆς μετὰ ταχύτητος 120 μιλίων καθ' ὥραν, ἐκείθεν ῥίπτεται πρὸς Ἄρκτον, ἔνθα τὰ κύματα, πανταχοθεν περισφιγγόμενα, ἀνυψοῦνται ἐνίοτε εἰς ὕψος 80 ποδῶν, ὡς πολλάκις συμβαίνει ἐν τῷ κολπίσῳ τοῦ Φουνδου. Αἱ βιζιότεροι θύελλαι δὲν δύνανται νὰ παραγάγῳσι τοιοῦτον ἀποτέλεσμα· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θελλωδέστερῳ τῆς γῆς τόπῳ, ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ Ὄρω, οἱ σφοδρότεροι τυφῶνες δὲν ἀναίρουσιν ποτε τὰ κύματα εἰς ὕψος πλέον τῶν τριάκοντα ποδῶν.

Ὀλιγώτερον παρατηρηθεῖσα καὶ ἤττον γνωστὴ εἶναι ἡ τρίτη μεγάλη κίνησις, ἣτις διενεργεῖται ἐν τῇ κατ' ἐπιφάνειαν γαλήνῃ τοῦ Ὠκεανοῦ· διότι ἐνταῦθα, ὡς καὶ πανταχοῦ, ἡ κίνησις εἶναι ἡ ζῶν. Ἡ κίνησις αὕτη, ἣτις οὐδέποτε μὲν ἴσταται, οὐδέποτε δὲ παύει, περάγεται ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος· ὡς πάντα τὰ σώματα, τὸ ὕδωρ συστέλλεται καὶ καθίσταται βαρύτερον, ὅταν ἡ θερμοκρασία ἐλαττωταί, ἀλλὰ μέχρι τινὸς βαθμοῦ, μέχρι τριῶν βαθμῶν Ρεωμέρου. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀμετάβλητος θερμότης τοῦ Ὠκεανοῦ εἰς βάθος 3601 ποδῶν καὶ ἐπέκεινα· ἐάν ἡ θερμοκρασία ἦναι ψυχρὰ, τὸ ὕδωρ ἐλαφροῦται εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε κατὰ βαθμὸν τινα κρυσταλλώσεται, διαστέλλεται καὶ ζυγίζει πολὺ ὀλιγώτερον ἢ ἐν τῇ ὑγρᾷ καταστάσει. Ἐκ τοῦ μερικιοῦ τούτου νόμου προκύπτει ἡ περίεργος κίνησις, ἡ διηνεκὴς κίνησις τοῦ Ὠκεανοῦ, ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ πτώσις τοῦ ὕδατος, ὅπου διαστέλλεται καὶ βαρύνεται, κατὰ τὰς μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας. Ἐντεῦθεν τὰ βεύματα, παράδοξον ποιοῦντα ἀντίθεσιν πρὸς τὴν γαληνιαίαν ἐπιφάνειαν, ἦν διαπερῶσιν. Ὁ Κ. Οὐμβρόλλδος διηγεῖται ἐν ταῖς ὁδοιπορικαῖς αὐτοῦ διηγήσεσιν, ὅτι ἐν Τρουζίλλῳ τὰ γαλήνια ὕδατα ἦσαν εἰς 21 βαθμοὺς θερμότητος, ἐνῶ τὸ βεῦμα τῆς Περούβιανῆς παραλίας μόλις παρουσιάζεν 8 βαθμοῦς. Ὁ γαῦτης, παραπλέων ἐπιθεξίως δια

τῆς λέμβου τοῦ τὸ ἄκρον τοῦ βεύματος τούτου, δύνανται νὰ ἐμβυθίσῃ ταυτοχρόνως τὴν μὲν μίαν τῶν χειρῶν του εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, τὴν δὲ ἑτέραν εἰς τὸ θερμόν.

Πόσα ἄλλα θαυμάσια εἶτι ἐκπληκτικώτερα ὑποκρύπτονται ὑπὸ τὸ γελόνειον κυανοῦ τῶν θαλασσῶν! Ὁ ἄνθρωπος, ἀλακίζων διὰ τῆς εὐθρασύτου αὐτοῦ λέμβου τὸ ἀπέραντον τοῦ Ὠκεανοῦ διάστημα, οὐδόλως σκέπτεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἐκεῖ, ὑπὸ τοῦ πόδαυ, δάση συνηρηρῆ, χλωροὶ λιμῶνες, ὄρη ὑψηλὰ καὶ ἡφίστατοι κρητῆρες.

Ναὶ, ἡ θάλασσα ἔχει τὰς κλιτύς καὶ τὰς κοιλάδας αὐτῆς, τὰ ὀροπέδια καὶ τὰς πεδιάδας αὐτῆς, ποῦ μὲν ξηρὰς καὶ ἀγόνους, ποῦ δὲ βλαστομανούσκι· ἡ θάλασσα ἐγκλείει ἀνισότητας ἐδάφους τοιαύτας, οἷα οὐδόλως ἀπαντῶνται ἐν ταῖς ἡπείροις ἡμῶν. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ, πρὸς νότον τῆς ἁγίας Ἐλένης, ὁ πλοίαρχος τῆς φρεγάτης Ἀφροδίτης δὲν εὗρε τὸν πυθμὲνα τῆς θαλάσσης ἢ εἰς βάθος 1456 ποδῶν, ὅπου ἐστὶ τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ Ὄρους. Ὁ δὲ πλοίαρχος Ρόξ, κατὰ τὴν εἰς τὸν βορρῆον πόλον ἐκδρομὴν αὐτοῦ, κατεβίβασε τὸν καθετήρα μέχρι 2700 ποδῶν, χωρὶς νὰ εὗρῃ τὸν πυθμὲνα τοῦ ὕδατος. Οὕτω τὸ Σινὰ ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας τοῦ Δεκαλαγίριου τοθευμένον ἐκεῖ δὲν ὀ ἀνύψου τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τὰ ὕδατα. Ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν μυθῶδων βαθῶν ἀνυψοῦνται ὄρη, βράχοι, ὄρη, νῆσοι χλοαζουσαι.

Δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀρχαίαν εἰκόνα τῆς ἀκινήτου γῆς, ἀντιτασσομένης πρὸς τὴν κινήτην τῆς θαλάσσης φύσιν. Πρόσφατα ἀνεκαλύψαι ἀποδεικνύουσιν ἡμῖν ὅτι ἡ γῆ ἢ μεταβαλλομένη καὶ ὅτι τὸ κράτος τῶν ὑδάτων εἶναι σταθερόν. Ὁ Ὠκεανὸς φυλάττει πάντοτε τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνουσιν ἐν ταῖς ἡπείροις ὑψώσεις καὶ ὑψιζήσεις γαιῶν, δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν παρόμοιον τι γεγονός· καὶ ἐν τῷ πυθμῆνι τῶν θαλασσῶν. Ἐν τῇ Νοτίῳ Θηλάσσει τὸ διπλοῦν τοῦτο φαινόμενον ἐκπληροῦται ἐναλλάξ εἰς ὀρισμέναις ἐποχαῖς· μεταξὺ τῶν ἐν ὑπόβροχῃ χωρῶν πρέπει ν' ἀναφέρωμεν ἐν πρώτοις τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν. Ὁ τόπος οὗτος, μετὰ τῶν παραδόξων αὐτοῦ βοτάνων, τισούτων διαφορῶν τῶν τοῦ λοιποῦ κόσμου, καὶ μετὰ τῶν περιέργων αὐτοῦ ζῶων, οὐχὶ μόνον δὲν εἶναι χῶρος ἐκ καὶ πρόσφορος, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἀρχαίαις τῆς βελόγητος, ἦν ὁ Ὠκεανὸς καταβιβρώσκει καὶ ἐνταφιάζει ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

Ὅποιος θαυμάσιος κευθμῶν αἰ ἐσωτερικαῖ τῶ Ὠκεανοῦ χῶρος! Ἐκεῖ εἰσιν ἄβυσσοι, διασπαρμέναι διὰ βράχων, διὰ ναυαγίων, δι' ἀνθρωπίνων πτωμάτων· ἐκεῖ εἶναι ἐντεθαμμένοι εἰς τὴν ἰλνὸν ὀρεῖχθακος τῶν μηχανῶν, τὸ πλήρες χρυσοῦ κιβώτιον τοῦ Περου, πλησίον σωρῶν σκελετῶν ἐκείνης παραλίας, ἐκάττω κλίματος· ἐκεῖ διεπυλίζονται τὸ κρῆνιον τοῦ γενναίου θαλασσοπόρου πλησίον

τοῦ κολοσσιαίου τῆς χελώνης θώρακος· ἐκεῖ ἀναπαύεται ὁ κάμαξ τοῦ ἀλιεύς πλησίον τῶν γενεῶν τῆς φιλκίνης· μυριάδες ἰχθύων συναθροίζονται ἐν δέμασι μεταξὺς, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν διέρχονται ἐν σιωπῇ μυριάδες μικροσκοπικῶν ζωῶν, ἐνῶ ὑπερμεγέθη κήτη καὶ ὁ ἀδηφάγος κερχάριος καταδιώκουσι τὰς ἐντρόμους μαινίδας.

Ἐνταῦθα μὲν ἡ θάλασσα ἀφρίζει καὶ ταραττεται περὶ ὑφάλους· παραδόξου σχήματος καὶ τερατώδεις βράχους, ἐκεῖ δὲ ἀναλίσσεται καὶ ὀμαλίζεται ἐπὶ κοίτης ἄμμου λευκῆ· τὴν μὲν πρῶταν τὰ ὕδατα τῆς παραλίης φέρονται βιαίως κατατῶν ἀκρωρειῶν τῶν ὑποβρυχίων Ἰλλεπων, ἢ διέρχονται στεναζόντα διὰ μέσου ἀρχαίων δασῶν· τὸ δ' ἐσπέρως ἀποκοιμίζονται εἰς ἀκτῖνας φωτὸς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς φρικταλέας ἀβύσσου.

Ὁ Ὠκεανὸς εἶναι εὐρὺ δοχεῖον. Ἐκεῖ κεῖται μυριάδες μυριάδων πτωμάτων, ἐπιστεωρευμένων κατὰ πυκνάς στοιβάδας, διότι ὑπὸ τὸν διαφανῆ τῶν θαλασσῶν πέπλον ὑπάρχει ἀκατάπαυστος πόλεμος, θῆραι ἄγρια, αἰμακτιρὰ μάχαι, μίση ἀμειλικτα. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τῆς καταστροφῆς μόνον δύνανται νὰ ζήσωσιν· ὑπάρχουσιν ἐκεῖ γενεαὶ ἄλλαι· λύκων, τίγρεων καὶ λεόντων, ἀφικνουμένων εἰς κολοσσιαῖς διαστάσεις καὶ καταβιβρωσκόντων ὀλοκλήρους γενεὰς μικρῶν ζώων. Πολύποδες καὶ μέδουσαι ἀπειράριθμοι ἐξελίσσουσι τὰ δίκτυα αὐτῶν, καταλαμβάνουσιν ἀνά μυριάδας τὰ ἄφροντα ζωόφυτα, ἐνῶ ἡ φάλσινα καταβροχθίζει ὀλόκληρον ζωῶν νεφέλην· ὁ ξιφίτης καὶ ὁ θαλάσσιος λέων καταδιώκουσι τὸν ρινοκέρωτα καὶ τὸν ἐλέφαντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠκεανοῦ, ἐνῶ ὁ παράσιτος προσκολλάται εἰς τὴν πιμελὴν τοῦ θύνου. Εἰς τὰ ἐνυδρὰ ἐκεῖνα βάλθη, πάντα τὰ ὄντα διώκουσι διηλεκτῶς, φονεύουσιν ἢ φονεύονται· ἀλλ' ἡ πάλη περατοῦται ἐν σιωπῇ, οὐδεμία κραυγὴ πολέμου ἀκούεται, οὐδεμία ἐπιφώνησις ἀγωνίας ταραττεῖ τὴν αἰωνίαν σιωπὴν, οὐδεὶς ἦχος θριάμβου ἀνυψοῦται ὑπεράνω τῶν κύματων· αἱ μάχαι συγκροτοῦνται καὶ διαπεραιοῦνται ἐν βαθυτάτῳ μυστηρίῳ. Ἐνίοτε μαντεύμεν μίαν τῶν θνασίων ἐκείνων μαχῶν ὡς ἐκ τοῦ αἵματος, δι' οὗ στιγμιαίως τὰ κύματα βράχνονται, ἐνίοτε δὲ κητὸς τι ἐκπνέον φαίνεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ἀσπαίρον κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἀγωνίαν.

Μὴ φαντασθῶμεν ἐν τούτοις ὡς ἐκ τῶν διπνεκῶν τούτων συγκρούσεων, ὅτι τὰ θαλάσσια βάλθη οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ σκηνὴ ἐρημώσεως· ἀπ' ἐναντίας ἢ ζωὴ βρῖθει ἐν τῷ Ὠκεανῷ, τῷ ποικιλωτέρῳ καὶ θαυμαστοτέρῳ τῆς φύσεως στοιχείῳ. Ὁ Ὠκεανὸς περικλείει πληθὺν ζώων, ἀπὸ τῶν ἐγγυματοειδῶν, ἃ δὲν διακρίνομεν ἢ διὰ τοῦ μικροσκοπίου, μέχρι τῶν μεγαλειτέρων κολοσσῶν. Πλησίον τῶν ἀγῶνων βράχων τῆς Σπιταβέργης, τῶν ἀξένων ἀκτῶν τῆς Βικτωρίας, ἐκεῖ, ὅπου οὐδ' ὁ ταπεινότερος φύεται λειχὴν, ὅπου οὐδεὶς πλέον χι-

νεταί ρέννος, καὶ ὅπου ἡ πολικὴ ἄρκτος δὲν δύναται νὰ προμηθευθῇ τὴν τροφὴν τῆς, ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ φυκῶν καὶ βρώων καὶ μυριάδες ζώων ὀντιδίων εὐρίσκουσιν ἐν ταύτῃ τροφῇ.

Τὸ δικαγές τοῦ ῥύακος ὕδωρ δὲν εἶναι διαυγέστερον τοῦ τῶν θαλασσῶν· αἱ χροαὶ αὐτοῦ μεταβάλλονται εἰς ἐκάστην ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου, εἰς ἕκαστον νέφος διερχόμενον, καὶ ἐνίοτε τὰ ὕδατα αὐτῶν ἀντανκλωσι τὸν τῆς κοίτης τῶν πυθμένων· ἀλλὰ τὰ ζωηρότερα αὐτῶν χρώματα προέρχονται ἐκ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἐγγυματοειδῶν, ἅτινα ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν συγκροτοῦσιν. Ἐπὶ τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης, εὐρεῖται ταινία χρώματος ἐλαίνου βαθέως διέρχεται κατ' εὐθείαν γραμμὴν διὰ μέσου κατακυάνου· ἐπὶ τῆς Ἀραβικῆς ἀκτῆς ἐκτείνεται πρασινὴ τις γραμμὴ τοσοῦτον διακεκριμένη, ὥστε δύναται τις νὰ ἴδῃ τὸ πλοῖον πλέον ἅμα ἔν τε τῷ πρασίνῳ ὕδατι καὶ ἐν τῷ κυανῷ· ἡ βοδόχρους θάλασσα τῆς Καλλιφορνίας λαμβάνει τὸ ὄνομα ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας χροῖας τῶν ἐγγυματοειδῶν αὐτῆς· τὸ χρῶμα τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης μεταβάλλεται ἀπὸ τῆς ἀβρίας τοῦ καρυφύλλου χροῖας μέχρι τῆς αἰγλης τῆς πορφύρας, καθ' ὅσον αἱ ζωῶν φων λεγεῶνες αὐτοῦ κινουναται κατὰ συμμορίας, μᾶλλον ἢ ἦτον πεπυκνωμένας. Ἄλλοι ζωῶν σαρροὶ μελανίζουσι τὰ ὕδατα τῶν Μελιδιῶν, καὶ λευκαίνουσι τὰ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας.

Ὅτε ὁ πλοίαρχος ῥὸς περιώδευε τὴν Ἀρκτικὴν θάλασσαν, βίπτων τὸν καθετήρα εἰς βάθος 6000 ποδῶν, ἐπανήγαγε ζῶντα ζωῶν. Εἰς βάθος ὑπερβαίνον τὸ μέτρον τῶν ὑψηλοτάτων ἡμῶν ὄρεων τὸ ὕδωρ ἐμψυχοῦται ὑπὸ ἀπείρου ποσότητος φωσφορίζοντων ποιημάτων, ἅτινα, ἀναβαίνοντα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, σπινθηροβολοῦσι καθ' ἕκαστον κύμα καὶ προτείνουσι μακρὰν αὐλακα πυρός. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ ζωῶν ἐκεῖνα, διὰ τῆς πολυλαπτότητος καὶ τῆς ταχέως αὐτῶν ἀποσυνθέσεως, καθιστῶσι τὰ ὕδατα, ἃ κατοικοῦσιν, ὑγρὸν θρεπτικὸν διὰ τοῦ; γιγαντώδεις κατοίκους τοῦ Ὠκεανοῦ· ἀλλ' ἔχουσι τοὺς διακεκριμένους αὐτῶν σταθμούς καὶ τὰ μέσα τῆς μετακινήσεως αὐτῶν, ταξιδεύουσι μακρὰν καὶ ταχέως. Ρεύματα ἀγνωστα τῷ ἀνθρώπῳ φέρουσι ταῦτα κατὰ μεγάλας σωρείας ἀπὸ τοῦ πόλου μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν πόλων μέχρι τοῦ ἑτέρου. Ἡ φάλσινα εἶναι ἐπίσης ὑποχρεωμένη νὰ ταξιδεύῃ ὅπως τὰ εὐρίσκη· τρέχει ἀπὸ τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης μέχρι τῶν Ἀντιλλῶν, ὅπως ἀντιλοῦθησιν τὰς μεδούσας, δι' ὧν διατρέφεται. Πόσον παράδοξος ἡ ζωὴ αὐτῆ πορεία τοῦ γίγαντος τῶν θαλασσῶν ἐν ἀκολούθῳ σφαιριδίων ἰξωδῶν, ἀχρώστων καὶ μόλις ἀντιληπτῶν!

Ἐνεκα ἄλλων λόγων, ἄλλαι πορεῖαι διενεργοῦνται εἰς τὸ μυστηριώδες τῶν θαλασσῶν κράτος. Τὸ ὕδωρ εἶναι τὸ ἀληθές τῆς κινήσεως στοιχεῖον καὶ γίνονται μεταναστεύσεις διηλεκτῶς ἀπὸ ζώνης

εις ζώνην. Οὐδὲν εἶδος ζώων μεταναστεύει τοσοῦτο, καὶ τοσοῦτο μακρὰν, ὅσον ὁ ἰχθύς, καὶ οὐδαμοῦ διακρίνεται μᾶλλον ἢ στενῆς σχέσεως, ἢ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν καταφυγίων, ἃ δίδωσιν αὐτῷ προσωρατική πρόνοια. Ἄλλοτε αἱ πρῶται μαινίδες, αἵτινες ἐπεφαίνοντο εἰς τὰ ὕδατα τῆς Ὀλλανδίας, ἐπωλοῦντο ἀντὶ ἰσοσταθμίζοντος χρυσοῦ, καὶ εὐγενῆς τῆς Ἰαπωνῆς ἐδαπάνᾳ μυριάδων δουράτων, ὅπως ἀγοράσῃ ἰχθύς τινας, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἐξέφραζεν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἐν πλήρει χειμῶνι, ὅτε οἱ ἰχθύς ἐγκατελίμπανον τὰς τοῦ κράτους αὐτοῦ παραλίαις.

Ὅτε μὲν μεμονωμένοι, ὅτε δὲ κατὰ συμμορίας, οἱ ἰχθύς περιπλανῶνται διηνεκῶς. Ὁ ἄβρῃς ἀκόμβρος διευθύνεται πρὸς νότον, ὁ δὲ λεπτός, κομψὸς, τριχίς διευθύνεται τὸ μὲν ἔξρ πρὸς δυσμὰς, εἶτα δ' ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἀνατολήν· ὁ ἀττακάιως τῶν θαλασσῶν τοῦ βορρᾶ ρίψκοινδυνεὶ εἰς τοὺς εὐρεῖς ποταμούς τῆς ἡμετέρας ἠπείρου, καὶ πολλάκις εὐρέθη ἐν Γερμανίᾳ καὶ μέχρι τῶν ποδῶν τῆς περιβοήτου μητροπόλεως τοῦ Στρασβούργου· σωροὶ τριγωνίσιος ἀττακῶν ἀναπλεύουσι τοὺς βορείους ποταμούς, κατὰ λεγεῶνας τοσοῦτον συνεσφιγμένας, ὥστε ἐνίοτε κωλύουσι τὸν ῥοὺν τοῦ ποταμοῦ πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν, μυριάδες μαινίδων ἐγκατελείψαν αὐτοὺς· τούτους τοὺς ποταμούς, ἀλλ' ἄγνωστον πόθεν ἐξέρχονται. Κατὰ τὸ ἔξρ ἐπιφαίνονται ὡς κυματίζουσαι νῆτοι δύο ἢ τριῶν μιλίων πλάτους καὶ 20 ἢ 30 μιλίων μήκους· σχηματίζουσι ὄγκον, τοσοῦτον συνεσφιγμένον, τοσοῦτον πεπυκνωμένον, ὥστε πολλάκις οὐδ' ὁ καθέτηρ, οὐδ' ὁ κάμαξ δύναται· νὰ διαπεράσῃσιν αὐτόν· οὐδεὶς δύναται ἐν εἴπῃ πρόσας αὐτῶν καταδιβρώσκουσι οἱ καρχαρία καὶ τὰ ἀρκακτικὰ ὄρνεα, τὸ ποσὸν τῶν ἀπολλυμένων ἐπὶ τῶν παραλίων εἶναι ἀνυπολόγιστον, καὶ ἀλατίζονται ἐξ αὐτῶν πλέον τοῦ δισεκατομμυρίου διὰ τὴν κατανάλωσιν τοῦ χειμῶνος.

Εἰς τοὺς πᾶσι γνωστὸν, ἡ θάλασσα στεγάζει τὰ τερατοδέστατα τῶν ζώων, φλακίνας πεντάκις μεγαλύτερας τοῦ ἐλέφαντος, τοῦ γίγαντος τῶν χερσαίων ζώων, χελώνας, ζυγίζούσας πλέον τῶν χιλίων λιτρῶν. Πρὸς τὰς θυμμάσις νήτους τοῦ Ἀρκτικού ὠκεανοῦ, συλλαμβάνονται κατ' ἔτος μυριάδες μυριάδων φακῶν· ἀλλαχοῦ ἐκ τοῦ κόλπου τῶν ἀφροσέντων κυμάτων πέτονται πτηνὰ τερατώδη, ὧν τὰ χρητοφύγετα οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος ἀνεκάλυψεν, ὧν τὰ νοσσία ἐν ἀγνώστοις ἐκτρέφονται ἀκταις· νῆσοι καὶ ὄρη ὀλόκληρα σχηματίζονται ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς ὑπὸ τῶν ἐκρίσεων φύλου τινὸς μικρῶν πτηνῶν.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Ο ΑΦΕΛΗΣ ΕΡΩΣ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΒΟΥΚΟΛΙΚΟΙΣ ΠΟΙΗΜΑΣΙ
ΤΟΥ ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ.
ΥΠΟ Σ. Μ. ΓΙΡΑΡΔΙΝΟΥ.

Τὸ φιλολογικὸν βουκολικὸν πνεῦμα τῶν ποιητῶν οὐχὶ δὲ τῶν πατριάρχων δὲν εἶναι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Ῥωμαϊκῇ φιλολογίᾳ ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἀρχαιοτάτων ἐμπνεύσεων τῆς ποιήσεως· διότι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ποιήματος, ὑπερφαίνεται ὠρισμένον εἰς τὸ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀρχαῖαν ἀπλότητα, μόλις γεννᾶται περὶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς φιλολογίας.

Ὁ Θεόκριτος δὲν εἶναι σύγχρονος τοῦ Ὀμήρου, ἀλλὰ τῶν Πτολεμαίων· παρομοίως ὁ Βιργίλιος δὲν εἶναι σύγχρονος τοῦ Κοῖντου Ἐννίου, οὔτε τοῦ Πλάτου, οὔτε τοῦ Τερεντίου, ἀλλὰ τοῦ Αὐγούστου, τοῦτέστιν ὁ Βιργίλιος εἶναι ὁ τῶν Καισάρων ποιητής. Μοναδικῆ τῷ ὄντι ἀντίθεσις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν ποιημάτων αὐτῶν. Ἀνάγνωτε τὰ εἰδυλῖα τοῦ Θεόκριτου καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι τὸ πᾶν ἐν αὐτοῖς ἀγροτικὸν καὶ ποιμενικὸν ὑπάρχει, τὸ πᾶν εἶναι ἔρωσ ἀφελῆς καὶ χαρίεις, πλὴν πάντοτε ἀγνόα. Λάβετε ὑπ' ὄψιν τὸν τοῦ Θεόκριτου βίον, ἢ τοῦλάχιστον τὰς ὀλίγας γνώσεις, τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ αὐτοῦ, καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι ζῆ πρῶτον μὲν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῶν Συρακουσῶν Ἰέρωνος τοῦ νέου, τὸν ὅποιον δὲν εὐρίσκει λίαν φιλόδοξον, ἔπειτα δὲ ἐν τῇ αὐλῇ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, οὗτινος τὰς φιλοδοξίας λαμβάνει καὶ ἀπέναντι τούτων τῷ ἀπονέμει μεγάλα ἐγκώμια.

Ἄπαντα ταῦτα δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἀφελῆ ποιητὴν. « Οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ μας, λέγει ὁ Θεόκριτος ἐν τῷ δεκάτῳ ἔκτῳ εἰδυλῖῳ, τῷ ἐπιγραφομένῳ Χάριτες ἢ Ἰέρων, οὐδόλω· πλέον φρονιζουσι πῶς νὰ ἐπαινωθῶνται διὰ τὰς καλὰς πράξεις, ἀλλ' εἶναι κεκυριευμένοι ὑπὸ τοῦ κέρδους· ἕκαστος ἔχων τὴν χεῖρα ὑπὸ τὸν κόλπον παρατηρεῖ μόνον πόθεν δύναται νὰ λάβῃ ἀργυρον. . . Τίς λοιπὸν ἤθελεν ἀκούσει ἄλλον ἀοιδόν; Ὁ Ὀμηρος, ἱκανὸς εἶναι δι' ὅλους· Ὁ κρᾶτιστος τῶν ποιητῶν εἶν' ἐκεῖνος, ὅστις οὐδὲν παρ' ἐμοῦ λήψεται. »

Ἄρα ἡ ἀγάπη αὐτῆ τῶν χρημάτων καὶ τοῦ κέρδους, τῆς ὁποίας ἐκoinώνει καὶ αὐτὸς ὁ ἡδὴ περκαπονοόμενος ποιητὴς, οὐδὲν περιέχει βεββαίως προσάξον τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς ἀφελείας τῶν ἀγρῶν. Ποῦν λοιπὸν εἶν' ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ ὁ Θεόκριτος ἐνεπνέετο ὅτε τῆς ποιμενικῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀφελοῦς ἔρωτος ἐψέκλε τὰ θελήγητρα; ἢ ἀντίθεσις ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ ἐμφυτον τοῦτο αἰσθηματὸν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ ὑπάρχον, ὑπ' οὗ ὠθούμενοι ἀγαπᾶμεν νὰ παραστήσωμεν ἑαυτοὺς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν ἔχομεν καθὼς οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὀρέγονται τοῦ ἐν τοῖς ἀγροῖς βίου, καὶ οἱ ἐν τοῖς

ἀγροῖς ἐπιθυμοῦσι τὸν ἐν ταῖς πόλεσι βίον. α Ἐυδαίμων, κράζει ὁ Ἄλφις παρ' Ὀρατίῳ, εὐδαίμων εἶν' ἐκεῖνος, ὅστις καλλιεργεί τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του καλλιεργηθέντας ἀγρούς, ὅστις ἄλλοτε μὲν ἀναδείει τὰς ἀμπέλους του εἰς τὰς λεύκας, καὶ ἄλλοτε κατακεκλιμένος ὦν εἰς τὸ κατωφερὲς λόφου τινὸς βλέπει τοὺς βόας του περιπλανωμένους ἐν τῇ κοιλάδι. Ὁ οὕτω πως ὁμιλῶν εἶναι ποιῆν ἢ χωρικός τις οὐχί, ἀλλὰ τοκογλύφος, ὅστις μετ' ἐπιθυμίας ἐπαινεί τὸν βίον, ὅνπερ δὲν ἔχει, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐγκαταλείπει τὸν βίον, ὅν ἔχει.

Τοῦτο εἶναι λοιπὸν τὸ τῆς βουκολικῆς ποιήσεως σύμβολον, ὅπερ διὰ τοῦ στόματος ἀστυκῆς τινος Μούσης ψάλλει εἰς τοὺς ἀστῶς τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀφελοῦς ἔρωτος τὰ θέλητρα ἢ δὲ Μούσα αὕτη ὅσον περισσύτερον ποθεῖ τοσοῦτον καλλίτερον ζωγραφίζεις τὸν χρυσοῦν αἰῶνα, μολοντοὶ οὐδέποτε ἐγνωρίσεν αὐτόν. Προσέτι δὲ ἅπαντα τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου δὲν εἶναι ἀγροτικά, καὶ τοῦτο κατ' ἐμὴν γνώμην, λέγει ὁ Σ. Μ. Γεραρδίνος, εἶναι ἐν τῶν πλεονεκτημάτων ἐκείνων, δι' ὧν ὁ Θεόκριτος ἐξέχει περισσότερον τῶν ἄλλων βουκολικῶν ποιητῶν. Ἐπειδὴ τὸ εἰδύλλιον, ὡς ἐκ τῆς ἐτυμολογίας του, πρέπει νὰ περισταῖ σκηνὴν τινα, εἰδὸς τι μικρὸν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, διὰ τοῦτο οὐδεμίαν ἀνάγκη τοῦ νὰ ἦναι πάντοτε περιορισμένον εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ποιμένων. Δύναται μάλιστα ὁ ποιητὴς νὰ λάβῃ τὴν ὑπόθεσιν τῶν εἰκόνων του καὶ ἐκ τῶν ἡθῶν τῆς πόλεως, ὡς ἐπραξε τοῦτο ἔστιν ὅτι ὁ Θεόκριτος. Οὐχ ἦττον δὲ εὐχρεστεῖται ἀντιπαρθέτων τὴν ἐξοχὴν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἀπλοῦν καὶ ἀφελῆ ἔρωτα πρὸς τὸν ἐμπροσθὴ ἢ προσπεποιημένον ἔρωτα. Ὅτι ὁ Θεόκριτος εὐρίσκειται ἐν τοῖς ἀγροῖς, οὐδεὶς ὑπάρχει, τῇ ἀληθείᾳ, ἀγροδικότερος καὶ ποιμενικώτερος αὐτοῦ ὅτε δὲ πάλιν εὐρίσκειται ἐν τῇ πόλει, οὐδεὶς ἕτερος ὑπάρχει πιστότερος καὶ ἀφελέστερος δι' αὐτὴν ζωγράφος. ἔχει τὸ δῶρον τοῦ παριστᾶν τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖ ὅπου ἀπαντήσῃ αὐτὰ, καὶ δ' θαυμάζων τὸν Θεόκριτον μόνον ὡς βουκολικὸν ποιητὴν, γνωρίζεις καὶ θαυμάζεις μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ.

Μοὶ εἶναι ἀγνωστον τὸ ἂν δύναμαι νὰ λάβω τὴν Φαρμακεύτριαν τοῦ Θεοκρίτου ὡς μίαν ἡρωίδα τοῦ ἀφελοῦς ἔρωτος, διότι οὐδεὶς ποτὲ παρέστησε τὸν ἔρωτα μετὰ τοσοῦτου ὀργασμοῦ καὶ πάθους, ὅσον αὐτή· ὁ δὲ ὀργασμὸς οὗτος φαίνεται ἀσύμφωνος πρὸς τὴν ἀφελῆ ἔρωτα, ὡς ἡμεῖς συνήθως ἐννοοῦμεν αὐτόν. Ἡμεῖς τῷ ὄντι θέλομεν ὅπως ὁ ἀφελὴς ἔρωτος συνοδεύεται ὑπὸ τῆς δειλίας καὶ ἀγνοίας, εἰ δὲ μὴ ὑπὸ τῆς αἰδοῦς, καὶ δὲ μεγάλα παραφροσὰ τοῦ πάθους καὶ αἰσικτεῖναι ἐπιφθῆ τῆς μαγείας δὲν τῷ ἀρμόζουσιν. Ἄλλ' ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ὁ ἔρωτος, τὸν ὁποῖον ἢ Σιμαίθῃ αἰσθάνεται διὰ τὸν Ἀλίφιν (εἰδὲ Β'. Φαρμακεύτριαν) εἶναι ὁ πρῶτος

ἔρωτος, τὸν ὁποῖον αὕτη ἠσθάνθη ὑπάρχουσιν ἐν ταύτῃ χαρακτηρησ, οἵτινες ὅσον ἐμπροσθὴ καὶ ἂν ὦσιν, ἀνήκουσιν ἐν τούτοις εἰς τὸν ἀφελῆ ἔρωτα. Μόνος ὁ ἐπόμενος ἔρωτος, ὡς ἐκ τῆς ὁρμῆς του, φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι πλέον αἰσθημὰ τι, ἀλλ' εἰδός τι ἀσθενείας· οἷος ὁ ἔρωτος τῆς Μηδείας διὰ τὸν Ἰάτωνα, ὁ τῆς Ἀριάδνης διὰ τὸν Θησέα, ὁ τῆς Φαίδρας διὰ τὸν Ἰππόλυτον:

je le vis je rougis je pâlis à sa vue.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος προτιμῶ νὰ ζητήσω ἀλλαγῆναι πρᾶ ἐν τῇ Φαρμακεύτριᾳ τὴν ἐκφρασίαν, ἣν γινώσκει ἢ ἀποδόσῃ εἰς τὸν ἔρωτα. Ἐν πρώτοις ἂς ἴδωμεν τίνι τρόπῳ ζωγραφεῖ ὁ Θεόκριτος τὸν ἔρωτα, τὸν ὁποῖον αἰσθάνονται οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν. Ὅχι μόνον δὲν περισταῖ ἔρωτολήπτους ὄλους τοὺς ποιμένους καὶ γεωργούς του, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὁ κάλλιστος περὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἡθῶν, καὶ γινώσκει ὅτι ἡ ἀγροτικὴ δίαιτα ἔχει τι τὸ ἀγροτικόν, καὶ ἡ τοιαύτη δὲν εἶναι τοσοῦτον κατὰλληλος διὰ τὸν ἀφελῆ ἔρωτα, καθὼς ἐπίσης οὐδὲ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν πόλεων.

Ἐξ οὗ παρατηρεῖται ὅτι δὲν μεταβάλλει ὅλα τὰ πρόσωπά του εἰς τρυφεροῦς ἐραστὰς, ὡς συμβαίνει συχνάκις παρὰ τοῖς βουκολικῆς ποιηταῖς τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀλλὰ διατηρεῖ εἰς ἕκαστον τῶν βουκόλων του τὴν ἀπειροκαλίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀντιπαρθέτων ἐπιτυχῶς μετὰ τῆς ἀπρόπτου καὶ φυσικῆς χάριτος, τὴν ὅποιαν τοῖς ἄλλοις δίδωσιν ὁ ἔρωτος. Ἡ δὲ ἀντίθεσις αὕτη, ἥτις τοσοῦτον πιστῶς ἀπεικονίζει τὰ ἦθη τῶν ἀγρῶν, οὐδὲ μὲν ἄλλοθι περιεγράφῃ μετὰ τσαούτης κалλονῆς ὅσον ἐν τῷ 10ῳ εἰδύλλιῳ τῶν Ἐργατικῶν ἢ Θεριστικῶν.

« Τί ἔχεις λοιπόν; λέγει ὁ Μίλων εἰς τὸν Βάττον, μοὶ φαίνεσαι ὅτι πάσχεις, διότι δὲν βλέπω πλέον νὰ κάμνης ὀρθοῦς αὐλακας, ὡς πρὶν· δὲν εἰςούρεις πλέον νὰ θερίσῃς τὸν σίτον σου μετὰ τοῦ γέιτονός σου, ἀλλ', ὡς πρόβατον, οὐ τινος τὸν ποῦν ἐκέντησεν ἄκανθα, καθυστερεῖς. Τί θέλεις γίνεαι μετὰ μεσημβρίαν ἀφοῦ ἀπὸ πρωίας τέκασαι ἐπὶ τοῦ αὐλακῆς Βάττος. εἰ θεριστὰ Μίλων, ἀπόκομμα σκληρᾶς πέτρας, δὲν σοὶ συνέβη ποτὲ τὸ νὰ ποθῆς ἕνα τῶν ἀπόντων; Μίλων. Οὐδαμῶς μήπως ὁ ἐργάτης ἀνὴρ σκέπτεται καὶ διὰ τοὺς ἀπόντας; Βάττος. Δὲν σοὶ συνέβη λοιπὸν ποτὲ ν' ἀγρυπνήσῃς βασιανίζομενος ὑπὸ ἔρωτος.

Μίλων. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ, διότι εἶναι κακὸν ἂν ὁ σκύλος ἔπαξ γευθῆ δέρμα θηρίου.

Βάττος. Ἄλλ' ἐγώ, ὦ Μίλων, ἔχω ἕνδεκα ἡμέρας ἀφοῦ ἐρῶ.

Μίλων. Φαίνεται ὅτι σὺ μὲν ἀντλεῖς ἐκ τοῦ πίθου, ἐνῶ ἐγὼ οὐδεμίαν σταγόνα ἐκ τοῦ ὄζου ἔχω.

Βάττος. Ἄλλ' οὐδὲ τὴν παρὰ τῶν θυρῶν μου κείμενον ἀγρὸν θέλω νὰ φυτεύσω.

Μίλων. Ποία εἶναι λοιπὸν ἡ κόρη, ἥτις σὲ κάμνει νὰ λυπῆται;

Βάττος. Ἡ Ουγάτηρ τοῦ Πολυβώτου, ἥτις ἐσχάτως περὶ τὸ θέρος ἐπαίξει τὸν αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰσποτίωνος.»

Δυνάμει ταύτης τῆς ἐπαγωγῆς ἀντιθέσεως, ἥτις φαίνεται ὁμοιολήθης χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ τοὺς ἀγροὺς εἰς μυθώδη ἀλλοῦλια τοῦ Gnide ἢ τοῦ Amathonte, ὁ Θεοκρίτος καθιστᾷ τὸν ἔρωτα τῶν ποιμένων του ἀληθῆ καὶ λόγου ἄξιον. Δὲν πιστεύω εἰς ἐκείνους τοὺς βουκόλους τῶν ὅσοι πᾶσχουσιν ἅπαντες ἐξ ἔρωτος· πιστεύω εἰς τὸν Βάττον καὶ εἰς τὸν Μίλωνα, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἰς ἐράται καὶ ψάλλει τὸν ἔρωτά του, ὁ δ' ἕτερος φροντίζει μόνον περὶ τῆς ἐργασίας του καὶ ψάλλει εἰς τὴν Δήμητραν, τὴν θεὰν τῶν θεριαστῶν. Ἡ ἔξις τοῦ νεωτέρου βουκολικοῦ ποιήματός μας ἔκαμε νὰ πιστεῦσθωμεν ὅτι ἅπαντες οἱ βουκόλοι δέον νὰ ὦτε χαριέντες καὶ ἄβροϊ εἰς τοὺς ἔρωτάς των. Ἀλλ' ἡ ἔξις αὕτη δὲν δύναται νὰ στηριχθῆ καὶ εἰς παραδείγματα τοῦ Θεοκρίτου, διότι ἐκ τῶν βουκόλων του οἱ μὲν εἰσὶν ἀγροῖκοι, οἱ δὲ χαριέντες καὶ ἄβροϊ, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ πρῶτοι χρησιμεύουσιν ὅπως κάμωσι πιθανοῦς τοὺς τελευταίους. Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ βουκόλοι τοῦ Θεοκρίτου, ἅμα λάβωσι τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ ἔρωτος, ἐκφράζουσι μετὰ χάριτος καὶ ἀφελείας θελητικῆς ἅπαντα τὰ κατάλληλα εἰς τὸν ἔρωτα αἰσθητά, καὶ αὐτὰ τὰ ὑψηλότερα ἀκόμη. Ἀλλὰ τὰ ὑψηλὰ καὶ λεπτὰ αἰσθητά, τὰ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος αὐτοῖς ὑπαγορευόμενα, ἐκφράζονται πάντοτε διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἰδεῶν τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς. Εἶναι δὲ ἀληθές ὅτι ἐν τοῖς προσώποις τοῦ Θεοκρίτου εὐρίσκειται καὶ τι βεμβασμοῦ, θεωρίας ἢ μελαγχολίας, τέλος, ὀλίγον τι ἐξ ὧν τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ἀπεζημίωσαν τὴν βουκολικὴν ποίησιν τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἀλλὰ ταῦτα τὰ ποιμενικὰ πρόσωπα ὅποιον τι μέτρον διατηροῦσιν εἰς τὰ τοῦ βεμβασμοῦ καὶ μελαγχολίας αἰσθημάτων! Ὅποσον φροντίζουν ὅπως μὴ κατάντησῶσι φανεροὶ καταχθόνιοι, ἢ σκοτεινοὶ μισάνθρωποι! Ὅποσον αἰσθάνονται τὴν ὠραιότητα τῶν μεγάλων προσώπων τῆς θαλάσσης, ἢ τῶν ὀρέων, χωρὶς νὰ περιπέτωσι ποτε εἰς τὴν φιλοσοφικὴν θεωρίαν, ἢ εἰς τὴν λεπτολόγον περιγραφὴν! «Ὅχι, λέγει ὁ Δάφνης, ὄχι, δὲν ἐπιθυμῶ οὔτε τὸ βασιλεῖον τοῦ Πέλοπος, μήτε τὸ νὰ ἔχω μεγάλους ἠθασυροὺς, μήτε τὸ νὰ διαβῶ τὸς ἀνέμους εἰς τὸ τρέξιμον· εἶθε ὅμως νὰ ἡδυνάμην νὰ ψάλλω εἰς τοὺς πόδας τούτου τοῦ βράχου, ἔχων εἰς τὰς ἀγκάλας μου ἐκείνην, τὴν ὅποιαν ἐρῶμαι, νὰ βλέπω πρόβατα συμβόσκοντα καὶ νὰ θεωρῶ μακρὰν τὴν θάλασσαν τῆς Σικελίας!» Ἡ εἰκὼν αὕτη περιέχει τι ἡρεμίας καὶ βεμβασμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔχει εἰμὴ ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὅποιον εἶναι δυνατόν νὰ πάσχῃ ὁ βουκόλος.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι, ἀφοῦ ἅπαξ τὰ πρόσωπα τοῦ Θεοκρίτου κυριευθῶσιν ὑπὸ ἔρωτος γίνονται χαριέντα καὶ κομψά, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὸ ἀγροικότερα, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Κύκλωψ, χωρὶς

νὰ πύσσωσι τοῦ εἶναι πιθανὰ, ἐπειδὴ, ἂν καὶ τὰ αἰσθητά των φαίνονται ὅτι εἶναι αἰσθητά ἀνδρὸς ἐρωτολήπτου, ἡ γλώσσά των ὅμως εἶναι πάντοτε γλώσσα ποιμένος. Παρατηρήσατε τὰ δύο ταῦτα εἰδύλλια, ἅτινα ἄσμενος ἢ ἐπέγραψεν ὁ Εὐευχῆς Ἐραστής, καὶ ὁ Ἀτυχῆς Ἐραστής.

« Ἦλθες, ὦ σὺ, τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ! Ἦλθες μετὰ προσδοκίαν τριῶν ὀλοκλήρων ἡμερῶν, καὶ τριῶν ὀλοκλήρων νυκτῶν. Οἱ ἔρασταὶ γηράσκουσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ὅσον τὸ ἔρ εἶναι γλυκύτερον τοῦ χειμῶνος καὶ τὸ μῆλον τοῦ ἀγριοδαμασκῆνου, ὅσον πυκνομαλλότερα ἢ οἱς τοῦ ἀρνός, ὅσον ἡ περθένος ἐξέχει τῆς τριχήρου γυναικός, ὅσον ὁ νεβρός ἐλαφρότερος ἀπὸ τοῦ μόσχου, ὅσον ἡ λιγύφωτος ἀπὸ τῶν ὠδικοτάτῃ των ἄλλων πτηνῶν, τόσον μὲν εὐφραϊνας καὶ σὺ ὅτε σὲ εἶδον, καὶ ἔδραμον πρὸς σέ, ὅπως τρέχει ὁ ὄδοιπρος ἐν ὄρα μεσημβρίας πρὸς τὴν σκιεράν φηγόν. Εἶθε ἡδύπνοοι αὔραι ἐρώτων εἰς ἀμφοτέρους ἡμᾶς νὰ ἐπιπνεύσωσιν! Εἶθε εἰς τοὺς ἐπερχομένους ἀντικείμενον νὰ γίνωμεν ἄσματος! Ὅτ' ἀλέγηται τοιοῦτον ἦτο εἰς τὴν παρελθούσαν γενεάν τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο ζεύγος τῶν ἐραστῶν. Πόσον ἠγαπῶντο εἰς ζευγμένους εἰς τὸν αὐτὸν ζυγὸν τοῦ ἔρωτος. Τοῦντι τότε ἦτον ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν ἀνθρώπων, ὅτε ὁ ἀγαπῶν ἀντηγαπατο.»

Δὲν γνωρίζω ἂν ἀπατώμαι· μοὶ φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον μοὶ παρίστησι χαρίεν τὸ εἰδύλλιον τοῦτο, εἶναι τὸ ὅτι ἐν αὐτῷ εὐρίσκει τὴν μνήμην ἢ καὶ ἀναγνωρίσιν τῆς εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν ὁ ἔρωσ διδίδει, καὶ ὅχι τὴν κίνησιν τῆς ἠδονῆς. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ πάθος. Αὐτὸς εἶναι λοιπὸν ὁ εὐτυχῆς ἔρωσ. Ἄς ἴδωμεν καὶ τὸν δυστυχεῖ ἔρωτα, ὅστις εἶναι ταυτοχρόνως διήγημα καὶ εἰδύλλιον. Ὁ Θεοκρίτος παρέστησεν ὅχι μόνον τὰ παράπονά τοῦ δυστυχῆς ἐραστοῦ, ἀλλὰ πρὸς τούτους διηγήθη καὶ τὴν ἱστορίαν του, τὸν θάνατόν του, καὶ τὴν ἐκδίκησιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνουσιν οἱ θεοὶ ἀπὸ τὴν ἀχάριστον καὶ σκληρὰν καρδίαν, ἥτις ἔφραξεν εἰς ἀπελπισίαν τὸν ἐραστήν. Τῷ ὄντι ὁ ἐραστής ἱκανὸν χρόνον περικάλυψε καὶ ἰκέτευσεν τὴν ὠραίαν καὶ υπερήφανον ἑάν κόρην, παρὰ τῆς ὁποίας ἠλώθη. Οἱ λόγοι, τὰ δάκρυα, οἱ παρακλήσεις οὐδόλως ἡδυνήθησαν νὰ τὴν συγκινήσωσιν· οὐδέποτε τῷ συνεχώρησε μήτε ἐν βλέμματι, μήτε μίαν λέξιν, μήτε ἐν φίληματι· ἢ ἡ ἀγρία δορκάς, παρατηρούσα τὰς κινήσεις τοῦ κυνηγοῦ, παρετήρει τὸν ἐραστὴν ἵνα τῷ διαφύγῃ· καὶ ὅμως, ὅσον περισσότερον ἦτον ἀγρία, ὅσον περισσότερον ἦτον ὠραία, τόσον δὲ περισσότερον καὶ ὁ ἐραστής ἐρωτολήπτος δι' αὐτήν.

Τέλος, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ υποφέρει ταῦτα τὰ βάσανα, ἔρχεται εἰς τὴν θύραν τοῦ σκληροῦ κείνου οἴκου, καὶ ἐκεῖ καταφιλῶν πολλὰς φορές τὸ κατώφλιον, φωνάζει.

« Ἄγριε παῖ καὶ στυγνὴ, κακῆς ἀνάθρεμμα λεαίνης, λάινε παῖ καὶ ἔρωτος ἀνάξις, δῶρά τοι ἦλθον λοίσθια ταῦτα φέρων, τὸν ἐμὸν βρόχον· οὐκέτι

κῶρος θέλω αὐτὴς πῶχ', δρώμενος ἀλλὰ βραδίζω, ἔνθα τὸ μευ κατέκρινας, ὅπη λόγος ἤμεν ἀταρπὸν ξυνὰν, τοῖσιν ἔρωσι τὸ φάρμακον ἔνθα τὸ λαθον. »

Μετὰ ταῦτα ὁ δυστυχῆς ἐραστὴς κρεμάται εἰς τὴν θύραν τῆς ἐρωμένης του. Εἶχεν ἐλπίσει· διὰ αὐτὴν ἐξερχομένη, καὶ ἀπαντήσασα τὸ σῶμά του, θὰ ἔκλειεν ἐπ' αὐτοῦ· εἶχεν ἀκόμη ἐλπίσει· διὰ κατέθετεν ἐν φίλημα ἐπὶ τῶν ψυχρῶν χειλέων του, διὰ τοῦτο λέγει.

Κἂν νεκρῷ χάρισαι τὰ σὰ χεῖλεα, μὴ με φοβαθῆς· οὐ δύναμαι σίνειν σε, διαλλάξεις με φιλάσας. »

Ὡ ἀνωφελεῖς εὐχαί! ἡ ἐρωμένη του ἐξῆλθεν, εἶδε τὸ πτώμα, ἐγέλασε, καὶ ἔστρεξεν εἰς τὸ θέατρον· διέρχεται ἐμπροσθεν ἀγαλματὸς τινος τοῦ ἔρωτος· δυσανασχετήσας δ' ὁ Θεὸς, ῥίπτει χαμαὶ τὸ ἄγαλμά του, δι' οὗ συνέτριψε τὴν ἀχάριστον, καὶ μετὰ τοῦτο ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα.

« Χαίρετε τοὶ φιλέοντες, ὁ γὰρ μισῶν ἐφρονεῦθη· στέργετε δ' οἱ μισούντες, ὁ γὰρ Θεὸς οἶδε δικάζειν. »

Ὁ Θεόκριτος δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὸ ἐκφράζειν τὰς χαρὰς ἢ τὰς λύπας τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ γινώσκει ἐπίσης νὰ διαζωγραφῇ τὰ πείσματα καὶ τὰς λογομαχίας τῶν ἐραστῶν, τότε δὲ πλέον ἀφίνει τοὺς ἀγρούς, καὶ τοποθετεῖ τὴν σκηνὴν εἰς τὴν πόλιν. Ἀπομακρύνομαι ἐκ τοῦ ἀρελοῦς ἔρωτος, διότι βλέπω τὸν ψευδῆ ἔρωτα τῶν ἀστῶν, τοὺς θυμοὺς καὶ τὰς παρεφοράς, τὰς ὁποίας ἐπιφέρει ὁ ἔρως. Ἐνίοτε μάλιστα διὰ μιᾶς ἐκφραστικῆς ἀντιθέσεως, ἧτις ὑπάρχει ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεόκριτου, ἀντιπαράθεται τὸν μὲν τῷ δὲ, πλησιάζει τὸν ἀγροτικόν, ἄλλως τε ἀρελῆ ἔρωτα, εἰς τὸν κοσμικόν ἢ ψευδῆ ἔρωτα, οἷος ὑπάρχει ἐν ταῖς πόλεσιν. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ εἰδυλλίου, τοῦ ἐπιγραφομένου Βουκολικός.

Χωρικός τις νέος εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν καὶ βλέπει τὴν ἑταίραν Εὐνείκην, τὴν πλησιάζει, ἀλλ' ἀπωθεῖται παρ' αὐτῆς μετ' ἀποστροφῆς. « Φύγε, τῷ λέγει, φινάζουσα (ταῦτα λοιπεῖται ὁ δυστυχῆς βουκολικός πρὸς τοὺς λόγιους ποιμένας), φύγε! Ἴδὲ τὸν ἀγροτικὸν βουκόλον, ὅστις θέλει νὰ μὲ ἀσπασθῇ τὰ φιληματὰ μου δὲν τὰ ἔχω διὰ τοὺς χωριάτας, διότι εἰμι μαθημένη νὰ θλίβω τὰ λεπτὰ καὶ τρυφερὰ χεῖλη τῶν ἡμετέρων κομψῶν νέων. Σὺ δὲ δὲν θὰ ἀξιώθης οὔτε εἰς τὸν ὕπνον σου νὰ φιλήσῃς ἐν ὠραῖον στόμα ὡς τὸ ἱδικόν μου· ὦ τῆς μορφῆς σου! (ἀποστρίφεται πρὸς νέον πολίτην), ὦ τῆς φωνῆς σου! ὦ πόσον εἶσαι χεῖρις ὅταν θέλῃς νὰ ἀστείουθῃς! πόσον οἱ λόγοι

σου εἶναι κομψοὶ καὶ νόστιμοι! πόσον τὸ γένειόν σου εἶναι μαλακόν! καὶ πόσον αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου εἰσὶν εὐώδεις! Φύγε ἀπ' ἐμοῦ (λέγει πρὸς τὸν βουκολικόν), μὴ με μολύνῃς· διότι τὰ μὲν χεῖλη σου ἔχουσιν ἐξανθήματα, αἱ δὲ χεῖρές σου μέλαιναί καὶ ἡ ἀνακνοὴ σου ἔχει ἀποφορὰν. » Καὶ ταῦτα εἰπούσα, ἔπτυσσε τρεῖς εἰς τὸν κόλπον τῆς, καὶ θεωροῦσά με ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, μὲ περιεγέλα μὲ τὰ χεῖλη, καὶ μὲ τὰ ὄμματα λοξὰ μ' ἐκύτταζεν. Ἐπειτα δὲ ὑπερπέζιζτο κατὰ τὸ πρόσωπον, ἐγέλα κινουσα τὸν λάρυγγα καὶ δεικνύουσα τοὺς λευκοὺς ὀδόντας τῆς· ἅπαντα δὲ ταῦτα ἐγίνοντο μετὰ τοσαύτης σοβαρότητος καὶ ὑπερηφανεῖας, ὥστε τὸ αἷμά μου ἔθραξεν ἐντὸς τῶν φλεβῶν καὶ ἠρῳβρίων ἀπὸ τὴν λύπην μου, ὡς τὸ βρόδον βρεχόμενον παρὰ τῆς δρόσου. Οὕτω λοιπὸν ἡ μὲν Εὐνεῖκα ἀφήσασά με ἔφυγεν· ἐγὼ δὲ φέρω ὀργὴν ὑποκάρδιον, διότι τόσον κκεῶς περιεφρονήθη ἀπὸ μίαν ἑταίραν. Εἶπατέ μοι, ὦ ποιμένες, τὴν ἀλήθειαν· δὲν εἰμι τάχα ὠραῖος; ἢ μήπως ἔξαφνα κανεῖς Θεὸς μ' ἔκαμεν ἄλλον ἄνθρωπον; ἄλλοτε ἠκμαζεν εἰς τὸ πρόσωπόν μου ἡ ὠραιότης, καὶ ὁ ἥδὺς ἴουλος ἐκάλυπτε τὰς παρειάς μου, ὡς ὁ κισσὸς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου· χαίτη ὡς στέφανος ἐκάλυπτε τὸ λευκὸν μέτωπόν μου, ὅπερ ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν μελαινῶν ὄφρων· τὰ δὲ ὄμματα μου ἦσαν πολὺ φαιδρότερα τῶν τῆς γλαυκώπιδος Ἀθηνᾶς, καὶ τὸ σῶμά μου λυπαρώτερον ἀνοθαλάκτος πικτοῦ, ἢ δὲ τῆς φωνῆς μου γλυκύτης ὑπερέβαινε τὴν τοῦ μέλιτος. Γνωρίζω νὰ παίζω τὸν αὐλὸν καλλίτερον ἀπὸ ὄλους τοὺς ποιμένας, τοὺς ὁποίους ὑπερέχω καθ' ὅλα τὰ μουσικὰ ὄργανα. Ἄπασαι αἱ βοσκοποῦλαι τῶν ὄρειων τούτων μερῶν μας μὲ καλοῦσι τὸν ὠραῖον βουκόλον των, καὶ ὄλαι μὲ φιλοῦσι. Μόνον ἡ ἑταίρα ἐκείνη μὲ προτέβαλε, καὶ δὲν μοι ἔδωκε φίλημα, διότι εἰμι βουκόλος, ἀλλὰ μ' ἄφρησε καὶ ἔφυγεν.

Ὅποια θελκτικὴ ἀλήθεια, καὶ ὅποια βελυτάτη παρατήρησις ἐν ταύτῃ τῇ σκηνῇ, ἧτις φαίνεται κωμωδῆς σκηνῇ, καθ' ἐκάστην ἐπαναλαμβάνομένης καὶ μηδαμῶς παριστώσης τὴν ἀρχαίαν κοινωσίαν, ἀλλὰ τὴν νέαν, λίαν καλῶς δ' ἐξαγοῦσης τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἴδου λοιπὸν ὁ πετεινὸς τοῦ χωρίου, ὁ ὠραῖος χωρικός ἐκθαμβοῦται ἀπὸ τὴν ἐν ταῖς πόλεσιν ὠραιότητα, ἀποστρέφεται τὸν ἔρωτα τὸν ἐν τοῖς ἀγροῖς, καὶ ὅστις κάμει νὰ τὸν περιγελῶσι. Τὸ ἐν τῷ χωρίῳ ἀπλοῦστατον εἶναι βάνασον ἐν τῇ πόλει· τὸ ἐν τῷ ὄρει θελκτικώτατον εἶναι ἀξιογέλαστον ἐν τῇ συναναστροφῇ τῆς αἰθούσης. Ὡ ὠραῖοι ἐνδυμίονες τοῦ σταύλου καὶ τῆς ἐπαύλεως, ἐπιστρέψατε εἰς τοὺς ἀγρούς σας, καὶ τὰς ὑμᾶς ἀγαπώσας ἀγαπήσατε καὶ ὑμεῖς· κάμετε ὡς ὁ Κύκλωψ, ὅστις, ὡς ἄλλος βουκολικός, κυριευθεὶς ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τινὰ Νηρηΐδα, ἀφού ἔλαβε πολλὰς περιφρονήσεις παρ' αὐτῆς, λέγει.

ἢ Κύκλωψ, Κύκλωψ, πᾶ τὰς φρένας ἐκπεπύσασαι· αἰκ ἐνθῶν ταλάρωσ τε πλέκοις καὶ θαλλὸν ἀμάσας· ταῖς ἄρνεσαι φέροις, τάχα κα πολὺ μᾶλλον ἔχοις νῶν·

τὴν παρεῖσαν ἀμελεγε· τί τὸν φεύγοντα δῖοικεῖς εὐρηται; Γαλάτειον ἴσως καὶ καλλίον ἄλλαν.

Ὁ βουκολίσκος καὶ ὁ Κύκλωψ τοῦ Θεοκρίτου εἰσι μία καὶ ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις, μία καὶ ἡ αὐτὴ σκηνή. Ὁ Πολύφημος ἀγαπᾷ τὴν Γαλάτειαν, καθὼς ὁ βουκολίσκος τὴν ἑταίραν, ἀμφοτέροι δὲ ἐρῶνται μετὰ τοῦ θελήτρου ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἔχει ὀραϊότητά τινα, λίαν διαφέρουσαν ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἡμεῖς γινώσκομεν, μετὰ τῆς ἡδονῆς χάριτος νέας καὶ μέχρι τοῦδε ἀγνώστου. Οὐχ ἦν τὸν ὅμως ἀμφοτέροι καταφρονοῦνται· ἡ Νηπιὴ ἀποθεῖ τὸν Κύκλωπα, καὶ ἡ ἑταίρα τὸν βουκολίσκον. Ἡ τοῦ Κύκλωπος σκηνὴ συνδέεται μὲ τὰ πλάσματα τῆς μυθολογίας, καὶ ἡ τοῦ βουκολίσκου μὲ τὰς σκηνὰς τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἃς εὐρισκέ τις πάντοτε εἰς τὰς Συρακούσας· ἀμφοτέραι δὲ αἱ σκηναὶ αὐταὶ ἐκφράζουσι τὴν ἀνθρωπίνην ἀλήθειαν καὶ μαρτυροῦσι περὶ τοῦ δῶρου τῆς ἀληθοῦς καὶ τερπνῆς παρατηρήσεως, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ μὲγα μέρος τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Θεοκρίτου. Ποικιλία καὶ ἀλήθεια εἶναι αἱ δύο πρῶται ἀρεταὶ τοῦ Θεοκρίτου, διὰ τῶν ὁποίων, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἐξέχει ὁ Θεόκριτος ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων βουκολικῶν ποιητῶν. Δὲν ἐξαίρω μῆτε τὸν Βιργίλιον, ὅστις φθάνει τὸν Θεόκριτον μόνον κατὰ τὴν ἐκφρασίαν, κατὰ δὲ τὴν ἐφεύρεσιν πολλῶ πάντοτε ὑπολείπεται αὐτοῦ.

(Ἐκ τῆς βιβλιοθ. τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς ἐν Ἰωαν.)

MIX. ΚΑΦΤΑΝΔΖΟΓΛΟΥΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΧΡΟΝΟΣ, ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1866 ὑπὸ Γ. Βαφειάδου. Ἔτος πέμπτον. Δαπάναις Συμ. Ἀνδρεάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κορομηλά. 1865. Τιμᾶται δραχμῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας, ἢ γρσο. 6. Παρὰ τῷ ἐκδότῃ εὐρίσκεται καὶ ἡ σειρά τῶν προηγουμένων ἔτων τοῦ ΧΡΟΝΟΥ, τιμωμένον ἐκάστου ἀντὶ μιᾶς καὶ ἡμισείας δραχμῆς.

Σ. Πληροῦται πέμπτον ἔτος, ἀφ' οὗτο ὁ φιλόκαλος τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλῶν μας Κ. Συμ. Ἀνδρεάδης ἤρξατο τῆς ἐκδόσεως τοῦ ΧΡΟΝΟΥ, ἡμερολογίου, οὗ τὴν σύνταξιν ἀνέθηκεν εἰς τὸν εὐφυῆ νέον Κ. Γ. Βαφειάδην. Εὐθύς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατεγοήτευσε τοὺς ἀναγνώστῃς αὐτοῦ, διὰ τε τὴν ἀκριβείαν τοῦ κυρίως ἡμερολογίου καὶ διὰ τὴν ποικίλην ἀναγνώ-

σεως ὕλην, ἣν παρέσχευ. Ἀλλ' ἰδίᾳ τὸ πέμπτον τοῦτο ἔτος ἀξιολογώτερον φαίνεται τῶν λοιπῶν. Στατιστικὴ, καὶ χρονολογία ἀκριβῆς, φυσιολογικὰ τινα ἀνάμικτα, τὸ τερπνὸν τῷ ὠφελίμῳ συνεννοῦντα, ἠθικογραφία ἀγνώτων ἐθίμων, γνωμικὰ, ἐνοῖς ἢ κομψότης τῆς φράσεως ἀνθαμιλλᾶται πρὸς τὸ βάθος τῶν ἐνοειῶν, παραγγέλματα οικονομίας ἀπλῆς διὰ τὰς οἰκογενείας, διηγήματα ποιητικώτατα, ἀνέκδοτα ὑπὲρ τοῦ ὠραίου φύλου, ποιήσεις, ἀστεία, ὕλως Ἀττικῆς εὐτραπελίας ἀπόζωντα, ἰδοὺ ἡ ὕλη τοῦ ἡμερολογίου τοῦτο. Πᾶσα δὲ αὕτη ἡ ὕλη, ἣν ἠνθολόγησε δίκην φιλοκάλου μελίσεως ὁ Κ. Γ. Βαφειάδης ἐκ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων, ἰδίᾳ δ' ἐκ τοῦ πλουσίου καὶ εὐδάδου ταμείου τῆς διανοίας αὐτοῦ, φέρει τὸν τύπον τοῦ εὐχάριτος ἐκείνου καὶ ἀνθρώπου καλάμου, ὃν πολλὰκις ἤδη ἔσχον ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμῆσωσιν οἱ ἀναγνώσται τῆς «Νέας Ἐπταλόφου».

Ἡ δειγματὴς κομψότητος τῆς γλώσσης καὶ τῆς φαντασίας ὑποδεικνύομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστῃς μας ὠραϊὸν τι ἀνέκδοτον *Περὶ Φιλίας*, καὶ ποιησίν τινα, ἐπιγραφομένην *Τὸ Ὄργανον*, ἐν ἧ ἡ Μῦσσα τῶν Ἑσπερικῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Γάλλου Μιλβοῦ ἐμπνέει ἀληθῶς τὴν νεάνιδα Μαρίαν, καὶ ἀποσπᾷ θαλερὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ εὐαισθητοῦ ἀναγνώστου.

Ἄλλ' ὁμιλοῦντες περὶ Ποιήσεως, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐκφράσωμεν τὸν θαυμασμόν ἡμῶν δι' ἐτέρων ποιῆσιν τῆς θελγεσιμύθου ἀπλόου τῶν δρχθῶν τῆς Ἰωνίας καὶ τοῦ ὠδικοτάτου κύκλου τοῦ θανάτου τοῦ Βερανζέρου, τοῦ Κ. Καρασούτσα, οὗ πολλὰκις μέχρι τοῦδε τὴν γόνιμον καὶ εὐχαριν φαντασίαν τὸ Ἑλληνικὸν ἐθαύμασε δημόσιον, ἐπιγραφομένην *Ὁ Θεὸς καὶ ὁ θάνατος*, ἐν ἧ ἔνθους ὁ ποιητὴς, ἅμα μὲν τὸ ἀμετάτρεπτον τῶν θείων βουλῶν ὡς πρὸς τοὺς ὄρους τῆς ζωῆς διαζωγραφεῖ, ἅμα δὲ καὶ τὴν πρόνοιαν ἐκείνην, τὴν καὶ περὶ τοῦ σκόληκος φροντίζουσαν, θαυμαστικῶς ἀπεικοιζεῖ.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΣΟΦΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ.

Τρεῖς ποτὲ σοφοὶ Γερμανοὶ· ὁ μὲν ἀστρονόμος, ὁ δὲ ἱατρὸς, ὁ δὲ ὠρολογιοποιὸς, ἐκίνησαν ὁμαθυμαδὸν ἀπὸ τὰ ἰδιά των διὰ τὴν Ἑλλάδα, τύχην θηρεύοντες μᾶλλον, ἢ τὰ ἀρχαῖα τῆς κλασικῆς χώρας ἀναζητοῦντες. Παράσαντες δὲ ἐντὸς τῶν συνόρων τοῦ ποθομένου τόπου, κατέλυσαν τὸ ἐσπέρας παρά τιμι μωλωρῶ, ὅστις ὑπεδέχθη αὐτοὺς μεθ' ὅλης τῆς φιλοφροσύνης καὶ ἀφελείας. Ἐν τῷ δειπνῷ ὁ ἀγαθὸς ξενοδόχος εἰς τούτους μὲν παρέθεσαν ἄρτον καὶ ὄρνιθα, ὡς καὶ τυρὸν καὶ οἶνον καὶ ὀπώρας, ὁ ἴδιος δὲ εἰδείπνησεν ἄφρονον τὴν συνήθη μαμαλίγκαν, ἀπέψημα ἀλεύρου ἀραβοσίτου. Ἄφου δὲ ἀπεδείπνησαν καὶ ἀπεκάπνισαν τὰ τσιγάρα των, οἱ μὲν ξένοι διενοοῦντο νὰ κοιμηθῶ-

σιν εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὃ δὲ ξενοδόχος τοῖς συνεδούλευσε ἢ ἀναπαυθῶσι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ κτήνη των ἐντὸς τῆς καλύβης, διότι μέλλει, εἶπε, νὰ γείνη τὴν νύκτα θύελλα. Γελᾷ ὁ ἀστρονόμος ἀκούων ταῦτα, ὃ δὲ ἱατρὸς ἀποκρίνεται γνώμην εἰς τοὺς συνοδοιπόρους του, ὅτι ὁ μυλωθρὸς, ὑπὸ τῆς ποιότητος καὶ τῆς ποσότητος τῆς τροφῆς, τὴν ὁποῖαν κατεβρόχθισεν, ἀφύκτως ἀποθνήσκει ταύτην τὴν νύκτα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπεκοιμήθησαν ἅπαντες. Ἐξυπνήσας ὁ ὠρολογοποιὸς, ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ ποῖα ὥρα τῆς νυκτὸς εἶναι· ἀλλὰ φῶς δὲν ὑπάρχει, καὶ πῶς νὰ ἀνάψῃ ἀπορεῖ· ἀκούσας ὁ μυλωθρὸς καὶ ἐνοήσας τὴν ἀπορίαν του, τῷ βεβαιοῖ, ὅτι εἶναι ἡμίσεια ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἀνάψας φῶς, τῷ λέγει νὰ παρατηρήτῃ τῶρα καὶ τὸ ὠρολόγιόν του· βλέπει, καὶ ἦτο τῷ ἄντι ἡμίσεια ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὅπως τῷ εἶχεν εἶπει ὁ μυλωθρὸς. Μετ' ὀλίγον ὁ οὐρανὸς ἐκαλύφθη ὑπὸ μαύρων καὶ πυκνῶν νεφῶν, ἐλαμψαν ἐρισμάραγοι ἀστραπαὶ, ἐβρόντησαν βαρῦδρομοὶ βρονταὶ, ἐπέτικλυν σμερδαλέοι κεραυνοὶ, καὶ κατέπεσε χάλαζα μετὰ βραχέαις βροχῆς καὶ σφοδροῦ ἀνέμου, ὥστε τρομαζάντες οἱ σοφοί, ἐξάρωσαν ὅπου εὐρίσκοντο.

Μετὰ μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν τὰ πάντα ἐκόπασαν, τὸ πᾶν καθούσκασε, καὶ τὸ πρῶτ' οὐρανὸς ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ γαλήνιος ὄρησεν ὁ καιρὸς· ὁ μυλωθρὸς, πρωϊκίτερον ἐξεγερεῖς καὶ τὸ πρόγευμα ἐτοιμάσας, ἀφύπνησε τοὺς ξένους του καὶ τοὺς ἐκάλεσεν εἰς αὐτό. Ἐνῶ δὲ οὗτοι ἐλάμβανον τὸ ἀγαπητὸν αὐτοῖς πρόγευμα, πρῶτος ὁ ἀστρονόμος ἠρώτησε τὸν μυλωθρὸν: Πόθεν πρόβλεψε τὴν θύελλαν; δεύτερος, ὁ ἱατρὸς, πῶς ἐκ τοῦ στομάχου δὲν ἐπαθε, καὶ τρίτος, ὁ ὠρολογοποιὸς, ἐκ τίνος σημείου ἐξηκρίβωσε τόσον ἐπιτυχῶς τὴν ὥραν· ὁ ἀρελῆς ξενοδόχος ἀπεκρίθη πρὸς μὲν τὸν ἀστρονόμον, ὅτι εἶδεν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ; χόιρους του γυθίζοντας ἀσυνήθως, τρέχοντας μανικῶς εἰς ζήτησιν ξηρῶν χόρτων καὶ φυλλωμάτων καὶ καταδυομένους εἰς αὐτὰ καὶ τρυπόνοντας εἰς ὄπας καὶ κρύπτας, πρὸς δὲ τὸν ἱατρὸν, ὅτι μετὰ τὸ δεῖπνον ἐπιεν ἐν ὄλῳ κουμάρι ὑδατος μεμιγμένον μετὰ βράκῃς, πρὸς δὲ τὸν ὠρολογοποιὸν, ὅτι πρὸ ἡμισείας ὥρας, ἀφ' οὗ τὸν ἐνωίωσεν, εἶχεν ἀκούσει τὸν ὄγκαντιμὸν τοῦ ὄνου του.

Λαβόντες ταύτας τὰς ἀποκρίσεις καὶ τὰς πληροφορίας οἱ σοφοὶ μας, καὶ σχηματίζαντες ἰδέαν, ὅτι τὴν σοφίαν των εἰς τὸν τόπον τοῦτον προβλέπουσι μὲν καὶ προγνώσκουσιν οἱ χῆροι καὶ ὄνοι, προλέγουσι δὲ οἱ ἀμαθέστατοι ἄνθρωποι, ποιμένες καὶ μυλωθροὶ, αὐτόθεν εἰς τὰ ὀπίσω ἐπέστρεψαν, ἀνωφελῆς καὶ περιττὸν νομίζαντες περαιτέρω νὰ προχωρήσωσιν.

Οὕτως ἄρα ἐν τισιν ἀπαιδεύτοις καὶ ἀφωτιστοῖς τόποις ἢ πολυχρόνις καὶ ἀκριβῆς εἰς τινα σημεία παρατήρησις καὶ ἡ διαδοχικὴ πείρα ἀν-

τικαθιστᾷ καὶ ἀναπληροῦ εὐκολον καὶ ἀμέριμον τὴν ἐν ἄλλοις πολύμοχθον καὶ δυσθήρατον γνῶσιν καὶ σοφίαν, καὶ δι' ἀφελῶν τρόπων καὶ ἀπλουστάτων μέσων πολλὰ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀναγκῶν οἰκονομοῦνται καὶ θεραπεύονται, καθὼς ἴσως καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσεβεία, δι' ἐπίσης ἀπλῶν παραδόσεων καὶ ἐθίμων, παρ' ὁμοίοις ἀνθρώποις ἀδιστακτικῶς πιστεύεται καὶ ἀνυποκρίτως καὶ ἀφελῶς διατηρεῖται.

ΙΩΑΝ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ.

Η ΑΝΤΙΠΑΘΗΣ ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΕΡΙΠΑΘΗΣ ΕΡΩΜΕΝΗ.

Ὁ Ἐδουάρδος ἦν παράδοξός τις νεανίας· δὲν ἠγάπα οὐδὲ τοὺς κύβους, οὐδὲ τὸν οἶνον, οὐδ' αὐτὸ τὸ ὠραῖον φύλον, καὶ ἐν τούτοις ἀνετράφη, ὡς ὅλοι οἱ νεανίαι, μετὰ τῆς συναναστροφῆς τῶν κομψευομένων τοῦ Σταυροδρομίου, μετέβη εἰς Ἀθήνας, εἰς Παρισίους, εἶδεν, ἐγέννησεν, ἐσπούδασεν, ἄλλοις πολὺτλας Ὀδύσσεὺς ἐγένετο· ἀλλ' ὡς γνωρίζετε, ἡ φύσις εἶναι ἀδιόρθωτος. Αἱ φυλικά διαθέσεις τοῦ Ἐδουάρδου ἐπιχυζήθησαν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν μυθιστορημάτων, ἀφ' ὧν ἠρύσατο αἰσθημάτων τοσοῦτον ἐναντία εἰς τὴν ἠθικὴν τῆς ἡμέρας, καὶ τοσοῦτοι ὀλίγον ὑπέκρυπτε ταῦτα, ὥστε οἱ ἐπιστηθιωτέρου τῶν φίλων του ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς ἰδιότροπον καὶ ξενότροπον, ἕνα μὴ εἴπωμεν τρελλόν.

«Κρίμα, ἔλεγον πολλὰκις, ὁ νέος οὗτος εἶναι πνευματώδης, εὐειδέης· ἀλλ' οὐδέποτε θὰ ἦναι καλὸς εἰς τίποτε.» Καὶ τῷ ἄντι δὲν ἐσκέπτετο τίποτε, ἐκτὸς τῆς εὐτυχίας του· καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν του, ἐν μόνον μέσον ὑπῆρχε πρὸς τοῦτο, νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ ἀγαπᾶται ἀλλὰ νὰ ἀγαπᾶται μυθιστορικῶς. Τὸ ἐκ φιλοδοξίας καὶ ἐκ συμφωνίας συνοικέσιον τῷ ἐφάνετο ἀφῆρητος δεῖλιξ, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἦν μᾶλλον ἰδιότροπος τοῦ Αἰμιλίου τοῦ πολιτοῦ τῆς Γενεύης. Ὁ θεὸς τοῦ Ἐδουάρδου Κ. Μάρκος, ὅστις ἦτο πολίτης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐστέναιε διὰ τὰς ἐλλείψεις τοῦ κληρονόμου του καὶ ἤθελε νὰ τὸν νυμφεύσῃ μετὰ τῆς Κ. Καλλιβέρδης, νεάνιδος πλουσιωτάτης καὶ ἐκ διακεκριμένης οἰκογενείας· ἀλλὰ μάταια ἀπέβησαν αἱ προσπάθειαι τοῦ θεοῦ, ἢ ἀποστρεφῆ τοῦ Ἐδουάρδου ἦν ἀνυπέβλητος.

«Μὴ λαμβάνητε, παρακαλῶ, ἀγαπητέ μοι θεε, ἔλεγε, περιττὰς φροντίδας, καὶ ἀφετέ μοι τὴν τῆς ἰδίας μου ἀποκαταστάσεως. Δὲν τὴν θέλω τὴν ὠραίαν σας νεάνιδα, καὶ σὰς κηρύττω μάλιστα ὅτι εἶναι ἡ τελευταία γυνὴ, εἰς ἣν θὰ δώσω τὴν χεῖρά μου.

— Ἀλλὰ δὲν τὴν εἶδες.

— Οὔτε θέλω νὰ τὴν ἴδω. Πῶς, διότι τάχα μὲ εἶδε, δὲν γνωρίζω εἰς ποῖον δημόσιον μέρος, ἢ

γυνή αὐτὴ ἀποφασίζει, ἀπευθύνεται εἰς ὑμᾶς καὶ μὲ ζῆτει εἰς γάμον, ὡς νὰ ἐξήτει ἐν κομμᾶτιον τὸ σῶμα.

— Ἄλλ' ἐν ἐγνώριζες πόσον εἶναι ὠραία, πόσον εἶναι ἐρασμιά!

— Καὶ διατί δὲν τὴν νυμφεύσατε σεις; Ἐγὼ συγκατανεύω.

— Ἄλλ' ἐκεῖνη δὲν συγκατανεύει· δυστυχῶς, προτιμᾷ τὰ εἰκοσιπέντε σου ἔτη, ἀπὸ τὰ πενήντά μου· ἄνευ τούτου, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτον ἤδη τελεσμένον, καὶ θὰ εἶχον τὴν διπλὴν εὐχαρίστησιν νὰ σὲ τιμωρήσω καὶ νὰ κάμω τὴν εὐτυχίαν μου.

— Καὶ τὴν τῶν φίλων σας;

— Ἐδουάρδε, Ἐδουάρδε, σεβάσθητι τὴν Κ. Καλλιφρόνην, ἢ, μὰ τὸν Θεόν, μαλώνομεν.

— Καλὰ, θεὲ μου· σέβας, ὅταν καὶ ἐν θέλητε, ἀλλ' ὄχι καὶ γάμον.»

Ὁ καλὸς μας Μάρκος ὠρῆζετο, ἔδακνε τὰ χεῖλη, ὠρῆετο, ἐμαίνετο, ἐψιθύριζε μεταξὺ τῶν ὀδόντων τὰς λέξεις· πείρα, ἐξουσία, ἀποκλήρωσις, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυε νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἀνεψιοῦ. Ἡ ἄρνησις τοῦ Ἐδουάρδου δὲν προήρχετο μόνον ἐκ τοῦ ῥωμαντικοῦ συστήματος, ὅπερ εἰς ἐαυτὸν διέγραψεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἠράτο, ἢ, ἐνόμιζεν ὅτι ἠράτο, τὸ ὅποιον εἶναι σχεδὸν τὸ ἴδιον· εἶχεν ἀπαντήσει εἰς τὸν χορὸν τοῦ θεάτρου προσωποδοφῶρον τινὰ κυρίαν, ἣς τὸ πνεῦμα τῷ ἐφάνη τοσοῦτον λεπτὸν, τοσοῦτον ἀντικείμενον εἰς τοὺς κοινούς τύπους, εἰς τὰς ἀσημάντους διαλέξεις, αἵ τινες συνήθως ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας ἐσορτὰς, ὥστε ἐνόμισε μεγίστην τοῦ εὐδαιμονίαν, τὸ ὅτι ἐπέτυχε συνέντευξιν διὰ τὸν προσεχῆ χορὸν. Ἡ ἀγνωστος μετέβη εἰς τοῦτον, χωρὶς οὐδὲ κἄν νὰ κάμῃ τὴν παρουσίαν τῆς ἐπιθυμητῆν, φέρουσα πάντοτε τὴν προσωπίδα τῆς, ἀλλὰ πάντοτε ἐρασμιά, πνευματώδης, ἐνδιαφέρουσα· αἱ συνδιαλέξεις ἀνευώθησαν, ἐν ὅσῳ διήρκεσεν ἡ ἀπόκρισις, καὶ, εἰ καὶ ἡ κυρία ἐπέμεινε σταθερῶς διατηροῦσα τὴν προσωπίδα τῆς (τὸ ὅποιον θεωρεῖται ὑπὸ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα δεινῶν ὡς κακὸν σημεῖον), κομψότατός τις ποὺς καὶ χεῖρ ὠραιοτάτη εὐνεκτικῶς προσωοῖζοντο περὶ τῶν ὑπολειπομένων. Ὁ Ἐδουάρδος, ὅστις ἦν νέος μεγίστης φαντασίας, κατελιημμένος ὑπὸ τῶν φαινομένων, εὐκόλως κατέστη ἐραστής τῶν κρυπτομένων. Ἐν μέσῳ λοιπὸν τῆς μέθης αὐτοῦ, ὁ θεὸς τοῦ ἤλθε νὰ τῷ προτεινῇ τὸν μετὰ τῆς Κ. Καλλιφρόνης γάμον, καὶ ἔλαβε τὴν ἄρνησιν, ἣς εὐκόλως διέκρινε τὴν ἀληθῆ αἰτίαν· τέλος, ἡ ἐποχὴ τῶν συνεντεύξεων ἤγιγεν εἰς τὸ τέλος τῆς, χωρὶς ὁ Ἐδουάρδος νὰ δυνηθῆ νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα ἢ τὴν κατοικίαν τῆς προσφιλοῦς τοῦ ἀγνώστου· μόνη δ' ἐλπὶς τῷ ὑπελείπετο ὁ τελευταῖος χορὸς. Μετέβη λοιπὸν εἰς τοῦτον ἀκριβῶς τὰ μετάνυκτα, ἔχον ἀπόφασιν τὰ πάντα νὰ ἐπιχειρήσῃ, δεήσεις, δάκρυα, καὶ αὐτὴν τὴν κατασκοπεῖαν, ἀλλ' ἡ ἀγνωστος δὲν ἐφάνη ποσῶς. Ὁ Ἐδουάρδος, λύπης ὑπέρπλευς καὶ ἀργῆς,

ἐξέρχεται τελευταῖος ἐκ τοῦ χοροῦ καὶ μεταβαίνει οἰκᾶδε, μόλις δ' εἰσέρχεται, καὶ δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ θεοῦ του. Νέα πρότασις ἐκ μέρους τῆς νεάνιδος, νὰ ἀρνησῆς ἐκ μέρους τοῦ Ἐδουάρδου. «Πόσον ἡ τύχη μου εἶναι παράδοξος, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν γυνή, ἣτις ποτὲ δὲν μοὶ ὠμίλησεν, ἐπιμένει θέλουσα νὰ μὲ νυμφευθῇ, καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ γυναῖκα, ἣν οὐδέποτε εἶδον. Νομίζει κανεὶς ὅτι συνουήθησαν διὰ νὰ μὲ σκάσουν ἢ μὲν διὰ τῆς σιωπῆς τῆς, ἢ δὲ διὰ τῆς ἐπιμονῆς τῆς.» Εἶτε ἄρθως, εἶτε λελανθασμένως ὠμίλησεν, αἱ δύο κυρίαι ἐξηκολούθησαν τηροῦσαι τὴν αὐτὴν διαγωγὴν· καὶ ὁ πτωχὸς Ἐδουάρδος, ἀφοῦ περιέμεινε ματαίως εἰδήσεις παρὰ τῆς ἀγνώστου τοῦ ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας ὀλοκλήρου, ἀπερῆσσε ν' ἀπελευθερωθῆ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν καταδιώξεων τοῦ θεοῦ του, ἀπομακρυνόμενος τῆς πρωτεύουσας· διεκοίνωσε τὸν σκοπὸν τοῦ εἰς τινα τῶν φίλων του, ὅστις τῷ προερχομένης μίαν οἰκίαν δύο λεύκας μακρὰν τῆς πόλεως· ἐκεῖ κατέφυγεν ὁ Ἐδουάρδος, ἄνευ ἄλλης συντροφίας εἰ μὴ τῆς τοῦ ὑπρέτου του.

Ἡμέραν τινὰ, καθ' ἣν περιεπάτει εἰς τὸ πλησίον δάσος, διακρίνει δύο χωρικοὺς καθημένας ὑπὸ δένδρον· ἡ καθαρὴ καὶ ἡ κομψότης τοῦ χωρικοῦ αὐτῶν ἱματισμοῦ ἐπληξεν ἐκ πρώτης ἀρετηρίας τὰ βλέμματά του· ἡ μὲν ἐκράτει βιβλίον, ἡ δὲ ἐφάνετο ἀναγινώσκουσα μετ' ἐνδιαφέροντος· ἡ δὲ, στήριζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων, καὶ τὸ πρόσωπον κακμῆμον ἐπὶ τῶν χειρῶν, ἤκουε μετὰ προσοχῆς· ἡ δὲ λευκότης τῶν χειρῶν τῆς ἀνεμίμνησκεν εἰς τὸν Ἐδουάρδον τὰς τῆς ἀγνώστου. «Οὐρανὲ, ἔλεγε, τί ἄρα γε θὰ ἦτον ἐν τῷ πρόσωπον ἀνταπακίνοτο εἰς τὰς χεῖρας;» Ἡ ἐπιφώνησις αὕτη διέκοψε τὴν ἀνάγνωσιν. «Ἀδελφὴ μου Φλωροῦ. Σήκου, ἐρχονται ἄνθρωποι...»

Ἡ Φλωροῦ ἐγείρεται μετὰ συγχύσεως, καὶ ἀποκαλύπτει θέλητρα ἀρετῆ καὶ ἐπαφροδίτη, ἐν τῇν ἰδέαν μόνον τὸ γλύφοντο τοῦ Φειδίτου δύνανται νὰ δώσῃ. Ὅποις ἀνακάλυψις διὰ φαντασίαν ῥωμαντικὴν. Τοσαύτη καλλονὴ καὶ ἐντὸς ἐνὸς δάσους! πῶς ν' ἀντισταθῇ; Ὁ Ἐδουάρδος οὐδ' ἐπέκρη κἄν τὸ τοιοῦτον· ἀλλὰ δελεαζόμενος ἀπὸ συμβάντος, τοσοῦτον πρὸς τὸν χαρακτήρα του συμβιβασόμενος, ὑπέκει εὐχερῶς εἰς τὴν πρᾶξουσαν αὐτὸν κλίσιν. «Ὅποιαί καὶ ἐν ἤτῃς, εἶπεν εἰς τὰς δύο χωρικοὺς, ἡ πρᾶξις μου μὴ πᾶς ταράττῃ· δὲν ἐρχομαὶ νὰ διαταράξω οὐδὲ τὴν ἐρημίαν σας, οὐδὲ τὰς ἀθῶνας σας ἡδονάς· ἀλλὰ παρακαλῶ δότε μοὶ τὴν ἀδειάν σας νὰ τὰς συμμερισθῶ, καὶ ἔστε βέβαιαι, ὅτι δὲν θὰ κατακρασθῶ τῆς ἐμπιστοσύνης σας.» Ὁ λόγος οὗτος δὲν ἦτο λαμπρὸς, ἀλλ' ἀπαγγέλλη δι' ὕψους τοσοῦτον δειλοῦ, ὥστε ἐπήνεγκεν ἀποτέλεσμα· διότι ἐν τῷ ἔρωτι ἡ θειλία εἶναι πάντοτε πειστικὴ. Ἡ Φλωροῦ καὶ ἡ σύντροφός τῆς, ἐνθαρρυνθεῖσαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, συγκατανεύουσι νὰ λάβωσι τὰς προτεράς αὐτῶν ἐπὶ τῆς γλῶσσης θέσεις, καὶ ὁ εὐτε-

χης Ἐδουάρδος· τυγχάνει τῆς ἀδείας τοῦ νὰ καθεσθῆ παρ' αὐταῖς· θέλει νὰ τὰς ἀναγκάσῃ ὅπως ἐξακολουθήσωσι τὴν ἀνάγνωσιν των, ἀλλ' ἡ Σοφὴ, οὕτως ὠνομάζετο ἡ δευτέρα τῶν χωρικῶν, προτιμᾷ τὴν συνιδίωξιν. Ὁ Ἐδουάρδος μανθάνει παρ' αὐτῆς ὅτι εἶναι χήρα ἀγορνόμου τινὸς γείτονος τῆς οἰκίας τοῦ φίλου του, ὅτι δικιμενεὶ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς Φλωροῦς, ὅτι ἡ πτωχὴ Φλωροῦ, εἰ καὶ δεκαεπταετής, περίπου δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ εὕρῃ σύζυγον, ὅστις νὰ τῇ ἀρμόξῃ, ὅτι τῇ ἀληθείᾳ ἡ Φλωροῦ εἶναι ὀλίγον δύσκολος, ἀν' ἐπιθυμῆ μνηστῆρα τοιοῦτον, ὅποιος εὐρίσκειται εἰς τὰς ἱστορίας· ἀλλὰ... ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν.

«Θὰ τὸν ἔχη, Φλωροῦ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἐδουάρδος, ἀν' ἡ καρδίᾳ σου δύναται ν' ἀνταποκριθῆ μετὰ τῆς ἰδικῆς μου.» Ἡ Σοφὴ ἔμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐμίλιαν πολλήν, ἔχουσαν τὸ ἐνδιαφέρον, διότι προῦκαιτο περὶ τῆς Φλωροῦς, ὅτε ἡ νύξ ἐπῆλθεν ἀγγέλλουσα αὐτῇ ὅτι ὤφειλε ν' ἀποσυρθῆ· ἀλλ' ὑπεσχέθη νὰ εὐρεθῆ μετὰ τῆς ἐξαδέλφης τῆς εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τὴν ἐπαύριον τὸ ἑσπέραν. Ὁ Ἐδουάρδος, ἐπιστρέψας οἴκαδε, καταλαμβάνεται ὑπ' ὄλον τῶν ἰδεῶν, ἀπὸ τοιοῦτον γεγονὸς ἠδύνατο νὰ γεννήσῃ εἰς τὸ βρωμαντικὸν αὐτοῦ πνεῦμα· ἐπιφορτίζει τὸν ὑπηρετὴν του νὰ μεταβῆ ἀπὸ πρῶτας εἰς τὸν οἶκον τῶν δύο ἐξαδέλφων ὅπως ἐρωτήσῃ περὶ τῆς ὑγείας των καὶ μάθῃ τὰ τοῦ ζῆν αὐτῶν, ἰδίως δὲ ὅπως ἀνακαλύψῃ ἀν' ἡ Φλωροῦ ἔχη μουσικὴν τινα κλίσιν. Ὁ ἐπιδέξιος ὑπηρετῆς ἐκπληροῖ τὴν ἀποστολήν του κατὰ τὰς εὐχὰς τοῦ κυρίου του, καὶ ἐπανέρχεται μετ' ἐκθέσεως εὐχρηστοτάτης. Τέλος ἡ ἑσπέρα φθάνει, καὶ αἱ δύο χωρικαὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ὁ ὑπηρετῆς δίδει τὴν βραχίονα εἰς τὴν Σοφὴν, ὁ δ' Ἐδουάρδος ἐπωφελοῦμενος τοῦ παραδείγματος δίδει τὸν ἰδικόν του εἰς τὴν Φλωροῦ· ὁ περίπατος εἶναι μακρὸς, ἀλλ' ὄχι καὶ κοπιαστικός· ὁ Ἐδουάρδος ὁμιλεῖ περὶ ἔρωτος καὶ ἀκούεται. Τὴν ἐπαύριον ἡ αὐτὴ συνομιλία ἐπαναλαμβάνεται, καὶ εἰ καὶ ἐπαναλαμβανομένη, καθίσταται ἐτι μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα· ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὁ ἔρωτος κάμνει γιγαντιαίως προόδους, καὶ τέλος ἡ Φλωροῦ προφέρει τὴν ὁμολογίαν, ἥτις ἐπιφέρει τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἔραστοῦ αὐτῆς· ὁ δ' Ἐδουάρδος, τὴν μευστικὴν ταῦτην ἀκούσας ὁμολογίαν, ἀπορασιζει ἄνευ δισταγμοῦ νὰ περιφρονῆσῃ πάσας τὰς προλήψεις τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ πλοῦτου, καὶ ν' ἀκολουθήσῃ πιστῶς πάντα τὰ αἰσθητά τῆς καρδίας του. Πετᾷ εἰς τὸν οἶκον του ὅπως δώσῃ εἰς τὸν ὑπηρετὴν του τὴν διαταγὴν τοῦ νὰ κάμῃ τὰς προπαρασκευὰς ἀγροτικῆς τινος ἑσπῆς, ἐν ἣ ἔμελλον νὰ προεδρεύωσιν ὁ ὑμῆναιος καὶ ὁ ἔρωτος, ὅτε ὁ κρότος ἀμάξης ἀκούεται εἰς τὴν αὐλήν· εἶναι φεῦ! ὁ θεὸς του.

— Σ' εὗρον τέλος, εἶπεν ὁ καλὸς μας Μάρκος, περὶ ἐπὶ θρονίῳ. Καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ ἄνθρω-

ποι ἀφίουν τοὺς συγγενεῖς των, τοὺς φίλους των, τὰς φίλας των, διὰ νὰ ἐνταρξισθοῦν εἰς ἕν δάσος· τὰ ἔμαθχ δὰ, ἔμαθχ τοῦ; ἔρωτάς σου εἰς τὸν χορὸν τοῦ θεάτρου.

— Πῶς, θεῖ μου, γνωρίζετε...

— Τὰ γνωρίζω ὅλα, ἀλλ' ἂς ἦναι, σὲ συγχωρῶ. Μάθε ὅτι ἡ χαριτόβρυτος ἄγνωστος, ἣς ἐράσας, εἶναι ἡ Κ. Καλλιβρόδη.

— Οὐρανέ! εἶναι δυνατόν;

— Δυνατώτατον, καὶ διὰ νὰ σὲ πείσω, θὰ τὸ μάθης ἐκ τοῦ ἰδίου τῆς στόματος, διότι τὴν ἔφερα μετ' ἐμαυτοῦ.

— Πῶς! εἶναι ἐδῶ; Ὁχι, ποτὲ, ποτὲ δὲν δύναμαι νὰ τὴν ἴδω. Μάθετε, θεῖ μου, ὅλην τὴν δυστυχίαν μου, ἐὰν ἦναι δυστυχία ν' ἀγαπᾷ τις καὶ ν' ἀγαπᾷται· συνέδεσθ νέον δεσμὸν, ἀπηρνήθη τὰ πλοῦτη, τὰ θέλητρα, τὸ πνεῦμα, καὶ νυμφεύομαι τὴν ἀγνότητα, τὴν ἀφείλιαν, τὴν καλλονήν· διὰ τοῦτο σὰς παρακαλῶ, θεῖ μου, μὴ θελήσῃτε ὅπως πάθῃ ἡ Κ. Καλλιβρόδη ταπεινώσιν, ἣς τοσοῦτον ὀλίγον εἶναι ἀξία.

— Ἄνωφελεῖς παρακλήσεις! Ὁὰ τὴν ἴδης, Ὁὰ τῇ ὁμιλήσῃς, θὰ τῇ τὸ εἶπῃς σὺ ὁ ἴδιος, ἐὰν ἔχης αὐτὸ τὸ θάρρος... Ἄλλ' ἔρχεται.»

Καὶ λέγοντος ταῦτα, ἡ πύλη ἀνοίγεται, ἡ Κ. Καλλιβρόδη εἰσέρχεται, καὶ φαντάσθητε τὴν ἐκπληξιν τοῦ Ἐδουάρδου, ὅταν ἀναγνωρίζῃ ἐν αὐτῇ τὴν ἐπαφροδίτον χωρικήν του. Χαρᾶς καὶ ἔρωτος μεστὸς πίπτει πρὸ τῶν ποδῶν τῆς, καὶ

«Πῶς! ἀνακράζει, εἰσθε ὑμεῖς, ὑμεῖς, κυρία! ὑμεῖς, ἡ ἔρασμαί μου ἄγνωστος, ὑμεῖς ἡ φιλοτάτη μοι Φλωροῦ. Ἀλλὰ τί ὄνομα λοιπὸν πρέπει τέλος πάντων νὰ σὰς δώσω;

— Τὸ ἰδικόν σας,» τῷ εἶπεν ἀνεγείρουσα αὐτόν.

(Ἀπομιμηθὲν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Γ Ν Ω Μ Ι Κ Α.

Ἡ καρδίᾳ τῆς ἐρώτοτρόπου γυναικὸς ὁμοιάζει ῥόδιον, ἐξ οὗ ἕκαστος ἔραστής κόπτει ἐν φύλλον, ἕως ὅτου τῷ μένωσιν αἱ ἄκανθαί.

Ἡ φιλάρεσκος γυνὴ ὁμοιάζει τὴν σιάν ἡμῶν. Τρέχετε κατόπιν τῆς; σὰς φεύγει· τὴν φεύγετε; σὰς ἀκολουθεῖ.

Σπάθη τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ γλῶσσα αὐτῆς, καὶ τοιαύτη σπάθη, ὥστε ποτὲ δὲν σκωριάζει.

Γυνὴ ἀγαθὴ καὶ εὐπειθὴς καθιστᾷ τὸν πτωχότερον ἄνδρα ὅμοιον πρὸς βασιλέα.

Εἰς τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα τὸ ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς διδόμενον ὄζον φαίνεται γλυκὸν, ἐνῶ ἡ βλοσυρὸν ἦθος ἔχουσα γυνὴ οὐδὲ σάκχαρι δέχεται παρ' αὐτοῦ.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ
ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΟΣ Μ. Π.

—οο—

Τ' ὄραϊόν σου τὸ λευκῶμα ἐχθὲς ἐμπρός μου εἶδα,
Καὶ πόθος μὲ κατέλαβε, Μαρία, παρ' ἐλπίδα,
Εἰς τὰς λαμπρὰς σελίδας τοῦ ν' ἀφήσω δύο λέξεις.
Καὶ ἄνευ τῆς ἀδείας σου, τὴν ἄκραν τοῦ καλάμου
Ἐμβάψκ, ἰδοὺ ἔγραψκ, μεγάλη δέσποινά μου,
Κι αὐτὸ τὸ γράφειν σήμερον εἶναι κακίστη ἔξις.

Τί νὰ σοὶ εἶπω; . . ἡ ζωὴ ἀγῆ εἰς σέ'δεν εἶναι;
Δὲν σ' εἶν' ὁ κόσμος ἡδοναί, ἐλπίδες, χαρμῶσύναι,
Καὶ γέλωτες ἀπέραντοι καὶ ἄσματα ἡδέα;
Εἰπέ μοι, χρυσοὶ ὄνειροι τὴν νύκτα δὲν σὲ βλέπουν;
Γλυκεῖς, ὠραῖοι ἄγγελοι καθ' ὕπνον δὲν σοὶ δρέπουν
Ἰκ καὶ βόδα εὖσμα καὶ νάρκισσα ὠραῖα;

Εἰπέ μοι τὰ φιλήματα γονέων παμφιλτάτων,
Τῶν ἀδελφῶν τὸ γλυκερὸν τῶν τόσων θωπευμάτων,
Δὲν εἶναι σοὶ εὐτύχημα τὰ πάντα ὑπερβάλλον;
Πρὶν εἰς τὴν κλίνην ἀναβῆς, ἡ νεαρὰ ψυχὴ σου
Πρὸς τὸν Θεὸν δὲν αἶρεται τῆς παιδικῆς ζωῆς σου,
Πρὸς τὸν ὑπέρτατον Θεὸν μικρῶν τε καὶ μεγάλων;

Μικρά μου κόρη, ἐν χαρᾷ, μὲ ἄνθη τοῦ Μαΐου,
Ἰδοὺ ἡ προσφιλεὶς ὁδὸς τοῦ νεαροῦ σου βίου,
Μὲ τῆς ἀγῆς τὰ χρώματα, μὲ μαργαρίτας δρόσου.
Τὸν πόδα ταύτης τῆς ὁδοῦ ποτὲ σου μὴ ἐκβάλλῃς,
Ἐξαικολούθει νὰ γελᾷς, νὰ χεῖρησαι, νὰ ψάλλῃς,
Ὁ οὐρανὸς προσμειδᾷ ἀνέφελος ἐμπρός σου!

Ἐχε τοὺς λόγους κατὰ νοῦν τῶν φίλων σου γονέων,
Ἀγάπα τους παντοτεινὰ μὲ αἰσθημα ἀκμαῖον,
Μειδίξ πρὸς τοὺς ἀδελφούς, ὅταν σοὶ μειδιῶσι.
Μὴ λησμονῆς ὅτ' Ἕλληνίς καὶ εἶσαι καὶ καλεῖσαι,
Ὅτι μὲ θεῖον ὄνομα καὶ πάναγγον κοσμεῖσαι,
Κ' ἔσο κελὴ κ' εὐσπλαγγνικὴ πρὸς ὄσους δὲν γελῶσι!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι. ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΟΥ.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟ.

(Κατὰ τὴν πρόωγην τοῦ ἔτους).

Εἰς τὸν προθάλαμόν σας περίλυπο ἐμβρίνω,
μὲ μάτι δακρυσμένο, μὲ πρόσωπο ὠχρὸ,
γιατὶ νὰ σᾶς χερῖσω δὲν ἔχω τὸ καυμένο
οὐδ' ἓνα λουλουδάκι μυρσίνης, δροσερῶ.

Μόνο νὰ ζῶ ἡ μοῖρα μοῦ ἔγραψε, καὶ μόνο
εἰς τῆς ζωῆς τὸ δρόμο θλιμμένο περπατῶ.
Πλὴν σήμερον ἐμπρός σας τὰ χεῖριά μου σταυρώνω,
καὶ ψάλλω τὸ ψωμάκι, ἀλλὰ δὲν τὸ ζητῶ . .

Τῆς Μοίρας ἀποπαίδι, ἄν φθινοπώρου φύλλο,
τὸ ἄσκοπὸ μου βῆμα ἔδω κ' ἐκεῖ πλανῶ.
Κανείς δὲν μ' ἀγαπάει, κανείς δὲν μ' ἔχει φίλο,
γιατὶ δὲν ἔχω μάννα καὶ εἶμαι ὄρφανό!

Δὲν ἔχω μάννα! Μῆσα ἔς αὐτὰ τὰ τρία λόγια
ἐρήμωσις καὶ πείνα καὶ κρύο κατοικεῖ.
Μοῦ ψάλλουν καὶ τὰ τρία φρικώδη μυρολόγια,
ἔς ἀγρία τονισμένη, φρενήρη μουσικῆ.

Ἀλλὰ παιδιὰ ἄν βλέπω ἐκεῖ ποῦ διακουεῖω,
νὰ λάμπουν ἔς τὸ μετάξι, χαρούμενα, εὐτυχῆ,
ἀρ' ὄλα τὰ καλὰ τους τὴν μάννα τους ζηλεύω . .
Ἄχ! πῶς θὰ σ' ἀγαποῦσα, μαννουλά μου φτωχῆ!

Δὲν πρόφθασ' ἡ καυμένη φιλή νὰ μοῦ χάριση,
οὔτε νὰ μὲ χαϊδέψῃ, οὔτε νὰ μ' εὐχηθῆ . . .
Ἄλλοίμονον εἰς ὅποιον ἔς τὸν κόσμον τοῦτον ζήσῃ,
ἀπ' τὴν καλὴν του μάννα χωρὶς νὰ φιληθῆ.

Προχθὲς ἔς ἓνα λειβάδι, παιδιὰ εὐτυχισμένα
ἓνα παιγνίδι ὄλα ἐπαίζανε κοινά.
— Μὲ παίζετε; τοὺς εἶπα, μὲ παίζετε κ' ἐμένα;
— Δὲν παίζομε, μοῦ εἶπαν, ἡμεῖς μὲ τ' ὄρφανό.

Ἄ, εἴθε ἄν λουλουδιὰ ἔς τῆς γῆς τὸ περιέδλι,
καθένας σας νὰ πέρνη δροσιὰ π' τὸν οὐρανό.
Εἴθε νὰ ἔχουν μάννα ἔς τὸν κόσμον τοῦτον ὄλοι,
κ' ἐγὼ νὰ ἦμαι μόνο γιὰ ὄλους ὄρφανό .

ΜΑΡΙΑ . . .

(Ἐκ τοῦ Χρόνου).

Αινίγματα.

Ἄνευ ἐμοῦ, ὦ φίλτατε, ἔσχηται, ὀνήσκει ὁ αὐλός,
καὶ τῶν ἀνθέων μετ' ἐμοῦ γίνεται ὁ καλὸς καυλός.
Ὁ δευλός σου ἄνευ ἐμοῦ, δόλος, φίλε, θά γίνη,
καὶ ἡ φωνὴ ἀπόλλυται ἄνευ ἐμοῦ ἂν μείνη.
Ἐάν δὲ τίς, καὶ ποῦ εἰμι ποθῆς νὰ μ' ἐρωτήσῃς,
τῆς ὑψηλοῦ εἴμ' ἀρχὴ μὲ περιέχ' ἡ φύσις.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Ἐάν μὲ λάθῃς, φίλε μου, τὰ βάρη θὰ σαλεύσῃ
ἀκέραιος δὲ ἂν γενῶ, ὦ, τότε κινδυνεύεις
νὰ ἐρεθῆς εἰς θόρυβον· κί ἂν μ' ἀναγχαμματίσῃς,
πάθος δριμύθ' ἔσ' ἐρωτῶνός καὶ μ' ἀναθεματίσῃς.

ΔΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΗΣ.

Λογογράφος.

Κατοικῶ ἐν Μαλεδίθαις, ἢ ἐν νείῃ Ὀλλανδίῃ
μὲ τὰ ἔξ' ἐμοῦ στοιχεῖα.
Ἄν τὰ πρῶτά μου τὰ δύο καὶ τὰ ἔσχατα διὰ μίξῃς,
μίασμα θὰ ἀπαντήσῃς.
Ἄν τὰ πρῶτά μου τὰ τρία καὶ τὰ δύο τελευταῖα,
θέλω εἰσθαί τότε γαῖα,
τερπνὴ μὲν κατὰ τὸ θέρος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν χειμῶνα.
Ἄν τὰ δύο πρῶτα μόνα
καὶ τὰ τρία τελευταῖα μίξῃς, τότε τῆ χειρὶ μου
θὰ σοὶ δώσω τὴν εὐχὴν μου.
Τὸ δὲ πρῶτον οὖν τῶ τρίτῳ καὶ δευτέρῳ μου στοιχείῳ
μετὰ τῶν ἔσχατων δύο
εἰμι πόλις τῆς Ἑλλάδος* παναρχαία καὶ ἀνδρεία.
Τὰ διὰ πρῶτά μου στοιχεῖα
μὲ τὸ τέταρτον καὶ ἕκτον, βασιλεὺς Σπαρτιατῶν
εἶν' ἐνδόξως τελευτών.
Τὸ δὲ τρίτον μου καὶ πέμπτον καὶ τὸ τέταρτον καὶ
πρῶτον
εἶναι δένδρον τῶν ἐρώτων.
Ἄν τὸ πρῶτον τελευταῖον καὶ τὸ τέταρτον πρὸ τούτου
θέσῃς· φίλε, σὲ φθονῶ.
τὴν παγὴν τότε θὰ εὐρῆς τοῦ ἀργυροχόρου πλοῦτου.
Ἦδη σ' ἀποχαριτῶ.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῷ
ΦΥΛΛΑΔΙῷ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τῶν τριῶν ὁμοῦ.

Θεοδωρίδῃ, φίλε, τοὺς στάχεις τῆς παιδείας
συλλέγων αἰσθηθέρους, βδελύττεσαι ἄ κ ρ ἰ δ α ς.
Περιπατῶν δ' ἐν Χάλκῃ φλοισβοῦσας παραλίας,
ἀρίσκειαι εὐχόλους νὰ γένησαι κ α ρ ἰ δ α ς.
Ἐυδαίμων σὺ, ὦ φίλε, εἴαν μὲ τὸ κ α λ ἄ θ ε
κ α λ ἄ τόσα ἀγρεύς, πλὴν πρόσχε τὰ λ ἄ θ η,
πρόσχε μὴ ἐκρεῦσον ἀπὸ αὐτοῦ τὰς τρήσεις,
καὶ γίνη τὸ καλάθ' ἰσθμίου Δαναίδων πίθος.
Μετὰ θεοῦ δὲ τότε μεγάλου θὰ βοήσῃς·
Καλὸν ἐν τῷ καλάθῳ οὐκ ἔστιν ἄλλ' ἢ μῦθος.

Τοῦ Λογογράφου.

Πλήθος, Πληθονίδῃ φίλε, ἐγενήσω αἰνιγμάτων.
Ἀλλὰ τίς ποτ' ἦν ἡ μα ἱ ἄ, ἦτις ἀπὸ τῶν ἐγκάτων
τοῦ νοῦς σου ταῦτα πάντα ἐξανήγαγον εἰς φῶς;
Μὴ καὶ σὺ, ἄ-θος Μ α ἱ ο υ ὀφρανεθὴς ἐρατεινῶς,
τέτεκας, ὦ Πληθονίδῃ, ὡς ποτε Παρθένος μ ἱ ἄ;
Δύσπλευστος μὲν ὡς ἡ Ἄ ν δ ρ ο ς, ἡ πετροῦδης καὶ
τραχεῖα,
ὡς ὁ Μ α ἱ α ν δ ρ ο ς δ' ὁ γρίφος εἶναι σκολιὸς ὁ σὲς,
εἶναι μ ἄ ν δ ρ α αἰνιγμάτων, ὦ, δὴν λύεται ποσῶς.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Τῶν τριῶν καὶ τοῦ Λογογράφου ὁμοῦ.

Λάβε, φίλε, μίαν λύραν,
κατωμένην εἰς τὴν Σύραν,
καὶ πρὸς τούτῳ (νὰ μοῦ ζήσῃς
τοῦτο νὰ μὴ λησμονήσῃς),
νιρὸν, φίλε, τοῦ Μ α ἱ ἄ ν δ ρ ο υ,
καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς Μ α ἱ ο υ,
τοῦ μνηῶς τοῦ θεοπαισίου,
πρῶμινσέ το εἰς τῆς Ἄ ν δ ρ ο υ
τὰς ἀκτὰς νὰ μελωδήσῃς,
καὶ ἐκεῖ θὰ μ' ἀπαντήσῃς.
Τότε μάλιστα θὰ ἴδῃς,
ὁ καλὸς Θεοδωρίδης,
ἔστις καὶ συββάπτει μ ὀ θ ο ο ς
μετὰ σοβαροῦ τοῦ ἦθους,
μὲ κ α λ ἄ θ ο ο ς εἰς τοὺς ὤμους
νὰ μῆς δίδῃ τὰς ἀ κ ρ ἰ δ α ς
γὰ κ α ρ ἰ δ α ς
ἐναντίον εἰς τοὺς νόμους.

ΔΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΗΣ.

Τοῦ Λογογράφου.

Ἐν ἑσπέρας, ὅτε αἴρα ἐπιπνέει τοῦ Μ α ἱ ο υ,
ποιμενὴς ὠνειροπλοῖαι εἰς τὰς ἕχλας τοῦ Μ α ἱ ἄ ν δ ρ ο υ
πρὸς τὸ πύλαγος δ' ἤρωσα τὰ ἱστία πλοισαρίου,
τοὺς ἀνέμους ἐπερώτα, ἂν προέρχεται ἐξ Ἄ ν δ ρ ο ο υ.
Τάχα τί ὠνειροπλοῖαι; . . . Δίφνης πρὸς τὴν μ ἄ ν δ ρ α ν
τρέχει
μὲ παλμὸν, ἐν πάλλαι μα ἱ ἄ, ὅταν μ ἱ α ν γένναν ἔχῃ
εἶχεν, εἴμοι, λησμονήσει
τὰ μικρὰ νὰ ἀπολύσῃ.

ΔΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΑΗΣ.

Αἰνιγματώδης τοῦ αὐτοῦ.

Ἐλικουίδης ὡς κέραι, ποταμὸς τῆς Μικρασίας,
ῥέει μεταξὺ Φρυγίας καὶ εὐδαίμωνος Λυδίας.
Μάντις τις ἐκ τῶν ἀρχαίων ἦν ὁ πρῶτος κάτοικός σου,
ὁ δ' ἰούσιος ὑπάρχει πάντοτε διάδοχος σου.
Πέρασιν μεγάλην ἔχεις εἰς τὸ φύλον τὸ ὠραῖον,
ἄστυον δὲ εἶσαι ζῶων καὶ ἡμέρων καὶ ἀγρῶων.
Ὅλα ταῦτα πῶς χωροῦσιν ἕκστασις καὶ ἀπορία
εἰς τὴν Μ α ἱ α ν δ ρ ο ν καὶ μόνον, ἐνῶ εἶναι λέξις μ ἱ ἄ.
Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

(Συνέχεια ἀριθμ. ΙΗ).

ΒΙΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

Τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως ὡς καὶ τὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀριστοφάνους εἶναι ἄγνωστον πιστεύεται μόνον ὅτι κατὰ τὰ 427, ὅτε παρεστάθη πρώτη αὐτοῦ κωμῳδία, δὲν εἶχεν εἰσέτι τὴν νενομισμένην ἡλικίαν ἵνα λάβῃ χορὸν, ἦτοι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν ἦν εἰσέτι τριακοντούτης· διὸ καὶ ὑπὸ ψευδώνυμον ἐποίησατο παραδεκτὴν τὴν κωμῳδίαν αὐτοῦ, καὶ πολλάκις τῷ αὐτῷ μέσῳ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἐχρήσατο. Αἱ *Νεφέλαι*, παρασταθεῖσαι τῷ 424, εἰσὶν, ὡς αὐτὸς οὖτος ἐν τῇ παρεκβάσει, ἦτοι ἐν τῷ μέρει τοῦ δράματος, ἐν ᾧ αὐτὸς διὰ στόματος τοῦ χοροῦ ὁμιλεῖ, φησὶν, ἡ πρώτη κωμῳδία, ἦν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ παρεστῆσεν (1). Ὁ δὲ *Πλοῦτος*, ἡ, ἡ διόρθωσις τοῦ *Πλοῦτου*, εἶναι τὸ τελευταῖον αὐτοῦ δράμα κατὰ τὰ 390· ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου τούτου ὁ Ἀριστοφάνης ἢ ἀπέθανεν, ἢ διέκοψε πᾶσαν σχέσιν πρὸς τὴν σκηνήν.

Περὶ τῆς πατρίδος τοῦ ποιητοῦ πολλά λέγονται· οἱ μὲν Ἀθηναῖοι αὐτὸν εἶναι φασὶ Κυδαθηναϊκῆα τὸν δῆμον, ἐκ τῆς *Ίανδιονιδος* φυλῆς, πρὸς δὲ *Φιλίππου*, οἱ δὲ *Ρόδιον* ἐκ *Λίνδου*, οἱ δὲ *Αἰγινήτην*, ἢ διότι διέτριβεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκεῖ, ἢ διότι εἶχε πολλὰ ἐν *Αἰγίνῃ* κτήματα (2).

(1) Ἀριστοφ. *Νεφέλαι* στίχ. 550—555.

Κάγω, παρθένος γὰρ εἴ' ἦν, κοῦκ ἐξῆν πῶ μοι τεκεῖν,
Ἐξέθηκα, παῖς δ' ἑτέρα τις λαδοῦσ' ἀνείλιτο,
Ἰμεῖς δ' ἐξεθρέψατε γενναίως, κάπαιδεύσατε,
Ἐκ τούτου μοι πιστὰ παρ' ὑμῖν γνώμησ' εὐθ' ἔρχια.
Νῦν οὖν, ἠλέκτραν κατ' ἐκείνην, ἦδ' ἡ κωμῳδία
Ζητοῦσ' ἤλθ'. ἦν που πῆτιχῃ θεαταῖς οὕτω σοφοῖς.

(2) Ἀχαρνῆς στίχ. 651—655.

Διὰ τοῦ ὄμας Λακεδαιμόνιοι τὴν εἰρήνην προκαλοῦνται:

Ὁ δραμαγωγὸς Κλέων, ὃν ὁ ποιητὴς ἔσκωψε πικρῶς ἐν τῇ μὴ διασωθείσῃ αὐτοῦ κωμῳδίᾳ, τοῖς *Βαβυλωνίοις*, ὀργισθεὶς, ἔθετο κατ' αὐτοῦ ξενίαν γραφὴν πρὸς ἐκδίκησιν· λέγεται δὲ ὅτι ὁ ποιητὴς ἀπελύθη, εἰπὼν πᾶν ἀστεῖως ἐκ τῶν τοῦ Ὁμήρου ταῦτα:

Μήτηρ μὲν τ' ἐμὲ φησὶ τοῦ ἔμμεναι, ἀστὴρ ἔγωγ' οὐκ εἶδ'· οὐ γὰρ πῶ τις ἐν γένον αὐτὸς ἀνίγνω.

Ἀπολυθεὶς ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραψε κατὰ τοῦ Κλέωνος τοὺς *Ἰππέας*, ἐν οἷς διελέγχει τὰς κλοπὰς καὶ τὸ τυραννικὸν αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς τῶν ὑποκριτῶν ἐτόλμα ἵνα ὑποκριθῇ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡς *λίαν φιλεκδικίου* καὶ *παντοδυνάμου* σχεδὸν ὄντος, ὁ Ἀριστοφάνης ὑπεκρίνατο δι' ἑαυτοῦ, τὸ πρόσωπον μίλιτῳ χρίσας, καὶ ἀποκαλύψας τὰς δωροδοκίας αὐτοῦ, ἐγένετο αὐτῷ αἰτίος ζημίας ταλάντων πέντε, ἃ ὑπὸ τῶν Ἰππέων κατεδικάσθη (1).

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

Ὁ Ἀριστοφάνης εἶναι πολέμιος εἰς πᾶσαν καινοτομίαν, καλὴν, ἢ κακὴν, εἰς τε τὴν πολιτικὴν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν φιλολογίαν· τοιοῦτος εὐδείχθη ἐκ πρώτης ἀφῆτηρίας, ἐπιπλήττων τὸν δῆμον, καὶ ὀνειδίζων τοὺς εὐνοουμένους αὐτοῦ, τοιοῦτος δὲ διέμεινε καθ' ὅλον τὸ στάδιον αὐτοῦ. Εἶναι ὁ ἀριστοκρατικώτατος τῶν ποιητῶν, εἰ καὶ μέγιστον ὑποκρινόμενος διὰ τὸν δῆμον εἴβας, καὶ ὁ δῆμος εἶναι ἐν τῶν προσώπων, ὧν τὰς κακίας καὶ τὰ γελοῖα συνεχέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον ἐχλεύασεν· ὁ Ἀριστοφάνης τῷ ἀποτείνει κατὰ πᾶσαν στιγμὴν αὐστηρότατα μαθήματα, καὶ ὁ παράδοξος οὗτος μέντωρ ἐπιδαψιλεύει τοσοῦτον ἄλλας καὶ τοσοῦτον

Καὶ τὴν Αἰγίαν ἀπατεῦσαι· καὶ τῆς νήσου μὲν ἐκείνης·
Οὐ φρονιζοῦσ', ἀλλ' ἵνα τοῦτον τὸν ποιητὴν ἀφελῶνται.

(1) Ἀχαρνῆς στίχ. 5—6.

Ἐγὼδ', ἐπ' ᾧ γε τὸ κέαρ εὐφρανθῆν ἰδών,
τοῖς πέντε ταλάντοις, εἰς Κλέων ἐξήμισσε.

πνεύμα, ὥστε ἀκούσται, σύγχωρεῖται, ἐπειρημαί-
ται ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, καθ' ὧν τὰ σατυρικά αὐ-
τοῦ ἐντείνει βέλη. «Οὐδέποτε οὐδεὶς ἡγεμῶν, λέ-
γει ὁ Σχλέγκελ, καὶ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἦν ἡ-
γεμῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἐπέτρεψεν ὅπως
τῶ εἰπωσιν ἀληθεῖας τοσοῦτο πικράς, οὐδ' ἤκουσε
πρότερον τοῦς χλευασμούς.» Ἄλλ' ὁ ἡγεμῶν οὐ-
τος, ὡς γνωρίζομεν, οὐδαμῶς ἐπωφελήθη τῶν το-
σοῦτο διαβρῆθην καὶ τοσοῦτο ἐξυθίμως ἀποτεινυ-
μένω αὐτῷ ἐλέγχων· ἔδοκινεν ἐπὶ μάλλον δια-
φθορῶμενος ἡμέρη τῆ ἡμέρη, καὶ ἡ κωμωδία, ἀρ-
τύουσα διὰ δηλητηρίων καὶ σκυθάλων τὸν ὄρθον
λόγον καὶ τὴν ἀλήθειαν, συνέτεινε τὰ μάλιστα
εἰς τὴν ἐξαχρείωσιν τῶν ἡθῶν, εἰς τὴν καταστρο-
φὴν τῶν ἰσθμῶν ἰδεῶν, εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν χα-
ρακτηρῶν. Δι' ὃ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν κριτικῶν
καταδικάζουσι καὶ καθ' ἑαυτὰ καὶ ἐν τοῖς πρακτι-
κοῖς αὐτῶν ἀποτελέσμασι τὰ μέσα, οἳ ἐχρήσατο
Ἀριστοφάνης, ὅπως γένηται παραδεκτὸς ὑπὸ τῶν
συμπολιτῶν αὐτοῦ, μηδὲλας ἐξετάζοντες ἐάν τῶ
ἦτο δυνατόν νὰ μεταχειρισθῆ ἄλλα μέσα καὶ νὰ
ἐκκαθίρη τὴν κωμωδίαν.

Ὁ Ἀριστοφάνης δὲν εἶναι βεβαίως ὁ μέγιστος
τῶν κωμικῶν· ἀλλ' οὐδεὶς ποτε σατυρικός ἐγένετο
ἴσος αὐτῷ οὐδὲ κατὰ τὴν ἀρχιότητα, οὐδὲ κατὰ
τοῦς νεωτέρους χρόνους, οὐδεὶς ποτε ἐπροικίσθη
ὑπὸ τῆς φύσεως δι' ἰσχυροτέρας καὶ γονιμοτέρας
φραντασίας, οὐδεὶς ποιητῆς ἔσχε τοσαῦτα ἀντίθετα
πλεονεκτήματα, οἷα ὁ σαρκαστικὸς οἶστρος καὶ ὁ
βριβιακτὸς, ἡ βαθεῖα σκέψις καὶ ὁ λυρικός ἐνθου-
σιασμὸς, ἡ ἀκρίτασχος ὁρμὴ τῆς διακροῖας καὶ ἡ
γλαφυρὰ τελειότης τῆς ἐκφράσεως· τέλος, οὐδεὶς
ποτε ποιητῆς ἐχρημάτισε μάλλον ποιητῆς τοῦ
Ἀριστοφάνους. Δὲν δυνάμεθα, οὐδὲ δικαιοῦμεθα νὰ
εἰπώμεν ὅτι παρέσυρε τὴν Μοῦσαν ἐντὸς τοῦ βορ-
βόρου, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἔφυρε,
διέπλεπεν, ἐχρῶσεν, ἐνεψύχασε διὰ πνοῆς ζωῆς
τὸν βόρβορον, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἄξιον, εἰ θε-
μιτὸν ἵνα μιάνωμεν τὴν λέξιν ταύτην, τῶν βλεμ-
μάτων καὶ τῶν ἀπατημῶν τῶν Μοῦσῶν. Ὁ Γάλλος
Θεόφραστος Λαβρυγέρος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ βι-
βλίου τοῦ Γάλλου Ἀριστοφάνους Ραβελίου, εἶπεν
ὅτι ἦν τὸ θέλημα τοῦ συρφετοῦ, καὶ ὅτι ἠδύ-
νατο ἐπίσης νὰ ἦναι ἐκ τῶν εὐχολοτέρων ἐδε-
σμάτων· ἡμεῖς δὲ λέγομεν διὰ τὸν Ἀριστοφάνην,
ὅτι μόνος ὁ Ἀθηναϊκὸς συρφετὸς, ἦτοι ὁ ἀβρότερος,
ὁ πνευματωδέστερος, ὁ ἀλαζονικώτερος, ὁ μάλλον
πεποιδευμένος τῶν λαῶν τῆς οἰκουμένης, ἦν εἰς
κατάστασιν νὰ γυθῆ ἐπαξίως τοῦ Ἀριστοφάνους.
Οἱ ἀβρότεροι τῶν νόων : ὁ Πλάτων, ὁ Χρυσόστο-
μος, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Τηλεμάχου Φινελῶν, ὑ-
πῆρξαν οἱ διακρίστεροι θαυμασταὶ τοῦ πνεύματος
τοῦ μεγάλου τούτου ποιητοῦ. Ὁ Πλάτων, ὅστις πα-
ρέστη τὸν Ἀριστοφάνην ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Ἀγά-
θωνος, ὁμιλοῦντα ἄξιως τοῦ πνευμάτος του καὶ τοῦ
κυνισμοῦ του, ἔγραψε, μετὰ θάνατον αὐτοῦ, τὸ ἐξῆς
ἐπίγραμμα, ὅπερ οὐδὲν ἔχει τὸ ὑπερβάλλον :

Δι' ἡμέτερος τέμενος τ: λαβεῖν, ὅπερ οὐχὶ ποιεῖται,
Ζητοῦσαι, ψυχὴν εὖρον Ἀριστοφάνους.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ Πλάτων δὲν ἐγνώρισε τοῦς
ποιητὰς τῆς νέας κωμωδίας· ἴσως ἤθελεν ὀλιγοτέ-
ρον θαυμάσει τὸν ἀττικισμὸν τοῦ Ἀριστοφάνους,
ἐάν ἠδύνατο ν' ἀντιπαρθέσθῃ αὐτὸν πρὸς τὸν τοῦ
Μενάνδρου. Ὁσαῦτο λείπονται ἐκ τοῦ συγγραμματος
τοῦ Πλούταρχου περὶ τῶν δύο μεγάλων κωμικῶν τῆς
Ἑλλάδος, ἀποδεικνύουσι ἡμῖν ὅτι ὁ Μενάνδρος ἐπε-
σκίασε τὸν Ἀριστοφάνην, καὶ ὅτι ἡ κωμωδία τῶν ἡ-
θῶν, ἦτοι ἡ ἀληθὴς κωμωδία, κατέστησε τὰ πνεύ-
ματα ἀβρότερα καὶ αὐστηρότερα ὡς πρὸς τὴν ἐκτί-
μησιν τῆς σατυροκωμωδίας. « Τὸ ὕψος τοῦ Ἀριστοφά-
νου, λέγει ὁ Πλούταρχος, εἶναι κράμα τι τραγικοῦ
καὶ κωμικοῦ, ὕψλους καὶ ταπεινοῦ, σόμφου καὶ σκο-
τεινοῦ, σπουδαίου καὶ ἀστείου, βεῖνον μέχρι κό-
ρου· εἶναι, ἐν ἐνὶ λόγῳ, διηνεκὴς ἀνωμαλία. Οὐδ'
ὅλας δίδει εἰς τὰ πρόσωπα αὐτοῦ τὸ εἰς τοῦς χα-
ρακτηρῶς αὐτῶν ἀρμόζον ὕψος, καὶ παρ' αὐτῷ ὁ
μὲν ἡγεμῶν ὁμιλεῖ ἀναξιοπρεπῶς, ὁ δὲ ῥήτωρ
ἀγενῶς, ἡ δὲ γυνὴ δὲν ἔχει τὴν ἀπλότητα τοῦ
φύλου αὐτῆς, ὁ δὲ ἀστὸς καὶ ἡ ἀγρότης τὴν κοι-
νὴν καὶ τετριμμένην αὐτῶν διάλεκτον. Ἄπαντες
ὁμιλοῦσι τυχαίως καὶ πολλάκις τίθησιν εἰς τὸ
στόμα αὐτῶν τὰς πρώτας ἐκφράσεις, αἵτινες πα-
ρουσιάζονται, εἰς τρόπον ὥστε δὲν δύναται τις νὰ
διακρίνη ἂν ὁ ὁμιλῶν ἦναι πατήρ ἢ υἱὸς, ἀγρο-
τικὸς ἀνὴρ, Θεὸς, θηλυπρεπὴς τις ἢ ἥρωϊς.» Πιθανόν
ὅτι ὁ Μενάνδρος ἐτήρησε ἀκριβέστερον τὸ ἀληθές
τῶν χαρακτηρῶν ἢ ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ ὅτι τὰ
πρόσωπα αὐτοῦ εἶχον πλείονα εὐσηχηροσύνην, ἀρ-
μονίαν αἰσθημάτων ἐντελεστέραν, καὶ ὅτι ὁμιλοῦν
πάντοτε αὐτὴν τὴν διάλεκτον τῆς φύσεως· καὶ ἴ-
σω; διὰ τοῦτο ὁ Πλούταρχος ἐκφέρει τὴν λέξιν
αὐστηρὰν ταύτην κρίσιν περὶ ποιητοῦ, ὅστις οὐ-
δένα ποτὲ προέθετο σκοπὸν ἢ τὸ κινεῖν τὸν γέ-
λωτα, καὶ ὅστις διεζωγράφει οὐχὶ ζώσας εἰκόνας,
ἀλλὰ φόρτους, οὕτως εἶπεν, τῆς πραγματικότη-
τος. Πλείστα λοιπὸν ἐπιφυλάξεις ὀφείλομεν νὰ
κάωμεν ὡς πρὸς τὴν ἀνηλεῆ ταύτην καταδίκην·
τὸ ὕψος τοῦ Ἀριστοφάνους οὐδόλως πρέπει νὰ
παρβαλλῆται πρὸς ἰδανικὸν τι κωμικὸν, ὅπερ ὁ
Ἀριστοφάνης δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ, ἀλλὰ πρέ-
πει νὰ αἰσθανθῶμεν τοῦτο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, πρέ-
πει ν' ἀντιμετρήσωμεν αὐτὸ πρὸς τὰ παραγόμενα
ἀποτελέσματα, ἦτοι πρὸς τὴν δύναμιν τῶν σατυ-
ρικῶν προσβολῶν, πρὸς τὸν σαρκαστικὸν οἶστρον,
πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σφοδροῦ γέλωτος, καὶ
δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ἔτι καὶ σήμερον ὅτι ὁ
Ἀριστοφάνης ὑπῆρξεν ὁ εὖνους τῶν Χαρίτων, καὶ
ὅτι ὁ Πλάτων οὐδὲν αἴτιον ἔχει ὅπως ἐρυθρῆ
διὰ τὸ ἐπίγραμμα του.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΠΑΠΩΣΥΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ζ΄.

(Συνέχεια ἀριθμ. III' καὶ τέλους.)

Κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον ὁ Πάπας διέτα-
 τεν εἰς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ λεγάτους αὐτοῦ ἵνα ἀπαί-
 τήσωσιν ὡς φρόν δηνάριον ἀργυρίου δι' ἐκάστην
 οἰκίαν, ὡς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἐτι δὲ δεσποτικώτερον προσεφέρετο πρὸς τὴν
 Ἰσπανίαν, διατεινόμενος ὅτι ἦτον ἐπιδεδωμένος καὶ
 κύριος τῶν ἐθνικῶν αὐτῆς κτημάτων, καὶ εἶπεν
 ἐν τῇ 15. αὐτοῦ ἐπιστολῇ, «ὅτι ἦν προτιμότερον
 ν' ἀνήκει ἡ Ἰσπανία εἰς τοὺς Σαρακηνούς, ἢ νὰ μὴ
 ἀναγνωρίζῃ ὡς ἐπιδεδωτὴν τὸν Ἅγιον Πατέρα.»

Ἐγραψεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγρίας Σολο-
 μῶντα, βασιλέα τόπου μόλις χριστιανικοῦ: «Δύ-
 νασθε νὰ μάθητε παρὰ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χῶ-
 ρας σας ὅτι τὸ βασίλειον τῆς Οὐγγρίας ἀνήκει τῇ
 Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ.»

Ὅσον κἄν φαίνονται θρασεῖαι αἱ ἐπιχειρήσεις,
 εἰσὶν ἀεὶ ποτε συνέπεια τῆς ἐπικρατοῦσης γνώμης.
 Εἰς πολλὰς βεβιαῖας τότε ἡ ἀμάθεια κεφαλὰς ἐνέ-
 σπειρε τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἦν ἡ δέσποινα
 τῶν βασιλείων, ἐπειδὴ ὁ Πάπας ἔγραφε πάντοτε
 διὰ τοῦ ὕφους τούτου.

Ἄλλ' οὐδὲ τὸ πρὸς τὸν Ἑρρίκον ἀδυσώπητον αὐ-
 τοῦ ἦν ἄνευ θεμελιῶν' τοσοῦτο κατεκυρίευσεν τὸ
 πνεῦμα τῆς κλητήσης Ματθίλδης, ὥστε αὕτη ἐ-
 ποιήσατο ἀθηναικὴν δώρῃσιν τῶν ἐπικρατειῶν
 αὐτῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐδραν, ἐπιφυλαττομένη μό-
 νον τὴν ἰσθμὸν αὐτῶν ἐπικαρπίαν' ἄγνωστον δ'
 εἶναι ἂν ἔλαβε χώραν πράξις ἢ συμβόλαιον τῆς
 παραχωρήσεως ταύτης. Ἔθιμον ἦν, ὅσας τις
 παρεῖχε τὰ κτήματα αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν,
 νὰ βάλῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ βῶλον γῆς, οἱ δὲ μάρ-
 τυρες ἀντικαθίσταν τὸ συμβόλαιον. Διατείνονται
 δὲ, ὅτι ἡ Ματθίλδη ἐδώρησατο δις ἅπαντα αὐτῆς
 τὰ κτήματα εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐδραν.

Ἡ ἀλήθεια τῆς δωρήσεως ταύτης, ἐπικυρωθεῖσα
 ἀκολούθως διὰ τῆς διαθήκης αὐτῆς, οὐδόπως ἠμ-
 φισθητήθη ὑπὸ τοῦ Ἑρρίκου Δ', καὶ εἶναι ὁ αὐ-
 θεντικώτερος τίτλος, ὃν ἐπεκλήσθησαν οἱ πάπαι'
 ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ τίτλος ὑπῆρξε νέον τα-
 ραχῶν ἀντικείμενον. Ἡ κόμησσις Ματθίλδη ἐξου-
 σίαζε τὴν Τοσκάνην, Μάντουαν, Πάρμαν, Ρήγιον,
 Πλακεντίαν, Φεβέρραν, Μοδέναν, μέρος τῆς Ὀμ-
 βρίας καὶ τοῦ δουκάτου τοῦ Σπολέττου, τὴν Βε-
 ρώμην, σχεδὸν ὅλα τὰ σήμερον καλούμενα κληρῶς
 τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἀπὸ τοῦ Οὐιτέρβου μέχρι τῆς
 Ὀρβιέτης, μετὰ τινος μέρους τῆς Ἀγκωνικῆς χώρας.

Ὁ Ἑρρίκος Δ' παρεχώρησε τὴν ἐπικαρπίαν τῆς
 Ἀγκωνικῆς ταύτης χώρας εἰς τοὺς πάπας' ἀλλ' ἡ
 παραχώρησις αὕτη οὐδόπως ἐκώλυσε τὴν μητέρα
 τῆς κομήσεως Ματθίλδης νὰ λάβῃ τὴν κατοχὴν

τῶν πόλεων, ἃς ἐθεώρει ἀνηκούσας αὐτῆς. Φαίνεται
 δ' ὅτι ἡ Ματθίλδη ἠθέλησεν ἵνα ἐπανορθώσῃ μετὰ
 τὸν θάνατον τῆς μητρὸς τῆς τὰς ἀδικίας, ἃς ἔ-
 πραττεν αὕτη ζῶσα πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐδραν' ἀλλὰ
 δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ δωρήσῃ χωροδεδωμένας,
 αἵτινες ἦσαν ἀναπαλλοτρίωτοι, καὶ οἱ αὐτοκρά-
 τες, διετάθησαν ὅτι ἅπαντα αὐτῆς ἡ κληρονομία
 ἦν χωροδεδωτοῦ τῆς αὐτοκρατορίας, ὃ δ' Ἑρρί-
 κος Δ', ὡς κληρονόμος καὶ ἐπιδεδωτὴς, ἐθεώρησε
 τὴν τοιαύτην δωρῆσιν ὡς παραβίασιν τῶν δικαιο-
 μάτων τῆς αὐτοκρατορίας' ἠναγκάσθη ἐν τούτοις
 βραδύτερον νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐδραν
 μέρος τῶν ἐπαρχιῶν τούτων.

Ὁ Ἑρρίκος Δ', ἐπιδιώκων τὴν ἐκδίκησιν αὐτοῦ,
 ἤλθε τέλος ὕπως πολιορκήσῃ τὸν Πάπαν ἐν Ῥώμῃ,
 κυριεύει τὸ πέραν τοῦ Τιβέρους μέρος τῆς πόλεως,
 τὸ καλούμενον Ἀσζογίνη' διαπραγματεύεται μετὰ
 τῶν πολιτῶν, ἐνῶ ἀπειλεῖ τὸν Πάπαν, καὶ διὰ δωρο-
 δοκίας προσελκεῖ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ῥώμης. Ὁ λαὸς
 γονυπετεῖ πρὸ τοῦ Γρηγορίου, παρακαλῶν αὐτὸν
 ὕπως ἀποστρέψῃ τὰς συμφορὰς, πολιορκίας καὶ
 ὑποκύψῃ ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα' ἀλλ' ἀκλόνητος ὁ
 Πάπας ἀποκρίνεται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ὀφείλει ν'
 ἀνανέωσῃ τὴν μετάνοιάν του, ὕπως λάβῃ τὴν συγ-
 γνώμην του.

Ἐν τούτοις, ἡ πολιορκία παρτείνετο ἐπὶ μα-
 κρόν. Ὁ Ἑρρίκος Δ', δὲ μὲν παρῶν εἰς τὴν πο-
 λιορκίαν, ὅτε δ' ἀναγκαζόμενος νὰ τρέχῃ ὕπως
 καταπνίξῃ στάσεις εἰς Γερμανίαν, ἐκυρίευσεν τέλος
 τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου. Εἶναι παράδοξον ὅτι οἱ αὐ-
 τοκράτορες, τοσάκις τὴν Ῥώμην κυριεύσαντες, οὐ-
 δέποτε ἠδυνήθησαν νὰ βασιλεύσωσιν ἐν αὐτῇ. Ἐ-
 μένεν ἤδη νὰ συλληφθῇ ὁ Γρηγόριος, ὅστις, κατα-
 φυγὼν εἰς τὸ φροῦριον Ἁγίου Ἀγγέλου, περιεφρά-
 νει καὶ ἀφώριζε τὸν νικητὴν του.

Ἡ Ῥώμη ἔδωκε μεγίστην δίκην διὰ τὸ ἀτρό-
 μητον τοῦ πάπα αὐτῆς. Ροβέρτος ὁ Γουσκάρδος,
 δούξ τῆς Πουλλίας, εἰς τῶν περισημῶν Νορμαν-
 δῶν κατακτητῶν, ἐπωφληθεὶς ἐκ τῆς ἀπουσίας
 τοῦ αὐτοκράτορος, ἤλθεν ὕπως ἀπελευθερώσῃ τὸν
 Πάπαν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐλεηλάτησε τὴν Ῥώμην,
 δηουμένην ἐπίσης καὶ ὑπὸ τῶν πολιορκούντων αὐ-
 τὴν αὐτοκρατορικῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἀπελευθερού-
 ντων αὐτὴν Νεαπολιτῶν. Μετὰ τινὰ χρόνον Γρη-
 γόριος ὁ Ζ' ἀπέθανεν ἐν Σαλέρνῳ (24 Μαΐου 1085),
 καταλιπὼν μνήμην προσφιλεῆ καὶ σεβαστὴν εἰς
 τὸν Ῥωμαϊκὸν κληρὸν, ὅστις μετέσχε τῆς ὑπερη-
 φανίας του, ὑπερηφανίας μισότης καὶ εἰς τοὺς
 αὐτοκράτορας, καὶ εἰς πάντα ἀγαθὸν πολίτην, θεω-
 ροῦντα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀκάμπτου αὐτοῦ
 φιλοδοξίας. Ἡ μὲν Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία, ἢ ἐγένετο
 ὁ ἐκδικητὴς ἅμα καὶ τὸ θυμῶν, τὸν συγκατέταξε
 μεταξὺ τῶν ἁγίων, ὡς ποτε οἱ τῆς ἀρχαιότητος
 λαοὶ ἐθεοπόλουν τοὺς ὑπερασπιστὰς αὐτῶν, οἱ δὲ
 σοφοὶ μεταξὺ τῶν παραφρόνων.

Ἡ κόμησσις Ματθίλδη, στερηθεῖσα τοῦ Πάπα
 Γρηγορίου, ἐνυμφεῖθαι μετ' ὀλίγον μετὰ τοῦ νέου

πρίγκιπος Γουέλφου, υιού του Γουέλφου δουκός της Βυαρίας· τότε δὲ κατεδείχθη πόσον ἄφρων ἦν ἡ δόρησις αὐτῆς, ἐν ἔχθρᾳ ἀληθείας· μόλις τεσσαρακονταετίας οὕτω ἡ Ματθίλδη ἠδύνατο εἰσεῖν νὰ τεκνοποιήσῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς θὰ ἐλάμβανον τότε ὡς κληρονομίαν ἐμφύλιον πόλεμον.

Ὁ θάνατος τοῦ Γρηγορίου δὲν ἀπέσβεσε τὸ πῦρ, ὅπερ οὗτος ἀνήψεν· οἱ διάδοχοί του οὐδόλως ἐζήτησαν ἐπιδοκιμασίαν τῆς ἐκλογῆς των παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἡ δ' Ἐκκλησία οὐ μόνον δὲν παρεδέχετο τὴν πρὸς αὐτὸν ὑποταγὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπῆται τοικύτην πρὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀφορισθεὶς αὐτοκράτωρ ἄλλως τε δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ἄνθρωπος. Μοναχὸς τις, ἀββᾶς τοῦ ὄρους Κασιόν, ἐκλεχθεὶς Πάπης μετὰ τὸν μοναχὸν Χιλδεβράνδον, ὑπῆρξεν ἐφήμερος, ὁ δ' Οὐρβανὸς Β'ος γεννηθεὶς ἐξ ἀφανῶν γονέων ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐνδεκαετίαν πεπεύσας, ὑπῆρξε νέος ἔχθρος τοῦ αὐτοκράτορος.

Φαίνεται ἀνεκμῆριστον ὅτι ἡ ἀληθὴς μὲν αἰτία τῆς ἐριδος ἦν ὅτι ὁ Πάπης καὶ οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἠθέλον αὐτοκράτορας ἐν Ῥώμῃ, ἡ δ' ἀφορμὴ, ἣν ἠθέλησαν ἱεράν νὰ καταστήσωσιν, ὅτι οἱ πάπαι, ὡς φύλακες τῶν δικαιομάτων τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπομένωσιν ὅπως κοσμικοὶ ἡγεμόνες παρέχωσι τοῖς ἐπισκόποις τὴν ἀρχὴν διὰ τῆς ποιμαντικῆς βλάβου καὶ τοῦ δακτυλίου. Σαφέστατον ἦν ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, ὡς ὑπῆκοοι τῶν ἡγεμόνων καὶ πλουσιζόμενοι ὑπ' αὐτῶν, ὥρπιον ποταγὴν τῶν γαιῶν, ἃς ἐλάμβανον παρὰ τῶν εὐεργετῶν αὐτῶν· οἱ αὐτοκράτορες καὶ οἱ βασιλεῖς δὲν διετίνοντο μὲν ὅτι παρῆγον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' ἠθέλον τὴν ὑποταγὴν ὡς πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκαν· τὸ δὲ σχῆμα βλάβου καὶ δακτυλίου ἦσαν ἐπουσιώδη μέρη τοῦ ἀρχικοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ συνέβη ὅτι συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰς ἐριδας· τὸ μὲν οὐσιῶδες παρμελήθη, ἐπαλέμησαν δὲ δι' ἀδιάφορον τινα τελετήν.

Ὁ Ἑρβίκος Δος, πάντοτε ἀφοριζόμενος καὶ πάντοτε ἐπὶ ταύτῃ τῇ προσάσει καταδικωμένος ὑπ' ὅλων τῶν παπῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ἔδοξίμασε τὰς συμφορὰς, ὅσας οἱ θρησκευτικοὶ καὶ οἱ ἐμφύλιοι ἐπάγονται πόλεμοι. Ὁ Οὐρβανὸς Β'ος διήγειρε κατ' αὐτοῦ τὸν ἰδίον του υἱὸν Κορράδον, καὶ ἀποθνήσκοντος τοῦ ἐκφύλου τούτου υἱοῦ, ὁ ἀδελφός του, ὁ γνωστός ὕστερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἑρβίκος Ε'ος, ἐπολέμησε κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Δεύτερον ἦδη ἀπὸ τοῦ Καρολομάγνου οἱ Πάπαι ἐξώπλισαν τέκνα κατὰ γονέων, καὶ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Οὐρβανὸς Β'ος εἶναι ὁ ἀφοριστὴς τὸν Φίλιππον Δον ἐν Γαλλίᾳ, καὶ διατάξας τὴν πρώτην σταυροφορίαν. Οὐ μόνον ἐγένετο αἴτιος τοῦ ἀτυχοῦς θανάτου τοῦ Ἑρβίκου Δου, ἀλλὰ καὶ τοῦ θανάτου εἴκοσι μυριάδων ἀνδρῶν.

Ὁ Ἑρβίκος Δος, ἐξκατηθεὶς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Ἑρβίκου (1106), ὡς Λουδοβίκος ὁ Πραθύμος ὑπὸ τῶν ἐκτουτο καθείργθη ἐν Μογοντιάκῳ· δύο λεγάτοι καθήρσαν αὐτὸν, δύο δ' ἀποσταλμένοι τῆς διαί-

της, ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του σταλέντες, ἀπέσπασαν παρ' αὐτοῦ τὰ αὐτοκρατορικὰ κοσμήματα.

Μετ' ὀλίγον δραπετεύσας ἐκ τῆς φυλακῆς του, πτωχὸς, περιπλανώμενος καὶ ἄνευ βοηθείας, ἀπέθανεν ἐν Λιέγη ἔτι ἀθλιέστερον καὶ ἀσημότερον τοῦ Γρηγορίου, ἀφ' οὗ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον προσέβλεπε τὰ βλέμματα τῆς Εὐρώπης διὰ τὰς νίκας, τὰς δόξας, τὰς συμφορὰς, τὰς κακίας καὶ τὰς ἀρετάς αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐπιθανατιῶν κλίσης του ἀνεκραύγαζε: «Θεὲ ἐκδικήσεων, ἐκδικήθητι υἱὸν πατροκτόνον.» Ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Ἑρβίκου Δου, ὠμὴν εὐσέβειαν ὑποκρινόμενος, ἀνώρριζε τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνταφιασθέντος ἐν τῇ μητροπολιτικῇ τῆς Λιέγης Ἐκκλησίᾳ καὶ μετεκόμισε τὸ σῶμά του εἰς ὑπόγειόν τι ἐν Σπύρῃ.

Στῶμεν ἐπὶ μικρὸν ἐνώπιον τοῦ ἀνορυθέντος πτώματος τοῦ περιφήμου αὐτοκράτορος Ἑρβίκου Δου, καὶ ζητήσωμεν πῶθεν προέρχονται τοσαῦται ταπεινώσεις καὶ ἀτυχίαι ἀφ' ἑνός, τοσαῦται δὲ θρασύτης ἀφ' ἑτέρου, τοσαῦτα μὲν φρικαλέα πράγματα ἱερά θεωρούμενα, τοσοῦτοι δ' ἡγεμόνες θυσιασθέντες ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας! Βεβαιωθήσονται δὲ τότε ὅτι ἀρχικὴ πάντων τούτων τῶν δεινῶν αἰτίων ἐστὶν ἡ θρησκομανία, ὁ φανατισμὸς, ὃν ἐνέπνευσαν εἰς τὸν ὄχλον οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ῥώμης, ὅπως κορέσωσι τὴν ἀντιχριστιανικὴν αὐτῶν φιλοδοξίαν.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΘΩΙΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΘΗΛΕΩΣ ΦΥΛΟΥ.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

(Ἀπὸ τοῦ 9—13ου ἔτους).

Ἀποκαταστήσασα οὕτω τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς σας ἐν μίγμα, μίαν μάζαν, ἐκ τῶν ἀνωτέρω μεγάλων ἀρετῶν συγκειμένην, καιρὸς ἦδη, ὅπως ἐθίξῃτε αὐτὴν ἵνα ἦ οἰκονόμος, καθότι ἡ οἰκονομία ἐστὶν ὁ μέγας στρόφιγξ τῆς εὐδαιμονίας καὶ εὐημερίας τῶν οἰκογενειῶν! Ἐν δὲ ἀκόμῃ ἐναπέμεινε, μίξ μεγάλη ἀρετὴ, ἡ δέσποινα καὶ βασιλὶς πασῶν, ἡ ΕΥΣΕΒΕΙΑ, ἣν ἀφείλετε ἵνα τῇ ἐμπνέητε ἀπαραιτήτως καὶ ἀναγκαίως! Ἀγάπη καὶ εὐσέβεια εἰσὶ, Κυρία, αἱ δύο μεγάλαι (Θεὲ μου! ἃς μοι συγχωρηθῇ ἡ τόλμη τῆς ἐκφράσεως) θυγατρὲς τοῦ Ὑψίστου, ἃς ὁ Θεάνθρωπος κατεβίβασεν ἐκ τῶν οὐρανῶν! Ἡ μὲν δευτέρα ἀνάγεται εἰς τὴν νόστιν, ἡ δὲ πρώτη εἰς τὴν αἰσθητικὴν· ἀδύνατον δὲ ἵνα ὑπάρξῃ ἡ μία ἄνευ τῆς ἄλλης, οὐδὲ δύναται ἡ μία μόνη τούτων ὅπως ἐπιφέρῃ τὴν ἐνδεχομένην τελειότητα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ

ἀγάπη ἐστὶ τὸ θεμέλιον καὶ ἡ βῆσις τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος τῶν ἀρετῶν, ἡ δὲ εὐσέβεια ἡ εὐσέβεια αὐτοῦ. Ἡ εὐσέβεια ἐστὶ τοσοῦτο ὑπέροχος, ὅσο ἡ νόσις ὑπερβαίνει τὴν αἰσθησιν, ἢ καὶ ταύτην οἰκισμένη διὰ τῆς ἀγάπης· καὶ τοσοῦτον ὑψηλὴ, ὥστε ταύτην ἐξυμῶν καὶ εἰς μέγας ῥήτωρ Γάλλος βοᾷ, ὅτι εἶναι τὸ πᾶν διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ φόβος, ὁ πολυόμματος οὗτος Ἄργος τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἡ τιμὴ, τὸ εἶδος πρὸς αὐτὸν, ἡ ἐνθερμος λατρεία καὶ προσηλύσις, καὶ, ὡς ἔπο· εἰπεῖν, ἡ εὐσέβεια τῆρησις τῶν θείων αὐτοῦ παραγγελλμάτων, ἰδοὺ πᾶν ὅτι ἀποτελεῖ τὴν εὐσέβειαν. Ἡ πίστις δὲ πρὸς αὐτὸν, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον συστατικὸν τῆς εὐσεβείας στοιχείου, ὑποτίθεται προϋπάρχουσα τῇ θυγατρὶ σας ἐμφύτως.

Προσηλύτηται λοιπὸν παντὶ σθένει, ὅπως μὲ ὄλας τὰς ἄλλας ἀρετὰς· ἐνώσπερ τὴν εὐσέβειαν, ἥτις ἐστὶ τὸ πᾶν τοῦ ἀθρώπου.

Πρὸς τοῦτο δὲ πρῶτα αὐτῇ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ἰψίστου, ἥτις τίκται ἐν τῷ ἀθρώπῳ τὸν φόβον· πρῶτα αὐτῇ τὸ ὑπέρακρον αὐτοῦ μεγαλεῖον, ὑπὲρ ἐφέλκει εἰς ἑαυτὸ τὴν τιμὴν καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἀθρώπου· πρῶτα αὐτῇ τὰ ἐνεργήματα, ἅτινα ἀενάως παρέχει τῇ ἀνθρωπότητι ὁ πανάγαθος οὗτος Πατήρ, τὴν δόξαν καὶ χάριτα καὶ δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα θέλουσι ἀποκαταστήσει τὴν πρὸς αὐτὸν λατρείαν, εἰς ἣν προσπαθεῖτε ἵνα καθολογήσητε τὴν κόρη σας.

Ἐκ τῆς εὐσεβείας δὲ, ῥιζωθεῖσθε βαθέως ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς, ἀποβρέουσι ὡς ἐκ μεγάλης καὶ ἀκινώτου πηγῆς ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ μετριοφροσύνη, ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς, πλησίον, θρησκείαν, καὶ ἐν συνόλῳ, ἡ τιμὴ καὶ τὸ εἶδος πρὸς πᾶν τὸ ἱερόν καὶ σεβάσιμον.

Κατὰ τὸ τμήμα τοῦτο δέον ὅπως διδάξητε αὐτὴν τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Ἐπειδὴ ὁμοῦ καὶ ἡ μνήμη εἶναι ἐπιδεικτικὴ ἤδη ἀναπτύξεως καὶ ἐξασκήσεως, ὁρεῖσθε ἵνα θέσητε τοῦτο ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς ἐνεργείας. Καὶ διὰ μὲν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς σᾶς συνιστῶ τὴν ἱεράν ἱστορίαν, ἠθικὰ τινὰ διηγήματα, τὸν Σωκράτην, τολμῶ εἰπεῖν, τῆς Ἡπείρου, τὸν Γερουστάτην, εἰς οὗ τὴν συγγραφὴν ὁρεῖλομεν ἀνεγείραι χρυσοῦν ἀνδριάντα, τὸν Κομφούκιον καὶ τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Κ. Λαβδέως — τὸ Κἀτοπτρον τῆς κοινωνίας. Πρὸς δὲ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ μνημονικοῦ τῆς καλῶν ἐστίν, ἵνα ἐκστηθῆζι ἀμάτιά τινὰ περὶ ἀγάπης, οἴκτου, συμπαιθείας καὶ εὐσεβείας, τὸ Προσευχητῆριον καὶ μικρὰν τινὰ κατήγησιν. Ἡ ἀνάγνωσις, Κυρία, καὶ ἡ ἐκστήθισις τῶν βιβλίων τούτων θέλουσι ὠφελῆσαι αὐτὴν τὰ μέγιστα· διότι, πραγματευόμενα συμφυρῶν δὲ ὅτι ὑμεῖς τὴν ἐδιδάχθητε, ἀποκαθιστῶσι πιστότερα ταῦτα, καὶ φέρονται τρόπον τινὰ ὡς ἐξωτερικὴ μαρτυρία τούτων. Κατὰ συνέπειαν δὲ,

τὰ ὑπ' ὁμῶν παραγγελλόμενα ἐγχαραχθήσονται βαθύτερον ἐν τῇ ψυχῇ τῆς κόρης σας· εἰς τρόπον ὥστε, ἡ μὲν στεγανότης τῆς μνήμης τὰ κρατεῖ, ἡ δὲ καρδία τὰ θερμαίνει καὶ βαθμῶδον συγχευεθήσονται ἀνεπαίσθητως. Τοσαύτην δὲ ἐπιβρόχον ἔχουσι τὰ πρῶτα μαθήματα, αἱ πρῶται ἐντυπώσεις, αἱ λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ βρεφικὴν ἡλικίαν, τοσαύτην τὴν ἰσχὴν καὶ τὸ κύρος, τοσοῦτο βαθέως ἐντυποῦνται καὶ ῥαδίως ἐβρίζουσι ἐν τῇ ἀπαλῇ καὶ τρυφερῇ αὐτοῦ ψυχῇ, ὥστε θάπτον ἢ βράδιον ἀποκαθίστανται αὐτῷ ἔξει, κατὰ συνέπειαν δευτέρα φύσις, καὶ οὐδέμια ἐσωτερικὴ ἢ ἐξωτερικὴ αἰτία, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦ, δύναται ὅπως τὰς ἀπαλείψῃ καὶ ἐκρίζωσθαι εὐκόλως. Πρὸς ἐπιβεβαιώσιν δὲ τῶν λόγων μου τούτων σᾶς ἀνατρέτω τὸν μέγαν διδάσκαλον τῆς Ἡθικῆς, τὸν Προ-πρόδρομον τοῦ Σωτήρος, τὸν θεῖον Σωκράτην, ὅστις, συνειδὼς ὅτι ἡ μελίβριτος καὶ θεῖα αὐτοῦ διδασκαλία, ἥτις οὐρανὸθεν τῷ ἐπέμφθη, ἠδύνατο ἵνα καρποφορήσῃ θαυμασίως ἐν ταῖς νεωτέραις ψυχαῖς, εἰδίδασκε τοὺς νέους καὶ ἀρετῆν! τὸν Ἰσίδωρον, ὅστις κραυγάζει· «εὐπλάστον καὶ ὑγρὸν ἢ γούτης καὶ ταῖς νεωτέραις ψυχαῖς, ἀπαλαῖς ἐστὶ οὕτως, τὰ μαθήματα ἐντίκται, πᾶν δὲ σκληρὸν χαλεπῶς μαλάττεται.» καὶ τοὺς σοφοὺς τούτους λόγους τοῦ Ἄγγλου φιλοσόφου Λακίου, λόγους, οὗς, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐκαστὴ μῆτηρ χρεωσασθεῖ ὅπως ἔχη ὡς ὑπογραμμόν. «Αἱ ἐλάχιστοι, βοᾷ ὁ μέγας οὗτος φιλόσοφος, καὶ πλέον ἀνεπαίσθητοι ἐντυπώσεις, αἱ λαμβάνομεν κατὰ τὴν νηπιότητα ἡμῶν, ἔχουσι ἀξιολογωτάτα καὶ διαρκεστάτα συνέπειαι· αἱ πρῶται αὐταὶ ἐντυπώσεις ὁμοιάζουσι ποταμῷ, οὗ τὰ ὕδατα δυνάμει ἵνα στρέψωμεν εὐκόλως κατὰ πάντη διαφόρου διευθύνσεως, ὥστε ἐκ τῆς ἀνεπαίσθητου ταύτης διευθύνσεως, ἢν ὁ ῥυαὶ λαμβάνει κατὰ τὴν πηγὴν αὐτοῦ, φθάνει ἐπὶ τέλους εἰς τόπου, πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα· οὗτο δυνάμει ἵνα στρέψωμεν νομίως μετὰ τῆς· αὐτῆς· εὐκόλως καὶ τὰ πνεύματα τῶν τέκνων, καθ' ἣν ἐπιθυμοῦμεν διεύθυναι.» Ἀκούετε; Τὸν τρόπον δὲ καθ' ὃν ὁρεῖσθε ἵνα διευθύνητε μέχρι τοῦ 13ου ἔτους τὴν ψυχὴν τοῦ σπλάγχνου σας ὑπέδειξεν ἡδη ἐν ὀλίγοις. Πλὴν ἐτι μάλλον, φιλότατη, θέλετε ἐπιτύχει τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ, ἐὰν ὅσα διδάσκητε αὐτὸ καὶ ἔργῳ ἐκδηλῶνται παρ' ὁμῶν, ἐὰν περιβάλλητε τὰ αἰσθήματα καὶ φρονήματα, ἅπερ τῷ ἐμπνέητε, σάρκα θελξικάρδιον καὶ θελξίον. Ἐὰν λοιπὸν διδάσκητε αὐτὸ τὴν πρὸς τὸν Θεόν, πλησίον, καὶ γονεῖς ἀγάπην καὶ εὐσεβειαν, χρεωτῆται τὰς μὲν τοῦ Θεοῦ ἐντολάς· καὶ συνθήκας τηρεῖν κατὰ γράμμα, τὸν δὲ πλησίον καὶ γονεῖς· τιμᾶν, σεβασθαι, εὐσπλαγγχνίζεσθαι, βοηθεῖν, ἐλεεῖν, ἐὰν ἔχωσι χρεῖαν ἀρωγῆς, συλλυπεῖσθαι καὶ συμμεριζέσθαι τὰς ἐνδεχομένους αὐτῶν δυστυχίας. Ἐὰν προσπαθεῖτε νὰ τὴν ἀποκαταστήσητε φίλην στενήν τῆς λιτότητος, εὐγε-

νοῦς συμπεριφορᾶς, οἰκονόμου, καὶ νὰ ναυτιᾷ εἰς τὴν ἐπαχθὴ θείαν τῆς πολυκεφάλου ὕδρας, τῆς μόδας. ἀνάγκη ὅπως ἐνδύσῃτε μετὰ λιτότητος σεμνοπρεποῦς, ἢ συμπεριφορᾶς ὅπως ἢ ἀρεστὴ εἰς πάντας καὶ ἀναθεματίζετε μυριάκις τὸν ὀλεθροφόρον γύπα, τὸν *σφρυγόν*, ὅστις, πᾶν στοιχείον ἠθικὸν κατακεραυνωσάτων πλῆξικαρδίως καὶ πᾶν ὕλικόν σφραδανακαλλικῶς ἀπορροφῶν, βίπτει σωρηδὸν τοσούτα ὕματα πρὸ τῶν βρομεσῶν ποδῶν τοῦ Αἰ συνδιπλέξεις σὰς δέον ὅπως ἔχωσιν ἀντικείμενον τὴν ἀληθειαν, ἀγάπην, εὐσέβειαν, τὴν ἀγαθότητα καὶ παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ. Ἡθικὰ τινα διηγήματα ὠφελοῦν παρὰ πολὺ ἄρα καὶ βλασφημῖαι πρέπει νὰ ὦσιν ἄγνωστα πανταχῶς εἰς τὰ χεῖλη σας. Πρὸς Θεοῦ! μὴ λησμονήητε, Κυρία, τὸ μέγα τοῦτο ἄξιωμα, ὅτι ὅπως ἀποκατασταθῆτε εἰς ἐνδρέτος, ἀρκεῖ ἵνα νηπιώθεκ βλέπη καὶ ἀκούῃ ἀρετάς!

Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ἀναπτύσσετε, ἐνισχύετε καὶ μορφοῦτε τὴν βούλησιν τῆς θυγατρὸς σας, μιμουμένης ὑμᾶς, συνανοῦτε αὐτὴν μετὰ τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας τῆς, καὶ ταῦτα συμβαδίσουσιν ἀναμφιβόλως μίαν κοινὴν ὁδὸν, τὴν ὁδὸν τῆς μεγαλοπτερυγῶς ἀρετῆς.

Πρὸς τούτοις διδάσκετε αὐτὴν ὀλίγας οἰκιακὰς ἐργασίας, καὶ οὐδέποτε πρέπει ἵνα τὴν ἀπομακρύνετε ἀπ' ὑμῶν ἐπὶ πολὺ. Ἡ μεθ' ὑμῶν μεταβάσις τῆς εἰς ἐξοχὰς ἰδίᾳ ἀνθοστολίστου, ὠφελεῖ παρὰ πολὺ, ἔάν δὲν γίνηται συνεχῶς ἠθικῶς, δὲ ἡ μουσικὴ μαλάσσει τὴν ψυχὴν καὶ ἐξημερώνει τὰ ἦθη τῆς. Ἀπαιτοῦνται δὲ ὀλίγα σημαντικὰ ἀσκήσεις ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ κράσεώς τῆς· τὰς ἐν ἐκάστη ἡλικίᾳ ἀσκήσεις ὀρίζουσιν αἱ Ὑμνῖται, εἰς α· σας παραπέμπω, καθάτι οὐδεὶς λόγος ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν.

Παρατηρήτέον δὲ ὅτι εἰς τὰς τυχὸν παρεκτροπὰς αὐτῆς, ἀνάγκη ὅπως ἀποφεύγητε παντὶ σθίνει τὴν βίαν καὶ ἀναγκαστικότητα, καὶ χρῆσθε τῇ *πυθὶ* καὶ ἐπιεικείᾳ τοῖς μεγαλοουργοῖς τούτοις ἐργάνοις τῆς Ἡθικῆς πρὸς ἐπαρρωσίν τῆς. Οἱ βραδισμοὶ καὶ οἱ μύμφασμοί, ἢ χλεύη καὶ αἱ βάρβαροι καὶ αὐστηραὶ ἐπιπλήξεις εἰς τοὺς νέους (ἐν γένει) ἀτακτοῦντας ἀποβάνουσι τοσοῦτον ἀναφελῆ, ἀνεπικρῆ καὶ φροῦδα, ὅσον εἰσὶ μακρὰν τοῦ νὰ ὠρίσθησαν ὅργανα κατὰλληλα, ὅργανα αἰώνια τοῦ ἠθικοῦ νόμου! εἰσὶ τοσοῦτω ἀλυσίτελῆ καὶ κατὰπτυστα, ὅτω μάταιαι μορμολύκαι καὶ ἀνεμῶλια πάντη φρόνητα εἰς τοὺς ἐνόχους· καὶ κακούργους ὑπῆρξαν ἢ ἀγχόνη καὶ ὁ δῆμιος, ἢ εἰρηκτὴ καὶ αἱ περιουρίαι, ὅσω ἀνίσχυρα καὶ ἀσθενέστατα ἐμποδία ὑπῆρξαν ταῦτα εἰς τὸν ἀκράτητον βρῶν τοῦ αἵματος, εἰς τὴν πλημμύραν τοῦ κακοῦ· εἶναι δὲ τοσαῦτα σπαραξικάρδια ἀποτελέσματα, ὅσα τὸ δῆγμα ψυχρᾶς ἐχίδνης καὶ τὸ δριλητήριον ἐνταῦθεν τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς μίσος καὶ ἢ ψυχρότης τινῶν εἰς τὴν παιδείαν. Μὴ σὰς φανῆ δὲ τοῦτο παράδοξον, καθότι οὐ μόνον πολλὰ πα-

ραδείγματα τέκνων, ἐκτροματῶν ὄντων τῆς φύσεως, ἄπερ μίσοῦσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ἐπιβεβαιούσιν ἐναργέστατα τὴν γνώμην μας ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοῦτο γίνεται, ἐπειδὴ ὁ παῖς ἀκέπτεται ἀποκλειστικῶς περὶ ἐνὸς πράγματος, ἄπερ τῷ κάμνει καλὴν ἢ ὀλιθερὰν ἐντύπωσιν ἢ ἐντύπωσιν αὐτῆ, ὡς ἐφθην εἰπὼν ἀνωτέρω, ἐντυπῶται βελῶς ἐν τῇ μνήμῃ του, καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ συμβαίνει πολλάκις ἵνα ἢ ἢ παρὰ τῶν γονέων αὐστηρὰ πρὸς αὐτὸν ἐπιπλήξις ἢ βία, ἢ τις ἀκολούθως, τίκται ἐν αὐτῷ τὸ μίσος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, συντελοῦσης βεβηχίως καὶ πᾶς καλῆς ἀνατροφῆς, βλέπετε πολλοὺς παῖδας, εἰς οὓς τὰ γράμματα φαίνονται ὡς βουά. Εὐτυχεῖς δὲ ἡμεῖς τώρα, καθότι δὲν ἔχομεν, ὡς ἄλλοτε, διδασκάλους ὡς γενιτάρους.

Γενικῶς δὲ, ἐν τῇ πρώτῃ τῆς χρονικῆς ἐποχῇ, ἢ τις νῦν φθίνει, ἢ προσευχῇ τῆς κίρης σας· μὴ παρατείνηται ἢ πέντε λεπτὰ καθ' ἐκάστην.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἀλότησις Γαλθάνης.

Ὁ περίφημος ἱατροφυσικὸς Ἀλότησις Γαλθάνης, ὁ ἔχων τὸ κλέος τοῦ ὅτι νέον ἀνέφριε στάδιον εἰς τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀνακαλύψεως τοῦ ζωικοῦ ηλεκτρισμοῦ, ἐγεννήθη ἐν Βονωνίᾳ τὴν 9 Ἰουλίου 1717.

Εἰκοσθετῆς ὢν, σκοπὸν προὔτιθετο ἵνα γένηται μοναχός, ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ οἰκογένειά του καὶ οἱ φίλοι του κατόρθωσαν νὰ τὸν ἀποτρέψωσι τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σκοποῦ τούτου.

Ὁ Γαλθάνης ἠσπάσατο τότε τὴν ἱατρικὴν, καὶ ἤρξατο νὰ σπουδάζῃ τὴν φυσιολογίαν καὶ τὴν ἀνατομίαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, ὃν ἔδειξε διὰ τὴν θεολογίαν, καὶ μετ' ὀλίγον διεκρίθη ὡς χειροῦργος καὶ μαιευτής. Κατὰ τὰ 1762, ὑπερσπίσθη θέσιν τινα *Περὶ τῶν ὀστέων, τῆς φύσεως καὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν*, ἢ τις ἐπήνεγκε τὸν διορισμὸν του ὡς καθηγητοῦ τῆς ἀνατομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βονωνίας.

ἔχων τὴν θέσιν ταύτην, τιμώμενος μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του, σύζυγος γυναικός, ἢν ὑπερηγάπα μᾶλλον παντὸς ἄλλου, τῆς Λουκίας Γαλατζίη, θυγατρὸς τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ καθηγητοῦ, ὁ Γαλθάνης οὐδὲν αἴτιον εἶχε νὰ λυπηθῇ διότι παρητήθη τοῦ μοναστικοῦ βίου· ἀλλ' ἢ εὐτυχία του διήρκεσεν ὀλίγον.

Ἡ Κ. Γαλθάνη, προσβληθεῖσα ὑπὸ στηθικοῦ πάθους, ἔπεσε βρεῖως ἀσθενής· ὁ δὲ σύζυγός τῆς τῇ ἀριέρωσεν τὰς φροντίδας τοῦ, ἠγρύπνησεν ἐπ' αὐτῆς μετὰ θελξικαρδίου μερίμνης. Τότε δὲ καθίριζων βατράχους ὅπως παρασκευάζῃ ζωμὸν διὰ

τὴν σύζυγόν του, ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ κάμῃ τὰς πρῶτας του πηρατηρήσεις περὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Διεξέθηκεν ὁ ίδιος τὰ τῆς περιέργου ταύτης ἀνακαλύψεις, καὶ ἀναφέρουεν αὐτολεξεῖ τοὺς λόγους αὐτοῦ :

« Ἀνετέμον ἓνα βάτραχον, τὸν παρεσκεύασα, καὶ προτιθέμενος ἓνα ὄλων διάφορον ποιήσωμαι αὐτοῦ χρῆσιν, ἔθηκα αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τραπέζιου, ἐν ᾧ εὗρίσκετο ἠλεκτρικὴ μηχανὴ ὁ βάτραχος δὲν ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ ἀγωγοῦ ἢ διὰ μικροῦ διαστήματος. Ἐνὸς δὲ τῶν βοηθούτων με πλησιάσαντος ἡρέμα, ἐκ τύχης, τὴν ἄκραν σμίλης πρὸς τὰ μηρικὰ νεῦρα τοῦ βατραχοῦ τούτου, πάραυτα ἀπ᾿ αὐτοῦ οἱ μῦς συνετάλησαν εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὡς εἶπας ἂν ὅτι ἐταράττοντο ὑπὸ σφοδρῶτων σπασμῶν ἄλλος δὲ τις, ὅστις ἐποίησε μὲν ὑμῶν πειράματα ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, παρετήρησεν ὅτι τὸ φαινόμενον ἐλάμβανε χώραν, ὡς αἰεὶ ἐξήγετο σπινθῆρ ἀπὸ τοῦ ἀγωγοῦ τῆς μηχανῆς. Ἐνῶ δ' ἐγὼ ἐνησυχούμην εἰς ἄλλο τι καὶ ἐσκεπτόμην κατ' ἑμαυτὸν, οὗτος, ἐκπεπληγμένος διὰ τὸ γεγονός, ἤλλα νὰ μ' εἰδοποιήσῃ ἀπίστευτον ἔχων πρὸς τὰ τοιαῦτα ζῆλον, καὶ διαφλεγόμενός ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἐπαναλάβω τὸ πείραμα, ἠθέλησα ἓνα φέρον εἰς φῶς τὴν ἀγνώστον αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου κατὰ συνέπειαν, ἡγγισα ἔγὼ αὐτὸς διὰ τῆς ἄκρας σμίλης ἀμφοτέρω τὰ μηρικὰ νεῦρα, ἐνῶ εἰς τῶν ἀγωγῶν ἐξῆγε σπινθῆρα τὸ φαινόμενον παρουσιάσθη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἶδον σφοδρὰς συστολάς εἰς τοὺς μῦς τῶν μελῶν, ὡς ἐὰν κατελαμβάνετο ὑπὸ τεταίνου τὸ ζῶον, καὶ τοῦτο, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήγοντο σπινθῆρες.»

Ὁ Γαλβάνης ἀνεπέσει τὰ πειράματά του ἐπὶ ζώων καὶ νεκρῶν βατραχῶν, καὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι αἱ μυϊκτικὴ κινήσεις, αἱ συστολαὶ ἦσαν ἥττον ἰσχυραὶ παρὰ τοῖς ζῶσι ζώοις, καὶ ἐκ τῆς σημαντικῆς ταύτης ἀνακαλύψεως ἐπαφελήθη βραδύτερον ὁ Βόλτας, ἐξέτεινε καὶ καθήρτισε τὰς θεωρίας τοῦ Γαλβάνη· ἀλλ' εἰς τοῦτον καὶ μόνον ἀνήκει ἡ δόξα τοῦ ὅτι πρῶτος ἀνέφεξε τὸν δρόμον. Εἶναι ἀλήθες ὅμως ὅτι περιστάσεις τινὲς ἔδωκαν ἤδη ὑπονοίας περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀβαροῦς ταύτης δυνάμεως, ἣν ὁ μὲν Γαλβάνης ζωοκὸν ἠλεκτρισμὸν ὀνομάζει, οἱ δὲ σφραῖ ὁμογενῶμονες γαλιανισμὸν ἀπεκάλεσαν.

Κατὰ τὸ 1786, μαθητῆς τις τοῦ Κοτύγου, καθηγητοῦ τῆς ἱατρικῆς ἐν Νεαπόλει, ἠθανῆθη βιβαίαν κίνησιν ἀνατέμνων μῦν, ὅστις ἐδήξεν αὐτὸν κατὰ τὸ σκέλος, ὅτε ἡ σμίλη του ἡγγισεν ἐν τῶν νεύρων τοῦ ζώου. Ὁ Σούζερ ὁμοίει ἐπίσης ἐν τῇ Νία περὶ Ἰδουῆς θεωρίᾳ αὐτοῦ, ἐκδοθείσα τῷ 1767, περὶ τῆς παραδόξου γέυσεως, τῆς παραγομένης ὑπὸ δύο πλακῶν μετάλλου διαφόρου, τοθεμιμένων ἐν τῷ στόματι μετὰ τινος προσφιλῆς. Ἀλλὰ τὰ διδόμενα αὐτὰ ἔμενον ὡς ἀμυδρὰ ἐνδείγματα, ἕως οὗ ὁ Γαλβάνης ἔσχε πρῶτος τὴν

εὐτυχήν ιδέαν τοῦ νὰ ἐξιχνιάσῃ τὰ τυχαίως ὑπὸ τῆς ἀνατομίας βατραχοῦ ἀποκαλυφθέντα φαινόμενα, καὶ ἔδωκεν οὕτως ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα, ἀκριβῆ ιδέαν εἰς τὴν ἱπιστήμην.

Ὁ ἰατρὸς ὑπῆρξεν ἥττον εὐτυχῆς τοῦ φυσιοδίφου διότι, διαφιλονεικήσας ἐπὶ πολλὸν χρόνον πρὸς τὸν θάνατον τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ σύζυγον, τὸ θέλγον τῆς ἐστίας αὐτοῦ, ἀπώλεσεν αὐτὴν τῷ 1790· συγχρόνως δὲ τῷ ἐπῆλθε καὶ ἄλλη δυστυχία τῆς Κισσαλιπινῆς δημοκρατίας ἐπιβαλοῦσης τὸν πολιτικὸν ὄρκον παρὰ τοῖς ὑπαλλήλοις αὐτῆς, ὁ Γαλβάνης, ἀποποιήθει νὰ δώσῃ αὐτὸν, ἀπώλεσε τοὺς τίτλους καὶ τὰς θέσεις αὐτοῦ. Εἰς τὸ ἔσχατον περιελθὼν τῆς ἐνδείας, ἐζήτησε φιλοξενίαν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰακώβου, ὅστις τὸν ὑπέδεχθη μετ' ἐγκαρδίου φιλοφροσύνης· ἀλλ' ὁ Γαλβάνης, κίριος τὴν καρδίαν πληγῆς ὑπὸ τοῦ θανάτου τῆς συζύγου του, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπερικήσῃ τῇ θλίψιν του, καὶ καταβιβρωσκόμενος ὑπὸ βραθείας μελαγχολίας, ἔπασεν εἰς ἀνοίαν, μεγάλως τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνησυχήσασαν. Οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ θεραπεύσῃ τὸν μερσμοῦν αὐτοῦ, οὔτε αἱ πρόθυμοι φροντίδες τῶν φίλων τοῦ ἰατροῦ, οὔτε τὸ ψήφισμα τῆς Κισσαλιπινῆς δημοκρατίας, ἥτις, τιμῶσα τὸν σφόν καὶ σεβασμένη τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, τῷ ἀπέδιδεν ἄνευ ὄρων τὴν καθηγητικὴν του θέσιν.

Ἀλλ' ὁ Γαλβάνης δὲν ἔμελλε ν' ἀναβῆ πλέον εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἀνατομικῆς, ἣν ἐνελάμπουεν· ἀπέθανεν ἐν Βονωνίᾳ τὴν 4 δεκεμβρίου 1798, καταλιπὼν μῆθην βίου ἐντίμου καὶ φιλοπόνου.

Ἐκτός τῆς περὶ τῶν ὀστέων θέσεώς του, ἣς ἐμνημονεύσαμεν, ἐδημοσίευσεν Ἐπισημῆμα περὶ τῶν νεφρῶν καὶ τῶν οὐρητήρων τῶν πτηνῶν, ἐπειτα ἐξέθηκε τὸ σύστημά του εἰς βιβλίον τι, ἐπιγραφόμενον Σχόλια περὶ τῶν ἠλεκτρικῶν δυνάμεων πρὸς παραγωγὴν μυϊκῶν κινήσεων. Τὰ δύο ταῦτα βιβλία συνετάχθησαν εἰς τὸ Λατινικόν.

Τὰς θεωρίας τοῦ Γαλβάνη ζωοκῶς ὑπερησπίσθησαν καὶ καταπολέμησαν αἱ σύγχροτοὶ του Βόλτας, ὁ διασημότερος τῶν ἀντιπάλων του, δισχυρίσθη ὅτι δὲν ὑπῆρχεν εἰδικὸς ἠλεκτρισμὸς ἐν τοῖς ζώοις, ὡς ἐδόξαζεν ὁ Γαλβάνης, καὶ ὅτι τὸ νευρικὸν ἔσυστόν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ συνήθης ἠλεκτρισμὸς, εἰς δὲ τὰ ὄργανα τῶν ζώων ἐχρησίμευον ὡς ἀγωγαί. Ὁ Βόλτας ἀπέδειξε διὰ τοῦ ηλεκτρομέτρου καὶ τοῦ ηλεκτρισμονάπτου, ὅτι ἡ ἐπαφὴ μετάλλων διαφόρου φύσεως παράγει διάνεκτῃ ἀπόκρισιν ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ μὲν ἐνὸς μετάλλου δίδοντος τὸ ὑέλωδες, τοῦ δ' ἑτέρου τὸ βητινωδες βυστόν. Ὁ ἀντίζηλος τοῦ Γαλβάνη κατασκευάσεν ἐξιοθαύμαστον τι ἐργαλεῖον, τὴν Βολταϊκὴν σιγήλην, δι' ἣς ἐπέτυχεν ἀποτελέσματα τοιαῦτα, ὅτε ἠδυνήθη ν' ἀποδείξῃ τὴν ταυτότητα τοῦ γαλιανισμοῦ καὶ ἠλεκτρισμοῦ.

892

Τοῦ μέσου τοῦ παράγειν τὸν γαλβανισμόν ὄντος γνωστοῦ, οἱ σοφοὶ ἐπέδωξαν εἰς διάφορα πειράματα. Ὁ πανεπιστήμων Κ. Οὐμβόλδτος ἀπειράθη πρῶτος πείραματος ἐπὶ τῶν ἰγθύων, ὧν ἡ νευρική εὐερεσιὰ ἐστὶ μέγιστη. «Εἶδον, λέγει, ἰγθύς, ὧν ἡ καρπὴ πρὸ ἡμῶν: ἐκόπη ὥρας, πληττοντας τὴν γαλβανισμένην αὐτῶν οὐρὰν διὰ τρόπου τοιούτου, ὥστε τὸ σῶμα ἐπὶ ἄρα ἀρκετὰ ὕψη ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφ' ἧς ἦσαν τεθειμένοι ἠκολούθως ὁ Κ. Οὐμβόλδτος προσεπάθησε ν' ἀναστήσῃ πηκνὰ, προσβεβλημένα ὑπὸ προφανοῦς θανάτου, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐξελεξάτο σπίνον, ὅστις κατακεκλιμένος ἤδη καὶ ἔχων κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς: ἐμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ. Ἀλλ' ἡ γαλβανική συγκοινωνία συνέστη μεταξὺ τοῦ βράχου καὶ τοῦ ἀρχοῦ, τὸ πτηνὸν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἠγέρθη ἐπὶ τῶν πατῶν πληττοντας τὰς πτέρυγας, ἀνέπνευσε ἐπὶ πάντε ἡ βε' λεπτὰ καὶ ἐξέπνευσεν ἠσύχως. Ὁ γενναῖος σοφὸς ἐποίησε πειράματα καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ: ἐπέθηκεν ἐκδύραξ δύο ἐπὶ τῶν δελτοειδῶν μυῶν καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἑλκῶν δύο μεταλλικοὺς καταρτισμοὺς: καθ' ἣν δὲ στιγμήν τὰ δύο μέταλλα ἐτίθησαν εἰς συνάφειαν, οἱ ὄμοιοι τοῦ συνεχώσθησαν σπασμωδῶς, ὁ Κ. Οὐμβόλδτος ἠσθάνθη κνισμὸν, σφύξιν ἀλγεινὴν, καὶ ἀστραπὴ διήλθε πρὸ ὀφθαλμῶν του.

Ὁ δόκτωρ Μόνρος ἦν τοσοῦτον ευχιστόχος εἰς τὴν γαλβανικὴν ἐνέργειαν, ὥστε ἐπασχεν αἰμορρογίαν τῆς ξινός, δασάκις, βελῶν τεμάχιον ψευδοργύρου εἰς τοὺς βρόχους, ἔθετε τοῦτο εἰς συνάφειαν διὰ νήματος ἀγωγοῦ μετ' ἐλάσματος χαλκοῦ, τεθειμένου ἐπὶ τῆς γλώττης του. Ἡ αἰμορρογία ἤρχιζεν ἅμα ἡ λάμψις ἐφαίνετο.

Ζινώτης ὁ ἐκ Βονωνίας ἐγαλβάνιεν ἔντομα, φωνεῖται: τέτιγα, ἔθικεν αὐτὸν εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν δύο ἄκρων στήλης, καὶ πᾶντα ἡ κινήσεις καὶ ὁ χαρακтерιστικὸς τοῦ ἐντόμου ἦχος διεδηλώθησαν.

Ιούλιος ὁ ἐκ Τουρίνου καθυπέβλεπεν εἰς τὸ βεῦμα στήλης ἀρκετὰ ἰσχυρῶς φυτὰ ἐν πλήρει βλαστῆσει καὶ ἐπέτυχε τὴν κλείσιν τῶν φυλλορίων φυτοῦ τινος.

Οἱ μᾶλλον διακεκριμένοι φυσιολόγοι, ἠγουμένου τοῦ Βιχάτου, ἐζήτησαν τὴν αἰτίαν τῆς ζωῆς ἐν τοῖς γαλβανικοῖς φαινομένοις: ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τεθανατωμένων καὶ μεγάλων ζῶων γενομένα πειράματα δὲν ἔβλεπον τὸ δυσχερὲς τοῦτο ζήτημα. Ὁ Ἀλδίνης συνεπέρανεν ἐκ πειραμάτων, γενομένων ἐν Λονδίῳ ἐπὶ ἀπαγχονισθέντος (τὴν 3 Ἰανουαρίου 1803), ὅτι ὁ γαλβανισμὸς ἐπενεργεῖ ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ μυωνικοῦ καὶ νευρικοῦ συστήματος καὶ ὅτι παρέχει ἰσχυρὸν μέσον ὅπως ἀνακαλῆ εἰς τὴν ζωὴν τοὺς περὶ τὰς εἰς ἀσφυξίαν.

Ἀλλὰ ποιήσωμεν μνησὶν καὶ τοῦ πειράματος τοῦ δόκτωρος Ἀνδρέου Ἰρη. Τὸ πῦμα δολοφόνου τινός, ἀποσπασθὲν τῆς ἀγχόνης ἡμῶν ὡραν μετὰ τὴν ἀνάρτησίν του, ἐκομίσθη εἰς τὸ ἀμφι-

θέατρον τοῦ δόκτωρος, ὅστις ἀμέσως ἔκρινεν ἐντομὰς εἰς τὸ ἴνον καὶ τὴν πτέρναν, ἀπεκάλυψε τὸν νωτιαῖον μυελόν, τὰ ἀρχικὰ νεύρα, καὶ ἔθικεν εἰς συνάφειαν τὰ ὄργανα δι' ἀγωγῶν. Τὸ σῶμα τοῦ ἀπαγχονισθέντος ἐδονήθη σπασμωδῶς, τὸ κεῖλος ἐτάθη μετὰ τασαύτης σφοδρότητος, ὥστε παρ' ὀλίγον ν' ἀνατρέψῃ ἕνα τῶν παρόντων: τελεία ἀναπνοὴ ἤρξατο, πὸ στήθος ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε, ἀκολουθοῦν τὰς κινήσεις τοῦ διαφράγματος, ὡς καὶ παρὰ τῷ ζῶντι ἀνθρώπῳ: πάντα τὰ πάθη ἐξεφράζοντο ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ ἀπαγχονισθέντος. Καθ' ὅσον ἡ δυνάμις τῶν ἠλεκτρικῶν ἐκροῶν ἠύξανε, τὸ πρόσωπόν του ἐξεφράζεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν τρόμον, τὴν ἀπελπισίαν, τὴν ἐργῆν, τὴν ἀγωνίαν μετὰ εἰδεχθοῦς μειδιήματος. Οἱ παρορτισκόμενοι, μὴ δυνηθέντες ν' ἀνθέξωσιν εἰς τοιοῦτον θέαμα, οἱ μὲν ἔφυγον ἔντρομοι, οἱ δὲ ἐλειποθύμησαν καὶ ἠσθάνθησαν.

Οὐλόγως προτιθέμεθα ἵνα ὁμιλήσωμεν ἐν τῷ βιογραφικῷ τούτῳ ἄρθρῳ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὸν τηλεγραφον (ἀντικειμένου ἄλλως τε, περὶ οὗ ὁμιλήσει καὶ ἄλλοτε ἡ Νέα Ἐπτὰλόφος) εἰπομεν μόνον ὅτι ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διὰ πολλὰς ἀθηνείας, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὰς παραλυσίας: ὑπῆρξαν δὲ καὶ ἀποτυχίαι καὶ ἐπιτυχίαι. Ὁ Κ. Μαρκενδι ἐποίησε χρῆσιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὑπὸ μορφῆν διαλειπόντων βρυμάτων κατὰ περίπτωσιν τινὰ ἐξασθενείας τῆς ὀράσεως.

Ἡ ἱατρικὴ τῶν Παρισίων Σχολῆ ἐδειξεν εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς ζωηρὸν ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Γαλβάνη ἐπιτροπὴ ἐλέγχεσθαι ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐνετάλη ἵνα ἐπανκλαθῇ τὰ ἀπὸ τοῦ 1790 γενομένα πειράματα, καὶ νὰ περιγράψῃ τὰ ἐπιτευχθῆσάμενα ἀποτελέσματα. Βραδύτερον δὲ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Σύλλογος διώρισεν ἐπιτροπὴν ὅπως ἐξακριβώσῃ τὰ τοσοῦτον ἐνδιαφέροντα, διάφορα καὶ ὠφέλιμα τοῦ γαλβανισμοῦ ἀποτελέσματα.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Η ΜΥΟΣΩΤΙΣ.

(ΔΙΗΓΗΜΑ).

Τῷ 1809 ὑπῆρχεν ἐν τῷ 12ῳ συντάγματι τῆς γραμμῆς, τότε φρουροῦντι ἐν Στρασοῦργῃ, ἀξιωματικὸς τις, καλούμενος Πέτρος Πιταΐσιος, ὅστις ἦν ἐκ τοῦ ἡμιβαρβάρου καὶ ἡμιπελοπολιτισμένου μέρους τῆς Βουργονίας, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μόρβαν, καὶ ὅστις ὑπὸ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐκαλεῖτο Πέτρος ὁ Ὀμοσώτος. Ἦν ἀνδρῆσιος καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, καὶ, ὡς ἔλεγον εἰς τὸ τὸνταγμα, εἶχε τραχὺ τὸ δέμα. Πάντοτε ὁ πρῶ-

τος και ο τελευταίος εις τὸ πῦρ, ἐνομιζέτο πρὸς ἄλλων ὡς δύο μόνον ἀγαθῶν ἐν τῷ κόσμῳ πράγματα: τὴν ἀσπὴν τῆς πυρίτιδος και τὸν συριγμὸν τῶν σφαιρῶν. Ὅσοι τὸν εἶδον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὅτε μὲ ὀφθαλμοῦς διαπύρους, μὲ μύστακα ἀνωρθωμένον, μὲ βῶθωνας ἀνοικτοῦς, ἐβρίβητο εἰς τὸ πυκνότερον τῆς συμπλοκῆς μέρος, συνειθίζον νὰ λέγωσιν ὅτι ἡ σφαγὴ ἦν ὁ χορὸς τοῦ Πέτρου Ὀμοράγου.

Ἡμέραν τινὰ ὁ φίλος ἡμῶν Πέτρος ἐπέδωκεν εἰς τὸν συνταγματάρχην του ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἐζήτη ἄδειαν ἵνα ὑπάγῃ νὰ ἐπιμεληθῇ τὴν γραῖαν αὐτοῦ μητέρας, ἀθρονοῦσαν ἐπικινδύνως. Προσεβίθη ὅτι ὁ πατὴρ του, ἐβδομηκονταετής και παραλυτικός, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιμεληθῇ ποσῶς τὴν πτωχὴν αὐτοῦ σύζυγον. Ἰπέσχετο δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ ἄρα ὡς ἴδῃ τὴν μητέρα του ἐκτὸς κινδύνου. Ὁ συνταγματάρχης ἀπεκρίθη εἰς τὸν Πέτρον Πιταΐσιον ὅτι, ἀπὸ στιγμῆς εἰς ἄλλην, τὸ σύνταγμα ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν διαταγὴν νὰ ἐκστρατεύσῃ, και ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἄδειαν τῆς ἀπουσίας.

Ὁ Πέτρος Πιταΐσιος οὐδὲν ἀντεῖπε.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας δευτέρα ἐπιστολὴ ἐδόθη εἰς τὸν συνταγματάρχην· ὁ Πέτρος ἀνῆγγελεν αὐτῷ ὅτι ἡ μήτηρ του εἶχεν ἀποθάνει μὲ τὴν θλίψιν τοῦ ὅτι δὲν εἶδε τὸν υἱὸν αὐτῆς πρὸς αὐτῆς· ἤθελε νὰ τῷ δώσῃ, ὡς ἀγαθὴ και φιλόστοργος μήτηρ, τὴν τελευταίαν αὐτῆς εὐλογίαν. Ὁ Πέτρος ἰκέτευε τὴν φρονὴν ταύτην ἀκόμη νὰ τῷ δοθῇ ἄδεια μῆνός. Ἐλεγε ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ φανερώσῃ τὸ αἶτιον, ὅπερ ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν ταύτην, διότι ἦν μυστικὸν οἰκογενεῖας. Παρεκάλει ἐπιμόνως τὸν συνταγματάρχην νὰ μὴ τῷ ἀρνήθῃ τὴν χάριν ταύτην.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου δὲν ἔσχε πλείονα ἐπιτυχίαν τῆς πρώτης. Μόνον ὁ λοχαγὸς τοῦ πτωχοῦ στρατιώτου τῷ εἶπε: «Πέτρε, ὁ συνταγματάρχης ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν σου. Λυπεῖται διὰ τὸν θάνατον τῆς γραίας μητέρός σου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν, τὴν ὁποίαν ζητεῖς, διότι αὐριον τὸ σύνταγμα ἀφίνει τὴν Στρασβούργην.

— Ἄ! τὸ σύνταγμα ἀφίνει τὴν Στρασβούργην; και ποῦ ὑπάγει, παρακκλώ;

— Εἰς τὴν Αὐστρίαν. Θὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Βιέννην, ἀνδρεῖέ μου Πέτρε. Θὰ πολεμήσωμεν μὲ τοὺς Αὐστριακοὺς· αὐτὸ σὲ εὐχαριστεῖ, ἀλήθεια; Ἐκεῖ θὰ σὲ ἴδω, ἀνδρεῖέ μου.»

Ὁ Πέτρος Πιταΐσιος οὐδὲν ἀπεκρίθη, διότι ἐφάνετο βεδυθισμένος εἰς σκέψεις βεθείας. Ὁ λοχαγὸς ἔλαβε τὴν χεῖρά του και κινῶν αὐτὴν ῥωμαλέως: «Ἄ! μπᾶ, ἔκραξε, λέγε μοι δά . . . μὴ εἶσαι σήμερον κωρὸς; Σοὶ ἀναγγέλλω ὅτι, πρὶν παρέλθουν ὀκτὼ ἡμέραι, θὰ λάβῃς τὴν εὐτυχίαν νὰ κτυπηθῇς μὲ Αὐστριακοὺς, και σὺ δὲν μὲ εὐχαρι-

στεῖς κἂν διὰ τὴν κελὴν εἶδησιν, οὔτε φαίνεσαι ὅτι μὲ ἀκούεις!

— Ναι, ναι, λοχαγέ μου, σὲ ἤκουσα κάλλιστα, και σὲ εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν εἶδησιν τὴν εὐρισκῶ ἐξαίρετον.

— Εὐτυχῶς.

— Ἔστε, λοχαγέ μου, δὲν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ λάβω τὴν ἄδειαν.

— Ἄλλ' εἶσαι τρελλός; ἄδειαν τὴν παραμονὴν τῆς ἐκστρατείας;

— Δὲν τὸ ἐσυλλογίστην . . . Ἐμπεθα εἰς τὴν παραμονὴν τῆς ἐκστρατείας . . . Εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας δὲν δίδουν ἄδειαν . .

— Οὔτε ζητοῦ!

— Σωστόν . . οὐδὲ ζητοῦν . . διότι ἤθελον φανῆ ἄνδρῶν . . Διὰ τοῦτο και ἐγὼ δὲν ζητῶ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν θέλω· θὰ οἰκονομήσω τὸ πράγμα.

— Καὶ θὰ κάμῃς καλά.

Τῇ ἐπιούσῃ τὸ 12ον σύνταγμα τῆς γραμμῆς εἰσῆρχετο εἰς τὴν Γερμανίαν. Τῇ ἐπιούσῃ, ὁ Πέτρος Πιταΐσιος, ὁ ἐπιλεγόμενος Ὀμοράγου, ἐλειποτάκτει.

Μετὰ τρεῖς μῆνας, ἐνῶ τὸ 12ον σύνταγμα, δεσφύμενον ἱκανὰς δάφνας δόξης εἰς τὰ πεδία τοῦ Βάγερν, εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ εἰς Στρασβούργην, ὁ Πέτρος Πιταΐσιος συνελήφθη και ἤχθη ἀσχερῶς εἰς τὸ τάγμα του ὑπὸ χωροφυλακῆς.

Μετ' ὀλίγον συγκροτεῖται στρατιωτικὸν δικαστήριον. Ὁ Πέτρος Πιταΐσιος κατηγορεῖται ὅτι ἐλειποτάκτισε, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ σύνταγμα του εὐρίσκετο ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ.

Μοναδικὸν θέαμα παρουσίας τὸ δικαστήριον τοῦτο. Ἀφ' ἑνὸς ὁ κατήγορος ἔλεγε: «Πέτρε Πιταΐσιε, σὺ, εἰς τῶν γενναϊοτέρων τοῦ στρατοῦ, σὺ, ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ὁποίου λάμπει ὁ ἀστὴρ τῆς τιμῆς, σὺ, ὅστις δὲν περιέπεσές ποτε οὔτε εἰς τιμωρίαν, οὔτε εἰς τινα κατηγορίαν ἐκ μέρους τοῦ ἀρχηγῶ σου, ἄφραξες τὸ τάγμα σου εἰς τὴν παραμονὴν σχεδὸν μάχης, ἐλκυόμενος ὑπὸ ἰσχυροῦ αἰτίου. Τὸ αἶτιον τοῦτο τὸ δικαστήριον θέλει νὰ τὸ μάθῃ, διότι θὰ ἦν εὐτύχημα τὸ νὰ ἐπιτύχῃς ἂν ὄχι νὰ παραιτηθῆς, διότι οὔτε εἶναι πρέπον, οὔτε τὸ θέλει ὁ αὐτοκράτωρ, τοῦλάχιστον νὰ συστηθῇς εἰς τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ.»

Ἀφ' ἑτέρου ὁ κατηγορούμενος ἀπεκρίνετο: «Ἐλειποτάκτισα ἄνευ λόγου, ἄνευ αἰτίου· δὲν μετανοῶ διότι ἔπραξα τοῦτο. Ἄν γενῆ χρεῖα, θὰ τὸ ἐπανακάμω. Ἐγενόμην ἄξιος θανάτου, καταδικάσατέ με!»

Ἐπειτα ἤλθον μάρτυρες λέγοντες: «Ὁ Πέτρος Πιταΐσιος ἐλειποτάκτισε, τὸ γνωρίζομεν, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύομεν.»

Ἄλλοι: Ὁ Πέτρος Πιταΐσιος ἐτρελλάθη. Πρέπει νὰ τὸν στείλητε εἰς τὸ φρενοκομεῖον, και ὄχι εἰς τὸν θάνατον.»

Ὁλίγου ἐδέχθη ἡ γνώμη αὕτη νὰ γενῆ παρρηδικτῆ, διότι οὐδεὶς ὑπῆρχεν εἰς τὸ δικαστή-

ριον, ὅστις θεωρεῖ τὴν λειποταξίαν τοῦ Πέτρου Πιτακίου, τοῦ ἐπιλεγομένου Ὁμοσίου, ὡς τῶν ἐκτός τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως ἰδιωτροπιῶν ἐκείνων, ἀς οὐδεὶς ἔνοιε, ἀλλ' ἀς ἅπαντες παραδέχονται. Ἐν τούτῳ ὁ κατηγορούμενος εἰδείχθη τσοῦτω ἀπλοῦς, τσοῦτω λογικῶς ἐπέμενον ἀποιτῶν καταδικῆν, μετὰ τσοῦτης τολημῆς ἐλευθερίας ἐφάνερως τὸ ἐγκλημα αὐτοῦ, ἐπανηλαμῶνων ἀκαταπύστως ὅτι δὲν μετενοεῖ, ἢ εὐστάθειά του τόσῳ ἦν παράτολος, ὥστε δὲν ἔμενε κανὲν μέσον νὰ κινήσῃ τὴν ἐπιείκειαν. Ἐκρίθη ἔνοχος θανάτου.

Ὅτε ἔμαθε τὴν καταδικῆν του, ὁ Πέτρος Πιτακίος δὲν ἐκίνησε τὰς φρενίς, δὲν ἠλλοιώθη. Παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ ζητήσῃ χάριν, ἀλλ' ἀπεποιήθη.

Ἐπειδὴ δ' ἕκαστος ἐμάντευεν ὅτι ἐν τῷ βῆθει τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὑπῆρχε μυστήριον τι πρὸς τοῦτον, ἀπεφασίσθη ν' ἀναβληθῆ ἡ καταδικῆ τοῦ Πέτρου Πιτακίου. Ὁ καταδικῆς ὠδηγήθη ἐκ νέου εἰς τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ εἰρηκτῆν· τῷ ἀνήγγειλαν ὅτι ἔνεκα εἰδικῆς τιнос εὐνοίας, εἶχεν 72 ὥρας εἰσέτι ἵνα ζητήσῃ χάριν· ἐκίνησε τοὺς ὦμους, ἀλλ' οὐδὲν ἀπεκρίθη.

Τὴν νύκτα, ἧτις προηγήτο τῆς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐοικασμένης ἡμέρας, ἡ θύρα τῆς εἰρηκτῆς τοῦ Πέτρου ἐστράφη ἠούχως ἐπὶ τῶν στροφιγγῶν αὐτῆς, εἰς δὲ ὑπαξιωματικὸς τῆς νέας φρουρᾶς· προὐχώρησε μέχρι τῆς στρατιωτικῆς κλίνης, ἐν ἣ ἔκοιματο ὁ καταδικῆς, καὶ, ἀφ' οὗ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐθεώρησαν αὐτὸν μετὰ περιεργείας καὶ θαυμασμοῦ, τὸν ἀρύπνισεν· ὁ Πέτρος Πιτακίος ἤνιξεν ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ βλέπων περὶ αὐτόν· Ἄ, εἶπον, ἦλθε λοιπὸν ὁ καιρός· τέλος πάντων.

— Οὐχί, Πέτρε, ἀπεκρίθη ὁ ὑπαξιωματικὸς, δὲν εἶν' ἀκόμη ἡ ὥρα, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ σημεῖν.

— Καὶ τί με θέλεις;

— Πέτρε, δὲν με γωρίζεις, ἀλλ' ἐγὼ σε γνωρίζω. Σε εἶδον εἰς τὴν ἰσπερλίτζην, ἔνθα προσήνεγθης ἀνδρειότατα. Ἐκτοτε, Πέτρε, συνέλαβον δι' ἐσὲ ζωπρᾶν καὶ εἰλικρινῆ ὑπόληψιν. Φθάσας ἀπὸ χθὲς εἰς Στρακοῦργην, ἔμαθε καὶ τὸ ἐγκλημα σου καὶ τὴν καταδικῆν, καὶ ἐπειδὴ ὁ δεσμοφύλαξ εἶναι εἰς τῶν συγγενῶν μου, ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ νὰ ἔλθω ἵνα σε εἶπω: « Πέτρε, ὅστις μέλλει ν' ἀποθάνῃ, πολλάκις λυπείται διότι δὲν ἔχει πλησίον αὐτοῦ ἕνα φίλον διὰ νὰ τῷ ἀνοιξῇ τὴν καρδίαν του καὶ τῷ ἐμπιστευθῇ ἐν ἱερὸν χρέος. . . » Πέτρε, ἂν συγκατατίθῃσαι, θὰ ἦμαι ὁ φίλος αὐτός.

— Πύχαριστῶ, σύντροφε, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος συντόμως.

— Δὲν ἔχεις τι νὰ μοι εἴπῃς;

— Οὐδέν.

— Πῶς, οὐδένα ἀποχωρητισμὸν διὰ τὴν μνηστήν, τὴν ἀδελφὴν σου;

— Μνηστήν; ἀδελφὴν; . Δὲν ἀπέκτησά ποτε.

— Διὰ τὸν πατέρα σου; — Δὲν ἔχω πλέον πατέρα. Πρὸ δύο μηνῶν ἀπέθανεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου. — Διὰ τὴν μητέρα σου;

— Διὰ τὴν μητέρα μου; . εἶπεν ὁ Πέτρος, οὐκ εἶναι ἡ φωνὴ αἴφνης· ὑπέστη βυθίσαν ἀλλοίωσιν, τὴν μητέρα μου, . . Ἄ, σύντροφε, μὴ πρόσφερε τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸ βλέπεις καλῶς, δὲν τὸ ἤκουσα, δὲν τὸ εἶπόν ποτε ἐντός τῆς καρδίας μου, χωρὶς νὰ συγκινηθῶ ὡς παιδίον. Καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν μοὶ φαίνεται ὅτι ἂν ὠμίλου περὶ αὐτῆς. . .

— Λοιπὸν;

— Ἦθελα κλάσαι. . . Καὶ τὸ νὰ κλάσω θὰ ἦτον ἴδιον ἀνάνδρου. Νὰ κλάσω, ἐξηκολούθησε μετ' ἐξάψεως, νὰ κλάσω, ἐνῶ ὀλίγας μόνον ὥρας ἔχω νὰ ζήτω ἀκόμη, ἄ, ἦθελεν εἶναι ἀνάνδριξ.

— Εἶσαι πολὺ αὐστηρὸς, σύντροφε. Πιστεύω ὅτι ἔχω, χάριτι θεῆς, τόσῃ γενναϊότητα, ὅσῃν εἰς ἄλλος, καὶ ἐν τούτοις θὰ ἔκλιον χωρὶς νὰ λισχυθῶ, ἂν ὠμίλου περὶ τῆς μητρὸς μου.

— Ἀληθῶς; εἶπεν ὁ Πέτρος, δραττόμενος ζωπρῶς τῆς χειρὸς τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, εἶσαι ἀνὴρ, εἶσαι στρατιώτης, καὶ δὲν θὰ ἐντρέπεσο νὰ κλάσῃς;

— Ἐνθυμούμενος τὴν μητέρα μου. . . οὐχί βεβόλιξ. Εἶναι τόσῳ ἀγαθὴ, τόσῳ μ' ἀγαπᾷ καὶ τὴν ἀγαπῶ ὡσαύτως!

— Σ' ἀγαπᾷ; τὴν ἀγαπᾷ; . . ὦ! τότε θὰ σοὶ τὰ εἶπω ὅλα, ἡ καρδία μου εἶναι πλήρης, πρέπει νὰ κῆμ ἔχουσιν, καὶ ὅτῳ παραδόξῃ καὶ ἂν σοὶ φρονῶν τὰ κατακυριεύοντά με αἰσθήματα, δὲν θὰ γελᾷς, εἶμαι βεβόλιξ. Ἄκουσόν μοι λοιπὸν, διότι ἔτι πρὸ ὀλίγου ἔλεγες εἶναι ἀληθέστατον· εἶναι τις εὐτυχῆς ἀποθνήσκων, ἐὰν ἔχη μίαν καρδίαν διὰ νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ἰδικὴν του. . Δὲν θέλεις νὰ μ' ἀποσθῆς, οὕτε θὰ με περιγελάσῃς;

— Σε ἀκούω, Πέτρε. . Ἀνθρωπος, ὅστις μέλλει ν' ἀποθάνῃ, μόνον οἶκτον καὶ συμπάθειαν δύναται νὰ κινήσῃ.

— Θὰ μάθῃς λοιπὸν ὅτι, ἀφ' οὗτου ζῶ ἐν τῷ κόσμῳ, μόνον ἐν πρᾶγμα ἠγάπησα, τὴν μητέρα μου! . . Ἀλλὰ τὴν ἠγάπησα ὡς οὐδεὶς ἀγαπᾷ, με ὅσῃν δύναμιν καὶ ζωὴν ἠδυνάμην. Παιδίον ἐστὶ ἀνεγνώσκων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς, καθὼς καὶ αὐτὴ ἀνεγνώσκων εἰς τοὺς ἰδικούς μου. Ἐμάντευον τὰς ἰδέας τῆς, ἐγνώριζε τὰς ἰδικὰς μου. Διὰ τὴν καρδίαν μου, αὐτὴ ἦτον ἐγώ· διὰ τὴν καρδίαν τῆς, ἐγὼ ἦμην αὐτή. Δὲν ἠγάπησά ποτε οὐτ' ἀπέκτησα ἐρωμένην, δὲν ἀπέκτησά ποτε φίλους. Ἡ μήτηρ μου μ' ἦτο τὸ πᾶν. Ὄθεν, ὅτε προσεκλήθην εἰς τὴν σημαίαν, ὅτε μοι εἶπον ὅτι ἦν ἀνάγκη ν' ἀφῆσω τὴν μητέρα μου, μεγάλως ἀπεπίσθην καὶ ἐκῆρυξα ὅτι καὶ τὴν βίαν ἂν μεταχειρίζοντο, δὲν θὰ μ' ἀπεχώριζον τῆς μητρὸς μου ζῶντα. Διὰ μιᾶς λέξεως, αὐτὴ ἡ ἀγία καὶ γενναία γυνὴ μετέβλεπεν ὅλην μου τὴν ἀπόφασιν. .

« Πέτρε, πρέπει ν' ἀπέλθῃς, μοι εἶπε, τὸ θέλω. » Ἐγανυπέτητα λέγων αὐτῆ: « Μῆτερ, ὑπάγω. »

— « Πέτρε, προσέθεσεν, ὑπῆρξα: καλὸς υἱός, καὶ εὐχριστῶ τὸν Θεὸν διὰ τοῦτο· ἀλλ' ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔχει υἱὸν μόνον χρέος νὰ ἐκπληρώσῃ. Πᾶς πολίτης ἀνήκει εἰς τὴν πατρίδα του· σὲ καλεῖ, ὑπάκουσον! Ὁ γένῃς στρατιώτης· ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς ἡ ζωὴ δὲν ἀνήκει εἰς σὲ, ἀλλ' εἰς τὴν πατρίδα. Ἄν τὰ συμφέροντα ταύτης τὴν ζητοῦσι, μὴ φρεσθῇς αὐτῆς. Ἄν ὁ Θεὸς θέλῃ ν' ἀποθάνῃς πρὸ ἐμοῦ, θά σε κλωσῶ μεθ' ὅλης τῆς καρδίας, τῶν δακρῶν, ἀλλὰ ὅλ' εἶπω: Μοι τὸν ἔδωκεν αὐτός, καὶ αὐτός μοι τὸν ἀφῆροσεν· εὐλογητὸν τὸ ὄνομά του! Ἀναχώρησον λοιπόν, καὶ ἂν μ' ἀγαπᾷς, πρᾶξον τὸ χρέος σου. » Ἐἶ τούτους λόγους τῆς ἁγίας ταύτης γυναικὸς τοὺς ἐκράτησα. Πρᾶξον τὸ χρέος σου, μοι εἶπε· τὸ χρέος τοῦ στρατιώτου εἶναι νὰ ὑπακούῃ παντοῦ καὶ πάντοτε· ὅθεν παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπήκουσα. Προσέτι νὰ πηγαίνῃς εὐσταθῶς διὰ μέσου τῶν κινδύνων, ἀδιστακτικῶς, ἀδισκίεπτως· καὶ ἔπραξα τοῦτο. Ὅσοι μ' ἔβλεπον ὀδύοντα οὕτως ἐνώπιον τῶν στρατιῶν, ἔλεγον: Ἰδοὺ εἷς ἄνδρες.

Εὐλογώτερον ἤθελον εἶπει: Ἰδοὺ εἷς, ἀγαπῶν τὴν μητέρα του.

« Ἡμέραν τινὰ μίαν ἐπιστολὴν μετ' ἐπιπροφόρησεν ὅτι ἦτο ἀθηνῆς ἡ πτωχὴ ἀγαπητὴ γυνὴ. Ἡθέλησα νὰ ὑπάγω διὰ νὰ τὴν ἴδω. Ἐζήτησα ἄδειαν ἀπουσίας, ἀλλὰ δὲν μοι τὴν ἔδωκαν. Ἀνεμνήσθην τοὺς τελευταίους αὐτῆς λόγους: « ἂν μ' ἀγαπᾷς, υἱέ μου, πρᾶξον τὸ χρέος σου. » Ἐνεκατέρησα λοιπόν. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἔμαθον τὸν θάνατόν της. Ὡ, τότε ὁ νοῦς μου ἀπωλέσθη. Ἐλησμονήσα πάντα τὰ συνδέοντά με μετὰ τοῦ στρατοῦ ἕνα ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα. Πόθεν μοι ἤρχετο ἡ ζωὴ καὶ αἰφνιδίως ἐπιθυμία του νὰ ἐπανιδῶ τοῦς τόπους, ὅπου ἡ μήτηρ μου ἀπέθανε; Θέλω σοὶ τὸ ὁμολογήσει· καὶ ἐπειδὴ ἔχεις μητέρα, ἐπειδὴ τὴν ἀγαπᾷς, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ σὲ ἀγαπᾷ, θέλεις μ' ἐνοήσῃς. . . .

« Ἡμεῖς οἱ χωρικοὶ τοῦ Μόρβαν εἴμεθα ἄνθρωποι ἄπλοοι καὶ εὐπιστοὶ· δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν παιδείαν, οὔτε τὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας ἔχουσιν οἱ εἰς τὰς πόλεις, ἀλλ' ἔχομεν τὰς δοξασίας ἡμῶν, ἃς οὗτοι καλοῦσι δεισιδαιμονίας. Ἡ λέξις δὲν βλάπτει. Δεισιδαιμονίας ἡ δοξασίας, τὰς ἔχομεν καὶ ὅστις μᾶς ἀπέσπασεν ἀπ' αὐτὰς, θὰ ἦτο πολὺ ἐπιτιμήδιος. Μίαν ἐκ τῶν δοξασιῶν, εἰς τὰς ὁποίας μᾶλλον ἐμμένομεν, εἶναι ἐκείνη, ἣτις χορηγεῖ εἰς τὸ πρῶτον ἄνθος, ὅπερ βλαστάνει ἐπὶ τοῦ χώματος ἐνός τάφου, ἀρετὴν τοιαύτην, ὥστε ἐκεῖνος, ὅστις δρέπει τὸ ἄνθος, εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ λησμονῆσῃ ποτὲ τοὺς τεθνήκτας, οὔτε νὰ λησμονηθῇ παρ' αὐτῶν. Δοξασίαν προσφιλεστάτην καὶ θελητήριον. Ὁ ἔχων ταύτην δὲν φοβεῖται ποσῶς τὸν

θάνατον, διότι ὁ θάνατος, ἄνευ τῆς λήθης, εἶναι μόνον νήδυμος ὕπνος, ἡσυχία τις μετὰ μικρὰν ἐργασίαν . . .

« Ἡθέλησα νὰ ἴδω βλαστάνον τὸ ἄνθος τοῦτο καὶ νὰ τὸ κόψω. Ἀνεχώρησα λειποτακτικῶς ἐκ τοῦ στρατοῦ. Μεθ' ὀδοιπορίῃν δὲ δεκαήμερον καὶ ἐπίπονον, ἔφθασα εἰς τὸν μητρικὸν τάφον. Ἡ γῆ ἐφάνετο προσφάτως ἀνασκαλευθεῖσα· οὐδὲν δὲ ἄνθος εἶχεν εἰτέτι φυτρώσει. Περιέμενον. Μετὰ πρῆλευσιν ἐξ ἔσδομάδων, εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, κρητέρησα ἐν μικρῶν ἄνθος κικανοῦν, ἀνοῖξαν ἐπὶ τοῦ τάφου. Ἦν δὲ ἐκ τῶν ἀνθῶν ἐκείνων, ἅτινα οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ὀνομάζουσι μυσσωτίδας, ἡμεῖς δὲ μὴ με ξεχνᾷς. Κόπτων αὐτὸ, ἔχουν δάκρυα εὐδαιμονίας, διότι ἐνόμιζον ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο ἄνθος ἦν ἡ ψυχὴ τῆς μητρὸς μου, ὅτι ἠθάθη αὕτη τὴν παρουσίαν μου, καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἄνθους τούτου ἀποδίδετο ἐκ νέου εἰς ἐμέ.

« Δὲν εἶχον ἄλλο τι κρατοῦν με εἰς τὴν πατρίδα μου, πλην τούτου· εἶχον λάβει τὸ τόσον πολῦτιμον ἄνθος, τί μοι ἔμελλε διὰ τῆς ἄνεμνήσθην τῶν συμβουλῶν τῆς μητρὸς μου: « Πρᾶξον τὸ χρέος σου. » Ἐζήτησα τοὺς χωροφύλακας καὶ τοὺς εἶπον: « Ἐλειποτακτικῶς, συλλαβετε με. » Ἦδη μέλλω ν' ἀποθάνω, καὶ ἐὰν, ὡς μοι βεβαιώσῃς, εἶσαι φίλος μου, θ' ἀποθάνω ἄνευ λύπης, διότι θὰ μοι κάμῃς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ σοὺ ζητήσω. Τὸ ἄνθος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον με κίνδυνον τῆς ζωῆς μου ὑπῆγα καὶ ἔκοψα ἐκ τοῦ τάφου, εὐρίσκειται εἰς τὸ σκικίον τοῦτο, τὸ ἐπὶ τῆς καρδίας μου ἀνηρητημένον. Ἰπασχέθητί μοι ὅτι θὰ φρονίσῃς νὰ μὴ με χωρίσωσιν ἀπ' αὐτοῦ. Εἶναι ὁ δεσμός, ὁ ἐνὼν με μετὰ τῆς μητρὸς μου, καὶ ἂν ἐπίστευον ὅτι ἔμελλον νὰ τὸν κόψωσιν, ὅθι θὰ ἀπέθνησκον ἄνευ γενναϊότητος· εἶπε, μοι δίδεις τὴν ὑπόσχεσιν νὰ κάμῃς ὅ,τι σοὺ ζητῶ;

— Σοὶ ὑπόσχομαι νὰ μὴ χωρισθῇς τοῦ κειμηλίου τούτου, ἕως οὗ ὁ Θεὸς σε προσκαλέσῃ εἰς τὰς οὐρανόους σκηνάς του, εἶπεν ὁ ὑπαξιωματικὸς, τὰ μέγιστα συγκινηθεὶς ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Πέτρου.

— Ὡ, τὴν χεῖρά σου διὰ νὰ τὴν θλίψω ἐπὶ τῆς καρδίας μου· ὦ, σὲ ἀγαπῶ, σὲ τὸν τόσῳ δι' ἐμέ ἀγαθόν, καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ αὐτοῦ μοι ἔδιδεν ἐκ δευτέρου τὴν ζωὴν, ἐπεθύμου νὰ τὴν ἀπριερώσω εἰς σέ.»

Οἱ δύο φίλοι· ἐχωρίσθησαν.

Τῇ ἐπιούσῃ, ἄφω ἐφθασαν εἰς τὸν τῆς ἐκτελέσεως ὀρισμένον τόπον καὶ ἀνεγνώσθη ἡ θανατικὴ ἀπόφασις, θόρυβος ὑπόκωφος καὶ εἴτα κραυγαὶ μακρὰ διέτρεξαν τὰς τάξεις τῶν στρατιωτῶν « Ὁ αὐτοκράτωρ . . . εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ . . . Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ . . . »

Ὁ Ναπολεὼν ἐφάνη, καὶ πεζεύσας ἐβάδισε διὰ τοῦ βραχέως καὶ δριμητικοῦ αὐτοῦ βήματος ἰθὺς πρὸς τὸν καταδίκον.

« — Πέτρος, τῷ εἶπεν . . . »

Ὁ Πέτρος ἐθεώρησεν αὐτόν, καὶ ἠθέλησε νὰ ὀμιλήσῃ· ἀλλ' ἄρρητός τις κατὰπληξίς εἶχε κατακυριεύσει αὐτόν.

— Πέτρος, ἠκολούθησεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐνθυμήθητι τοὺς λόγους, οὐδὲ τὴν νύκτα ταύτην μοι εἶπες· ὁ Θεὸς σοι δίδει δευτέραν ζωὴν, ἀφιέρωσον αὐτὴν οὐχὶ εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὴν Γαλλίαν. Καὶ αὕτη εἶναι καλὴ καὶ ἀξία μήτηρ. Ἀγάπα αὐτὴν, ὡς ἡγάπα· καὶ τὴν ἄλλην.

Ἀπεμακρύνθη, καὶ ἄπειροι ἐπευφημῆσαι τὸν ἔχαιρέτησαν.

Μετὰ τινα ἔτη ὁ Πέτρος, ὅστις τότε ἦν λοχαγὸς τῆς παλαιᾶς φρουρᾶς, ἐπίπτεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Βατερλώ, καὶ, πληγεὶς θανατηφόρως, εὖρεν εἰσέτι ἀρκετάς δυνάμεις, ἵνα φωνήσῃ σταθερῶς· Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ. Ζήτω ἡ Γαλλία. Ζήτω ἡ μήτηρ μου.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΝ Τῷ ΠΥΘΩΜΕΝΙ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ὁ Ωκεανὸς δὲν περικλείει μόνον ἐν τοῖς ὕδατιν αὐτοῦ ὄρη καὶ κοιλάδας, λειμῶνας χλοανθεῖς, ἀμώδεις ἐρήμους καὶ πηγὰς γλυκέος ὕδατος, ἀναθρωσκουσας ἐκ τῆς μυστηριώδους αὐτῶν δεξαμενῆς εἰς τὸ ἀληπρὸν ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ πλούσια δάση μετὰ τῶν παρασίτων αὐτῶν, εὐρείας λειμῶδας, εὐανθεῖς κήπους, ἀγρούς εὐρύτους καὶ θαυμασιωτέρους τῶν τῆς στερεᾶς. Δὲν ἀνεκαλύφθησαν μὲν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν θαλασσῶν ἡ δύο μόνον εἶδη φυκιῶν, ἀλλὰ τοσοῦτον μέγας ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, τοσοῦτον τὰ σχήματα ποικίλα, τοσοῦτον τὰ χρώματα ζωηρὰ, ὥστε ταῦτα σχηματίζουσι μαγικὸν τινα κήπον, καὶ καθὼς οἱ κλάδοι τῶν ἡμετέρων δένδρων ὑποκλίνουσι κατὰ τὴν πνοὴν τῆς αὔρας, κύπτουσι καὶ στενάζουσι κατὰ τὸν ἄνεμον τῆς θεῆλλης, οὕτω καὶ τὰ ἔνυδρα φυτὰ ὑφίστανται τὸν ἀγῶνα τοῦ κύματος, ὁπερ συσφύει τοὺς κλώνας καὶ διασχίζει τὰ φύλλα αὐτῶν. Ἐνίοτε ἀπέλλυνται ἐν ταύτῃ τῇ πάλῃ, καὶ βλέπομεν τότε ταῦτα κυμαινόμενα κατὰ πυκνὰς δέσμας πρὸς τὰς ἀφροστώσας ἀκτᾶς, ἔνθα σχηματίζουσι εἶδος τι ἀδιαχωρήτου χέρσου.

Τὰ διάφορα τῶν φυκιῶν εἶδη ἐν διαφόροις τοῦ Ὠκεανοῦ θάλλουσι χώραις, καὶ τὰ ὄρισμένα αὐτῶν ἔχουσι ὄρια· τινὰ μὲν τοσοῦτον ἰσχυρῶς εἰς τὴν βᾶσιν αὐτῶν προσπεφυκῶτα εἰσὶν, ὥστε, ὁπόταν τὰ δρμητικὰ κύματα ἀναρπάζουσι ταῦτα, ἀναρπάζουσι ταυτοχρόνως ὡς ἀγκύρας τοὺς βατράχους, εἰς οὓς προσεκολληθῶσαν αἱ ρίζαι αὐτῶν· τα πλείστα αὐξάνουσι παρὰ τὰς παραλλᾶς, καὶ σπαιώως εὐρίσκονται εἰς πλέον τετραράκοντα ὄργυιῶν βᾶθος, ἀλλὰ γενῶνται εἰς πᾶσας τὰς θαλάσσας,

καὶ, πρᾶγμα παράδοξον, μέγιστα αὐτῶν εἰσὶ τὰ τῶν ἀρκτικῶν θαλασσῶν. Ἐνίοτε εὐρὺ καλύπτουσι διάστημα καὶ ἐπιφαίνονται ὡς χλοεροὶ λειμῶνες ἐπὶ τοῦ στυγνοῦ τῶν θαλασσῶν κυανοῦ, λειμῶνες, οἵτινες ἐξέπληττον καὶ ἐπτόουν τοὺς πρώτους θαλασσοπόρους. Ὁ δὲ μέγιστος τῶν λειμῶνων τούτων εἶναι ἡ καλουμένη λίμνη τῆς Σαργόσσης, μεταξὺ τῶν Ἀσσορῶν καὶ Ἀντιλλῶν νήσων· δύνασαι νὰ ὑποθέσῃς ταύτην ὡς κυμαινόμενον κήπον, ἕκαστόν μεχρι τριακοσίων λευγῶν εὐρὸς ἔχοντα, καὶ ἐκτεινόμενον ἐπὶ 25 βαθμῶν πλάτους· τρεῖς θανάσιμους ἐβδομάδας ἐδαπάνησεν ὁ Κολόμβος ὅπως διαπεράσῃ τοὺς μυθώδεις ἐκείνους λειμῶνας.

Ἀφαιρῶν τις τὰ φύκη ταῦτα ἀπὸ τῶν στοιχείων αὐτῶν, ἐκπλήττεται διὰ τὸ παράδοξον καὶ πολυτελὲς τῶν σχημάτων αὐτῶν· οὐδὲν ἄλλο εἰσι πραγματικῶς ἢ ὄγκοι πλαδαροὶ, ἐπικεκαλυμμένοι ὑπὸ στιλπνῆς βύρσης, καὶ διηρημένοι εἰς κλάδους ἀτάκτους, οἵτινες περατοῦνται εἰς φύλλα μακρόλεπτα, ὧν πολλὰ εἰσι βρώσιμα. Ἐν τῇ Ἰρλανδικῇ θαλάσῃ εὐρίσκειται τὸ κυρτόφυλλον φύκος, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα βρόνον Καρράγνης, οὗ οἱ ἱατροὶ συνιστοῦσι τὴν χρῆσιν εἰς τὰς στηθικὰς ἀσθενείας· ἕτερόν τι εἶδος φύκου παρέχει εἰς τὰς χειλιδόνας τῶν θαλασσῶν τῆς Ἰνδίας τὴν ὕλην, ἀφ' ἧς κατασκευάζουσι τὰς περιφήμους αὐτῶν φουλέας. Τὸ σακχαρωτὸν φύκος τῶν θαλασσῶν τοῦ βορρᾶ εἶναι πλατὺ ὡς ἡ χεὶρ, λεπτὸν ὡς νῆμα, καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ μήκους πολλῶν μιλίων· ἐξίχουσι δ' ἐκ αὐτοῦ, δυνάμει σκευασίας τινός, τὸν χυμόν, ἄφ' οὗ εἴληρε τὸ ὄνομα.

Εἰς τὰ πεπηγμένα ὕδατα τῶν Ἀνταρκτικῶν θαλασσῶν φαίνονται φύκη χιλίων ποδῶν μήκους, ὧν τὸ φύλλωμα ἔχει ἀποχωρῶσεις πορφύρας καὶ ὀσγίνου· αἱ κεντρικαὶ μεμβράναι τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων φύλλων ὑποβαστάζονται ὑπὸ κυστιδίων, ὑποστηρίζοντων ταῦτα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Ἐν ταῖς Μαλουναῖς νήσοις ὑπάρχει ἄλλο τι εἶδος φύκου, ὁμοιάζον μνηλέφ, οὗ τὸ ὄρθριν στέλεχος φέρει κλώνας διχλωτοῦς καὶ καρποὺς ἰσθίνους· αἱ ρίζαι τοῦ περικλείονται εἰς τοὺς βράχους, καὶ τὰ μακρὰ αὐτοῦ φύλλα κρέμανται ὡς τὰ τῶν ἰσθῶν ἐπὶ τῶν θεαλλωδῶν κυμάτων.

Ἐκτὸς τῆς ἀπειραριθμοῦ ταύτης τῶν φυκῶν ποικιλίας, ὑπάρχουσι εἰσέτι εἰς τὰ τῶν θαλασσῶν βᾶθη πλῆθος ἄλλων φυκῶν, εὐρεῖς παρώδεις λειχῆνες, θάμνοι πορφυροὶ, μνία πολυφύλλα, ὧν οἱ λυτοὶ κλάδοι εἰσὶ πάντοτε εἰς κίνησιν.

Τὰ διάφορα ταῦτα φυτὰ σχηματίζουσι τὰ ὑποβρύχια δάση, αὐξάνουσι φύρδην μίγδην, ἐν ἀτκξίᾳ, ἐνιαυθῶ μὲν περιπλέκοντα τοὺς κλώνας αὐτῶν, ἐκεῖ δὲ ἐκτεινόμενα κατὰ σιὰδας καὶ σχηματίζοντα ὑπὸ τὸ φύλλωμα αὐτῶν μακροὺς ἐρχάτους· ἔνίοτε μὲν τοσοῦτόν εἰσι συνηρεφῆ, ὥστε ὁμοιάζουσι ἀδιέκτω περιβόλῳ, ἄλλοτε δὲ ἐπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν μακρὰ διαλείμματα, ἐν οἷς τὰ ἐλάχιστα τούτων ἐπιφαίνονται ὡς πρασιναὶ κα-

ρυσφύλλον. Κατὰ τὰς διαφορὰς τοῦ φωτὸς ἐπι-
νεργείας ἐπὶ τῶν φυτῶν τούτων μαρμακίρουσι νέαι
ἀποχρώσεις, περίεργοι δ' ἰδίᾳ εἶναι ἡ ἀποψὶς
τῶν φυτῶν μετὰ τῆς φανταστικῆς αὐτῶν ἀνα-
πτύξεως, μετὰ τῶν μυστηριωδῶν αὐτῶν φυλλο-
πικτάδων, ἀ: οὐδ' ἡ σελήνη, οὐδ' ὁ ἥλιος φωτί-
ζουσιν, ἢ μετὰ τῶν χρυσοπορφύρων αὐτῶν φυλ-
λοθυτάνων, κυμαίνοντων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
ὑδάτος. Ἡ σκηνὴ αὕτη, ἡ οὐνεφὼ ὀμοιάζουσα, ἡ
βλάστησις αὕτη τοῦ Ωκεανοῦ ἐμψυχούται ὑπὸ
τῶν ποικιλοχρῶν μαλακίων καὶ τῶν λεπιδωστίλ-
των ἰχθύων.

Ποικιλόμοργοι σείσιλοι ἔρπουσιν ἐπὶ τῶν ῥαδι-
νῶν καυλῶν, ἐν ᾧ αἱ φῶκαι κρατοῦνται ἀνηρη-
μέναι εἰς πλατεῖς κορμούς: ἐκεῖ εὐρίσκεται ἡ σει-
ρὰ τῶν ἀρχαίων, ὁ μολυβδόφθαλμος κερχαρίας,
ὁ πυκνοχαίτης λεοντόπροδος τῶν θαλασσῶν, καὶ
ἡ βραχδύπους χελώνη: θεωρήσατε τὰ παραδόξα
ταῦτα κτίσματα κεκαρωμένα ἐν τῷ μυχῷ τῆς
ἀνθλίου αὐτῶν κκοιτίας. Πῶς ἐξαπίνης κινοῦνται,
πῶς ἐξεγείρονται κινήτοί: ὅμοια νησιδίοι: Λι-
μύωτων κερχαρίας προχωρεῖ βραδείως, ἐπιβούλας
πρὸς τὸ μέρος αὐτῶν: οἱ ὑαλίζοντες αὐτοῦ ὀφθαλ-
μοὶ λείαν ἐπιζητοῦσιν ὁ γαλιώτης, ὅστις πρῶτος
διακρίνει τὸν τρομερὸν τούτον ἔχθρον, σπεύδει
ἵνα ζητήσῃ καταφύγιον εἰς τὸ δάσος: ἐν βίπῃ ὀφ-
θαλμοῦ, ἡ θέα τῆς θαλασσοῦ σκηνῆς μεταβάλλε-
ται: τὸ ὄστρεον κλείει θορυβωδῶς τὸ ὄστρακόν του
καὶ πίπτει εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ὑδάτος: ἡ χελώνη
κρύπτει τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας ὑπὸ τὴν
πανοπλίαν αὐτῆς, τὰ ἰχθύδια γίνονται ἀφαντα ἐν-
τὸς τῶν κλάδων τῶν φυτῶν, ὁ ἀστακὸς ἀποσύ-
ρεται ὑπὸ τὰς ρίζας αὐτῶν. Μόνος ὁ νέος δῆξων
στρέφεται πρὸς τὸ ἀδηφάγον τέρας καὶ περιφρο-
νεῖ αὐτὸ διὰ τῶν ὀξείων του ὀδόντων: ἀμφοτέρω
ζητοῦσιν ἵνα μονομαχήσωσιν ἐν τῷ δάσει: μετ' ὃ
λίγον ὁ εὐκίνητος κερχαρίας πληγόνει τὸν ἀντί-
παλόν του: ὁ δυστυχῆς δῆξων προσπαθεῖ ἵν' ἀπο-
σπῆθῃ εἰς τὸ συνηρεφές δάσος, ὅπως ὑποκρύψῃ ἐν
τούτῳ τὴν ἀγωνίαν του, ἀλλὰ τυφλούμενος ὑπὸ
τοῦ ἀλγους, ὑπὸ τοῦ αἵματος, ὅπερ ἐκρέει ἐκ τῶν
πληγῶν του, δὲν δύναται ν' ἀπαλλαγῇ ἐκ τῶν
κλάδων, εἰς οὓς ἐβρίβη, καὶ γίνεται λεία τοῦ ἀ-
μειλίχτου αὐτοῦ ἔχθρου.

Μιλιά τινα μακρὰν φαίνεται σκηνὴ ὅλωι διά-
φορος, ὄχθος ὄστρέων, ὧν οὐδὲν τὴν ἡδεῖαν ταρατ-
ται ἡρεμίαν ὑπνώττοντα κατ' ἐπιφάνειαν ἐντὸς
τῶν κογχυλίων αὐτῶν τὰ ἡδυπαθῆ ταῦτα μαλά-
κια, διάγουσιν ἐν τούτοις ἐπικουρείον βίον: ξένα
εἰς τὴν τύρβην τοῦ κόσμου, εἰς τὰς θλίψεις καὶ
τὰς χαρὰς αὐτοῦ, ἀδιάφορα εἰς τὰς θεάλλας καὶ
τὰ πάθη αὐτοῦ, συγκεντροῦνται ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐμ-
φοροῦνται ἡσύχως τῶν σαρκικῶν αὐτῶν ἀπολαύ-
σεων. Ὁ Ωκεανὸς ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν
ἀκίνητα διατελοῦντα λαμβάνουσι τὴν τροφὴν
τῶν ἀπὸ τοῦ λούοντος αὐτὰ ὑδάτος: ἕκαστον
μόριον ὑδάτος, εἰς τερχόμενον εἰς συνάφειαν πρὸς

τὰς ἀεράς αὐτῶν ἀκοάς, ἀνανεοῖ ἐν αὐταῖς τὸν
ἀέρα, δροσίζει: καὶ ἐνισχύει τὸ διαφανές αὐτῶν
αἷμα.

Ἐν τῇ θαλάσῃ εὐρίσκεται ἐπίσης τὸ ζωοφυτι-
κὸν παράδοxon ἐκεῖνο προῖον, τὸ κοραλλιον. Ἐκ
τοῦ τιτανώδους δένδρου ἀνυψοῦται ὁ πολύπους,
αὐξάνει, τεκνογονεῖ ὄντα ὅμοια αὐτῷ, εἴτα ἐντα-
φιάζεται ἐν τῷ βραχύδει αὐτοῦ κῦτι, ἐφ' οὗ νέει
γενεαὶ νέας ὀροφὰς κατασκευάζουσι.

Τοιοῦτω ἀναπτύσσονται τρόπῳ οἱ τοῦ κοραλλ-
λίου κλάδοι: ἐν τῇ βλαστῆσει τῶν ἀνωτέρων αὐ-
τοῦ κλάδων φέεται ἔμψυχόν τι ζῶον, ἔχον τὴν ἐ-
ξωτερικὴν μορφήν ὡς καὶ τὴν λαμπρὰν χροιάν
ἀνθους: ὁ πολύπους ζωογονεῖται ἐν τῷ λίθῳ, εἴτα
δ' ἀπολιθοῦται αὐθις ἐν τῷ λίθῳ. Ἀλλ' ὅποια τε-
ράστια ἔργα τελοῦνται ὑπὸ τῶν δροστηρίων τού-
των ζωοφύτων, ὑπὸ τῶν ὄντων ἐκείνων, ἄτινα
πάλλουσι καὶ φυτοζωοῦσιν, εἰσὶν ἅμα καὶ ζῶα
καὶ φυτά. Κτίζουσι πύργους, ὧν ἡ βῆσις ἐπανα-
πύεται ἐν τῷ πυθμένι τοῦ Ωκεανοῦ, ὧν αἱ ἔλικες
ἀνυψοῦνται κλιμακῶδον ὑπεράνω τῶν κυμάτων, ὧν
τὰ τεῖχη ἐνισχύονται ὑπὸ ἀμμοκονίας ταιαύτης, οἷα
οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαίρᾳ.

Ὡς ἐκ τοῦ κάλλους τῶν σχημάτων, ὡς ἐκ τῆς
αἴγλης τῶν χρωμάτων, τὰ γιγαντώδη ἐκεῖνα κτί-
ρια ἐπεικλύσαντο τὴν προσοχὴν τῶν φιλοπραγμά-
των ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἡδὴ χρόνων, καὶ πολ-
λῶν πλανῶν ἐγένοντο παραίτια ἐπὶ αἰῶνας ὀλο-
κλήρους: ἐπιστεῦθη ὅτι τὰ στελέχη τοῦ κοραλλίου
ἦσαν πραγματικῶς ἐνυδρὰ φυτά, ἄτινα ἅμα ἀπο-
σπώμενα τοῦ στοιχείου αὐτῶν ἀπελιθοῦντο κατὰ
τὴν ἐπαφὴν τοῦ ἀέρος: εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην
ἐπέμενον μέχρι τοῦ τελευταίου αἰῶνος, καὶ ὅσοι τῶν
φυσιοδιφῶν ἀνεκάλυψαν τὴν ἀλήθειαν, μόλις μετὰ
μικροῦς ἀγῶνας ἐποίησαν ταύτην παραδεκτὴν.

Ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται πάσας τὰς δυνά-
μεις, ὅσας ὁ νοῦς αὐτῷ παρέχει ὅπως ἀντιπα-
λίση, καὶ πολλάκις μάτῃν, κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ
Ωκεανοῦ, ὁ ἐφήμερος πολύπους ἐξακολουθεῖ ἡσύ-
χως διὰ τῆς ταπεινῆς αὐτοῦ βιομηχανίας τὴν
αὐτὴν κατὰ τῆς βίας τῶν κυμάτων πάλιν. Εἶναι
περίεργον ὅτι τὰ ζωοφυτά ταῦτα οὐδέποτε κατα-
σκευάζουσι τὴν κατοικίαν αὐτῶν, οὐδ' ἐν τοῖς
βολοῖς ὑδάτιν, οὐδ' ἐν τοῖς λιμνάζουσιν, ἀλλ' ἐν
ταῖς ἀκταῖς, ἐν αἷς ἡ θάλασσα μανιωδῶς κατὰ
τῶν σκοπέλων συντρίβεται: ἐν ταῦταις καταβάλλουσι
τὰ θεμέλια τοῦ κτιρίου αὐτῶν, ὅπερ ἀπὸ
ἔτος εἰς ἔτος, ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, εὐρίσκεται,
ἕως οὗ ἐμπερικλείσῃ ἐν τῷ περιβάλλῳ αὐτοῦ εὐ-
ρεῖα λιμένας, ὧν τὴν αἰώνιον γαλήνην οὐδ' ἡ θύελλ-
α οὐδ' ἡ γαλήνη δύναται νὰ διαταράξωσιν. Ἐν
τούτοις, οἱ μαγικαὶ αὐταὶ οἰκοδομαὶ παύουσιν εἰς
τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὑδάτος, διότι οἱ πολύποδες
ὡς τέκνα τῆς θαλάσσης, ἀδυνατοῦσι νὰ ἀνθέξωσιν
εἰς τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλίου.

Αἱ ὑψαλοὶ τῶν κοραλλίων, ὡς νηοὶ μαγικαί,
ἐπιφαίνονται ὑπὸ τῶν οὐρανῶν τῶν τροπικῶν θα-

μάσιον ὡς ἀληθῶς θέαμα τὸ τοῦ κεατοῦ ἐκείνου τῶν κλάδων, χρωματιζομένου ὑπὸ θερμοῦ φωτός, σχηματίζοντος κύκλον περὶ γαλήνιον λίμνην, ἐνῶ παρέκει τὰ ὀρμητικὰ καὶ λυσσαλέα κύματα πλαταγοῦσι κατὰ τῶν σπιλαδῶν.

Πολλάκις εὐρεῖς κοραλλίων ὄχθοι περικυκλοῦσιν ὄρη ὑψηλά, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων θάλλει ἡ γόνιμος τῶν τροπικῶν βλάστησις· ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν ὑφάλων τούτων γαλήνιον ὕδωρ μὲν μαίρει κατὰ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, ἐνῶ ἐκτός τὰ ἀφρόεστα κύματα ὀρμῶσι κατὰ τῶν φανταστικῶν ἐκείνων ὀχυρωμάτων, ἃ οὐ δύναται καταρρίψαι. Οὕτως οἱ ἀδύνατοι πολυπόδες προστατεύουσι κατὰ τῆς μνίας τῶν κυμάτων τὴν ὑπὸ τοῦ ὑπερῆρανου ἀνθρώπου οἰκουμένην γῆν, διότι οἱ πολυπόδες οὐδέποτε ἀποτυγχάνουσιν ἐν τῇ κατὰ τοῦ Ωκεανοῦ αὐτῶν πάλῃ. Πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς ἠνωμένα δὲν δύναται νὰ κατασκευάσωσιν ἐν μόριον τῶν κοραλλίων ἐκείνων φρουρίων, καὶ τὰ φρούρια ταῦτα ἀριθμοῦνται κατὰ μυριάδας ἐν τῷ Εἰρηνηκῷ Ωκεανῷ, πάντα κατεσκευασμένα κατὰ τὸ αὐτὸ κυκλικὸν σχῆμα, ἐμπερικλειόμενα λίμνην ἐντός τῶν τειχῶν αὐτῶν καὶ καταβαίοντα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων μέχρι τοῦ πυθμένου τῆς θαλάσσης. Τὰ ρεύματα φέρουσιν ἐκεῖ ἀπὸ ἀφιστωσῶν ἀκτῶν σπόρους καὶ δένδρα ἔμπροσθεν, ἐν οἷς τὰ πετεινὰ κατεσκευάσαν τοὺς φωλεοὺς αὐτῶν, ἐν οἷς τὰ ἔντομα βρῦουσιν, ἐν οἷς αἱ σαῦραι ἔχουσι τὰ σκηνώματα αὐτῶν, ἐν οἷς τὰ ἔνυδρα πηνὰ τεκνογονοῦσι τὴν νέαν ταύτην χερσαίαν ἴλην.

Οὕτως ἐν τῷ πυθμένι τῶν ὑδάτων ἐνοῦνται τὸ ζῶον καὶ τὸ φυτὸν· τὸ ὥχρον φύκος περιπλέκει διὰ τῶν μικρῶν αὐτοῦ ἰνῶν τὸ πορφυροῦν κοράλλιον, καὶ διὰ τῶν ῥαδιῶν ἐκείνων κλάδων ὁ ναυτίλος, ὁ ἀργοναύτης τῶν ἀρχαίων, ἀνοίγει τὰς πτέρυγας τοῦ. Ἐάστη φωτὸς ἀκτίς, πίπτουσα ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου τῶν θαλασσῶν, παρσισθῆσι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ κύττη τοῦ Ωκεανοῦ ἔχουσι ἐπίσης τὰ φωταυγῆ αὐτῶν χρώματα· ἐκεῖ εὐρίσκειται ὁ ἀργυροχρυσόλευκος ἰχθύς, ἐκεῖ εἰσιν οἱ φωσφορώδεις κωδωνίσκοι, οἱ λευκοκύκνοι κωδωνίσκοι τῆς μεδούσης, κυμαίνοντες δι' ἄλλων ἀνθέων ὑσγινοβαφῶν, καὶ πάντα τὰ πυκτώδη ὀντίδια, πλανώμενα μεταξὺ τῶν χλωρῶν φυκῶν. Ὅταν δ' ἡ ἡμέρα ἀποσβέννεται, ὅταν ἡ νύξ ἐκτείνῃ τὸν μαχιδῶνα αὐτῆς ἐπὶ τῶν θαλασσῶν, νέα μυστηριώδης λάμψις σελαγίζει ἐν τῷ φανταστικῷ ἐκείνῳ κήπῳ· τῆς κἀκεῖσε φλόγες ἀνάπτουσι καὶ σβέννουνται, ἀστέρες μαρμαίρουσιν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, καὶ διὰ τοῦ πηλαγοῦς αὐτῶν ἐμφοροῦσι τὰ σκοτεινὰ κύματα. Ἐκ τῆς σπινθηρώδους αὐλακῆς ἀναγνωρίζονται αἱ παιδιὰ τῶν δελφίνων ἐπὶ τῶν ἀπεράντων ὑδάτων, ἐξ ἑτέρας δ' αὐλακῆς τὰ ἰδιότροπα σκιρτήματα τῶν φωκαινῶν, ἐν ᾧ ὁ ἰχθύς ὁ καλοῦμενος θαλασσοελληνὴ ἐπιφαίνεται ὡς φάσμα καὶ ῥίπτει ἐν μέσῳ τῶν λαμπρῶν ἀστέρων εὖς ἀβλήχρον. Καὶ ἅπαντα αὕτη ἡ σκηνὴ οὐδὲ-

λως ἐστὶ καταδεδικασμένη εἰς συγγὴν σιωπὴν. Ἀκροάσθητε καὶ ἀκούσαθε τοὺς στόνους τοῦ γέροντος Ωκεανοῦ ἀντηχοῦντας ἐν τῇ δικνεκί αὐτοῦ κινήσει, ἐνομμένους μετὰ τοῦ θερῆθου τῆς γῆς καὶ τοῦ θροῦ τοῦ ἀέρος καὶ συγχεομένου εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φωνήν, ἧτις ὑψοῦται ὡς συμφωνία αἰωνίων ὕμνων πρὸς τὸν Ἰψίστον, πρὸς ἐκείνον, ὅστις δεσπόζει τῶν ἠπείρων καὶ τῶν θαλάσσων.

Ὁ διάστημα βοτονικὸς Σχλέιδεν ἀναφέρει ὅτι οὐ μακρὰν τῆς νήσου Σιτ Κῦ ὁ πυθμὴν τῶν ὑδάτων καλύπτεται ὑπ' ἀρχαίων δασῶν, ὧν τὰ στελέχη συννοῦνται, ὧν οἱ κλάδοι περιπλέκονται· παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν δασῶν τούτων ἐκτείνεται τάπησ ποικιλόχρους ἐνύδρων φυτῶν, βρύων ἐρυθρῶν, μνίων μελάνων, ἅτινα πάντα ἀναπτύσσουσι μυριάδας ἰνῶν· ἐπὶ τῆς μαλακῆς ἐκείνης κοίτης ἡ θαλασσία θρίδαξ ἐκτείνει τὰ πλατέα καὶ κομψὰ αὐτῆς φύλλα, ἅτινα χρῆσιμεῖουσιν ὡς τροφῆ τῶν κοχιλίων καὶ χελωνῶν. Ἰῆθε κἀκεῖσε μεταξὺ τῶν φυκῶν, τὰ ὅποια ἐγκόπτουσι κροσσοειδῶς τοὺς βράχους, φαίνονται πορφυροφύλοι ἱριδῆς, καυλοὶ ῥαδινοὶ τοὺς κλάνας ὡς ταινίας ἐξαπλοῦντες, καὶ τὰ ἀλάρια, ὧν ὁ γυμνὸς κορμὸς φέρει εἰς τὸ ἄκρον φύλλον πεντήκοντα ποδῶν μήκους. Ἐν τῷ αὐτῷ θάσει ὑπάρχουσι δένδρα ἐπι ὑψηλότερα, ἐν οἷς ἡ νηροκόστις, ἧτις αὐξάνει μέχρις 70 ποδῶν ὕψους· ἐκ τῆς ῥίζης αὐτῆς, ὁμοιοζούσης τῇ τοῦ κοραλλίου, ἐξέρχεται λεπτὸς καυλὸς βαθμιαίως παχυνόμενος καὶ περπατούμενος διὰ κεφαλῆς τερατώδους, ἐφ' ἧς αἰωρεῖται ὡς λόφος θύσανος φύλλον λεπτῶν μὲν, ἀλλ' ἀπεράντων· εἰσὶ δὲ ταῦτα οἱ φρίνικες τοῦ Ωκεανῶν, αὐξάνουσιν ἐπὶ τινὰς μῆνας, ἐκτείνουσι μακρὰν τὸν μεγαλοπρεπεῖ αὐτῶν θόλον, εἶτα θνήσκουσι καὶ μετ' ὀλίγον ἀναγεννῶνται μετὰ νέας μεγαλοπρεπεῖας. Ἰπὸ τὰς πρᾶσις ἐκείνας τῆς χλόης, ὅποιοι σωρὸς ἰχθύων, μαλακίων, κογγυλίων πάντοειδῶν, τῶν μὲν ἀστεροειδῶν, τῶν δὲ ὀζυβοειδῶν δίκην κεράτων, τῶν δὲ κυμανομαίνων ὡς ταινία! Τὰ μὲν εἰσιν ὀπλισμένα δι' ὀξέος πρίονος, τὰ δὲ διὰ σειρᾶς ὀδόντων προήκων, ἄλλα δὲ τέλος ἔχουσι ὡς μόνην ἀμυνῶν τῶν τὴν κύστην αὐτῶν, ἐξ ἧς ἐκχέουσι ὕγρον ὁμοιον μέλανι ἀτμῷ· ταῦτα μὲν ἔχουσιν ἄχρον ὄμμα, βέλεμα ἀνάσθητον, ἐκεῖνα δὲ ζωηρὰ καὶ βαθεῖα κόρας ἐμψυχομένης ὑπὸ λεπτῆς ἐκφράσεως. Διὰ μέσου τῶν πυκνῶν λοχμῶν πλανῶνται οἱ φῶρες, τὰ ἀγριμαῖα ζῶα τοῦ ἐνύδρου κράτους, καὶ οὐ μόνον ταῦτα καταδιώκουσι τὰ θύματα αὐτῶν ἐν τῇ ἀβύσσῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ῥίπτει τοὺς κάμακας αὐτοῦ ὅπως λάβῃ τὴν λείαν αὐτοῦ.

Τὰ ὑπερῆφανα πλοῖα, πλείοντα ἐπὶ τῶν ὑδάτων, δὲν ἀπαξιοῦσι νὰ βραδύνωσι τὴν πορείαν αὐτῶν ὅπως λάβωσι φύκη πρὸς κατασκευὴν σποδοῦ, ἢ ὅπως ἀποσπάσωσιν ὄχθους κοραλλίων. Εἰς τὰς ὀδοὺς τῆς Ἐδιμβούργης δύναται τις ν' ἀκούσῃ καθ

ἐκάστην πρώτην τὰς κραυγὰς ἀνθρώπων πωλούντων φύκη, καὶ ὁ Ἰρλανδοῦς ἄλιεὺς περιφρονεῖ τὸν θάνατον ὅπως δρέψεται εἰς τὰ ταχέα ἐξύματα τὸ μῖνον τῆς Καθάρσεννης. Ὁ πτωχὸς χωρικός τῆς Νορμανδίας συλλέγει τὰ νεκρὰ φύκη, ἃ ὁ ἄνεμος καὶ τὰ κύματα ἔρριψαν ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ τὰ μετακομίζει μετὰ κόπου, πολλάκις εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ἐπὶ τῶν πεδίων ἐκείνων, τὰ ὅποια λιπαίνουσι διὰ τῶν ὑποτριμμάτων αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἄλλο τι εἶδος φυκῶν χρησιμεύει ὡς τροφὴ εἰς τὰ κτήνη κατὰ τὰς ἀγόνους χώρας τῆς Νορθηγίας καὶ τῶν Ἀρκτῶν νήσων· ἐξ ἄλλου δὲ τινος εἶδους οἱ Γροιλλανδοὶ καὶ Ἰσλανδοὶ ἐξάγουσι πρὸς ἰδίαν τῶν χοίρων ὀρεπτικόν τι, ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες αὐτῶν μεταχειρίζονται ὡς καλλωπισμὸν τὸ χροῖμα τοῦ ἐρυθροῦ φύκου.

Ἄλλ' ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα τοῦ παρατηρητοῦ ἐπέχει σκέψις τις. . . . Διὰ ποῖον λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔπλασε τὰς μεγκλωπρεπεί; ἐκείνας χώρας; Διὰ τί κρύπτει τὰ μέγιστα τῶν θαυμασίων τῆς φύσεως ὑπὸ τὸν κυκνοῦν τοῦτον πέπλον, ὑπὸ τὸ κάτοπτρον ἐκεῖνο, ὅπερ ἀντανκλᾷ ἐκάστην ἀκτίνα φωτός, καὶ ἀντανκλᾷ ἐπίσης οἴοντι χλευστικῶς τὸ πρόσωπον ἐκείνου, ὅστις προσπαθεῖ ἵνα κατίδη τὸ βάθος αὐτοῦ;

Ἄλλὰ διότι δὲν γνωρίζομεν τὰ προϊόντα τοῦ Ὠκεανοῦ ἐν πάσῃ τῇ ποικιλίᾳ τῶν σχημάτων αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν, διὰ τοῦτο πρέπει ἀρὰ γε νὰ ἦναι ὀλιγότερον ἐκπληκτικὸν καὶ διαρκὲς τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ παράγει ἐφ' ἡμῶν; Δὲν δυνάμεθα ν' ἀριθμῶμεν πάντας τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, ἐλάχιστον μόνον αὐτῶν διακρίνομεν ἀριθμὸν, καὶ ἐν τούτοις ἡ θεὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπισύρει τὴν ἡμετέραν διάνοιαν πρὸς τὸν πλάστην. α Ὁ Κύριος, λέγει ἡ Γραφή, ἐστὶν ἐπὶ τῶν θαλασσῶν, φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων. β Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ Ὠκεανὸς ἐχρημάτισε δι' ἅπαντα τὰ ἔθνη ὁ τύπος τοῦ μεγαλείου, τῆς ἰσχύος, τοῦ ἀπείρου. Εἰς τὰ ἐπινοήματα τῶν Ἰνδίων καὶ τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τοὺς μύθους τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες περιστῶσι τὸν Ὠκεανὸν περιπτυσσόμενον τὴν γῆν, εἰς τὰς ἑβραϊκάς παραδόσεις, αἵτινες δεικνύουσι ἡμῖν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πλανώμενον ἐπὶ τῶν ὑδάτων, πανταχοῦ τέλος ἡ θάλασσα παρίσταται ἡμῖν ὡς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἕδρα τοῦ ἀπείρου.

Ἰπάρχουσι ἔθνη μηδέποτε ἰδόντα τὸν Ὠκεανὸν καὶ περιεργός ἐστὶν ἡ φανταστικὴ ἰδέα, ἢ σχηματίζουσι περὶ τοῦ ἀγνώστου τούτου κόσμου ἢ Γερμανικὴ πύλη; εἶναι πλήρη; φαντασιωδῶν ἐπὶ τούτου εἰκόνων. Ἄλλὰ καὶ οἱ ναυτικοὶ λαοὶ ἔχουσιν ἐπίσης τοὺς θαλασσίους αὐτῶν μύθους. Τὸ δ' ἀληθές ἐστὶν ὅτι οἱ θαλασσοπλοῦντες μόνον βλέπουσιν τὰ μεγάλα τοῦ ἰερωδῶς ἔργα.

Ὅσον καὶ ἂν μονότονος κατ' ἐπιφάνειαν ἦναι ἡ θεὰ τοῦ Ὠκεανοῦ, διενεργοῦνται ἐν τούτοις ἐντὸς αὐτοῦ πολυάριθμοι μεταβολαὶ· ἔχει ἀλληλοδιαδό-

χως χαρακτηῖρα σκυθρῶν ἢ φαιδρῶν. Μόνον δὲ ὅταν ἡ αὖρα κοπάζη, ὅταν τὰ κύματα λειαιώνονται, ὁ Ὠκεανὸς δαίκνυται ἐν τῷ γαληνίῳ αὐτοῦ μεγαλείῳ· ἀλλ' εἰς μακρὰν τινα ἀπὸ τῆς γῆς ἀπόστασιν, οὐδὲν τρομερώτερον τῆς διαρκείας νηνέμου γαλήνης· τὸ ἱστιοφόρον πλοῖον σταματᾷται τότε ἐπὶ τῶν διαρκῶν ὑδάτων, ὡς ἐντὸς κύκλου μαγικοῦ μάτην ὁ ναύτης ταράττεται καὶ προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ μέσον σωτηρίας ἀπὸ τοῦ ἐπαπειλουμένου· αὐτὸν θνασιμὸν κινδύνου· δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς ὀλεθροῦ γραμμῆς, εἰς ἣν οἱ ἄνεμοι τὸν ἐγκατέλειψαν, καὶ ἤδη περὶ αὐτὸν πλανῶνται τὰ ἐνυδρα τέρατα, αἵτινα φαίνονται προαισθανόμενα τὴν ἐπιφυλακτομένην αὐτοῖς λείαν, οἱ ξιφίτι, οἵτινες θεωροῦσιν αὐτὸν μετ' ὀφθαλμῶν ὑπλωδῶν καὶ τὸν περιμένουσι. Τρομερὰ μὲν ἡ εἰκὼν θυέλλης, ναυγίου, πυρκαϊῆς ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀλλὰ πολλῶ τρομερώτερά ἐστὶν ἡ γαλήνη αὕτη τοῦ Ὠκεανοῦ, ἐν ἣ οὐδεμία διακρίνεται αὖρα ἐλπίς, ἐν ἣ, ὑπὸ τὸν αὐτὸν οὐρανὸν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκινήτου κύματος, οἱ πτωχοὶ θαλασσοπόροι τήκονται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, ἕως οὗ ἀποθάνωσιν ὑπὸ πείνης καὶ μαρτυροῦ.

Ἄλλὰ κατ' ἄλλας στιγμὰς πόσον θαυμάσιον θέαμα τὸ τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν σπιθηριζόντων αὐτῆς κυμάτων, μετὰ τῶν ἀυλακίζόντων αὐτὴν ταχυπόρων πλοίων! Ὁ φίλοισθε τοῦ ὑδάτων πλήττει τότε τὸ οὖς, ὡς φωνὴ φίλου, ἡ θεὰ τοῦ κρυσταλλίνου κύματος τέπει· τὸ ὄμμα, ἐνῶ τὸ ἄτερμον αὐτοῦ καθυποτάσσει τὸ πνεῦμα διὰ τῆς ἰδέας τοῦ ἀπείρου· εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην τοῦ ἀπείρου συνεννοῦται ἐντύπωσις μυστηριώδους φόβου, προσερχομένη ὑπὸ τῆς δυσκολίας τοῦ ἐνοησῆαι τὸ μεγαλεῖον τοῦ στοιχείου τούτου, καὶ τῆς συναφείας τῶν φαινομένων αὐτοῦ μετὰ τῆς μοίρας τοῦ ἀνθρώπου. Ἰὰ ὑδάτα τοῦ Ὠκεανοῦ ἀναίρονται ὑπὸ ἀκαταμαχῆτου δυνάμεως, καὶ ἐν τῷ βάθει αὐτῶν μυρμηκίωσιν ὄντα παράδοξα, ἄγνωστα καὶ ἀπειθή· παρὰ τὴν καλλισορημένην θάλασσαν, ζωηρὰν γῆν, ἡ θάλασσα ἐπιφαίνεται ὡς μεγάλη ὑδατος ἔρημος, ἀπαισιῶς, καὶ δύνανται τις εἰπεῖν ὅτι τὰ γιγαντώδη αὐτοῦ κύματα, πλήττοντα ἀδικαίεπτως τὰς ἀκτὰς τῆς ἡμετέρας σφαίρας καὶ τῶν νήσων ἡμῶν, θέλουσὶ ποτε ἐκρίξωσι τὰ θεμέλια αὐτῶν. Οὕτω, ὁ Ὠκεανὸς διεγείρει ἐν ἡμῖν μυστηριώδη τρόμον, ἐν ᾧ διὰ τῆς εἰκόνας τοῦ ἀπείρου ἀποσπᾷ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν συνήθων ἰδεῶν καὶ φέρει τὴν φαντασίαν ἡμῶν εἰς μυθώδεις ἐπινοήσεις. Πᾶσαι αἱ περὶ αἱ χῶραι ἔχουσι τὰς θαλασσίους παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους αὐτῶν· ὁ μὲν ποιητὴς παραβάλλει πρὸς διαφόρους κινήσεις τῶν κυμάτων διάφορα ἀνθρώπινα πάθη, ὁ δὲ λαὸς πιστεύει εἰς σειρήνας, πεπρωκισμένας διὰ μαγικῆς δυνάμεως, αἵτινες προσελκύουσι τὸν ναύτην εἰς τὰ κρυστάλλινα κύτων ἄντρα, εἰς βυθίους καὶ μαγίστας ἐνύδρους, κατοικοῦντας μαγικὰ παλάτια, εἰς ζῶα φρικαλέα τὸ σχῆμα, φαινόμενα ὡς φάσματα εἰς τὰς σπηλίου ἐκείνας χώρας, ἵς ὅπου, ἐξελισσομένου ἐπὶ

ἀμετρήτου διαστήματος· ὁ δὲ εὐπίστος ναύτης, ζήτων ἐν τῇ ἐκπλήξει του σχέσιν μεταξὺ τῆς εἰμαρμένης του καὶ τῶν φαινομένων τούτων τῆς φύσεως, θεωρεῖ πτηνά τινα ἔνυδρα ὡς τοὺς προδρομοὺς προσεχοῦς θεύλης, τοὺς πτερωτοὺς ἰχθύος ὡς τὰς ψυχὰς τῶν ναυαγησάντων.

Ἡ στερεὰ καρδιά, ἡ θρησκευτικὴ καρδία ἀποθεῖται τοὺς βεμβασμοὺς καὶ τὰς ὑποθέσεις ταύτας δι' αὐτὴν ἢ θαλάσσια εἶναι ἢ κονίστρα τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ θάρρους. Ἡ ζωὴ τοῦ θαλασσοπόρου εἶναι διηνεκῆς πάλη· ὑπάρχει ἐπίσης καὶ δι' αὐτὸν τὸ θέλημα τῆς ἐλευθερίας. Ἐπὶ τῆς ἀπέριου ἐκείνης ἐκτάσεως τοῦ ὕδατος, ἔνθα οὐδὲν διαβλέπει ὄριον, ἔνθα εἶναι μόνος ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἐπιζητῇ μόνον εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις, νὰ στερεωθῇ εἰς τὴν πίστιν, καὶ αἰσθάνεται τότε εὐγενές τι αἰσθημα, ὅπερ ἡ γῆ δὲν δύναται νὰ τῷ ἐμπνεύσῃ, καὶ ἔνεκα τοῦ ὁποίου μῶλου τοῦ, μόχθους καὶ τοῦ καμάτους αὐτοῦ δραπετεύει ἐκ τῶν ἀπολαύσεων τοῦ λιμένος ὅπως ἀναπλεύσῃ εἰς τὸν ὠκεανόν. Γινώσκει ὅτι ἐκεῖ εὐρίσκειται ὑπὸ τὴν προστασίαν χειρὸς ὑπερτάτης, ἥτις θέλει διευθύνει καὶ ὑποστηρίξει αὐτόν.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

Σ. Ι. ΒΟΥΤΤΡΑΣ.

Αἰνίγματα.

Ἐναλλάξ τὰς πτέρυγὰς μου σοὶ ἀνοίγω καὶ σοὶ φράττω,
τοὺς δ' εἰκείους, φίλους, ξένους, ἔθνη πάλιν προφυλάττω.

Ἄν μὲ ἀναγραιμματίσῃς,

Νίσος, ἄπαγε! μὴ εὖσα, τίκω, σθείρω, παραλύω,
καὶ ὡς βέλος ἰσθόλον μέχρι τῆς ψυχῆς εἰσθῶ.

Εὐχοῦ μὴ μὲ ἀπαντήσῃς.

ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Τὸ ὄλον μου ἱμφαίνει ἀρχαῖον ποιητὴν,
τὰ πέντε τελευταῖα καὶ πάλιν ποιητὴν.
Τὰ πέντε μου τὰ πρῶτα ἀνήκουσιν εἰς πόλιν
ἀρχαίαν τῆς Ἀσίας. Ἄν δὲ ἀπὸ τὴν ἔθνη
τὸ πρῶτον μου καὶ τρίτον λάβῃς, πιστεῦ' ὅτι εἶσαι σὺ.
Ἄν δὲ τὰ τρία τελευταῖα λάβῃς ἐν ταῖς χερσὶ,
οὐκ Κρεούσης θὰ ἴδῃς.
Κ' εἰσέτι, φίλε, ἀπείρει;
Π. Κ.

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῳ
ΦΙΛΑΔΕΛΦ. ΑἸΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου.

Ἐχειρόμην λίαν ὅτε εἶδον ἐν' ἀπὸ τοῦ γόνου,
ὡς ὁ Κάδμος ἐκ Φοινίκης ἔφερε μὲ πολλοὺς πόνους.
Ὅτε δ' ἤκουσα τὸν ὄχλον ὁ μὲ ὄχλῳς νὰ παραγάγῃ,
χὼ λὸς μ' ἔλαθε μέγας καὶ ὡς θύλλ' ἐξέβράγῃ.
Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

Τοῦ πρώτου αἰνίγματος καὶ τοῦ
Λογογράφου.

Οὐ μόνον, φίλε, ὁ αὐλὸς προσέτι καὶ ἡ λύρα,
καὶ ὁ Ὀρφεὺς καὶ σὺ αὐτὸς καὶ τῶν Μουσῶν χορεία,
ἂν λείψῃ τὸ νεοῦμενον θὰ μείνουν εἰς τὰ κρύα,
ἀλλὰ καὶ τὴν ὕψηλον θὰ κατατρέψῃ ἡ Μοῖρα.
Ἄς ἴδωμεν τὴν γριφὴν σου· εἰν ἡμερωθῶσιν
εἰ ἄ γ ρ ι ο ι καὶ συνετῶς μὲ νόμους εἰκισθῶσιν,
ἀφύκτως σὲ ὡς ἄ γ ρ ι ο ἢ Ἄ γ ι ο θὰ τιμήσου,
μὲ λύρα· δὲ καὶ γ ρ ὀ σ ι α θὰ σὲ φιλοδωρήσου.
Ἄλλ' ὅμως ἂν τὰς φρένας σου ὁ ἔρωσ περιάγῃ,
τὰ ἄλλα δὲ βδελύττωσαι τοῦ βίου σου ὡς ἄ γ η,
καὶ τότε, φίλε, εὐχομαι ὑπὸ βοῶν κρυμμένη
ἀγριπεύλα εὐμορφῆ, ὡς ἄλλη τις Ἑλένη,
γλυκύτερον τὸ νεῦμά της νὰ σὲ φιλοδωρήσῃ,
καὶ εἰς τὸ Ἄργος ἢ ἄλλου νὰ σὲ ἀκολουθήσῃ.

ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Τοῦ Λογογράφου.

Εὐρίσκονται κατὰ σειράν εἰς τὸν Λογογράφον σου
αἱ λέξεις αἱ ἀκόλουθοι μετὰ τὴν «ἀγρίον σου»
τὸ «ἄργος» εἶτα ὁ «ἀγρὸς» ὁ «ἄγιος» καὶ πάλιν
τὸ «Ἄργος» καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ «Ἄγιος», ὅς εἰς πάλιν
ἀπέθανε, καὶ ἡ «βοία» τὸ δένδρον, κ' ἐπὶ τέλους
τὰ «γρόσια», ὅπου ἀπατοῦν ἀκόμη καὶ ἀγγέλους.

Γ. Μ. Β.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰς τὰς ἀποτάτας χώρας κατοικεῖς τῆς ὕψηλον
ἔχων φύσιν τοῦ θηρίου.
Ἄπὸ ἄ γ ρ ι ο ς δ' ἐγένου μὲ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα
μίασμα τῆ ἀληθείας,
τὸ Κολώνειον ὡς ἄ γ ο ς. Γράμματος δ' ἐκτὸς ἐνός
ἄ γ ρ ὀ ς γέγονας τερπνός.
Ἀφαιρέσει δὲ τοῦ τρίτου, ἄ γ ι ο ς τῆς Ἐκκλησίας,
μεταδίδων εὐλογίας.
Ἐκβαλὼν αὖθις τὸ ἴωτα, τὸ δὲ γάμμα ἀνταλλάξας,
τούτου δὲ τὸ βῆ προτάξας,
μετεβλήθης καὶ εἰς Ἄ ρ γ ο ς, πόλιν ἔνδοξον κ' ἀρχαίαν.
Ἄλλαγῆν δὲ αὖθις νέαν
ὑποστάς τῶν σῶν στοιχείων, Ἄ γ ι ς Λακεδαιμονίων
βασιλεὺς εἶσαι ἀνδρείων.
Καὶ πρὸς χάριν δὲ τοῦ φίλου καὶ κοριτοῦ Βουτυρά,
ὠνομάσῃς καὶ β ο ι α,
καὶ παγὴν ἀργυροχρύσου ὁ βῆθεις ἐπιθυμῶν,
σὲ μετέβαλεν εἰς γ ρ ὀ σ ι α τελευταῖον μὲ παλμόν.

Κ. ΔΡΕΒΝΙΑΔΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

(Συνέχεια ἀριθμ. 10'.)

ΥΦΟΣ

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

Ἐπαινος τοιοῦτος δὲν εἶναι κατώτερος οὐδ' αὐ-
τοῦ τοῦ Σοφοκλέους· τῷ ὄντι οἱ δύο οὔτοι ποιη-
ταί, οἱ τοσοῦτον κατ' ἐπιφάνειαν διάφοροι, ὁ Σο-
φοκλῆς καὶ Ἀριστοφάνης, ἐχρημάτισαν συγγρα-
φεῖς τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, καὶ πεπροικισμένοι
διὰ πολλῶν πλεονεκτημάτων ἐντελῶς ὁμοίων.
Ἀπομονήσατε ἐπὶ στιγμήν τὴν ἀπόλυτον ἀντίθεσιν
τῶν θεμάτων τῶν δύο ποιητῶν, δότε προσοχὴν
μόνον εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς διανοίας, τὸν τῆς φρά-
σεως τρόπον, τὴν τῶν λέξεων ἐκλογὴν, τὴν θέσιν
αὐτῶν, τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ὄφους, τὴν ἐσωτε-
ρικὴν ἁρμονίαν τῆς ποιήσεως ταύτης καὶ τὴν
μουσικὴν αὐτῆς ἁρμονίαν, καὶ πεισθήσεσθε ὅτι
ἐν ἀμφοτέροις ὑπάρχει ἡ αὐτὴ δεινότης καὶ ἡ
αὐτὴ εὐτραπελία, ἡ αὐτὴ ἀλάνθαστος εὐστοχία, ἡ
αὐτὴ δαψίλεια ὀρθοῦ λόγου, αἱ αὐταὶ χάριτες
καὶ τὸ αὐτὸ θέλητρον, ὅτι ἀμφοτέροι εἰσι τὸ
ἕνωτον τῆς ἐντελοῦς τέχνης. Τὸ μόνον ἐλάττωμα
τοῦ ὄφους τοῦ Ἀριστοφάνους, καὶ τὸ ἐλάττωμα
τοῦτο ὑπάρχει μόνον δι' ἡμᾶς, εἶναι τὸ ὅτι ἐστὶ
πλήρης ὑπαινιγμῶν, ὧν ἡ μὲν κακεντρέχεια τῶν
συγχρόνων ἀμέσως ἀντελαμβάνετο, ἡμεῖς δὲ βλέ-
πομεν ἐν αὐτοῖς συνεχῶς ἄλυτα αἰνίγματα, εἰς
ἃ πολλάκις ὁ αἰδίδιμος Δούκας εἰδῶς λέγειν τὸ
τῆς παροιμίας: *Καὶ σφι καλόσθημι καὶ ἔχω
τί λέγω.* Προσθέτομεν πρὸς τούτους ὅτι ἐξ ὄλων
τῶν ἀρετῶν, ἃς ἐθαύμαζον οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ
σοφῇ τε ἅμα καὶ ἀφιλεῖ ἐκείνη φράσει, αἱ πα-
χυλώτεραι μόνον εἰσι καταληπταὶ ἡμῖν· ἐν τού-
τοις μετὰ παρέλευτον τοσοῦτων αἰῶνων καὶ μ' ὁ-

λην τὴν ἀτέλειαν τῶν γνώσεων ἡμῶν, ἐμφορούμε-
θα εἰσέτι τοῦ νεκταρέου ἐκείνου καὶ ἐλαφροῦ ἀ-
ρώματος, ὑπερ ἢν ὡσεὶ ἡ φυσικὴ ἀπόρροια τοῦ
ἄττικου ἐδάφους, καὶ ὑφ' οὗ ἐμπέλησται ἅπα-
σα ἡ ποίησις τοῦ Ἀριστοφάνους· ἐν ταύτῃ καὶ
μόνη δυνάμεθα νὰ ἐνοήσωμεν ὁποῖός τις ἦν ὁ
τοσοῦτον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κριτικῶν ἐγκωμιασθεὶς
ἄττικισμὸς.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ

ΤΩΝ ΚΩΜΩΔΙΩΝ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

Πολλάκις παρεστάθη ὑπερβαλλόντως ἡ ἐπιση-
μότης τῶν κωμωδιῶν τοῦ Ἀριστοφάνους, θεωρου-
μένων ὡς μνημείων τῆς Ἀθηναϊκῆς ἱστορίας. Ναί,
ἀναμφιβόλως, ὑπὸ τὰ ἀστεῖα ἐκεῖνα ἐπινοήματα,
ὑπὸ τὰ γελοῖα προσωπεῖα, ὑπὸ τὸν φανταστικὸν
κόσμον, τὸν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου ἐνὸς ἀνθρώπου
γεννηθέντα, ὑπάρχουσι πραγματικότητες, ὑπάρχει
τι ἐκ τοῦ ζῶντος καὶ κινουμένου ἐν τῇ ἀθη-
ναϊκῇ κοινότητι, κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα πρὸ
τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς, καὶ αἱ κωμωδίαί τοῦ
Ἀριστοφάνους εἰσὶν ἡ ἔφημερις, εἰ δυνατόν εἴπειν,
τῆς πόλεως τοῦ Περικλέους, κατὰ τὴν περίοδον
αὐτῆς τὴν ταραχωδεστέραν, τὴν μᾶλλον μεστὴν
γεγονότων, τὴν μᾶλλον γόνιμον εἰς περιπετείας·
ἀλλ' ἡ ἔφημερις αὐτῆ ἐγράφη ὑπὸ ἀνδρὸς ἐμ-
παθοῦς, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ ὅπως μᾶς πείσῃ ὅτι ὁ
Ἀριστοφάνης οὐκ ἐστὶν αἰεὶ ἄξιος πίστεως, καὶ ὅτι
αἱ ἀποφάνσεις αὐτοῦ ἔχουσι γενικῶς ἀνάγκην
νὰ καθυποβάλλωνται ὑπὸ αὐστηρῶν ἐλεγχῶν. Δι-
καίως ὁ Κικέρων ἐποίησε τὴν παρατήρησιν ταύ-
την, ὅτι ἡ μεροληψία τῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαίας
κωμωδίας ἔχει τι ἀφόρητον. Καὶ ἐὰν μὲν περιο-
ρίζετο εἰς τὸ νὰ κακολογῇ Κλέωνος καὶ ὑπερ-
βόλους, ἦτο συγγνωστέα· ἀλλὰ νὰ διαβάλλῃ ἡ-
ρωας, ὡς τὸν Λάμαχον, σοφοὺς ὡς τὸν Σωκρά-
την, πολιτικοὺς ἀνδρας, ὡς τὸν Περικλέα! Πρὸ-

δπλόν ἐστιν, ὅτι ἐὰν ἠρυόμεθα τὰς πληροφορίας ἡμῶν περὶ ἐκείνων, οἵτινες ὑπῆρξαν ἡ τιμὴ καὶ δόξα τοῦ ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, ἐκ μόνου τοῦ Ἀριστοφάνους, κίνδυνος ἦν μὴ περιπέσωμεν εἰς παραδόξα ἀγνοήματα. Διηγούνται ἐν τούτοις, ὅτι ζήτησαντός ποτε Διονυσίου τοῦ Νεωτέρου ἵνα γνωρίσῃ τὰ τῆς Πολιτείας τῶν Ἀθηναίων, ὁ Πλάτων ἀπέστειλεν αὐτῷ τὰς κωμωδίας τοῦ Ἀριστοφάνους· ἀλλὰ καὶ ὁ Πλάτων αὐτὸς δὲν εἶναι ἐξηρημένος πολιτικῶν προλήψεων, καὶ, ὡς ὁ Ἀριστοφάνης, ἀπεστρέφεται τὴν δημοκρατίαν· δὲν εἶναι λοιπὸν πολὺ παράδοξον ὅτι ἡ γελοιογραφία ἐφαίνετο αὐτῷ ἀληθῆς εἰκὼν, καὶ ὅτι ὡς τοιαύτην ἀπέστειλεν αὐτὴν εἰς τὸν τύραννον.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, οἵτινες δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἀπαθῶς περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν τῶν διακωμωδηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους προσώπων, καὶ δὲν ἔχομεν τὴν ἀξιολογίαν ν' ἀναμορφώσωμεν τὰ ἦθη καὶ τοὺς θεσμοὺς τῶν Ἀθηναίων, ὀφείλομεν ὅπως μὴ παραδεχόμεθα ἄνευ ἀποδείξεων τὰς ὑπὸ τοῦ σατυρικοῦ ποιητοῦ παρεχομένας πληροφορίας. Ἀλλὰ, καὶ μεθ' ὅλας ταύτας τὰς ἐπιφυλάξεις, δυνάμεθα εἰσέτι πολλὰ ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, καὶ ἡ ἱστορία δύναται καὶ αὕτη νὰ συγχαρῆ ἑαυτῇ διὰ τὴν εὐτυχῆ εἰμαρμένην, ἧτις διέσωσε τῆλικούτων αὐτῶν μέρος· διότι ὁ χρόνος ἐφάνη μικροῦ δεῖν τοσοῦτο εὖνους τῷ Ἀριστοφάνει, ὅσον καὶ τῷ Εὐριπίδῃ. Ἐκ 54, ἢ 44 κατ' ἄλλους, κωμωδιῶν αὐτοῦ ὑπολείπονται εἰσέτι ἡμῖν ἕνδεκα, διατηρηθεῖσαι μέχρι τοῦδε ἐν τελείᾳ ἀκεραιότητος καταστάσει. Αἱ ἕνδεκα αὗται κωμωδίαι, ἢ μᾶλλον, αἱ ἕνδεκα αὗται σάτυραι, δύνανται νὰ διαιεθῶσιν ὡς ἔπεται: Σάτυραι πολιτικαὶ Ἀχαρνεῖς, Ἰππεῖς, Εἰρήνη, Ἀντισστράτη γυνή. Σάτυραι φιλοσοφικαὶ: Νεφέλαι, Σφήκες, Ἐκκλησιαζούσαι, Πλοῦτος. Σάτυραι φιλολογικαὶ: Θεσμοφοριαζούσαι, Βάτραχοι. Μία μόνη, οἱ Ὀρνίθες, εἰς οὐδεμίαν τῶν τριῶν ὑπάγεται κατηγορίαν· εἶναι δ' αὕτη εἰδὸς τι κριτικῆς ἐπιθεωρήσεως, ἐν ἧ ὑπάρχουσι τὰ πάντα, πολιτικῆ, φιλοσοφία, φιλολογία, μυρία ἄλλα, καὶ ἧς ὁ σκοπὸς δὲν ἐμφάνεται ἀκριβῶς· ἡ φαντασία ἐν αὐτῇ κατέχει πλείονα θέσιν τῆς θεξιλογίας· εἶναι τέλος ποιησις, οὐδὲν ἕτερον προτιθεμένη, ἢ εἶναι ποιησις καὶ θέλγει τὴν τῶν ἀνθρώπων φαντασίαν.

ΚΩΜΩΔΙΑΙ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

Ὁ Ἀριστοφάνης εἶναι θιασώτης τῆς εἰρήνης, καὶ μάλιστα τῆς διὰ πάσης θυσίας εἰρήνης. Ὁ πόλεμος, ὁ ὑπὸ τοῦ Περικλέους, κατ' αὐτὸν, παρασκευασθεῖς, καὶ ἐξακολουθήσας καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ, οὐδόλως συνεβιάζετο πρὸς τὰς κλίσεις του. Προσεπάθησε λοιπὸν, κατὰ τὰ 426, ὅπως ἐπαναγάγῃ τοῦ συμπολίτας του εἰς αἰσθητάματα πρότερα, καὶ ἀποδείξῃ αὐτοῖς ὅτι εἰς καλὸς συμβιβασμὸς μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἦν προτιμότερος μυρίων θλιβερῶν νικῶν. Οἱ ἀγροῖκοι κάτοικοι τοῦ δήμου

τῶν Ἀχαρνῶν, συγκειμένου σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ ὕλοτόμων καὶ ἀνθρακῶν, ἦσαν οἱ σφοδρότεροι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ οἱ μᾶλλον ἐμπεσορρημένοι παθῶν φιλοπολέμων· δι' ὃ ὁ Ἀριστοφάνης παρέστησε τοὺς Ἀχαρνεῖς ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ἔδωκε τὸν τίτλον τούτων εἰς τὴν κωμωδίαν του. Ὁ Ἀχαρνεὺς Δικαιοπόλις εἶναι φίλος τῆς εἰρήνης ὡς ὁ Ἀριστοφάνης· βλέπων δὲ ὅτι δὲν δύναται νὰ μεταδώσῃ εἰς οὐδένα τὰς ἰδέας του, συνθηκολογεῖ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μόνον δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του. Ἐν ᾧ δὲ πάντα ἡ Ἄττικὴ μυρία ὑφίσταται δεινὰ, ὁ οἶκος αὐτοῦ καθίσταται κατοικία ἡδονῶν καὶ εὐθυμίας· πάντες οἱ κάτοικοι τῶν γειτνιαζουσῶν τῇ Ἄττικῇ ἐπαρχιῶν φέρουσι σωρηδὸν τὰ προϊόντα αὐτῶν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Δικαιοπόλιδος ἀνοιχθεῖσαν ἀγοράν. Ἐφοδὸς τις αἰφνιδία τῶν ἐχθρῶν καλεῖ τοὺς Ἀθηναίους εἰς μάχην, ἐν ᾧ ὁ Δικαιοπόλις, ὡς ποιήσας τὴν εἰρήνην του, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἀσχολεῖται ἢ περὶ συμποσίου τινός, εἰς ὃ ἔμελλε νὰ λάβῃ μέρος· κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν· ἀφ' ἐνός μὲν τὸ θέατρον παρίστησι τὸν στρατηγὸν Λάμαχον, παρασκευάζοντα τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ φάλαρα καὶ τὴν ἀποσκευὴν πᾶσαν τῆς στραγῆς, ὁ δὲ Δικαιοπόλις διατάττει ἵνα ἀποτίλωσι τὴν φάτταν καὶ φέρωσι τὸν χορὸν· ἀναχωροῦσιν ἐκατέρωθεν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπανέρχονται, ὁ μὲν Λάμαχος κατεχθὼς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σέλιος, μεψύμοιρων καὶ ὀλολύτων, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ δύο στρατιωτῶν, ὁ δὲ Δικαιοπόλις, ὀδηγούμενος ὑπὸ δύο ὑποχρεωτικῶν νεανίδων, γελῶν, ἄδων, εὐθυμος, μεμεθυκῶς ἤδη καὶ ἐξακολουθῶν εἰσέτι νὰ πίνῃ.

Κατὰ τὰ 425 ὁ Ἀριστοφάνης παρέστησε τοὺς Ἰππεῖς, κωμωδίαν, ὀνομασθεῖσαν οὕτω ὡς ἐκ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀπῆρτιζον τὸν χορὸν καὶ τὰ ὅποια ἦσαν ἐκ τάξεως πολιτῶν λίαν ἀπεχθοῦς τῷ Κλέωνι· διότι οὗτοι, ζητήσαντες αὐτὸν εὐθύνας, ἐποίησαν αὐτὸν ἐξεμέσαι πέντε τάλαντα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ὡς δῶρον ὅπως ἀπαλλάξῃ τοὺς συμμάχους τῆς τῶν φόρων βερωτήτος. Ἴδου δ' ἐν ὀλίγοις ἢ ὑπόθεσις τῆς κωμωδίας. Ὁ εὐθύνης γέρον Ἀἴμας ἔχει δύο δούλους πιστοὺς καὶ ἀφωσιωμένους· τὸν Δημοσθένην καὶ τὸν Νικίαν· ἀλλ' ὁ Κλέων, εἰς τῶν συνδούλων αὐτῶν, Παφλαγῶν, βυρσοδέψης, ἀχρεῖος, κκαούργος, ἐκυρίευσεν τὸ πνεῦμα τοῦ γέροντος καὶ διοικεῖ αὐτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν. Οἱ δύο πιστοὶ δούλοι, ὅπως καταπολεμήσωσι τὴν ἐπιβροχὴν τοῦ βυρσοδέψου, μεταχειρίζονται ἀλλαντοπόλην τινὰ, Ἀγοράκριτον τούνομα, διασημότερον ἔτι ἐπὶ πονηρίᾳ καὶ ἀναιδέστερον τοῦ Κλέωνος, ὃν οἱ χρημαεῖ προορίζουσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς πολιτείας· ὁ ἀλλαντοπόλης, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ χοροῦ, θριαμβεύει κατὰ τὸν ἀντιζῆλου αὐτοῦ Κλέωνος, ὅστις ἀποδιώκεται ὡς ἀνάξιος καὶ ἀπογυμνοῦται πασῶν τῶν τιμῶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀἴμας, θαυμασιῶς ἀντιβῆσας, ἀπεψήσαντος αὐτὸν τοῦ ἀλλαντοπόλου, δὲν δύναται πλέον νὰ ὑποφέρῃ

τούς ἀγύρτας καὶ δωμαγωγούς, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀλλαντοπόωλης, παραιτηθεὶς τῶν ἀγενῶν αὐτοῦ ἀγυρτιῶν, ὑπηρετεῖ εὐσυνειδήτως τὸν κύριον αὐτοῦ.
(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑ ΣΤΥΑΡΤΗ.

Ὅπως γνωρίσωμεν ἀκριβῶς τὸν βίον καὶ τὴν βρασιλείαν τῆς Ἐλισάβετ, πρέπει ν' ἀναμνησθῶμεν ἀρχαιότερας τινὸς ἐποχῆς, ἥτοι τῶν χρόνων τοῦ Ἐδουάρδου ΣΤ' καὶ τῆς Μαρίας.

Ἡ Ἐλισάβετ, γεννηθεῖσα τῷ 1533, ἐκηρύχθη ἔτι ἐν τῇ κοιτίδι νόμιμος διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ ὀλίγον ἔπειτα ἐκηρύχθη νόθος, ὅτε ἡ μήτηρ αὐτῆς, Ἄννα τῆς Βουλένης, μετεβῆ ἀπὸ τοῦ θρόνου εἰς τὸ ἱερώμα. Ὁ πατὴρ αὐτῆς, Ἐρρίκος ὁ Η', ἐπεσφράγισε τὸν τυραννικὸν αὐτοῦ βίον δι' ἑἰς τυραννικότερας τελευτῆς· τῷ 1547 ἀπὸ τῆς ἐπιθανατίου κλίνης διέταττε βασιανιστήσιν, ἀλλὰ πάντοτε διὰ τοῦ ἀγῶνι τῶν νόμων Κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὸν δούκα τῆς Νορφόλκης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ μόνῃ τῇ προφάσει ὅτι τὰ ἐπιπλα αὐτῶν ἦσαν ἐσφραγισμένα τῷ βασιλικῷ σφραγιδοσήμεῖ τῆς Ἀγγλίας· ὁ πατὴρ μὲν ἔτιγεν ἀληθῶς χάριτος, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐθανατώθη. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐὰν οἱ Ἄγγλοι τοσούτον ὀλίγον φροντίζωσι περὶ τῆς ζωῆς, ἢ κυβερνήσεις των κῆχαρίστησε μεγάλως τὴν ὄρεξιν των ταύτην. Ἡ βασιλεία τοῦ νέου Ἐδουάρδου ΣΤ', υἱοῦ τοῦ Ἐρρίκου Η', καὶ τῆς Ἰωάννας Σεύμουρ, δὲν ὑπῆρξεν ἀπληλαχμένη τοιούτων ἀίμακτηρῶν τραγηδιῶν ὁ θεὸς αὐτοῦ, Θωμᾶς Σεύμουρ, ἡγούμενος τῆς Ἀγγλίας, ἐκαρτομήθη, διότι περιήλθεν εἰς ῥῆξιν μετὰ τοῦ Ἐδουάρδου Σεύμουρ, τοῦ ἀδελφοῦ του, δουκὸς τῆς Σομμερσέτης, προστάτου τοῦ βασιλείου, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸς ὁ δούξ τῆς Σομμερσέτης ἀπόλωτο διὰ τοῦ αὐτοῦ θανάτου. Ἡ βασιλεία αὕτη τοῦ Ἐδουάρδου, εἰ καὶ μόλις διαρκέσασκε πέντε ἔτη, ὑπῆρξεν ὅμως ἐποχὴ στάσεων καὶ παραχῶν, καθ' ἣν τὸ ἔθνος ἦν ἡ ἐφαίνετο προτεσταντικὸν ἀποθηνήσκων δὲ δὲν ἀφῆκε τὸ σέμμα οὔτε εἰς τὴν Μαρίαν, οὔτε εἰς τὴν Ἐλισάβετ, τὰς ἀδελφὰς τῆς, ἀλλ' εἰς τὴν Ἰωάνναν Γρέυ, ἀπόγονον τοῦ Ἐρρίκου Ζ', ἐγγόνην τῆς χήρας τοῦ Λοδοβίκου ΙΒ'. καὶ τοῦ Βρανδόν, ἀπλοῦ εὐπατρίδου, γεννομένου ἀκολούθως δουκὸς τῆς Σουφόλκης. Ἡ Ἰωάννα Γρέυ ἦν σύζυγος τοῦ λόρδου Γίλφορτ, υἱοῦ τοῦ δουκὸς τῆς Νορθουμπερλάνδης, παντοδυνάμου ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἐδουάρδου ΣΤ'. ἡ διαθήκη τοῦ Ἐδουάρδου ΣΤ', δίδουσα τὸν θρόνον εἰς τὴν Ἰωάνναν Γρέυ, παρεσκεύασε δυστυχῶς αὐτὴν ἱερί-

ωμὰ ἀνεκκρύχθη μὲν ἐν Λονδίῳ (1555), ἀλλὰ τὸ κόμμα καὶ τὸ δίκαιον τῆς Μαρίας, θυγατρὸς τοῦ Ἐρρίκου Η' καὶ Αἰκατερίνης τῆς Ἀραγωνίας, ὑπερίσχυσαν, καὶ ἡ πρώτη πράξις, ἣν ἐπραξεν ἡ βασιλεὺς αὕτη ἅμα τῇ ὑπογραφῇ τοῦ μετὰ τοῦ Φιλίππου γαμικοῦ αὐτῆς συμβολαίου, ἦν ἡ εἰς θάνατον καταδικὴ τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς (1554), πρηνεπέσεως δεκαεπτατοῦς, πλήρους θεληγῶν καὶ αθωότητος, ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶχεν ἐγκλημα, ἢ ὅτι ὠνομάσθη ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ Ἐδουάρδου μᾶτην κλητήρη τοῦ ἐλευθρίου τούτου ἀξιώματος, τὸ ὅποιον μόλις ἐφύλαξεν ἑννέα ἡμέρας ἀπήχθη εἰς τὸ ἱερώμα μετὰ τοῦ συζύγου, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πνευθεροῦ αὐτῆς, καὶ ὡς πρωτίστη προφάσις τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐχρημάτισεν ἡ προτεσταντικὴ θρησκεία, ἐν ἣ ἐγεννήθη. Κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν ταύτην ἐγένετο μεγαλειτέρα χρῆσις τῶν δημίων ἢ τῶν στρατιωτῶν, καὶ πᾶσαι αὗται αἰδιότητες διεπράττοντο διὰ πράξεων τοῦ κοινοβουλίου. Ἰπῆρξεν μὲν αἰμακτεροὶ χρόνοι περ' ὅλους τοὺς λαοὺς, ἀλλὰ παρὰ τῷ Ἀγγλικῷ ἔθνει ἔπεισαν ἐν τῷ ἱερώματι πολλῶ πλείονες διάσῃμοι κεφαλαί, ἢ παρ' ἅπασιν ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις τῆς Εὐρώπης ἔθνεσιν· ἀλλ' ὁ χαρακτήρ τοῦ ἔθνους τούτου ἦν τὸ πράττειν τοὺς φόνους νομίμως· αἱ πύλαι τοῦ Λονδίνου ἐμεινῆσαν δι' ἀνθρωπίνων κρανίων, προσηλωμένων εἰς τὰ τεῖχη, ὡς οἱ ναοὶ τοῦ Μεξικίου.

Ἡ Ἐλισάβετ κατ' ἀρχὰς ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς τῆς βασιλίδος Μαρίας· πρὸς διατήρησιν δὲ τῆς ζωῆς τῆς, μετεχειρίσθη φρόνησιν ἀνωτέραν τῆς ἡλικίας τῆς, καὶ κολακείαν, μὴ συναδούσαν πρὸς τὸν χαρακτήρα αὐτῆς. Ἡ ἡγεμονίς αὕτη, ἥτις, γενομένη βασιλεὺς, δὲν παρεδίδθη ὡς σύζυγος τὸν Φιλίππον Β', ἠθέλεε τότε νὰ νυμφεθῆ τὸν κόμητα τοῦ Δεβονσχιρ Κουρτεναί, καὶ ὅσκι ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῆς ὑπολείπονται, μᾶς ἀποδεικνύουσιν ὅτι πολλὰν εἶχε κλίσιν δι' αὐτὸν τοιοῦτο συνοικέσιον δὲν θᾶ ἦτο διόλου ἔκτακτον, διότι βλέπομεν ὅτι ἡ Ἰωάννα Γρέυ, ὠρισμένη εἰς τὸν θρόνον, ἐνυμφεθῆ τὸν λόρδον Γίλφορτ, καὶ ἡ Μαρία, βασιλεὺς ἐπικληρὸς τῆς Γαλλίας, μετεβῆ ἀπὸ τῆς κλίνης τοῦ Λοδοβίκου ΙΒ' εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ ἱππότη Βρανδέκ. Πᾶσα ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Ἀγγλίας κατήγετο ἐξ ἀπλοῦ τινος εὐπατρίδου, καλουμένου Tudor (Θεοδώρου), ὅστις ἐνυμφεθῆ τὴν χήραν τοῦ Ἐρρίκου Η', θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Καρόλου ΣΤ', καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ὅτε οἱ βασιλεῖς δὲν εἶχαν φθάσει εἰσεῖτι εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἰσχύος, δὲ ἀκολούθως ἔσχον ἡ χήρα τοῦ Λοδοβίκου τοῦ Παχέος οὐδὲν εἰδέστας νὰ νυμφεθῆ Ματθαῖον τὸν Μομμερεγκίου.

Ἡ Ἐλισάβετ ἐπωφελήθη μεγάλως ἐκ τῆς εἰρῆς καὶ τοῦ διωγμοῦ, δὲν ὑφίστατο διανεκῶς παρὰ τῆς ἀδελφῆς· αὐτῆς ἐκαλλιεργήσε τὸ πνεῦμά τῆς, ἐδιδάχθη γλώσσας καὶ ἐπιστήμας· ἀλλ' ἐξ ὧν τῶν τεχνῶν, εἰς ὅς διέπρεψεν, ἡ μεγίστη ἦν τὸ

ὅτι ἐφέροτο καταλλήλως πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, τοὺς καθολικοὺς καὶ προτεστάντας, τὸ ὅτι ὑπεκρίνετο, τὸ ὅτι ἔμαθε νὰ βασιλεύῃ.

(1559) Μόλις ἀναγορευθεῖσαν, Φίλιππος ὁ Β', δ' νυμφευθεὶς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, τὴν ἐζήτησεν εἰς γάμον. Ἐὰν ἐνέδιδεν ἡ Ἐλισάβετ εἰς τὰς προτάσεις αὐτῆς, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ὀλλανδία ἔτραχον κίνδυνον νὰ καταβληθῶσιν, ἀλλ' αὕτη ἐμίσει τὴν θρησκίαν του, ἐδεδούτετο τὸ ἄτομόν του, καὶ ἤθελε ν' ἀπολύῃ ἄμα καὶ τῆς ματαιοφροσύνης τοῦ ἀγαπᾶσθαι, καὶ τῆς εὐτυχίας τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς· φυλακισθεῖσα ὑπὸ τῆς καθολικῆς αὐτῆς ἀδελφῆς, ἀπεφάσισεν, ἄμα ἀναβάσας εἰς τὸν θρόνον, νὰ καταστήσῃ τὸ βασιλεῖον προτεστάντικόν, ἀλλ' ἐστέρθη ὑπὸ καθολικοῦ ἐπισκόπου, ὅπως μὴ ἐξαγριώσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ πνεύματα.

Ἀμέσως ἔπειτα συνεκάλεσε κοινοβούλιον, ὅπερ ἐθεμελίωσεν τὴν Ἀγγλικανικὴν θρησκίαν, ὡς σήμερον ἔχει, καὶ ἔδωκε τῷ ἡγεμόνι τὴν ἐκκλησιάρχίαν, τὰ δέκατα, τὰ εἰσόδια (ἐμβατοικία).

Ἡ Ἐλισάβετ ἔλαβε λοιπὸν τὸν τίτλον ἀρχηγῆς τῆς Ἀγγλικανικῆς θρησκείας. Πολλοὶ συγγραφεῖς, καὶ ἰδίᾳ οἱ Ἴταλοι, ἐθεώρησαν τὸ ἄξιωμα τοῦτο γελοῖον εἰς μίαν γυναῖκα· ἀλλ' ἠδύνατο νὰ σκεφθῶσιν ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἐβασίλευε καὶ ὅτι ἐὰν σήμερον ὑπάρχωσι χώραι, ἐν αἷς ἡ ἐκκλησία διοικεῖ τὸ κράτος, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐν οἷς τὸ κράτος διοικεῖ τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, διορίζουσα τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κεντοθερείας καὶ δίδουσα αὐτῷ νόμους, δὲν εἶναι γελοιοτέρα καθηγουμένης τινὸς τοῦ Φοντεβρῶ, προχειρίζουσης προσετώτας καὶ ἐφημέριους καὶ παρεχούσης αὐτοῖς τὴν εὐλογίαν τῆς. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἕκαστος λαὸς ἔχει τὰ ἔθιμά του.

Πάντες οἱ ἡγεμόνες· πρέπει νὰ ἐνθυμῶνται καὶ οἱ ἐπίσκοποι δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωσι τὴν περιφροσιν τῆς Ἐλισάβετ ἐπιστολὴν πρὸς ἕκτων τὸν ἐπίσκοπον Ἐλνς· Ἰδοὺ αὐτῆ.

Τετυφωμένε Ἰεράρχα!

«Μαρθάνω ὅτι ἀναβάλλετε τὴν διεκπεραίωσιν τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς συνεφωνήσατε ἀγνοεῖτε λοιπὸν ὅτι ἐγώ, ἡς οὗ ἀνύψωσα, δύναμαι ἐπίσης νὰ σᾶς ἐκμηδενίσω· Ἐκτελέσατε ὅσον τάχος τὴν ὑποχρέωσίν σας, ἢ θά σᾶς καταβιάσω ἀπὸ τῆς ἔδρας σας.»

Ἡ φίλη σας, ἐν ὅτῳ θέλετε εἰσθαι ἄξιος τῆς φιλίας μου.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ.

Ἡ ἀγγλικανὴ ἐκκλησία διετήρησε τὰς τελετὰς τοῦ καθολικισμοῦ καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ λουθηρισμοῦ. Παρατηρητέον ὅτι ἐξ ἑνεακισχιλίων καὶ τετρακοσίων προσοδούχων ἱερέων, οὓς περιεῖχεν ἡ Ἀγγλία, μόνον 14 ἐπίσκοποι, 50 κανονικοὶ καὶ 80 ἐφημέριοι, μὴ παραδεχθέντες τὴν ἀναμόρφωσιν, διέδειξαν καθολικοὶ καὶ ἀπόλωσαν τὰς προσόδους των. Ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος ἤλλαξε τετράκις θρησκίαν ἀπὸ τοῦ

Ἑβραίου, ἐκπληττόμεθα, διότι λαὸς τοσοῦτον ἐλεύθερος ὑπῆρξε τοσοῦτον εὐπειθῆς, ἢ διότι λαὸς τοσαύτην ἔχων σταθερότητα, τοσαύτην ἐπεδειξάτο ἀστασίαν· οἱ Ἄγγλοι ὡς πρὸς τοῦτο ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς Ἑλβετικὰς ἐκεῖνας χώρας, αἵτινες περιέμενον παρὰ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν τὴν ἀπόφασιν περὶ τοῦ τί ὄφειλον νὰ πιστεύωσι. Πᾶσα πράξις τοῦ Κοινοβουλίου εἶναι χρησμός διὰ τοὺς Ἄγγλους, οἵτινες ἀγαπῶντες τὸν νόμον εὐκόλως ὑποτάσσονται εἰς τὰς ἀποφάσεις Κοινοβουλίου ἀποφαινομένου ἢ φαινομένου ὅτι ἀποφάνεται οἰκεία βουλῆσει.

Οὐδεὶς κατεδιώχθη ὡς καθολικὸς, ἀλλ' ὅσοι ἠθέλησαν νὰ διαταράξωσι τὸ κράτος ἐπὶ προφάσει τῆς θρησκείας ἐτιμωρήθησαν αὐστηρῶς. Οἱ Γουίτζι, οἵτινες ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ προσεπάθον νὰ ἐνισχυθῶσιν ἐν Γαλλίᾳ, ἠθέλησαν νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ αὐτὰ ὄπλα, ὅπως ἰδρῶσιν ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἀγγλίας Μαρίαν Στυάρτην, τὴν βασίλισσαν τῆς Σκωτίας καὶ ἀνεψιᾶν αὐτῶν. Κύριοι τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῶν στρατιῶν τῆς Γαλλίας, ἀπέστειλον στρατὸν καὶ χρήματα εἰς τὴν Σκωτίαν ἐπὶ προφάσει βοηθείας εἰς τοὺς Σκώτους Καθολικοὺς κατὰ τῶν προτεστάντων Σκώτων. Ἡ Μαρία Στυάρτη, σύζυγος Φραγκίσκου τοῦ Β', βασίλεως τῆς Γαλλίας, ἐλάμβανε διαβρῆδην, ὡς ἀπόγονος τοῦ Ἑβραίου Ζ', τὸν τίτλον βασιλείσεως τῆς Ἀγγλίας, πάντες δὲ οἱ καθολικοὶ Ἄγγλοι, Σκῶτοι, Ἰσπανοὶ, ἦσαν ὑπὲρ αὐτῆς. Ὁ θρόνος τῆς Ἐλισάβετ δὲν εἶχεν εἰσέτι στερεωθῆ, αἱ δὲ θρησκευτικαὶ ἐξιδιουργαί ἠδύνατο νὰ τὸν ἀνατρέψωσιν· ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ διασκεδάζει τὴν πρώτην ταύτην θῆελλαν, ἀποστέλλει στρατὸν πρὸς βοήθειαν τῶν προτεστάντων τῆς Σκωτίας, καὶ ἀναγκάζει τὴν ἀντιβασίλισσαν τῆς Σκωτίας, μητέρα τῆς Μαρίας Στυάρτης, ὅπως συνθηκολογήσῃ καὶ ἀποπέμψῃ ἐντὸς εἰκοσιν ἡμερῶν τὸν στρατὸν τῆς Γαλλίας.

Ὁ Φραγκίσκος Β' ἀποθνήσκει, ἡ δ' Ἐλισάβετ ἀναγκάζει τὴν χήραν αὐτοῦ Μαρίαν Στυάρτην νὰ παραιτηθῇ τοῦ τίτλου βασιλείσεως τῆς Ἀγγλίας, καὶ κατορθώσασα διὰ τῶν ἐξιδιουργιῶν αὐτῆς ὅπως γένηται δεκτὴ ἢ ἀναμόρφωσις ἐν Σκωτίᾳ, προστέλλεται οὕτω τὸν ἐπίφοβον εἰς ἑαυτὴν τοῦτον τρόπον.

Μόλις ἀπαλλάττεται τῶν φόβων τούτων, καὶ ὁ Φίλιππος Β' προξενεῖ αὐτῇ τρομερὰς ἀνησυχίας. Ὁ Φίλιππος, ἐν ὅσῳ μὲν ἡ Μαρία Στυάρτη ἤλπιζεν ὅτι ἤθελε συνενώσῃ ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς τὰ στέμματα τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Σκωτίας, ἦν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐλισάβετ· ἀλλὰ τοῦ Φραγκίσκου Β' ἀποθάνοντος καὶ τῆς χήρας αὐτοῦ ἐπιστροφῆς ἄνευ ὑποστηρίξεως εἰς Σκωτίαν, οὗτος οὐδὲν ἄλλο φοβούμενος πλὴν ἢ τοὺς προτεστάντας, κατέστη ἀμείλικτος τῆς Ἐλισάβετ ἐχθρὸς.

Ὁ Φίλιππος παρασκευάζει τὸν τρομερὸν ἐκείνον στόλον, εἰς οὗ τὰς πρᾶπρασκευὰς ἐδαπανήθη

ὁ χρυσὸς τοῦ Περου. Ὁ Ἀνίκτος στόλος ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Λισαβώνας (1588), συνιστάμενος ἐξ 150 μεγάλων πλοίων, εἰκοσακισχιλίων στρατιωτῶν, τρισχιλίων περίπου κανονίων, καὶ ἐπτακισχιλίων ὡς ἕγχιστα ναυτῶν, οἵτινες ἠδύναντο νὰ πολεμήσωσιν ἐν ἀνάγκῃ. Στρατὸς ἐκ τριακοντακισχιλίων μαχητῶν, συναθροισθεὶς ἐν Φλάνδρῃ ὑπὸ τοῦ δουκὸς τῆς Πάρμης, ἦν ἕτοιμος ὅπως διέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν ἐπὶ λέμβων μετακομιστικῶν, καὶ συνενωθῇ μετὰ τῶν στρατιωτῶν, οὓς ἔφερον ὁ στόλος τοῦ Φιλίππου. Τὰ Ἀγγλικά πλοία, μικρότερα τῶν Ἰσπανικῶν, ἦν ἀδύνατον ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὴν ἔρπυλον τῶν κινητῶν ἐκείνων φρουρῶν ἐν ταύτῃ, ἢ τοσοῦτον καλῶς παρασκευασθεῖσα αὕτη ἐπιχειρήσις οὐδόπως ἐπέτυχε. Μετ' ὀλίγον ἐκατὸν Ἀγγλικά πλοία, εἰ καὶ μικρά, ἐπέχουσι τὸν τρομερὸν ἐκείνον στόλον· συλλαμβάνουσιν Ἰσπανικά τινα πλοία καὶ διασκορπίζουσι τὰ ἐπιλοιπα μετὰ οὐκ ὀλίγα πυρπολικῶν. *Affavit Deus*, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ νομιματισμοῦ τῆς Ἐλισάβετ, καὶ ἡ τρικυμία βοηθεῖ τοὺς Ἀγγλους, καὶ ὁ Ἀνίκτος στόλος περὶ ὀλίγον νὰ ἐξοικεῖται εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ζελάνδης. Ὁ στρατὸς τοῦ δουκὸς τῆς Πάρμης διακρίνεται ἀνωφελῶς· τὰ πλοία τοῦ Φιλίππου, νικηθέντα ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ τῶν ἀνεμῶν, ἀποσύρονται εἰς τὰς θάλασσας τοῦ Βορῆα· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἐξοικελλοῦσιν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ζελάνδης, τὰ δὲ συντρίβονται κατὰ τῶν βράχων τῶν Ὀρκάδων νήσων καὶ τῶν παραλίῶν τῆς Σκωτίας, τὰ δὲ ναυαγοῦσιν ἐν Ἰρλανδίᾳ. Οἱ χωρικοὶ τῆς Ἰρλανδίας κατασφάττουσι τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ναύτας, ὅσοι διέφυγον τὴν μανίαν τῶν κυμάτων, καὶ ὁ ἀντίβασιλεὺς τῆς Ἰρλανδίας ἀπαγορεύει βρῆχῶς τοὺς ἐναπολειπομένους αὐτῶν. Τέλοσ· πεντήκοντα μόνον πλοία ἐπανερχοῦνται εἰς Ἰσπανίαν, καὶ ἐκ τριακοντακισχιλίων ἀνδρῶν, οὓς ὁ στόλος ἔφερε, τὰ ναυάγια, τὸ κανόνιον καὶ ὁ σίδηρος τῶν Ἀγγλων, τὰ τραύματα καὶ αἱ ἀσθένειαι μόλις ἄφικαν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐξικισχιλιοὶ ἄνδρες.

Ἀνάματος ὁ Φίλιππος νέους κινδύνους παρασκευάζει κατὰ τῆς Ἐλισάβετ, ἀλλὰ ταχέως αὕτη προλαμβάνει αὐτούς. Ἐξεγείρει κατ' αὐτῆς τὴν Ἰρλανδίαν, ἀλλ' αὕτη περιστέλλει τὴν στάσιν ἐκείνην μὲν ὑποστηρίζει ἐν Γαλλίᾳ τὴν τοσοῦτον ὀλέθριον εἰς τοὺς βασιλεῖς καθολικὴν ἐκείνην συμμαχίαν, αὕτη δὲ προστατεύει τὸ ἐναντίον κόμμα· ἢ δημοκρατία τῆς Ἀλλανδίας καταπίεζεται ὑπὸ τῶν Ἰσπανικῶν ὄπλων, ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ τὴν ἐμποδίζει τοῦ νὰ ὑποκύψῃ. Ἄλλοτε οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας κατηγήμουν τὰς χώρας αὐτῶν, ὅπως κατακτήσωσι τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ τὰ συμφέροντα καὶ οἱ χρόνοι τοσοῦτον μετεβλήθησαν, ὥστε ἡ Ἐλισάβετ ἀποστέλλει ἐπανειλημμένως ἐπικουρίας εἰς τὸν Ἑρρίκου Δ'. ὅπως κατακτήσῃ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ διὰ τῶν ἐπικουριῶν τούτων ὁ Ἑρρίκος ἐπολιόρκησε τέλος τοὺς Παρισίους, καὶ ἄνευ

τῆς ὑπερβολικῆς ἐπιεικειᾶς τοῦ δουκὸς τῆς Πάρμης διὰ τοὺς καθολικοὺς, ἤθελε θέσει ἐπὶ τοῦ θρόνου τὴν προτεσταντικὴν θρησκείαν, τοῦθ' ὅπερ μεγάλως ἡ Ἐλισάβετ ἐπεθύμει. Τὸ κατὰ τῆς καθολικῆς θρησκείας μίσος αὐτῆς· ἐκραταιώθη ἔτι μᾶλλον ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς, ἀφ' οὗτου ἀφωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πίου Ε. καὶ Σίξτου Ε., οἵτινες ἐκήρυξαν ταύτην ἀναξίαν καὶ ἀνίκανον τοῦ βασιλεύειν, καὶ ὅσω ὁ Φίλιππος Β' ἐκήρυττετο προστάτης τῆς θρησκείας ταύτης, τοσοῦτω ἡ Ἐλισάβετ καθίστατο πολεμιώτερη εἰς αὐτήν. Οὐδεὶς προτεσταντικῆς ἱερεὺς ἐλυπήθη πλείοτερον αὐτῆς, ὅτε ἔμαθε τὴν ἀρνησθρησκείαν τοῦ Ἑρρίκου Δ'. Ἡ πρὸς τοῦτον τὸν μονάρχην ἐπιστολὴ τῆς εἶναι ἀξιοσημειώτος. «Μοὶ προσφέρετε τὴν φιλίαν σας, ὡς εἰς ἀδελφὴν σας· γνωρίζω ὅτι ὑπῆρχε ἀξία αὐτῆς, καὶ ταῦτα διὰ μεγάλης θυσίας· οὐδέποτε θὰ μετανόουν, ἀν δὲν ἠλλάξετε πατέρας. Δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἤμαι ἐκ πατρὸς ἀδελφῆ σας· διότι ὁ ἀγαπᾶ πάντοτε πλείοτερον τὸν ἰδικόν μου πατέρα, ἢ ἐκείνον ὅστις σας υἱοθέτησε.» Τὸ γραμμάτιον τοῦτο δείκνυσιν εὖ τὴν καρδίαν, τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ τὸ σύντονον τῆς ἐν ζήνῃ γλώσση ἐκφράσεώς τῆς.

Εἰ καὶ μιτοῦσα, ὡς εἶδομεν, τὴν καθολικὴν θρησκείαν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐχρημάτισε τοσοῦτον αἰμοχρῆς κατὰ τῶν καθολικῶν τοῦ βασιλείου τῆς, ὅσον ἡ ἀδελφὴ τῆς Μαρία κατὰ τῶν προτεσταντῶν. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι οἱ Ἰησοῦται Κρήτων, Κεμπιάνης καὶ ἄλλοι ἀπηγορεύθησαν (1581), καὶ μάλιστα καθ' ὅταν καιρὸν παρεσκευάζετο ἐν Λονδίῳ τὸ μηδέποτε ἐκτελεσθῆν αὐτῆς συνοικισιον μετὰ τοῦ δουκὸς τῆς Ἀνδεγκυτίας, ἀδελφοῦ τοῦ Ἑρρίκου Γ' τῆς Γαλλίας, ἀλλ' οἱ Ἰησοῦται οὗτοι κατεδικάσθησαν πεμφθεὶς διὰ συνωμοσίας καὶ στάσεις, καὶ ἡ ἀπόφαισις ἐξεδόθη ἐπὶ ταῖς καταθέσεσι τῶν μαρτύρων. Πιθανὸν μὲν ὅτι ἦσαν ἀθῶοι, ἀλλὰ καὶ ἡ βραχίσις ἐπίσης ἦν ἀθῶα ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου, διότι οἱ ὅμοιοι μόνον ἐνήργησαν· ἄλλως τε δὲ οὐδεμίαν ἀποδείξειν τῆς ἀθωότητος αὐτῶν ἔχομεν, καὶ αἱ δικαστικαὶ ἀποδείξεις τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν σώζονται ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἀγγλίας.

Ἐπὶ τῇ πίστει μιᾶς τραγωδίας καὶ ἐνὸς μυθιστορήματος πολλοὶ τῶν Γάλλων ἱστορικῶν ἐφαντάσθησαν ὡς αἰτίαν τῆς ἀπωλείας τοῦ κόμητος δ' Ἐσσεξ ζηλοτυπίαν γυναικός· ἀλλ' ὅστις ἀνέγνωσεν ὀλίγον τὴν ἱστορίαν, γνωρίζει ὅτι ἡ Ἐλισάβετ τότε ἦν σχεδὸν ἐβδομηκοντοετής, ὅτι ὁ κόμητος δ' Ἐσσεξ ὑπῆρξεν ἔνοχος ἐπαναστάσεως, γενουμένης ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς δύσεως τοῦ βίου καὶ τῆς ἰσχύος τῆς βασιλίδος, ὅτι τέλος κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν ὁμοτίμων αὐτοῦ, αὐτός τε καὶ οἱ συνένοχοι αὐτοῦ.

Ἡ δικαιοσύνη, ἀκριβέστερον ἀπονεμομένη ἐπὶ τῆς Ἐλισάβετ, ἢ ἐπὶ τῶν προκατόχων αὐτῆς, ὑπῆρξε τὸ ἰσχυρότατον τῆς κυβερνήσεώς τῆς ἔρσεμα.

τῶν δὲ οικονομικῶν οὐδεμίαν ἄλλην ἐγένετο χρῆσις, ἢ πρὸς ἀμυναν τοῦ Κράτους.

Ἐσχε πολλοὺς εὐνοουμένους, ἀλλ' οὐδένα ἐξ αὐτῶν ἐπλούτισε τῇ βλάβῃ τῆς πατρίδος· ὁ πρῶτος αὐτῆς εὐνοουόμενος ὑπῆρξεν ὁ λαὸς, οὐχὶ διότι πραγματικῶς ἠγάπα αὐτόν, ἀλλὰ διότι ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ δόξα αὐτῆς τῇ ἐπέβλασαν ὅπως τὸν μεταχειρίζεται, ὡς ἐάν ἠγάπα αὐτόν.

Ἡ Ἐλισάβετ ἤθελεν ἀπολαίει δόξης ἀκηλιδῶτου, ἐάν δὲν ἐμόλυνε τὴν τοσοῦτον ὥραϊαν αὐτῆς βασιλείαν διὰ τῆς δολοφονίας τῆς Μαρίας Στυάρτης, ἣν ἐτόλμυσε νὰ πράξῃ διὰ τοῦ φασγάνου τῆς δικαιοσύνης.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΜΕΘΟΔΟΣ ΘΗΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΘΗΛΕΟΣ ΦΥΛΟΥ.

Β'. ΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ.

(Από τοῦ 13—19ου ἔτους.)

Ἡ ἐποχὴ, φιλάτη, αὕτη ἐστὶ λίαν οὐσιώδης· ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ ἰγ' σχεδὸν ἔτους ἀποχειρτᾶ τὸν κύκλον τῆς μαγευτικῆς παιδικῆς ηλικίας, καθ' ἣν οὐδεμίαν λύπη ἢ θλίψις φαίνεται αὐτῷ σημαντικὴ ὅπως οὖν καὶ ἐπαισθητῆ, καὶ εἰσέρχεται εἰς ἔτι θελξικαριώτερον καὶ γοητευτικώτερον, τὸν τῆς ἐφηβικῆς, ἀλλ' ἐν αὐτῷ συναισθάνεται μᾶλλον ἢ ἦττον τὰς πικρίας τῶν δυστυχιῶν. Ἡ νόησις, κορηννυμένη ἀπὸ τῶν γνώσεων, ἃς μέχρι τοῦδε εἶτε ἐμφύτως εἶτε ἐξωτερικῶς ἔλαβεν, ὑψοῖ τὴν σημαίαν καὶ ζητεῖ νέαν τροφήν, τροφήν ἐξωτερικὴν καὶ εὐρείαν, ἣς ἐκλειψάτης, μαραίνεται, οὕτως εἰπεῖν, ἐνεργεῖ τυφλῶς καὶ ἀδρανῶς καὶ περιορίζεται ἐντὸς στενωπῶν ὁρίων, ἀφ' ὧν ἀδύνατον ἐξελθεῖν, καὶ, κατὰ συνέπειαν, εὐρυνηθῆναι, ἢ διὰ χειραγωγίας· ὁ ἔρω, τοῦ εἰδέναι, ἐμφυτος αὐτῷ, ἀνάπτει τῶρα ἐν τῇ καρδίᾳ φλόγα ἀσβεστον, φλόγα μυστηριώδη, ἥτις, ἀναβλίνουσα μέχρι τοῦ πνεύματος, ἀπαιτεῖ ὕδωρ, ἀπαιτεῖ δρόσον, οὐχὶ πρὸς κατάσβεσιν (διότι τοῦτο ἀδύνατον), ἀλλὰ πρὸς δρόσισιν καὶ καταπρῦνσιν τοῦ πυριφλεγέθοντος τὴν κοιτίδα τῶν παντοίων αἰσθημάτων ἰσχυροῦ καὶ μυστηριώδους στοιχείου. Τοῦ πνεύματος δὲ μὴ δυναμένου ἀνευ ἐξωτερικῆς βοήθειας ἐκπληρῶσαι τὴν αἰτησίαν ταύτην, αἰτησίαν ἀναγκαίαν καὶ ἀπαραίτητον, συγκροτεῖται τότε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς καρδίας πάλιν ἀνεπαίσθητος μὲν, ἀλλὰ πάλιν μεγάλη, πάλιν ἀπελπιστικὴ, πάλιν ἐσχάτη, ἣς τὰ ἀποτελέσματά εἰσιν ἢ μὴ τακτικὴ συγκοινωνία καὶ στενὴ σχέσις τῶν δύο τούτων στοιχείων, καὶ ἐπομένως ἡ

παρεκτροπὴ τῶν ἐναργειῶν αὐτῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης εὐθείας, τῆς διαχαραχθείσης, ὡς εἴπομεν, παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ συντηρητοῦ τοῦ παντός. Ἡ ἀναφθεῖστα δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ κάμινος, καταπαύει, ἀφοῦ κατακαύσει αὐτὴν ἀνηλεῶς, καὶ ἐκ τῆς κατακαύσεως ταύτης βλαστάνουσι καὶ ἐνδυναμοῦνται τὰ πάθη. Καὶ ἡ μὲν εὐσέβεια, ἣν ἐδιδάξατε μέχρι τοῦδε τὴν κόρην σας, ἀναχθεῖσα εἰς τὴν ἀνωτέρω σκιαγραφείσαν ἐν συντόμῳ κατηγορίαν, ἀποθήσεται, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐνεσπαρκωμένη δεισιδαιμονία, ἡ δὲ ἀγάπη, ζῶτα φανατικότης, ἡ δὲ οἰκονομία, ἀκράτητος φιλαργυρία καὶ φιλοχρηματία, ἡ δ' εὐγενὴς συμπεριφορὰ, θλιβερός κυρατισμοὸς κτλ. Πρὸς ἀποφυγὴν ἄρα τῶν ὀλεθρίων καὶ φρικαλεῶν τούτων συνεπειῶν, ἀνάγκη μεγίστη, ἀνάγκη ἀναπόφευκτος, ὅπως ὄωτε τροφήν πνευματικὴν εἰς τὴν θυγατέρα σας, ἢ, ὅπερ ταῦτόν, ὅπως ἀναπτύξῃτε τὴν νόησιν τῆς. Ἡ ἀμβροσία δ' αὕτη, τὸ ἀνεξάντλητον καὶ αἰώνιον τοῦτο νέκτρο, ἐστὶν ἡ λεγομένη ἐκπαίδευσις. Κατὰ τὴν συνθήκην οὖν ταύτην, ἐπάναγκές ἐστι καὶ καθήκον ἐν ταύτῳ, ἵν' ἀναπτύξῃτε ὑγιῶς τὴν νόησιν καὶ καλλιεργήσῃτε τὸν λόγον αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ ὀρισμὸς, ὃν ἐδώκαμεν περὶ ἠθικῆς ἀνατροφῆς, ἐάν κριθῇ ὀρθός, καταδικάζει πάντα, ὅστις ἐκλαμβάνει ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις ἀποτελεῖ ἴδιον κλάδον, ὅτι προτίθεται ἴδιον σκοπὸν, ὅτι ἀφορίζεται τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς, ὅτι δὲν συνέρχεται, συγχωνεύεται καὶ συνταχίζεται ταύτῃ, ὅτι δὲν ὑπέκεινται αὐτῇ καὶ ὅτι αὕτη δὲν εἶναι ἡ ἡγεμονία καὶ ἡ δέσποινα αὐτῆς.

Πρὸς ἀνακούφισιν δὲ τῶν πικριῶν, τῶν δυστυχιῶν, λυπῶν καὶ θλίψεων, αἰτινες πολλὰς μᾶς ἐπισκέπτονται κατὰ τὴν διαμονὴν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, κόσμῳ τῶν στρατευομένων, δέον ὅπως ἐβίβητε τὴν θυγατέρα σας ἵνα ἐλπίξῃ εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἐλπίς αὕτη, ἐκτὸς τῆς ὑψηλῆς ἐννοίας, ἣν ἐμπερικλείει, ἐστὶ τὸ ζωογόνον καὶ οὐρανόπεμπτον βάλαμον τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀγωνίας, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ προῖν ἐπαισθητοῦ ἐπισυμβάντος δυστυχήματος, καὶ ἥτις, παρεκτεινομένη μέχρις ἀπελπισίας, ἔχει τοσούτα θλιβερά ἀποτελέσματα.

Ἴνα δὲ ἀναπτύξῃτε τὸ πνεῦμά τῆς, ἀναγκαίᾳ ἢ ἐκλογῇ, διότι οὐεὶς διὰ πολλοὺς λόγους δὲν δύνασθε, διδασκάλου τινὸς εἰδήμονος καὶ σεβασμίου, ὃν ὀφείλετε νὰ ἐμψυχοῦτε δεόντως· ὁ διδάσκαλος πρέπει ἵνα τὴν διδάξῃ, σύμφωνα ὅμως μὲ τὰς θεμελιώδεις ἐννοίας τῆς ἠθικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατὰ πρόγραμμα εὐφρῶς προσχεδιασθὲν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μίαν ἐξεκτίαν διαρκέσον.

Α'. Τοῦς Ἕλληνας συγγραφεῖς μέχρις Ὀμήρου, καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου, μετ' ἀναπτύξεως σαφοῦς καὶ ὑγιῶς, τεχνολογίας ἀκριβοῦς καὶ συντάξεως μετὰ σημειώσεων.

Β'. Γεωγραφίαν, Μυθολογίαν, Ἀρχαιολογίαν,

Αριθμητικὴν, Παγκόσμιον ἱστορίαν, καὶ γυμνάσιον αὐτὴν εἰς ἐκθέσεις ἰδεῶν.

Γ'. Ἰερὰν Κατήχησιν, Ἑρμηνείαν τῶν ἱερῶν τελετῶν, Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, Δογματικὴν Θεολογίαν, Σωματολογίαν καὶ Ψυχολογίαν.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, κυρία, τὰ μαθήματα ταῦτα ἐξαρκοῦσι διὰ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν γυναικός. Εἰσι λίαν ἱκανὰ, ὅπως ἀποκαταστήσωσι τὴν νεανίδα ἀγαθὴν μητέρα. Καὶ τῷ ὄντι, θέλει ἐνστερνισθῆ, μασηθῆσι καὶ ἐκυζητήσει ἡ θυγάτηρ σας τὰς ἀνάγκας, δάφνας τῶν ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων, θέλει συνεργασθῆ καὶ συνυπηρετήσῃ (νοσηρῶς, ἐννοεῖται), εἰς τὰς οἰκικὰς αὐτῶν ἐργασίας καὶ θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ θέλει συσχετισθῆ καὶ συνοικειωθῆ μὲ αὐτοὺς στενῶς διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν: μυθολογίας καὶ ἀρχαιολογίας. Ἐπισκερθησεται τὰ ἐνὶ ἐκάστῳ κράτῃ ἀνήκοντα ὅρια καὶ καταμετρήσει τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν, διὰ τῆς Γεωγραφίας. Περιηγηθήσεται πᾶσαν τὴν ὑφήλιον, ἀπκνήσει τοὺς διχδοχικῶς ὑπάρξαντας ἀπὸ καταβολῆς κόσμου κατοίκους αὐτῆς, ὧν σπουδάσει καὶ μαθήσεται τὸν χαρακτῆρα, τὸ πνεῦμα, τὴν πρόσδον, τὸν πολιτισμὸν, τὰς κατακτήσεις, πνευματικὰς τε καὶ ὕλικας, καὶ μετ' αὐτῶν ὅτε μὲν θέλει ὑψοῦται, ὅτε δὲ κρημνίζεται, ἄλλοτε δὲ μειδιᾷ ἢ σκυθρωπαίνει, κατὰ τὰς διαφορούς αὐτῶν περιπετείας, διὰ τῆς μεγάλης διδασκαλίας, τοῦ ἀναγκαιοτάτου ἄλλως πάσης ἐπιστήμης, παντὸς ὄντος ὑφισταμένου μεταβολῆς, τῆς Παγκοσμίου ἱστορίας. Πρὸς τούτοις θέλει ἐκθέσει ἐγγράφως καὶ προφορικῶς μὲ ἐλευθερίαν πᾶν ὅ,τι σκέπτεται, πᾶν ὅ,τι συλλογίζεται, ἀριθμῆ καὶ συνδέει τοῦτο λογικῶς. Ἀνάπτυξις ἱκανωτάτη.

Ἄλλ' ἀνάπτυξις ἀπλή, ἄνευ ὕγιους τοῦ πνεύματος μορφώσεως, ἄνευ ὀρθῆς τοῦ λόγου καλλιέργειας, δὲν ὄφρῃ ἀμύπαν, καὶ ἡ γνῶσις πολλῶν πραγμάτων δίχα τῆς πρώτης, καὶ ἀρχικῆς γνώσεως, τῆς γνώσεως ἐαυτῆς, τοῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν κατατείνει, καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Πανυπερτελείου ὄντος, πρὸ οὗ τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται, γνώσεως μᾶλλον ἢ ἥττον εὐρείας, ἤθελεν εἶναι γνῶσις ἄγνωστος, γνῶσις ἀκατανόητος, ἀκατάληπτος, ἤθελεν εἶναι ὁ τελευταῖος ὅρος τῆς ἀναπαύσεως τῶν μικροψύχων ὕλιστων — τὸ μηδέν. Διὰ ταῦτα λοιπὸν κατέγραψα εἰς τὰ πρῶτα βιβλία αὐτῆς τὴν Σωματολογικὴν ἀνθρωπολογίαν, Ψυχολογίαν καὶ τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα. Καὶ διὰ μὲν τῶν δύο πρώτων μαθήσεται πόθεν ἔρχεται; καὶ θέλει τί ἐστίν; ἐκ τίνων στοιχείων σύγκεται; καὶ θέλει λάβει γνῶσιν τινὰ τῶν ἐν ἡμῖν διαδραματιζομένων ποικίλων καὶ πολλαχῶς ἐνεργούντων φαινομένων. Διὰ δὲ τῶν θρησκευτικῶν ἐννοήσει τὴν Θεοδόξον μας θρησκείαν, τὰ δόγματα αὐτῆς, τὸν σκοπὸν τῶν ἱερῶν τελετῶν, ἐορτῶν καὶ μυστηρίων, τὴν κατὰ διαφορούς ἐποχὰς ἑκτασιν τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς διωγμοὺς καὶ θριάμβους αὐτῆς, καὶ, τὸ κυριώτερον, τὸν διδάξαντα τὴν ὑψηλὴν ταύτην

θρησκείαν, ἥτις ἐστὶν ὁ Γόρδιος δεσμὸς τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ, τέλος, οὐχὶ τὴν οὐσίαν, Θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε τοῦλάχιστον τὰς ιδιότητας τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ παντός — τῆς Παναγίας Τριάδος, εἰς ἣν θέλει κλίνει εὐλαβῶς καὶ κατανοητικῶς τὸ γόνυ. Καὶ διὰ τῶν ὑψηλῶν τούτων μαθημάτων: φιλοσοφίας καὶ θεολογίας, δύναται τις μορφῶσαι ὑγιέστερον καὶ καλλιεργεῖσαι θετικώτερον καὶ ἐρθέρον τὸν λόγον αὐτοῦ, ἢ διὰ πάσης ἄλλης ἐπιστήμης. Καὶ ὄντως, ἐάν, Κυρία, ἡ φιλοσοφία τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, καίπερ ἀνεξάρτητος, συμβαδίζῃ τῇ θεολογίᾳ καὶ ἀμοιβαίως συμβοηθῶνται πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τῶν, ἐάν ὑπέρεχται πᾶσῶν τῶν ἐπιστημῶν, εἶναι ἀπαύγασμα τοῦ λόγου καὶ δι' αὐτοῦ ἐξελέγχεται καὶ συρρέπεται θυμασίως, ἐάν ὁ ἀνθρώπινος λόγος εἶναι εἰκὼν καὶ ἀφομοίωμα τοῦ ὑπεράτου, δι' αὐτοῦ συγκοινωνεῖ τῷ Θεῷ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἄρχει πᾶσῶν τῶν τάξεων καὶ βασιλείων τῶν φυτῶν καὶ ζώων, ἐάν διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ ἀπείρου Λόγου ἐποδηγητήθη καὶ καθωδηγήθη ὁ ἀνθρώπινος εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, ἐάν ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς ἀπορρέῃ ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Αἱ ἱερὰ Γραφαὶ εἰσὶν αἱ ἠθικώτεραι, σοφώτεραι καὶ ὑψηλότεραι πᾶσῶν τῶν συγγραμμάτων, ΠΗΜΑ τοῦ ἐνταρκωθέντος Λόγου, καὶ ἡ διδασκαλία αὐτῶν μοιράζει μαγευτικὴ καὶ γοητευτικὴ αὐρα, πνεύσῃ ἐκ τῶν βωμῶν τοῦ Παρθείσου, ἐξ οὗ ἐπεταί καὶ αὐτομάτως ἀπορρέει, ὅτι, ὁ βουλούμενος ἵνα ἠθικοποιηθῆ καὶ φωτίσῃ εὐκρινέστερον τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀνάγκη ὅπως ἀκολουθῆ κατ' ἔχονος τὴν ἱερὰν Γραφήν, ἀρδεύσῃ τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν αὐτοῦ διὰ τῶν ναμάτων τῆς οὐρανοφάντορος αὐτῆς διδασκαλίας, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ἱερὰ κατήχησις, Δογματικὴ Θεολογία κτλ. καὶ ἐναγκαλισθῆ τὴν Φιλοσοφίαν. Τὴν ἀκριβῆ ὄθεν καὶ σαφῆ τούτων διδασκαλίαν ὀφείλετε ἵνα λάβητε ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίαν, καὶ ἡ εὐκρινὴς τούτων γνῶσις καὶ μάθησις, πρέπει ὅπως ἢ τὸ πρῶτον καὶ κύριον μέλημα εἰς πάντα Χριστιανόν. Γνωρίζετε δὲ βεβαίως ὅτι οἱ τὴν φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν ἀπαρτίζοντες κλάδοι εἰσὶ πολλοί, ἀλλ' ἡμεῖς μόνον τινὰς ἐξ αὐτῶν κατεγράψαμεν εἰς τὰ μαθήματα, ἅπερ διανοοῦσι ἡ κόρη σας. Τοῦτο δὲ ἐπράξα ὡς συνᾶδον μὲ τὴν φύσιν τῆς γυναικὸς πληρέστατα. Ἡ εἰσαγωγή εἰς τὴν φιλοσοφίαν προϋποτίθεται τὴν τῆς ψυχολογίας καὶ σωματολογίας. Εἰς μάτην δὲ τινες δισχυρίζονται ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι ἀνεπίδεκτος ὑψηλῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως. Εἶναι ὅλως περιττὸν ν' ἀνασκευάσωμεν τὴν χιμαιρικὴν ὄλως ταύτην ἰδέαν, καὶ ἀρκούμεθα ἵνα εἴπωμεν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι καταστάσσονται εἰς τὸν κατάλογον ἐκείνων, οἵτινες ἐθεώρουν ποτὲ ὅτι ἡ γυνὴ ἐστὶ res (πράγμα) καὶ οὐχὶ persona (πρόσωπον)· εἶναι μὲν ἡ γυνὴ ἀσθενεστέρα κατ' ἄμφω ἢ ὁ ἀνὴρ, δὲν εἶναι ὅμως ἀνεπίδεκτος καὶ ἀναπτύξεως, ὅσην ἡ φύσις αὐτῆς χωρεῖ, καθότι δὲν στε-

ρείται λόγου. Τὸ ἀσθενές, δὲ τοῦτο συνειδότες, καὶ ἡμεῖς, ἐνεγράψαμεν εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς θυγατρὸς σας μαθήματα συνάδοντα μὲ τὴν γυναικεῖαν φύσιν.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΑΓΑΣ.

Α.

Μάξιμος Καμίλλω.

Ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας ἀπὼν! Τί διάβολον κάμνεις εἰς τὴν Πράγαν; Πηγαίνει τις, φίλε μου, ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν μένει. Δὲν γνωρίζεις νὰ ταξιδεύης. Γέσκαρες ἡμέραι χρειάζονται διὰ νὰ ἴδῃς τὴν πόλιν, δύο διὰ νὰ μυρολογήσῃς, καὶ μία διὰ νὰ μὴ κάμῃς τίποτε ἰδοῦ μία ἑβδομάς. Ταύτης παρελθούσης, ὁ καιρὸς λογιζέται χαμένος, καὶ ὁ καιρὸς εἶναι πολύτιμος· εἶναι τὸ ὄφρασμα ἐξ οὗ γίνεταί ἡ ζωὴ, ὡς εἶπε δὲν ἐνθυμούμαι τίς τῶν Ἀμερικανῶν φιλοσόφων. Λησμονεῖς τοῦτο παρὰ πολλῶν, φίλε μου. Ἐπάνελθε εἰς Δρέσδην. Χθὲς ἐτέλειώσα τὴν ἀντιγραφὴν δύο μικρῶν εἰκόνων τοῦ Δέλκη, τὸν ὅποιον τόσον ἀγαπᾷς. Μετὰ δύο ἡμέρας ἀναχωρῶ, μετὰ ἡ ἄνευ σου. Χαῖρε.

Καμίλλω Μαξίμω.

Ὀνομαζέται Ἐλένη. Εἶναι ξανθὴ ὡς στάχυς, λευκὴ ὡς τὸ γάλα καὶ δροσερὰ ὡς μία τοῦ ἔαρος αὐγὴ· πρὸς τοῦτοις, ὀφθαλμοὶ κυανοὶ, δύο ἕγραι κληματίτιδες. Νομίζω ὅτι τὴν ἀγαπῶ· εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τὴν ἀγαπήσω. Ἐπρεπε ν' ἀντιγράψῃς τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς Παναγίας· θὰ μ' εἶδι δες καιρὸν εἰς τὸ νὰ φθασῶ. Περιμένειν ἐμ ὀλίγον καὶ μὴ με μαλόνης πολῶ.

Μάξιμος Καμίλλω.

Πάλιν τρέλλαις, πάντοτε τρέλλαις! αὐτὴ δὲ πάλιν εἶναι ἀσυγχώρητος· Δὲν εἶσαι πλέον νέος. ἔχεις τὸ ὀλιγώτερον τοῦς τριάκοντα εἰς τὴν ἔαριν· εἶναι οἱ χρόνοι, καθ' οὓς πρέπει τις νὰ ᾔηται φρόνιμος. Ἐπάνελθε διὰ τὸν χορὸν τῆς πρεσβείας, ἐὰν δὲν ἐπανερχέσαι δι' ἐμέ. Θὰ ᾔηται ἡ λαΐδου Μ. μετὰ τῆς μίσης Σάρξος, τῆς Ξανθῆς αὐτῆς, εἰς τὴν ὅποιαν κάμνεις τὸν ἔρωτα· ἡ Δρέσδη εἶναι ἀληθὴς παράδεισος. Ἰπανδρέουμένη τὴν πριγκίπισσαν Ἐρνεστίνην - Μαρίαν - Βιλλελμίνην - Ἀλεξανδρίνην - Αὐγούστην . . . ἐλησμόνησα τὰ ἄλλα ἐνόματά της. Ἀλλ' ἡ πρεσβεία ἐορτάζει. Ἡ αὐλὴ χορεύει ἡ πόλις ἔχει γεῦμα· βροχὴ προσκλήσεων. Ἐλθέ με τὸ κατ' εὐθειαν. Θὰ φθάσῃς εἰς τὸν πρῶτον ἀντίχορον.

Καμίλλω Μαξίμω.

Μένω εἰς Πράγαν αὔριον, διὰ παντὸς ἴτως. Ἐκείνη ἦλθεν!

Εἶναι ἀξιολάτρευτος, εἶναι ἀφελεστάτη. Ἄ, φίλε μου, πρέπει νὰ ᾔηται τις εἰς Βοϊμίαν ὅπως ἀπαντᾷ ἀφελεῖς, ἄνθος σπάνιον, μὴ αὐξάνον πλέον παρ' ἡμῖν, καὶ τὸ ὅποιον σταματᾷ εἰς τὰ μεθόρια τὸ τελευτᾶειον.

Περιπλέον, ἡ ἱστορία μου ἔχεται περιπετειᾶς, ἥτις μοι ἀρέσκει. Ἄκουσον μᾶλλον.

Ἐμελλόν ν' ἀναχωρήσω τὴν πρωΐαν τοῦ σαββάτου. Ἦμην ἀποφασισμένος.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας τῆς παρασκευῆς ἐπιστρέφων ἀπὸ τοῦ τραπέζιτου σου, διέβην κατὰ τύχην ἐμπροσθεν τοῦ θεάτρου. Γνωρίζεις τὴν τετράγωνον οἰκίαν μὲ τὴν Λατινικὴν ἐπιγραφὴν «PATRIÆ ET MUSIS: Τῇ πατρίδι καὶ ταῖς Μούσαις.» Παρίστανον τὴν Λουκιάν. Γνωρίζω τὸ μελόδραμα ἐκ στήθους, καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν ἀγαπῶ νὰ κάμω νέας γνωριμίας εἰς τὴν μουσικὴν . . . μόνον εἰς τὰ παλαιὰ μελοδράματα πηγαίνω. Ὅσῳ πλέον τὰ εἶδα, τόσῳ μᾶλλον θέλω νὰ τὰ βλέπω. Φθάνω περὶ τὰς ἐπτὰ ὥρας· εἶχον ἀρχίσει. Ζητῶ ἀπὸ τὸ γορφεῖον καθίσμα παρὰ τῇ ὀρχήστρᾳ, μοι δίδουσι θέσιν ἀριθμὸν 4, ἐγὼ δὲ πηγαίνω νὰ καθίσω εἰς τὸν 20 ἀριθμὸν — Δὲν εἶναι ἡ θέσις σας, μοι εἶπεν εἰδὸς τι φύλακος ἢ θυρωσοῦ, ἐνδεδυμένον ἐρυθρὸν ἀορτήρα· εἶναι ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν πρώτην σειρὰν, πλησίον τῆς κυανοφορούσης ἐκείνης δεσποίνης.

Ἄ, φίλε Μάξιμε, ὕπαρχε, βλέπεις, εἰμαρμένη τις, τὴν ὅποιαν οὐδεὶς δύναται ν' ἀποφύγῃ. Τί τὸν ἔμελεν αὐτὸν τὸν ἀγαθὸν φύλακα, ἐὰν ἐγὼ ἐκαθήμην εἰς τὸν 4 ἢ 20 ἀριθμὸν, ἀφοῦ ἀμφότεροι ᾔησαν κενοί; Τέλος πάντων, οὕτως ἠθέλησεν· ἐγείρομαι μόλις καθήσας· ἀνησυχῶ δέκα κυρίου, χαίρω τὴν κυανοφοροῦσαν κυρίαν, διαβάζω πρὸ αὐτῆς, καὶ τέλος πάντων καθήμαι εἰς τὸν πανευτυχεῖ ἀριθμὸν 4 πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τοῦ φύλακος. Καθήμαι δὲ ὅσον οἶόν τε ἀναπαυτικώτερον, δὲν ἀκούω σχεδὸν καὶ βλέπω περισσώτερον.

Ἡ ὀρχήστρα ἦτο λαμπρὰ, ὡς εἰς πάντα τὰ τῆς Γερμανίας θεάτρα· οἱ αἰδοὶ ἀρκούντως μέτροι, ὡς πανταχοῦ ταυτῶν. Ἀλλὰ τὸ βαλλέτον! Ἄ, ἐὰν ἐβλεπες τὸ βαλλέτον. Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τοῦς Σκώτους τῆς Πράγας Ἄγνω πού ἦσαν τὴν ἐσπέραν ταύτην αἱ καλλοναὶ τῆς Βοημίας, ἀλλ' εἰς τὰ θεωρεῖα οὐδεμίαν ὑπῆρχεν ὠραία γυνή.

Διὰ τοῦτο παρετήρουν καὶ ἐγὼ τὴν γείτονά μου.

Τὴν ἐβλεπον δὲ κατὰ κρόταφον· τὰ Ἑλληνικὰ ἀγάλματα εἶναι συμμετρικώτερα· ἀλλ' ἡ γείτων μου ἐν συνόλῳ ἦτο ξανθὴ ἀρκούντως. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν συννητήθησαν. Εἰς τὸ βλέμμα αὐτῆς ἐνυπῆρχεν ἄκρα ἡδύτης ἀλλὰ καὶ ἄκραν μελαγχολίαν ἐμφαίνουσα. Τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ἦτο μάλιστα εἰς φανεράν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν λοιπὴν φυσιογνωμίαν αὐτῆς, τὴν ζωερὰν καὶ πονηρὰν ὀλίγον. Πικρετήρησα τὴν μικρὰν χεῖρά της, ἥτις ἔφερε μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας χειρόκτια, ὅπερ ἐνταῦθα

ζούνθης. Τοῦτο δὲ μ' ἐλύπει ὅτι ἦλθε εἰς τὸ μελόδραμα μὲ ἰόχροα χειρόκτικα· ἀλλ' ἴσως εἶναι τοῦτο ἐν Πράγᾳ τοῦ συρμού.

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις μου ταύτας ἔστρεψα ἀλλαχοῦ τὸ βλέμμα, ὅπως μὴ πλέον τὴν συλλογισθῶ.

Ἐν τούτοις νομίζω ὅτι τὴν ἐσυλλογιζόμενην εἰσέτι.

Μὲ γνωρίζεις, Μάξιμε, οὐδὲ ἀγνοεῖς πόσον σέβας φέρω κατὰ βάθος πρὸς τὰς γυναῖκας. Οὐτε δειότερος ἄλλου οὔτε τολμηρότερος εἶμαι, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκω καλὸν νὰ πλησιάζω μετὰ τόλμης ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον δὲν γνωρίζω. Τοῦτο εὐρίσκω προπετές, οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἐπιφύλαξις ἢ ἡ ἐπιτηδειότης τῆς διατυπώσεως ἔχω καὶ ἐγὼ τὰς ἰδέας μου καὶ τηρῶ αὐτάς. Ἐὰν ἡ πρὸς ἡν ἀποτεινόμεναι γυνὴ ἔχη τὸ δυστύχημα νὰ μοι ἀπαντήσῃ, δὲν τῇ ὀμιλῶ πλέον· εἰς τρόπον ὥστε εἰς οὐδεμίαν περίστασιν ἢ συνδιάλεξις παρατείνεται ἐπὶ μακρόν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διαγωγὴ μου· εἰς τὰ ξένα, μεταβάλλω ὀλίγον τὰς ἀρχάς μου· κάμνω παραχωρήσεις. Οὕτω ἐν τῷ διαλείμματι τοῦ μελοδράματος ἐπανῆλθον εἰς τὴν γείτονά μου· καὶ ἐξέφρασα παραδοξοφανῆ τινα ἰδέαν περὶ τῆς μουσικῆς, ἀπαιτοῦσαν ἀληθῶς ἄρνησιν.

Ἀντὶ ἀπαντήσεως δὲν ἐπέτυχον ἢ ἑλαφροῦ μειδιάματος, σκωπτικοῦ κατὰ τι, τὸ ἐξέλαθα σπουδαίου, καὶ ἐτόλμησα ν' ἀποτεινῶ ἀπ' εὐθείας τὸν λόγον.

Γνωρίζεις, φίλε μου, πόσον ἀξίζουσι τὰ Γερμανικὰ μου λαλῶ τὴν γλῶσσαν ταύτην οὕτω σχεδὸν κακῶς ὡς καὶ σύ, δηλαδὴ σχεδὸν διόλου. Ἐδυσκολουόμην λοιπὸν πολλὸν νὰ τελειώσω φράσιν τινα περὶ μουσικῆς, φράσιν μακρὰν καὶ συγκειμένην ἀπὸ δύο ῥημάτων καὶ δύο προθέσεων, ὧν ἡ πρώτη ὤφειλε νὰ ἦναι τελευταία· ἐν συντόμῳ, ἐμπερδευόμην εἰς τὸ μῆκος τοῦ λόγου, ὡς ἡ χωρική ἐμπερδεύεται εἰς τὸν ποδῆρη τρίβωνα τοῦ αὐλικοῦ.

— Ἰσως, μοι εἶπεν ἡ γείτων μου, μὲ βλέμματα ἰλαρὸν καὶ μειδιάμα ἄβολον, καὶ μεταχειριζομένη τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ἴσως ὁ κύριος ὀμιλεῖ εὐκολώτερον τὴν Γαλλικὴν.

— Ἄ, τὸ ὑποθέτω, ἀνέκραξα μειδιῶν. Εἶσθε λοιπὸν Γαλλίς, κυρία;

— Ἰδοὺ κολακευτικὴ ἐρώτησις, κύριε. Ὁχι, εἶμαι Βοσμη, ἀλλ' ἐν τῇ νεότητί μου ὠμίλησα ἐπὶ πολλὴν τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν.

— Δὲν ἐλάβετε τὸν καιρὸν νὰ τὴν λησμονήσητε!

Ἐκάμε χειρονομίαν τινα, ἥτις ἐσήμαινε.

— Γνωρίζω τοῦτο καλῶς, ἀλλ' ἄς τὸ παραλείψωμεν.

Ἐπειτα δ' ἐξηκολούθησεν.

— Ἀπὸ ἐπτά ὄλων ἐτῶν οὐδεμίαν λέξιν ἐπέφρασα ἐκ τῆς ὥραιάς ταύτης γλώσσης, ἢν τόσον

ἀγαπῶ. . . Ἀγνοῶ μάλιστα ὁποῖός τις εἶναι πλέον ὁ ἦχος τῆς φωνῆς μου ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν ταύτην. Νομίζω ὅτι ἔχω πολλὸν τόνον.

— Οἱ Σλάβοι δὲν ἔχουσι ποτε τὸν τόνον τοῦτον, καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ πέμψωμεν τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Πετροπόλεως, εἰς τὴν Βαρσοβίαν. . . ἢ εἰς τὴν Πράγαν. . .

ἤρχισε νὰ γελά, ἀνελύθη ὁ πάγος. Συνδιελέχθημεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ἐκείνη μετ' ἐλευθεριότητος καὶ μετὰ θελκτικωτάτης χάριτος, ἐγὼ ὀλίγον σοβαρὸς, ὅπως τὴν ἐκθαμβώσω κατὰ τι περὶ τοῦ χαρακτῆρός μου.

— Εἶσθε Παρισίνος μὲ ἠρώτησε.

Πάντες οἱ Γάλλοι εἶναι Παρισίνοι εἰς τὴν ξενίτειαν, ἀπήντησα.

— Ὡ, οἱ Παρίσιοι! ἀνεφώνησεν ὁ δὲ τόνος αὐτῆς ἐξέφρασεν ἀφελῆ θαυμασμόν.

Τὸ παραπέτασμα ἤρθη πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς παραστάσεως.

Ἡ συνδιάλεξις ἡμῶν περιορίσθη εἰς μονοσυλλάβους τινὰς λέξεις καὶ ταύτας ἐκ διαλειμμάτων καὶ χαμηλῆ τῇ φωνῇ.

Γνωρίζεις, Μάξιμε, πῶς εἶναι τεθειμέναι αἱ ὀρχήστραι τῶν μικρῶν Γερμανικῶν πόλεων. Θραυία δὲν ὑπάρχουσι, ἀλλὰ μόνον καθίσματα ἄνευ χωρισμάτων, εἰς τρόπον ὥστε φυσικῶς κἀθῆνται πολλὸ πλησίον οἱ θεαταί, καὶ ὁ θέλων δύναται ἐπιμαῖλλον νὰ πλησιάσῃ, καὶ οὕτω τὸ λαλοῦν στόμα δὲν εἶναι ποτε μακρὰν τοῦ ἀκούοντος ὡτίου.

Τοῦ μεσοφώνου ἢ βραχυῆ φωνῆ μοι ἐπέτρεψε νὰ ἐπαναλάβω τὴν συνδιάλεξιν τακτικώτερα.

— Τῇ ἀληθείᾳ, εἶπον πρὸς τὴν γείτονά μου, οἱ μουσικοὶ ὁμῶν εἶναι ἀποτρόπαιοι.

— Δὲν ἐσυνειθίσασμεν εἰς καλλιτέρους, εἶπεν ἐκείνη, κινεῖσα τοὺς ὤμους ἐλαφρῶς.

Δὲν ἤκουσά ποτε καλλιτέρα.

— Δὲν ὑπήγατε λοιπὸν εἰς Βιέννην;

— Ὁχι.

— Οὐδ' εἰς Δρέσδην;

— Ἐπίσης.

— Δὲν ἀγαπᾶτε, φαίνεται, τὰ ταξείδια.

— Τοῦναντίον! εἶμαι πάντοτε εἰς τὴν παραμυθίαν τοῦ ν' ἀναχωρήσω διὰ τοὺς ἀντίποδας. . . καὶ ποτὲ δὲν ἐπέρασα τὸ Τέπλιτς ἐξ ἑνὸς καὶ τὸ Θαβῶ ἐξ ἄλλου, ἅτινα δι' ἐμὲ εἶναι τὰ δύο ἄκρα τοῦ κόσμου. Ἰμεῖς δὲ ταξιδεύετε πολὺ;

— Πάντοτε.

— Εἶναι παρὰ πολὺ! Καὶ πότε ἀφίνετε τὴν Πράγαν;

— Ἐπίστευον ν' ἀναχωρήσω αὐρῖον, ἀπήντησα ἀτενίζων αὐτήν.

Ἀδιόρατον ἐρύθημα, ἐλαφρότατον νέφος ῥοδοχρόου αἵματος, ἔβαψε τὰς παρεῖας αὐτῆς καὶ ἠσθάνθη ὅτι ἐπειράτο ν' ἀποσυρθῇ ὀλίγον. Ἀλλ' ὁ ἕτερος τῶν γειτόνων ἦτο παχὺς, ἔχων τὰς κνήμας ἐσταυρωμένας καὶ τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ἐγκατεστημένος, ὡς εἶπειν, ἐπὶ τοῦ ὀ-

λιγώτερον ὀστεώδους μέρους τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ, ὡς πυρκαμὶς ἐπὶ τῆς βάρειάς της. Εὐκολώτερον ἦτο νὰ κινήσῃ τις τὸ ὀρειχαλκίνοι ἄγαλμα τοῦ ἁγίου Ιωάννου ἐπὶ τῆς γερύρας τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἐλυπήθην τὴν ἀθῶν ταύτην ἀμυχανίαν αὐτῆς, καὶ τὸ ἀπὸ μέρους μου, ὠπισθοχώρησα μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος. Ἡ ἐμπιστοσύνη ἐφάνη ἐπὶ τοῦ ἐκ νέου γαληνιασσαντος μετώπου της, καὶ τὸ μείδιμα ἐπανεκάθησεν εἰς τὸ χαρωπὸν στόμα της γείτονάς μου.

Ἡ παράστασις ἐτελείωσε τέλος. Ἡ Λουκία ἐφόνευσε τὸν ἑαυτῆς σύζυγον, παρεφρόνησε πρὶν ἢ ἐπειτα, διότι δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, καὶ ἔψαλε τὴν μονωδιαν αὐτῆς. Ὁ Ἐδγάρ ἐβύθητε μάχιζεν κατά μέσον τὸ στήθος, καὶ ἡ ψυχὴ τῶν δύο ἐραστῶν μετέσῃ ὡς εἰς στεναγμὸς ἐπὶ τῶν τρεμουσῶν χρυδῶν τοῦ βιολίου καὶ τῆς ἄρπης· ἕκαστος ἐπειτα ἀπετύρθη μὲ τὴν θορυβώδη ἐκείνην σπουδὴν, ἥτις πανταχοῦ δηλοῖ τὸ τέλος ὄλων τῶν ὀμηγύρων.

Ἔθεσα τὴν μανδήλιαν ἐπὶ τῆς βράχειος της νεαρᾶς γυναικὸς μετὰ βραδύτητος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον μεμετρημένης. Οὐδεὶς δὲ πλέον ἕμενεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ὅτι τῇ προσέφερα τὴν καλύπτραν αὐτῆς. Τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν μου καὶ τὴν ἐβύθη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς μετὰ τινος πονηρίας. Ἡβέλησα νὰ δέσω τὰς ταινίας.

— Ὅχι, ἔκαμε γελῶσα· εἰσθε ἀδέξιοι, πολὺ. Χαίριτε.

— Ἀπὸ τώρα;

— Δὲν ὑπάρχει καὶ πέμπτη πράξις.

Ἦψωσε τὴν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς πίπτουσαν καλύπτραν, διώρθωσε τὰ δέματα, μὲ ἐχαιρέτησεν ἑλαφρῶς καὶ ἠτοιμάσθη ν' ἀπέλθῃ.

— Ἐὰν ἡμεθεὶ ἐν Παρισίοις, ἤθελον συνοδεύσει ὑμᾶς, καὶ ταῦτα λέγων ἔλαβον τὸν βραχίονα αὐτῆς. Ἀλλ' ἀγνοῶ ἂν γίνηται τοῦτο καὶ ἐν Πράγῃ.

— Ὡς καὶ ἐν Παρισίοις.

Ἐξήλθομεν ὁμοῦ.

— Ἡ τροφὸς μου πρέπει νὰ μὲ περιμένῃ εἰς τὴν πόροdon, εἶπε· δὲν συνειθίζω νὰ ἐξέρχωμαι μόνη.

Εἶδον ὅτι εὐχαριστεῖτο νὰ μοὶ κάμῃ τὴν μικρὰν ταύτην ἐξομολόγησιν. Ἐστρεψε πανταχόθεν τὸ βλέμμα, ἀλλ' ἡ τροφὸς δὲν ἐφάνετο καὶ ἡ πόροδος ἦτο ἐντελὸς κενή.

— Ἐμπρός! εἶπον κατ' ἑμαυτὸν, ἠθέλησε νὰ σοβαρευθῇ ὀλίγον, ὅπερ συγγνωστὸν εἰς χωρικὴν. Ἐὰν δ' εὐρίσκη εὐλογον νὰ περιστάνῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ὅτι ἔχει καὶ τροφὸν, πρὸς τί νὰ τῇ ἀντιτείνω; Πρέπει τις πάντοτε νὰ πιστεύῃ τὰς γυναῖκας, ἢ τοῦλάχιστον νὰ φαίνεται. . . .

— Πῶς ὀνομάζεται ἡ τροφὸς ὑμῶν;

— Σοφία.

Ἐπρόφερα τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλ' ἡ ἡχώ τοῦ θεάτρου ἐκοιμάτο, οὐδὲ ἤκουσα καμμίαν ἀπάντησιν.

Ἡ σύντροφός μου ἐφάνη ζωηρῶς τραχηθεῖσα.

— Εἶναι ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν τὴν περιμένω, εἶπε μετὰ τινος ἀνυπομονησίας.

Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἦμην ἀπαθὴς ὡς τὸ σύνθημα στρατιώτου.

— Τί ἀποφασίζετε, κυρία; θέλετε ν' ἀναχωρήσετε, ἢ θέλετε νὰ περιμεῖνῃτε; τὴν ἠρώτησα μετὰ τινος στιγμῆς, καὶ νομίζω ὅτι θὰ τὴν φέρω εἰς ἀμυχανίαν.

Ἡ θορυβὸς παρετήρει ἡμᾶς χασμαμένη καὶ ἐφάνετο ὅτι δὲν ἐζήτηε καλλίτερον τοῦ νὰ μᾶς; ἀποπέμψῃ.

— Ἀπέλθωμεν! εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνή. Γνωρίζω τίνα ὁδὸν θέλει ἀκολουθῆσαι· θὰ τὴν ἀπαντήσωμεν.

— Βεβαίως! ἀπάντησα, πολλὸ ἀπέχων τοῦ νὰ πιστεύσω.

Ἐπεριπατοῦμεν βραδεῖ βήματι καὶ ὀλίγον ὀμιλοῦντες. Ἦτο ὀφθαλμοφανῶς ἔμφροντις. Πάραυτα δὲ ἔκρουσε τὰς χεῖρας.

— Ἐγίνωσκον καλῶς ὅτι θὰ ἔλθῃ, ἀνέκραξε μετὰ χαρᾶς.

— Τίς; εἶπον ἐγώ.

— Ἡ Σοφία, ἡ τροφὸς μου.

Οὐδὲν ἐβλεπον· ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς ἐκείνης διέσχισε τὴν σκιάν, καὶ μετ' οὐ πολὺ διέκοινα καὶ ἐγὼ ὑψηλὴν τινα καὶ ἰσχυρὴν γυναῖκα, προχωροῦσαν πρὸς ἡμᾶς. Ἦτο ὑπέρτερια, ἀπλοῦστα ἐνδεδυμένη, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Βοσων χωρικῶν, ὡς τὰς βλέπει τις μεταξὺ ὄλων τῶν ἐντίμων οἰκῶν τῶν χωρικῶν τῆς Πράγας.

Γέλασον ὅσον θέλεις, Μάξιμε· ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις τῆς Σοφίας ταύτης μὲ ἔκαμε φαιδρόν. Ἀγνοῶ διὰ τί ἤθελον λυπηθῆν ἂν ἡ κυρία αὐτῆς μὲ ἠπάτα. Ἐπέπληξα ἑμαυτὸν διὰ τὴν ὑποψίαν μου, ὡς εἰ ἔπραξα ἐγκλημα, καὶ ἐδιπλασίασα τὰς περιποιήσεις μου ὅπως καταπνίξω τοῦ συνειδότητος τὰς τύψεις.

Ἡ Σοφία εἶπε δύο ἢ τρεῖς φράσεις πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς ἐν τῇ μητρικῇ γλώσσῃ της, ἐκείνη δὲ ἀπεκρίθη Γερμανιστί, λεπτὴ προφύλαξις δι' ἣν εὐχαριστήθην. Ἐπειτα ἡ Σοφία ἤρχισε νὰ προσηγηται ἡμῶν κατὰ δεκάδα βημάτων καὶ οὐχὶ ν' ἀκολουθῇ ὡς ἤθελε πράξει ἡ μᾶλλον ἐξηστειμένη θαλαμηπόλος τοῦ Λονδίνου ἢ τῶν Παρισίων. Καὶ τοῦτο μοὶ ἤρεσκεν.

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐφάνη ἡ Σοφία, ἡ Ἑλένη ἐπανευρε τὴν ζωηρότητα τοῦ πνεύματος αὐτῆς καὶ τὴν φαιδρότητα, ἐν ᾧ ἐγώ, τοῦναντίον, ἐγενόμην σιωπηλὸς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

— Ἐ, λοιπόν! εἶπεν ἐκείνη, τί ἔχετε ὠμιλεῖτε τόσον πολλὰ ἐν τῷ θεάτρῳ . . . καὶ τώρα.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ ἦμην φαιδρὸς, ἐνταῦθα εἶμαι σκυθρωπός.

— Καὶ διὰ τί τοῦτο;

— Θεέ μου! τῇ ἀπάντησα· μήτε γλυκαναλάτους χαριτολογίας ἐπεθύμουν νὰ σᾶς πωλήσω, μήτε φιλοφρονήματα ἴδια ταξειδιώτου· ἀλλ' εἰσθε ἀξίεραστος γυνή, καὶ αὐριον δὲν θὰ ἴδωμεν πλέον

ὅ εἰς τὸν ἄλλον. . . Μόνον ὑμεῖς θὰ λησμονήθητε. . . καὶ ἐγὼ θὰ ἐνθυμούμαι!

— Εἰσθε περιεργος, εἶπε μετὰ φωνῆς συγκεκινημένης ὀλίγον καὶ ἀκουσίως βραδύνουσα τὸ βῆμα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διηχομέθεα ὑπὸ φανὸν ἀερίου, ἔκ τινος τοίχου ἐξερχομένου καὶ ῥίπτοντος ζωπρὸν φῶς. Τὴν περιτήρησα, ἦτο ὡχρὰ καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ὑπῆρχεν ἄφρονος τις ἐσώττισις· ἔλαβον τὴν εἰς τὸν βραχιονά μου στηριζομένην χεῖρα αὐτῆς καὶ τὴν ἔθλιψα ἑλαφρῶς.

— Πιστεύετε ὅτι δύνασθε νὰ διακρίνητε τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸ ψεῦδος;

— Πᾶσα γυνὴ τὸ πιστεύει!

— Δὲν αἰσθάνεσθε λοιπὸν ὅτι ἔχω ζωηροτάτην ἐπιθυμίαν ἵνα ἐπανίδω ὑμᾶς;

Ἠθέλησε ν' ἀποσύρῃ τὴν ἐκυτῆς χεῖρα.

— Ναί, ἐπανέλθον, κρατῶν πάντοτε αὐτὴν, ζωηροτάτην ἐπιθυμίαν· θέλω νὰ ἐπανίδω ὑμᾶς.

— Εἶναι δύσκολον.

— Μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ δοκιμάσω;

— Μάλιστα, ἀπήντησε μετὰ στιγμὴν σκέψεως. Ἐλθετε αὔριον, τὴν μεσημβρίαν, θὰ παρουσιάσω ὑμᾶς εἰς τὸν πατέρα μου.

Ἐσπευσε τὸ βῆμα, ὡς εἰ εἶπε πλείοτερ τὸ δέοντο, καὶ ὡς εἰ ἤθελε νῦν νὰ με ἀφήσῃ.

— Ἐδῶ κατοικῶ, εἶπε, καὶ μοὶ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου πρὸς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς ὁδοῦ λευκὸν καὶ κομψὸν οἰκίσκον. Ὁ πατήρ μου κατοικεῖ εἰς τὸ ἰσόγειον καὶ ἐγὼ τὴν πρώτην ὄροφῃν.

— Τὰ φωτεινὰ ἐκεῖνα παραθύρα. . .

— Εἶναι τοῦ ἰδικοῦ μου θαλάμου.

— Ὡς τὰ παρατηρῶ διὰ πολλὴν ὥραν.

— Ἄν ἀγαπᾶτε νὰ σὰς συλλαβῶσιν οἱ περίπολοι Κροάται καὶ νὰ περάσῃτε τὴν νύκτα σὰς εἰς τὴν φυλακὴν, σὰς τὸ συμβουλεύω Ἄς ἴδωμεν. Εἶναι πολὺ ἀργά! (ἦτο ἐνάντι καὶ ἡμίσεια ὥρα)· θὰ με μαλώσουν. Καλὴν νύκτα· εἰς αὔριον πλὴν ποῦ κατοικεῖτε;

— Εἰς Blauen Stern.

— Καλῶς. . . δὲν εἶναι τὸ μέρος μου δυσέυρετον· πρῶτον πρὸς δεξιὰ, δεῦτερον πρὸς ἀριστερά, εἰς πύργος, μία πλατεῖα, μία ἐκκλησίαι καὶ ἰδοὺ ὑμεῖς· δὲν δύνασθε νὰ χαθῆτε!

— Μὴ φοβεῖσθε, τῆ εἶπον, θὰ εὔρω πάντοτε τὴν πρὸς ὑμᾶς ἄγουσαν ὁδὸν ἐκ τοῦ καταλύματός μου.

Τῆ ἐσφιγξά τὴν χεῖρα· ἡ Σοφία ἐξέφερε τοῦ θυλακίου τῆς μεγάλῃν κλειδα, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ αἱ δύο ἔγειναν ἄφαντοι.

Νῦν, φίλε μου, σοὶ ὁμολογῶ ὅτι εἰς ἄκρον ἡ περιεργειά μου ἐκεκλήθη. Τίς ἡ γυνὴ αὕτη, καὶ τί μέλλει νὰ συμβῆ; Ἐπὶ πέντε λεπτά παρεμόνευσα ὑπὸ τὰ παραθύρα τῆς οἰκίας, ἔπειτα εὐγενὲς αἰσθημα με ἐκυρίευσεν, ἠσχύνθη δι' αὐτὴν τὴν κατασκοπίαν, καθόσον μάλιστα δις ἢ τρίς ἐκινήθη τὸ πρκαπέττασμα καὶ ἠδύνατο νὰ με ἴδῃ. Ἐπληθύνθη

λοιπὸν εἰς τὸν Κουαρὺν Ἀστέρα, χωρὶς νὰ ἀπαντήσω τὴν νυκτοφυλακὴν καὶ ἐδείπνησα, διότι καὶ κατ' αὐτὴν εἰσέτι τὴν ὥραν δειπνοῦσιν ἐν τῇ εὐδαίμονι Γερμανίᾳ. Μοὶ ἔφερν ἐξῆρρυγγον, τὸν βασιλικὸν ἰχθὺν τῶν Σλαβικῶν ποταμῶν, φασιανὸν καὶ φιάλῃν τοῦ ἀρίστου οἴνου, ὃν καλοῦσι Liebfrauen Milk, καὶ οὔτινος τὸ ἐρωτικώτατον ὄνομα δὲν τολμῶ νὰ σοὶ μεταγράσω. Κατόπιν ἐκοιμήθην ὡς ἀληθὲς καλόγηρος, ἄνευ κυανῶν δηλ. ἢ ἐρυθρῶν ὄνειρων. Ἢδη εἶναι δεκάτῃ ὥρᾳ τῆς πρωῆς, καὶ ἐγὼ καθήμενος ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης χαράτσω πετῶντι καλὰ μὲν τὴν παρούσάν μου. Ὡς τὴν ῥίψω δὲ ὁ ἴδιος εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ὅταν θὰ ὑπάγω εἰς τὸν οἶκον τῆς ὡραίας μου.

B'.

‘Ο αὐτὸς πρὸς τὸν αὐτὸν.

Δὲν ὑπῆρχ, Μάξιμ, διότι ἦλθεν ἐκείνη.

Τὸ πρᾶγμα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιπλέκεται μετ' ἄλλον παραδοξῶν. Ἡτοιμαζόμεν νὰ ἐξέλθω· ἦτο δὲ μόλις ἐνδεκάτῃ ὥρᾳ· δὲν ἐπεθύμουν νὰ τὴν κάμω νὰ περιμένῃ· ἀκούω δύο ἐλαφροὺς κτύπους δειλοῦς καὶ βεβιασμένους εἰς τὴν θύραν μου· ὡς μὴ γνωρίζω τινὰ ἐν ἱσῶν, ἀποκρίνομαι μετ' ἐν ξηρότατον εἰσελθε, ἀλλ' οὐδεὶς εἰσέρχεται. Μεταβαίνω ὁ ἴδιος εἰς τὴν θύραν καὶ ἀνοίγω ἀποτόμως. ἦτο ἐκείνη, φίλε μου. Ὡς με πιστεύσῃς ἐὰν θέλῃς, ἢ ἐὰν δύνασαι, ἀλλὰ μοὶ ἔκαμε κόπον. Πᾶ, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ἰδοὺ καὶ ἄλλος ἄγγελος, ἀπολέσας τὰ πτερά του. Ἐπειτα δὲ ἀποταθείς πρὸς ἐκείνην μετὰ τῆς συνήθους εἰς τὸ φύλον ἡμῶν ὑποκρισίας.

— Ἐμπρὸς, κυρία, τῆ εἶπον· ὀπίση θελξικάρδιος αἰφνιδία ἐμφάνισις. Τέλος, ἐψεύσθην, ὡς ἔπρεπεν· ἔπειτα δὲ ἐβρίβην λαθραῖον βλέμμα εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῆς. Δὲν ἦτο κακὸς, σοὶ ὀρκίζομαι· ἐσθῆς λευκὴ μετ' ῥῆγαις χρώματος· λειριού· ψάθινος πῖλος· χωρὶς περὰ καὶ ἄνθη· ἀλλ' ἀπλῆ ταινία, τοῦ αὐτοῦ μετ' ἐσθῆτα χρώματος, καὶ ἐπιχαρίτως δεδεμένη· ἔφερε δὲ δύο καλύμματα ἢ βέλα, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξ, τὰ ὅποια ἐτελιεζεν ἀδιαφόρως καὶ ἐβρίβην ἐπὶ μιᾶς τραπέζης μετ' ἠθους εὐσταθοῦς· μὲν ἀλλ' οὐδὲν ἦττον μαρτυροῦντος ὅτι ἦτο πολὺ τεθορυβημένη· ἀλλ' αἱ γυναῖκες δὲν εἶναι ποτε θελκτικώτεροι ἢ ὅταν ἔχωσι φόβους τινὰς. Μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα, τὴν ὅποιαν ἔλαβα μεταξὺ τῶν ἰδικῶν μου. Ἰψάσε τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς μεγάλους· διουγξί· ὀφθαλμοὺς τῆς, διὰ μέσου τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ ἐμβεθύνῃ μέχρι τῶν ἀδύτων τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, τὸ τόσον ἀγνὸν καὶ τοσοῦτον τίμιον — δὲν ἀγνωεῖς, Μάξιμ, τὴν ἀξίαν τῆς λέξεως ταύτης ἐν τῷ στόματί μου — τὸ βλέμμα ἐκεῖνο με κατέστησε παραρρημα ἂν οὐχὶ τὸν ἡσυχώτερον, ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸν αἰδημονέστερον τῶν ἀνδρῶν. Ἐπειτα τὴν ἔφερα εἰς μικρὸν ἀνάκλιτρον πλησίον

τῆς τραπέζης μου, ἐγὼ δὲ ἐκάθησα ἀπέναντι αὐτῆς· ἐπὶ μῆς καθέκλας.

— Ἴδου λοιπὸν ἐγὼ ἐνταῦθα, εἶπε μετὰ τινος ζωηρότητος καὶ ἀποκρινομένη οἰοῦντι εἰς τὴν ἐρώτησιν, ἣν δὲν τῆ ἔκαμνον. Δὲν ἀπορεῖτε ὀλίγον βλέπων με πλοσίον ὑμῶν;

— Ἐκαμα χειρονομίαν, δυναμένην πολοτρόπως νὰ ἐξηγηθῆ.

— Ὡ, ἀπορεῖτε, ἐξηκολούθησεν, ἐγὼ δὲ ἀπορῶ πλείοτερον ὑμῶν· ἀλλὰ τί ποιητέον; Δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ ὑμᾶς. . . τοῦλάχιστον σήμερον ὁ πατήρ μου ἀδιαθετεῖ, καὶ ὅταν ἐκεῖνος ἔχῃ τὰς ἀδιαθεσίας του, ἐγὼ εἶμαι πολὺ ἀπποχολημένη. Ἦλθον λοιπὸν ἵνα μὴ ἐλθτε ὑμεῖς. Καὶ νῦν ὑγιζίνετε. Πρέπει νὰ ἐπιτρέψω ἢ ὦρα μοὶ εἶναι πολύτιμος καὶ μεμετρομένη.

Ἠγέθη, ἀλλὰ τὴν ἐβίασα ἐλαφρῶς νὰ ἐπανκαθήσθῃ.

— Μοὶ ὀφείλετε, τῆ εἶπον, ἐν τέταρτον τῆς ὥρας τοῦλάχιστον εἰς ἀλλοτρίαν τῆς ἡμέρας, ἣν δίδω ὑμῖν.

— Πῶς τοῦτο;

— Ναί, ἄνευ ὑμῶν ἀνεχώρουν τὴν πρώτην ταύτην, καὶ τῆ ἔδειξε, Μάξιμε, τὴν ἐπιστολὴν σου, ἣν ἐκεῖνη ἀνέγνωσε γελῶσα.

— Λοιπὸν σὰς ἐμποδίζω ἐγὼ νὰ χορεύσητε μίαν μαζούρκαν μετὰ τῆς Ἀγγλίδος σας.

— Δὲν εἶναι Ἀγγλὶς μου.

— Τόσῳ τὸ καλλίτερον, εἶπε μὲ μικρὸν ἀκαταδέξια μορφεσμὸν, δὲν ἀγαπῶ τὰς Ἀγγλίδας.

Ταῦτα δὲ λέγουσα, ἠγέθη καὶ πάλιν, περιερχομένη τὸν θάλαμον, παρατηροῦσα τὰ πάντα καὶ τὰ πάντα ψάχουσα μετὰ τῆς περιεργείας ἐκείνης, ἣν ἔχουσι συνήθως αἱ γυναῖκες ὅτε εἰσέρχονται εἰς τῶν νέων τὰ δώματα. Γινώσκεις, Μάξιμε, ὅτι ὁ θαλαμὸς μου εἶναι ἀκούοντως κομψός· ἔχω ἐν κλειδοκύμβηλον εἰς μίαν γωνίαν· εἶναι κακόν, ἀλλ' ὅπωςδήποτε στολιζέι· ἔχω βιβλίον ἐπὶ τῶν δύο τραπέζων ἠγόρασα ὀλίγα ἀπὸ τὰ ὠραία τῆς Βοημίας ποτήρια, τῶν ὁποίων αἱ ζωγραφίαι εἶναι ζωηρότατα χρωματισμένοι καὶ κάμνουσι λαμπρὸν στολισμὸν. Ἔλεος, παντοῦ τοῦ θαλάμου μου ὑπάρχουσι ἄθη.

Ἦλθεν εἰς τὸ κλειδοκύμβηλον καὶ τὸ ἤνοιξεν.

— Παίζετε τίποτε, τῆ εἶπον, ὅπως ἐπαναρχίσω τὴν συνδιάλεξιν.

— Δὲν γνωρίζω, ἀπήντησεν ἀνετράφην εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ δὲν ἔμαθα μουσικὴν.

Τόσον πολὺ ἐφοδούμην μὴ ἀρχίσθῃ, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ τὴν ἀσπασθῶ διὰ ταύτην αὐτῆς τὴν ἄνοιαν.

Ἐφυλλομέτρησε τὰ βιβλία.

— Πῶς, ἀνέκραξεν, οὐδὲ ἐν Γαλλικόν;

— Ὅχι, εἶπον· οὐδὲν ἔφερα· πᾶν ὅ,τι βλέπετε ἐδῶ τὸ ἠγόρασα ἐν Πράγῃ καὶ εἶναι Γερμανικόν.

— Τόσῳ χειρότερα. Ἐπειθόμενον ν' ἀναγνώσω

ἐνώπιον ὑμῶν· θὰ εἴχετε δὲ τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ ἐδίδατε ἐν μάθημα προφορᾶς· δὲν ἔχει οὕτω;

— Βεβιάω. Ἀλλὰ τὸ κακὸν θεραπεύεται.

Τῆ ἔδωκε τὰ Διάφορα τῆς Συνταγματικῆς καὶ ἐν τῆς Τραπεζῆς Δελτίον. Ἀνέγνωσε μετὰ θαυμαστικῆς σοφροτήτος· ἐπειδὴ δ' ἐγὼ τὴν παρετήρουν πλείοτερον ἢ ὅσον τὴν ἤκουον, ἔκρουσε τὸν πόδα μετὰ πονηρίας παιδίου, τὸ ὅποιον τὰ θωπεύματα ἔφθειραν.

— Διὰ τί, εἶπε, δὲν μὲ διορθόνετε;

— Πταίετε ὑμεῖς, ἀπεκρίθην· διότι ἀναγινώσκετε καλῶς.

— Ὅχι· εἶμαι βεβαία ὅτι κάμνω πάντοτε λάθη εἰς τοὺς τόνους.

— Λοιπὸν, ἐπαναρχίσατε.

Ἐπανήρχισε τὴν διώρθωσα ἅπαξ ἢ δις καὶ ἐφραίνετο θελχθεῖσα.

Εἰπέ μοι, Μάξιμε, γινώσκεις τι ἡδύτερον μαθημάτων, διδομένων εἰς νέαν καὶ εὐειδῆ ξένην ἢ λαμβανομένων παρ' αὐτῆς; Ἦθελέ τις γείνει πολὺ γλωσσος μένων ἐν τῷ σχολεῖῳ καθ' ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Ἰτοιμαζέτο νὰ ἐξεκολληθῆσθαι τὴν ἀνάγνωσιν, ὅτε αἴφνης ἤκουσα τρία ζηρά καὶ σφοδρὰ κτυπήματα εἰς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου.

Ἠένισα τὴν νεκρὰν γυναῖκα· ἄγνοῶ ὅποια σκέψις διήλθε τὸ πνεῦμά μου καὶ μοὶ ἐπροξένησεν ἐλαφρὸν τρόμον.

Ἐν Πράγῃ δὲν γνωρίζω τινὰ· τίς λοιπὸν ὁ κρούων τὴν θύραν μου;

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἤνοιγον, ἔκρουσαν καὶ ἐκ δευτέρου.

— Ἀνοίξατε λοιπὸν, εἶπεν ἡ Ἑλένη, παρατηροῦσά με διὰ τῆς γωνίας τοῦ ὀφθαλμοῦ. Βλέπετε ὅτι εἶναι ἀνυπόμονος.

Ἰπήκουσα.

Ἡ κυρὰ Σοφία ἐφάνη ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ.

— Καλὰ, ἀκολουθῶ σοι, Σοφία, εἶπεν ἡ νεάνις.

Ἡ Σοφία ἐπανέκλεισε τὴν θύραν χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν.

— Δὲν συνειθίζω νὰ ἐξέρχωμαι μόνη, μοὶ εἶπεν ἡ μαθήτριά μου· μὲ συνάδευσεν ἐνταῦθα, καὶ θὰ πράξῃ τί ἴδιον νῦν. Ἡ ἐπίσκεψίς μου δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων, αἵτινες γίνονται λάθρα.

— Βέβαια, εἶπον ἐγὼ.

Εἶχον δὲν ἤξεύρω τί ἀγροίκον, προσφέρων τοῦτο τὸ ἐπίρρημα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνη ἐξεκαρδίσθη γελῶσα.

— Χαίρετε, διδάσκαλε, μοὶ εἶπε· λάβετε τὰ δίδυκτρα ὑμῶν. Καὶ συγχρόνως ἔθηκε μετὰ τινος φιλαρσεκίας τὴν μικρὰν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τῶν χειλέων μου.

— Πότε θὰ ἐπανίδω ὑμᾶς;

— Ποτέ!

— Εἶναι ὀλίγιστον.

— Ἀφοῦ ἀπέρχεσθε.

— Καὶ ἐὰν δὲν ἀνεχώρουν;

— Και ἡ μίσις Σάρβαν;

— Ἄς ἀφίσωμεν τὴν μίσις Σάρβαν, καὶ ἄς ἀμιλήσωμεν περὶ ὑμῶν. Ἐμείνα δι' ὑμᾶς ἐνταῦθα. μόνον δι' ὑμᾶς. Αἰσθάνομαι μεγίστην ἡδονὴν βλέπων ὑμᾶς. Αἱ βραχέειαι καὶ δραπέτιδες αὐταὶ σχέσεις, αἵτινες μολίς ἐγγίζουσι τὴν ζωὴν ὑμῶν (ἐγγεῖνε σύννοος), θ' ἀφήσωσι, τὸ αἰσθάνομαι, διαρκέστατα ἴχνη εἰς τὴν ἰδικήν μου.

Ἐβαλε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ μοι ἐκλείσει τὸ στόμα διὰ τοῦ ἐπιπίδιου.

— Δὲν ἀγαπῶ τὰ σοφά, εἶπε μετὰ μειδιάματος ὀλίγον βεβιασμένου.

— Λοιπὸν, τῆ εἶπον, ἔχετε ἀνάγκην δευτέρου μὲθ' ἡμῶν; τὸ θέλετε;

— Ναί.

— Πότε;

— Ὅταν θελήσῃτε νὰ μοὶ τὸ δώσητε.

— Περὶ τὰς τρεῖς ὥρας τότε.

— Ἔστω, περὶ τὰς τρεῖς.

Ἦνοιξε τὴν θύραν καὶ κατέβη πετώσα τὴν κλίμακκα. Ὅτε ἡ λευκὴ ἐσθὴς ἔγεινεν ἄφαντος εἰς τὴν τελευταίαν τῆς κλίμακκος στροφὴν, εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμόν μου. Ἐλαβν τὰ βιβλία, ἅτινα ἤγγισεν, ἤρπασν τὸ κάλυμμα, ὕπερ ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἠκολούθουν, περετήρουν τὰ ἐν τῷ θαλάμῳ ἴχνη τῆς.

Πῶς θὰ παρέλθωσιν αἱ τρεῖς αὐταὶ ὥραι; Μεταβάνω εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Χραδσγίν, μὲ τὸ λεύκωμα καὶ τὰ μολυβδοκόνδυλά μου· θὰ προσπαθῆσω νὰ τελειώσω τὸν τάφον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ ὁποίου τὴν ζωγραφίαν ἤρχισα ἀπὸ ὀκτῶ ἡμερῶν ὑγίαινε. Βάλε με εἰς τοὺς πόδας τῆς μιλαΐδου· δὲν θὰ μείνω. Καὶ πάλιν ὑγίαινε.

Ἐχομεν ἐκάστοτε τρεῖς ἀναχωρήσεις καὶ σοὶ γράφω διὰ τῶν τριῶν ταχυδρόμων. Τοῦτο μὲ βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ σκοτῶν τὸν κειρὸν· σοὶ γράφω ὀλίγα περὶ ἑμαυτοῦ· θὰ μοὶ τὸ πληρώσῃς, ὅταν τύχη εὐκαιρία.

(Ἠκολουθεῖ).

Γ. ΒΑΦΕΙΔΑΗΣ.

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΕΣΤΩΣ.

(ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ).

Δὲν εἶμαι βεβαίως φανατικός ὑπὲρ τοῦ αἰῶνος μου· ἀπέχω πολὺ τοῦ νὰ πιστεύσω ὅτι πᾶσαι αἱ πρόοδοι ἐπραγματοποιήθησαν ἤδη, καὶ ὅτι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ὑπερβῶμεν τὸν σταθμὸν τῆς εὐδαιμονίας καὶ εὐμερίας, εἰς ὃν ἤδη ἀφίχθημεν. Ἄλλ' ὁμολογῶ ὅτι οὐδὲν οἶδα φορτικώτερον τῆς αἰωνίας ἐποδοῦ ἀνθρώπων τινῶν, οἵτινες τὸ παρελθὸν μόνον θεωροῦσι, καὶ κατηγοροῦσι τοῦ ἐνεστώτος διὰ στόματος ἀνοήτου ἄμα καὶ γελοίου. Οἱ οὕτω σκεπτόμενοι δὲν εἶναι τοσοῦτον σπάνιοι, ὅσον φηναζόμεθα, καὶ εἶναι καταστρεπτικώτεροι, καὶ ὅσον τολμῶμεν ἐνίοτε νὰ εἰπώμεν εἰς αὐτούς.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι μοὶ ἀναμιμνήσκουσι δικημάτων τι τοῦ Ὀκταβίου Λακροῦ, τὸ ὅποιον συγγνωσθήτω μοι νὰ μεταφέρω ἐνταῦθα ὅπως ἡ μνήμη μοὶ παρουσιάζει αὐτό.

Ἐγκωμιάζειν τὸ παρελθὸν, λέγει ὁ συγγραφεὺς ἡμῶν, καὶ κατηγορεῖν τοῦ ἐνεστώτος, εἶναι συμβάν ἄρκετὰ σύνθησις καὶ μανία γεροντική· ἀλλὰ πολὺ αἰεὶ εἶναι τι πλεονεχία καὶ μανία, εἶναι παραφροσύνη, νομιζῶ, καὶ ἂν πιστεύητε ὅτι περιπίπτω εἰς ὑπερβολὴν, ἀφετέ μοι νὰ πᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν ἀγαθοῦ τινος γέροντος, ὃν ἠγνώρισα, καὶ ὃν θὰ ὀνομάζωμεν, ἂν εὐαρεστηθεῖς, Πάτερ Ἄλλοτε.

Ὁ Ἄλλοτε εἶχε σκληρὰν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πνεῦμα πλήρες φαντασιοπληξιών. Πᾶν εἶδος προόδου τοῦ ἡρέθιζε τρομερὰ τὰ νεῦρα.

— Οἱ ἄθλιοι! ἔλεγεν ὀμιλῶν περὶ ἡμῶν, ἐφεῦρον τοὺς διαβολικούς σιδηροδρόμους, τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν θὰ ἐφαντάζοντο οἱ πατέρες των. Ποῦ θὰ καταπτήσῃ λαὸς, τρέχων οὕτως εἰς τὴν ἄβυσσον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου;

Κατὰ τὸν Πάτερ Ἄλλοτε, ὁ οἶόν, καθ' ὃν ζῶμεν, εἶναι ὁ Ἄδης, οὔτε περισσότερο, οὔτε ὀλιγώτερον, διότι, καθὼς πολλὰ καὶ τῶν λαδικῶν ἡμῶν λέγουσι, παρελθον ἡ μόδα τῶν τοαχοειριῶν καὶ τῶν τσουπέδων, καὶ αἱ γυναῖκες ἐξέρχονται εἰς τὴν ὄδον ἀνοικταί.

Ὁ Ἄλλοτε ἦτο πλούσιος καὶ οἰκονόμος· εἰς τὴν ἡρεπωμένην κατοικίαν, ἦν κατόκει ἀπὸ ἐξήκοντα ἐτῶν, ἐπεκράτει πάχος τὸν χειμῶνα, καύσων δὲ τὸ θέρος· ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπληρόντος ἀκόμη ὁ Ἄλλοτε, οὐδέποτε θὰ προσέτρεχεν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῶν ἀρχιτεκτόνων καὶ κτιστῶν τοῦ τόπου, οἵτινες ἐν τούτοις ἐκτιζον ὠραίας οἰκίας εὐρυχώρους, καὶ υγιεῖς, ἐν αἷς ἡ θερμότης καὶ ἡ δρόσος ἐπήγαγον καὶ ἤρχοντο ἀλληλοδικδύχως καὶ ἀναλόγως τῆς εποχῆς.

Ὁ Πάτερ Ἄλλοτε εἶχε δύο ὑπηρετάς, οἵτινες τὸν ὀνόμαζον βαιῖ καὶ τῆ φωνῆ κουτόγερον καὶ ἐξηγεταβελόνην καὶ, ὡς ἀληθεῖς κακοῦργοι, συνώμασεν νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῶν προλήψεων τοῦ κυρίου των.

Νύκτα λοιπὸν τινὰ, ἐν ᾗ ὁ Πάτερ Ἄλλοτε ἐκοιμάτο βαθίως, κλέψαντες τὰ τοιαῦτά τέταρτα τοῦ ἔγγυριου του καὶ τὰ βίβλη του ἔφυγον ὥστε ὁ γέρον ἐξύπνησε τὸ πρῶν πτωχότατος καὶ γυνώτατος.

Ὁ Ἄλλοτε ἐν μόνον πρᾶγμα εἶδεν ἐν τῇ δυστυχίᾳ του.

— Νὰ δὲ, ἀνέκραζεν, αἱ ἀναγκαῖαι συνέπειαι τῶν κακῶν διδασκαλιῶν, αἵτινες κυκλοφοροῦσιν ἐν τῷ κάμῳ αἱ πρόοδοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, οἱ σιδηροδρόμοι, οἱ τηλεγράφοι καὶ αἱ νεώτεραι ἰδέαι! Ἄλλοτε. . . ὅλα ἦσαν διαφορετικά.

Ἐσκέπηθ' ἐπὶ τὸν τέταρτον περὶ τοῦ πρᾶγματος καὶ ἀπεφασίσει συνετῶς νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν ἀτυνομίαν.

Ἐδανείσθη παρὰ τοῦ γείτονός του ἐνδύματα καὶ ὅπως ὅπως ἐνεδύθη, ἐν ᾧ συγχρόνως κατηράτο τὸ ἐνεστώσ, κατὰ τὸν νεώτερον συρμόν. Ἀνάγκη καὶ Ὁσοὶ πείθονται, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἄς πῆξ ἢ τὸν διαβίλον ἢ ὑπομονή.

Ἦτον ἐσπέρᾳ ὁ καλὸς μας Πάτερ Ἄλλοτε παρουσιάζεται εἰς τὸ γραφεῖον τῶν λεωφορέων, ἔλαβε μίαν θέσιν καὶ ἐχώθη εἰς μίαν γωνίαν.

Τῷ κειρῷ ἐκείνῳ θὰ ἐπλήρωνε 100 φράγκα διὰ μίαν ἄμαξαν, καὶ θὰ ἦτο πολὺ εὐτυχῆς ἂν εὑρισκεν ἔστω καὶ μὲ αὐτὴν τὴν τιμὴν. Σήμερον δὲ ἐπλήρωσε μόνον ἑννέα φράγκα.

Ἄλλ' ὁ Πάτερ Ἄλλοτε οὔτε κατεδέχθη κἂν νὰ παρατηρήσῃ τὸ τοιοῦτον καὶ ἐξηκολούθησε νὰ βλασφημῇ τὸν πολιτισμόν, τὰς νεωτέρας ἰδέας, καὶ τὰ ἦθη.

Οἱ ἵπποι καὶ τὴ ἄμαξ ἐτρεχον ἐν τούτοις ἐπὶ ὁδοῦ ὁμαλῆς, εὐθυγράμμου καὶ καλῶς διατηρουμένης. Ὁ Πάτερ Ἄλλοτε οὐδὲ κατεδέχθη κἂν νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι πρὸ τοῦ ἐλευσίου ἐκείνου αἰῶνος ἐβαδίζον βραδύτατα εἰς δρόμους λοξοῦς καὶ πλήρεις παντὸς εἶδους ἀκαθαρσίας.

Χάρις τῇ ταχύτητι τῶν ἵππων, ὁ Πάτερ Ἄλλοτε φθάσει τέλος εἰς Παρισίους.

— Ἀθλίκα πρωτεύουσα, κράζει· εἰσερχόμενος. Τὴ δυστύχημα νὰ καταντήσῃ νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ.

Διηγείται ἐν τούτοις τὴν δυστυχίαν του εἰς ἀρχιόν του τινὰ φίλον, ὅστις διαφθαρκε ὑπὸ τοῦ αἵματος τῆς μεγάλης πόλεως ἤρχιζε τέλος νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ αἰὼν αὐτὸς τέλος πάντων ἔχει καὶ αὐτὸς τὰ καλὰ του καὶ ὅτι οἱ δαίμονες, οἵτινες ζῶσι καὶ εὐτυχοῦσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, δὲν εἶναι τόσον μαῦροι, ὅσον ἐφαντάζετο.

— Πάτερ Ἄλλοτε, τῷ εἶπεν, ὑπάρχει ἀκόμη ἐλπίς. — Καὶ στέλλει τὸν καλὸν μας γέροντα εἰς τὸ τυπογραφεῖον μεγάλης τινὸς ἐφημερίδος, λαμβανόμενης ὑπὸ πεντακισχιλίων συνδρομητῶν καὶ ἀναγνωστικῶν ὑπὸ μυριάδων ἀναγνωστῶν.

Ὁ Πάτερ Ἄλλοτε διηγείται τὴν δυστύχημά του εἰς τὸν συντάκτην, ὅστις γράφει δύο γραμμὰς καὶ καλεῖ οὐ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπερχίαν καὶ τὸν κόσμον ὀλόκληρον πρὸς καταδίωξιν τῶν δύο κκοούργων, καὶ μετ' ὀλίγον ἅπασα ἢ ἀστυνομία τοῦ κράτους εἰδοποιεῖται.

Πρὸς τοῦτο δὲ οὐδὲν ἑδαπάνησεν ὁ γέροντ ἀλλὰ διαμαρτυρούμενος πάντοτε κατὰ τῶν καταχρονίων ἐφευρέσεων, δὲν εἶπεν οὐδὲ ἐν εὐχαριστιῶ εἰς τὸν περιποικητικὸν συντάκτην.

Ἀκλόουθως διευθύνθη ἐφ' ἀμάξης μὲ μικρὰν δαπάνην εἰς τὸ πλησίον γραφεῖον τοῦ τηλεγράφου.

Ὁ τηλεγράφος μετὰ θαυμασίας ταχύτητος διακοινώνει τὸ πρᾶγμα εἰς πάσας τὰς χωροφυλακὰς τοῦ κράτους, καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν κλεπτῶν εἶναι νέον ὄπλον εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, οἱ δύο ἑνοχοὶ, οἵτινες κατέφυγον εἰς Παρισίους, καὶ ἀνέγνωσαν τὸ ἄρθρον τῆς ἐφημερίδος τὴν ἰδίαν ἐσπέραν τῆς δε-

μοσιεύσεώς του, ἐφοβήθησαν μὴ ἀνακαλυφθῶσι καὶ συλληφθῶσι· μετεμφισθέντες λοιπὸν ἔτρεξαν ἐν σπουδῇ εἰς τὸν σιδηρόδρομον τοῦ Βορρᾶ.

— Ἄ, περᾶσωμεν ὀλίγωρα πὰ σύνορα. Ἄμα φθάσωμεν εἰς Βέλγιον, ἐσώθημεν, ἔλεγον.

Ἰδεται τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως ὁ ἀτμὸς συρίζει καὶ τοὺς παραφέρει.

Ὁ ἀτμὸς ἵπταται ὡς ἡ χελιδὼν, καὶ ὀλισθαίνει ὡς ἰχθύς· ἀλλὰ τί δύνανται ἢ πτέρυξ τῆς χελιδόνος καὶ τὸ πτερόγιον τοῦ ἰχθύος, ἐὰν ἀντιπαρὰβληθῶσι πρὸς τὴν τεραστίαν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς, ἣν ἀκοντίζει τὸ ἡμιπνευγμένον νέφος; Μόλις ἀφίχθησαν εἰς τὸ τέταρτον τῆς ὁδοῦ καὶ ὁ τηλεγράφος ἑκατοντάκις ἔλαβε καιρὸν νὰ περιέλθῃ ἅπασαν τὴν γῆν.

Ἀνεγνωρίσθησαν καὶ συνελήφθησαν μὲ τὴν λείαν τῶν ἐν χερσὶ, καὶ οὐδὲ λεπτόν ἔλειπεν ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ γέροντος.

Δι' αὐτὸν ἢ προσδοκία καὶ ἡ ἀνυπομονησία ἦσαν θανάσιμοι. Ἐπανελάμβανεν ἀπελπιζόμενος.

— Εἰς ποῖαν κοινωὴν ἀπεπλανήθη, Θεέ μου! Διατί δὲν ἐγεννήθη πρὸ 100 ἐτῶν;

Ἐλησμόνει ὅτι ἂν πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν οἱ σιδηρόδρομοι καὶ ὁ τηλεγράφος ἦσαν εἰσέτι ἄγνωστοι, οἱ κλέπται ὅμως ἦσαν ἤδη περίφημοι.

Ὁ τηλεγράφος οὗτος ὁ τόσον διαβαλλόμενος καὶ βλασφημούμενος διακοινώνει ἀμέσως τὴν καλὴν εἰδήσιν εἰς τὸν Πάτερ Ἄλλοτε.

— Τὸ ἀργύριόν σας ἀνευρέθη, οἱ ἑνοχοὶ συνελήφθησαν, θὰ τιμωρηθῶσι.

Ἴσως νομίζετε, Κύριοι, ὅτι ὁ Πάτερ Ἄλλοτε ἤλλαξε γνώμην καὶ ἔπαυσε νὰ κρονοληρῇ καὶ νὰ ἐνθυμηταὶ τὰ καλὰ παλιὰ του χρόνια· λυποῦμαι λέγων σας ὅτι ἀπατάσθε.

Ἡ εἰδήσις τοῦ τηλεγράφου ἐκύστισεν ἕξ φράγκα εἰς τὸν Πάτερ Ἄλλοτε, ὅστις πληρόνως ἀνεκράζει.

— Διὰ βολαὴ διὰ βολαὴ, ἕξ φράγκα. — Καὶ καλεῖται τοῦτο καιρὸς προόδου, τηλεγράφου καὶ ἐλευθερίας;

Ὁ Πάτερ Ἄλλοτε ἀπέθανεν ἀμετανόητος;

Τῆς μικρᾶς ταύτης ἱστορίας, ἣτις συνεχῶς ἀνανεοῦται, ὡς μετὰ λύπης νομίζω, τὸ ἐπιμύθιον εἶναι ἐναργές καὶ νομίζω ὅτι δὲν θέλει ἀπαρσέναι οὐδ' εἰς αὐτοῦ; τοὺς μὴ ἔχοντας ἀνάγκην μαθήματος. Συμμορφωθῶμεν πρὸς τὴν ἐποχὴν καὶ τὸν τόπον ἡμῶν, καὶ εὐλογῶμεν τὴν Πρόνοιαν, ἣτις πρήγαγεν ἡμᾶς καθ' ἡμέρας, αἱ ὅποιαι, ἂν ὄχι ἄλλο, εἰσὶ τοῦλάχιστον ἀντάξιαι ἐκείνων, ὅσας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐγνώρισαν.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΗΘΙΚΑ.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ.

Ἡ φιlanθρωπία εἶναι ἀρετὴ, τοσοῦτον θυμη-
αῖος προσπεφυκυῖα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώ-
που, ὥστε ἀρέσκειται ὅπως παρρουσιάζεται ὑπὸ
πάσας τὰς μορφάς, εἶναι δυνατὴ εἰς πάσας τὰς
τάξεις, εἰς πάσας τὰς καταστάσεις, εἰς πάσας
τὰς ἡλικίας, εἰς πάσας τὰς βαθμίδας τῆς δι-
κοινοτικῆς ἀναπτύξεως.

Τὸ μικρὸν παιδίον παρευόμενον εἰς τὸ σχολεῖον
ἄφρον τι, μὲ τὸν κάλαθον ἐν χειρὶ καὶ μὲ πονη-
ρὸν τὸ ὄμμα, καὶ εὐρίσκον κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ ἡ
ρεσιωμένον τινὰ τοῖχον οἰκογένειαν πτωχὴν, ἡμῖ
θρανὴ ὑπὸ πείνης καὶ τρέμουσαν ἐκ τοῦ ψύχους ὑπὸ
τὰ βράχια αὐτῆς, δίδει φαιδρῶς τε ἄμα καὶ δειλῶς
τὰ λιτὰ αὐτοῦ τρόφιμα εἰς τὰς εὐλογοῦσας αὐτὸ
χεῖρας, καὶ ἔπειτα φεύγει, εὐτυχῆς ὡς ἐὰν εὐρι-
σκε θησαυρὸν, αἰσχυρόμενον, ὡς ἐὰν ἔπραξε κα-
κὴν τινα πράξιν, διότι τὸ ἀγαθὸν ἔχει ἐπίσης τὴν
αἰδῶ αὐτοῦ. Τὸ μικρὸν τοῦτο παιδίον ἔπραξε φι-
lanθρωπῶς, μεγάλην φιlanθρωπῶς ἔδωκε πᾶν
ὅ,τι εἶχεν.

Ὁ φιλομαθὴς νεανίας δὲν βυθίζεται εἰς τὰ βι-
βλία του ὅπως ἀργότερον ὠρεληθῆ ἢ δοξασθῆ,
ἀλλὰ ζητεῖ ἐν αὐτοῖς τὸ μέσον τοῦ νὰ καταστῆ
ὠφέλιμος εἰς τοὺς ὁμοίους του, καὶ νὰ μὴ περέλ-
θῃ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης τὴν χεῖρα ἔχων κενὴν
εὐεργεσιῶν. Καὶ τοῦτο δὲ εἶναι φιlanθρωπία.

Ὁ γέρον οὐδὲν ἔχει, οὐδ' ἐπιστήμην, οὐδὲ πε-
ριουσίαν, ἀλλὰ συνκντᾷ ἀπροβλύετον τινα, ὅστις
ἀνοήτως περιπλέκεται εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ὀλεθρίων
ἀποπλανήσεων, ἢ δυστυχῆ τινα, οὗ ἡ καρδία ὑπὸ
ἀπρόοπτον συντριβῆ πλῆγην, καὶ ἐπιδαψιλεύει
εἰς μὲν τὸν πρῶτον συμβούλῃν σώζουσιν αὐτὸν
τῶν σκοπέλων τοῦ βίου, εἰς δὲ τὸν δεύτερον ἐν
συμπληθητικῷ δάκρυ, καθιπτῶν ἦτον παγετῶδες
τὸ μάρμαρον τοῦ τάφου, ἐν ᾧ ἐνεταφιάσθη ἐς
αἰὲ ἡ εὐδαιμονία αὐτοῦ· καὶ τοῦτο εἶναι φιlan-
θρωπία.

Ὅστις καὶ ἂν ᾖ, νέος ἢ γέρον, πλούσιος ἢ πέ-
νης, ἀδύνατος ἢ ἰσχυρὸς, ἀμαθὴς ἢ πεφωτισμένος,
δύνασαι νὰ ᾖται φιlanθρωπῶς, δύνασαι νὰ ᾖται
φιlanθρωπῶς ἀπανταχοῦ, δύνασαι νὰ ᾖται φι-
lanθρωπῶς πρὸς πάντας, δύνασαι νὰ ᾖται φιlan-
θρωπῶς πάντοτε!

Ἐὰν δὲν ἔχῃς οὐδὲ τὸν ὄβολον τῆς χήρας, δὲς
τὴν ὑπόληψιν καὶ ἐπιβροῆν· ἐὰν δὲν ἔχῃς ἐπιβροῆν,
δὲς προτινέσεις ὠφελίμου· ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ
δώσῃς ὠφελίμου· προτινέσεις, δὲς τὸν καιρὸν σου·
ἐὰν δὲ ὁ καιρὸς σε ἐπιλείπη, δὲς σεαυτὸν.

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἱσθρὰν
τῆς φιlanθρωπῆς φλόγα, φέρει αὐτὴν μεθ' ἑκυ-
του· ἐν τε τοῖς λόγοις, ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ἐν τοῖς
διαθέμασιν αὐτοῦ, ἐκείνη ἀκτινοβολεῖ καὶ τὰ

πάντα περὶ ἑαυτὴν μετασηματίζει. Ὁ φιlanθρω-
πος ἔχει αἰὲ ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν ὁ-
μοίων οὐκ οἶδ' ἦν τινα πρόβητα, διαταρασσομέ-
νην μὲν ἴσως στιγμιαίως ὑπὸ τῆς θέας τοῦ κακοῦ,
ἀλλ' ἀμέσως ἀναλαμβάνουσαν τὴν μειδιῶσαν αὐ-
τῆς γαλήνην. Ἡ ὑποδοχὴ του φαίνεται λέγουσα
πρὸς ἕκαστον καὶ πρὸς πάντας· ἐπιθυμῶ ὅπως ὁ
βίος μου καταστῆ ὠφέλιμος εἰς τὸν ὑμέτερον.
Δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἵτινές ἀρέσκονται ὅπως κη-
λιδώσι τὰς ἐντίμους· πράξεις, ζητοῦντες ἐν αὐταῖς
ἐπονειδίστους αἰτίας· καὶ ἂν δὲ ἔτι ἡ ἐπαχθὴς τῶν
πραγμάτων πείρα καὶ ἡ ἱσθρὰ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ κα-
λοῦ μέριμνα διδάξωσιν αὐτὸν τὴν ἐν τῷ δημοσίῳ
βίῳ δυσπιστίαν, ἐξοστρακίζει ὅμως αὐτὴν ἐκ τοῦ
ἰδιωτικοῦ βίου, προτιμῶν μᾶλλον ν' ἀπατάται ἐ-
νίοτε, ἢ νὰ ὑποπτεῖται πάντοτε.

Ἡ περὶ τοῦ πλησίον σκέψις εἶναι ἡ μεγίστη
αὐτοῦ φροντίς. Ἀπέναντι μὲν τῶν ἀγαθῶν συχῶν,
ὅσας ἀπαντᾷ (καὶ ὑπάρχουσι τοιαῦται, χάρις τῷ
Θεῷ!), ἔχει μυχία διαχύσεις καὶ εὐδαιμονίας,
διασκεδαζούσας τὰς θυμοδακρυστάτας αὐτοῦ σκέ-
ψεις· ἀπέναντι δὲ τῆς ἀλγεινῆς ἐκείνης πληθῆος
τῶν ἠθικῶν ἢ φυσικῶν ἀθλιότητων, ὑφ' ἃς ὑπο-
κύπτουσι φανερῶς ἢ κρυφίως τοσαῦτα βρότεια κά-
ρνηα, ἔχει ἐν τῷ μυχῷ τῆς καρδίας αἰώνιον
δάκρυ.

Πλὴν τὸ δάκρυ τοῦτο δὲν ἐκνευρεῖ αὐτὸν, ἀλλ'
εἶναι ἀπ' ἐναντίας ἡ μυστηριώδης πηγὴ τῶν ἀν-
δρικῶν αὐτοῦ πράξεων· ἕνεκα τοῦ ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς
ὁμοίους του, ἕνεκα τοῦ ὅτι πάσχει προσωπικῶς
δι' ὅλας τὰς πληγὰς αὐτῶν, ῥίπτεται, χωρὶς νὰ
θεωρήσῃ ὅπισθὲν του, εἰς τὴν κόνιστραν τοῦ βίου·
ἕνεκα τοῦ ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς ὁμοίους του, ἀνέρχεται
τὰς τραχείας καὶ σκαλιὰς τῆς ἐπιστήμης ἀτρα-
ποῦς, τὰς ὁποίας ἦτον ἱσθρὰς ἤθελε θεωρήσει, ἂν
δὲν ἤλπιζεν ὅτι εὐρήσει ἐν αὐταῖς τὸ φῶς τῆς
φιlanθρωπῆς· ἕνεκα τοῦ ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς ὁμοίους
του, ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του ὡς μίαν ἐκ τῶν
λειτουργιῶν τῆς ἀνθρωπότητος· ἕνεκα τοῦ ὅτι ἀ-
γαπᾷ τοὺς ὁμοίους του, θέλει ὅπως ἡ προσωπικὴ
αὐτοῦ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ ἱερότης τῆς συνειδήσεως
αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ λόγου αὐτοῦ ὡς
σεβαστὰ καὶ εἰς ἐκείνους· διότι τὰ ἀθάνατα ταῦτα
δῶρα, ὧν οὐδεὶς τὴν φύλαξιν ἐπιτρέπει, ἢ ἐκυτῶ
μόνον καὶ τῷ Θεῷ, ἤθελον εἶσθαι μυριάκις ὀλιγώ-
τερον προσφιλῆ εἰς αὐτὸν, ἐὰν δὲν ἐθεώρει ταῦτα
ὡς ἀπαραίτητον συνθήκην τῆς μερικῆς τε καὶ τῆς
γενικῆς ἠθικῆς βελτιώσεως.

Οὕτω πάσχι αὐτοῦ αἱ πράξεις, πάντες οἱ λόγοι,
πάντα τὰ διαθέματα, ἀπὸ τῆς χεῖρός τῆς τεινο-
μένης ἐγκαρδίως εἰς τὸν διερχόμενον δυστυχῆ
μέχρι τῆς ἠρωϊκῆς θυσίας τῆς περιουσίας, τῆς ἐ-
λευθερίας, τῆς ζωῆς αὐτοῦ, εἰσὶν ἡ ἔκφρασις ἐνός
καὶ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος, οὐδέποτε λειποψυ-
χοῦντος, οὐδέποτε τὴν διάνοιαν μετασηματίζον-
τος τὰ ἐνοστικὰ, πολλαπλασιαζόντος τὰς δυνά-

μεις αὐτοῦ, καὶ τὸ αἶσθημα τοῦτο εἶναι ἡ φιλανθρωπία.

Πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ ἔχουσι τὴν ὥραν, τὴν περίστασιν, τὴν εὐκαιρίαν αὐτῶν· σήμερον μὲν καθικόν σου εἶναι ἡ φειδωλία, αὐριον δ' ὀφείλεις ὀπως ἢς ἐλευθεριώτερος πρὸς τε σεαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους· ἡ μὲν ἐργασίαι εἶναι ἡ ἀγία τῆς νεότητος μαθητεία, καὶ ὁ ἀπαραίτητος νόμος τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, ἡ δ' ἀνάγκη εἶναι συγκεχωρημένη εἰς τὸ γῆρας. Ἄλλ' εἰς πάσας τὰς ἡλικίας, εἰς πάσας τὰς δυνατάς περιστάσεις, ἡ φιλανθρωπία εἶναι ἀναγκαία καὶ ἂν δέ ποτε ὁ ἀνθρώπινος ἡμῶν κόσμος καταστραφῆς ἀντικατασταθῆ ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἠθικοῦ σύμπαντος, καὶ τότε πάλιν ἡ φιλανθρωπία ἔσται τὸ ὑπέρτατον, καὶ ἴσως τὸ μοναδικὸν αὐτοῦ καθήκον.

Ἡ φιλανθρωπία δὲν εἶναι μία ἐκ τῶν ἀρετῶν, ἀλλ' αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ.

Σ. Ι. Β.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΟΝΟΣ ΦΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΑ.

Εἰς καλὸν χωρίδιον
ὄνος εἰκονίδιον
ἔφερε ἔς τὸν ὄμῶν του
κί ὅταν εἰς τὸν δρόμον του
ἄλλοι προσπκόνοντο,
ἄλλοι ἐσταυρόνοντο,
ὑπερηφανεύετο
καὶ οὐροχαϊδεύετο.

Ἐλεγε κευχώμενος
ἔλεγ' ἀγαλλώμενος
«πόσα προσκυνίσματα!
ποῖα γυναιξίματα!
ἐμὲ ὅλοι σέβονται
καὶ μὲ προπορεύονται!
εἶδαν τὴν ἀξίαν μου
κ' ἤλθαν εἰς λατρείαν μου».

Καὶ τ' αὐτιά του τάνυζε
πήδαε ὠγαγνίζε·
πλὴν τὸν ὀνηλάτην του
εἶδεν εἰς τὴν πλάτην του,

ὅστις τὸν ἀντάμειψε
καὶ τοῦ ταῖς πασάλειψε
τρέμων μὴ ἔς τὸ σκόνισμα
πέση τὸ εἰκόνισμα,
καὶ ὡς ἐπιφώνημα
κράζων «κάθου φρόνημα
ὄνε, μὴν τρελλαίνεσαι,
καὶ θεὸς δὲν γένεσαι.»

(Ἐκ τῶν Ἐμμέτρων Μύθων Π. ΣΟΥΤΣΟΥ).

Αἶνιγμα.

Νῆτος εἶμαι ἂν θελήσης
νὰ μὲ ἀποκεφαλίσῃς
καὶ νὰ μὲ βρυτονίσῃς,
δύναμιν τότε μεγάλην
φυσικὴν θὰ μὲ γνωρίσης.

Γ. Μ. Β.

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῳ ΦΥΛΛΑΔΙῳ ΑἸΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τοῦ πρώτου.

Ἡ πύλη μὲν ἀνοίγει καὶ κλείει τὰς οἰκίας,
ἡ μαύρη δὲ ἡ λύπη τιτρώσκει τὰς καρδίαις.

Σ. Ι. Β.

Τοῦ δευτέρου.

Ἀδελφὲ, πῶς εἰς τὸν νοῦν σου φύτρωτεν ὁ Σουσαρίων;
ποῦ τὸν εἶδες, ποῦ τὸν ἤυρες, καὶ εἰς συγγραφῆα
ποιῶν;
Σὺ μὲν εὐκόλα τὸν ἤυρες, κ' ἐσχημάτισες ἀστεῖον
αἶνιγμα, καλὸν, ὦ φίλε, νὰ μοὶ σπάσῃ τὸ κρανίον.
Πλὴν καλὰ ποῦ εἰς τὸν νοῦν μου γεγεννήθη ὁ κύριος Ἰωάννης,
καὶ τὰ Σούσα τῆς Περσίας καὶ ὁ ποιητὴς Ἀρίων.
Ἄλλως ἔμελλε νὰ μείνῃ αἶνιγμα τι, τὸ ὅποιον
εἰς καὶ μόνος εἶν' ὁ δένων πλὴν οὐδέεις ἐστὶν ὁ λύων.

Π. ΘΩΜΑ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ

ΤΩΝ ΚΩΜΩΔΙΩΝ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

(Συνέχειζ ἀριθμ. Κ΄.)

Ἡ *Εἰρήνη* ἐδιδάχθη τῷ 420. Ἐνδεκα* παρῆλθον ἔτη, ἀφ' οὗτο ὁ πόλεμος ἤρξατο· οἱ Ἀθηναῖοι ἐγέλασαν μὲν κατὰ τὴν παράστασιν τῶν Ἀχαρνέων, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν νὰ μάχωνται. Ὁ θάνατος τοῦ Κλέωνος, φονευθέντος ἐν Ἀμφιπόλει, ἦν κατάλληλος περίστασις ὅπως ἐπαναληφθῆ ἐν τῷ θεάτρῳ τὸ εἰρηνικὸν θέμα, καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἔσπευσεν ὅπως δράζηται αὐτῆς. Τρυγαῖος, τὸ πρῶτιστον πρόσωπον τῆς κωμωδίας, ἀναβάς εἰς οὐρανὸν ἐπὶ κανθάρου, καὶ εὐρῶν τὸν Ἑρμῆν μόνον, ἐκθέτει αὐτῷ τὰ δεινὰ, ὑφ' ὧν μαστίζεται ἡ Ἑλλάς· ὁ Ἑρμῆς ἀνακαλύπτει εἰς τὸν Τρυγαῖον, ὅτι ἡ Εἰρήνη εἶναι αἰχμάλωτος ἐν σπηλαίῳ τινί, οὗ ἡ ὄπη καλύπτεται ὑπὸ σωρῶν λίθων· ὁ δὲ Τρυγαῖος, βοκθούμενος ὑπὸ πολιτῶν τινῶν ἀπελευθεροῖ τὴν θεάν. Ἡ γὰρ καὶ αἱ ἐορταὶ ἀναγεννῶνται πανταχόθεν, οἱ ὄπλοποιοὶ μόνον ἀπελπίζονται, καὶ ὁ Τρυγαῖος νυμφεύεται τὴν σύντροφον τῆς εἰρήνης Ἀφρονίαν.

Ἡ *Λυσιστράτη* γυνὴ εἶναι νέα συνηγορία ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ὁκτὼ περίπου ἔτη μεταγενεστέρα τῆς προηγουμένης κωμωδίας. Ἴδου δὲ ὁ μῦθος, ὅν ὁ ποιητὴς ἐπενόησε διὰ τὴν κωμωδίαν ταύτην. Ἡ Λυσιστράτη (παρὰ τὸ λύειν τὸν στρατὸν), γυνὴ ἑνὸς τῶν πρῶτιστων Ἀθηναίων πολιτῶν, θέλει νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους ὅπως συνθηκολογήσωσιν· ἐπὶ τούτῳ δὲ συναθροίζει τὰς γυναῖκας τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν πρῶτιστων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ ὀρκίζει αὐτάς ὅπως διακόψωσι πᾶσαν μετὰ τῶν συζύγων τῶν συγκαίω-

νίαν μέχρι τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης. Ὁ νέος οὗτος στρατὸς κυριεῖται τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ οἱ ἄνδρες εὐρίσκονται μετ' ὀλίγον εἰς δυσκολωτάτην θέσιν. Ἡ Λυσιστράτη δυσκόλως καὶ αὐτὴ διατηρεῖ τὴν πειθαρχίαν μεταξὺ τῶν γυναικῶν· ἔρχονται εἰς λόγους καὶ γίνεται συμβιβασμός τις· ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθηναὶ διαπραγματεύονται περὶ τῆς εἰρήνης, αἱ πύλαι τῆς ἀκροπόλεως ἀνοίγονται, καὶ πάντες οἱ Ἑλληνικοὶ λαοὶ λησμονοῦσιν ἐν χοροῖς καὶ συμποσίοις τὰ μακρὰ καὶ ἀμελικτὰ αὐτῶν μίσση.

Ἐὰν ἠδύνατο ν' ἀφαιρεθῆ ἐκ τῶν *Νεφέλων* τὸ ὄνομα τοῦ Σωκράτους, καὶ ν' ἀντικατασταθῆ, ἀντὶ τοῦ σεβαστοῦ τούτου ὀνόματος, τὸ ὄνομα τινὸς τῶν σοφιστῶν, οἵτινες ἔβριθον κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον, ἢ τοσοῦτον ζῶηρά καὶ πρωτότυπος αὐτῆ κωμωδία ἦν τότε ἀξία χειροκροτήσεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

Δυστυχῶς ὅμως τὸν Σωκράτην ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ ὁ Ἀριστοφάνης τοσοῦτον γελοῖον ἄμα καὶ μισητὸν τὸς ἰδέας τοῦ Σωκράτους ἠθέλησε νὰ προσωποποιήσῃ ἐν ταῖς *Νεφέλαις* ἐκεῖναις, αἵτινες ἄλλοι καὶ χορεύουσιν ἐν χορῷ εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Σωκράτους ἀποστέλλει τὸν Στρεψιάδην καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὅπως μάθωσιν ἐκεῖ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν, καὶ ἰδίᾳ ὅπως διδάχῃσιν τὴν τέχνην τοῦ μὴ ἀποτίειν τὰ χρεῖα. Δι' ὃ καὶ οὐδόλως λυποῦμεθα ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ἐτιμωρήθη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀυστηρότερον πῶς, ἐπειδὴ τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τοῦ κωμικοῦ οἴτρου, τῆς ὑψηλῆς εὐγλωττίας, καὶ τῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως οὐδεμίαν ἔχεν ἐπιτυχίαν ἐν τῷ θεάτρῳ. Ὁ Σωκράτης, οὐδόλως ἀναγνωρίζων ἑαυτὸν ἐν τῇ εἰκόνι ἐκείνῃ διδασκαλοῦ ἀθέου καὶ ἀνηθικοῦ, οὐδ' ὠργίσθη, οὐδ' ἐμνησικακήσας κατὰ τοῦ Ἀριστοφάνους· δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τούτου ὅτι, ἐν τῷ αἰ *Νεφέλαις* ἐδιδάχθησαν τῷ 424, ὁ Πλάτων περιστείλει τὸν Ἀριστοφάνην καὶ τὸν Σωκράτην συνδιαλεγομένους ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ

Ἀγαθῶνος τῷ 416 ὡς δύο φίλους, ὧν οὐδέν ποτε διατάραξε τὴν φιλίαν. Ἀλλὰ, πρέπει να τὸ ὁμοιοῦσθαι, ἢ κωμῳδία ὀλεθρίαν ἐξήσκησεν ἐπιβροχὴν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ φιλοσόφου, διότι ἐγέννησε καὶ διεθρέψεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη προὔπολήφει κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς κωμῳδίας ταύτης ὁ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἤρσαντο τὸ κείμενον τῆς κατηγορίας αὐτῶν, καὶ πιθανώτατα πρὸς τούτους καὶ οἱ δικασταὶ τὰ αἰτία τῆς καταδικαστικῆς τῶν αποφάσεως. Ἡ μεταξὺ τῆς παραστάσεως τῶν *Νεφελῶν* καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους παρελθούσα εἰκοσιπενταετία ἀνέπτυξε καὶ προήγαγε τὰ σπέρματα, ἅτινα ἐσπάρησαν εἰς τὸν δῆμον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους, καὶ ἡ θεατρικὴ ἀποτυχία ἱκανοποιήθη δυστυχῶς πληρέστατα ὑπὸ τῆς φιλολογικῆς ἐπιτυχίας.

Οἱ Σφῆκες εἰσὶν οὐ μόνον τὸ ἀπεικόνισμα μανιώδους δικαστοῦ, ἀλλὰ καὶ διδασκαλία, ἀποτετινομένη εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων. Κατὰ τὰ 425, ὅτε ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραψε τὴν κωμῳδίαν του, πᾶς πολίτης, ὑπὲρ τὰ 30 ἔτη γεγονώς, ἠδύνατο νὰ γίνῃ μέλος τῶν δικαστηρίων, ἀνευμένων κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθύμουν νὰ κερδήσωσι τὸ τριώβολον, ὃ ὁ Περικλῆς ἐψηφισάτο ποτε ὡς ἡμερομίσθιον τῶν δικαστῶν. Ὁ Φιλοκλέων, ἦτοι ὁ δῆμος, παρεφρόνησεν ὡς ἐκ τῶν πολλῶν δικῶν, ὃ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Βδελυκλέων, φυλακίσας αὐτὸν, διορίζει δύο δούλους ὅπως τὸν φυλάττωσιν. Ὁ γέρον προσπαθεῖ νὰ δραπέτευσῃ καὶ κλεῖ πρὸς βοήθειάν του τοὺς φίλους του δικαστὰς, οἵτινές εἰσι μεταμορφωμένοι εἰς σφῆκας καὶ ὠπλισμένοι διὰ κέντρου, ὡς ἔντομα ἔτοιμα πάντοτε ἵνα κεντήσωσι. Μάχη μεταξὺ τῶν φυλακῶν τοῦ Φιλοκλέοντος καὶ τῶν σφῆκῶν ὁ Βδελυκλέων ἐπιμβάινει καὶ πείθει τὸν πτέρω ὅπως, διαμείνων ἐν τῇ οἰκίᾳ, δικάζῃ πᾶσας τὰς οἰκιακὰς διαφορὰς. Κῶν τις κατηγορεῖ ἑτέρου κυνός, Λαβητος καλουμένου, ὡς κλέψκντος ἐκ τοῦ μαγειρείου καὶ φαγόντος τυρὸν Σικελικόν· ὁ Φιλοκλέων κατὰ λάθος ἀπολύσας τὸν ἔνοχον, ἀπελπίζεται, ἀλλὰ παρηγορούμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του, καθίσταται ἀβροδίαιτος, φιλοπότης, εὐθυμος καὶ ζωηρός.

Αἱ *Ἐκκλησιάζουσαι* εἶναι κατὰ κρίσιν τῶν φαντασιοσκοπιῶν φιλοσόφων τινῶν, οἵτινες ὠνειροπόλησαν, ἢ ἢ πρὸ τοῦ Πλάτωνος, ἰδανικὴν πολιτείαν εἶναι σάτυρά τις ὅλων ἠθικῆ, μ' ὅλην τὴν ἀνηθικότητα πολλῶν σκηνῶν· τοῦτο δὲ λέγοντες, ἐνοοῦμεν ὅτι οὐδεὶς ἐν ταύτῃ περὶ πολιτικῆς λόγος. Ἡ ἐποχὴ τῆς κωμῳδίας ταύτης ἐξηγεῖ τὸν λόγον τοῦ τοιοῦτου· μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Δυσάνδρου ἄλωσιν τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν ἱδρυσιν τῶν τριάκοντα τυράνων ψήφισμά τι ἐκώλυσεν εἰς τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς ὅπως μὴ προσβάλλωσιν ὀνομασίᾳ οὐδένα ἐκ τῶν ζώντων, καὶ μὴ ποιῶσι ἄριστον τῆς παραδόσεως, ἦτοι μὴ ἀποτείνωται· κατ' εὐθείας εἰς τοὺς θεατὰς διὰ τοῦ στόματος τοῦ κορυφαίου. Αἱ *Ἐκκλη-*

σιάζουσαι εἰδιδάχθησαν τῷ 393 κατὰ πιθανώτατην τινὰ εἰκασίαν· ἀλλ' ὁ νόμος τῶν τριάκοντα οὐ μόνον δὲν κατηργήθη, ἀλλὰ καὶ ἔλιθε πλείοτερον ἐπίτατιν. Ἡ ὑπόθεσις τῶν *Ἐκκλησιάζουσων* εἶναι αὕτη: Αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, ἠγουμένης τῆς Πραξαγόρης ἀνδρικῶς μεταφισθεῖσαι, παρσιδύουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, καὶ διὰ τοῦ πλήθους αὐτῶν καὶ διὰ πολλῶν γυναικείων δόλων κατορθοῦσιν ὅπως ἐπικυρωθῇ ψήφισμα, ἐπιτρέπον τὴν διοίκησιν καὶ ἐπιτροπὴν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων εἰς τὰς γυναῖκας, καὶ ἱδρῶσιν πολιτείαν καινὴν, ἣς τὰ κεφάλαια ἡ κοινοκτημοσύνη καὶ ἡ ὑπερχία τῶν γυναικῶν. Ἐντεῦθεν ἀλληλουχία σκηνῶν κωμικωτάτων, ἐν αἷς ὁ ποιητὴς ἀπεικονίζει τὴν σύγχυσιν, τὴν προερχομένην ὑπὸ τῆς κοινοκτημοσύνης, τοῦ φουρμῦ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἰσότητος τοῦ ἐν τῷ ἔρωτι δικαίωματος, παραχωρουμένου εἰς τὰς γυναῖκας καὶ τὰς νέας, εἰς τὰς δυσειδεῖς καὶ τὰς εὐειδεῖς. Τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ὁ ποιητὴς δὲν ἐξάγει, καταφίνεται ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀκτινοβολοῦν ὑπὸ ποιήσεως καὶ ὀρθοῦ λόγου.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ νόμου τῶν τριάκοντα καταδεικνύονται ἐναργέστερον ἐν τῷ *Πλοῦτῳ* ἢ ἐν ταῖς *Ἐκκλησιάζουσαις*. Ὁ *Πλοῦτος* εἰδιδάχθη μὲν τῷ 409, πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ νόμου· ἀλλ' ὁ Ἀριστοφάνης, θέλων ἵνα καὶ δεύτερον παραστήσῃ αὐτὸν ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ 390, ἀφήρσε τὴν παράβασιν καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν χορῶν. Ἐν τῷ ποιήματι, οἷον σώζεται ἡμῖν, ὀλίγη κκόνχη λέξεις ἀναμνησκουσι μόναι τὴν αἰσχρορῆμοσύνην τῶν ἄλλων κωμῳδιῶν· ἀλλ' ἡ κωμῳδία αὕτη, εἰ καὶ ἦτον ἀκόλαστος τῶν ἄλλων, οὐδὲ ὅπως ὑπολείπεται ἐκείνων οὐδὲ κατὰ τὸ δηκτικόν, οὐδὲ κατὰ τὸ ζωηρόν, καὶ εἶναι, τολμῶμεν εἰπεῖν, ἡ καλλίτερον συντεταγμένη καὶ ἡ δραματικωτέρα τῶν κωμῳδιῶν τοῦ Ἀριστοφάνους. Ὁ *Πλοῦτος* εἶναι πραγματικῶς ἡ τραυτέρα ἀντίρρησης πρὸς ἐκείνους, οἵτινες κατηγοροῦσι τὸν Ἀριστοφάνην διὰ τὸ προσωπικόν τῶν ὕβρεων, τὸ ἄκοσμον τῶν εἰκόνων καὶ τὴν αἰσχρολόγον τῆς ἐκφράσεως, καὶ θεωροῦσι ταῦτα ὡς τὰ μόναι χαρακτηριστικὰ τῆς ὥραιας τοῦ Ἀριστοφάνους ποιήσεως. Ὁ *Πλοῦτος*, τὸ πρωτεῦον τοῦ δράματος· πρόσωπον, εἶναι τυφλός· πτωχός τις ἀνὴρ, Χρεμύλος καλούμενος, μετῆθ' ἐρωτήσων τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος πῶς ἠδύνατο νὰ πλουτήσῃ ὁ δὲ θεὸς ἔχρησεν αὐτῷ ὅπως συμπαραλάβῃ μετ' ἑαυτοῦ τὸν πρῶτον ἀνδρα, ὃν ἤθελεν ἀπαντήσῃ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ· ὁ Χρεμύλος, συνκνήσας τὸν Πλοῦτον, παραλαμβάνει αὐτόν· ἀλλ' ὁ Πλοῦτος δὲν βλέπει, καὶ ὁ τίμιος Χρεμύλος δὲν ἐπιθυμεῖ ὅπως οἱ κακοὶ καὶ δόλιοι ἐπωφελοῦνται ἐκ τῶν μεγαλοδωριῶν τοῦ θεοῦ. Ἐπιχειρεῖ λοιπὸν νὰ θεραπεύσῃ τὴν τύφλωσιν τοῦ Πλοῦτου, καὶ ἐπὶ τούτῳ μεταβαίνει μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Τὸ θαῦμα γίνεται, καὶ τοῦ λοιποῦ μόναι οἱ καλοὶ κάγαθοὶ θέλουσιν ἀπολαῖναι

τοῦ πλούτου. Αἱ μεταμορφώσεις δὲν βραδύνουσι, καὶ ὁ Ἀριστοφάνης παρίστησιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πολλὰς αὐτῶν κωμικωτάτας ἅμα καὶ τερπνοτάτας.

Ὁ Ἀριστοφάνης ἐμίσει τὸν Εὐριπίδην, διότι ἐθεώρει αὐτὸν, ὡς καὶ τὸν Σωκράτην, σοφιστὴν ἐπικίνδυνον, κινιστόμον, διαφθορέα τῆς ἀρχαίας ἠθικῆς. Ἦδη ἐν τοῖς *Ἀχαρνέσιν* ἐχλεύασεν εὐφυῶς τοὺς τραγικοὺς ἐπίκτατας, ἀποστέλλων τὸν Δικαιοπόλιν εἰς τὸν Εὐριπίδην ὅπως δανεισθῆ τὰ ῥάκη τοῦ Τηλέφου, ἵνα συγκινήσῃ διὰ τούτων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, πρὸς τὴν ἤθελε νὰ δημογορήσῃ ἐν δὲ ταῖς *Θεσμοφοριαζούσαις* διακωμῶδει τὴν μισογονίαν τοῦ Εὐριπίδου, καὶ ἐν γένει τὴν ἀνεμιένην ἠθικὴν τῶν ἡρώων καὶ ἡρωϊνῶν αὐτοῦ. Αἱ γυναῖκες συναθροίζονται ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς θεᾶς, οὗ ἡ εἶσοδος, κατὰ τινὰς ἐπισημοὺς ἡμέρας, ἦν ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς ἄνδρας, καὶ συσκαεπτονται ὅπως ἐκδικηθῶσι τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν Εὐριπίδην, ὅστις, διὰ τὴν ἀποφυγὴν τὴν θύελλαν ταύτην, περκαλεῖ τὸν ποιητὴν Ἀγάθωνα ὅπως ἐνδυθεὶς γυναικεῖον ἱματισμὸν, ὑφ' ὃν οὐδεὶς κινδυνὸς ἦν μὴ ἀναχωρησθῆ, ἔνεκα τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν θηλυπρεπῶν αὐτοῦ τρόπων, μεταβῆ εἰς τὸν νῶν καὶ ὑπερκασισθῆ αὐτόν. Ἀπαρτηθέντος δὲ τοῦ Ἀγάθωνος, ὁ Εὐριπίδης ἀποστέλλει τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Μνησίλοχον, ὅστις μετ' ὀλίγον ἀνακαλωθεὶς περιπίπτει εἰς δεινὴν θέσιν. Ὁ Εὐριπίδης προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ, καὶ μετὰ διάφορα ἀνωφελεῖ στρατηγήματα, ὁ μισογύνης συνομιλοῦναι μετὰ τῶν γυναικῶν συνθήκην εἰρήνης, ὑποχρεούμενος ὅπως μὴ κωλογοῖ πλεόν αὐτάς, καὶ οὕτως ἐπιτυγχάνει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Μνησίλοχου. Ἡ κωμωδία αὕτη εἶναι πλήρης πολλῶν παρωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου· αἱ παρωδίαι αὗται, ὧν τὸ ἅλας δὲν ἔχει πολλὴν δι' ἡμᾶς γλυκύτητα, φαίνεται ὅτι ἀπήρσαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Εἰ καὶ ὁ ποιητὴς κατέβλεπε πᾶν σθένος ὅπως γένηται ἀρεστός, εἰ καὶ οὐδὲν τῶν δραμάτων αὐτοῦ ἐκφραστικώτερον καὶ παθητικώτερον ἐστὶ, τέλος, εἰ καὶ αἱ αἰσχρολογίαι βρῖθουσι ἐν τούτῳ τοσοῦτον ἀκόλαστοι, ὅσον καὶ ἐν τῇ *Λυσιστρατίῳ*, αἱ *Θεσμοφοριαζούσαις* δὲν ἔσχον πλεῖον ἐπιτυχίαν κατὰ τὰ 412, ἢ ὅσην αἱ *Νεφέλαι* κατὰ τὰ 424. Ὁ Ἀριστοφάνης διεσκεύασεν ἀκολούθως τὸ δράμα τοῦτο, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν ἂν ἐγένετο παραδεικτὸν εἰς τὸ θεᾶτρον· τοῦτο μόνον γνωρίζομεν ὅτι τὸ διασωθὲν ἡμῖν εἶναι τὸ πρῶτον κείμενον τῆς κωμωδίας.

Οἱ *Βάτραχοι*, νέα ἔροδος κατὰ τῆς δόξης τοῦ Εὐριπίδου τῷ 406, ἢ κατ' ἄλλους τῷ 405, ἐπιτυχον πλεῖστον, μ' ὅλην τὴν εὐνοίαν τῶν Ἀθηναίων διὰ τὰ συγγράμματα τοῦ πρὸ μικροῦ ἐν Μακεδονίᾳ ἀποθανόντος ποιητοῦ. Πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅμως ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης περιωρίσθη ἐν τῷ δράματι τούτῳ σχεδὸν ἐντὸς τῶν θεμιτῶν ὁρίων, ὅτι ἡ ἐπικρισὶς του, εἰ καὶ πικρά, δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἄδικος, ὅτι τὸ ὕφος τοῦ δράματος εἶναι

κόσμιον, καὶ ὅτι ὁ θυμιασμὸς τοῦ ποιητοῦ διὰ τὸν Αὐσχύλον καὶ Σοφοκλέα μετριάζει ἐν αὐτῷ τὸ μισητὸν τῆς κατὰ τοῦ Εὐριπίδου τυρλῆς αὐτοῦ δυσμενείας. Ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης ἀπέθνον, ὁ δὲ Ἀγάθων ἐφυγεν ἐξ Ἀθηνῶν· ὁ Βάκχος, ἀηδίασας τὰς τραγωδίας αἱ παρίσταν ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτοῦ, μεταβαίνει εἰς ἄθου ὅπως ζητήσῃ τραγικὸν ἄξιον αὐτοῦ. Ἀναχωρεῖ, μετρηφισμένος εἰς Ἡρακλέα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὠπλισμένος διὰ τῆς ἀδρίας, ἢν ὑποτίθῃσι τοιοῦτον ὄνομα, μετὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ Εὐκθύου, ὅστις δὲν εἶναι ὀλιγώτερον δειλὸς τοῦ κυρίου αὐτοῦ· διελθόντες δὲ τὴν Στύγα, ἐν μέσῳ τῶν κοζζόντων βατράχων, φθάνουσιν εἰς ἄθην, ὅπου ὁ Βάκχος εὐρίσκει μεγάλην ἔριν, τοῦ Εὐριπίδου ἀντιποιομένου τὸν θρόνον τῆς τραγωδίας, ὃν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου κατεῖχεν ὁ Αἰσχύλος, ὅστις μετ' ἀκατανικήτου βῶμης ἠμύνητο τὴν ἀπειλούμενην αὐτοῦ κυριαρχίαν· ὁ Βάκχος παρίσταται ὡς δικαστὴς εἰς τὴν μεγάλην ταύτην συζήτησιν· τὰ δύο ἀντιμαχόμενα μέρη ἐκθέτουσιν ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ Πλούτωνος, ἀπαγγέλλει ὁ Βάκχος τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἀπονέμουσαν τὸ κράτος τῷ Αἰσχύλῳ, ὃν καὶ παραλαβὼν ἀνέρχεται εἰς τὴν γῆν. Εἰς τὸν Εὐριπίδην δὲν παραχωρεῖται οὐδ' ἡ κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Αἰσχύλου μετοβασίλεια, παραχωρηθέντος κατὰ τὴν ἀπουσίαν ταύτην τοῦ τραγικοῦ σκῆπτρου εἰς τὸν Σοφοκλέα.

Τὸ τελευταῖον δράμα, περὶ οὗ ὑπολείπεται νὰ ἐμιλήσωμεν οἱ *Ὀρνίθες* ἐδιδάχθησαν τῷ 415. Δύο Ἀθηναῖοι· Πεισοθέταιρος καὶ Εὐελπίδης, ἐγκυκαλεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ μεταβαίνουσιν ὅπως ζήσωσι μετὰ τῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια θέλουσι νὰ ἐκδικηθῶσι κατὰ τῶν δύο τούτων τὰς ὑβρεῖς, αἱ ἔπαθον παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ δύο Ἀθηναῖοι ἀπολυτροῦνται, ἀποδεικνύοντες εἰς τὸ πτερωτὸν εἶδος τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων ζῶων· πείθουσι τὰ πτηνὰ ὅπως οἰκοδομήσωσι μεγάλην τινὰ πόλιν ἐν τῷ ἀέρι, καὶ μετ' ὀλίγον συζῆσουσι πανταχόθεν εἰς τὸ νέον κράτος διάφοροι ἀπρόσκλητοι ξένοι, ἱερεῖς, μάντις, ποιηταί, νομοθέται, κλπ., ἀλλ' ἀποπέμπονται ἕκαστος εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ. Πλάττονται θεοὶ κατ' εἰκόνα τῶν πτηνῶν, καὶ ὁ ἀρχαῖος Ὀλυμπος περιφράττεται, ὅπως μὴ ἡ κνίσσα τῶν ἱερέων φθάσῃ μέχρι τῶν θεῶν, οἵτινες, λιμῶ φθειρόμενοι, πρεσβεύονται πρὸς τοὺς ὀρνίθας, καὶ τὸ κράτος τοῦ κόσμου μένει εἰς αὐτούς.

Τὸ θυμιασμὸν τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ ποιητὴς μετασχηματίζει τὰ πάθη καὶ διαθέτει κατ' ἀρέσκειαν τὰ τοῦ σύμπαντος, ἢ παγκόσμιος αὕτη σάτυρα, ἢ τις τοσοῦτος ἔχει σκοποῦς, ὥστε οὐδένα ἔχει, τὸ φανταστικὸν τοῦτο θυμιασμὸν, ἐν ᾧ τὸ λογικὸν εὐρίσκει ἀδικεῖσθαι ὅλην χειροκροτήσεως, εἶναι τὸ γοητευτικώτατον τῶν ποιημάτων τοῦ Ἀριστοφάνους. «Εἶναι, λέγει τις τῶν σοφωτέρων κριτι-

κων, ποίσις τις έναέριος, περὸς ὅσα, αἰολόπτερος, ὡς τὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα διαζωγραφεῖ εἶναι ἢ ἀθάνα παιδιὰ, ἐξακολουθεῖ λέγων, φαντασίας γοργῆς καὶ παιγιήμονος, ἐραπτομένης πάντων, καὶ ἐμπικρῶσης τὸ γένος τῶν θεῶν ὡς καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προτιθῆται ἰδιαίτερον τινα σκοπόν.»

Σ. Ι. Β.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑ ΣΤΥΓΑΡΤΗ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἐάν ᾖναι δύσκολον νὰ γνωρίσῃ τις τὴν ἀλήθειαν ἐν ἰδιωτικῇ τινι ἔριδι, πόσω δυσκολώτερον εἶναι ἐν ἔριδι ἐστεμμένων κεφαλῶν, ὅτε τοσαῦτα κρύφια ἐλατήρια τίθενται εἰς ἐνέργειαν, ὅτε τὰ δύο ἐνδιαφερόμενα μέρη μεγαλοποιοῦσιν ἐπίσης τὴν τε ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος; Οἱ σύγχρονοι τότε συγγραφεῖς εἰσιν ὑποπτοί, καθ' ὅσον γίνονται μᾶλλον συνήγοροι τοῦ ἑνὸς τῶν διχμαχομένων, ἢ ἀληθεῖς ιστοριογράφοι. Καθῆκον λοιπὸν ἔχομεν εἰς τὸ σκότος τοῦ μεγάλου τούτου καὶ θληθρίου συμβεβηκότος νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰ ἀνακτιζόμενα γεγονότα.

Διάφοροι ὑπῆρχον ἀντιζηλῖαι μετὰ τῆς Μαρίας καὶ τῆς Ἐλισάβετ, ἀντιζηλῖαι ἔθνους, στέμματος, θρησκείας, πνεύματος, καλλονῆς. Ἡ Μαρία, ἦτον ἰσχυρὰ, ἦτον δέσποινα ἐν τῷ θρόνῳ αὐτῆς, ἦτον σταθερὰ καὶ πολιτικῇ, οὐδεμίαν ἄλλην εἶχεν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῆς Ἐλισάβετ ἢ τὴν τῶν θεληγῆτρων αὐτῆς, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν μεγάλως πρὸς ὀλεθρὸν τῆς. Ἡ βασιλεῖς τῆς Σκωτίας ἐνεθάβρινε τὸ καθολικὸν κόμμα τῆς Ἀγγλίας, ἡ δὲ τῆς Ἀγγλίας ἐνεψύχου μετὰ πλείονος ἐπιτυχίας τὸ προτεσταντικὸν κόμμα ἐν Σκωτίᾳ. Ἡ Ἐλισάβετ μάλιστα ἐπὶ τοσοῦτον κατ' ἀρχὰς ὑπέερχε τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς κατὰ τὰς βραδύουρας, ὥστε ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκώλυσε τὴν Μαρὶαν τοῦ νὰ συζευχθῇ ἐκ δευτέρου κατὰ τὴν ἀρέσκειάν τῆς.

Ἐν τούτοις ἡ Μαρία, ἀπ' ἐναντίας τῶν διαπραγματεύσεων τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς, ἀπ' ἐναντίας τοῦ ἐκ προτεσταντῶν συγκεκριμένου βουλευτηρίου τῆς Σκωτίας, καὶ ἀπ' ἐναντίας τοῦ κόμητος Μουρξίου, τοῦ νόθου αὐτῆς ἀδελφοῦ, ὅστις ἦν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, νυμφεύεται (1565) τὸν Ἑβραϊκὸν Στυάρτην, κόμητα τοῦ Ἀρλαίου, ἐξαδελφον αὐτῆς καὶ καθολικὸν ὡς αὐτή. Ἡ Ἐλισάβετ τότε ὑποκινεῖ τοὺς προτεστάντας ὑπὲρ τῆς Μαρίας ὅπως λάβωσι τὰ ὄπλα, ἀλλ' ἡ Μαρία καταδιώξασα αὐτοὺς αὐτοπροσώπως τοὺς ἀνγκάζει ὅπως ἀποσυρθῶσιν εἰς Ἀγγλίαν. Μέχρι τοῦδε τὰ πάντα τῆ ἦσαν εὐνοϊκὰ καὶ ἡ ἀντιζήλος τῆς ἀπέτυχεν.

Ἡ ἀδύνατος τῆς Μαρίας καρδία ἦν ἡ πηγὴ πασῶν τῶν ἀτυχιῶν τῆς. Μουσικὸς τις Ἴταλός, Δαβὶδ Ρίτζιος τοῦνομα, ἔτυχεν ὑπερμέτρως τῆς εὐνοίας αὐτῆς· ὁ Ρίτζιος οὗτος ἦν συνταξιούχος τοῦ πάπα, συντελέσας μεγάλως εἰς τὸν γάμον τῆς βασιλίδος, καὶ οὐχ ἦτον εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύσῃ αὐτῇ ἀηδίαν πρὸς αὐτόν. Ὁ δ' Ἀρλαίος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὸ ὄνομα βασιλέως φέρον, περιφρονούμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς του, ὠργισμένος καὶ ζηλότυπος, εἰσέρχεται διὰ κρυφίας τινὸς κλίμακος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τινων ἐνόπλων, εἰς τὸν θάλαμον τῆς συζύγου του, ἐν ᾧ αὐτὴ εἰδύπνει μετὰ τοῦ Ρίτζιου καὶ μιᾶς τῶν εὐνοουμένων αὐτῆς· ἡ τράπεζα ἀνατρέπεται, καὶ ὁ Ρίτζιος φονεύεται ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης, ἥτις μάτην προσπαθεῖ νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ· ἦν δὲ τότε ἀπὸ πέντε μηνῶν ἐγκυμονοῦσα, καὶ ἡ θεὰ τῶν γυμνῶν καὶ αἵματηρῶν ξιφῶν ἐνεποίησεν αὐτῇ αἰσθησιν, διεληθῶσαν μέχρι τοῦ ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς ἐμβρύου. Ὁ υἱὸς αὐτῆς, Ἰάκωβος ὁ ΣΤ', βασιλεὺς τῆς Σκωτίας καὶ Ἀγγλίας, ὅστις ἐγεννήθη τέσσαρας μῆνας μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἔτρεψε καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν θέαν γυμνοῦ ξίφους, ὁσπνδιήποτε κὰν κατέβαλε προσπάθειαν ὅπως ὑπερικήσῃ τὴν διάθεσιν ταύτην τῶν ὀργάνων του· τὴν ἢ φύσιν κέκτηται δύναμιν καὶ τοσοῦτον ἐπενεργεῖ διὰ μυστηριωδῶν μέσων.

Ἡ βασιλεῖς, ἀναλαβοῦσα μετ' ὀλίγον τὴν ἐξουσίαν τῆς, συνεβιάσθη μετὰ τοῦ κόμητος Μουρξίου, κατεδίωξε τοὺς δολοφόνους τοῦ μουσικοῦ καὶ συνῆψε νέας σχέσεις μετὰ τινος κόμητος Βοθουήλ· οἱ δὲ νέοι οὗτοι ἔρωτες ἐπήνεγκον τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως συζύγου αὐτῆς (1567). Δικτεῖνόνται ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδηλητηριάσθη καὶ ὅτι ἡ κρίσις τοῦ ἀντέστη εἰς τὴν ἰσχυρὴν τοῦ δηλητηρίου· τὸ βέβαιον δ' εἶναι ὅτι ἐδολοφονήθη ἐν Ἐδιμβούργῳ, ἐν μεμονωμένῃ τινὶ οἰκίᾳ, ἀφ' ἧς ἡ βασιλεῖς ἀπέσυρε τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐπιπλῶν. Γενομένης δὲ τῆς δολοφονίας, ἡ μὲν οἰκία ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα διὰ πυρίτιδος, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Ἀρλαίου ἐνεταφιάσθη παρὰ τῷ τοῦ Ρίτζιου ἐν τοῖς τάφοις τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Πᾶσαι αἱ τάξεις τοῦ βουλευτηρίου, πᾶς ὁ λαὸς κατηγορήσαν τὸν Βοθουήλ διὰ τὴν δολοφονίαν, καὶ ἐνῶ ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ ἐζήτηε ἐκδίκησιν, ἡ Μαρία ἠρπάγη οἰκειοθελῶς ὑπὸ τοῦ δολοφόνου ἐκείνου, ὅστις εἶχεν εἰστέτι τὰς χεῖρας βεβαρμένους ἐν τῷ αἵματι τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ τὸν ἐνυμφεῦθη δημοσίᾳ. Τὸ δὲ πάντων παραδοξότερον ἐν τῷ φρικαλέῳ τούτῳ γεγονότι εἶναι ὅτι ὁ Βοθουήλ, ὅστις ἦν τότε νυμφευμένος, ἐβίασε τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὅπως τὸν κατηγορήσῃ ἐπὶ μοιχείᾳ, καὶ οὕτως ἔλαβε τὸ δικαίωμα αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἀγίου Ἀνδρέου κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου.

Ὁ Βοθουήλ ἔσχε πᾶσαν τὴν αὐθάδειαν, ὅση παρακολουθεῖ τοῖς μεγάλοις ἐγκλήμασι· συνῆθροισε τοὺς πρώτους τῶν εὐπατριδῶν καὶ ἐβίασεν αὐτοὺς ὅπως ὑπογράψωσιν ἔγγραφον τι, ἐν ᾧ ἐλέγετο

ῥητῶς ὅτι ἡ βασιλίς δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ τὸν νυμφευθῆ, καθ' ὅσον τὴν ἀφῆρασε καὶ συνηνάσθη μὲτ' αὐτῆς. Πάντα ταῦτα τὰ γεγονότα εἰς ἀναντιρρήτα· εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι αἱ πρὸς τὸν Βοθουήλ ἐπιστολαὶ τῆς Μαρίας διεφιλονεικῆθησαν, ἀλλὰ τοιοῦτον φέρουσι ἀληθεῖς· χαρακτηρισ, ὥστε ἀδύνατος καθίσταται ἡ ἀπιστία. Τὰ κκουρηγμάτα ταῦτα ἐπανεστάτησαν τὴν Σκωτίαν, ἡ δὲ Μαρία, ἐγκαταλείφθησα ὑπὸ τοῦ στρατοῦ αὐτῆς, ἠναγκάσθη ὅπως παραδοθῆ εἰς τὴς συνωμότητας. Ὁ Βοθουήλ ἔφυγεν εἰς τὰς νήσους Ὁρκάδας, ἡ δὲ βασιλίσα ὑπερβόθη ὅπως παραχωρήσῃ τὸ στέμμα εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς διορίζουσα ἀντιβασιλέα· ὡς τοιοῦτον ἡ Μαρία διώρισε τὸν ἀδελφόν τῆς κόμητα Μουρράι, ὅστις ἐν τούτοις δὲν ἐφείσθη πρὸς αὐτὴν ὀνειδισμῶν καὶ ὕβρεων. Ἡ βασιλίς δραπετεύει τῆς φυλακῆς τῆς καὶ ἐπαφλουμένη ἐκ τῆς ὀμότητος καὶ αὐστηρότητος τοῦ Μουρράι, ἥτις προῦμήθευεν αὐτῇ νέον κόμμα, συναγείρει στρατὸν ἐξακισχιλίων ἀνδρῶν· ἀλλὰ νικάται καὶ καταφεύγει εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Ἐλισάβετ διέταξε τὸ πρῶτον ὅπως τὴν ὑποδεχθῶσι μετὰ τιμῆς ἐν Καρλίλ, ἀλλὰ τῇ ἐμήνυσεν ὅτι, ἐπειδὴ κατηγορεῖτο ὑπὸ τῆς δημοσίας· φωνῆς, διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ βασιλέως συζύγου αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ δικαιολογηθῆ, καὶ ὅτι θὰ ἐπροστατεῦτο ἐὰν ἦτον ἀθάνα.

Ἡ Ἐλισάβετ ἔτυχε τῆς διακτητείας μεταξὺ τῆς Μαρίας καὶ τῆς ἀντιβασιλείας τῆς Σκωτίας. Ὁ ἀντιβασιλεὺς ἦλθεν αὐτοπροσώπως μέχρι τοῦ Ἄμπτων κούρτ (1569) καὶ ἐπέισθη ὅπως παραδῶ εἰς χεῖρας τῶν Ἀγγλων ἀνακριτῶν ὅσας κατὰ τῆς ἀδελφῆς του εἶχεν ἀποδείξει· ἀφ' ἐτέρου δ' ἡ δυστυχὴς αὕτη βασιλίσα πεφυλακισμένη ἐν Καρλίλ, κατηγόρησε τὸν κόμητα Μουρράι ὡς αὐτουργὸν τῆς κατὰ τοῦ συζύγου τῆς δολοφονίας καὶ δὲν παρεδέχετο τοὺς Ἀγγλους ἀνακριτὰς, ἐκτὸς ἂν συνηνοῦντο μετ' αὐτῶν οἱ πρέσβεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας. Ἐν τούτοις, ἡ βασιλίσα τῆς Ἀγγλίας παρεξέτεινε τὸ εἶδος τοῦτο τῆς δικῆς, καὶ πύχραστεῖτο βλέπουσα κηλιδουμένη τὴν ἀντίζηλον αὐτῆς, χωρὶς νὰ θελήσῃ οὐδὲν ν' ἀποφανεθῆ. Δὲν ἦτο μὲν δικαστὴς τῆς βασιλείσης τῆς Σκωτίας, ὡς ὀφείλουσα αὐτῇ ἄσουλ, ἀλλὰ διέταξε τὴν μετακόμεσιν αὐτῆς εἰς Τεϋθθουρ, πόλιν, ἥτις ἐγένετο ἡ εἰρήνη τῆς Μαρίας.

Αἱ δυστυχίαι αὗται τοῦ βασιλικῆς τῆς Σκωτίας οἴκου ἀντενακλῶντο εἰς τὸ ἔθνος, διηρημένον εἰς κόμματα ὑπὸ τῆς ἀναρχίας γεννηθέντα. Ὁ κόμης Μουρράι ἐδολοφονήθη ὑπὸ κόμματός τινος, ἐνισχυομένου ὑπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς Μαρίας, καὶ οἱ δολοφόνου εἰσῆλθον ἔνοπλοι εἰς Ἀγγλίαν, καὶ διέπραξαν λεηλασίας τινὰς κατὰ τὰ μεθόρια.

Ἡ Ἐλισάβετ ἀπέστειλε μετ' ὀλίγον στρατὸν ὅπως τιμωρήσῃ τοὺς ληστὰς ἐκείνους καὶ ἐπιβάλῃ σέβας εἰς τὴν Σκωτίαν (1570), ἐξελέξατο δὲ ὡς ἀντιβασιλέα τὸν κόμητα Λενόξ, ἀδελφὸν τοῦ δολο-

φονηθέντος βασιλέως. Ἐν τῷ κόμματι τούτῳ οὐδὲν ἄλλο εὐρίσκεται ἢ δικαιοσύνη καὶ μεγαλείον· ἀλλὰ συγχρόνως ἐγένοντο συνωμοσίαι ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Μαρίας ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐν ἧ ἐκρατεῖτο· ὁ δὲ πάπας πᾶν ἀφρόνως διέτατεν ἵνα τοιχοκολήσωσιν ἐν Λονδίῳ βούλλαν, δι' ἧς ἀνεθεμάτιζε τὴν Ἐλισάβετ, καὶ ἀπήλλατε τοὺς ὑπηκόους τῆς τοῦ ὄρκου τῆς πίστεως. Ἡ ἀθεμιτοῦργία αὕτη, ἡ τοσοῦτον συνήθης εἰς τοὺς πάπας, τοσοῦτον φρικαλέα ἄμα καὶ ἀνόητος, ἐξηγρίωσε τὴν καρδίαν τῆς Ἐλισάβετ· ἤθελον νὰ σώσωσι τὴν Μαρίαν καὶ ἐγένοντο αἴτιοι τῆς ἀπολείας τῆς. Αἱ δύο βασιλίσσαι διεπραγματεύοντο πρὸς ἀλλήλας ἡ μὲν ἐκ τοῦ θρόνου, ἡ δὲ ἐκ τῆς εἰρηκτῆς· ἀλλὰ δὲν φαίνεται ὅτι ἡ Μαρία προσήνεχθη μετὰ τῆς μαλακότητος, ἢ ἀπῆται ἡ δυστυχία αὐτῆς. Συγχρόνως δὲ ἡ Σκωτία ἐβάφτετο αἵματι, διότι οἱ καθολικοὶ καὶ προτεστάνται περιῆλθον εἰς ἐμφύλιον πόλεμον· ὁ πρεσβυτῆς τῆς Γαλλίας καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀγίου Ἀνδρέου ἐγένοντο αἰχμάλωτοι, ὁ δ' ἀρχιεπίσκοπος ἀπηγορεύθη (1571) ἐπὶ τῇ καταθέσει τοῦ ἰδιοῦ αὐτοῦ πνευματικῆς, ὀρκισθέντος ὅτι ὁ ἱεράρχης ἐξωμολογήθη εἰς αὐτὸν ὅτι ἦν συνένοχος τῆς δολοφονίας τοῦ βασιλέως.

Τὸ μέγα δυστύχημα τῆς Μαρίας ἦν τὸ ὅτι εἶχε φίλους ἐν τῇ συμφορᾷ αὐτῆς. Ὁ δούξ τῆς Νορφόλκης ἠθέλησε νὰ τὴν νυμφευθῆ, ἐλπίζων εἰς ἐπανάστασιν τινὰ καὶ εἰς τὰ δικαιώματα τῆς Μαρίας ἐπὶ τῆς διαδοχῆς τῆς Ἐλισάβετ· ἐσηματίσθησαν ἐν Λονδίῳ κόμματα ὑπὲρ αὐτῆς, ἀδύνατα μὲν, ἀλλὰ δυνάμενα νὰ ἐνισχυθῶσι διὰ τῶν στρατῶν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν δολοφονικῶν τῆς Ρώμης· ἀλλ' ὁ μὲν δούξ τῆς Νορφόλκης ἐκρατομήθη, καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ὑπὸ τῶν ὀμοτίμων, ὡς ζητήσας παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας καὶ τοῦ πάπα βοηθείας ὑπὲρ τῆς Μαρίας (1572), τὸ δ' αἷμα αὐτοῦ συνέσφιγγεν ἔτι μᾶλλον τὰ δεσμά τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης βασιλίδος. Ἡ μακρὰ αὐτῆς ἀτυχία δὲν ἀπεθάρρυνεν ἐν τούτοις τοὺς ἐν Λονδίῳ θιασώτας αὐτῆς, ἐμψυχουμένους ὑπὸ τῶν πριγκήπων τῆς Γουίτζης, ὑπὸ τῆς ἀγίας Ἐδρας, ὑπὸ τῶν Ἰησουιτῶν, καὶ πρὸ πάντων ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν.

Τὸ μέγα σῆδιον ἦν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Μαρίας καὶ ἡ μετ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Ἀγγλικῆς θρόνου ἀνάβρῃσις τῆς καθολικῆς ὀρθοκείας· συνωμοσίαι ἐγένετο κατὰ τῆς Ἐλισάβετ, καὶ ὁ Φίλιππος Β' ἠτοίμαζε τὴν εἰσβολὴν αὐτοῦ. Τότε δὲ ἡ βασιλίς τῆς Ἀγγλίας, καταδικάσασα εἰς θάνατον 16 συνωμότητας, διέταξε τὴν δικὴν Μαρίας τῆς ἰστοῖμου αὐτῆς, ὡς ἐὰν ἦτον ὑπήκοός τῆς (1587). Τεσσαράκοντα δύο μέλη τοῦ κοινοβουλίου καὶ πέντε δικασταὶ τοῦ βασιλείου μετέβησαν ὅπως τὴν ἀνακρίνωσιν εἰς τὴν ἐν Φορτῆρρίγγαλ φυλακῆν τῆς, ἡ δὲ Μαρία διεμαρτυρήθη μὲν, ἀλλ' ἀπεκρίθη. Οὐδέποτε δικὴ ὑπῆρξεν ἀναρμυδιωτέρᾳ ταύτης, οὐδέποτε δικδικασία ἀνομωτέρα· περὶ

σίσαν πρὸς αὐτὴν ἀπλᾶ· ἀντιγραφὰς τῶν ἐπιστολῶν τῆς, οὐδέποτε δὲ τὰ πρωτότυπα· ἐμεγαλοποίησαν τὰς μνηστικὰς τῶν γραμματέων τῆς, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀντιπαρέστησαν πρὸς αὐτὴν· διςσχισθήσαν ὅτι τὴν καταδικάζουσιν ἐπὶ ταῖς καταθέσεσι τριῶν συνωμοτῶν θανατωθέντων, ὧν τὴν θανάτωσιν ἠδύνατο ἢ ἀναβάλλουσιν ὅπως ἀντεξετάσῃ τούτους πρὸς τὴν βασιλίδα. Τέλος, ἐὰν ἡ δικὴ ἐγένετο κατὰ τοὺς τύπους, οὐκ ἦ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ διὰ τὸν ἐλάχιστον τῶν ἀνθρώπων, τότε ἦν ἀδύνατον νὰ κηρυχθῆ ἔνοχος ἡ Μαρία, καὶ ἂν ἐτι ἀπεδείκνυτο ὅτι ἐζήτησεν πανταχοῦ βοήθειαν καὶ ἐδικαιώθη· διότι ἡ Ελισάβετ οὐδέ μίαν ἄλλην δικαιοδοσίαν εἶχεν ἐπ' αὐτῆς, ἢ ἐκείνην, ἣν εἶχε ὁ ἰσχυρὸς ἐπὶ τοῦ ἀδυνατοῦ καὶ δυστυχῶς.

Τέλος πάντων, ἡ Μαρία, μετὰ δεκαοκταετῆ φυλάκισιν ἐν τόπῳ, ὃν ἀφρόνως ἐξελέξατο ὡς ἄσυλον, ἐκκράτομήθη ἐν θαλάμῳ τινὶ τῆς φυλακῆς τῆς μελανοστρώτῳ (1587). Ἡ Ελισάβετ ἠσθάνετο ὅτι ἐπραττεν ἀνομιωτάτην πράξιν, ἣν μισαρωτέραν ἐτι κατέστησε, διότι ἠθέλησε νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν κόσμον, ὃν οὐδὲως ὁμοῦ ἐξηπάτησεν, προσποιουμένη ὅτι οἰκτεῖται τὸ θῦμα αὐτῆς, διατεινόμενη ὅτι παρέβησαν τὰς διαταγὰς τῆς, καὶ φυλακίζουσα τὸν γραμματέα τοῦ κράτους, διότι ἔσπευσεν, ὡς ἔλεγε, νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ὑπ' αὐτῆς ὑπογραφὸν διάταγμα· ἀλλ' ἡ Εὐρώπη ἐβδελύχθη τὴν ἀνομίαν καὶ ὑποκρισίαν αὐτῆς, καὶ τὴν μὲν βασιλείαν αὐτῆς ἐξετίμησε, τὸν δὲ χαρακτήρα αὐτῆς ἐμίσησεν. Ὅτι δὲ μάλιστα τὴν Ελισάβετ καταδικάζει, εἶναι ὅτι οὐδὲως ἦν βεβιασμένη εἰς τὴν ἀθμιουργίαν ταύτην, ἀλλὰ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἡ ζωὴ τῆς Μαρίας τῆ ἦν ἀναγκασίαν ὡς ἐγγύησι κατὰ τῶν προσβολῶν τῶν θιτωτῶν αὐτῆς.

Ἐὰν ἡ πράξις αὐτῆς κληθεῖ τὴν μνήμην τῆς Ελισάβετ, ἀθέμιτος ὁμοῦ ἐστὶ καὶ ὁ φανατισμὸς τῶν δυτικῶν, θεωροῦντων τὴν Μαρίαν ὡς μάρτυρα τῆς θρησκείας· ὑπῆρξε μάρτυς, ἀλλὰ μάρτυς τῆς ἀκολασίας τῆς, τῆς δολοφονίας τοῦ συζύγου τῆς καὶ τῆς ἀρροσίνης τῆς· τὰ σφάλματα καὶ αἰ ἀτυχίαι αὐτῆς ὅμοιαι εἰσι πρὸς τὰς τῆς Ἰωάννας τῆς Νεαπόλεως· ἀμφότεραι ὑπῆρξαν ὡραῖαι καὶ πνευματώδεις, παρασυρθεῖσαι εἰς τὸ ἐγκλημα ἐξ ἀδυναμίας, ἀμφότεραι ἐθνατώθησαν ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν. Ἡ ἱστορία πολλάκις παρίσθησι τὰς αὐτὰς δυστυχίας, τὰς αὐτὰς ἀθμιουργίας, καὶ τὸ ἐγκλημα ὑπὸ τοῦ ἐγκλήματος τιμωρούμενον.

Σ. Ι. Β.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΘΗΙΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΘΗΛΕΟΣ ΦΥΛΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ἐν τῷ μεταξὺ ἃς ἀναγινώσκῃ προσεκτικῶς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ, ἄπερ, ἐκτὸς τῆς μεγάλης ὀφελείας, ἣν παρέχουσι τῷ ἀναγινώσκοντι μαθητῇ, ἔχουσι καὶ τὴν ἀκαταμάχτην δύναμιν ὅπως προσφιλᾶτωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆν μελαγχολίαν καὶ ἰδίως σχολαστικότηταν, ἣς πολλοὶ ἀπόζουσιν. Αναγκαῖόν ἐστι πρὸς τούτοις, ἵνα διδάσκητε αὐτὴν χειροτεχνήματα, ὧν ἡ μάθησις δὲν ἀπαιτεῖ, νομίζω, πολὺν χρόνον, καὶ ὀδηγεῖτε εἰς τὰς οἰκτικὰς ἐν τάξει ὑπηρεσίας. — Ἄλλῃ. . . — Συγγνώμην, προμαρτυρῶν τὴν ἐρώτησίν σας σὰς διακόπτω. Ἐν πράγματι δὲν ἐπροσθέσαμεν εἰς τ' ἀνωτέρω, καὶ τὸ ἐν τούτῳ ἀπαιτοῦσιν ὅλαι σχεδὸν αἱ νεανίδες σήμερον. — Τὰ Γαλλικὰ. — Καί. Ἄλλ' ἡ μάθησις τῆς γλώσσης ταύτης ἐστὶ πάρεργος, τὸ καθ' ἡμᾶς, δι' Ἑλληνίδα, καὶ τὸ πάρεργον μικρὸν ἢ οὐδεμίαν δύναται ἐμποιῆσαι ὀφέλιαν. Ἐστὶ πάντῃ ἀλυσιτελής! Λέγω δὲ ἀλυσιτελής, καθότι ἡ Ἑλληνὶς ὀφείλει ἵνα διδαχθῇ βατίμως τὴν μητρικὴν αὐτῆς γλώσσαν, τὴν γλώσσαν τῶν θεῶν, ἣτις ἀνοῦσὶ τὸν νοῦν καὶ ἀναπτέροί τὴν φαντασίαν. Τὸ ἀνοφελεὲς δὲ τῆς μαθήσεως τῆς γλώσσης ταύτης, καὶ μάλιστα ἀμθησεως στείρας, ἀγόνου καὶ κεκολωμένης, ὡς νῦν παρὰ ταῖς νεανίσσας συμβαίνει, μνηστέετε καὶ ὑμεῖς, νομίζω, διότι δὲν προτίθεσθε, ὡς ἐκ πολλῶν διδομένων εἰκάζω, ὅπως ἀπακκατήσητε τὴν κόρην σας οὔτε πολιτικὴν, οὔτε σὺζυγον πρόθεσθε, οὔτ' ἐμπορον οὐδ' ἔχετε σκοπὸν ἵνα, χάριν αὐτῆς, εἴσῃτε χεῖρην τὴν Ἑλληνικὴν· ἐὰν δὲ, ὡς εἵπομεν, πολλοὶ τῶν νεανίδων ἔχωσιν ἀκαταγώνιστον κλίσιν εἰς τὰ φραντσέζικα, καὶ θεωρῶσι τὴν ἐκμάθησιν ἢ μάθησιν τῆς πατρῴας καὶ πατρικῆς τῶν γλώσσης ὅλως περιττὴν, αἱ τοιαῦται. . . (νὰ τὸ εἶπω; φρικτὸν τὸ ἄκουσμα, ἀλλ' ἀναγκαῖον)! . . αἱ τοιαῦται οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ θερμαί τῆς μόδας ὀπαδοί, ἀφωσιωμένοι αὐτῇ μέχρις ἐσχάτης πνοῆς Κυρίαί! ἀγνοεῖτε ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσά ἐστὶν ὁ ἄπειρος ἠσαυρὸς τοῦ πνεύματος; ἀγνοεῖτε ὅτι ἐστὶ παρακαταθήκη ἱερὰ καὶ ἀγαθόμορφος, παρακαταθήκη προγονικὴ, ἣν ὀφείλομεν διατηρῆσαι σὺν καὶ ἀκεραῖαν; Καὶ πῶς; Τοσοῦτον ἀπιστεῖτε, ὥστε ἀμφιβάλλετε ἐὰν ἡ γλώσσα τοῦ Πλάτωνος, ἡ γλώσσα τοῦ Θεουκιδίδου, Ἰσακράτου, Δημοσθένους καὶ Ἐσοφῶντος; ἐστὶν αὖρα λεπτή, ἐκ τῶν οὐρανῶν κατερχομένη καὶ καθησυχάζουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν; Δὲν γνωρίζετε ὅτι ἡ

γλώσσα αὕτη ἐστὶ γλώσσα τοῦ ἐξευγενισμοῦ, ὅτι ἐστὶν ὁ μέγας καὶ ἀκταχάμαστος ἐργάτης, ὅστις ἐνεσπείρει κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν τὸν ἀνθρωπισμὸν; Ποία ἄλλη τὰ ἄγρια ἐξημέρωσεν ἤθη καὶ ἐνεφύτευεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸν πολιτισμὸν, ἢ αὕτη Ποία ἄλλη ἐμπεριέχει τὰς ἀθανάτους ἰδέας τῶν αἰωνίων καὶ ἀρχικῶν πτερόων τῆς ποιήσεως καθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς κλάδους, τῶν μεγάλων ἱστορικῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένου, τῶν οὐρανοβαμόνων φιλοσόφων, τῶν κοσμορρητόρων καὶ λοιπῶν ἡρώων τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, γιγάντων τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ αὕτη ἡ γλώσσα τῶν ἀγγέλων; Εἰς ποίαν ἄλλην ἐναπαταμιεύθησαν τὸ πρῶτον αἱ ὑπερφυσικαὶ καὶ οὐρανοψῆλοι ἰδέαι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ ἀσφαλεῖ καὶ ἀκεραῖᾳ αὐτῶν διατηρήσει, ἢ εἰς αὐτὴν τὴν θεολάλητον ἀρχαίαν διάλεκτον, ἣν τοσοῦτον ἐθαλοκάκως περιφρονεῖτε; Ἀνοίξτε τοὺς ὀφθαλμοὺς σας ἐνώπιον τοῦ ἀενάου φωτός, φωτὸς ἀπαστρέπτοντος! Ἰδέτε ὅτι αὕτη ἐστὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ οὐχὶ τοῦ κατ' ἐπιφάνειαν πολιτισμοῦ γλώσσα! Ἰδέτε τοὺς Γάλλους, Ἄγγλους, Γερμανοὺς, ἰδέτε πάντα τὰ ἔθνη πῶς ἐναγκαλιζοῦνται ἀδικασπᾶτως, ἀσπάζονται συγκεκινημένα καὶ περιπτύσσονται δακρυρροούντα τὴν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐκτάδην κειμένην μεγάλην βετίλισσαν τῶν γλωσσῶν! Ἀρκεῖ! Ἀρκεῖ! Καίρὸς πλέον ἴν' ἀναστήσωμεν τὴν θείαν ταύτην γλώσσαν καὶ τὴν ἐνδύσωμεν τὴν ἡγεμονικὴν καὶ μυριστάλκτον χρυσῆν αὐτῆς χλαμύδα. Ἡ ἀνάστασις δ' αὕτη ἐξερτάται κατὰ μέγα μέρος ἐξ ὑμῶν, τοῦ θήλεος φύλου, καθότι οὐ μόνον ὑμεῖς, γενόμεναι μητέρες, διδάσκετε εἰς τὰ τέκνα σας τὴν πρώτην ἐνάρθωσιν τῆς φωνῆς, τὰ πρῶτα μαθήματα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀναλόγου ἀνατροφῆς, ἣν νηπιόθεν ἐλάβετε, κρέμαται ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐημερία τῶν οἰκογενειῶν σας· ἐὰν ἦθε καλαὶ οἰκονομοὶ καὶ ἔχετε φίλην ἀχώριστον τὴν λιτότητα, ἢ οἰκονομία καὶ λιτότης ὑμῶν αὕτη θέλει βοηθήσει τὰ μάλα, ἐμψυγῶσαι ὑπερβαλλόντως τὸν σύζυγόν σας καὶ παράξει ἐκ τῶν θερμῶν αὐτοῦ ἰδρώτων, ἰδρώτων ζεόντων, περισσευμά τι ἀποχρώντως ἱκανὸν πρὸς ἐκπαίδευσιν, ἢ ἐν ὑπερβολικῇ ἀνάγκῃ, παιδεύσει τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων σας. Ἐὰν ὅμως ἀκολουθῆτε κατὰ γράμμα τὴν ἀρχηγὸν τοῦ ἐλέθρου, τὴν *μὴ δα ν, ὦ, σας οἰκτεῖρω, ὦ, οὐ μόνον τοὺς συζύγους ὑμῶν θέλετε καταχρῶσαι καὶ ἐξαφανίσει, οὐ μόνον θέλετε καταστρέφει καὶ κατακρημνίσει ἄρδην τὴν οἰκογένειάν σας, ἀλλὰ θέλετε πληρώσει καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν τέκνων σας ἀπό . . .* (Θεὲ μόν, φρικτῶ). . . ἀπὸ *ἀέρα*. Ἐν τῇ περιπτώσει κυρίως ταύτῃ, τῇ τοσοῦτον ἐλεεινῇ καὶ ἀξιοδακρύτῳ, ἥτις εἶθελ μυριάκις εἶθελ νὰ μὴ ὑπάρξῃ, ἀνάγκη ὅπως ἐν *ν τε κ ο λ τ ε* ἀντικαταστήσῃ ἡ μάθησις μίᾳς ἱστορίας, ἕνα πῖλον ἢ μάθησις ἐνός Ἑλλήνος συγγραφέως, ἐν ζεύγος *σ τ ι β α λ λ ί ω ν* ἢ μάθησις τῆς ἀρχαιολογίας καὶ μυθολογίας, ἐν πολῦτιμον καὶ πολῦπτυχον ἀμπεχόνιον

ἢ ἐντροπὴ εἰς ἐν θρησκευτικὸν ἢ φιλοσοφικὸν μάθημα, ἐν χρυσοῦν ὠρολόγιον μετ' ὁμοίας φύσεως ἀλύσεως, ἢ κατεργασία μίᾳς ἀγαθῆς πράξεως, ἐν ζεύγος χρυσῶν ἢ ἀδάκντων ἐνωτίων καὶ ψελλίων ἢ εὐτέβεια καὶ ἀγάπη, καὶ ἐν συγκεφαλαίωσει, τὸ φθικρὸν καὶ ἄρηστον τὸ χρῆσιμον καὶ ἄφθικρον. Καὶ θέλετε καταδεχθῆ ὑμεῖς, δι' αἷς ὁ γλύπτης λικίνει τὸ μάρμαρόν του, ἢ μηχανικὴ κατασκευάζει τοσαῦτα θαύματα, ὑμεῖς, αἵτινες ἀνάπτετε ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ποιητοῦ τὸ ἀβέστον ἐκεῖνο πῦρ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, θέλετε τοσοῦτον τὸν ζωγράφον, ὥστε νὰ ἐναποθέτῃ ἐπὶ τῶν εἰκόνων ἀφθόνως τὰς χάριτάς του, καὶ ὁ μουτικὸς νὰ κεντᾷ χαριέστερον τὰς χορδὰς τοῦ ὄργανου του, ὑμεῖς, αἱ πρῶται ἡμῶν διδάσκαλοι, τὸ μέγα ἐλατῆριον τῆς προόδου, ἐξ ὧν ἐξερτῶνται αἱ τύχαι τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, θέλετε καταδεχθῆ, λέγω, ἴνα, ἀκολουθοῦσαι τὴν *μόδα*, βεβηλόνητε τὴν ὑψηλὴν περιωπὴν, ἣν κατέχετε, καὶ ἐξαλείφῃτε καὶ καταστρέψῃτε τὰς τύχας καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους; δὲν τὸ πιστεύω καὶ τὸ ἐγγυῶμαι.

Μετὰ τὴν ἀκοίσιον καὶ ἐταταμένην ταύτην παρέμβασιν, ἔλθωμεν, φιλτάτη, εἰς τὸ θέμα.

Ἡ προσευχὴ, μεταλήψις καὶ λοιπὰ ἱερά καθήκοντα, ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ — τῆς θρησκείας ἐπιβαλλόμενα, δεόν ὅπως ἐκπληρῶνται ἀνοθεύτως· αἱ συναναστροφαὶ τῆς πρέπει ἵνα ὄσι μετὰ σεμνῶν καὶ κοσμίων νεανίδων συνομηλικῶν τῆς. Ὡς δὲ λέγει μεστός τις δηκτικῆς εἰρωνείας, ἀλλὰ σοφὸς συγγραφεὺς :

«Ἀβήτων ἐπίων γλώσση σραγίς ἐπικαισθα.
Κρείσων γὰρ μύθων ἢ κρείωνων φυλακή.»
(Λουκ. ἐπίγραμμα.)

ἐθίζετε αὐτὴν ἵνα ἡ ἐχεμύθης καὶ μυστικὴ. Τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται μόνον εἰς τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας τῆς, ὡς πολλοὶ ἔχουσιν αὐτὸ τὸ προτέρημα, ἀλλὰ νὰ ἐκτείνηται εἰς πράγματα, ἅπερ δύνανται ἵνα διακουδύσωσι τὴν τύχην αὐτῆς καὶ ἐξευτελίωσαι τὴν οἰκογένειάν τῆς. Τέλος, Κυρία, τὰς ἀρετὰς, αἰ; κατὰ τὴν βρεφικὴν καὶ παιδικὴν ἡλικίαν ἐδιδάξατε τὴν κόρην σας, ὄφειλετε ὅπως ἐνεγύητε καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν λόγῳ, καὶ (πάλιν τὸ ἐπαναλαμβάνω) ἔργῳ καὶ παραδείγματι.

Οὕτως, ἀφοῦ ταῦτα πάντα ἐκπληρώσητε ἀνπερθέτως, ἀνεπτύξατε ἀποχρώντως, ἐμορφώσατε ὑγιῶς, τὰς τρεῖς πνευματικὰς τῆς θυγατρὸς σας δυνάμεις καὶ ἐθέσατε τὸν πρῶτον λίθον καὶ τὰ θεμέλια τῆς συνθέσεως καὶ συζεύσεως αὐτῶν. Ὁ λόγος δ' αὐτῆς, ὅστις ἤδη ἀνεπτύχθη καὶ ἐκαλλιεργήθη, ὁ λόγος, ὅστις, κατὰ τὰς λαμπρὰς καὶ σφὰς ἐκφράσεις ἐνός μεγάλου καυχήματος τῆς Ἑλλάδος, ἀποδεικνύει τὸν *ΛΟΓΟΝ*, παρέχει τὸ πρῶτον καὶ κύριον . . . προσὸν εἰς τὴν ἀνθρωπι-

νη ὑπόστασιν, ρυθμίζει τὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον, τὴν κοινωσίαν, τὴν ἱστορίαν καὶ εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἀφίξις τῆς μεγάλης πνευματικῆς ἐρῆς, ἣτις συνδέει ἀδελφικῶς, ἐν τῇ ταυτέσει τῆς ἀρχῆς, τὸν μέσων καὶ τοῦ προορισμοῦ, πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ λόγος, λέγομεν, αὐτῆς θέλει ἐπιθέσει τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὴν συνένωσιν ταύτην ἐπίλοιπον ὕλην τοῦ οἰκοδομήματος, συνεργουσῶν καὶ τῶν ἄλλων δύο δυνάμεων. Ἡ ὑπὸ τοῦ εἰρημένους δὲ ὄρους καὶ συνθήκας ἀδιάρρηκτος καὶ ἀδιάσπαστος σύνδεσις αὕτη, εἰς ἓνα καινὸν σκοπὸν, ὡς ἐστὶ προδηλότατον, τείνουσα ἔσσει, εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐστὶν ἡ ΑΛΗΘΗΣ ΑΡΕΤΗ! Ἰδοὺ ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς! Ἰδοὺ ἡ ΠΡΟΟΔΟΣ! Καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς ἠθικότητος ἐκἄστου κρίνομεν περὶ τοῦ βαθμοῦ καὶ ποσοῦ τῶν γνώσεων καὶ ἰδεῶν του. — Τὸ ὄρθρον ἐστὶν ἀθάνατον.

Ὅταν δὲ ἡ θυγάτηρ σας ἐπισκεφθῆ τὸ ἰθ'. ἔτος καὶ κατὰ τὴν ἀνωτέρω μέθοδον μορφωθῆ, ἔσσει μετὰ δύο, ἢ, τὸ πολὺ πολὺ, τρία ἔτη ἱκανῆ καὶ ἀξία ὅπως δεχθῆ τὴν χεῖρα καὶ συνενώσῃ τὴν τύχην αὐτῆς μετ' ἄλλου, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ὀπίου μέλλει ἵνα ζῆσθ. Ἀλλὰ πρὸ τούτου τοσαύτη δέον ὅπως ἡ φροντίς ἡμῶν ἐπ' αὐτῆς, τοσαύτη ἡ μέριμνα καὶ ὁ ζῆλος ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς της, ὥστε, ὡς συμβουλεύει μία ἔκτακτος ψυχῆ,

«Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ὑπ' ὀμμασι προσδίζασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερῶν ἔργων τρεῖς ἑκαστον ἐπιθεῖν.
ἢ παρήσθη; τί δ' ἔραξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελεύθη;
..... καὶ μετέπειτα

Δεῖλὰ μὲν ἐκπρήξασ' ἐπιπλήρσοσ'· χρυσά δὲ τέρατος·
(Ποθ. Χρ. ἐπη 40—45).

Κυρία, προσέχετε τὸ κοράσιον αὐτὸ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ παρακαταθήκη τις ἀγνή, ἣν τὸ Πάναγνον ἐν σας ἐνεπιστεύθη, ἵνα τὴν δικτηρήσητε ἀθάνα, ὡς τὴν περιστεράν, καὶ ἀκηλίδωτον ὡς τὸ πῦρ, καὶ τὴν παραδώσητε τοιαύτην εἰς τὰς πανάγους αὐτοῦ χεῖρας, ὡς τὴν παρελάβετε. Προσέχετε. Πόσον ὑπεύθυνος θέλετε εἶσθε, ἐὰν μὴ φροντίσητε τὸ παράπαν περὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς της, ἐγχειρήσητε αὐτὴν ἀναξίαν εἰς τὸ προσπελάσαι αὐτάς. Θεέ μου, ὅποια φρίκη τότε δι' ὑμᾶς, ὅποιοι σπαρχαυδοὶ καρδίας. Ἀλλοίμονος. Προσέχετε τὸ κλον τοῦ καθήκοντός ἐστὶ τὸ δικαίωμα. Ἐὰν ἐκπληρώσητε τὸ μέγα τοῦτο, ὕψηλόν, ἱερὸν καὶ θεῖον καθήκον — τὸ ν' ἀναθρήσητε αὐτὴν, θέλετε ἔχει τὸ μέγα δικαίωμα ἵνα ὀνομάζησθε ἀληθὴς μήτηρ της. Ἐὰν δὲ τὸ καθήκον τοῦτο θλιβερώς παραβλέψητε καὶ περιφρονήσητε, τότε πῶς θέλετε δυνῆσθαι ἵνα ἔχητε τὸ δικαίωμα τοῦτο;

Τοιαύτη, προσφιλεστάτη μοι ἐξαδέλφη, ἐστὶν ἡ μέθοδος τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς τοῦ κορασίου σας καὶ, ἐν γένει, τοῦ θῆλεος φύλου· δύναται μὲν αὕτη ὅπως ἀναπτυχθῆ ἔτι μᾶλλον, νὰ συντομευθῆ ὑμῶς οὐχί, καθότι αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἐστὶ συν-

τομος· ὡς τοιαύτη δὲ δὲν ἐπιδέχεται συγκεφαλαίωσιν τῶν ἐν αὐτῇ. Φαίνεται μὲν παράτολμος ἡ γενικὴ αὐτῆς ἐπιγραφή, καθότι ὑπάρχουν καὶ πτωχαὶ οἰκογένειαι, ἔνδεοι, ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν καὶ ἔνδειαν ταύτην δύναται ὅπως θεραπεύσῃ ἀξιολογώτατα ἡ οἰκονομία καὶ λιτότης τῶν μητέρων· τοῦτο τὸ εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, περιττὸν καὶ νὰ τὸ ἀναπτύξωμεν αὖθις.

Δέομαι δὲ τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, ὅπως ὑμᾶς μὲν φωτίσῃ ἵνα θέσητε αὐτὴν εἰς δραστήριον ἐνέργειαν καὶ τὴν ἐφαρμόσητε καθ' ὅλα, τοὺς δὲ φίλους παρκακῶ ὅπως παρίδωσι τὰς νεανικὰς μου ἑλλείψεις, αἵτινες τυχόν ν' ἀπαντῶνται ἐν αὐτῇ, καὶ τὸν ἐντιμον σύζυγόν σας, ὅπως μὲ δακρύσει μὲν χρηματικὸν τι ποσὸν πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν μου, ἀλλὰ νὰ λησμονήσῃ παντελῶς ἐν ἐδανείσθῃ ποτέ τι παρ' αὐτοῦ.

ὁ ὑμῖτερος ἐξαδέλφος
ΛΘΑΝΑΣΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΗΣ.

Ἡ ΧΩΡΙΚὴ τῆς ΠΡΑΓΑΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐν Πράγῃ, σάββατον ἑσπέρας.

Ἡ κεφαλὴ μου καίει. . . Εἶμαι ὄλωσ ὀργῆ, θυμὸς, νεύρα. . . καὶ ἐρωτευμένος. Πίνω τίτ ἀπὸ δύο ὥρων καὶ δὲν θέλω νὰ σοὶ γράψω. Γνωρίζεις τὰς γυναῖκας, σύ; Ὅσον δι' ἐμὲ, ἴριτω τὴν γλῶσσάν μου εἰς τοὺς κύνας καὶ δὲν θέλω νὰ μαντεύσω τὰ αἰνίγματα τῶν κρινολινοφόρων τούτων σριγγῶν.

Ἐκείνη καὶ πάλιν ἤλθε καὶ πάλιν ἀνεχώρησεν.

Ἰδοὺ τὸ πᾶν.

Καὶ δέκα ὀλοκλήρους σελίδας ἂν σοὶ ἔγραψον, δὲν ἤθελες μάθει πλείοτερα. Καὶ ἐν τούτοις, Μάξιμ, ἡ πρὸ ὀλίγου λήξασα δὴλη ὑπῆρξε μία τῶν τραχωδεστέρων, τῶν μεθυστικωτέρων, τῶν θλιβερωτέρων. . . καὶ συγχρόνως τῶν εὐδαιμονεστέρων τοῦ νεανικοῦ μου βίου· ἃς ἐξηγήσῃ τοῦτο ὁ θελήσων· οὗτος δὲν θὰ εἶμαι βεβιαῖος ἐγώ.

Ἐλεγόν σοι λοιπὸν ὅτι ἤλθεν· ὑπῆρξεν ἀκριθὴς ὡς συναλλαγματοῦ. Σημαίνει τρίτη ὥρα· κρούει καὶ εἰσέρχεται ἦτο φαιδρά ὡς χρυσάλλις ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ μαῖου· δὲν τὴν ἀνεγνώριζον· ἦν ἐν τούτοις ἡ αὐτὴ μικρὰ λευκὴ ἐσθῆς μὲ τὰς σειρὰς χρώματος λειρίου. Ἐν Πράγῃ δὲν ἀλλάσσουν ἐνδυμασίαν τετρακίς τῆς ἡμέρας. Ἐβρίμψεν τὸν πῖλον αὐτῆς ἐπὶ καθέκλῃ καὶ ἤλθε πρὸς με μετὰ χαρωποῦ μειδιάματος, τοῦ μειδιάματος τῶν βροδοχρῶν στομάτων καὶ τῶν λευκῶν ὀδόντων.

— Ἐλπίζω, μοι εἶπεν, ὅτι θὰ κᾶμωμεν μάθημα.

Τῇ ἔδειξα κάθισμα οὐχὶ μακρὰν τοῦ παραθύρου εἰς τὴν διὰ μέσου τοῦ θαλάμου παίζουσαν ἀκτῖνα. Οἱ ἀμελῶς δεδεμένοι πλόκαμοί τῆς ξανθῆς κόμης αὐτῆς ἀπήσταντο ὡς χρυσοὺς στέφανος.

Ἠθέλησα πρὸ τῆν χειρὰ αὐτῆς.

— Δότε μοι τὴν ἐφημερίδα. Δὲν ἀγνοεῖτε ὅτι ἦλθον ἐνταῦθα διὰ νὰ πάρω μάθημα.

— Ἔχω τὴν ἀτυχίαν νὰ μὴ ἀμφιβάλλω περὶ τούτου, εἶπον ἐγώ.

— Ὡ, τῇ ἀληθείᾳ, εἶπε μετὰ λεπτοῦ μειδιήματος καὶ ὑψόσα ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸ δάκτυλον, οἱ ἄνδρες εἶναι τόσο ἀνοστοί.

Ἐλαβε τὴν ἐφημερίδα καὶ ἔθηκεν αὐτὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Τῆς ἤρπασα ἀπὸ τῶν χειρῶν τὸ φύλλον, καὶ τὴν ἠνάγκασα οὕτω νὰ τὴν παρατηρῶ.

Δὲν εἶμαι εἰσέτι τυφλὸς, καὶ συμφωνῶ πληρέστατα ὅτι δὲν εἶναι εὐτελής καλλονή, ἀλλ' εἶναι φυσιογνωμία ἐκ τῶν χαριστερέων. Δὲν εἶναι οὔτε ὑψηλὴ, οὔτε μικρόσωμος, καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα τὸ κρηνολῖθον δὲν εἶναι φοβερὸν καὶ ὁ στηθάδεσμος τεχνητὸς, δύναται νὰ βεβαιώσῃ τις ὅτι εἶναι θελξίνουστάτη. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ ἔχει τὰς μικροτέρας χεῖρας τοῦ κόσμου ἢ χεῖρας χωρικής, συμφωνῶ, οὐδὲ ὁμοίαις πρὸς ἐκείνας, ἀς οὐ καὶ ἐγὼ γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐν τούτοις ὠραιόταται, καίτοι στενάς ὀλίγον καὶ βραχείαις, καὶ τὰς ὁποίας παρατηρῶν τις μετὰ προσοχῆς βλέπει ὅτι τὰς μεταχειρίζεται συνεχῶς, καὶ ὁμνῶν ὅτι τὸν ἀντίχειρα ἐτάξιμις πολλάκις ἢ βελόνῃ. Ἀλλ' ἡ κεφαλή αὐτῆς ὁμοιάζει ἐρωτικὸν εἰκονογράφημα τοῦ ἰθ. αἰῶνος, τοῦ αἰῶνος τῶν εἰκότων καὶ τῶν γυναικῶν. Ἐὰν τὸ στόμα αὐτῆς ἦναι ὀλίγον μεγαλύτερον τοῦ τῶν ὠραίων ἐκείνων μαρκησιῶν, αἵτινες ὑπερεσθύνον νὰ κάμωσι δύο βούκαις ἐν κεράσιον, ἀδύνατον νὰ ἴδῃ τις ἐρυθρότερα χεῖλη καὶ λευκοτέρας ὀδόντας. Ἡ βίς αὐτῆς εἶναι γρυπή· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ μεγάλοι ἐν συμμετρίᾳ, καὶ κυανοὶ χρώματος βαθέως καὶ ὑγροὺ ὁμοιάζουσι μέλανες εἰς δύο βημάτων ἀπόστασιν. Ἀλλ' ὅταν τοὺς παρατηρῇ τις καλῶς (καὶ τοὺς παρετήρησα καλῶς, Μάξιμε), νομίζει ὅτι διεισδύουσι μέχρι τῆς ψυχῆς. Εἰς ἐκάστην κίνησιν αὐτῆς, ἡ σκιά τῶν βλεφαρίδων παίζει ὡς πτέρυξ πτηνοῦ καὶ οὐδεμίαν ῥυτίδα, οὐδεμίαν πτυχὴ εἰς τὰ βλέφαρα, ὀφθαλμοὺς παιδὸς μὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν ὀνειρώξιν γυναικός. Εἶδον ὠραιότερας γυναῖκες, ἀλλὰ παρ' οὐδεμιᾶ εὖρον ἐπαγωγότεραν φυσιογνωμίαν.

Ἐπελαθόμεθα τυχῶς τοῦ παραξένου τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίας ἡμῶν θέσεως. Ἰπέθεσα ὅτι ἤμην εἰς τὸν εἰκὸν αὐτῆς, χωρὶς νὰ συλλογισθῶ ὅτι ἐκείνη παρ' ἐμοί, καὶ ἡ συνδιαλέξις ἡμῶν ἔλαβε τὴν ὄλω οικεῖαν καὶ στενὴν ἐκείνην τροπὴν τῆς μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συνδιαλέξεως.

Δὲν ἔκαμνον τὸν ἔρωτα εἰς τὴν ἀξιέραστον χω-

ρικὴν, ἀλλ' ἐν τούτοις ὠμιλοῦμεν περὶ ἔρωτος. Μετὰ πολλὰς δὲ ἄλλας συνδιαλέξεις ἤλθομεν τελευταῖον εἰς τὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν.

Γινώσκεις, φίλε Μάξιμε, πόσον εἶναι δυσχερὲς νὰ μείνη τις ἀληθῆς ὅταν λαλῇ περὶ ἑαυτοῦ.

Ἐν τούτῳ, τὴν φορὰν ταύτην ὑπῆρξαμεν, πιστεύω, ὅσον οἶόν τε εἰλικρινεῖς. Μοὶ ὠμολόγησεν ὅτι ἐξηλίαν θλιβερώς μεταξὺ γέροντος καὶ παιδίου: τοῦ ἐβδομηκονταετοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ διετοῦς τέκνου τῆς, μὴ βλέπουσα τὸν κόσμον, ἐργαζομένη ὀλίγον, καὶ ἀναγινώσκουσα πολὺ, πρὸ πάντων τοὺς ποιητὰς, οὐς ἀγαπᾷ περιπαθῶς, καὶ τούτων τοὺς Γερμανοὺς ὅταν μελαγχολῇ, καὶ τοὺς Γάλλους ὅταν ἦναι φαιδρά. . . συχνότερον δὲ τοὺς Γερμανοὺς.

— Καὶ ἐν τούτοις, προσέθηκε, μὴ νομίσητε ὅτι εἶμαι δυστυχῆς. Μὴ τοῦλάχιστον ἔχω τὸν καιρὸν νὰ σκέπτομαι ὅτι ἡ Πράγα εἶναι μικρὰ καὶ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι μέγας, ὅτι εἶμαι νέος, καὶ ὅτι μοὶ εἶπαν ἐνίοτε ὅτι ἤμην εὐειδέης;

Ἐπερὶ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου ὡς ἕνα ἀποδιώξῃ ὀχληρὸν λογισμόν. Δάκρυ δ' ἀνέλαμψεν ὡς μαργαρίτης εἰς τὴν ἄκρην τῶν μακρῶν βλεφαρίδων αὐτῆς. Ὡ, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δάκρυ, πόσον ἤθελον νὰ τὸ βροῦσῃ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῖς, καὶ νὰ γευθῶ τῆς πικρᾶς ἠδύτητός του. Δὲν ἐβρέυστε ποσῶς. Πολλάκις, φίλτατε Μάξιμε, ἀνεβαίνουσιν οὕτω τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν γυναικῶν καὶ ἐπαναπίπτουσιν ὡς θερμὴ βροχὴ ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν καρδίας. Ἐλαβον τὴν χεῖρα αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἰδικῶν μου καὶ ἐκράτησα αὐτὴν τοσοῦτον ἐλαφρῶς, ὥστε οὐδὲ παρετήρησε τοῦτο.

Καὶ ὑμεῖς εἶπεν.

Οὐχὶ πλέον ἀπλῆ περιεργία ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ φωνῇ αὐτῆς, ἀλλ' ὁ βαθὺς καὶ συμπαθητικὸς τόνος τοῦ ἀληθοῦς ἐνδιαφέροντος.

Τῇ ἐσχεδιογράφησα ζωπρῶς τὰ τοῦ ἡμετέρου σφόδρα πολιτισμοῦ, ζωγραφίσας αὐτῇ τὸν ἄδην τῶν Περισίων, ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι καιὸν κρέμα, ὅπου καθ' ἐκάστην πρωΐαν πρέπει νὰ κυλιῇ τις ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τὸν λίθον τοῦ Σιούφρου. . ἕνα ἐπαναπίπτῃ τὸ ἐσπέρας.

— Τοῦτο τοῦλάχιστον, εἶπεν ἐκείνη, εἶναι ἐνεργητικότης, εἶναι ζωὴ εἶναι ἡ χρῆσις τῶν δυνάμεων.

Ἔστη αἴφνης, ὡς εἰ εἶπε πλείονα τοῦ δέοντος. Ἐπειτα δὲ προσέθηκεν.

— Ἀλλὰ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τὴν γαλήνην, ποῦ λοιπὸν νὰ τὰς εὕρη τις;

— Πουθενά, τῇ ἀπικρίθην· τὰς ζητεῖ τις πάντοτε, ἀλλὰ δὲν τὰς ἀπαντᾷ ποτέ.

Ἠθέλησα νὰ διασκεδάσω τὴν σειρὰν τῶν θλιβερῶν λογισμῶν αὐτῆς. Ἐλαβον ἕνα τόμον τοῦ Λαμαρτίνου, ὃν ἄρτι ἠγόρασα, ὅπως τὸν προσφέρω αὐτῇ, καὶ τῇ ἀνέγνωσα τὴν ὠραίαν ταύτην μελέ-

την τῆς Λίμνης, ὅπου ὁ ποιητής διαχέει ἀπα-
σαν τὴν ἁρμονικὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Οὕτως καὶ ὠθοῦμενοι εἰς νέες παραλίας,
Καὶ εἰς νυκτῶν φερόμενοι αἰθέρα σκοτεινῶν,
Δὲν θ' ἀγκυροβολήσωμεν, ἔστω στιγμής βραχείας,
Εἰς τῶν ἐπιπνίων τὸν ἄπειρον ποτὲ ὠκεανόν ;

Ὡ λίμνη, μόλις ἤνυσεν τὸν δρόμον τοῦ ὀ χρόνος,
Καὶ παρ' αὐτὰ τὰ νῦτὰ σου τὰ τόσον προσφιλῆ μου,
Ἰδὲ, . . . ἤλθεν καὶ κάθηται ἐπὶ τοῦ λίθου μόνος,
Ὅπου τὴν εἶδες ἄλλοτε νὰ κάθηται μαζὺ μου !

Ὅτω τοὺς βράχους ἔδερον τὰ κύματά σου λάβρα,
Κατὰ τῶν ἀποπέτρων τῶν θραυόμενα πλευρῶν,
Καὶ τὸν ἄβρυν τῶν τῶν λευκῶν προσπνέουσα ἡ αὔρα,
Ὅσῳ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἐξέριπτε τῶν ἄβρυν.

Ἐπλόμεν ἐν σιωπῇ ἴμοῦ, . . . ἦτον ἰσπέρα!
Τὸ ἐνθυμῆσαι ; — σιωπῇ μαγευτικῇ, βαθεῖα,
Τὸ κύμα σου ἐκάλυπτε καὶ τὸν γλαυκὸν αἰθέρα,
Καὶ κόπης σου τὴν ἔκοπτε γλοκίττα ἁρμονία.

Πλὴν αἴρνης θεοῖ, ἄγνωστοὶ ἐπὶ τῆς γῆς μας τόνοι,
Τῆς ἔχθης σου ἐξήγειραν ἐκθάμβους τὰς ἠχοῦς,
Κ' ἐνὸς αὐτὰ τὸ χεῖλος τῆς τ' ὠραίων ἐπεφώνει,
Εἰς τοὺς βαθεῖς τοῦ ἔτρησε τὸ κύμα σου μοχλοῦς :

« Χρόνοι, μὴ σπεύδετε, καὶ σῆς, στιγμαὶ τῶν εὐδαιμόνων
Ὁρῶν μας, ὦ, σταθῆτε !
Τῶν ἡδαιῶν μας ἡμέρῶν ν' ἀπογευθῶμεν μένον
Ἐπὶ μικρὸν ἀφῆτε !

Τὴν ταχύτεραν πτόσιν σας πλῆθος δυστήνων ὄντων
Θερμῶς ἐπικαλεῖται : . . .
Φύγετε, καὶ μὲ οἶς τὸ πῦρ ἄς φύγη τῶν σπηθῶν τῶν
Τοὺς ἄλλους λοσημονεῖτε ! ! .

Πλὴν τοῦ ! Ἐλίγας κἄν στιγμὰς ἐτι αἰτῶ ματαίως ;
Ὁ χρόνος τὰς ἀρνεῖται.
Σβύνοσι τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ, ἰδὲ ! κ' ἐγὼ : « βραδείως,
Τοὺς ἔλαγον, χωρεῖτε ».

Λοιπὸν ἐρῶμεν, σπεύσωμεν τὸν χρόνον νὰ χαρῶμεν,
Ὁ χρόνος δὲν κρατεῖται !
Ἄνομος πλεῖ, ἄνομοι κ' ἡμεῖς μαζὺ περῶμεν,
Ἀθροῖοι παροδῖται ».

Χρόνοι ζηλιῶτες, ὦ, πῶς στιγμαὶ εὐδαιμονίας,
Καθ' ἄς γενομένη ἄφροντα τοῦ ἔρωτος τὰ δῶρα,
Ὡ, πῶς νὰ φεύγου δύνανται μακρὰν μας μεθ' ὁμοίας
Ταχύτητας, ὡς κ' ἡ πικρὰ τῆς δυστυχίας ἄρα.

Ὡ, εἴν' ἀδύνατον λοιπὸν ἐν ἴχνος τῶν νὰ μείνῃ ;
Διὰ παντὸς ἐσβήθησαν, παρηλθὸν δι' ἡμᾶς ;
Ὁ χρόνος, ὅστις ἔδωκεν αὐτὰς, ὅστις τὰς σβύνει,
Δὲν θὰ μᾶς δώσῃ τὰς αὐτὰς καὶ ἄλλοτε στιγμὰς ;

Αἰωνιότης, παραλθὸν, μηδὲν, μοχλὸς σκοτίας,
Τί τὰς ἡμέρας κάμνετε, ὅσας μᾶς ἀφαιρεῖτε ;
Δὲν θὰ μᾶς ἀποδώσῃτε τὰς τέρψεις μας τὰς θείας,
Ὅσας ἐντὸς τῆς κλίτικῆς τοῦ βίου μας ἀντέλτε ;

Ὡ, λίμνη, βράχιοι, σπήλαια, ὦ δάση σιγαλῆν,
Σεῖς, ὧν ὁ χρόνος φεῖδεται, ἀπὸν ἄναστοῖ,
Τήρησον τῆς νυκτὸς αὐτῆς, ὡ φύσις μου ὠραία,
Κἄν τὴν ἐνθυμῆσαι, ἀφοῦ ὁ χρόνος σ' εὐνοεῖ.

Ὡ, ἔστω εἰς τὸ κύμα σου, παιδρὸν, ἢ ὠργισμένον,
Ὡ λίμνη, κ' εἰς τὸ θεάμα τῶν χαροπῶν βουνῶν σου,
Εἰς τὰς ἐλλάτας σου αὐτὰς, κ' ἐπὶ τῶν κρεμομένων
Σκοπελῶν εἰς τὸ κάτοπρον τῶν κυανῶν νερῶν σου.

Ὡ, ἔστω εἰς τὸν ἔσφυρον, ὅστις στενάζει πνέων,
Εἰς τὴν ἠχὴ τῆς ἔχθης σου, ἦτις φαίδρα λαλεῖ,
Εἰς τὸν ἀργυρομέτωπον ἀστὴρα, ὅστις χέων
Τὸ φέγγος τοῦ τὰ νῦτὰ σου τὰ ἤρημα φιλεῖ.

Εἶθε ὁ στένων κάλαμος, ἢ αὔρα, ἦτις κλαίει,
Τὰ θεῖα τῆς ἀρώματα, ἢ μάγος ἐλη φύσις,
Καὶ εἶτε, τέλος βλέπει τις, εἶτε ἀκούει, πνέει,
Εἶπωσιν ἔλα, λίμνη μου : Ἠ γὰ π η σ α ν, ἐπίσης.

(Μεταφράσις Δ. Σ. ΒΛΑΧΟΥ).

Ἦτον ἐστηριγμένη ἐπὶ τῆς καθέκλας, τὸν ἀγ-
κῶνα ἔρουσα ἐπὶ τοῦ παραθύρου καὶ τὴν κεφα-
λὴν ἐπὶ τῆς χειρός. Ὁ ἐρμολόγος Πραδζὲ δὲν ἤ-
θελε δώσῃ καλλιτέραν στάσιν εἰς ἐν τῆς Μελαγ-
χολίας ἀγαλμα.

— Λοιπὸν, τῆ εἶπον, τί εὐρίσκετε εἰς τοὺς
στίχους τούτους ;

— Ἄγνοῶ, ἀπήντησεν ἡκουσα μόνον τῆς φω-
νῆς ὑμῶν.

Ὡ ματαιότης τῶν ἀνδρῶν. Βλέπεις, Μάξιμε,
ἢ λέξις αὐτὴ μὲ ἐτάραξε βαθεῶς. Πλὴν τίς οἶδεν
ἐὰν ἦτο λέξις τοῦ πνεύματος, ἢ τῆς καρδίας ; ἐὰν
ἦτο ἡ ἀθωοτέρα ἀφέλεια ἢ ἡ πονηροτέρα ἐρωτο-
τροπία ; ἢ ψυχὴ τῶν γυναικῶν εἶναι ἄβυσσος κε-
καλυμμένη ὑπὸ ἀνθέων, οὐδὲ θὰ μάθωμεν ποτε
τί ὑπάρχει ἐν τῷ βάθει αὐτῆς. Ἐνόμισα ὅτι τὴν
ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἠθέλομεν ἀναγνώσει πλειότε-
ρον ἔκλεισα τὸ βιβλίον. Καὶ ἐκείνη δὲ ἠσθάνθη
διὰ τῆς τόσον λεπτῆς γυναικείας ὀξυνοίας, ὅτι ἡ
συνδιάλεξις ἔφθασε νῦν εἰς βαθμὸν, εἰς ἐν ἦτο
ἀκροσφαλὲς νὰ παραταθῆ πλειότερον. Ἠγέρθη καὶ
ἔκαμην ἐν βῆμα ὅπως λάθῃ τὸν πῖλον αὐτῆς.
Ἠρπασα τὴν χεῖρα αὐτῆς καὶ τὴν εἴλκυσα πρὸς
τὸ παράθυρον.

Γ'.

— Ὅθ μὲ ἀφήσῃτε λοιπὸν οὕτω ;

— Πῶς οὕτω ;

Καὶ μὲ ἠτένισε πάλιν μὲ τοὺς μεγάλους διαυ-
γεῖς ὀφθαλμοῦς αὐτῆς.

— Ναί, ἐπανέλαθον, οὕτω, χωρὶς νὰ μοὶ ὑπο-
σχεθῆτε ὅτι θὰ ἐπανίδω ὑμᾶς ;

— Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἀναχωρεῖτε τὴν νύκτα αὐτῆν ;

— Ναί, καθὼς ἀνεχώρησα καὶ τὴν προῖκαν.
Τὸ μειδίωμα ἐπανεκάθησεν ἐπὶ τῶν χεῖλε-
ων τῆς.

— Τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅτι ἐὰν σὰς περιμένωσι;
— Φεῦ, ἀπάντησα, ποτὲ δὲν με περιμένουσιν.
— Ἀληθινὰς δὲν σὰς πιστεύω, καὶ ὅταν ἐγὼ
δὲν πιστεύω, τετέλεστα.

Ἀπέσυρε τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ ἔλαβε τὸν
πυλὸν τῆς. Ἔσχον τότε ὡς προσισθημά τι ὅτι δὲν
θὰ τὴν ἐπανίδω πλέον, καὶ εἶδον ὅτι παρελάμβανέ
τι ἐξ ἐμοῦ. Τέλος, τί νὰ σοὶ εἶπω. . . με
γνωρίζεις, Μάξιμε. . . γινώσκεις τὸ σφοδρὸν καὶ
τὸ αἰφνίδιον τῶν ἐκτυπώσεών μου; ἤσθάνθην ἰ-
σχυρὰν συγκίνησιν. Διέβη ἐπ' ἐμοῦ μία ἐκ τῶν
νευρικῶν ἐκείνων φρικιάσεων, ὧν τὴν σιωπηλὴν
εὐγλωττίαν κατανοοῦσιν αἱ γυναῖκες τόσον καλῶς.

Ἐλάβον καὶ πάλιν τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ τὰς
ἔφερα ἐπὶ τοῦ μετώπου μου. Ἠτοιμαζόμενη νὰ
βιβθῶ εἰς τοὺς πόδας τῆς.

Ἄκραυ ἀνέβλυσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς,
ὡς τὸ ὕδωρ πηγῆς πλμυμυρούσης.

— Σύγγνωθι, τῆ εἶπον, σύγγνωθι. . . Ὁ Θεὸς
γινώσκει ἐὰν ἤθελον, καὶ, νὰ σὲ προσβάλω. Ἀλλ'
ὑπάρχουσι στιγμαὶ, καθ' ἃς μὰς καταβάλλει ὑπερ-
τέρα τις δύναμις.

— Ἀρκεῖ, εἶπεν' οὐδεμίαν λέξιν πλειότερον, σὲ
καθικετεύω.

— Ὅχι, ἐπανελάβον ἐγὼ· εἶμαι ὡς πᾶς ἀνὴρ
φίλακτος. Δὲν δύναμαι πλέον νὰ πάσχω μόνος.
Θέλω τοῦλάχιστον νὰ μάθῃς τὸ μυστικὸν τῆς
καρδίης μου. Ἐλένη! Ἐλένη! σὲ ἀγαπῶ!

— Ἄ! εἶπε, θεία τὰς δύο χεῖρας ἐπὶ τῶν ὀ-
φθαλμῶν αὐτῆς, ἰδοὺ τί δὲν ἔπρεπε ποτε νὰ ἐκ-
στομίσῃς. Ἐξ αἰτίας σου, τὸ πᾶν ἔταλείωσε, δι-
ελύθη τὸ πᾶν. Λησμονεῖς ὅτι εἶμαι εἰς τὸν οἶκόν
σου καὶ με κάμνεις νὰ τὸ ἐνθυμηθῶ ἐγὼ. Ἀλλὰ
μοῦ ἀξίζει ὅ,τι μοὶ συμβαίνει' ὑπῆρξα ἀνόητος,
ἐλαφρά. Ἐπρεπε νὰ τιμωρηθῶ' ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε,
Κάμιλλε, δὲν ἔπρεπε σὺ νὰ με τιμωρήσῃς. Ἰ-
γίαινε.

— Δὲν θ' ἀναχωρήσῃς οὕτως, Ἐλένη, χωρὶς
νὰ μοὶ συγχωρήσῃς.

— Σοὶ συγχωρῶ' ἀλλ' ἄφες με.

— Ὅχι, ὅχι, ἀλόγη μίαν στιγμὴν, μίαν μό-
νην στιγμὴν ἂν ὅχι δι' ἐμὲ, διὰ σεαυτὴν τοῦ-
λάχιστον. Εἶσαι τεταραγμένη.

Ἦτο ὠχροτάτη, καὶ ἡ καρδία αὐτῆς ἔπαλλε
μετὰ σφοδρότητος.

Ἐπανεκάθησε καὶ ἔμεινα παρ' αὐτῆς.

— Διὰ τί, τῆ εἶπον, διὰ τί νὰ ταραχθῆς ἐκ
τῆς κραυγῆς ἧτις μοῦ διέφυγε;

Διότι ἀντήχησεν εἰς τὴν ψυχὴν! εἶπε λαλοῦσα
μᾶλλον καθ' ἑαυτήν.

— Θεέ μου! αἰσθάνομαι τώρα ὅτι εἶχον ἀδι-
κον' ὤφειλον νὰ φυλάξω τὸ κατὸν μυστικὸν μου.
Μοῦ ἔλειψεν ἡ δύναμις. Ἀλλ' ὁ ἔρωσ μου εἶναι
τόσον ἄδολος. Ἄ, ἐὰν μόνον ἤθελες νὰ με ἀτενί-
σῃς, θὰ ἔβλεπες ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σὲ ἀπα-
τήσω.

— Πιστεύω, μοὶ εἶπε Γερμανιστὶ, καὶ μετὰ

φωνῆς ἠδέας ὡς στενγκμὸς, πιστεύω ὅτι εἶναι
αὐτὴ ἡ ἀλήθεια.

Κῦμα περιπαθῶν λόγων ἀνέβη εἰς τὰ χεῖλη
μου καὶ ἀρῆκε τὴν καρδίαν μου νὰ λαλῇ. Τὴν
ἤκουσα δὲ νὰ ψιθυρίζῃ χαμηλῆ τῆ φωνῇ· « γόνει
τὸ δηλητήριον ἐντὸς χρυσοῦ ποτηρίου. » Εἰσώ-
πητα ἐλπίζων ὅτι θ' ἀρχίσῃ ἐκείνη' ἀλλ' ἐκείνη
ἠγέρθη καὶ εἶδον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἀκλό-
νητον ἀπόφασιν.

— Ἰγίαινε, μοὶ εἶπε, τείνουσά μοι τὴν χεῖρα,
καὶ ἔκαμει δύο πρὸς τὴν θύραν βήματα.

Ἀλλ' ἐπληθύνθη εὐθὺς πρὸς με, ἰσταμένον ἀκί-
νητον εἰς τὸ περὶθρον.

— Ἔ, καλὰ, προσέθηκεν, ὄχι ὑγίαινε' ἐν τῷ
ἐανίδειν.

— Πότες ἀνεφώνησα.

— Λύριον εἶναι κυριακὴ' δύναμαι νὰ ἐξέλθω
περὶ τὰς ἑνδεκα' περιμένον με. Ἠσύχασον νῦν,
φίλτατε.

Ναί, Μάξιμε, με ἐκάλεσε φίλτατον. Ἠνοιξα
τὴν θύραν καὶ ἔκυψν νὰ ἀπακθῶ τὴν χεῖρά τῆς'
ἠσθάνθην τὰ χεῖλη αὐτῆς ψεύσαντα τοῦ μετώπου
μου. . . Ἐγένειν ἄφαντος.

Ἰγίαινε, Μάξιμε' ὁμολόγησον ὅτι ὁ ἔρωσ εἶναι
ὠραῖόν τι.

Μάξιμος Καμίλλω.

Κάμιλλε, δὲν εἶμαι εὐχαριστημένος. Ἐξ ἀνοη-
σίας καὶ κουφότητος πράττεις ἴσως πράξιν κα-
κὴν. Ἐὰν ἡ νέα αὕτη γυνὴ ἦναι εἰλικρινής, ὅπερ
δυνατὸν, τῆ κάμνεις κακόν. Ἐὰν δὲ δὲν ἦναι, ὅ-
περ πιθανόν, κάμνεις εἰς σεαυτὸν ἀδικον. Ἐξου-
τελίξῃσαι καταγινόμενος εἰς ἀνάξια σου. Ὅπως
δὲ καὶ ἂν ἔχῃ, εἶναι ἀξιοκατάκριτος καὶ σὲ ἀ-
γαπῶ τόσον, ὥστε πρῶτος σὲ κατακρίνω ἐγὼ.
Στῆθι, ἐὰν ἦναι εἰσέτι καιρός' διότι θραδύτερον
δὲν θὰ δύνασαι νὰ ἐκλέξῃς μεταξὺ τῶν θλίψεων
καὶ τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος.

Κάμιλλος Μαξίμο.

Τέλειτε, κυριακὴ ἑσπέρας.

Ἄ, φίλε, φίλε! ἔσο ἀγαθός, ἀφοῦ εἶσαι αὐστη-
ρός. Ἐπίπληξόν με αὐριον, ἀλλὰ σήμερον οἰκτειρόν
με' διότι, εἰς τὴν ψυχὴν μου, ὑποφέρω.

Ἰδοὺ τί τέλος τοῦ μυθιστορημάτος.

Ἐκοιμήθην ἐπὶ ἀνθράκων. Ἀπὸ τῆς ὀδύνης ὡ-
ρας ὁ θάλαμός μου ἦτο ἑτοιμός· ἤλλαξν τὰ ἀνθη
εἰς τὰ μεγάλα κρυστάλλινα δοχεῖα' ἤλλαξν τὰ
πάντα, ὡς εἰ ἦτο ἑορτή. Περὶ τὴν δεκάτην, ἤρ-
χισα νὰ αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἀνήσυχον. Τὴν δε-
κάτην καὶ ἡμίσειαν, ὁ τόπος δὲν μ' ἐχωροῦσε.
Κατὰ δὲ τὰς ἑνδεκα, ἤμην ἐξ ἡμισείας παρά-
φρων. Ἐπροσπάθησα ν' ἀναγκάσω. Ἀνέγνωνσα, δὲν
ἐνθυμοῦμαι. Εἰς τὰς ἑνδεκα καὶ δέκα, ἤκουσα θό-
ρυον βημάτων ἐπὶ τῆς κλίμακος. Ἔ, ὅτε ἦτο ἐ-
κείνη! — ἐκείνη βαδίζει ὡς πτηνόν! — τὴν ἐ-
μάντευον, ἀλλὰ δὲν τὴν ἤκουον. Ὄρω, κύπτω
καὶ παρατηρῶ τὴν Σοφίαν.

Πισθάνθην ῥίγος εἰς τὴν καρδίαν.

— Τί τρέχει; ἀνεκράξ᾽ εἶναι ἀσθενής;

— Ἡ Σοφία ἐκίνησε βραδέως τὴν κεφαλὴν, ἀντὶ δ' ἀπαντήσεως ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς ἐπιστολὴν καὶ μοι τὴν ἐνεχείρισε προσήλουσα ἐπ' ἐμοῦ ἀνήσυχον βλέμμα. Ἐνόησα ὅτι ἡγάπα τὴν δέσποιναν αὐτῆς.

— Ἄ, Κύριε, μοι εἶπε, βλέπουσά με ἀποσφραγιζόντα τὴν ἐπιστολὴν, διατί τὴν ἔκαμες νὰ κλαύσῃ;

— Ἐκλαυτε λοιπόν; ἠρώτησα σιγῶν τὴν σφραγίδα μετὰ τρεμούσης χειρός.

— Πολύ.

Ἐλαβες, Μάξιμε, ἐπιστολάς γυναικῶν καὶ γνωρίζεις πῶς τὰς ἀναγινώσκουν. Δι' ἐνός βλέμματος κατέφαγα τὴν προκειμένην, τὴν διέτρεξα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, χωρὶς πολὺ νὰ τὴν ἐνοήσω· ἔπειτα ἤρξατο ἐκ νέου φράσαι πρὸς φράσιν, γραμμὴν πρὸς γραμμὴν. Ἰδοὺ δὲ τί μοι ἔγραφεν ἡ Ἐλένη.

« Φίλε, ἔσο ἀγαθός, καὶ σύγγνωθί μοι. Δὲν αἰσθάνομαι ἑμαυτὴν ἰσχυρὰν ὅπως ἔλθω καὶ τρίτην ὁρὰν πρὸς σὺ. Μὴ ζῆτει με ὅτι, διὲν δύναμαι νὰ δώσω. Σὲ φεύγω, ἐπειδὴ σὲ ἀγαπῶ. Ὅλη ἡ ζωὴ μου συμπεριλαμβάνεται εἰς τὰς δύο ταύτας ἡμέρας. Νομίζω ὅτι ζῶ μόνον ἀφ' οὗτου σὲ γνωρίζω· οἱ ἡδεις λόγοι σου μὲ ἐξύπνισαν ἀπὸ μακροῦ ὕπνου· ἦνοιξαν οὗτοι ἐν ἐμοὶ ἕνα τρυφερότητος καὶ ἔρωτος. . . Μιὰς ἡμέρας ἄνθη. Ταλαίπωρα ἄνθη! ὁ ἀποχαιρετισμὸς τὰ παγώνει καὶ τὰ φρονεῖ ὁ χωρισμὸς. . . Ἀλλὰ δὲν παραπονοῦμαι ἐὰν ταῦτα ἐβλήξεν τοὺς ὀφθαλμούς σου. . . Τώρα δὲν σοὶ λέγω πλέον ἐν τῷ ἐπανιδεῖν, ἀλλ' ὑγίαινε· εἶναι ἡ πενθιμωτέρα λέξις τῆς ἀνθρωπίνου γλώσσης. Ὑγίαινε. Ἦδη ἐπανακίπτει ἡ καρδία μου εἰς τὴν ἀπάθειαν αὐτῆς. Αἰσθάνομαι ἑμαυτὴν θνήσκουσαν. Μὴ ζήτησῃς νὰ με ἐπανίδῃς· θὰ ἦναι ἀνωφελές. Ἀπέλθε εἰς τὴν ὠραίαν Γαλλίαν σου σήμερον. . . Τὸ θέλω. . . σὲ τὸ παρακαλῶ. . . Ἀλλὰ μάθε ὅτι φέρεις μετὰ σοῦ ὅτι καλλίτερον ἔχω. Μὴ λησμονήσῃς ποτὲ ὅτι εἰς ἔρημόν τινα γωνίαν τοῦ μεστοῦ πικριῶν τούτου κόσμου ὑπάρχει χανομένη ἐν τῇ σκιᾷ δύστηνός τις γυνὴ, ἥτις εὐμενῶς ἀκολουθεῖ τὰ βήματά σου. Ὑγίαινε, Ὑγίαινε.»

Μαντεύεις ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη μὲ κατετάρξεν, ἀφίνουσά μοι ἀμφιβολίας τινὰς; εἰσέτι, διότι δὲν εἶμαι δα πολὺ εὐπιστος. Ἦτο κραυγὴ ὑπεράτης ἀγωνίας ἀληθῶς πρυφερᾶς γυναικός, ἢ ὁ ἔρωτος κατέβαλεν; ἦτο ἡ τελευταία μηχανορραφία μιᾶς φιλαρέσκου, ὁμοσάσης νὰ μοι γυρίσῃ τὴν κεφαλὴν;

— Οὐδὲν ὁμοιότερον πρὸς τὴν εἰλικρινῆ γυναῖκα, ἢ ὅσον ἐκείνη, ἥτις δὲν εἶναι τοιαύτη.

Πιστεύω ἐν τούτοις ὅτι ἂν ἡ Ἐλένη ἦτο παρῶσα, δὲν ἤθελον ἀπατηθῆ. Πρώτη μου σκέψις ὑπῆρξεν νὰ τρέξω εἰς τὸν οἶκόν της. Φόβος τις μ' ἐσταμάτησε. Πῶς ἤθελον ἐκλάβει τὸ διαβημά μου

τοῦτο ἂν μ' ἔβλεπον; Τὸν πατέρα μόνον θὰ ἴδω; Μεγάλῃ ὑπῆρξεν ἡ ἀμηχανία μου. Ἀνέγνωσα ἐκ νέου τὴν ἐπιστολὴν καὶ εὗρον τόνον περιπαθοῦς εἰλικρινείας, ἥτις μ' ἐνεψύχωσεν. Ὅχι, εἶπον κατ' ἑμαυτὸν, δὲν θέλω τὴν θλίψει ποτὲ ἐκουσίως. Δὲν ἀγνοεῖς, Μάξιμε, ὅτι δὲν ἐνοχοποίησά ποτε γυναῖκα. Φεῦ, οὐδὲν ἔχομεν ν' ἀποδώσωμεν πρὸς τὰς γυναῖκας ἀντάξιον τῆς τιμῆς, ἢ νὰ λαμβάνομεν παρ' αὐτῶν, καὶ ὅταν σθεσθῇ ὁ εὐγενῆς πυρετὸς τοῦ ἔρωτος, εὐρισκόμεθα ἐνώπιον ὀρειλῆς, ἢ δὲν δυνάμεθα πλέον ν' ἀποτίσωμεν, ὅπερ εἶναι χρεοκοπία τῆς καρδίας. Προξενοῦμεν, χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν, εἰς τὰς γυναῖκας ἀρετὸν κακὸν καὶ ἐκτιθέμεθα ψυχρὸς ὅπως ἔτι περισσότερον ταῖς προξενήσωμεν. Ἀπεφάσισα νὰ μὴ μεταδῶ ποσῶς εἰς τῆς Ἐλένης καὶ τῆς ἔγραφας.

« Ἐν ὀνόματι τοῦ ἔρωτος τούτου, ταῦ τόσον ἀληθοῦς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τοῦ τόσον εὐγλώττου ἐν τῷ στόματί σου· δι' ἐν λεπτόν, δι' ἐν μόνον λεπτόν ἐλθέ. Ἐὰν ἀπέλθω χωρὶς νὰ σὲ ἐπανίδω, θὰ ἔχω τὸν θάνατον εἰς τὴν ψυχὴν. Ἐ, νὰ σὲ ἴδω ἀκόμη, μόνον νὰ σὲ ἴδω. . . ν' ἀσπασθῶ τὸ μέτωπόν σου καὶ νὰ κλαύσω ἐπὶ τῶν χειρῶν σου, ν' ἀνταλλάξω μετὰ σοῦ τοὺς πικροὺς καὶ γλυκοὺς λόγους τοῦ τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ, τοῦτο μόνον ζητῶ καὶ τὸ ζῆτῶ γονυκλινης. Χθὲς μοι εἶπας ὅτι ὑπῆρξες ἀγαθός. Ἦλθεν ἡ σειρά σου· γενοῦ ἐπιεικῆς καὶ ἐλθέ. Γνωρίζεις τὸ σέβας μου. Ὅθ' εἰσέληθες βασιλίσσα εἰς τὸν οἶκον ἐνός· δούλου· ἀλλὰ, σὲ ἰκετεύω, ἐλθέ.»

Ἐπανεπέσα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίνεσθαι, τείνων τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν θαλαμηπόλον, ἥτις μὲ παρέτῃρει μετ' ἐκπλήξεως.

Λαβὰ δὲ ὡς ἀνεχώρησεν, ἠθέλησα νὰ τὴν μετακαλέσω. Ἐτρέξα κατόπιν αὐτῆς. Δὲν ἦτο πλέον καιρός· ἔγεινε ἀφαντος μετὰξὺ τοῦ κύματος τοῦ πλήθους, ὅπερ τὰς κυριακάς· ἐξέρχεται κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἐκ τῶν ναῶν.

Ἐπανεκάμψα εἰς τὸν κοιτῶνά μου.

Οἱ μετ' ἀγωνίας μετρήσαντες τὰς σκληρὰς γιγμὰς περιμένοντες, οὗτοι μόνον θέλουσιν ἐνοησέει τί ὑπέσπερα. Τὸ ταλάντωθρον τοῦ ἔκπρεμοῦς μὲ προσέβηκεν ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τὸ ἐσταμάτησα ἵνα μὴ βλέπω τὴν ὄραν. Ἀλλὰ τὸ μέγα τῆς αὐλῆς ὠρολόγιον ἐσήμαινε τὰς ἡμετέρας καὶ τὰ τέταρτα μὲ τὴν ἀδιάφορον καὶ μονότονον ἐκείνην κανονικότητα, ἥτις ἐναλλάξ μετρεῖ εἰς ἡμᾶς τὸν χρόνον τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν θλίψεων. . . Τέλος ἡ ἀνυπομονησία μὲ ἐκυρίευσεν, καὶ ἀπελπισθεὶς τοῦ νὰ ἴδω ἐρχομένην τὴν Ἐλένην, ἔτρεξα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Δὲν κατόφκει μακρὰν τοῦ Κουαρὸ Ἀστέρος, καὶ ταχέως ἀνεγνώρισά τὸν λευκὸν οἰκίσκον. Ἐσταμάτησα ἐπὶ τοῦ φλιού της θύρας μετὰ δαίλιος. Ἡ καρδία μου ἐπαλλεν ἰσχυρῶς. Τέλος, ὤθησα τὴν ἡμικανονιγμένην θύραν. Εἰς τὸ ἰσόγειον δὲν ἦτο ψυχὴ. Ἀνέβην τὴν κλιμακκ. Εἰς τὸν θόρυβον τῶν βημάτων μου ἐφάνη ἡ Σοφία ἐπὶ τῆς τελευταίας

βαθμίδος. Ἰδοῦσά με δὲ ἀρῆκε νὰ πέσωσιν οἱ βραχίονες αὐτῆς καὶ μὲ ἤτένισε βλοσυρῶς.

— Λοιπὸν; τῆ εἶπον.

— Ποῦ ἀργά.

— Ποῦ εἶναι;

— Ἀνεχώρητε.

— Πρὸς ποῖον μέρος;

— Ἄγνοῶ.

— Τί εἶπε;

— Τίποτε.

— Τί ἔκαμεν;

— Ἐκλαυσεν.

Εἰσῆλθον εἰς δωμάτιον, ἀπλοῦν καὶ καθάριον. Ἡ Σοφία μοὶ προσέφερε καθίσμα, εἰς ὃ ἔπεσα μᾶλλον ἢ ἐκάθησα.

— Εἰπέ μοι, Σοφία, θὰ ἐπανέλθῃ;

Ἡ Σοφία ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν ὠθησεν τὴν ὕβραν παρὰ τὴν ὁποῖαν ἐκαθήμην.

— Ὁ κοιτῶν τῆς! μοὶ εἶπεν ἡ Σοφία, δύνασθε νὰ εἰσέλθητε.

Ὁ κοιτῶν μίᾳ γυναικὸς φυλάττει τι πάντοτε ἐξ ἑαυτῆς. Ἐκ τῆς φουλεᾶς γνωρίζεται τὸ πτηνόν. Εἰσῆλθον εἰς τὸν τῆς Ἑλένης· οὐδὲν ἀπλούστερον ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ὀρροσερότερον. Τὰ πάντα λευκὰ καὶ χρώματος λευρίου. Τὰ δύο ταῦτα εἶναι, φαίνεται, τὰ μόνα προσφιλῆ αὐτῆ χρώματα. Μέγα πκράθυρον ἦνοιγεν ἐπὶ τινος κήπου, ὑπὸ ἀνθέων στολιζόμενον· ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης ἔκειντο καὶ ὀλιγάριθμα βιβλία: μικρὸς *Τηλέμαχος*, ἡ *Ἀταλά*, μίᾳ μετάφρασις τοῦ Βύρωνος καὶ ἄλλα τινά. Ἐκυψα ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ποίημά τι τοῦ Heine ἦτον ἀνοικτόν· οἱ δὲ ἀκόλουθοι στίχοι ἦσαν σημειωμένοι διὰ σημείου τῆς χειρός. « Ὅταν θὰ κοιμᾶσαι εἰς τὸν τάφον, τὸν μαῦρον τάφον, τότε, φίλον ἦτορ, θὰ ἔλθω πρὸς σέ, ἵνα μὴ πλέον σ' ἐγκαταλείψω. . . Λέγουσιν ὅτι ἐγείρονται οἱ νεκροί. . . ὅτι μεσονύκτιον τοὺς καλεῖ καὶ ὅτι χορεύουσιν ἐν ἀγαλλίασει· ἀλλ' ἡμεῖς, ἡμεῖς θὰ μένωμεν ἐν τῷ τάφῳ, οἱ δύο, πάντοτε, ἐγὼ ἐν ταῖς ἀγκάλας σου. »

Τυχαίως πως ἄρᾳ γε ἦτο διπλωμένη εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἡ σελίς;

Φαίνεται ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐκεῖνη ἔγραφεν ὁ χάρτης ἦτο ἐσκορπισμένος ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἡ μελάνη νωπὴ εἰσέτι ἐν τῇ γραφίδι καὶ ὄλος ὁ θάλαμος διετῆρει εἰσέτι τοῦ ἀναφθέντος σφραγιδοκηρίου τὴν ἠδῆσαν ὀσμήν. Ἐλαβὸν φύλλον χάρτου καὶ τῆ ἔγραψα.

« Ἐγὼ αὐτὸς ἠθέλησα νὰ διαβρῶζῶ τὴν ὑστάτην ἐλπίδα μου· εἶμαι εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ σὺ δὲν εἶσαι. Δὲν παραπονοῦμαι ἔπραξας ὅ,τι ἐνόμιζες ὅτι ὄφειλες νὰ πράξῃς. Καλῶς. Ἔσο εὐδαίμων. Ὅθ' ἦσαι· διότι μόνον κατὰ τὴν καρδίαν πάσχει τις, σὺ δὲ εἶσαι κυρία τῆς ἰδικῆς σου. Ὑπάρχει ἀνοδοδέμη ἐπὶ τῆς θερμάστρας. Ἐπεθύμουν νὰ λάβω ἐν ἄνθος ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ ἀπέφυγα· ἄγνοῶ διὰ τίνα εἶναι ὠρισμένον, οὐδὲ θέλω

νὰ ἀδίκησω τινά. . . Ἄ, πρέπει λοιπὸν νὰ χωρισθῶμεν οὕτως· Ἑλένη, προσφιλεῖς Ἑλένη, σὲ προσβάλλω, εἶμαι ἄδικος καὶ σκληρὸς, ἐπειδὴ εἶμαι δυστυχῆς. Ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι εἶσαι ἄδολος. Ἰγίαινε. Ἐπραξα καλῶς ἔλθων ἐνταῦθα. Τὰ πάντα τοῦ λοιποῦ θὰ μοὶ λαλῶσι περὶ σοῦ καὶ ἡ σκέψις αὐτῆ μοὶ εἶναι εὐάρεστος. »

Ἠγέρθην καὶ περιῆλθον τὸν θάλαμον. Ἡ χεὶρ μου ἠγγίσε τὰ πάντα. Ἡ Σοφία ἐπὶ τῆς θύρας ἵσταμένη μὲ παρετῆρει μετ' ἄκρας ἐκπλήξεως· προφανῶς μ' ἐξελάμβανεν ὡς παράφρονα, καὶ τῆ ἀληθείᾳ δὲν ἐτόλμων νὰ βεβαιώσω ὅτι εἶχεν ὄλος ἄδικον.

Τέλος ἐξῆλθον. Δευτέρᾳ ὥρᾳ ἐσήμεινον εἰς ὕλην τὰς ἐκκλησίας. Ἐβρίθην ἐπὶ ἀμαξίας καὶ ἐφθασα εἰς τὸν σταθμόν· ἦτο καιρὸς.

Νὰ σοὶ τὸ ὀμολογήσω, Μάξιμ; Εἶχον εἰσέτι λάμπην τινὰ ἐλπίδος. Ἐλεγον χαμηλοφώνως κατ' ἑμαυτὸν ὅτι δὲν θὰ μ' ἐγκατέλειπε νὰ ἀπέλθω οὕτω, καὶ ὅτι θὰ ἤρχετο νὰ μοὶ σφίγῃ τὴν χεῖρα τὸ ὕστατον. Εἰσῆλθον ζωηρῶς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σταθμοῦ. Δύο ἄγγλοι ἔτρωγον φέταις μὲ βούτυρον· εἰς Αὐστριακὸς ἀνεγίνωσκε σοβαρῶς τὸν *Moritzenspiellet*, καὶ δύο μικροὶ Βοημοὶ, φέροντες πῖλους μὲ περὰ φασιανού, ἠτένιζον θρηνωδῶς ζυμαρικά, τὰ ὅποια ὑψηλὴ τις καὶ λειπόσαρκος γυνὴ τοῖς ἤρνετο ἀσπλάγχχως. Οὐδεὶς ἕτερος ὑπῆρχεν ἐν τῇ αἰθούσῃ. Ὁ κώδων τῆς ἀναχωρήσεως ἐσήμανεν ἦνοιξεν τὰς θύρας. Ἀνέβην ἐπὶ ἐλακῆθρου ἔχοντος τρία καθίσματα, ἀλλ' εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ἦμαι μόνος. Ἡ ἀτμομηχανὴ ἐσύριξε τὸ τελευταῖον, αἱ ἀμαξίαι ἐστράφησαν ἐπὶ τῶν τροχῶν καὶ ἐκινήσαμεν.

Ἐκυψα ἐπὶ τῆς θυρίδος. Ἐπραξα τοῦτο ὅπως ἴδω ἄρᾳ γε τὰ ὄροπέδια τοῦ Οὐεϊστράδ, ἢ τὸν λόφον τοῦ Χραδσχίν, τοὺς θόλους τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας, ἢ τοὺς ὀδελίσκους τοῦ Σαιν-Βεϊτ; Ἄγνοῶ.

Ἡ πόλις τῆς Πράγας, φωτιζομένη ὅλη ἀπὸ τὰς τελευταίας λάμπεις τοῦ δύοντος ἄστρου τῆς ἡμέρας, ἐφαίνετο κυματίζουσα εἰς νέφος χρυσοῦν.

— Ἔ, ἔλεγον κατ' ἑμαυτὸν καὶ ἀναπολῶν ἐκείνην, πόσον ὠραία ἐσπέρα διὰ νὰ ἦναι τις εὐτυχής!

Εἶχον λάθει τὸ κατ' εὐθείαν, ὅπου οἱ Γερμανοὶ ἀποκαλοῦσι *schnell-zug*, καὶ τὸ ὅποιον δὲν ἐσχμάτα ἢ τριάκοντα δευτέρᾳ λεπτά εἰς πάντες σταθμούς.

Εἰς τὸν τρίτον σταθμόν εἰς ἐπιστάτης ἐπήλπισε τὴν ἀμαξίαν μου, ἦνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐζήτησε τὸ γραμματίόν μου. Καθ' ἣν δὲ στιγμήν ἐτεινον τὴν χεῖρα ὅπως τῷ δεῖξω αὐτὸ, ἐβρίψε μικρὸν δέμα ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ἐπανέκλεισε ζωηρῶς τὴν θυρίδα καὶ ἀνέκραξεν εἰς τὸν ὀδηγὸν Fortnarts (ἐμπρός). Ἡ ἀμαξία ἐκινήθη ἐκ νέου. Παρετῆρησα τὸν σταθμόν· ὄλα τὰ παράθυρα ἦσαν κλειστά ἐκτὸς ἐνδὸς μόνου ἀνοσπεροῦς. Τοῦτοῦ τὸ παραπέτασμα ἐκινήθη αἶφνης. Ἰδὼν μικρὰν χεῖρα,

πέμπουσάν μοι ἕνα ἀσπασμόν, ἔπειτα μίαν ἕξαν-
θην κεφαλὴν, ἣτις ἐπροσπαθεῖ νὰ μειδιάσῃ, ἀλλὰ
δὲν ἐμειδιά.

Ἦτον ἐκείνη!

Ἦθέλωσά νὰ καταβῶ, ἀλλ' ἡ θυρὶς ἦτο κλει-
σμένη. Τὸ schnell zug ἐπανάλαβε τὴν ταχύτητα
αὐτοῦ. Μικρὸν ὕψωμα τοῦ ἐδάφους καὶ σωρὸς δέν-
δρων μοῦ ἀπέκρυψαν τὸν σταθμόν. Ἡ φορὰ αὐτὴ
ἦτο βεβχίως ἡ τελευταία πασῶν. Δὲν θὰ τὴν ἐπα-
νίδω πλέον, ἀλλὰ τὴν ἐπανείδω.

Ἦνοιζα τὸ μικρὸν δέμα· περιεῖχε λελυμένα ἄν-
θη, τὸ ἡμισυ τῆς ἀ-θοδῆσμος, ἦν εἶδον ἐπὶ τῆς
θερμαστρας, καὶ μίαν ἐπιστολὴν.

« Φίλε, μοὶ ἔλεγαν, ἡ ἀγωνιώδης κρυγὴ σου
μοῦ διεπέρασε τὴν ψυχὴν· μοὶ ἐχρειάσθη δὲ πολ-
λὴ δύναμις ὅπως ἀντιστῶ . . . Ἀλλὰ δὲν ὤφειλον
πλέον νὰ ἔλθω παρὰ σοί· εὐχαριστῶ σοὶ ὅτι δὲν
ἤλθες. Ὁ πατὴρ μου ἐξῆλθε διὰ μίαν στιγμὴν . . .
Νομίζω τότε ὅτι ἐπεθύμησα νὰ ἤρχεσθε . . . Ἰσως ἡ
ἐπιθυμία αὐτὴ σοὶ φανῆ γλυκίστα. Δὲν ἐφάνηκε, καὶ
ὁ πατὴρ μου ἐπέστρεψεν. Ἦθέλωσά τότε νὰ σοὶ
φέρω ἐδῶ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν μου· ἡ χεὶρ
μου τρέμει ὅταν σκέπτομαι ὅτι εἰς τινὰς στιγμὰς
θεῖω νὰ σὲ ἴδω τὸ τελευταῖον . . . ὦ, μὴ ἀποκά-
λει τοῦτο χωρισμόν, εἶναι σπαραγμὸς. Εἶμεθα
παιδιά, Κάμιλλε· ἐπαίξκαμεν μὲ τὸ πῦρ καὶ νῦν
καίόμεθα· ἀλλ' ἀπὸ φλόγα ἀγνὴν . . . ἡ δυστυχε-
στέρᾳ εἶμαι ἐγὼ καὶ εὐχαριστῶ τὸν Θεόν . . . Θὰ
εὔρης τὴν λήθην. . . θὰ μοὶ ἀφήσης τὴν ἀνάμνησιν·
ἀλλὰ δὲν παραπονοῦμαι. Ἄκουσόν με, φίλε μου. .
καὶ πρὸ πάντων πιστεύουσάν μοι. Εἶμαι ἀπλὴ γυνή.
Ἀπέναντί σου οὔτε πανουργὸς ὑπῆρξα, οὔτε φιλά-
ρσκας· ἀσύνετος, βεβχίως, ἐλαφρὰ, ἴσως, ἀλλ'
οὐδὲν ἄλλο. Ὅτε τὴν παρασκευὴν σὲ ἀπῆντησα ἐν
τῷ θεάτρῳ, δὲν εἶδον ἐν σοὶ τὸν νέον ἄνδρα· εἶ-
δον τὸν Γάλλον καὶ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὸν οἶκόν
σου . . . ἀθωά-ατα, σοὶ ὀμνῶ, καὶ ὅπως ἀκούτω
πάλιν τὴν ὠραίαν γλῶσσαν, ἦν τοσοῦτον ἀγαπῶ.
Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια . . . Δὲν θὰ ἐπανίδω-
μεν ἀλλήλους ποτέ· διὰ τί νὰ σὲ ἀπατήσω; Βαθ-
μῶδον, ἀγνοῶ ὅποιο; τρόμος μὲ κατέλαβε, τὰ
βλέμματά σου, οἱ λόγοι σου, τὰ πάντα μ' ἐμέ-
θυσαν . . . Ἠγάπων τὸν ἦχον τῆς φωνῆς σου· ὁ
βαθὺς καὶ κυανοῦς ὡς ἡ θάλασσα ὀφθαλμὸς σου
κατεκύλιεν ἐνίοτε τρικυμίας πάθους. Ναι, Κάμιλ-
λε, ἠσθάνομην τὰς πρώτας σκοτοδινιάσεις, αἵτινες
καταστρέφουσιν ἡμᾶς. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς τραπέζης σου,
παρετήρησα ἐπιστολὴν ἐκ Γαλλίας. Αὕτη μὲ ἔσω-
σεν. Ἀναμφιβόλως ἔχεις ἐκεῖ κάτω, εἰς τὴν ὠ-
ραίαν πατρίδα σου, ὑψηλὸν τινὰ καὶ εὐγενῆ ἔ-
ρωτα, ὄνπερ συμερίζονται. Καὶ ἐγὼ; ἤθελον
εἶσθαι ὀλίγων ὥρων διασκέδασιν ἐν τῇ ἐντεῦθεν
διαβῶτι σου, βραδύτερον δὲ ἤθελες συνέλθει εἰς
σαυτὸν μὲ θλίψιν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τύψιν εἰς τὸ
συνειδός. Ποτέ, ποτέ. Νῦν δὲ, τούναντιόν, ἐὰν μὲ
φέρῃς κατὰ νοῦν, θὰ γνωρίζῃς ὅτι παρητήθη σου
ἀγκυρῶσά σε, καὶ θὰ φυλάττῃς ἡδέϊαν καὶ τρυφε-

ρὰν περὶ ἐμοῦ ἀνάμνησιν. Ἀλλὰ, ὕγιαινε . . . Βλέπω
τὸν καπνὸν τῆς ἀτμομηχανῆς, ἣτις σὲ φέρει . . .
ὁ ὀφθαλμὸς μου σκοτιάζεται· ὕγιαινε. Ἐκλυσα ἐπὶ
τῶν ἀνθέων, τὰ ὅποια σοὶ πέμπω· φύλαξόν αὐτὰ
ἐπὶ τινὰ χρόνον. Μία εὐωδία καὶ ἕν δάκρυ δὲν εἶ-
ναι πᾶν ὅ,τι καλλίτερον δύναται νὰ δώσῃ εἰς τοῦ-
τον τὸν κόσμον μίαν γυνή;

ΕΛΕΝΗ . . .

Ἡ τότεν ἀπλὴ καὶ ἀφελὴς ἐπιστολὴ αὕτη μὲ
κατέβηκεν ὅσον δὲν δύναμαι νὰ σοὶ περιγράψω
καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως ἠσθάνθη δά-
κρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· δάκρυα κροκοδείλου ἠ-
θελος εἶπε, ὅστις κλαίει ὅτι δὲν ἔφαγε τὸν ἄλ-
λον. Ἐ, ὄχι, φίλε μου· δάκρυα ἀγνῆς καὶ ζωηρᾶς
τρυφερότητος. Τὸ μίᾳς ἡμέρας μνησιτόρημά μου
θὰ μᾶς ἀφήσῃ, τὸ αἰσθάνομαι, βαθυτάτην ἐντύ-
πωσιν. Δὲν θὰ σοὶ εἶπω ὅτι φέρω ἐντεῦθεν πι-
κρὰν θλίψιν· δὲν εἶμαι ματαιόφρων, καὶ φρονῶ,
ὡς ἡ Ἐλένη, ὅτι τὰ πάντα ἔληξεν. Ἀλλ' αἰσθά-
νομαι ἐμαυτὸν εἰς μελγχολικωτάτην ὄνειροπό-
λησιν. Ἦθελα παραστήσαι θλιβερόν πρόσωπον εἰς
τὸν χορὸν τῆς προσβείας. Διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ ἔλ-
θω πλησίον σου, σταματῶ κατὰ τὸ ἡμισυ τοῦ
ταξιδίου μου. Μένω ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, καὶ θὰ
ζωγραφῆσω τοπογραφίαν εἰς τὰς ὠραίας κοιλάδας
τοῦ Μολδά· θὰ φροντίσω δὲ νὰ βάλλω εἰς τὰς
εἰκόνας μου ἐσθῆτα λευκὴν καὶ ταινίας ἐκ χρῶ-
ματος λειρίου, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀξιεράστου τῆς
Πράγας χωρικῆς.

Ἰ. Γ. Χόρευτον εἰς ὄνομά μου τὴν δευτέραν
μαζούρκαν μετὰ τῆς μίσης Σάρβας, ἣτις μοὶ τὴν
ὑπεσχέθη εἰς ὅλους τοὺς χορούς· ἀλλ' ἀνάσχαλον
συντόνως τὴν ἀναχώρησιν, διότι ἡ ἀξιεράστος
αὕτη δεσποσύνη χροεῖεν ὑπὲρ τὸ μέτρον ὡς πᾶσαι
αἱ Ἀγγλίδες.

ΚΑΜΙΛΛΟΣ.

(Μετ' ἄρρασις Γ. ΒΑΦΕΙΔΑΔΟΥ.)

ΗΘΙΚΑ.

ΣΠΟΔΑΣΩΜΕΝ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ.

(ΓΝΩΜΗ).

Ἀπαντες νομίζομεν ὅτι εἶμεθα εἰς κατάστασιν
νὰ διακρίνομεν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἄνευ οὐ-
δεμιάς δυσκολίας, καὶ ν' ἀναγνώσωμεν ἐκ πρώ-
της ὄψεως εἰς τὴν βίβλον τοῦ καθήκοντος.

Ἰπάρχει μὲν ἐν ἡμῖν ὑπέρτατός τις λόγος, οὗ
ἔργον ἐστὶν ὅπως διδάσκῃ ἡμᾶς τὴν ἠθικὴν ἀξίαν
τῶν ἡμετέρων πράξεων, ἀλλ' ὁ λόγος αὗτος, ὡς
ἄπαντες οἱ ἄλλοι, ἔχει ἀνάγκην μακρᾶς καὶ σπου-
δαίας παιδαγωγίας· ἂν δὲ ποτε ἀμοιρήσῃ τῆς
παιδαγωγίας ταύτης, εἰς ὅποιον σκοτισμόν, εἰς
ὁποίους μάλιστα πολλάκις παραλογισμοὺς, παχυ-
λοῦς ἢ τρομεροῦς, περφερέται;

Ὁ ἄγριος τρώγει τὸν ὄμοίον του, καὶ μετὰ τὴν τρομερὰν του εὐωχίαν, πλήρης ἔτι σαρκὸς ἀνθρώπου πίνῃ: τὸ στόμα ἔχων, ἀποκοιμᾶται ἀναπολῶν τοῦ θεοῦ: αὐτοῦ.

Ὁ Ῥωμαῖος πατριῖκος καταδικάζει τριακοσίουσ δούλους εἰς τὰ βασανιστήρια διὰ μίαν μύβραιναι, ἐκφυγοῦσαν τῆς τεχνιτῆς αὐτοῦ λίμνης, καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν σύγκλητον ἐν ἀταράχῳ συνειδήσει, μελετῶν νόμον τινὰ ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως τῶν ἀρχαίων ἀρετῶν.

Ὁ Ἰταλὸς, δούς τὸ ἐγγχειρίδιον τοῦ ὅπως εὐλογηθῆ παρὰ τοῦ Πάππ, δολοφονεῖ δι' αὐτοῦ τὸν ἐχθρόν του καὶ ἐπιστρέφει μεθ' ἡσυχου τῆς συνειδήσεως εἰς τὸν οἶκόν του, εὐχαριστῶν τὴν Παναγίαν διὰ τὴν βοήθειαν, ἣν παρέσχεν αὐτῷ κατὰ τὴν δολοφονίαν.

Ὅτε Φίλιππος ὁ ἑταῖος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐνόθεον τὰ Γαλλικὰ νομίσματα, οἱ ἔστεμμένοι ἐκεῖνοι παραχαράκται ὑπέκλεπτον πιθανῶς ἄνευ ἐλέγχου τὸν τε ἰδιωτικὸν καὶ τὸν δημοσίον πλοῦτον, καὶ οἱ νομοθεταὶ ἐκρυάζον: «Μεγαλειότατε, ἐξακολουθεῖτε, πάντα ὑμέτερά εἰσιν.»

Ἐτι δὲ καὶ σήμερον πόσους ἀπαντῶμεν ἀνθρώπους τιμῶς, οἵτινες ἐπιτρέπουσιν ἑαυτοῖς μειδιῶντες τὰς μάλλον ἐπονειδίστους πράξεις; Ἐπι εἴκοσιν Ἀλκιβιαδῶν, οἵτινες θὰ ἠρυθρίων μὲν ἂν ὑπεξήρουν ἐν λεπτόν παρὰ τοῦ πλησίου των, ἀλλὰ κλέπτουσι τὴν θυγατέρα ἢ τὴν σύζυγον αὐτοῦ, οὐδὲ δύο ὑπάρχουσι κατηγοροῦντες ἑαυτῶν ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου τῆς συνειδήσεώς των, καὶ ἂν κατηγορήσωσιν ἑαυτῶν, πράττουσι τοῦτο μετὰ μυστικῆς τινος ὑπερηφανίας.

Ἀλλὰ τὸ τρομερώτερον ἴσως διὰ τὸν ἀνθρώπινον λόγον δὲν εἶναι τὸ θέαμα ἐκείνων, οἵτινες πίπτουσι στενάζοντες διὰ τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀποκοιμῶνται ἀτάραχοι ἐν τῇ κακίᾳ, τῇ εὐνοουμένη παρ' αὐτῶν ἢ παρὰ τῆς ἐποχῆς αὐτῶν.

Εἰ καὶ σπανίως ἀπαντῶνται καρδίαι τοσοῦτον διεφθαρμέναι, ὥστε ὁ ἠθικὸς λόγος νὰ ᾖ παντελῶς ἀπ' αὐτῶν ἐξειλημμένος, ὑπάρχουσιν ὅμως πολλαί, ἀφ' ὧν ἐλλείπει ὡς πρὸς τινὰ πράγματα, καὶ αἱ πλείστα τῶν καρδιῶν ὁμοίαι εἰσι τοῖς παλαιαῖς ἐκείνοις κλειδοκίμβαλοις, ἐν οἷς δύο ἢ τρία πληκτρὰ παύουσιν ἐκβάλλοντα φωνὴν ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ παίζοντος, ἐκτὸς ἐκείνων, ἅτινα παρὰ φῶνως ἤχοῦσι.

Διατρέξωμεν λοιπὸν τὸ κλειδοκίμβαλον τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὅπως δοκιμάσωμεν τὸ ἠχητικὸν καὶ ἐμμελὲς αὐτοῦ. Ἐξεγείρωμεν πάσας τὰς ἴνας τοῦ ἠθικοῦ ἡμῶν λόγου.

Ἐ, ἐὰν κατεβάλλωμεν πρὸς διάκρισιν τῶν ἡμετέρων κληρόνων τὸ ἥμισυ τῆς μερίμνης, ὅσων

μεταχειριζόμεθα πρὸς γνώσιν τῶν συμφερόντων ἡμῶν, ὅσους προόδους ἠθέλωμεν κάμει πρὸς τὴν ἀρετὴν;

Δὲν ἀρκεῖ ὅπως ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως δι' ὧτὸς ἀπροσέκτου κατὰ σπανίας περιπτώσεις, οὐδ' ὅπως συλλέγωμεν τοὺς χρησμούς αὐτῆς, ὅταν ὁ κίνδυνος καὶ τὸ σκότος μᾶς πολιορκώσιν, ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ὀμιλῶμεν πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν βιάζωμεν ὅπως ἀποκρίνηται, ὅταν τὰ κατευρασμένα ἡμῶν πάθη ἐπιτρέπωσιν ἡμῖν ἀκούσαι καὶ ἐνοησαι. Ὅταν δ' ὁ πολιτικὸς ἡμῶν ἀστὴρ καλυφθῆ ὑπὸ νεφῶν θεύλλης, τότε δὲν εἶναι πλέον καιρὸς ὅπως συμβουλευθῶμεν αὐτόν.

Παρκτηρήσωμεν τὰ εὐνομούμενα κράτη ὅπως τὸ δίκαιον πάντων καὶ ἐκάστου βασιλεῦς ἐν πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, δὲν ἀρκεῖ μόνον ἵνα δικαστὶ συνηγμένοι τυχαίως ἀποφρῖνῶνται περὶ τινων τραπῶν ἐγκλημάτων καὶ κατὰ τὰς ἀορίστους, θορυβώδεις καὶ πάντοτε ὀλίγων ἐμπαθεῖς ἐκπνεύσεις τοῦ ἐνεστώτος, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη ἵνα ἡ δικαιοσύνη ἢ τακτικῶς διοργανισμένη, ἢ τοῖς ἵνα ὑπάρχουσιν ἄρχοντες ὅπως ἐκδίδωσιν ἀδιαλείπτως τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς νομοθεσίας, ἄλλοι, ὅπως ἐφαρμόζωσιν αὐτοὺς εἰς ὅλας τὰς παρουσιαζόμενας περιστάσεις, ἄλλοι τέλος, ὅπως ἐξετάζωσιν ἀγρόπνωσιν ἂν οἱ νόμοι οὗτοι ἐτηρήθησαν πανταχοῦ, ὡς ἔπρεπε νὰ τηρηθῶσιν.

Ὅπως κλονισθῆ ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἀνάγκη ἵνα ἡ συνειδήσις εὐρίσκηται διηνεκῶς εἰς ἀσκησιν, καὶ ἐξεσκῆται μεθοδικῶς οὐ μόνον ὡς δικαστὴς τῶν ἰδιαιτέρων πράξεων, ἀλλὰ καὶ ὡς νομοθέτης, καὶ ἀδύνατον νὰ καταστῆ νομοθέτης, εἰμὴ ὅταν ἐτάση αὐτὴ ἑαυτὴν, ὅταν ἐμψυχεύσῃ διὰ σπουδαίας ἐρεῦνης μέχρι τῶν πρώτων ἀρχῶν τῆς ζωῆς, ὅταν, ἀντὶ τοῦ νὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὰς ἀμυδρὰς ἀστραπάς, ὅσαι διέρχονται ἐπὶ τῆς νυκτὸς τῶν παθῶν, καταστῆ εὐρεῖά τις καὶ γαλήνιος αἴγλη, ἀπαλλαττομένη ἀπὸ τῶν μυθῶν τῆς ἐφεκτικῆς ψυχῆς, ὅπως φωτισθῆ καὶ ὀλοκληρίαν.

Ἡ ἀρετὴ δὲν βασιλεύει ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου βίου, εἰμὴ ὅταν βασιλεύῃ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διανοίας, καὶ οὐδέποτε δύναται νὰ γίνῃ ὁ κανὼν ἡμῶν, ἂν δὲν γίνῃ πρότερον ἢ μελέτη ἡμῶν.

Σπουδάσωμεν λοιπὸν τὴν ἀρετὴν.

Σ. Ι. ΒΟΥΓΓΡΑΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΣΕΙ ΠΡΟΣ ΣΕ!

Πρὸς σέ, γλυκεῖά μου θεᾶ, ὥραϊά μάγισσά μου,
Πρὸς σέ πάλιν μὲ φέρουσι τὰ πλάνα βήματά μου,
Πρὸς σέ τὸ φίλον ἄστρον μου, μαγνήτην μου τὸν

[πολικόν.

Πρὸς σέ τὰ πάντα μ' ἔλκουσι, τὸ γαλανόν σου
βλέμμα,

Τῆς κόμης τὸ χρυσόξανθον καὶ ζηλευμένον στέμμα,
Τὸ πᾶν ἐν σοὶ ὄν χάριεν, τὸ πᾶν ἐν σοὶ ὄν θελκτικόν.

Τὸ ὄνομά σου ἀντηχεῖ . . ἡ λύρα παλιν ψάλλει,
Καὶ πάλιν ἡ καρδία μου πανευτυχοῦσα ψάλλει,
Καὶ πάλιν μὲ ὠθεῖ πρὸς σέ, νεῆνις, Κίρκη μαγική.
Ὡ, δέχθητί μοι προσχαρῆς καὶ ἠδέως πρόσβλεψόν μοι,
Τὰ χεῖλη σου διάστειλον καὶ προσμεδιάσόν μοι,
Ὁ οὐρανὸς πλησίαν σου, ἐάν δὲν ἦται σὺ ἐκεῖ.

Τὸ μέτωπόν σου ὕψωσον, τὸ λάμπον μέτωπόν σου,
Μὴ κλίνης πλὴν τὰ βλέφαρα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν σου,
Τὸν μάγον τοῦτον πέπλον των, καὶ σκιασθῆ τὸ φῶς

[αὐτών.

Ὡ, μὴ μὲ ἴδῃς πρὸς στιγμήν, ὦ ἄφες με νὰ σ

[ἴδω,

Τὰ ὄμματά σου κάλυψον σκιρτῶν νὰ σ' ἐπανιδῶ,
Πλησίον σου πανόλβιος ἢ ζῶν μικρὸν ἢ τελευτῶν.

Ὅταν ὕψῃς τὸ βλέμμα σου, τί λάμψις, τί γλυ-

[κύτης,

Θαμβοῦμαι, ὡς εἰς ἀστράπα· θαμβοῦται ὁ ὀδίτης,
Ἐνῶ γελῶντα ἐβλεπε ὀλίγον πρὶν τὸν οὐρανόν.

Ὡ, μὴ μὲ ἴδῃς πρὸς στιγμήν, ὦ ἄφες τὴν καρδίαν
Νὰ εὐφρανθῆ, προσβλέπουσαν τὴν ὄψιν σου τὴνθεσίαν,

Τὴν χάριν σου τὴν ἀρρέκτον, τὸ κάλλος σου τὸ

[φρεινόν.

Ὡ, ἀνοιξὸν γελόεσσαν, ὡς πρότερον, ἀγκαλὴν,
Κ' ἐμὲ τὸν ἀγαπῶντά σε προσδέχθητι καὶ πάλιν,

Ἄς ἐνωθῶσι δ' οἱ παλμοὶ τῶν νεαρῶν μας καρδιῶν!
Ὡς ἐρωμέναι πέλειαι τὸ ἔαρ κελαδοῦσαι,

Τὸ ἔαρ καὶ αἱ καρδίαι μας τῆς ἠῆθης τραγωδοῦσαι,
Ὡ, ἄς ὑπάρξωσιν ὁμοῦ, ὁμοῦ ἐντός εὐτυχιῶν.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥΣ.

Λίνιγμα.

Κατηφῆ τινα ἀρχαῖον, περιώνυμον σοφόν,
σκοτεινὸν περὶ τὴν φράσιν, μὲ τὸ ὄλον μου δηλῶν,
Θεᾶ εἶμαι τῶν ἀρχαίων μὲ τὰ πρῶτά μου τὰ τρία,
στρατηγὸς δ' ἀνδρὸς μεγάλου μὲ τὰ ἕτερα σοιχεῖα.

ΓΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΗΣ.

Λογόγριφος.

Εἶμαι πόλις καὶ ταμεῖον ἅμα νεαρῶν καλῶν,
Ἀριθμὸς μὲν ἡ ἀρχὴ μου, τὸ δὲ τέλος ὑψηλόν.
Δυὸ μὲν πρῶτά μου ἂν τάξῃς πρὸ τῶν δύο τελικῶν,
μ' αὐτὰ εἶμαι Καλλιόπης ποίημα ἠρωϊκόν.
Ἄν τὸ πρῶτον δὲ καὶ τρίτον, μέτρον εἶμαι τῆς ζωῆς.
Ἄν τὸ τρίτον, πρῶτον, πέμπτον, εἰς ἐμὲ πᾶν περατῆς.
Ἄν τὸ πρῶτον δὲ καὶ πέμπτον, βάρβαροι μὲ κατοικ-

κοῦν.

Ἄν τὸ πέμπτον κ' ἀρχῆς τρία, νόμισμα εἶναι χαλκοῦν
τὸ οὐδέτερόν μου. Θέλω δὲ διάστασις δευτέρῃ,
ἂν τὸ δεύτερον οὖν πέμπτῳ καὶ τετάρτῳ πριταχθῆ.
Ἄν τὸ δεύτερον δὲ κ' ἕκτον, πέμπτον τε, πρὸς με

σκοπεῖ

πλέον σκάφος. Τύχης ψῆφος εἶμ', αὐτόθι ἂν τραπῆ
εἰς τὸ τέταρτον τὸ ἕκτον. Ἀλλ' ἂν πρὸ τῶν ληκτικῶν
τῶν τριῶν τάξῃς τὸ τρίτον οὖν τετάρτῳ, ὁ κοῖτων
ἐγὼ εἶμαι ὁ μοιραῖος. Ὅστις γίνεμαι εὐθὺς
πόλις Κύπρου, ἀντὶ τρίτου δευτέρου ἂν προθῆς.
Μὲ τὸ πρῶτον δὲ καὶ πέμπτον οὖν τετάρτῳ ἂν μιγῆθῃ
ἢ ἐν τέλει τριάς, εἶμαι ταχὺ ζῶν, ὃ ποθεῖ
Ἄρτεμις ἐπὶ θοοῖς. Μὲ τὰ τρία ληκτικῶν,
ἂν ὡς δεύτερον ἐμβάλῃς καὶ τὸ τέταρτον, νικᾷ
ἢ ἰσχύς μου τὴν σκοτίαν. Ἢ ἐσχάτη δ' ἂν τετράς
ἀρχὴν λάθῃ ὡς τὸ τέλος, διὰ φράνας μὲ τιμᾶς.

Π. ΡΑΔΟΝΣΙ.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩ

ΦΥΛΛΑΔΙΩ ΛΙΝΙΓΜΑΤΟΣ.

Πάτμος (ἀτμός).

ΠΑΡΟΡΑΜΑ. Ἐν σελίδι 344 τοῦ προηγουμ.
φυλλαδίου καὶ στήλῃ Α' ἀντὶ μυρολογίῃς, γράφω
μυρολογίῃς αὐτόθι, ἀντὶ Δάκκῃ, γρ. Δόκκῃ. Ἐν
τῇ αὐτῇ σελίδι, στήλῃ Β' ἀντὶ τελευταῖον, γρ.
τελωνεῖον. Ἐν σελίδι 345, στήλῃ Α' ἀντὶ μικρῶν,
γρ. μακρῶν αὐτόθι, ἀντὶ ἐπέμεινε, γρ. ἐσῆμαινε.

ΠΡΩΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ.

ΥΠΟ ΒΥΦΩΝΟΣ.

Ἡ φύσις ἐστὶ τὸ σύστημα τῶν νόμων, οὓς ὁ δημιουργὸς ἔθηκε διὰ τὴν ὑπερξίν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν διαδοχὴν τῶν ὄντων. Ἡ φύσις οὐδέποτε ἐστὶ πρᾶγμα, καθότι τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι τὸ πᾶν· οὔτε ὄν τι, καθότι τὸ ὄν τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ὁ Θεός· ἀλλὰ δύνανται θεωρηθῆναι ὡς ζῶσα καὶ ἄπειρος δύναμις, τὰ πάντα περιλαμβάνουσα καὶ ἐμψυχούσα. ἦτις, ὑπέκουσα εἰς τὴν τοῦ πρώτου ὄντος, μόνον τῆ διαταγῆ ταύτης ἤρξατο ἐνεργεῖν καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς ἢ συγκαταθέσεως ταύτης δικτελεῖ ἐνεργούσα. Ἡ δύναμις αὕτη ἐστὶ τῆς θείας δυνάμεως ἢ ἀποκαλυπτομένη μερίς ἐστὶν ἄμα ἢ αἰτίη καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, ὁ τρόπος καὶ ἡ οὐσία, τὸ σχέδιον καὶ τὸ οἰκοδόμημα· πολὺ δὲ διάφορος τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης, ἥτις τὰ προϊόντα νεκρὰ μόνον ἔργα εἰσὶν, ἡ φύσις ἐστὶν ἔργον ἀενάως ζῶν, ἐργάτης ἀδιαλείπτως ἐργαζόμενος, ὅστις γνωρίζει ἵνα γρηται τοῖς πᾶσιν, ὅστις, ἐργοζόμενος κατ' ἴδιον τρόπον πάντοτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου, οὐ μόνον δὲν ἐξαντλεῖ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ καθιστῆσιν αὐτὸ ἀνεξάντλητον ὁ χρόνος, ὁ χώρος καὶ ἡ ὕλη εἰσὶ τὰ μέσα, τὸ σῶμα, τὸ ἀντικείμενον, ἡ δὲ κίνησις καὶ ἡ ζωὴ ὁ σκοπὸς αὐτῆς.

Τὰ μὲν ἀποτελέσματα τῆς δυνάμεως ταύτης εἰσὶ τὰ φαινόμενα τοῦ κόσμου, τὰ δ' ἐλατήρια, οἷον χρῆται, εἰσὶ δυνάμεις ζῶσαι, ὡς ὁ χώρος καὶ ὁ χρόνος δύνανται μὲν ἵνα μετρώσῃ καὶ περιορίσῃ, ἀλλ' οὐδέποτε καὶ νὰ καταστρέψῃ. δυνάμεις, αἵτινες ἀνταιωροῦνται μὲν, συμμίγνυνται, ἀντιπράττουσιν ἀμοιβαίως, ἀλλ' οὐδέποτε ἐκμηδενίζουσιν ἀλλήλας. Αἱ μὲν δικιμάζουσι καὶ μεταφέρουσι τὰ σώματα, αἱ δὲ θερμαίνουσι καὶ ἐμψυχούσιν αὐτά· ἡ μὲν ἔλξῃ καὶ ἡ ὄθησις εἰσὶ

τὰ δύο πρώτιστα ὄργανα τῆς ἐπὶ τῶν ἀκατεργάστων σωμάτων ἐνεργείας τῆς δυνάμεως ταύτης, ἡ δὲ θερμότης καὶ τὰ ζῶντα ὄργανικὰ μόρια εἰσὶν αἱ ἐνεργοῦσαι ἀρχαί, ὡς τίθησιν εἰς κίνησιν πρὸς σχηματισμὸν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν διωργανωμένων ὄντων.

Τοιαῦτα λοιπὸν μέτα ἡ φύσις ἐχουσα, τί οὐ δύνανται ποιῆσαι; Τὰ πάντα ἠδύνατο, ἂν ἠδύνατο ἵνα ἐκμηδενίσῃ καὶ δημιουργήσῃ· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐπεφυλάξατο ἑαυτῷ τοὺς δύο ἀκροτάτους ὄρους τῆς δυνάμεως· ἐκμηδενίζει καὶ δημιουργεῖν εἰσὶ τὰ κατηγορήματα τῆς παντοδυναμίας· ἀλλοιοῦν δὲ, μεταποιεῖν, καθαιρεῖν, ἀναπτύσσειν, ἀνανεοῦν, παράγειν, εἰσὶ τὰ μόνα δικαίωματα, ἅπερ ἠβουλήθη ἵνα παραχωρήσῃ. Λειτουργίης τῶν ἀμετακλήτων αὐτοῦ προσταγῶν, κάτοχος τῶν ἀμεταθέτων αὐτοῦ βουλῶν, ἡ φύσις οὐδέποτε παρεκτρέπεται τῶν ἐπιτεθέντων αὐτῇ νόμων, οὐδὲ διαστρέφει τι τῶν προδιαγραφέντων αὐτῇ σχεδίων, ἀλλ' ἐν ἅπασιν αὐτῆς τοῖς ἔργοις παρίστασι τὴν σφραγίδα τοῦ Αἰωνίου· ὁ δὲ Θεὸς αὐτός τύπος, ἀναλλοίωτον τῶν ὑπερξῶν πρωτότυπον, ἐστὶ τὸ πρότυπον, καθ' ὃ ἐνεργεῖ, πρότυπον, οὐ τινος πᾶσαι αἱ γραμμαὶ εἰσὶν ἐντετυπωμένοι διὰ χαρακτηρισμὸν ἀνεξαλείπτων καὶ ἐς αἰὲς ἐκτύπων, πρότυπον, πάντοτε νέον, ὅπερ ὁ ἀριθμὸς τῶν τύπων ἢ τῶν ἀντιτύπων, ὅσον ἄπειρος καὶ ἀν ἡ, οὐδὲν· ἀλλ' ἡ ἀνακινίξει.

Τὰ πάντα τοίνυν ἐδημιουργήθησαν καὶ οὐδὲν εἰσέτι ἐξεκμηδενίσθη· ἡ φύσις ταλαντεύεται μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὀρίων χωρὶς ποτε νὰ προσεγγίσῃ ἀπὸ θάτερον· πειραθῶμεν ἵνα καταλάβωμεν αὐτὴν εἰς τινα σημεῖα τοῦ ἀπείρου τούτου, ὅπερ πληροῖ καὶ διατρέχει ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν αἰώνων.

Ὅποια ἀντικείμενα! Ἄπειρος ὕλης ὄγκος, ὅστις ἀνωφελῆ τινα ἢ φοβερὸν σαρδὸν ἤθελε σχηματίσει, ἀν μὴ διηρηθεῖτο εἰς μέρη χωριστὰ δι' ἐκτάσεων μυριάκις ἀπειροτέρων· ἀλλὰ μυριάδες σφαιρῶν φωτεινῶν, θεθειμένων εἰς ἀποστάσεις ἀπειροσῶν, εἰσὶν αἱ βάσεις, αἱ ὧς θέμεθλον χρησιμεύουσι τῆς

οικοδομῆς τοῦ κόσμου· ἐκτομῶν δὲ σφαιρῶν σκιερῶν, κυκλοφοροῦσιν περὶ τὰς πρώτας, συνιστῶσι τὴν γῆν καὶ τὴν κινήτην ἀρχιτεκτονικήν αὐτοῦ· δύο ἀρχικαὶ δυνάμεις κινουσι τοὺς μεγάλους τούτους ὄγκους, περιστρέφουσι, μεταφέρουσι καὶ ἐψυχροῦσιν αὐτούς· ἕκαστη δὲ αὐτῶν ἐνεργεῖ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ ἀμφοτέραι, συνδυάζουσι τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν, χαρίζουσι τὰς ζώας τῶν οὐρανίων σφαιρῶν καὶ ἰδρῶουσιν ἐν μέσῳ τοῦ κενοῦ τόπου, στερεοῦς καὶ ὁδοῦ ὡρισμένης· ἐκ δὲ τοῦ μέσου τούτου τῆς κινήσεως γεννᾶται ἡ ἰσορροπία τῶν κόσμων καὶ ἡ ἡσυχία τοῦ σύμπαντος.

Ἡ μὲν πρώτη τῶν δυνάμεων τούτων ἐξ ἴσου ἐστὶ διανεμημένη, ἡ δὲ δευτέρα ἀνίω μέρῳ· ἕκαστον μὲν ἄτομον ὕλης ἔχει τὴν αὐτὴν ποσότητα ἐλαστικῆς δυνάμεως, ἕκαστη ὅμως σφαίρα διάφορον ποσότητα ὠστικῆς δυνάμεως· τούτου ἕνεκα ὑπάρχουσι ἀστέρες ἀπλανεῖς καὶ πλανῆται, σφίρι, φινόμενοι ὅτι ἐπλάσθησαν ὅπως ἐκλύουσι, καὶ ἄλλαι ὅπως ὠθῶσι, σφίρι λαβοῦσαι πρόωσιν γενικὴν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖν, καὶ ἄλλαι μερικὴν, ἀστέρες μεμονωμένοι καὶ ἄλλοι συνωθευμένοι ὑπὸ δροφυόρων, σώματα φωτεινὰ καὶ ὄγκοι σκοτεινοί, πλανῆται, ὧν τὰ διάφορα μέρη ἀπολαύουσι, μόνον διαδοχικῶς, φωτὸς δανείου, κομητικῆς, οἷτινες ἀπόλλυνται εἰς τὸ σκοτὸς τοῦ ἀμετροβηθοῦς χώρου καὶ μετ' αἰῶνας ἐπανερχόνται ὅπως κοσμηθῶσι διὰ νέων ἀκτίνων, ἥλιοι, φινόμενοι, ἐξφρακίζόμενοι καὶ ἐναλλάξ ἀπτόμενοι καὶ σβεννύμενοι, ἄλλοι, ἀπᾶξ μὲν δεικνύμενοι, διὰ παντὸς δ' ἐπειτα ἐξφρακίζόμενοι. Ὁ οὐρανὸς ἐστὶν ἡ χώρα τῶν μεγάλων συμβεβηκότων, ἀλλὰ μόλις τὸ ἀνθρώπινον ὄμμα δύναται ἐπιθεσθαι αὐτῶν· ἥλιος τις ἀπολαμβάνει καὶ προξενῶν τὴν καταστροφὴν κόσμου ἢ κόσμων συστήματος οὐδὲν ἄλλο ἀποτελεῖσαι ποιεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἢ τὸ τῆς φωτφόρου ἀτμίδος, ἧτις λάμπει καὶ σβέννυται· ὁ ἄνθρωπος, περιωρισμένος εἰς τὸ γήινον ἄτομον, ἐφ' οὗ φυτοζωεῖ, τὸ μὲν ἄτομον τοῦτο ὡς κόσμον θεωρεῖ, τοὺς δὲ κόσμους ὡς ἄτομα.

Καθότι ἡ γῆ αὕτη, ἐν ἣ κατοικεῖ, μόλις εὐδιάγνωστος μεταξὺ τῶν λοιπῶν σφαιρῶν καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἀόρατος πρὸς τὰς ἀπογείους, ἐστὶν ἐκἄστη μυριάκις μικροτέρα τοῦ φωτίζοντος αὐτὴν ἡλίου, χιλιάκις ἄλλων πλανητῶν, οἷτινες, ὡς αὕτη, ὑπόκεινται εἰς τὴν δυνάμιν τοῦ ἀστέρος τούτου καὶ ἀναγκάζονται εἰς τὴν περὶ αὐτὸν στροφὴν. Ὁ Ζεὺς, ὁ Ἄρης, ἡ Γῆ, ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἔρμης, καὶ ὁ Ἥλιος κατέχουσι τὸ μικρὸν μέρος τῶν οὐρανῶν, ὁ ἀποκαλούμεν ἡμέτερον σύμπαν. Πάντες οὗτοι οἱ πλανῆται μετὰ τῶν δροφυόρων αὐτῶν, περυσυρόμενοι δι' ὀρμητικῆς κινήσεως πρὸς τὸ αὐτὸ σημείον καὶ σχεδὸν κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, συνιστῶσι τροχὸν ἐυρυδιάμετρον, οὐτινος ὅλον τὸ βῆρος φέρει ὁ ἄξων, ὅστις, στρεφόμενος καὶ οὗτος μετὰ ταχύτητος, ἔθερμάνθη,

ἀνήθη καὶ διέχυσε τὴν θερμότητα καὶ τὸ φῶς εἰς τοὺς ἄκρων τῆς περιφέρειας. Ἐν ὅσῳ δὲ διακρίνωσιν αἱ κινήσεις αὐταὶ (καὶ ἐσονται αἰῶνικαί, ἐὰν ἡ χεὶρ τοῦ πρώτου κινουμένου μὴ ἀντιστῆ καὶ μὴ μεταχειρισθῆ πρὸς καταστροφὴν αὐτῶν τοσαύτης δυνάμεις, ὅσων ἐδεήθη καὶ πρὸς δημιουργίαν αὐτῶν), ὁ ἥλιος θέλει φωτίζει καὶ πληροὶ διὰ τῆς αἴγλης αὐτοῦ πάσης τοῦ κόσμου τὰς σφαίρας· καὶ ἐπειδὴ ἐν συστήματι, ἐν ᾧ τὰ πάντα ἀνθελκονταὶ ἀμοιβαίως, οὐδὲν δύναται ἐν ἀπολεσθῆ ἢ ἀπομακρυνθῆ ἀνεπιστραπτῆ, διότι ἡ ποσότης τῆς ὕλης διατελεῖ οὕτω αἰὶ ἢ αὕτη, ἡ γόνιμος αὕτη πηγὴ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ζωῆς· οὐδέποτε θέλει ἐξαντληθῆ οὔτε ἐλατῆσαι· καθότι οἱ ἄλλοι ἥλιοι, οἷτινες ἐκπέμπουσιν ἐπίσης διηλεκτικῶς τὰς ἀκτίνας αὐτῶν, παρέχουσιν εἰς τὸν ἡμέτερον ἥλιον τοσοῦτο φῶς, ὅσον ἀπ' αὐτοῦ λαμβάνουσιν.

Οἱ κομητικῆς, πολυπληθέστεροι ὄντες τῶν πλανητῶν καὶ ἐξερῶμενοι ὡς καὶ οὗτοι ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ ἡλίου, πιεζουσιν ὡσαύτως ἐπὶ τῆς κοινῆς ταύτης ἐστίας, αὐξάνουσι τὸ βῆρος αὐτῆς, καὶ συντελοῦσιν ὀλομολῶς εἰς τὸν ἐμπρησμὸν αὐτῆς· ἀποτελοῦσι μὲν καὶ οὗτοι μέρος τοῦ ἡμέτερου σύμπαντος, ὡς ὑποκείμενοι, ὡς καὶ οἱ πλανῆται, εἰς τὴν ἔλξιν τοῦ ἡλίου, ἀλλ' οὐδὲν κοινὸν ἔχουσιν οὐδὲ πρὸς ἀλλήλους οὐδὲ πρὸς τοὺς πλανῆτας ἐν τῇ ὠστικῇ αὐτῶν κινήσει· ἕκαστος αὐτῶν περιστρέφεται κατὰ διάφορον τάξιν καὶ περιγράφει τροχιάς, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον περυσυρόμενος εἰς διαφόρους χρονικὰς περιόδους, τὰς μὲν πολυενιαυσίους, τὰς δὲ καὶ αἰώνιους· ὁ δὲ ἥλιος, στρεφόμενος περὶ ἑαυτὸν, ἄλλως τε δὲ ἀκίνητος ἐν μέσῳ τοῦ παντὸς, χρησιμεύει συγχρόνως ὡς λύχνος, ὡς ἐστία, ὡς ἄξων εἰς πάντα τὰ μέσα ταῦτα τῆς τοῦ κόσμου μηχανῆς.

Ἐνεκα τοῦ ἰδίου αὐτοῦ μεγέθους, ὁ ἥλιος μένει ἀκίνητος καὶ διέπει τὰς ἄλλας σφαίρας· ἐπειδὴ ἡ δυνάμις ἐδόθη ἀναλόγως πρὸς τὸν ὄγκον, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἀσυγκρίτως μείζων ἐστὶ τῶν κομητῶν, καὶ ἐπειδὴ περιέχει ἀπειράκις πλεονα ὕλην τοῦ ὄγκωδεστέρου πλανῆτου, διὰ τοῦτο οἱ κομητικῆς, οὔτε νὰ μετακινήσωσιν αὐτὸν δύναται, οὔτε νὰ ἀποσιώσωσι τὸ κῆρτος αὐτοῦ, ὅπερ ἐκτείνουμένοι ἐπ' ἀπειρον συνέχει πάντας, καὶ ἐπαναγεῖ πρὸς αὐτὸν μετὰ τινα χρόνον τοὺς μᾶλλον αὐτοῦ μακρυνθέντας· τινὲς μάλιστα ἐν τῇ ἐπανόδῳ αὐτῶν τοσοῦτω πλησιάζουσιν αὐτὸν, ὥστε ἀπ' οὗ ἐπὶ αἰῶνας ὄλους ἐψυχράνθησαν, ὑφίστανται ἀκατάληπτον τινα θερμότητα· ὑπόκεινται δὲ εἰς μεταπτώσεις ἐκτάτους διὰ τὰς ἐπαλλαγὰς ταύτας τῆς υπερβολικῆς θερμότητος καὶ τοῦ υπερβολικοῦ ψύχους, ὡς καὶ διὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς κινήσεως αὐτῶν, ἧτις ὅτε μὲν τεραστίως ἐπιταχύνεται, ἔπειτα δὲ μεγάλως βραδύνει· εἰσὶν, οὕτως εἰπεῖν, κόσμοι ἐν ἀταξίᾳ, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πλανῆτας, οἷτινες, ἐπειδὴ αἱ τροχιαὶ αὐτῶν εἰσὶ κα-

νονικώτεροι, αἱ κινήσεις ὀμαλώτεροι, ἢ δὲ θερμοκρασία πάντοτε ἢ αὐτῇ, φαίνονται ὄντες τόποι ἀναπαύσεως, ἐν οἷς, τῶν πάντων ὄντων σταθερῶν, ἢ φύσις δύνανται ἵνα, ἀκολουθῶσα τῷ αὐτῷ σχεδίῳ, ἐνεργῇ ἁμοιομόρφως καὶ διαδοχικῶς ἀναπτύσσονται ἐν ἀπάσῃ αὐτῆς τῇ ἐκτάσει. Μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν τούτων σφαιρῶν ἐκ τῶν πλανήτων ἀστέρων ἢ μᾶλλον προνομιοῦχος ἐστὶν ἢ ἐν ἣ κατοικοῦμεν· διότι ἦττον ψυχρὰ καὶ ἀφῆλιος οὐκὰ τοῦ Κρόνου, τοῦ Διός, τοῦ Ἄρεως, ἐστὶν ὡσαύτως ἦττον καυστικὴ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, οἷτινες φαίνονται ὡς ἐγγυτάτῳ τοῦ φωτεινοῦ ἀστέρος κείνου.

Οὕτως οὖν μεθ' ὁποῖου μεγαλείου ἢ φύσεως διαλαμβάνει ἐπὶ τῆς γῆς· Φῶς διαχυγές, εἰς ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἐκτεινόμενον, ἐπιχρῶσι διαδοχικῶς τὰ ἡμισφαίρια τῆς σφαιρας ταύτης· στοιχεῖον διαφανές καὶ ἐλαφρὸν περιστοιχίζει αὐτὴν· θερμότης γλυκεῖα καὶ γόνιμος ζωογενεῖ καὶ ἀνοίγει πάντα τῆς ζωῆς τὰ σπέρματα· ὕδατα πηγαῖα καὶ σωτήρια χρησιμεύουσι εἰς συντήρησιν καὶ αὐξήσιν αὐτῶν· γεώλορα, διανενημένα εἰς τὸ μέσον τῶν γαιῶν, ἀναχιτίζουσι τοὺς ἀτμοὺς τοῦ ἀέρος, καθιστῶσι τὰς πηγὰς ταύτας ἀνεξντλήτους καὶ ἀείποτε νέας κοιλότητες· ἀπέρκντοι, χρησιμεύουσι ὅπως δέχωνται ταύτας, διανέμονται τὰς ἡπείρους· ἢ δὲ ἐκτασις τῆς θαλάσσης, μεγάλη ὄσῳ καὶ ἢ τῆς γῆς, οὐλόως ἐστὶ στοιχεῖον ψυχρὸν καὶ στέρφον, ἀλλὰ κράτος νέον, τοσοῦτῳ πλούσιον καὶ συνφικισμένον, ὄσῳ καὶ τὸ πρῶτον.

Ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ ἔθετο τὰ ὄρια αὐτῶν, ἃ οὐ παρελεύσονται· ἐὰν ἢ θάλασσα σφετερίζηται τὰς ἀκτὰς τῆς Δύσεως, ἀφίησιν ἀφ' ἑτέρου ἀσκεπαῖς τὰς τῆς Ἀνατολῆς· ὁ ἀπέρκντος οὗτος τοῦ ὕδατος ὄγκος, ἀδρανῆς ἀφ' ἑκτουῦ, ἀκολουθεῖ τὰς ἐντυπώσεις τῶν οὐρανίων κινήσεων· κυκλίνεται διὰ κανονικῶν ταλαντώσεων πλημμυρίδος, ἀνυψοῦται καὶ καταβάλλει μετὰ τοῦ ἀστέρος τῆς νυκτὸς, ἀνυψοῦται ἔτι πλέον ὅταν συμβαδίζῃ μετὰ τοῦ ἀστέρος τῆς ἡμέρας καὶ ὅταν ἀμφοτέροι, συνενῶντες τὰς δυνάμεις αὐτῶν κατὰ τὰς ἰσημερίας, προξενῶσι τὰς μεγάλας παλιρροίας· οὐδὲν ὅμως κάλλιον δεικνυται ἢ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀνταπόκρισις ἡμῶν.

Ἐκ τῶν διηγετικῶν καὶ γενικῶν τούτων κινήσεων προκύπτουσι κινήσεις μεταβληταὶ καὶ εἰδικαί, μεταστάσεις γῆς, ὑποστάθμαι σχηματίζουσαι ἐν τῷ βάθει τῶν ὑδάτων γήλορα ὁμοικα ἐκείνοις, ἃ τινὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας βλέπομεν τῆς γῆς, βεῦματτα, ἄτινα, ἀκολουθοῦντα τὴν διεύθυνσιν τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων ἐκείνων, διδοῦσι αὐτοῖς σχῆμα, οἷτινος αἱ γωνίαι συναρμολογούνται, καὶ βέροντα ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων, ὡς τὰ ὕδατα βέουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰσὶ τῷ ὄντι οἱ ποταμοὶ τῆς θαλάσσης.

Ὁ ἀήρ, ἔτι ἐλαφρότερος καὶ βευστότερος τοῦ ὕδατος, ὑπόκειται καὶ εἰς μείζονα ἀριθμὸν δυνάμεις·

ἢ ἀφροσώσα ἐνέργεια τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, ἢ ἄμετος ἐνέργεια τῆς θαλάσσης, ἢ τῆς ἀραιούσης αὐτὸν θερμότητος, ἢ τοῦ πυκνοῦντος αὐτὸν ψυχροῦ, προξενούσιν εἰς αὐτὸν συνεχεῖς κινήσεις· οἱ ἄνεμοί εἰσι τὰ βεύματτα αὐτοῦ, ἄτινα ὀδοῦσι, συναγείρουσι τὰ νέφη, παράγουσι τὰ μετέωρα καὶ μεταφέρουσιν ὑπερβῆν τῆς ἀρχιμῆρας· ἐπιφανεῖς τῶν ἐπιγείων ἡπείρων τοὺς ὑγροὺς ἀτμοὺς τῶν θαλασσίων ἀκτῶν· ἐπιφέρουσι τὰς θεύλλας, διαχέουσιν καὶ διαμοιράζουσι τὰς ἀφθόους βροχὰς καὶ τὰς ἐνεργητικὰς δρόσους· ταράττουσι τὰς κινήσεις τῆς θαλάσσης, σείουσιν τὴν κινήτην ἐπιφανείαν τῶν ὑδάτων, ἐπέχουσιν ἢ ταχύνουσι τὰ βεύματτα, πλινδρομίζουσιν αὐτὰ, κυμαίνουσι τὴν θάλασσαν, διεγείρουσι τὰς τρικυμίας· ἢ ἐξηγητικῶς ἢ θάλασσα ὑψοῦται πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐρχεται μινωμένη ἵνα συντριβῇ ἐπὶ τῶν ἀκλονήτων προχωμάτων, ἄτινα μεθ' ὄλων αὐτῆς τῶν δυνάμεων οὐδέποτε οὐδὲ καταστρέψει οὐδὲ παρελεύσεται.

Ἡ γῆ, ἀνυψωμένη ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης, ἐστὶν ἐξησφαλισμένη κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῆς τῆς· ἢ ποικιλικυθῆς ἐπιφάνεια αὐτῆς, κεκοσμημένη διὰ γλῶσσης ἀενάως ζωογονουμένης, κατοικοῦμένη ὑπὸ μυρίων ὄσων εἰδῶν διαφόρων ζώων, ἐστὶ τόπος ἀναπαύσεως, διαμονῆ εὐφροσύνης, ἐν ἣ ὁ ἄνθρωπος, τεθειμένος ὅπως βοηθῇ τῇ φύσει, προεδρεύει ὄλων τῶν ὄντων, ὡς μόνος αὐτὸς μετὰξὺ ὄλων, ἰκνὸς ὢν εἰδέναι καὶ ἄξιος θυμιάσει. Ὁ μὲν Θεὸς κατέστησεν αὐτὸν θεατὴν τοῦ σύμπαντος καὶ μάρτυρα τῶν θυμασιῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ θεῶν σπινθηρ, ὑπ' οὗ ζωογονεῖται, καθίστησιν αὐτὸν μέτοχον τῶν θείων μυστηρίων· διὰ τοῦ φωτὸς τούτου νοῶν καὶ κρίνων, βλέπει καὶ ἀναγινώσκει ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κόσμου ὡς ἐν τινὶ ἐκτυπώματι τοῦ Θεοῦ.

Ἡ φύσις ἐστὶν ὁ ἐξωτερικὸς θρόνος τοῦ Θεοῦ μεγαλείου· ὁ ἄνθρωπος, ὁ θεωρῶν καὶ σπουδάζων αὐτὴν, ὑψοῦται κατὰ βελμοὺς εἰς τὸν ἐσωτερικὸν θρόνον τῆς παντοδυναμίας· πλυσθεῖς ἵνα λατρεύῃ τὸν δημιουργὸν, διατάσσει εἰς ὄλα τὰ δημιουργήματα· ὑποτελῆς μὲν τοῦ οὐρανοῦ, βασιλεὺς δὲ τῆς γῆς, ἐξευγενίζει, πληθύνει καὶ πλουτίζει αὐτὴν· ἰδρύει μετὰξὺ τῶν ζώων ὄντων τὴν τάξιν, τὴν ὑπεκλληλίαν, τὴν ἁρμονίαν· καθωραίζει καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν, καλλιεργῶν, τείνων καὶ λαμπρύνων αὐτὴν, ρίζολογῶν τὸν σκόλομον καὶ τὴν βίβλον καὶ πολλαπλασιάζων τὸν βότρυον καὶ τὸ βόδιον.

Ἴδε τὰς ἐρήμους· ἐκείνας ἀκτὰς, τὰς λυπρὰς ἐκείνας χώρας, ἐν αἷς ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε κατώκησε, κεκαλυμμένας ἢ μᾶλλον γεμούσας ἐκ πυκνῶν καὶ μικρῶν δασῶν καθ' ὅλα τὰ ὑψηλὰ μέρη· δένδρα, τὰ μὲν ἄνευ φλοιοῦ καὶ κορυφῆς, κυρτὰ, κεκλασμένα καὶ ἐκ τοῦ χρόνου καταπίπτοντα· τὰ δὲ, ἔτι πλεῖονα τὸν ἀριθμὸν, κατακείμενα παρὰ τοὺς πόδας τῶν πρώτων, καὶ σηπόμενα ὑπὸ σω-

ροῦς ἤδη σεσπότας, πνίγουσι καὶ θάπτουσι τοὺς ἐτοιμοκνήθεις σπόρους. Ἡ εἰς πάντα τὰ λοιπὰ μέρη ἀγλοθαλλῆς φύσις φαίνεται ἐνταῦθα ἐσχατόγηρος· ἡ γῆ, κεκυφία ὑπὸ τὸ ἄχθος, ἐπιστεφομένη ὑπὸ τῶν λειψάνων τῶν προϊόντων αὐτῆς, παρίστανει ἀντὶ πόας εὐκλυοῦς ἕκτασιν ἐμπεφυγμένην, διαπερωμένην ὑπὸ παλαιφάτων δένδρων, πλήρων περασίων φυτῶν, λειγῶν, ἀγαρικῶν, ἀκαθάρτων καρπῶν τῆς διαφθορᾶς· εἰς τὰ χθαμαλὰ μέρη, ὕδατα στάσιμα καὶ λιμναῖα δι' ἔλλειψιν ὀχετῶν καὶ διευθύνσεως, γήπεδα βορβορώδη, ἄτινα, μῆτε στερεὰ ὄντα, μῆτε βρωστά, εἰσὶν ἀπόσιτα καὶ μένουσιν ἀνωφελῆ εἰς τε τοὺς οἰκήτορας τῆς γῆς καὶ εἰς τοὺς τῶν ὑδάτων, ἐλώδεις τόποι, αἵτινες, κεκαλυμμένοι ὑπὸ φυτῶν ἐνύδρων καὶ δυσωδῶν, τρέφουσι μόνον ζωφία ἰοβόλα καὶ χρησιμεύουσιν ὡς κρησφύγετα τῶν ἀκαθάρτων ζώων. Μεταξὺ τῶν δυσωδῶν τούτων ἐλῶν, ἄτινα κατέχουσι τοὺς χθαμαλοῦς τόπους, καὶ τῶν παλαιῶν δασῶν, τῶν καλυπτόντων τὰς ὑψηλὰς γαίαις, ἐκτείνονται εἶδη τινὰ χέρσων, σχοινιαί, μὴδὲν κοινὸν ἔχουσαι πρὸς τοὺς ἡμετέρους λειμῶνας· αἱ πονηραὶ βοτάναι καταβάλλουσι καὶ πνίγουσι τὰς ἀγνάδας· τὸν χοῦν τῆς γῆς δὲν ἀποτελεῖ ἡ λεπτὴ πόα, οὔτε ἀναγέλλει τὴν λαμπρὰν αὐτῆς γονιμότητα ἢ ἀνθοποιικίλτος λειμᾶς, ἀλλὰ φυτὰ ἀκαλλιέργητα, χόρτα ξηρὰ, ἀκανθώδη, καὶ περιελισσόμενα τὰ μὲν τοῖς θεοῖς, ἄτινα φαίνονται μᾶλλον συνεχόμενα μετ' ἀλλήλων ἢ μετὰ τῆς γῆς, καὶ ἀποξηραίνόμενα καὶ συναπωθούμενα ἀμοιβᾶδόν, σχηματίζουσιν ἄμορφον καὶ πυκνὴν στοιβήν. Οὐδεμία ὁδὸς, οὐδεμία συγκοινωνία, οὐδὲν ἔγνος διανοίας ἐν τοῖς ἀγρίοις τούτοις τόποις· ὁ ἄνθρωπος, ἠναγκασμένος ν' ἀκολουθῆ τὰς ὁδοὺς τῶν ἀγρίων θηρίων, ἐὰν θέλῃ νὰ διαδράμῃ αὐτοῦς, καὶ ν' ἀγρυπνῆ ἀδικαλείπτως, ἵνα μὴ γέννηται ἔμμιον αὐτῶν, ἀναφρίττων ἐκ τῶν βρυχθῆμων αὐτῶν, πτοούμενος ἐκ τῆς βραθείας σιγῆς τῶν ἐρήμων ἐκεῖνων, παλινδρομεῖ καὶ λέγει· Ἡ ἀγρία φύσις ἐστὶν εἰδεχθῆς καὶ θνήκουσα· ἐγὼ, μόνος ἐγὼ, δύναμαι ἵνα καταστήσω αὐτὴν καλλιπρεπῆ καὶ ζῶσαν· ἀποξηράνωμεν λοιπὸν τὰ ἔλη ταῦτα, ζωογονήσωμεν τὰ στάσιμα ταῦτα ὕδατα, καθιστάντες αὐτὰ βέοντα· σχηματίζωμεν δι' αὐτῶν ποταμοὺς, διώρυγας· μεταγερισθῶμεν τὸ δραστήριον καὶ ροβερόν τοῦτο τοιοῦτον, ὅπερ ἐκρυψάν ἀφ' ἡμῶν καὶ ὅπερ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς μόνον ὀφείλομεν· θῶμεν τὸ πῦρ εἰς τὴν περιττὴν ταύτην στοιβήν, εἰς τὰ παλαιγενῆ ταῦτα δάση, ἐξ ἡμισείας ἤδη κατεφθαρμένα· καταστρέψωμεν τέλος διὰ τοῦ πυρὸς ὅτι, ὁ σίδηρος δὲν ἢ δύναται ἵνα καταστρέψῃ. Μετ' οὐ πολὺ ἀντὶ τῶν σχοινίων, τῆς νυμφαίας, δι' ἧς ὁ φρῦνος συνέθετε τὸν ἰὸν αὐτοῦ, θέλομεν ἰδεῖ παρρουσιζόμενον τὸ βατραχίον, τὸ τριφύλλιον, τὰ ἡδέα καὶ σωτήσια χόρτα ἀγάλαι σκιρτώντων ζώων θέλοσι καταπατεῖν τὴν γῆν ταύτην, τὴν ἄλλοτε ἄβαντον, καὶ εὐρήσουσιν ἐν αὐτῇ τροφὴν ἄφθονον, νομῆν πάντοτε

ἀναγεννωμένην, καὶ πληθυνόμενα πληθυνοῦνται· μεταχειρισθῶμεν τοὺς νέους τούτους βοηθοὺς· ἵνα περαιώσωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν· ὁ βοῦς, ὑπέικων εἰς τὸν ζυγόν, μεταχειρισθῆτω τὰς δυνάμεις καὶ τὸ ἄχθος τοῦ ὄγκου αὐτοῦ εἰς τὸ ἀροτριᾶν τὴν γῆν· ἀνθησάτω ἡ γῆ διὰ τῆς καλλιέργειας· φύσις νέε εὐελεύεται τῶν χειρῶν ἡμῶν.

Ὅποτον ὠραία ἢ καλλιέργημένη αὕτη φύσις! ὅποσον διὰ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελείας ἐστὶ λαμπρὰ καὶ πομπωδῶς ὠραϊσμένη! Αὐτὸς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ τὸν πρῶτιστον καλλωπιτμόν, ἐστὶ τὸ πρῶτον αὐτῆς τὸ εὐγενέστερον, πληθυνόμενος, πληθύνει τὸ σπέρμα αὐτῆς τὸ πολυτιμότερον· καὶ αὕτη δὲ ὡσαύτως φαίνεται πληθυνομένη μετ' αὐτοῦ· οὗτος ἀνάγει εἰς τὸ φῶς διὰ τῆς τέχνης αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι ἐκείνη ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς ἐκρυπτεν· ὅποιοι ὠραῖοι ἀγνοούμενοι! ὅποιοι πλοῦτοι νέοι! Τὰ ἄνθη, οἱ καρποὶ, οἱ σπόροι, τελειοποιούμενοι, πληθυνόμενοι ἐπ' ἀπειρον, τὰ ὠφέλιμα εἶδη τῶν ζώων, μετακομιζόμενα, πολλαπλασιαζόμενα, αὐξάνόμενα ἀπειραριθμῶς, εἶδη ἐλαττούμενα, συστελλόμενα, ἐκδιωκόμενα, ὁ χρυσὸς, καὶ ὁ τοῦ χρυσοῦ ἀναγκαϊότερος σίδηρος, ἐξαγόμενοι ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, οἱ χεῖμαρῆροι συνεχόμενοι, οἱ ποταμοὶ διευθυνόμενοι, περιστρελλόμενοι, αὕτη ἡ θάλασσα ὑποτεταγμένη, ἐξηρευνημένη, διαπερωμένη ἐκ τοῦ ἐνὸς ἡμισφαιρίου εἰς τὸ ἕτερον, ἡ γῆ πανταχόσε προσιτῆ, πανταχόσε οὕτα ἔμπνου· τε καὶ γόνιμος, εἰς τὰς κοιλάδας λειμῶνες, γελοέντες, εἰς τὰ πεδία πλούσιαι βοσκαὶ ἢ θέρη ἐτι πλουσιώτερα, λόφοι, καλυπτόμενοι ὑπὸ ἀμπέλων καὶ καρπῶν, αἱ κορυφαὶ αὐτῶν ἐστεμμένοι δι' ὠφελίμων δένδρων καὶ νεαρῶν δασῶν, αἱ ἐρημοὶ κατασταῖσαι πόλεις σωφικισμέναι ὑπὸ πολυπληθοῦ λαοῦ, ὅστις, περιφερόμενος πάντοτε, διαχέεται ἐκ τῶν κέντρων τούτων μέχρι τῶν ἄκρων, ὁδοὶ ἀνοικταὶ καὶ θαμιζόμεναι, συγκοινωνοὶ καθιδρυθεῖσαι πανταχοῦ ὡς μάρτυρες τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐνώσεως τῆς κοινωνίας, αὐρία ἄλλα μνημεῖα δυνάμεως καὶ δόξης καταλεικνῶσιν ἱκανῶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος, κυρίαρχος τῆς γῆς, μετέβαλε καὶ ἀνένεωσεν ἅπασαν αὐτῆς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ὅτι ἐκπαλαὶ διανέμεται τὸ κράτος μετὰ τῆς φύσεως.

Ἐν τοσοῦτῳ, μόνον ἐπὶ δικαιοῦματι κατακτήσεως βασιλεύει, κροπούται μᾶλλον ἢ κέκτηται, καὶ διὰ διηνεκῶν μόνον φρονεῖδων δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν κατάκτησιν αὐτοῦ· ἐὰν πύσωσιν αὐτὴν, τότε τὰ πάντα ἐκλύονται, ἀλλοιοῦνται, μεταβάλλονται, ἐπανερχονται τέλος ὃ ὁ τὸ κράτος τῆς φύσεως, ἥτις ἀναλαμβάνει τὰ ἑαυτῆς δικαιώματα, ἐξκαλεῖται τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου, καλύπτει διὰ κόνεως καὶ βρῦων τὰ μεγαλοπρεπέστατα αὐτοῦ μνημεῖα, καταστρέφει ταῦτα προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ ἐγκαταλείπει αὐτῷ μόνῃ τὴν θλίψιν, διότι ἀπόλεσεν ἐξ ἰδίας ἀσυνείας ὅ,τι οἱ πρόγονοι αὐτοῦ κατέκτησαν διὰ τῶν μόχλων αὐ-

των. Οί χρόνοι οὔτοι, καθ' οὓς ὁ ἄνθρωπος ἀπόλλυσι τὴν κατὰ τὴν αὐτοῦ, οἱ αἰῶνες ἐκείνοι τῆς βαρβαρότητας, καθ' οὓς τὰ πάντα ἀπόλλυνται, προπαρασκευάζονται πάντοτε ὑπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐπέρχονται φέροντες τὴν σπᾶνιν καὶ τὴν ἐρήμωσιν. Ὁ ἄνθρωπος, οὗ ἡ μὲν δύναμις κείται ἐν τῷ πλήθει, ἡ δ' ἰσχὺς ἐν τῇ ἐνώσει, ἡ δ' εὐδαιμονία ἐν τῇ εἰρήνῃ, ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν μανίαν ὅπως ὀπλίζεται διὰ τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ καὶ πολεμῆ ὑπὲρ τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ· παροξυνόμενος ὑπὸ τῆς ἀπλήστου πλεονεξίας, τετυφλωμένος ὑπὸ τῆς ἀπληστοτέρας φιλοδοξίας, ἀπαρνείται τὰ φιλόφθωπα αἰσθήματα, στρέφει ἀπάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καθ' ἑαυτοῦ, θηρεύει τὴν ἀλληλοσφαγίαν, καὶ τῷ ὄντι σφάζεται μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ αἵματος καὶ τῆς σφαγῆς, ὅταν ὁ καπνὸς τῆς δόξης διασκεδασθῆ, βλέπει δὲ ὄμματι σκοτεινῷ τὴν γῆν ἠρημαμένην, τὰς τέχνας ἐν τῇ σκοτίᾳ εὐρισκομένους, τὰ ἔθνη δισκορπισμένα, τοὺς λαοὺς ἐξηθρονημένους, τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἠφανισμένην καὶ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐκμηδενισθεῖσαν.

Ἰψίστη Θεέ! οὗτινος μόνῃ ἡ παρουσία ὑποστηρίζει τὴν φύσιν καὶ διατηρεῖ τὴν ἁρμονίαν τῶν νόμων τοῦ σύμπαντος. Σὺ, ὅστις ἐκ τοῦ ἀμετακινήτου θρόνου τῆς Μεγαλειότητός σου βλέπεις περιστρεφομένους ὑπὸ τοὺς πόδας σου πάσας τὰς οὐρανόσφαιρας ἀνευ συγκροτήσεως καὶ συγχύσεως· ὅστις ἐκ τῶν κόλπων τῆς ἀναπαύσεως ἀναπαράγεις διηλεκτὸς τὰς ἀμέτρους αὐτῶν κινήσεις, καὶ μόνος διέπεις ἐν βαθείᾳ εἰρήνῃ τὸν ἄπειρον τοῦτον ἀριθμὸν τῶν οὐρανῶν καὶ τῶν κόσμων ἀπόδος, ἀπόδος τέλος τὴν γαλήνην εἰς τὴν κλυδωνιζομένην γῆν! Σιγησάτω ἡ φύσις! Εἰς τὴν φωνὴν σου ἡ διχόνοια καὶ ὁ πόλεμος παυσάσθωσαν, ἀναπέμποντες τοὺς ὑπερηφάνους ἀλλαγαμοὺς αὐτῶν!

α Θεέ τῆς ἀγαθότητος, δημιουργε πάντων τῶν ὄντων! τὰ πατρικά σου βλήματα περιλαμβάνουσι μὲν πάντα τὰ ἀντικείμενα τῆς δημιουργίας, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ τὸ ὄν τῆς ἐκλογῆς σου· ἐφώτισας γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ μιᾶς ἀκτίνος τοῦ ἀθανάτου σου φωτός· ἀλλ' ἐπιμέτηρσον τὰς εὐεργεσίας σου διαπερῶν τὴν καρδίαν αὐτοῦ δι' ἐνὸς βέλους τῆς σῆς ἀγάπης· τὸ θεῖον τοῦτο αἴσθημα, διαχεόμενον πανταχοῦ, θέλει συνενώσει τὰ ἐναντὶα ἔθνη· ὁ ἄνθρωπος οὐκέτι φοβηθήσεται τὴν ὄψιν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἀνθρωποκτόνος αἰδῆρος οὐκέτι ὀπλίσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τὸ καταβιβρώσκον πῦρ τοῦ πολέμου οὐκέτι ἀποξηρανεῖ τὴν πηγὴν τῶν γενεῶν· τὸ δὲ ἀνθρωπῶπον εἶδος, τὸ ἤδη ἐξασθενεῖν, ἀκρωτηριαζόμενον, θεριζόμενον ἐν τῇ ἀνοήσει αὐτοῦ, θέλει βλασθησεῖν ἐκ νέου καὶ πληθυνθῆ ἁμέτρως, καὶ ἡ φύσις, ἡ κύπτουσα ὑπὸ τὸ ἄγχος τῶν θεομηνῶν, ἡ στερήθη, ἡ ἐγκαταλειμμένη, θέλει ἀναλάβει μετ' οὐ πολὺ μετὰ νέας ζωῆς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς γονιμότητα. Ἡμεῖς δὲ, εὐεργέτα Θεέ, θέλομεν βοηθεῖ αὐτῆ, καλλιέργει

καὶ παρατηρεῖ αὐτὴν ἀδιαλείπτως, ἵνα προσφέρωμέν σοι ἀνά πᾶσαν στιγμὴν νέον φόρον εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμασμοῦ.

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΔΑΝΤΗΣ ΑΛΛΙΓΙΕΡΗΣ.

Ἐκαστος λαὸς ἔχει τὸν μέγαν αὐτοῦ ποιητὴν ἢ μὲν Ἕλλὰς ἔχει τὸν Ὀμηρον, ἢ δὲ Ῥώμην τὸν Βιργίλιον, ἢ δὲ Ἀγγλίαν τὸν Σαίπηρον, ἢ δὲ Γαλλίαν τὸν Κορνήλιον, καὶ ἡ Ἰταλία τέλος τὸν Δάντην. Οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἦ ἡ ἀνίστησις, ἢ οἱ σύγχρονοι ὑποτιθέσσι μετὰ τῶν βασιλέων καὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ἢ ἐπερχομένη γενεὰ τίθησιν ἕκαστον ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ· δι' αὐτὴν ὁ Ὀμηρος εἶναι μείζων τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ φῶς τοῦ Κορνηλίου ἄμαυροῖ τὸ τοῦ Λοδοβίκου, ὁ δὲ Δάντης τοσοῦτον ὑπερέχει τῶν συγχρόνων αὐτῷ ἡγεμόνων, ὥστε οἱ πλείστοι αὐτῶν δὲν εἶναι γνωστοὶ εἰς ἡμᾶς, ἢ διὰ τῶν ἐπῶν, ὅσα ὁ Δάντης ἀφιέρωσεν αὐτοῖς. Οἱ ἡγεμόνες ἐκείνοι, ὅσους ὁ Δάντης ἔθηκεν ἐν τῷ Ἄδῳ αὐτοῦ, θέλουσι διαμένει ἐν τούτῳ καὶ θέλουσιν ὑφίστασθαι αἰωνίως τὴν ποιητὴν, ἢ ἡ μεγαλόνοια τοῦ ποιητοῦ ἐπέβλεπεν αὐτοῖς.

Καζιζαουίδας, ὁ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἑλεσεί, εὐγενῶν τῆς Φλωρεντίας, ἐνυμφεύθη μίαν Ἀλλιγιέρην ἐκ τῆς Φεβράρας, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν δευτέρου τοῦ υἱὸν τὸ πατρωνυμικὸν τῆς συζύγου τοῦ ὀνομα. Ἐκ τοῦ δευτέρου τούτου υἱοῦ ἐγεννήθη μετὰ τρεῖς γενεάς ὁ Δουράντης Ἀλλιγιέρης, οὗ τὸ προωνύμιον συνετμήθη, κατ' ἔθος συνεχῆς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ μετεποιήθη ἀπὸ Δουράντου εἰς Δάντην. Κατέστησε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο τοσοῦτο περιβόητον, ὥστε ὀνομαζόμενος του τῆς σύγχρονος, Δάντης δὲ Μαγιάνο, θεωρούμενος ὡς μέγας ποιητῆς, ἐλησμονήθη ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων, ὡς ἀστήρ ἄμαυρωθεὶς ὑπὸ τῆς αἴγλης τοῦ ἡλίου.

Ὁ Δάντης ἐγεννήθη ἐν Φλωρεντίᾳ κατὰ μάιον τοῦ 1265. Οἱ ἀστρολόγοι προείπον ὅτι θὰ γίνῃ μέγας ἀνὴρ. Βρουνέτος ὁ Λατίνος, ποιητῆς καὶ αὐτὸς, παρ' ᾧ βραδύτερον ἐμαθήτευσεν ὁ νέος Ἀλλιγιέρης, ὑπεσχέθη αὐτῷ ἡδὴ ἀπὸ τῆς κοιτίδος τοῦ μέλλοντος πλήρες δόξης. Ἡ ἀστρολογία ἦν εἰς μεγίστην ὑπόληψιν κατὰ τὸν 13. αἰῶνα καὶ μάλιστα ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ αἱ μάταιαι αὐταὶ προρρήσεις λαμβάνουσιν ἐπιστημότητα ὡς ἐκ τῆς τυφλῆς πίστεως, ἢ ἐνέπνεον· ὁ Δάντης, στερηθεὶς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μικρὸν μετὰ τὴν γέννησίν του, ἀνετράφη διὰ τὸ μέγα μέλλον, ὃ τῷ προεμάντευεν ὁ Βρουνέτος Λατίνος. Γνωστὸς ἐστὶν ὁ ἔρωσ τοῦ Δάντου διὰ τὴν Βεατρίκην Πορτινάρη, ἧς ἀ-

πεθανάτισε τὸ ὄνομα· εἶναι τὸ μόνον συμβάν τῆς νεότητός του, ἀλλὰ συμβάν ἀπασχολοῦν πάσας τὰς στιγμὰς αὐτῆς, καὶ στέφον αὐτὴν διὰ χάριτος ποιητικῆς, ξένης εἰς τὴν ἐπιλοιπὸν αὐτοῦ ζωῆν. Ἐνεκεστὴς ἦν μόλις ὅτε ἐγνώρισεν τὴν Βεατρίκη, καὶ ἐφέλλισε δι' αὐτὴν τὰ πρῶτά του ἐπὶ ἀλλ' ἐκείνη ἀπέθανε κατὰ τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας, ὅτε ὁ ἔραστής της μόλις εἰσῆρχετο εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν. Ὁ ποιητὴς ἐνουμφεύθη μετὰ τινα χρόνον, εἰκοσιεξεστῆς ἡδὴ ὢν, τὴν Γέμμακ Δονάτην, ἀλλ' ὁ γάμος ὑπῆρξε δυστυχῆς καὶ ὁ Δάντης διέμεινε καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν πιστὸς εἰς τὴν ἀνάμνησιν καὶ τὸν ἔρωτα τῆς Βεατρίκης.

Ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος ἦσαν καταλληλοὶ πρὸς μὀρφωσιν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ πάπας καὶ ὁ αὐτοκράτωρ διημιλλῶντο περὶ τῆς ἐξουσίας ἐν Ἰταλίᾳ· καὶ οἱ μὲν Γιβελίνοι ἦσαν ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ δὲ πάπας ἦν ἀρχηγὸς τῶν Γουέλφων. Οἱ δύο ἡγεμόνες ἐπόθουν ἐπίσης τὴν παντοδυναμίαν, ἀλλ' ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἦν ὁ φυσικὸς ἀρχηγὸς τοῦ τιμαριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀριστοκρατίας, ὁ δὲ πάπας, ἡγεμὼν ἐκλεκτικῆς, Ἰταλῶν, μὴ ἔχων ὡς ὁ ἀντίζηλός του κληρονομικὰ τεμένη καὶ στρατοὺς ὑποτελῶν, ἐζήτει ἐρεῖσμα εἰς τὴν ἠθικὴν ἐπιβροήν, ὡπλιζε κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὰ μικρὰ τῆς Χερσονήσου κράτη, ἐπεκαλεῖτο τὰ δημόσια συμφέροντα, ὑπεκίνει τοὺς ἀστοὺς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, καὶ κατὰ συνέπειαν εἰς τὴν κυριαρχίαν. Οὕτως ἐν τῷ μακρῷ ἐκείνῳ ἐμφυλίῳ πολέμῳ, τῷ σκοτεινότερῳ καὶ μᾶλλον περιπεπλεγμένῳ ὄλων τῶν πολέμων, καθ' ὃν πάντες μετέβαλον πολυλάκι ἀρχὰς καὶ σημαίαν, καὶ τοῦ ὁποῦ τὴν ἀληθῆ ἔνοιαν ἐλησμόνησαν συνεχῶς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐμπόλεμοι, δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἡ παπῶσὴν ἡγεῖτο σχεδὸν διπνεκῶς τοῦ κόμματος τῶν Γουέλφων, καὶ ὅτι τὸ κόμμα τῶν Γουέλφων ἔσχεν ὡς λόγον ὑπάρξεως καὶ πρὸ πάντων διαρκείας τὴν ἐπανάστασιν τοῦ δημοτικοῦ κόμματος κατὰ τοῦ τιμαριωτισμοῦ. Ἡ Φλωρεντία ὑπῆρξεν ἴσως, ἐξ ὄλων τῶν Ἰταλικῶν πόλεων, ἐκείνη, ἣτις μετέσχεν εὐτολμότερον τῆς στάσεως ταύτης, ἐνόησεν ἀκριβέστερον τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς, καὶ ἐξεπλήρωσεν ἐν τοῖς ἰδίῳ κόλποις τὴν διαρκεστέραν ἐπανάστασιν δι' ἧ καὶ ὑπῆρξεν ἡ ἐχθρὰ τῶν αὐτοκρατόρων, χωρὶς νὰ τύχη τῆς ἐνοίας τοῦ πάπα, ὅστις ἔκρινεν αὐτὴν, καὶ δικαίως, πολλῶν πλέον Γουελφικῆν ἢ αὐτός. Τὰ αὐστηρὰ αὐτῆς ἦθη, ἐξημερωθέντα ὀλίγον ἔπειτα, καθίστων τότε αὐτὴν ἐπιδεκτικωτάτην τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν. « Αἱ ἀλυσαίδες, τὰ στέμματα, οἱ κόθορνοι, οἱ πλούσιοι ἐκ χρυσοῦ κεστοὶ δὲν προσεῖλκον τότε τὰ βλέμματα μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Οὐγάτηρ τις γεννωμένη δὲν ἐτρόμαζεν εἰσέτι τοὺς γονεῖς αὐτῆς, διότι ἡ γαμικὴ ὥρα δὲν ἠδύνατο νὰ ἠχῆσῃ πρὸ τῆς ὥρας, οὔτε ἡ προῖξ ν' αὐξήθῃ ἄνευ οὐδενὸς μέτρου. Οἱ μέγιστοι πολῖται ἔφερον ὡς ζῶντην ταινίαν βυρσίην μετὰ κομβίων ὀστεινῶν. Αἱ

γυναῖκες αὐτῶν, κρατοῦσαι πᾶσαν τὴν ἡμέραν τὴν ἠλακάτην καὶ τὴν ἀτρακτον, ἀπεμακρύνοντο τοῦ κατόπτρου, χωρὶς νὰ φέρῃ ἡ παρεὰ αὐτῶν τὸ ἐλάχιστον ἔγχος ψευδῶν χρωμάτων. Ἡ μὲν ἡγρῶναι ἐπὶ τῆς κοιτίδος τοῦ βρέφους, καταπραΰνουσα τὰ δάκρυά του διὰ τῆς ἀφελούς ἐκείνης διαλέκτου, ἣτις ἐστὶ τὸ θέλημα τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων· ἡ δὲ, ἐν ᾧ ἔνηθε, ὠμίλει εἰς τὴν νέαν αὐτῆς οἰκογένειαν περὶ τῶν Τρώων καὶ τῆς Ῥώμης. » (Ὁ Παραδείσος τοῦ Δάντου, Ἄσμακ ΠΕ.) Ἰπῆρχον ἐν τούτοις εἰς τὴν δημοκρατικὴν ἐκείνην πόλιν καὶ Γιβελίνοι· ἀλλ' ὁ Δάντης, εἰ καὶ εὐγενῆς, ἦν διπνεκῶς τοῦ Γουελφικοῦ κόμματος. Ἡμῖνατο τούτο γενναίως κατὰ τὰ 1289 ὡς ἀξιοματικὸς τοῦ ἵππικου, εἰς τὴν μάχην τοῦ Καμπάλδινου, ἣτις ὑπῆρξε τόσοσ ὀλεθρία εἰς τοὺς Γιβελίνους. Ἰπῆρέτισε πρὸς τούτοις τὸ ἐπιὸν ἔτος εἰς ἄλλην τινὰ ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Πισατῶν καὶ εὐρέθη εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου τῆς Καπρώνης· ὅτε δὲ ἡ πόλις ἐν ὑπερβολῇ δημοκρατικῆς ἀντιδράσεως, κατεδίκασε τοὺς εὐγενεῖς εἰς εἰδός τι ἐξοστρακισμοῦ, καὶ δὲν τοὺς συνεχώρησε ν' ἀναμγίνωνται εἰς τὰ πολιτικά, ἢ ἐπὶ τῆ συνθήκῃ νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς ἀγενεῖς εἰς ἐν τῶν σωματείων τῶν τεχνιτῶν, ὁ Δάντης οὐδόλως ἐδίστασεν, ἀλλ' ἐνεγράφη εἰς τὸ ἔκτον σωματεῖον, τὸ τῶν ἀποθηκαρίων, ὅπερ, εἰ καὶ σωματεῖον, ἀνήκεν ἐν τούτοις εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ δήμου, διότι διακρίνοντο οἱ μείζονες τεχνῖται καὶ οἱ ἐλάσσονες τεχνῖται, οἱ οἱ βραφεῖς, οἱ σιδηρουργοὶ, οἱ λιθοτόμοι. Οἱ ἀποθηκαριοὶ ἦσαν πρὸς τούτοις σημαντικοὶ ἔνεκα τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, ἐπειδὴ ἠριθμοῦντο ἐν τῇ πόλει ἐκὰτὸν τεσσαράκοντα ἕξ κτίσται καὶ ζυλοουργοὶ, πεντακόσιοι σκυτοτόμοι καὶ χίλιοι φαρμακοπῶλαι. Οἱ συμπολιταὶ τοῦ Δάντου, ἀγαγνωρίσαντες τὴν διπλωματικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα, ἐπεφόρτισαν αὐτὸν διαφόρους διαπραγματεύσεις, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἔφθασε μέχρι δεκατεσσάρων· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐκάστη τότε πόλις ἀπῆρτιζε κράτος, καὶ ὅτι ὁ ἀποθηκαριὸς Ἀλλυγιέρης σπανίως ἐχρειάσθη πλέον τῆς μιᾶς ἡμέρας ὡς μεταβῆ εἰς τὸν τόπον τῆς πρεσβείας του. Ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ σημασία ἐπιβύξησεν ἔτι μᾶλλον διατοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς Γέμμας Δονάτη, ἣν ἐνουμφεύθη τῷ 1294, ἀφ' οὗ ἀπόλωσε τὴν Βεατρίκη, τὸν πρῶτον καὶ τελευταῖον αὐτοῦ ἔρωτα. Τριακονταπενταετῆς ὢν, ὠνομάσθη πρόεδρος τοῦ σωματείου αὐτοῦ, ὅπερ ἦν τότε ἡ ἀνωτάτη τῆς Φλωρεντίας ἀρχή.

Οἱ πρόεδροι τῶν τεχνῶν, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν σωματείων, ἐσημάτιζον τὸ ὑπέρτατον συμβούλιον ἢ τὴν δημογεροντίαν, φύλακα πάσης τῆς πολιτικῆς ἰσχύος. Ἡ ἐκλογὴ ἀνεῖουτο κατὰ πάντα δεύτερον μῆνα, οἱ δὲ πρόεδροι κατόικουν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀρχῆς των εἰς τὸ διοικητήριον, καὶ συνέτρωγον διὰ δαπάνης τοῦ δημο-

σίου. Η συμβίωσις αὐτῆ, ἥτις, κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ νομοθέτου, ἐμελλε ν' ἀποσέβη τὰς διαφωνίας, ἀνεβρίπισεν ἀπ' ἐναντίας καὶ κατέστησεν αὐτὰς ἀμειλικτοτέραι. Δὲν ὑπῆρχον μὲν πλέον Γιβελίνοι ἐν Φλωρεντία, ἀλλ' ἐσωτερικὴ τις ἔρις διήρει τοὺς Γουέλφους εἰς δύο κόμματα· τοὺς *Λευκοὺς* καὶ τοὺς *Μέλαινας*. Ἡ νέα αὕτη τῶν ἐρίδων πηγὴ, γεννηθεῖσα ἐν Πιστοίῃ, ἐξηπλώθη μέχρι Φλωρεντίας, ἔνθα οἱ *Λευκοὶ* εἶχον ὡς ἀρχηγούς· τοὺς *cerchi*, οἱ δὲ *μέλαινας* τοὺς *donati*. Ὁ Δάντης ἔλαβε μέρος μετὰ τῶν *cerchi* ὑπὲρ τῶν *λευκῶν*· αἰτία δὲ τῆς ἀπορίσεως ταύτης ὑπελήφθη τὸ κατὰ τῆς συζύγου του, ἀπὸ τῆς ὁποίας καταγομένης ἀπὸ *donati* ἦν ἤδη κεχωρισμένος, μισός του· ἀλλὰ φαίνεται φυσικώτερον νὰ ἐξηγήσωμεν τὰς πράξεις τοιοῦτου ἀνθρώπου διὰ τοῦ πολιτικοῦ πάθους, ὅπερ παρ' οὐδενὶ ποτε ἀνθρώπῳ βιαιότερον καὶ ἀποκλειστικώτερον ὑπῆρξεν. Εἶναι δύσκολον νὰ εἴπωμεν, ἐν μέσῳ ὅλων τούτων τῶν περιπλοκῶν, τί ἄρα παρίστων ἀκριβῶς οἱ *Λευκοὶ* καὶ οἱ *μέλαινας*. Πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν συγχέουσι τοὺς μὲν *μέλαινας* μετὰ τῶν Γιβελίνων, τοὺς δὲ *Λευκοὺς* μετὰ τῶν Γουέλφων· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ *donati* ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν *cerchi*, καὶ ἴσως τοῦτο ἐξηγεῖ τὴν γνώμην τῶν ἱστορικῶν τούτων· ἀλλ' οἱ *donati*, εἰ καὶ εὐγενεῖς, ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν πᾶν, διότι εἰς τοῦτον προσεκκολληθὴ τὸ κόμμα τῶν *μελάνων*, καὶ καθ' ὑποκίνησιν τούτου ἐκάλεσε τὸν Κάρολον τοῦ Βαλοᾶ εἰς Φλωρεντίαν. Πρέπει νὰ συμπεράνωμεν τότε ὅτι οἱ *Λευκοὶ* ἔκλινον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ προσήγγισαν εἰς τοὺς Γιβελίνους, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ὅλως ἀντίθετον πρὸς τὴν ἄνω ῥηθεῖσαν γνώμην τῶν ἱστορικῶν· Δὲν εἶναι προτιμότερον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι οἱ *Λευκοὶ*, εἰ καὶ διαμένοντες ἐχθροὶ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ κατὰ συνέπειαν Γουέλφοι, δὲν ἤθελον νὰ παραιτηθῶσι τῶν δικαίων τῆς δημοκρατίας γάρνι τοῦ πάπα, ἢ τοῦ Καρόλου τῆς Ἀνδεγαυίας; Ἐνῶ οἱ *μέλαινας* προὔχοντες εἰς τὴν δουλείαν, ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν Ῥώμην καὶ εἰς τὸν Γάλλον πρίγκιπα, καὶ πρὸς ἀσφαλεστέρην ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἐκάλουν ἅπαντας τοὺς πολίτας καὶ αὐτοὺς τοὺς ταπεινοτάτους εἰς τὴν συμμέθεξιν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, οἱ *Λευκοὶ*, ὡς φαίνεται, ἐπεθύμουν τὴν διατήρησιν τῆς Φλωρεντινῆς αὐτονομίας καὶ τὴν κυβερνήσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Τοῦτο τοῦλάχιστον δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν λόγων τοῦ Δάντου, ὅστις δὲν ἐφείσθη, ἐν τῷ Ἄδῳ αὐτοῦ, οὔτε τῶν αὐτοκρατόρων, οὔτε τῶν παπῶν, οὔτε τῶν πρκαφερῶν τῆς δημοκρατίας.

Sempre la confusion delle persone

Principio fu del mal della cittade.

Ἐχθροὶ τῶν αὐτοκρατόρων, τῶν παπῶν καὶ τοῦ λαοῦ οἱ *Λευκοὶ*, ἀδύνατον ἦν ν' ἀποφύγῃσιν τὴν προγραφὴν. Καλούμενος ὑπὸ τοῦ Βονιφάτιου

Η'. ὁ Κάρολος Βαλοᾶ, ἀδελφὸς Φιλίππου τοῦ Ῥαίσιου καὶ γαμβρὸς Καρόλου τοῦ τῆς Ἀνδεγαυίας, εἰσηλθεν εἰς τὴν Φλωρεντίαν καὶ ἐνεκαινίωσε τὴν ἐφήμερον αὐτοῦ ἐξουσίαν διὰ τῆς προγραφῆς τῶν ἀρχηγῶν τῶν *Λευκῶν*· ὁ Δάντης ἦν μετὰ τῶν προγραφέντων μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ Πετράρχου· εὐρίσκειτο δὲ τότε ἐν Ῥώμῃ προσπαθῶν ὅπως ἀποστρέψῃ ἀπὸ τοῦ κόμματος του τὴν ὀργὴν τοῦ πάπα. Μαθὼν δὲ τὴν προγραφὴν του, μετέβη ἐν σπουδῇ εἰς Σιέννην ὅπως εὐρίσκηται ἐγγύτερον τοῦ θεάτρου τῶν συμβαινόντων, ἀλλὰ μαθάνει ἐκεῖ ὅτι διὰ δευτέρας ἀποφάσεως κατεδικάσθη ἵνα κατῆ ζῶν. Ἀπ' ἐκεῖνης τῆς στιγμῆς, μέχρι τοῦ θανάτου του, συμβάντος τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1321, ὁ Δάντης ἔζησεν ἐν τῇ ἐξορίᾳ. Κατὰ τὰ 1304 ἀπεπειράθη μετὰ τινων προγεγραμμένων ἵνα εἰσέλθῃ διὰ τῆς βίας εἰς Φλωρεντίαν, ἀλλ' ἔτυχ τῶν ὅπλων τοῖς ἦτον ἐναντία. Κατὰ τὰ 1310, ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Ἑβρίκος Ζ' συνδιελλάγη μετὰ τοῦ Πάπα, καὶ ἀπεπειράθη ν' ἀποσπᾷ τὴν Ἰταλίαν παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, ὅστις ἐκράτει αὐτῆς, ὁ Δάντης μετέβαλε κόμμα, ὡς καὶ ὁ πάπας· ἐσκέφθη ὅτι ὁ θρίαμβος μόνος τοῦ αὐτοκράτορος ἠδύνατο νὰ τὸν ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ νὰ καταστείλῃ τὰς ἐμφυλίους ἐριδας, ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ Ἑβρίκου Ζ', δολητηριασθέντος, ἔθηκε τέρμα εἰς τὰς ἐλπίδας του (1315). Πιστεύεται ὅτι κατὰ τὴν ἐξορίαν ταύτην ὁ Δάντης ἐπισκέφθη τοὺς Παρισίους, καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, περιήρηνον τότε τῆς δολοκλήρον τὸν κόσμον· περιεπλανήθη ἀκολουθῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ εὖρε τέλος ἀνάγκυσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Γουίδου Νοβέλλου, εὐπατρίδου τῆς Ραβέννης, ὅπου καὶ ἀπέθανε, πεντηκονταεξαετῆς ὢν. Ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐπεγράφη ἐπιτάφιόν τι, συντεταγμένον παρὰ τοῦ ἰδίου, τοῦ ὁποίου ὁ προτελευταῖος μόνον στίχος εἶναι ἄξιος μνήμης!

Hic claudor Dantes patriis extorris ab oris.

Μετὰ ἕνα αἰῶνα, ἡ Φλωρεντία ἐζήτησε μὲν, ἀλλὰ μάτην, παρὰ τῆς Ραβέννης, ὅπως ἀποδῶ αὐτῇ τὴν κόνιν τοῦ ἐξορίστου.

Ὁ Δάντης ἦν εἰδήμων πρῶτων τῶν ἐπιστημῶν, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἱστορίας, τῆς θεολογίας· ἐγνώριζεν ἐντελῶς τὴν Λατινικὴν, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Προβηγκιανὴν, καὶ ὀλίγον τὴν Ἑλληνικὴν· προτιμότεραι δ' αὐτοῦ μελέται ἦσαν ἡ Λατινικὴ καὶ ἡ μουσικὴ. Σῶζονται αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ ποιήματός του, λυρικαὶ τινες ποιήσεις καὶ περὶ συγκράμματα· *la vita nuova*, ἥτις εἶναι σχεδὸν βιογραφία τῆς Βεατρίκης καὶ τοῦ ποιητοῦ· *Le convivio del Dante*, σχόλιον ἐπὶ τινων ποιήσεών του· πραγματεία *De Monarchia* γεγραμμένη εἰς τὸ Λατινικὸν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ αὐτοκράτορος Ἑβρίκου Ζ'· πραγματεία τις ἀτελής περὶ τῆς φιλολογικῆς ἱστορίας τῆς Ἰταλίας, ἐπιγραφομένη· *De vulgari*

eloquentia· και τέλος πάντων παραφράσεις ἐν-
χοι τῶν ψαλμῶν τῆς μετανοίας τοῦ Credo (συμ-
βόλου), τοῦ Pater (Κυριακῆς προσευχῆς) και τοῦ
Ave Maria (Θεοτόκε Παρθένη), ἔργα πρεσβυτικά,
ἀνάξια τῆς μεγαλονοίας του. Ὁ ἀληθής, ὁ μέ-
γας, και ὁ μόνος τίτλος αὐτοῦ διὰ τὴν δόξαν εἶ-
ναι ἡ *Θεία Κωμωδία*, ἔργον, ὃ οὐδεὶς ποτε οὐδ'
ὑπερέβη, οὐδ' ἐφθασεν, οὐδ' ἐμιμήθη. Ἡ Ἰταλία,
δικαίως ἐγκυχωμένη ἐπὶ τούτῳ, ἐσύστησε κατὰ
διαφόρους ἐποχὰς δημοσίους ἐδρας πρὸς σχολί-
σιν αὐτοῦ.

Τὸ σχέδιον τῆς *Θείας Κωμωδίας*, λέγει εἰς
τῶν ἐξοχωτέρων κριτικῶν, εἶναι δυσκατάληπτον,
καὶ ἡ ἐν βραχυλογίᾳ ἔκφρασις αὐτοῦ καθίστατο
σχεδὸν ἀδύνατος. Ἡ ἐντελής καταλήψις τῶν λε-
πτομερειῶν ἔχει συνεχῶς και αὐτὴ τὰς δυσκολίας
αὐτῆς, γεννωμένας πρὸ πάντων ἐκ τῶν συνεχῶν
ἀλληγοριῶν και τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν ἀνεκ-
δότων, δι' ὧν ποικίλλεται. Μάρτυρα τῶν πλείστον
τῶν συμβάντων τούτων, και θύμα ἐνίων ἐξ αὐ-
τῶν, ὁ Δάντης δὲν ἐμάντευσε ὅτι ἤθελόν ποτε ἀπο-
λέσει τὴν ἐπισημότητα αὐτῶν. Ὁ ἄδης, τὸ κα-
θαρτήριο και ὁ παράδεισος ἠνοίχθησαν ἐνώπιον
τῆς μεγαλονοίας αὐτοῦ, και παρέστησαν αὐτῷ,
ὁ μὲν τὰς ἀτελευτήτους και ἄνευ ἐλπίδος αὐτοῦ
βρασμούς, τὸ δὲ τὰς ἱλαστηρίους αὐτοῦ ποινὰς,
και ὁ τρίτος, τέλος, τὴν αἰωνίαν αὐτοῦ μακαρι-
ότητα, ὅπως κολάσῃ και ἀμείψῃ τοὺς ἐχθροὺς
και τοὺς φίλους του, τοὺς πιστὰς και τὰ ἐρεί-
σματα τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος του. Ἡ σε-
μνοπρεπὴς συναρμογὴ τῆς τριπλῆς ταύτης μηχαν-
ῆς, ἡ ἔκτακτος πρὸς ἄλλαλα συγκοινωνία τῶν
τριῶν συνιστάτων αὐτῆν μερῶν, αἱ ὑπὸ τοῦ ποι-
ητοῦ ἐπινοηθεῖσαι ὑποδιαίρεσις αὐτῶν, κατάλλη-
λοι εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, και εὐνοϊκαί εἰς τὸ
φαντασιώδες και ζωγραφικὸν αὐτοῦ πνεῦμα, ἡ
θαυμασία ποικιλία τῶν εἰκόνων, ἃς ἐν τούτοις πα-
ρίστησι, και τῶν χρωμάτων, δι' ὧν διαζωγραφεῖ
αὐτάς, ἡ ἀπαράμιλλος τῶν μὲν ἐνέργεια, ἡ χάρις
και τὸ θέλητρον τῶν ἄλλων, ἡ πολυτίμος αὐτῶν
ἀπλότης, ἡ πρωτότυπος αὐτῶν χροιά, τέλος, ἡ
διηκενὴς δημιουργία γλώσσης, μὴ ὑπαρχούσης
μὲν πρὸ αὐτοῦ, οὐδεμίαν δὲ μετ' αὐτῶν ὑποστά-
σης ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολῆν, ταῦτα πάντα δι-
δουσαι εἰς τὸ πάμπαν τοῦ δάντου θέσει, ἢν οὔτε
τὰ ἐλαττώματα, ὅσα ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται, οὔτε
αἱ ποικιλίαι τῶν διαθέσεων, οὔτε αἱ ἰδιοτροπίας
τοῦ συρμοῦ δύνανται ποτε νὰ τῷ ἀφαιρέσωσι.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).!

Σ. Ι. Β.

Ο ΠΤΩΧΕΥΣΑΣ ΕΜΠΟΡΟΣ.

ΕΞ ἸΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ ΙΑΤΡΟΥ.

Εἶδετέ ποτε δυστυχῆ πίπτοντα ἐν τῷ μέσῳ
ὁδοῦ ὄχλουμένης; Οἱ κατόπιν ἐργόμενοι ποδοπα-
τούσιν αὐτὸν ἄκοντες· ἐπιθυμεῖ νὰ ἐγερθῆ, ἀλλὰ
καταμεμωλωπισμένον ἤδη ἢ ἐλαφροτέρα ὠθησις
κλονίζει αὐτὸν ἐκ νέου· ἐπαναπίπτει λοιπὸν,
σφαδάζει, τοῦ δὲ ὄχλου αὐξήσαντος, ἀπαυδᾷ ἐπὶ
τέλους και αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ, κατ' οὐδὲν συν-
τελέσασαι, ἐπαυζάνουσι μᾶλλον τοὺς πόνους
αὐτοῦ.

Ὁμοίως ἐν τῷ βίῳ μία μόνη συμφορὰ, μία
ἀπροσδόκητος ἄτη καταπτοεῖ ἡμᾶς και κατα-
πλήττει, δὲν εἰμεθα πλέον ἡμῶν αὐτῶν κύριοι· ἡ
κατὰ τῶν κινδύνων ἐν ἡμῖν ἐπιφανομένη προσ-
τάτις ἐτοιμόνοια ἐγκαταλείπει ἡμᾶς και οὕτω
ἐκλυτοί, ἀνίκανοι πρὸς τινα τῆς σωτηρίας ἡμῶν
ἀπόπειραν, καταπίπτομεν εἰς τοῦτον τὸν δια-
πληκτισμόν· αἱ ἀγωνίαι συμπλέκονται, συνέλ-
κονται, παράγονται· τὸ πᾶν εἶναι κυκεῶν, ταρ-
χῆν, ὄλεθρος. Μία δυστυχία οὐδέποτε μεμονω-
μένη ἐπέρχεται, ἀξίωμα ἀρχαίων ὡς ὁ κόσμος,
οὗτινος τὸ βιβλίον τοῦ Ἰῶβ εἶναι λαμπρὰ παρά-
στασις.

Ὅπότεν γὰρ ἐπέρχεται δεινὴ ἡ δυστυχία,
οὐδέποτε μᾶς ἔρχεται, Γερτρούδη φίλη, μόνη
βαγδαία ἱπασκήτουςα, πολλὰ δεινὰ ἐνώνει,
ἄθροια και ἐπάλληλα, ὡς φέλαγς τις βαρεῖα (1).

Τὰ ἄθροια τῆς δυστυχίας ταῦτα κύματα κρη-
μνίζουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν βλακωδῆ ἀδιαφο-
ρίαν τοῦ μέλλοντος νὰ ὑποστῇ τὸ ἔσχατον πλῆγ-
μα ταύρου, ὅστις ἀκίνητος και ἀπολεθιωμένος
προσηλοὶ ἀόριστον και ἀπαθὲς βλέμμα ἐπὶ τῆς
ζωῆς και τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ὁ πρῶτος τοῦ ἀνθρώπου ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει
λογισμὸς ὀφείλει νὰ ἦ ὁ ἐπόμενος· ἐγερθῶμεν, ἀγωνι-
σθῶμεν, θριαμβεύσωμεν κατὰ τῆς εἰμαρμένης· ἅμα
τις ἄρχεται νὰ σκέπτηται, λέγει ἱεροκῆρυξ τις,
εὐχερῶς δύναται νὰ βελτιώσῃ τὴν τύχην αὐτοῦ.
Τίνι τρόπῳ ἡ ἱατρικὴ ἠδύνατο νὰ ἐλαφρύνῃ τὴν
ἐν λόγῳ ἠθικὴν ἀδυναμίαν; αἱ τῆς ψυχῆς ἴνες
διατείνονται, τὸ ἐλαττήριον και ἡ ἐνεργητικότης
τοῦ ἀνθρώπου διαβρῆγγονται. Ἐν τῇ πρακτικῇ
ἐξασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματός μου εἶδον νῦν μὲν
τὸ μικροῦ λόγου ἄξιον συμβᾶν ἐντελῆ ἀποθάρ-
βυνσιν ἐπιφέρον και εἰς τὰς θλιβερωτέρας πλάνας
τὸ δειλόκαρδον θυμα αὐτοῦ ἄγον, νῦν δὲ ἐν ἀ-
πληπισμέναις περιπτώσειν ἠρώσμεν, ὑψηλὴ με-
γαλοψυχία ν' ἀναπτύσσεται· εἶδον εὐγενεῖς καρ-
τερίας νὰ κατανικήσωσι δυσχερείας ἐν τῷ μέσῳ
τῶν ἀλγεινοτέρων δυστυχιῶν, και ἐπὶ τέλους νὰ
καταβάλωσι τὴν εἰμαρμένην· ἀλλ' οἱμοί! μήπως

(1). Ζεζυῆρος ἐν Μακκῆθ.

δὲν ὑπάρχουσι συνδυασμοὶ τῆς δυστυχίας, πρὸς οὓς ἡ ἰσχύς καὶ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου προσκρούουσαι θραύονται. Ἐν τῷ ἐπομένῳ διηγήματι θέλει ἶδει ὁ ἀναγνώστης, ὡς περ ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ τοῦ Ἰωβ ποιήματι, φρικτῶδες τι ἀνωφελούς θάρρους καὶ εὐψυχίας παράδειγμα ἄγνοῶ ὅποιας σκέψεις θέλουσι παράξει, ὅποیان ἐντόπωσιν θέλουσιν ἀφῆσει τῷ ἀναγνώστῃ αἱ σελίδες, ἃς μέλλω νὰ γράψω, ὑποχωρῶ ὅμως εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀναγράψω τὴν μνήμην τῶν σκηνῶν, ὧν μάρτυς αὐτόπτης παρέστην· ἐκ τούτων κατεπεσθην, ὅτι εὐτυχίαι τις ταχεῖαι, ὕψωσίς τις λίαν αἰφνιδία ἔχουσι τοὺς κινδύνους αὐτῶν· ἀναρπασθεὶς εἰς σφαῖραν, δι' ἣν δὲν ἦν γεγεννημένος, ὁ ἀφικνούμενος πίπτει χθαμαλότερον τῆς πρώτης αὐτοῦ θέσεως καὶ ἀπόλλυται.

Ἡ παράβολος εὐκλεία τῶν μεγάλων ἐμπόρων Ἄγγλων, μεγαλοπρεπὲς ἀποτέλεσμα καρτερικῆς εὐμηχανίας, ἐπιχειρηματικῆς συνέσεως, καλῶς υπολογισμένης οἰκονομίας, οὐδέποτε ἔσχε θαυμαστότερον τύπον τοῦ Κ. Δουδλέιχ. Νέος ὄρφανός, ἄνευ πόρων, ἀπογυμνωθεὶς ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ, ἐπέβη τὸ δέκατον ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὡς ναυτόπαις· ἐπὶ τινος ἐμπορικοῦ πλοίου, εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας ἀναγομένου, λελησμονημένος καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπιζησάντων συγγενῶν, ὧν οὐδεὶς ἐπλησίασεν αὐτὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν δεκαπλασίως πλουσιώτερος τῆς ἀπαρησαμένης αὐτὸν οἰκογενείας ἐγένετο.

Τὰ πρῶτα, ἄτινα ἐπὶ τοῦ πλοίου διῆλθεν ὁ νεαρὸς ναυτόπαις, ἦσαν ἔτη σκληρᾶς δοκιμασίας· ἀληθῶς δὲν φαντάζεται τις ὅποιον τυραννίαν δύνανται νὰ ἐξασκήσωσιν ἄνθρωποι συμβιούντες· ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Δουδλέιχ ἦν φθόνου ἀντικείμενον· οὕτε τὰ πρῶτα μὲτα αὐτοῦ, οὐθ' ἡ νεότης, ἀλλ' οὐδὲ ἡ πρῶτης καὶ εὐγενῆς αὐτοῦ συμπεριφορὰ ἦσαν συγγνωστά· πλοίαρχος καὶ πρῶτος· ἐμαστίγουν αὐτὸν μέχρις ἀναπιδύσεως αἵματος ἐκ τῶν ὤμων καὶ τοῦ στήθους τοῦ ταλαιπώρου παίγιον τῶν ναυτῶν, οἵτινες ἀτιμωρητοὶ αὐτὸν ἔτυπτον, ἐθεώρει τὸν βίον ἀβίωτον. Ἐσπέραν τινὰ, καθ' ἣν τὸ πλοῖον, ἐκ τινος ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν ἀπόπλου ἐπανερχόμενον, προσωμίση εἰς Οὐαππίγγην, ὁ Δουδλέιχ, καταφυγὼν εἰς καπηλεύον τι, ἔγραψε πρὸς τὸν ναύκληρον ἐπιστολὴν, ἐν ἣ περιέγραψεν ὅποιας εἶχεν ὑποστῆ χαλεπότητας, ζητῶν τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ διαβεβαιῶν ὅτι, ἂν μὴ ἡ δέησις αὐτοῦ εἰσακουσθῆ, προετίμα μάλλον εἰς τὴν θάλασσαν νὰ βιβθῆ, ἢ ἐπὶ τοῦ πλοίου νὰ ἐπανέλθῃ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἧς ἡ μὲν ὀρθογραφία ἦν ἀκριβής, τὸ δ' ὕψος γλαφυρὸν καὶ παθητικὸν διὰ φυσικῆς εὐγλωττίας, ὑπογεγραμμένη Ἐρβέρτος Δοὐδλέιχ ναυτόπαις, ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἐκείνου, πρὸς ὃν ἐπέμψθη. Ζητήσας λοιπὸν οὕτως τὸν νέον Δουδλέιχ καὶ συνδιαλεχθεὶς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐξετάσας

αὐτὸν, ἔλαβεν πληροφορίας περὶ τε τῆς γεννήσεως καὶ τῆς παιδαγωγίας αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἀξιώσεων, ἃς εἶχε, καὶ ἐπὶ τέλους ἔδωκεν αὐτῷ θέσιν γραφῆς ἐν τοῖς γραφείοις αὐτοῦ ἀντὶ εὐτελοῦς μισθοῦ, ἔνθα μετ' ὀλίγα ἔτη κατέστη πρῶτος γραμματεὺς, ἀπολαμβάνων πεντακοσίας κατ' ἔτος λίρας στερλίνας· εἰθισμένος δ' ἐν τῇ λιτότητι, ἀπέθεσε τὸ πλεῖστον τῶν ἐκ τῶν μισθῶν αὐτοῦ κερδῶν ἐν τοῖς δημοσίοις δανείοις καὶ οὕτως ἐπηύξησεν αὐτό.

Τῶν κυρίων δ' αὐτοῦ εἰς καταστρεπτικὰς ζημίας ὑποπεσάντων, οὗτος διὰ τῆς πείρας αὐτοῦ κατώρθωσε μέρος τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν νὰ διεκπεράνη· μεγάλας δ' αὐτοῖς πρᾶστων ὑπηρεσίας, ἠγόρασε μέρος τοῦ καταστήματος, ἐναύλωσε πρὸς ἴδιον αὐτοῦ σφελος πλοῖον, οὕτινος ὁ φόρτος τοῦ πλοῦ εὐτυχῶς γενομένου, μέγιστα ἀπέφερε κέρδη. Ἀποφασίσας δὴ τότε, ὅπως ἐπ' ἰδίοις αὐτοῦ ὠφελήμασιν ἐργάζηται, ἀπέβριψε θέσιν ἐπικερδῆ, ὑπὸ μεγάλου ἐμπορικοῦ καταστήματος αὐτῷ προσενεχθεῖσαν· δι' ἐπιχειρήσεων δὲ δραστηρίων, μετὰ καρτερίας μὲν καὶ διορατικότητος ἐπιδιωκομένων, μετὰ περισκέψεως δὲ διεξαγομένων, ἔφερον εἰς εὐτυχῆ πέρας τὰ σχέδια αὐτοῦ καὶ ταχέως τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἐπηύξησεν. Ἦν δ' ὁ χρυσοῦς ἀνὴρ τότε τῶν ἐμπορικῶν κερδοσκοπιῶν, καὶ μικρὰν δέ τις ἰδέαν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχων, δὲν θέλει ἐκπλαγῆ μανθάνων, ὅτι εἰς ὀλιγώτερον πενταετίαι χρόνου διάστημα ὁ Δουδλέιχ ἐξησφάλισε πλέον τῶν εἰκοσι χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν. Ἡ λιτότης ὅμως αὐτοῦ προσήγγιζε τῇ γλισχρότητι· διότι, μετ' οὐδενὸς μὲν συνδεδόμενος, ὡς ἀπλοῦς δὲ τεχνίτης ἐνδυόμενος, πεζὸς δὲ ἀείποτε περιπτῶν καὶ δύο μόνον ὑπ' ἐνοίκιον δωμάτια, μόλις συνεσκευασμένα, κρατῶν, εἶχε μετὰ τῆς πολυτελείας καὶ κομψότητος γραφῆς, πενήτηντα μόνον λίρας κατ' ἔτος ἀπολαμβάνοντος· περὶ τὸ τριακοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ συνεζεύχθη χήρην τινὰ, ἧς ὁ πρῶτος σύζυγος, ναυπηγὸς ὢν, εἶχεν ἐγκαταλείψει αὐτῇ μεγάλην περιουσίαν. Ἡ γυνὴ αὕτη μεγίστην ἐπὶ τοῦ Δουδλέιχ ἔσχεν ἐπιβρῆν· διὸ μετὰ τινος προσοχῆς θέλω περιγράψαι τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτῆς ἀπεικόνισμα.

Ἡ Κυρία Βούζομ, ταλαντοσομένη μεταξύ τοῦ τριακοστοῦ καὶ τεσσαρακοστοῦ ἔτους, ἦν παχύσαρκος, μετὰ χαρακτηριστικῶν ἱκανῶς μὲν κανονικῶν, ἀλλὰ χυδαίων, ὑπὸ κοσμημάτων πεφορτισμένη, ἀληθῆς γυνὴ τοῦ ἄστεος τοῦ Λονδίνου· εἶχε δὲ ἄπασαν τὴν χυδαίαν ματαιότητα, ἣν παρέχει ἡ κατοχὴ τοῦ πλοῦτος, τὸ βάνασον τῆς κακῆς παιδαγωγίας, ἢ πρὸς τὸ ἀρέσκειν ἀδυναμία, ἢ ἀνάγκη τοῦ θαυμάζεσθαι καὶ ἢ ἐπιθυμία τοῦ ἐπιδείκνυσθαι. Τοῦναντίον ὁ σύζυγος αὐτῆς, ταπεινόφρων, ἄκακος, ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτοῦ βεβουθισμένος, ἐβδελύσαστο πᾶν τὸ κενόσπουδον. Ἡ περιουσία τῆς γυναίκος ταύτης εἰλκυσε αὐτόν· ἐπι-

δεξιότερος μὲν νὰ λογιζῆ τὸν τόκον τῶν χρημάτων καὶ τὸ ἐπιτόκιον, ἢ εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ διεισδῆ χαρακτηρῆς ἀφ' ἐνός, δελεασθεὶς δ' ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς ἐπιφανομένης γλυκύτητος καὶ ἀγαθότητος, δι' ὧν νέα τις χῆρα οὐδέποτε δλιγοῦρει νὰ ἐπικοσμηθῆται, ὁ ἔμπορος ἀπεράσισε νὰ λάβῃ τὴν σύζευξιν ταύτην, ἣς τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα ἦσαν εὐτυχεστάτα. Ἡ εὐμήχανος καὶ καρτερικὴ αὐτοῦ δεξιότης ἤνοιξαν ἀφθονον πλοῦτου πηγὴν, ὅστις κατέταξεν αὐτὸν παρὰ τοῖς ἑκατομμυριοῦσι.

Πανταχοῦ λοιπὸν ἐν τῷ ἄστει τοῦ Λονδίνου πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ τῆς εὐτυχίας καὶ ἐνεργητικότητος τοῦ Δουδλέιχ. Μία δ' ἡμέρα ὑπῆρξεν ἀξιωμακλήσιον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. Τέσσαρες νῆες, πλουσίως νευλωμέναι, εἰσηλθον συγχρόνως εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸ ἐσπέρας διεξεπέρανεν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ κέρδη ἀξίας διακοσίων πενήκοντα χιλιάδων φράγκων. Καὶ ἠδύνατο μὲν τότε, κάτοχος πριγκιπικῆς περιουσίας, ἀκλιδύτου τιμῆς καὶ φήμης, ἀμέμπτου εὐθύτητος, ἢ ἀνακλυθῆ, καὶ εἰς τὰς φιλανθρώπους δὲ καὶ ἐλευθερίου αὐτοῦ κλίσεις νὰ ἐπαρκέσῃ ζῶν ὡς ὁ ἀξιόσεβαστότερος τῆς Ἀγγλίας κεφαλαιοῦχος· ἀλλ' ὅμως ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ διεγείρεται διὰ τῆς προσκλήσεως τοῦ πλοῦτου, ἢ δὲ σύζυγος αὐτοῦ οὐ μόνον εἰς τὰ περὶ ἀπραγμοσύνης σχέδια αὐτοῦ ἀνθίστατο, ἀλλ' ἀπεναντίας καὶ εἰς ρισκοκινδυνωτέρας ἐπιχειρήσεις ὧθει αὐτὸν νὰ βιβηθῆ.

Διαχειριζόμενος λοιπὸν κεφάλαια, κατ' εὐχὴν βαίνοντα, καὶ πίστιν ἀπερίοιστον, πλουτιζόμενος δ' ὑπὸ τῆς ἐτησίως τῶν νηῶν αὐτοῦ ἐπανόδου, μετὰ λύπης ἔβλεπε μέρος τῶν θησαυρῶν αὐτοῦ ἐν τοῖς κισωτίαις καθυδόν, ἄκαρπον, μηδὲ τὸν νόμιμον τοῦλάχιστον τόκον χορηγοῦν· ὅποιαν χρῆσιν τοῦ ἀργυρίου τούτου νὰ κάμῃ ἐπὶ πολὺ ἐσκέφθη· τέλος δ' ἐφύρε νέας καὶ παραδόξους κερδοσκοπίας. Παραδόξως ἡμέραν τινὰ οὐδ' ἐν μσοκαρμῶν εὐρίσκειτο ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Λονδίνου, ὁ Δουδλέιχ εἶχεν ἐπινοήσει τὴν συναγορᾶν ἄλων· μετ' ὅκτω δ' ἡμέρας μονοπωλήσας ἅπαν τοῦτο τὸ ἐμπόρευμα ἐπὶ τῇ ἀρεστῇ αὐτῷ τιμῇ, ὠφελήθη ὑπερβαλόντως· εἰσέτι δ' ἐνθυμούνηται ἐποχὴν, καθ' ἣν συναγοράσας ἅπαν τὸ βροδέλαιον, ἐτετραπλασίασε τὴν τιμὴν τοῦ ἐν νεοτυπίᾳ τότε ὄντος τούτου κοσμητικῆς· ἕνεκ δὲ τῆς εὐτυχίας καὶ δεξιότητος αὐτοῦ, τὰ σχέδια αὐτοῦ ἠπλοποιούντο· ἄμχ λόγος περὶ αὐτῶν ἐγένετο, πανταχοῦθεν συνέβηρον οἱ μεσίται, ἀγοράζοντες ἐπὶ ὑπερόγκῳ τιμῇ τὰς μονοπωλουμένας πραγματείας καὶ ἐξῆσφάλιζον αὐτὸν δι' ἀσφαλιστικῆς καταβολῆς ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ κερδοσκοπία ἤθελεν ἐπιτύχει. Πολλὰ δ' οὕτω περιουσίαι αἰφνης αὐτοσχεδιάσθησαν, ὧν ἡ ταχύτης ἐξέπληξε τὴν Ἀγγλίαν, ὑπερβάσα πάσαν πιθανότητα.

Τοιοῦτος ὄλθος ἐν ταῖς χερσὶ γυναικὸς χαρακτηρῶς οἶος ὁ τῆς Κ. Δουδλέιχ, ἦν ἐπικίνδυνον

ματαιότητος ὄργανον· ὁ Κ. Δουδλέιχ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐφάνετο μᾶλλον ὡς ἐπιμελητῆς καὶ οἰκονόμος τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἢ ὡς σύζυγος· ὠκοδομήσατο δ' αὐτὴ καὶ συνεσκεύασε δύο μέγαρα, ἢ μᾶλλον, δύο μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, ἔνθα ἤρξαντο τάχιστα νὰ συβρέωσιν ἅπαντες οἱ κομψεῦόμενοι ἐκείνοι παράσιτοι, οἵτινες, ἀντιποιοῦμενοι τοῦ τίτλου ἀνδρῶν τῆς νεοτυπίας καὶ τῆς κομψοπρεπείας, ἀξιοῦσιν ὅπως ζῶσι δαπάνῃ τῶν ἄλλων. Αἱ στήλαι τῶν ἐφημερίδων διεθρύλλουν τὸ ὄνομα τῆς δεσποίνης Δουδλέιχ· ἀκαταπαύστως νέκι ἐρεσπερίδες, νέκι ἑορταί, νέκι χοροί. Καὶ ἡ μὲν δεσποινὴ Δουδλέιχ, κατανοῶσα τὸ γελοῖον καὶ ἐπικίνδυνον τῶν παραλογισμῶν τούτων, ἐτόλμα νὰ κάμῃ ἀνωφελεῖς παρατηρήσεις, αἵτινες σφοδρῶς ἀντεκρούοντο, ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτῆς, Ἐβρέικος Δουδλέιχ, οὐ μόνον ἐν ἡδυπαθείαις κατεστῶτεν τὰς ὑπερόγκους δαπάνας, δι' ὧν ὁ πατήρ αὐτὸν διετήρη, ἀλλὰ καὶ ἐχρέουτο ἐν Ὄξφῶρτῃ ὁ Κ. Δουδλέιχ, ὑποχείριος τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ἐθώρει μετ' ἐκπλήξεως καὶ φόβου τὰς ἀκαθέκτους ταύτας δαπάνας, καὶ ὁπόταν ἐπορεύετο εἰς τὴν πόλιν, ἐμεψιμοίρει ἐνώπιον τῶν φίλων αὐτοῦ, ἀλλὰ πρῶτος, ὡς κτενὶ φοβούμενος ἢ ἀντιστῆ κατὰ δυνάμειος νομίμου καὶ κυριαρχίας διὰ συμφωνίας κτηθείσης· Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐχαμπλοῦτο, ἡ ὀξύτης αὐτοῦ ἠμβλύετο, ἄμχ εἰσήρχετο εἰς τὴν συγικὴν ταύτην σφαῖραν, ἣς ἐπέβαλλον αὐτῷ εὐπειθεῖν.

— Μὰ τὴν πίστιν μου! ὑπεντοθόρουζεν ἐκάστοτε, δὲν ἐνοῶδὸ παντάπασι μίτε τί κάμνει ἡ γυνή μου, μίτε ποῖαν ὁδὸν βαδίζει.

Καὶ ἐνταῦθα ἔληγεν ἡ μεψιμοιρία αὐτοῦ. Ἄμχ δ' οἱ κομψοὶ συμπόται συνέβηρον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἐλάμβανεν ἀθροῦθος τὴν βάρβδον καὶ τὸν πῖλον αὐτοῦ, καὶ μὴδὲν ἀποχαιρῶν, μὴδ' ἐπιπληξίν τιναν ἢ ἀποτεινὴ ἀποτολμῶν, ἐφουγε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τὴν πόλιν. Δραπετεῶν δὲ μετὰ χαρᾶς ἐκ τοῦ πλήθους, δι' οὗ ἡ δεσποινὴ Δουδλέιχ ἐπλήρου τὰς αἰθούσας, καὶ ἀποσυρόμενος παρά τιτι τῶν ἐμπόρων φίλων αὐτοῦ, διήρχετο τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν νύκτα ἐν τῇ ἐξοχῇ, ὑπολογίζων ἡτύχως τὰ ἀποζημιούνητα τὰς δαπάνας αὐτοῦ κέρδη.

Ἡ Κ. Δουδλέιχ τυχέως συνείδησε τοῦτο· ἡ παρουσία τοῦ συζύγου ἠνόχλει αὐτὴν, ἡγάπα ἢ ἄρχη μόνη μετ' οὐ πολὺ κατέστη οἶονεἰ συμπεφωνημένη ἢ ἀπουσία τοῦ οἰκοδεσπότη καὶ ἡ πρόσκαιρος αὐτοῦ ἀναχώρησις, ἄμχ προῦκειτο περὶ τινος ἐκ τῶν τελετῶν, ἔνθα ἡ πόλις καὶ ἡ αὐλὴ ἀντεποιοῦντο τῆς τιμῆς τοῦ ἐπιδεικνυοσθαι.

— Ὁ σύζυγός μου, ἔλεγεν ἡ Κ. Δουδλέιχ, εἶναι ὑγείας ἀκροσφαλοῦς, καὶ δὲν δύναται νὰ ὑποφέρει τὸ πλῆθος, ὁ θόρυβος ἀνησυχεῖ αὐτὸν, ἢ κοινωνία τῷ φέρει κόπωσην.

Καὶ ποτε δ' ἐπήρχετο αὐτῇ παρουσία τῶν φίλων αὐτῆς καὶ νὰ εἰρωνεύηται τὴν ἦν ἀδίκως

γλισχροτότητα τοῦ συζύγου αὐτῆς· ὠνόμαζεν ὁ Δουδλέιχ οὐ μόνον οὐδενὸς φόγου ἦν ἄξιος, ἀλλ' ἀπεναντίας εἶχε καρδίαν ἐλευθερίων καὶ φιλόανθρωπον· διότι συχνάκις τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἑκατομύρια λιρῶν στερλινῶν ἐκ τοῦ ταμείου αὐτοῦ ἐξήρχοντο, ὅπως κορέσωσι τὴν ματαιότητα τῆς δεσποίνης Δουδλέιχ, οὗτος συνήθριζε περὶ ἑαυτὸν τοὺς τιμιωτέρους καὶ πνευμένους τοῦ ἄστεως ἐμπόρους, βοηθῶν αὐτοῖς διὰ τῶν χρηματιῶν καὶ τῶν συμβουλιῶν αὐτοῦ.

Ἡ κατασπάθης τῆς Κ. Δουδλέιχ ἐπιθυζανεν ὀσημέραι, ἢ σμικρόνοια καὶ ἡ ἀναισθησία αὐτῆς καθίσταντο αὐχμηρότεροι ἐν μέσῳ τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἀπολαύσεων τῆς πολυτελείας· πρὸς τὰς δικαιοσύνας δὲ καὶ ἐμπροσθεν τῆς Κ. Δουδλέιχ παρατηρήσεις ἀπῆνταν μόνον διὰ τῶν ἐξῆς: «χωρὶς τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια σὰς ἔφερα, τί θὰ ἐκάμνεται; δὲν μοι χρεωστεῖτε τὴν περιουσίαν σας; δὲν ἄρπει τὴν ὑψηλὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν ἡμῶν νὰ ὑποστηρίξωμεν; Παράδοξος μοι φαίνεται ὁ πρὸς ἐμὲ τολμηρὸς τρόπος σας.» Ὁ σύζυγος οὐδὲν εἶχε ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τοσοῦτον λογικὰς παρατηρήσεις. Μετὰ μικρὸν ἡ Κ. Δουδλέιχ ὑπερέβη πᾶν καταστωτέως ὄριον· οἱ λογαριασμοὶ τῆς ἐμπορίου τῶν νεοτύπων (de la marchande de mode), τοῦ ἀμαξηλάτου, τῆς ἰθωνοπόλιδος, καθίσταν ἐμβρόντητον τὸν Κ. Δουδλέιχ· ἐπειδὴ διεκρίετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ὑπερέβῃ τὰς δουκίσσας, ἀνίκανος δ' ἦν ἄλλως ν' ἀντικαταστήσῃ ἢ διὰ φρηνητιῶδους πολυτελείας τὴν κομψότητα καὶ εὐπρέπειαν αὐτῶν, ἢ ἡμοίρει, ἢ κατασπάθης κατέστη αὐτῆ· λύσσα, μανία. Τὴν πρῶταν ἔστιν ὅτε ὁ Κ. Δουδλέιχ ὑπενωθόρουζε παρουσία τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἀρχαῖον τι ἀπόφθεγγμα, ὡς ὁ Σάγγος (1), ἀφελὲς ἐγκόμιον τῆς οικονομίας καὶ περισκέψεως. Χεῖμαβρὸς δὴ τότε γυναικείας εὐγλωττίας κατέκλυζεν αὐτόν· «ἡ δεσποινὶς Δουδλέιχ ἔφθασεν εἰς ὄριμον ἡλικίαν, ἀνάγκη ἦτο νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸν κόσμον.» Κατὰ τὴν ἔννοιαν δὲ τῆς σπατάλου συζύγου, ἐκῆδετο αὐτὴ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ, ἐνῶ κατέστρεφεν αὐτόν· ἐπειδὴ διὰ τῆς δαπάνης κῆζανε τὴν πίστωσιν καὶ ἀ ἐπομένως τὴν περιουσίαν τοῦ οἴκου». Ὁ ἀσθενὴς Δουδλέιχ, οὕτως ἡ ὀρθὴ κρίσις οὐδέποτε ὑπέικεν εἰς τοιαῦτα βάνασα σοφίσματα, ἐφάνετο ἠττώμενος ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ ὅν ὑφίστατο, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτρεψε τῇ συζύγῳ αὐτοῦ νὰ λαμβάνῃ χρήματα παρὰ τοῦ τραπέζιτου αὐτοῦ ἅμα τῇ ἐμφανίσει. Ἐπί τινος λοιπὸν μηνῶν συνετὴν αὐτὴ ἔκαμε χρῆσιν τοῦ δικαίωματος τούτου, ὁ δὲ σύζυγος, μὴ προφυλαττόμενος πλέον, ἀνεχόμενος δ' ἄλλως τε πρὸ πολλοῦ μεγάλας δαπάνας, ἄς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ, ἐλησμόνησε νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ μέρος τοῦτο τῶν λογαριασμῶν, περὶ ὧν δὲν ἠδύνατο ἄνευ θλίψεως νὰ ἐνασχοληθῇ.

(1) Ὁ γνωστὸς διὰ τὴν ἀφίλειαν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὰ ἀποφθέγγματα μαγίαν ἱπποκόμος τοῦ ἄδν Κιχῶτου, Σ. Μ.

Πᾶς ὁ ἐπισκεφθεὶς ταύτην τῆς κοινωνίας τὴν κλάσιν, ἦν ἀγνοῶ διὰ τί ὑψηλὸν κόσμον καλοῦσι, παρετήρησεν ἐκεῖ γυναικὰς τινα ἢ μάλλον ἐρπυϊαν, γραΐαν, ἠτιμακόμενν, ἀεῖποτε ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ χαρτοπαιγνίου καθημένην, ἀλαζόνα διὰ τὸν τίτλον αὐτῆς, ὅν ἐκῆλιδου, καὶ διὰ τὸ ὄρατον ὄνομα, ὅπερ ἠτίμαζεν· ἐπὶ κληρὸς ἀναίσχυντος, ἀπάσας τὰς κακοθεσίας εἰς μίαν τὴν τοῦ χαρτοπαιγνίου συγκεντρώσασα, κακοθεσίας, ἄς ἠδύναται πλέον ἕνεκα τῆς ἡλικίας αὐτῆς νὰ ἔχη, ἢ εὐγενὴς αὕτη Κυρία καὶ πολλὰ τῶν φίλων αὐτῆς ἐδράξαντο τῆς δεσποίνης Δουδλέιχ, εὐτυχῆ ἑαυτὴν θεωρούσης διὰ τὰς μετὰ μεγάλων ὀνομάτων σχέσεις αὐτῆς· ἐκάστην ἐσπέραν ἔβλεπε τις περὶ τὴν τράπεζαν τοῦ χαρτοπαιγνίου καθημένηας καὶ ἐνοφθαλμιζούσας τὴν γυναῖκα τοῦ ἐμπόρου τὸ πάθος τοῦτο, πρὸ τοῦ ὁποῦ ἄπαντες οἱ ἠσασυροὶ τοῦ κόσμου θὰ ἀνελύοντο, ὡς ὁ πάγος εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου· ἐπειδὴ δὲ τῆς εὐγενεὸς συμπεριφορᾶς ἴδιον εἶναι τὸ νὰ χάνη τις ἄνευ μεμψιμοιρίας, ἢ Κυρία Δουδλέιχ ἐζημιότο ὑπερόγκους ποσότητας μετ' ἀπαθείας, ἧτις κατέστρεψεν αὐτὴν περιώνυμον καὶ λίαν σεβαστὴν παρὰ ταῖς συμπαικτρίας. Ἡ γραῖα κόμησσα μίαν ἡμέραν κατεδέχθη νὰ τῆς ὑπεκράσῃ πέντε χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν. Ἡ συνεχὴς πίστωσις, ἦν ἡ ἀθλία αὕτη γυνὴ εἶχε παρὰ τῷ τραπέζιτῳ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἐξήρκει εἰς τὰς δαπάνας τοῦ χαρτοπαιγνίου· ὅπταν δ' ὁ Κ. Δουδλέιχ ἠρώτα τὴν συζύγον αὐτοῦ ἐπὶ τοῖ ἀντικειμένῳ τούτου, μύρις εἶχεν αὕτη δικαιολογήσεις πρὸς αὐτὸν ν' ἀναφέρῃ. Νέος τις τῆς Ἀγγλίας πατριόκιος ἠράσθη τῆς δεσποινίδος Δουδλέιχ, καὶ αὐτὸς δ' ὁ πατὴρ ἐκολακεύθη ὑπὸ τῆς τιμῆς ταύτης, δι' ἧς ἠλπισε νὰ λάβῃ γαμβρὸν μέγαν εὐπατρίδην. Διὸ παρέβλεπε μετὰ μείζονος συστολῆς, ἢ ἄλλοτε, τὴν διαγωγὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἀγούσης αὐτὸν εἰς τὸν ὄλεθρον. Ἠξῆστο λοιπὸν ν' ἀπαρέσκηται εἰς τὰς τιμὰς ἀπλῶν δημοτῶν, δι' ὧν τὸ ἄντι ὑπερπλήρον αὐτὸν, εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ συμπόσια, ἄτινα προσέφερον αὐτῷ οἱ ἀνώτεροι τῆς ἀστυνομίας· ὑπάλληλοι, εἰς τὸν διὰ χελώνης ζωμὸν τοῦ Λόρδου Δημάρχου (1)· ἐπεθύμει δὲ κοινωνίαν κομψὴν, καὶ ἴσως ἔσχε τὴν ἀθῶν εὐχαρίστησιν ν' ἀναμιχθῇ μετὰ κοινωνίας ἐκλεκτοτέρας καὶ μάλλον ἀριστοκρατικῆς. Τὸ πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ φίλτρον ὑπεβοήθει τὰ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ σχέδια.

Ἡ δεσποινὶς Δουδλέιχ, ὡς εἴρηται, ἔβλεπε μετὰ θλίψεως τὴν ὁδὸν, ἣν ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐβάδιζε. Τὸν βρῆθέντα νέον λόρδον ἠγάπησε, τὸ ἀξίεραστον τοῦτο παιδίον, δὲν ὑπέδειξεν ὁμοῦς τοῦτο. Πῶς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν λαμπρότητα τοῦ βαθμοῦ, εἰς τὴν χάριν τῶν τρόπων, εἰς τὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς δελεάσματα; ἢ πολυτάλαντος τῆς δεσπο-

(1) Εἰς τὰ περιφανῆ τῆς πύλης τοῦ Λονδίνου γεύματα ὁ διὰ τῆς χελώνης ζωμὸς ἐστὶν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Σ. Σ.

νίδος Δουδλέιχ, φερνή κατέβλεγε τὸν εὐγενῆ νεανίαν, ὑπὸ τῶν χερῶν καταφρανισμένον. Ὁ τίμιος ἔμπορος εἶχεν ἤδη ἐναποταμιεύσει τὸ ποσόν, δι' οὗ ἐμελλε ν' ἀγοράσῃ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, καὶ ἤσυχαιτο νὰ συμπληρώσῃ διὰ πολλῶν παραβόλων καὶ συνετῶν κερδοσκοπιῶν τὰ εὐρέα χάσματά, τὰ ἐπελθόντα εἰς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Ἐβδομὰς περίπου εἶχε παρέλθει ἀφ' ἧς ἡμέρας νέα πίστωσις εἶχεν ἀνοιχθῆ παρὰ τῷ τραπεζίτῃ τῆς δεσποίνης Δουδλέιχ δι' ἑορτῆν, ἣν ἐδίδεν αὐτῇ ἐν τῷ μεγάρῳ Grosvenor-Square τὸ ἄνθος τῶν εὐγενῶν παρίστατο, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀλαζῶν δούξ Δέ. . . καταδεχθεὶς νὰ πρερυρεθῆ τῇ προσκλήτῃ τῆς γυναίκος τοῦ ἐμπόρου, εἶχεν ἔλθει ὅπως βίβη προστατευτικῆς εἰρωνείας βλέμμα εἰς τὸν λαμπρὸν ἀπλοῦ πολίτου χορὸν, οὐτινος ἡ ἐξιστόρησις ἐμελλε μετ' ὀλίγον νὰ διασκεδάσῃ τὴν αὐλήν. Ὅποια χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια τῆς δεσποίνης Δουδλέιχ! Ἡ πλατεῖα Grosvenor ἦν πεφραγμένη ὑπὸ ἀμαζῶν σεσηματογραφημένων καὶ θεραπόντων ἐν πολυτελεῖ στολῇ. Ἀμα δὲ τις κατώρθου μόλις νὰ διανοίξῃ διὰ τῶν λειονηρικῶν (ἀτλαζωτῶν) ἐσθῆτων καὶ τῶν ἐκ τηρικῶν περισκελίδων δίοδον, τὸ πρῶτον εἰς τὴν ὄρασιν αὐτοῦ ὑποπίπτον ἦν ἡ τράπεζα τοῦ χαρτοπαιγνίου, κτεχομένη ὑπὸ τῆς διαβολῆς ἐπικλήρου, τῆς δεσποίνης Δουδλέιχ καὶ τινος δουκίσσης, περιωνύμου διὰ τὰ πάθη, τοὺς ἔρωτας καὶ τὴν παρακολουθοῦσαν αὐτῇ φείποτε εὐτυχίαν εἰς τὸ Φαραὼ καὶ εἰς τὸ Οὐδύς· ἡ γυνὴ τοῦ ἐμπόρου ἠκτινοβόλει ὑπὸ πολυτίμων λίθων, ἔχανε δὲ πολλὰ κατὰ τὴν συνήθειαν ἢ ὑπὸ εὐχαριστήσεως ὅμως πάλλουσα καρδιά αὐτῆς, ἐνὸς μόνου αἰσθήματος, τῆς ἱκανοποιουμένης ματαιότητος, ἦν ἐπιδεικτικῆ.

— Τῇ ἀληθείᾳ, ἔλεγεν ἡ ἐπικλήρος, ἡ κυρία χάνει μετὰ θελατικῆς χάριτος.

— Εἶναι ἀξία καλλιτέρας τύχης, προσέθετεν ἡ δουκίσσα, σύρουσα πρὸς ἐαυτὴν τὸν σωρὸν τῶν λιρῶν, οὗ κάτοχος ἐγίνετο.

— Καὶ ὅμως ἐκ τοῦ ἄστεος, ἐπανελάμβανεν ἡ πρώτη, μᾶς ἔρχονται οἱ θησαυροὶ οὗτοι.

— Ἄ! τὸν μισαρὸν τόπον, ἐπανελάμβανεν ἡ δεσποινὴ Δουδλέιχ, μὴ μοι τὸν ἀναφέρατε.

Ἐνῶ τὰς λέξεις ταύτας προέφερε, κρότος ἠκούσθη εἰς τὴν κυρίαν πύλιν, διαταράξας τὸν ὅμιλον ἄνθρωπος τις, κακῶς ἐνδεδυμένος, φέρων τὸν πῖλον μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν, κεκονισμένος, εἰσῆλθεν, ἢ μᾶλλον, εἰσώρμησε, καὶ διανοίγων διὰ τοῦ ἐκπεληγμένου πλήθους δίοδον, ἔστη πρὸ τῆς τραπεζῆς, ἧτις ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοῦ χρυσαίου τῆς Κ. Δουδλέιχ, κρατῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ταινίαν ἐκ χάρτου, ἣν ἐδείκνυε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ.

— Ἰδετε, κυρία, ἴδετε! ἐφώνησε τραχείᾳ καὶ τρεμοσῇ φωνῇ, μὲ κατεστρέψατε, μὲ ἐξηφανίσατε. Ναὶ! μὲ ἐξηφανίσατε, κατεστρέψατε τὴν πίστιν μου, εἶμαι ἠτιμασμένος! προετίμων τὸν θάνατον μᾶλλον ἢ τὴν πρώτην συναλλαγματικὴν, ὑπογε-

γραμμένην ἔρρικος Δουδλέιχ, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ πληρώσῃ, ἔρχεται ἀπὸ σᾶς, κυρία ἐξηκολούθει, σείων εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ ἀπίσιον γραμμάτιον καὶ οὐδεμίαν δίδων προσοχὴν εἰς τὴν ἐκπλήξιν, ἣν τοῖς παρεστῶσι διήγειρεν.

— Ἄνδρα μου! . . . Κύριε Δουδλέιχ, ἀγαπητοῦ μοι Δουδλέιχ, ἔλεγεν ἡ γυνὴ ἔντρομος καὶ μινουμένη ἐκ τῆς τραπεζῆς. Ὅσέ μου, τί συμβαίνει λοιπόν; τί ἔχετε; τί ἐννοεῖτε;

— Τί ἐννοῶ; ἐννοῶ ὅτι μὲ ἐξουλοθρεύσατε, μὲ ἐξουθενίσατε! Ἰδοὺ τὸ πᾶν τὴν ὑπερμεγέθη πίστωσιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὸν τραπεζίτην μου σᾶ ἤνοιξα, ποῦ τὴν μετεχειρίσθητε, κυρία; ποῦ τὴν μετεχειρίσθητε; ἀπαντήσατε, ἀποκριθῆτε.

— Ἐρρίκει, ἔρρικει, ἔλεος, παρακαλῶ, ἔλεος.

— ἔλεος! Καὶ δὲν μοι ἀποκρίνεσθε; Τίνι δικαίωματι κλέπτετε τὴν περιουσίαν μου; τίνι δικαίωματι ἀφαιρᾶτε τὴν τιμὴν μου, τὰ ὑπάρχοντά μου τὴν ζωὴν μου; Ἰδοὺ ἡ ἀτιμάσασά με συναλλαγματικὴ ἰδοὺ ἡ διαμαρτυρηθεῖσα συναλλαγματικὴ αὐτὴ, βλέπετε ἐδῶ, εἶναι τὸ ὄνομά σας, κυρία! τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον σᾶς ἔδωκα καὶ τὸ ὁποῖον σεις ὑπὸ ἀτιμίαν καλύπτετε! ἀθλία, ἀθλία! Χρήματα, τόσον δυσκόλως ἀποκτηθέντα, ἰδρῶτές μου, ἐργασίαι μου, οἰκονομίαι μου, τὰ πάντ' ὀφθασθέντα ὑπὸ μιᾶς μανιδώδους. Ἰδοὺ ἐγὼ κατασταθὴς τὸ παίγιον τῆς πόλεως ὄν, ἄνευ ἠθικῆς ἄνευ αἰσθημάτων, μὲ φονεῖς ἐν τῇ ὠρίμῳ ἡλικίᾳ μου, προσβάλλον πᾶν ὅτι ἔχω τιμαλφές. Ἀνάθεμα! ἀνάθεμα!

Ἡ μουσικὴ εἰσίγησεν, αἱ τοῦ παιγνιδίου τράπεζαι ἠρημώθησαν, χορευταὶ καὶ χορευτρίαι τὰς θέσεις αὐτῶν ἐγκατέλειψαν, ἕκαστος λάθρα ὑπεξήρχετο· ὁ δὲ σύζυγος διὰ βλέμματος σπινθηροβολοῦντος ἐφαίνετο καλῶν ὡς μάρτυρας τῆς δικαίας αὐτοῦ θλίψεως τοὺς ἐκπλήκτους μείναντας προσκεκλημένους.

Ποσότης τις ἐξ ἑννέα χιλιάδων λιρῶν, ἣν εἶχε κερδίσει ἡ ἐπικλήρος παίκτηισα, ἄλλη ἐκ τεσσάρων χιλιάδων λιρῶν, ληφθεῖσα παρὰ τοῦ τραπεζίτου, ὅπως ἀποπληρώσῃ τὰς αἰτήσεις καὶ καθυσυχᾶσῃ τὰς κατακραυγὰς τοῦ ἐπιπλοτέχνου, τῆς βαπτρίας καὶ τοῦ ἀμαζήλατου, ἐπὶ τέλους ἄλλη ποσότης ἐξ ἑπτὰ χιλιάδων λιρῶν, ἀντληθεῖσα αὐτὴν τὴν πρῶτην ἐκ τοῦ ταμείου διὰ τὰς δαπάνας τοῦ χοροῦ καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ χαρτοπαιγνίου, εἶχον ἐξαντλήσει τὴν πίστωσιν τῆς κυρίας Δουδλέιχ· ὁ τραπεζίτης, ἐκπληκτος διὰ τὴν τόσον ἀπορροφητικὴν ταύτην χρηματικὴν ἔλξιν ἠρήθη ἐπὶ τέλους νὰ δώσῃ ἄλλα χρήματα· ἐκ τούτου δὲ προήλθεν ἡ διαμαρτυρηθεῖσα αὕτη συναλλαγματικὴ, ἧς ἡ εἰδησις, ἀγγελοῦσα τῷ Κ. Δουδλέιχ παρὰ τινος μεσίτου, ἔρριψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ ἔσπευσε δ' ἐκ τῆς ἐξοχῆς, ἐνθὰ ἦν, νὰ ἔλθῃ ὅπως πληρώσῃ τὴν συναλλαγματικὴν εἰτα παραχθεὶς ὑπ' ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως, προέβη εἰς τὴν βιαίαν σκηνὴν, ἣν ἀνεφέραμεν, καὶ ἦς

Θέλει κατανοήσει τις τὸ αἷτιον, καὶ μικρὸν μόνον ἂν γινώσκῃ τὸ περὶ ἐμπορικῆς τιμῆς κεφάλαιον καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς πίστεως· ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν πράξεων.

— Κυρία Δουδλείχ, ἐξηκολούθει ἐν τῇ μανιώδει αὐτοῦ ἐξάψει, εἴκοσι χιλιάδας λίρας στερλίνας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τί τὰς ἐκάματες;

Ἢ Κυρία Δουδλείχ, πεσοῦσα ἀνάσθητος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἐπικλήρου, δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ· ἔσπευσαν δ' ὅπως προσφέρωσιν αὐτῇ βοήθειαν· ἡ ἐπιλοῦσα δὲ τότε σκηνὴ συγχύσεως καὶ ἀταξίας ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ· ὁ σύζυγος, μακρυνθεὶς τῆς οἰκίας ὀρυμνικαῖς βήμασι, διετέλει τὴν ἐπαύριον καὶ τὰς ἐπομένους ἡμέρας ὡς παράφρων· ἡ ἐκπληκτικὸς φαντασία αὐτοῦ ἐμυγέθυσε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὴν σπουδαίότητα καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ συμβάντος τούτου, ἐνόμιζεν ὅτι εὐρίσκειται ἐν τῇ παρακμῶν πτωχεύσεως· ἀλλ' ὅπως ἴσως καὶ ἂν δικαιολογηθῇ ἡ διχαμυρῆσις συναλλάγματος ἐκ τεσσάρων χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν, προσβάλλει καιρῶς τὴν πίστιν ἐνὸς ἐμπόρου.

Προσεκλήθη τότε, ὅπως θεραπεύσω τὴν κυρίαν Δουδλείχ, ἢν ὁ σύζυγος αὐτῆς ἀπεστρέφετο· ἡ λύσσα, ἡ μανία, ἡ προσβληθεῖσα μεταίφροσύνη σφοδρότατον ἐπέφερον αὐτῇ πυρετὸν, ἐξ οὗ δυσκόλως ἠδυνήθη νὰ σώσῃ αὐτήν· ἐν ταῖς ἐξάψει τοῦ πάθους αὐτῆς· ἐπανελάμβανεν ἀπαύστως, ὅτι θέλει ἐκδικηθῇ τὸν σύζυγον αὐτῆς καὶ ὅτι τὸ προσαφθὲν αὐτῇ αἴσχος θέλει ἐπιπέσει κατ' αὐτοῦ. Τὸ γεγονός· τοῦτο διεδόθη πολλαχοῦ, καὶ αἱ ἐφημερίδες ἀνήγγειλαν τοῖς αὐτῶν ἀναγνώσταις τὴν σκανδαλώδη ταύτην ἐκνήνην· τὰ δ' ὑπερβολικώτερα θρυλλήματα διέτρεχον ἐν ταῖς αἰθούσαις, τῶν μὲν δι' ὑψιχυρισμῶν ὅτι ὁ Κ. Δουδλείχ ἔδειρε τὴν σύζυγον αὐτοῦ, τῶν δὲ διαβεβαιούντων, ὅτι ἡ κυρία Δουδλείχ ἔδραπένησεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἐκατομμύρια. Συνεβοούσα τὴν κυρίαν Δουδλείχ ν' ἀπέλθῃ ἐπὶ τινὰ καιρὸν εἰς τὰ λουτρά, μάλλον ἵνα ὁ χρόνος κατασιγήσῃ καὶ σβύσῃ τὰ σκληρὰ ταῦτα θρυλλήματα, ἢ ἐπὶ σκοπῷ ἀναβρώσεως αὐτῆς· ἀνεχώρησε λοιπὸν φέρουσα μετ' ἑαυτῆς τὴν θυγατέρα αὐτῆς, ἢς ἡ εὐαίσθησις εἶχεν ὑποστῆ σφοδρὰν δοκιμασίαν.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΠΙΟΣ Ο Θ'.

ΚΑΙ Ο ΔΕΣΜΩΤΗΣ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓ. ΑΓΓΕΛΟΥ.

Τὸ ἐπόμενον ἀνεκδότον ἐραυρίζομεθα ἐκ τοῦ σπουδαίου καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίου βιβλίου α' *Ἡ Ῥώμη καὶ Πίος ὁ Θ'.*», ἐκδοθέντος κατὰ τὰ 1846. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, γεγραμμένον εἰς γλαφυρότατον ὕφος, περιέχει ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ πράξεις πληρέστατα ἀνεκδότους καὶ ἀγνώστους·

ἐν ταύτῳ δὲ ἐκνορθοῖ πολλὰς πλάνας, αἷτινες ἔλαβον χώραν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ ἄκρου Ἀρχιερέως, ὃν θαυμάζει σύμπασα ἡ Εὐρώπη.

Ὁ συγγραφεὺς ἔλαβε τὸν ἥρωα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀπὸ τῆς κοιτίδος· βῆμα πρὸς βῆμα ἀκολουθεῖ αὐτὸν ἐν τῇ νηπιότητι, τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ νεανικῇ, εἰς Ῥώμην μὲν, κατὰ τὰς πρώτας αὐτοῦ σπουδὰς· ἐν Χιλί, κατὰ τὰς ἀποστολικὰς αὐτοῦ ἐργασίας· εἰς δὲ τὴν Ἰταλίαν, κατὰ τὰς διαφόρους θέσεις, ἅς περ κατέσχε μέχρι τῆς σιγμῆς, καθ' ἣν ἡ θεία πρόνοια τῷ ἐνεπιστεύθη τὸ τριπλοῦν διάδημα τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀπιστῶλων. Ὁ συγγραφεὺς δὲν σταματᾷ ἐν ταύτῳ, ἀλλὰ συνοδεύει Πιον τὸν Θ'· εἰς τὰς ἀνυμορφωτικὰς ἰδέας, τὰς νέας μεταρρυθμίσεις καὶ ὅλας αὐτοῦ τὰς πράξεις, αἷτινες προκαλοῦσι τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν. Τὸ ἀκόλουθον ἐπεισόδιον δύναται νὰ δώσῃ μίαν ἰδέαν περὶ τῆς ὅλης συγγραφῆς.

Κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἡγεμόνος τούτου τῆς Ἐκκλησίας, αἱ εἰρκαὶ τῆς Ῥώμης περιεῖχον πολλοὺς δεσμώτας, οἷτινες ἀπὸ πολλῶν χρόνων μάτην περιέμενον τὴν διαδικασίαν τῶν. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ δυστυχῆς τις ἀθῶος εὐρίσκειτο, καθειρχθεὶς πρὸ εἰκοσαετίας καὶ καταδικασθεὶς εἰς δεσμὰ διὰ βίου. Οὕτως, ἀποσπασθεὶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ζώντων, τεθραμμένος εἰς τὰ σκότη Ζοφώδους εἰρκατῆς τοῦ ἀγ. Ἀγγέλου, ὁ δυστυχῆς δὲν ἠδύνατο νὰ συγκοινωνήσῃ ἢ ἀνταποκριθῇ μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ἢς τὴν τύχην ἠγνόει ἐκ τῆς ἡμέρας τῆς συλλήψεώς του. Ὁ πατήρ του, μ' ὄλην τὴν περιουσίαν καὶ τὴν ὑπόληψιν, ἢν εἶχεν, οὐδέποτε ὅμως ἔλαβε τὴν ἰσχὺν νὰ πλυσίωσῃ μέχρις αὐτοῦ. Δὲν ἐπέτυχεν ποτε νὰ λάβῃ τὴν παραμυθίαν τοῦ νὰ ἔλθῃ ὅπως θρηνήσῃ ἐπὶ τοῦ τάφου, ἐν ᾧ ὁ ζῶν τεθραμμένος υἱὸς του ἐζήτηε ματαίως παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν δικαιοσύνην, ἢν οἱ ἀνθρώποις τῷ ἠρνοῦντο. Τοῦτο δὲ, καθότι μόνως τὰς πολιτικὰς καταδικαίας δὲν ἠδύνατό τις νὰ ἐξαγοράσῃ ἐν Ῥώμῃ.

Ἐσπέραν τινὰ, καθ' ἣν ὁ δυστυχῆς δεσμώτης ἀνήτυχος ἔστησε τὸ οὖς εἰς τοὺς ἀλλελαγμούς τοῦ λουτοῦ, οἷτινες ἀντήχουν ἐν τῇ αἰωνίᾳ πόλει, ἀνεώγη ἡ θύρα τῆς εἰρκατῆς του, καὶ τις ἀνὴρ, ἔτι νέος, παρουσιάσθη ἐνώπιόν του· ἦν ἱερεὺς. Τοῦτον ἰδὼν ὁ δεσμώτης ἀνεσκήρτησε. . .

α Τί με θέλετε; ἀνεφώνησε μετὰ φωνῆς θρηνώδους καὶ ἐξησθενημένης ὑπὸ τῶν στερήσεων; ἔρχεσθε νὰ με ζήτησητε διὰ τὸ μ' ὀδηγήσητε εἰς τὰ βάσανα; Ἢ, ὄχι, δὲν τὸ ἐλπίζω! Ὁ ἐπὶ τοῦ ἰκρίωματος θάνατος θὰ ἦτο γλυκύτερος· τὸ δὲ μίσος τῶν ἐχθρῶν μου δὲν ἠθέλεν ἱκανοποιηθῆ, καὶ αὐτοὶ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μετρώσι τὰς ὥρας τῆς ἀγωνίας, ἢτις δὲν ἀποθνήσκουσι. Ἐκατοντάκις σκληρότεροι τῶν δημίων, οἱ ὅποιοι φρονεοῦν, μοῦ ἀφήρπασαν τὰ πάντα, ἔως καὶ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ θανάτου. Ἐρχεσθε καὶ σεῖς, καὶ σεῖς, νὰ μετρήσητε τὰς ῥυτιδώσεις τοῦ μετώπου μου, τὸ

ὅποιον ἐμάκρυνεν ὁ χρόνος; Ἐρχεσθε καὶ σεῖς ἐπίσης νὰ κορέσητε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὴν καρδίαν σας εἰς τὴν ὄψιν τῆς μεγάλης μου ἀπελπισίας, αἰωνίας ὡς ἡ λύσσα τῶν θηρίων μου; Ἀλλ' ἀποκρίθητέ μοι λοιπόν.

— Ἐρχομαι φέρων εἰδήσεις παρὰ τῆς μητρὸς σου.

— Τῆς μητρὸς μου!

Εἰς τὸ ἥδὺ τοῦτο ὄνομα τὰ γόνατα τοῦ δυστυχοῦς δεσμώτου ἐκάμωθησαν, ἡ δὲ χεὶρ του ἐφόρηε εἰς τὸ μέτωπον ὡς ἔν' ἀποδιώξῃ ἐκείθεν ἀπαισίον νέφος.

« Τῆς μητρὸς μου, εἶπε, τῆς μητρὸς μου! ὦ, ἐμιλήσατέ μοι περὶ αὐτῆς, εἶπετε ὅτι θὰ τὴν ἐπανιδῶ μετ' ἄλλων, ὅτι αὐρίον θὰ συναντηθῶμεν εἰς τὸν οὐρανόν' διότι εἶναι ἀπιθαμμένη, ὦ, πολὺ ἀπιθαμμένη, δι' ἐμέ, ἂν ἔχι διὰ τὴν γῆν.

— Ζῆ ἀκόμη, καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα μὲ στέλλει διὰ νὰ σ' εὐλογῶ καὶ σοὶ φέρω τὴν ἐλπίδα καλλιτέρου μέλλοντος.

— Εὐλογῆσατέ με λοιπόν, πάτερ μου!

Καὶ βίβηθεις εἰς τοὺς πόδας τοῦ λειτουργοῦ τοῦ ἴψιστου, ἐκλίνε τὸ ὄχρον τοῦ μέτωπον ὑπὸ τὴν ὕψωθεϊσαν χεῖρα καὶ ὑπὸ τὴν φωνήν, ἥτις τῷ εἶπε:

« Σὲ εὐλογῶ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ οἰκτιρμονοῦ, ὅστις συγχωρεῖ τοῖς ἐγκληματίαις καὶ δικαιοῖ τοὺς ἀθώους, σὲ εὐλογῶ ἐν ὀνόματι τῆς μητρὸς σου!»

Ὁ δεσμώτης ἀνηγέρθη καὶ ἐβόρθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἱερέως, ὅστις ἔβλησεν αὐτὸν μετ' ἀγάπης ἐπὶ τῆς καρδίας του.

«Ὁ Θεὸς λοιπόν μὲ εὐπλαχνίσθη, ἐφώνησεν, ἀφ' οὗ μοὶ ἀποστέλλει τὸν παρήγορόν του ἄγγελον.

Μετὰ τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς συγκινητικῆς ταύτης σκηπῆς, ὁ δυστυχὴς νέος διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῶν εἰκοσιδύο ἐτῶν, ἅτινα διήλθεν ἐν τῇ σκιᾷ καὶ τῇ σιγῇ, μὴ ἔχων φίλον τινα, ἵνα διασκεδάξῃ τὴν καρδίαν του, οὔτε ἡλιακὴν τινα ἀκτίνα, ἵνα θερμάνῃ τὸ παγωμένον του μέτωπον.

« Ἐπρεπε νὰ γράψῃς εἰς τὸν ἅγιον ποτιφύρα, τῷ εἶπεν ὁ ἱερεὺς, καὶ νὰ τοῦ ζητήσης δικαιοσύνην, ἂν ἔχι ἔλεος.

— Τὸ ἔκαμον, πάτερ μου, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε βεβαίως τὰς ἐπιστολάς μου, διότι δὲν ἔλαβον καμμίαν ἀπάντησιν εἰς αὐτάς. Καὶ ὅμως δὲν τῷ ἐζήτησαν τὴν ζωὴν, οὔτε τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἕνα μόνον ἀσπασμὸν τῆς μητρὸς μου.

— Γράψον, τέκνον μου, ἀπαξ ἔτι.

— Ἡ ἐπιστολή μου εἶα κρατηθῆ πριν νὰ φθάσῃ εἰς Γρηγόριον τὸν 15'.

— Γρηγόριος ὁ 15' δὲν ζῆ πλέον' γράψον εἰς τὸν διάδοχόν του.

— Δὲν θὰ φθάσῃ οὐδ' εἰς τοῦτον, διότι τὸ μῖσος τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν μου δύναται κάλλιστα

νὰ πικρεντεθῇ μεταξὺ τοῦ διαδόχου του καὶ ἐμοῦ.

— Ἴσως.

— Ὁ! βεβαίωτατα, πάτερ μου.

— Βεβαίωσιν ὅτι Πίος ὁ θ'. εἶναι ἀγαθὸς καὶ ὅτι ὑπεσχέθη δικαιοσύνην εἰς πάντας τοὺς ὑπηκόους του· γράψον, σοὶ λέγω, εἰς Πίον τὸν θ'.

— Τίς θὰ ἐπιφορτισθῇ νὰ παραδώσῃ τὴν ἐπιστολήν;

— Ὁ δεσμοφύλαξ τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγ. Ἀγγέλου.

— Ὄχι, πάτερ μου, διότι εἶμαι πτωχὸς, καὶ αἱ ὑπηρεσίαι πωλοῦνται ἀκριβὰ εἰς τὴν φυλακὴν.

— Τότε ἐγὼ τὴν δίδω δι' ἄλλου, ἢ ἐγὼ αὐτὸς, εἰς τὸν Πάπαν' γράψον.

— Ἀδύνατον, πάτερ μου' μοὺ λείπουν τὰ πρὸς γραφὴν, διότι κοστιζοῦν ἀκριβὰ εἰς τὴν φυλακὴν.

— Ἴδου μολυβδοκόκκον, γράψον ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου μου.

— Δὲν γνωρίζω πλέον νὰ γράφω, πάτερ μου' ἐλησπόνησα ἀπὸ εἰκοσιδύο ἤδη ἐτῶν.

— Τότε γράφω ἐγὼ διὰ σέ' ὑπαγόρευσόν μοι.

Ὁ δεσμώτης ἐσκέφθη ἐπὶ τινα στιγμήν καὶ ὑπηγόρευσεν:

« Ἀγιώτατε Πάτερ,

« Ὅτε ἐβλασφήμου καὶ κατηρώμην ἀηλιπισμέ-
» νος, εἰς τῶν ἱερέων σου ἦλθεν ἵνα μοὶ διδάξῃ
» νὰ εὐλογῶ τὸ ὄνομά σου. Ἀπὸ εἰκοσιδύο χρό-
» νων ὑποφέρω εἰς μίαν εἰρκτὴν τοῦ φρουρίου
» τοῦ ἁγ. Ἀγγέλου. Ἀπὸ εἰκοσιδύο ἐτῶν περιμέ-
» νω τὴν ὥραν τῆς δικαιοσύνης, ἢ μᾶλλον τὴν
» τῆς ἱκανοποιήσεως. Ἄν ἦμαι ἔνοχος, ἄς μοὶ
» χαρισθῇ ὁ θάνατος' ἂν δ' ἦμαι ἀθώος, ἄς ἀπο-
» δοθῶ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς μητρὸς μου.

(ὕπογραφο.)

ΓΑΕΤΑΝΟΣ.

« Καλῶς, εἶπεν ὁ ἱερεὺς, πτύσσων τὸ χαρτίον, πρὸ τῆς ἐσπέρας ταύτης ὁ πάπας θὰ ἔχη ἀναγνωσμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἰγίαινε, υἱέ μου' ἔχε ἐμπιστοσύνην καὶ πεποίθησιν εἰς τὸν Θεόν, δέου αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Πίου θ'. καὶ ἔλπίζον.»

Ὁ δεσμοφύλαξ εἰσηλθε κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν ἦν δὲ μανικόδιος.

« Per Christol εἶπε παρατηρῶν τὸ ὠρολόγιόν του, κύριε ἀρχιμανδρίτα, ἔκκαμες ἐν σφάλμα' ἔπρεπε νὰ μείνης μίαν ὥραν ἐδῶ, καὶ ἰδοὺ τώρα μία ὥρα καὶ δεκαπέντε λεπτά, ἀφ' οὗτου ἐμβῆκες' ἐμπρὸς, ὀλίγωρα φεύγωμεν.

— Σὺ μᾶλλον ἔκαμες σφάλμα, διότι ὡμοσας οὕτως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος' μάλιστα ἂν ὁ πάπας, ὁ κύριός σου τὸ ἐμάνθανεν!

Ὁ δεσμοφύλαξ ἀπεκρίθη εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀπειλῆς δι' Ἰταλικῆς τινος φράσεως, ἥτις ἀντιστοιχεῖ κατὰ γράμμα πρὸς ταύτην: Καὶ ὁ πάπας μὲ χλευάζει, καθὼς ἐγὼ χλευάζω αὐτόν.»

« Ἐχεις πάλιν δεύτερον σφάλμα, διότι Πίος ὁ θ'. ἀγαπᾷ ὅλον τὸν κόσμον καὶ δὲν περιπαίζει κανένα. Πῶς ὀνομάζεσαι;

— Αὐτὸ δὲν σὰς ἀποβλέπει, φύγετε subito.

Ὁ ἱερεὺς, ἐξεληθὼν τότε, ἔφθασε μετ' οὐ πολλὴ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου. Οὗτος δὲ, ὡς καὶ ὁ δεσμοφύλαξ, εὗρίσκειτο εἰς κακὴν πνεύματος διάθεσιν.

« Καὶ ἄλλος ὀχληρὸς, εἶπεν ἄς ἴδωμεν κύριε ἀββᾶ, τί με θέλετε; σπεύσατε, διότι αἱ στιγμαὶ μου εἶναι μεμετρημένα.

— Ἐρχομαι νὰ σᾶς ζητήσω τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ φυλακισμένου σας Γαστάνου.

— Ἀλλ' εἶσατε τρελλὸς, κύριε ἀββᾶ; ἤξεύρετε καλῶς ὅτι ὁ πάππας μόνος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κάμῃ χάριν.

— Διὰ τοῦτο καὶ ἀπευθύνομαι πρὸς ὑμᾶς ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα.

— Ἡ ἀπόδειξις;

— Ἰδοὺ αὕτη. »

Καὶ ὁ καλὸς ἱερεὺς, λαθῶν κάλαμον, ἐχάραξε ταχέως κάτωθι τοῦ φύλλου, ὅπερ τῷ εἶχεν ὑπαγορεύσει ὁ δεσμώτης, τὰ ἐπόμενα:

« 1. Κατὰ τὸ παρὸν διάταγμα, ὁ φρουράρχος τοῦ ἁγ. Ἀγγέλου ὀφείλει ν' ἀνοίξῃ πάραυτα τὰς πύλας τοῦ εἰρημένου φρουρίου εἰς τὸν κρατούμενον Γαστάνου.

« 2. Ἡ φρουρὰ τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγ. Ἀγγέλου θ' ἀποδώσῃ τὰς στρατιωτικὰς τιμὰς εἰς τὸν ἀποφυλακισθόσμενον δεσμώτην.

« 3. Ὁ φρουράρχος θὰ φροντίσῃ ἀμέσως διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος του.

« Δι' ὅπερ γράφομεν τὸ παρὸν ἐν τῷ ἡμετέρῳ φρουρίῳ τοῦ ἁγ. Ἀγγέλου. ΠΙΟΣ Θ' »

Ἡ πρώτη φροντίς τοῦ Γαστάνου, ἅμα ἀπελευθερωθέντος, ἦν ὅπως ὑπάγῃ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὴν μητέρα του, ἥτις ὀλίγου δεῖν ἀπέθνησκεν ὑπὸ χαρᾶς ἢ δὲ δευτέρα του ἦν ὅπως δράμῃ εἰς τὸ Κιρινάλιον, διὰ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ πάπα τὸ ὄνομα τοῦ εὐεργέτου του.

« Οὐχὶ τοῦ εὐεργέτου σου, τῷ ἀπεκρίθη Πίος ὁ Θ', ἀλλὰ τοῦ πατρὸς σου. Εἰμὶ ἐγώ!... »

Διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ Γαστάνος ἠδυνήθη νὰ χύσῃ ἐν δάκρυ, ἀλλὰ τοῦτο ἦν δάκρυ εὐτυχίας καὶ εὐγνωμοσύνης.

Εἰκοσιδύο χρόνους πρότερον, νεανίας δεκαεπταετής, κατηγορηθεὶς ὡς συνωμότης καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, ἐβάδιζεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὸν τόπον τῶν βασάνων. Εἰς ἱερεὺς, διερχόμενος ἐκεῖθεν, συνεκινήθη διὰ τὴν γενναίωψυχίαν, τὴν νεότητά καὶ ἰδίᾳ τὴν καρτερίαν του. Ὑπελόγησε τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ κατάδικος ἔμελλε νὰ μένῃ ἐν τοῖς ζώσιν, εἶχε τέσσαρας ἔώρας ἐνώπιόν του. Ἐρμήνευσεν εἰς τὸ Βητικανὸν καὶ ἰκέτευσε τὸσῶν λιπαρῶς καὶ ἐπιμόνοος τὸν τότε πάπαν, ὥστε οὗτος, δωρήσας τὴν ζωὴν του, ἀντεκατέστησε τὴν μύριμον ποινήν δι' ἰσοθίου καθείρξεως. Παράδοξος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων σύμπτωσις! ἢ μάλλον, ἀνεξερευνήτοι τῆς θείας Προνοίας βουλαί! ὁ νεανίας ἦν ὁ Γαστάνος, ὁ δὲ ἱερεὺς ἦν ὁ μέλλων διάδοχος Γρηγορίου τοῦ ΙΣΤ'.

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ.

Ἡ ζωὴ σου εἶναι ἔαρ, καὶ οὐ ἄνθος ἡμοσάζεις,
ἀπὸ τώρα τὰς θυέλλας τοῦ χειμῶνος τί τρεμάζεις;
Τὰ λευκὰ τῶν κήπων κρίνα δὲν γνωρίζουσι χιόνια;
εἶναι μάϊος· τί τρέμεις; ἄκουσον τὰς ἀηδόνια.
Ἄκουσον τοὺς τραχυρῶνους μουσικεὺς τῶν ῥυακίων,
καὶ μὴ, φίλη, τοὺς γλυκεῖς σου ὀρθαλμοὺς πληροῖς δακρύων.
Οὐδεμίαν οὕτω ἔχουν θλιθεράν μιλαγγελίαν,
ἂν τὸ ὕδωρ θέλει πᾶσι εἰς ψυχρὰν τινὰ πρῶϊαν.
Καὶ ὁ τέττιξ τοῦ χειμῶνος, ἀψηφῶν τὰς τρικυμίας,
τὰς τοῦ θέρους πεδιάδας ἐξυμνεῖ μετ' εὐθυμίας.
Διατὶ τὰς εἰς τὰ ἄνθη ἐντροφώσας χρυσαλλίδας
ληθμονεῖς, καὶ τὰς δυσμῶρφους ἐνερπώτεις νυκτερίδας;
Τῆς αὐγῆς τοὺς μαργαρίτας τοὺς ἀστράπτοντας ἐκείλους,
πῶς μὲ δάκρυα μινύσεις καὶ μελάνειας μετὰ θέρους;
Διατὶ εἰς θλίψεις τόσας ἀθλιπτος καταδικάσθης,
ἐνθ' ἔμνον νὰ ἐρᾶσαι, νὰ ἐρῆς μόνον ἐπλάσθης;
Ἄρῃσες τὰς σκέψεις ταύτας, τὰς οἰκτρὰς, τὰς εὐθερίας,
καὶ μὴ πάρωρα ἔς τὰ βάθη θάπτεσαι τῆς ἀθυμίας.
Τὰς ἡμέρας σου ὁ καύσων τοῦ ἡλίου πρὶν φλογίσῃ,
καὶ πνοὴ ψυχρῶ βορρῆα πρὶν τὰ κάλλη σου μαδίσῃ,
Χεῖρ θνητοῦ θέλει σὲ δρᾶσει καὶ ἀγκάλῃ τρισολίου
θάλλουσιν καὶ μειδιῶσιν εἰς τὸ θέατρον τοῦ βίου.
Ἀπὸ ἄνθη μυρσέβλα παντὸς εἴδους ἑσταμένην
καύχημά του θὰ σὲ φέρει σύζυγον εὐεχυσιμένην.
Ὅ! ποσάκις θέλω κλαύσειν ἂν δὲν εἶμ' ἐγὼ ἐκείνος,
καὶ ποσάκις εἰς τὰ σκότη τῆς νυκτὸς ὁ φίλος ὄρνιθες,
Ἐν τῷ μέσῳ τῆς γαλήνης, τῆς σιγῆς καὶ τῶν ἀνέμων,
τοὺς λυγμοὺς μουθὰ σοὶ πέμπει· πλὴν σὺ τώρα πανευδαίμων,
Εὐτυχὴς καὶ τρισολία μὲ μορφήν γλυκὰ γελῶσαν
δὲν θ' ἀκούγῃ τῶν ἀνέμων τῆν μεψιμμορούσαν γλῶσσαν.

Γ. ΑΥΓΟΥΣΤΙΑΝΗΣ.

ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΟΥ ΟΡΦΑΝΟΥ.

Ὁρφανὸς μείνεις ἐκ τῶν γονέων
ἐν τῷ πελάγει τῆς βιωτῆς,
μόνος διάγω ἀντιπαλαιὸν
εἰς κκουχίαν πᾶσαν αὐτῆς.

Ὅποταν ἔχω ἄρτον ἐσθίω,
ἂν κλίνῃ ἔχω θὰ κοιμηθῶ,
εἰς τὰ δεινὰ μου μόνος δακρύω,
καὶ μάτην ὥρας χαρὰς παθῶ.

« Πάτερ », ἢ « Μητὴρ », πᾶς τις φωνάζει,
ὅλο; ὁ κόσμος ἔχει γονεῖς,
ἵνα τοὺς πόθους αὐτοῦ ἐκφράξῃ
κὶ ἀκούῃ φίλης αὐτῷ φωνῆς.

Ἀλλὰ στεροῦμαι ἐγὼ μητέρα
ἀπὸ δεκάδος ἤδη ἐτῶν
θανόντα ἔχω καὶ τὸν πατέρα
ἀπ' ἄλλων τόσων ἐνιαυτῶν.

Τοὺς ἑσπερήθην εἰς τρεῖς ἡμέρας·
Ἐκτὴν αὐγοῦστος θνήσκει αὐτὸς,
ὅτε τὸ σκότος δὲν εἶχε πέρας,
τὴν ἕκτῃ ὥραν μαύρης νυκτός.

Καὶ θρήνους ἤκουσεν ἡ ἐβδόμη
ἔμου τοῦ τέκνου καὶ τῆς μητρὸς,
ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ χθὲς ἀκόμη
συζύγου ἅμα δὲ καὶ πατρός.

Ἐνῶ δ' εἰσέτι ἐκ τῶν δακρῶν
τὰ ὄμματά μου ἦσαν νωπὰ,
τοῦ νεκροθάπτου τὸ μαῦρον πτύον
δι' ἄλλον λάκκον τὴν γῆν κτυπᾷ.

Ἄμα δ' ἀνέτειλεν ἡ ὀγδόη,
βλέπω μητέρα, ἄπνουν, νεκράν,
λύπη μεγίστη καὶ πολλοὶ γόοι
τὴν ἀναρπάζουν ὡσεὶ βοράν.

Ἡ μαύρη τύχη ὅταν ἐκτείνῃ
τοὺς ὄνυχάς της τοὺς φοβερούς,
δὲν συλλαμβάνει νὰ καταπίνῃ
ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὀχληρούς.

Οὐδὲ ἀρκεῖται εἰς ἐν, φεῦ! θῦμα,
ἀλλὰ τοὺς πλέον ἀγαπητοὺς
εἰς ἀποστέλλει εἰς βαθὺ μνήμα,
καὶ τοὶ φιλοῦμεν ἡμεῖς αὐτούς.

Καταβροχθίσασα τοὺς γονεῖς μου,
μὲ ἐγκατέλειπεν ὄρφανὸν
ἐν τοῖς προθύροις τῆς βιωτῆς μου,
παιδί ἀκόμη δέκα χρόνων.

Γονέων ἄνευ! ὦ ὄρφανία,
σὺ, δυστυχία δυστυχῶν.
Τῶν λυπῶν λύπη, δεινὴ, ἀγρία,
μέγιστον πένθος τῶν καρδιῶν.

ΚΩΝΣΤ. ΠΩΓΩΝΑΤΟΣ.

Αἰνίγματα.

Τὸ σῶμά σου καὶ ἡ ψυχὴ, φίλε, δὲν μ' ἔχει μέρος,
τοῦ ὄνυχος πλὴν τακτικῶν εἶμαι, ἂν μ' εὔρης, μέλος.
'Σ τὸν οὐρανὸν θά μὲ ἰδῆς, 'ς τὸν ἄδην δὲν μὲ χάνεις,
'ς τὸ σκότος θά ἀπολεσθῶ πλὴν 'ς τὴν σκιάν μὲ πιάνεις.
Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ὕπνου σου μὲ βλέπεις καὶ τῆς κλίνης·
εἰς ἐγερθεὶς μ' ἀπόλωσας, 'ς τὸ ὄνειρον μ' ἀφάνεις.
Εἰς τὴν ἀέρα χάνομαι, ὃ ἀνεμὸς μὲ αἶρει,
πᾶν πνεῦμα δὲ φερόμενον ὁμοῦ μὲ παραφέρει.

Εἰς τὴν ἡμέραν ἔπομαι, νυκτὸς πλὴν προηγοῦμαι,
ἐν τῇ πλημμύρᾳ πάντοτε δεινῶς ταλαιπωροῦμαι.
Ἄν φεύγῃς, φεύγω καὶ ἐγὼ· ἂν μὲνῃς, αὖθις μὲνω·
εἰς τὸν χορὸν δ' εἰὼν ἐμῆς, εἰς τὸν χορὸν ἐμβαίνω.

Τρεῖς μὲ ἀπλώνουν,
Ἐξ σαβδανώνουν.

Δυὸ δὲ μὲ φέρουν καὶ δυὸ τυραννοῦσι,
Ἄν καὶ δεικνύουν πῶς δῆθεν φιλοῦσι.
Ζῶν δ' αὖτως, ἐκπνέω.
Θεὶ μου! τί πταίω;

Α. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Λύσις τοῦ Λογογράφου.

Φίλη, φίλην μου σὲ ἔχω καὶ σὲ βλέπω, ὡς εἰκός,
καὶ θωπεύω τὰ πτερά σου ἔραστής σου τακτικός.
Λέγουσα δὲ: *ἔλα λέτα*, 'ς τὴν *Ἐπτάλοφον πετᾶς*
κατὰ μῆκος, κατὰ πλάτος μὲ ἀγκάλας ἀνοικτάς·
Φῶς δὲ *ἄπλετο* προχέεις, πᾶς δὲ *πλοῦτος* σὲ κο-

σιμεῖ,

ἔτος ἔτι δὲν παρῆλθε κί' ὁ *λαδς* εἰς εὐρημεῖ.

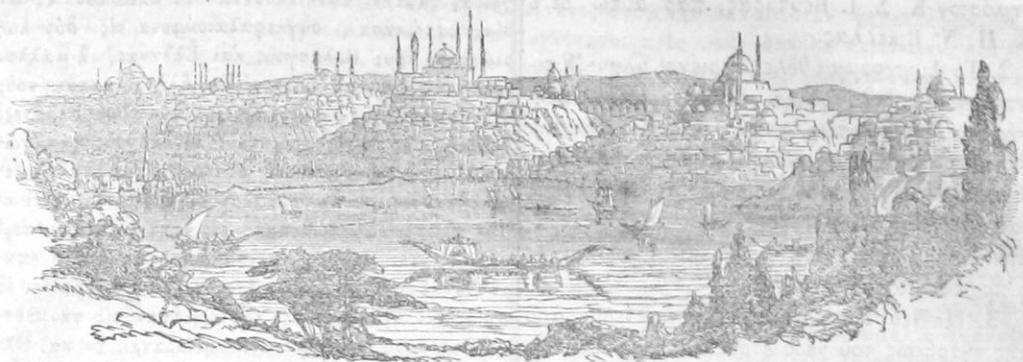
Ἰπτασαι καὶ μέχρι *πόλου* μὲ μεγάλην ἠδονὴν,
ἀετοῦ λαβοῦσα πτήσιν τοῦ ταῶ δὲ καλλονῆν.
Ἄλλ' ἀμέσως ἐπιστρέφεις καὶ μᾶς φέρεις τὰ καλὰ,
ὅσα κατὰ τόπους βλέπεις, καὶ ἡ ὄψις μας γελᾷ.
Καὶ μᾶς λέγεις ποῦ ὁ *ἴσφος* πρὸς τὴν *πόαν* μειδιᾷ,
ποῦ δ' ἡ φύσις, ὡσπερ *τάφος*, τὰς καρδίας ἀνιᾷ.
Ποῦ τὰ *ἔλη* πλεονάζουν, ποῦ ἡ *ἔλαφος* σκιρτᾷ,
ποῦ δὲ ὁ *σογὸς* ΔΟΥΛΕΥΕΙ δι' ἑπτὰ μόνον *λεπτά*.
Πέτεσαι κ' ὑπὲρ τὴν Κύπρον, καὶ τὴν *Πάγον* ὡς
ὄρξ,

ἐρωτύλα ἔπη πλεῖστα μετ' ἀφάτου σου χαρᾶς
ἐκμανθάνεις. Καὶ ἐλθοῦσα ταῦτα πάντα ἀφηγῆ,
ὅσα κατὰ πόντον εἶδες, ὅσα τε καλύπτ' ἡ γῆ.
Πλὴν ἀλλ' ὅμως ἐπὶ *τέλους* καὶ ἀντίξοα λαλεῖς,
ὡς ἐκ *πόντου* δὲ ἐλθοῦσα σήμερον παραλαλεῖς.
Ἄφες, φίλη, *ἄφες* ταῦτα· ὄλος εἶμαι σοὶ χαρὰ,
σὲ αὐτὴν διότι ἔχω, συλλαβῶν σου τὰ πτερά.

Α. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Λύσις τοῦ Αἰνίγματος.

Ἡράκλειτος (Ἡρα—Κλειῖτος).

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Λήγοντος ἤδη τοῦ πρώτου ἔτους τῆς «Νέας Ἐπταλόφου», ὀφείλομεν ἐν πρώτοις νὰ εὐχαριστήσωμεν πάντας τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς καὶ πάντας τοὺς διὰ τῆς γραφίδος των εὐαρεστηθέντας νὰ τιμήσωσι καὶ τοὺς ὅπως-δήποτε ὑποστηρίξαντας τὸ Περιοδικὸν ἡμῶν Σύγγραμμα.

Καίτοι κατ' οὐδὲν ἴσως παρεκκλίναντες τοῦ προγράμματος ἡμῶν, συναισθανόμεθα ὁμῶς (καὶ τὸ ὁμολογοῦμεν ἐλευθέρως) ὅτι ἡ Ν. Ἐπταλόφος κατὰ πολὺ εἰσέτι τοῦ προορισμοῦ τῆς ἀπολείπεται· ἀλλ' ἐν τῇ ἀπειρίᾳ ἡμῶν ἐδιδάχθημεν τί τὸ ἐλλείπον αὐτῆς καὶ τί τὸ δυνάμενον νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐλλείψιν τῆς.

Καὶ τὴν μὲν δυσκολίαν τῆς θέσεώς ἡμῶν ἀναλογιζόμενοι, παρ' ὀλίγον ἀπεθαρρυνόμεθα καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ἀπεχωροῦμεν· ἀλλ' εἴμεθα νέοι, Κύριοι, καὶ ἡ φιλοτιμία ἡμῶν ἀπὸ τῆς μάλλον νὰ προβῶμεν εἰς τὸ ἔργον. Μεταβαίνοντες ὅθεν εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ Β'. ἔτους τῆς «Νέας Ἐπταλόφου», ἀπεφασίσαμεν ἐν πάσῃ θυσίᾳ νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς ἀκολουθοῦσας οὐσιωδεστάτας τροποποιήσεις:

1. Πεισθέντες ὅτι ἀδύνατος ἡ προαγωγὴ παντὸς Περιοδικοῦ ἐὰν μὴ ἐπερείδῃται ἐπὶ τῆς συνεργασίας νευρωδῶν καὶ εὐφυῶν καλῶν, ἐξήγησάμεθα τὴν σύμπραξιν προσώπων, χαίροντων πολλὴν τὴν ὑπόληψιν ἐν τῇ ἀνωτέρα κοινωνίᾳ τῶν γραμμάτων καὶ κεφάλαια βαθέων καὶ παντοίων γνώσεων προσκεκτημένων. Ἐγνωνομονῶντες εἰς τοὺς μετὰ προθυμίας

καὶ εὐγενέστατα μάλιστα ἀποδεχθέντας τὴν αἴτησιν ἡμῶν καὶ συγκαταβάνας νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν «Νέαν Ἐπταλόφον» διὰ τοῦ ἀξιολόγου καλάμου των ἐν τῇ νεᾷ αὐτῆς πορείᾳ, εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς τὸ δημόσιον.

Μεταξὺ τοῦ Ὀρθοδόξου Κλήρου οἱ ἐπὶ ἐμβριθεῖ παιδείᾳ διακρινόμενοι Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιμανδρίται Κύριος Εὐστάθιος Κλεόβουλος καὶ Κύριος Γερμανὸς Ἀφθονίδης, περιμενομένης τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Μητροπολίτου Χίου Κυρίου Γρηγορίου.

Μεταξὺ τῶν ἐπὶ μαθηταίᾳ ἀναδεδειγμένων Κυριῶν, ἡ Κ. Εὐφροσύνη Σαμαρταΐδου, ἡ Κ. Σαφῶ Λεοντιάς, καὶ ἡ Κ. Αἰμιλία Λεοντιάς.

Μεταξὺ τῶν ἐπὶ πολυμαθείᾳ διαπρεπόντων, ὁ Κ. Ἡροκλῆς Βασιιάδης, ὁ Κ. Ἰωάννης Φιλαλήθης, ὁ Κ. Ἰ. Δ. Ἀριστοκλῆς, καὶ ὁ Κ. Γαβριὴλ Σοφοκλῆς.

Πρὸς τούτοις ὁ τὴν χάριν ἀπαράμιλλος Κ. Ἡλίας Τανταλίδης, ὁ Κ. Ἀλέξανδρος Ζηρὸς (ἐφένδης), ὁ Κ. Χρ. Σαμαρταΐδης καὶ ὁ Κ. Ἰ. Γ. Χρυσοβέργης, ἀξίος γόνος τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ὑπεσχέθησαν νὰ στολιζῶσι τὸ Περιοδικὸν ἡμῶν διὰ τῆς γονίμου αὐτῶν φαντασίας.

Ὁ Κ. Γ. Βαφειάδης, ὁ καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς «Νέας Ἐπταλόφου» συντελέσας εἰς τὴν διακόσμησιν αὐτῆς, ὑπεσχέθη εὐγενῶς καὶ τὴν νέαν αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ σύμπραξιν.

Ὁ δὲ Κ. Γρ. Μ. Βαννιέρης, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν εὐμενῆ διάθεσιν χρεωστεῖται κατὰ πολὺ ἡ νεᾷ αὐτῆ ὄθησις τῆς Ἐπταλόφου, συγκατετέθη νὰ τέρπῃ ἐκάστοτε τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς διὰ τῆς εὐστρόφου γραφίδος του.

Ἰδίως συντάκτης τοῦ Περιοδικοῦ κατὰ τὸ νέον ἔτος θέλει εἶσθαι ὁ ἡδὴ γνωστὸς εἰς τὸ

δημόσιον Κ. Σ. Ι. Βουτυράς, παρ' αὐτῷ δὲ ὁ Κ. Π. Ν. Βικέλλας.

2. Τὸ Σύγγραμμα θέλει περιέχει ὕλην: Ἐπιστημονικά, Φιλοσοφικά, Βιβλιοκρισίας, Διηγήματα, Περιηγήσεις, Αναμνήσεις, Βιογραφίας, Φυσιογραφίαν, Σύμμικτα, Ποιήσεις διαφόρους, Ἐπισυλλίδα, Εἰκονογραφικούς τινες Γρίφους καὶ Μυθιστόρημα. Πρὸς τούτοις κατὰ τετραμηνίαν ἀσμάτια, τονιζόμενα ἐπὶ Εὐρωπαϊκῆς ἢ πρωτοτύπου Μουσικῆς.

3. Ἡ «Νέα Ἐπτάλοφος» θέλει ἐκδίδεσθαι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου ἔτους κατὰ δεκαπεντημερίαν εἰς τρία καὶ ἡμισυ τυπογραφικά φύλλα (ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε τριῶν), ἡ δὲ ἔτησια συνδρομὴ διὰ μὲν τοὺς ἐν τῇ πρωτεύουῃ συνδρομητὰς μένει ἡ αὐτὴ, ἢτοι ἐν 20φραγκον πληρωτέον, διὰ δὲ τοὺς ἐκτὸς πέντε ἡμισυ ἀργυρᾶ μεδζίτια, ἕνεκα τῆς ἐπαυξήσεως τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ἐπίσης προπληρωτέα.

4. Πρὸς τοὺς νεωστὶ ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δωροῦνται τὰ μέχρι τῆς λήξεως τοῦ παρόντος ἔτους φύλλα τοῦ ἤδη ἐκδιδόμενου μυθιστορήματος «Ἡ Παράφρων τοῦ Ῥοσκιέρ».

ΚΑΙ ἡ μὲν βελτιώσις τοῦ Συγγράμματος, ὡς δυναμένη κατὰ τὸ πλεῖστον νὰ ικανοποιήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ περι ἡμᾶς δημοσίου, ἔσεται καταφανής· ἐγὼ δὲ, φίλοι ὁμογενεῖς, νομίζω, ὅτι μετὰ τὴν ἡδὴ εὐγενῆ συγκατάθεσιν τῶν προμνησθέντων Κυρίων πρὸς τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξιν τῆς «Νέας Ἐπτάλοφου», δικαιόμαι ἴσως κατὰ τι νὰ ἐξαιτηθῶ καὶ τὴν ἀπὸ μέρους τῶν συμπολιτῶν καὶ ὁμογενῶν μου συνδρομὴν, ἵνα καὶ εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας τῆς «Νέας Ἐπτάλοφου» ἐπαρκέσω, καὶ εἰς μεῖζονα βελτιώσεις αὐτῆς θαρρᾶλέως προβῶ.

Ἐν Κωνσταντινῇ, τῇ 15 Ἰουλίου 1865.

Ὁ Ἐκδότης.

Δ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ.

Εὐχαρίστως μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας τῆς «Νέας Ἐπτάλοφου» τεμάχια λόγου τινός, ἐκφωνηθέντος ποτὲ ὑπὸ τοῦ Κ. Σ. Ι. Βουτυρά.

« Ἰπὴρξέ ποτε χώρα τις, προικισθεῖσα παρὰ τοῦ Πλάστου δι' ὄλων τῶν δώρων τῆς φύσεως, χώρα προνομιοῦχος, τεθείσα ἐν μέσῳ τῶν δύο τῆς γῆς Ἡπειρῶν· Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ὕλισμου καὶ θεϊσμοῦ, Πνεύματος καὶ Νοῦς, κινήσεως ἀλόγου καὶ θεωρίας ἡμερούσης, θεοποιήσεως τοῦ ἐγὼ καὶ ἀπαρνήσεως αὐτοῦ, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς σύνδεσις, ὡς ἀμονία, ὡς λόγος τῶν δύο τούτων φντιθέτων ἢ χώρα αὕτη ἦν ἡ Ἑλλάς. Εἰς τὴν

χώραν ταύτην ἔθνη ἐλθόντα τὸ πλεῖστον ἐξ Ἀσίας κατόκησαν, συγκεφαλαιούμενα εἰς δύο κυριώτερα· τοὺς Πελασγούς καὶ Ἕλληνας, ἡ μᾶλλον εἶπεν εἰς ἓν, καθ' ὅσον οὐδὲν ἄλλο, κατὰ τοὺς ἀξιοπιστοτέρους συγγραφεῖς, ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἢ ἔθνος τῆς αὐτῆς πρὸς τοὺς Πελασγούς καταγωγῆς, μεταγενέστερον δ' αὐτῶν εἰς Ἑλλάδα μετοικήσαντες καὶ μεταβαλόντες τοῦνομα. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἐξηπλώθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὰς 2 χιλ. Πρ. Χρ. πεντακόσια δὲ μόλις παρήλθον ἔτη, καὶ ἰδοὺ ἕτερον ἔθνος προβαίνει ἐξ Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ὀρμήσαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, κυριεῖει χώραν τινὰ μικράν, ἣν καὶ Ἑλλάδα ὠνόμασεν, οἰοῦναι πολεμικὴν τινα οὔσαν ἄγχαν, ὄνομα συγγενὲς ἴσως τῷ Ἐλωρ καὶ Ἐλώριον καὶ ἀπὸ τοῦ ἔλω παραγόμενον. Οἱ Ἕλληνες (κατακτηταί) οὗτοι ἐξηπλώθησαν μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὰ λοιπὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη, καὶ ἐξέωσαν ἐκεῖθεν τοὺς Πελασγούς· διαιρεθέντες δὲ εἰς 4 φυλὰς, κατώκησαν οἱ μὲν τὰς Περραθνηνεῖους χώρας τῆς Ἐρυθρῶκος βωτιανείρης Θεσσαλίας μέχρι τοῦ Παγασητικῆς κόλπου, ἐπονομασθέντες Διολεῖς (1)· οἱ δὲ τὴν ὄρεινὴν χώραν Δωριδα, ἐπικληθέντες Δωριεῖς (2)· οἱ δὲ τὴν πολυῦδρον τοῦ Πέλοπος χώραν, προσαγορευθέντες Ἀχαιοὶ (3)· οἱ δὲ τελευταῖοι ἀποικιστάθησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέστειλαν ἀποικίας εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἄλλα μέρη, ἐπικλησιν λαβόντες Ἴωνες (4). Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλις ἔστωσαν περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς κατὰ φυλὰς διαιρέσεως αὐτῶν.

« Ὅποιος δὲ ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδος κατ' αὐτὴν ἡδὴ τὴν πανάρχαιον ἐποχὴν; Κατὰ τὰς περὶ τὰς ἀρχαίων συγγραφῶν, οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦσαν λησταὶ ὠμοὶ καὶ αἰμοχρεῖς, ἀλλ' ἄνθρωποι βιομήχανοι, ἔχοντες ἤθη ἀτλᾶ καὶ ἡμερα, καὶ ἀπονομόντες εἰς τὰς θεοποιήσεως δυνάμεις τῆς φύσεως λατρεῖαν, οὐδὲν ἔχουσαν βάρβαρον. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἡδὴ χρόνων ἔκτισαν πόλεις μεγάλας, καὶ εὐκτιμένας, κατὰ τὴν ἑκκρασίαν τοῦ Ὁμήρου, καὶ τὰ μνημεῖα, τὰ Κυκλώπεια ἕνεκα τῶν κολοσσαίων αὐτῶν διαστάσεων κληθέντα, οἱ πύργοι, αἱ πύλαι, οἱ προμαχῶνες, ἐν ἐρείπιοις μέχρι σήμερον διασωθέντα, τρανῶς καὶ οἰοῦναι φωνὴν ἀφιέντα ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πρόγονοι δὲν ἦσαν ἄμοιροι οὔτε τοῦ πνεύματος τῶν τεχνῶν, οὐδὲ τῶν πρακτικῶν ἐκείνων γνώσεων, αἵτινες προϋποτιθέσθαι μακρὸν παρελθόν, καὶ πειραν, διὰ πολλῶν δοκιμῶν προσκτηθήσαν. Παρὰ τοῖς νοήμοσις ἐκείνοις

(1). Ἴσως ἀπὸ τοῦ αἶα.

(2). Παρὰ τοῦ εὔρεα, Δωρ. ὠρεα.

(3). Τῆς αὐτῆς ἴσως καταγωγῆς πρὸς τὸ Ἀχελῶος. Ἀχέρων κτλ. ἀπὸ τοῦ ἄχζ ὕδωρ, σωζομένου ἐν τῷ τῆς Ἀπτινίδος ἄκροσιν.

(4). Ἐκ τῆς αὐτῆς ἴσως ῥίζης τοῦ ἰῶ, ἰάσων, Ἰναχος παρὰ τὸ ἰῶ, εἶμι τὸ πορεύομαι.

λαοίς ἐπολλαπλασιάσθησαν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὰ ἐξ Ἀνατολῶν μετενεχθέντα ἄρθρα κεφάλαια καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἄλλοι ἐτελέθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, τὴν τοσοῦτον δι' ἡμᾶς σκοτεινὴν, ἀφ' ἧς προήλθον ἀκτινοβολούντα τῆ νεότητι τὸ τε Ἑλληνικὸν ἐκεῖνο ἔθνος τῶν ἡρώϊκων χρόνων, οὕτινος τὰ κατορθώματα ἐγένοντο ἄξια τῶν ἐπῶν τοῦ Ὀμήρου, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἧς τὰ πρῶτα γραπτὰ μνημεῖα διατελοῦσιν ὄντα πρότυπα κάλλους καὶ χάριτος.

« Χώρα, οἷα ἡ Ἑλλάς, τοσοῦτον διηρημένη, τοσοῦτον διαμεμελισμένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἧ οἱ λαοὶ χωριζόμενοι ἀλλήλων διὰ τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ὄρεων ἦσαν καταδικασμένοι εἰς παντελῆ μόνωσιν, δὲν ἠδύνατο εὐδὲ νὰ ἔχη ἀφ' ἑαυτῆς οὐδὲ νὰ δικτηρήσῃ ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὴν ἀπόλυτον ἐκείνην τοῦ ἔθνισμοῦ καὶ τῆς διαλέκτου ἐνότητά, ἧς ἦν ὁ ἐπικρατῶν χαρακτήρ τῶν φυλῶν, τῶν κατοικουσῶν τὰς εὐρεῖας πεδιάδας τῆς ἄνω Ἀσίας. Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ἡ Ἑλλάς ἀριθμεῖται πλήθος ἄπειρον λαῶν καὶ φυλῶν, μᾶλλον ἢ ἦσαν ἰσχυρῶν, διακρινόμενων ἀπ' ἀλλήλων οὐ μόνον διὰ τῆς προσηγορίας, ἀλλὰ καὶ διὰ περὶ ἀδόξων ἰδιαιτήτων ἐνάστη, δι' ἱστορίας ἰδίαις, καὶ πιθανώτατα ἐπίσης, διὰ πικιλιῶν διαλεκτικῶν καὶ διαφόρου προφορᾶς. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν διαφορότητα ταύτην ὑπελάθανεν ἡ ἀληθὴς ἐνότης, ἡ ἠθικὴ ἐνότης, ἡ ἀδελφοποιούσα τοὺς λαοὺς καὶ ἐναρτυπούσα εἰς τὰ ἔργα τῆς μεγαλοφυΐας, εἰ καὶ μὴ χαρακτῆρα ὁμοίμορφον, ἀλλὰ τοῦλάχιστον σημεῖα ὀρθολοφῆς ὁμοιότητος.

« Ἐν τῇ θαψιλῇ ταύτῃ τῶν ἰδιωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώτσης δὲν ἀπόλλυτο ἡ κυρία αὐτῆς ὑπόστασις. Αἱ διαλέκτοι δὲν ἦσαν ἄμορφα προῖόντα ἀποτυπώσεις τῆς ἀρχικῆς γλώτσης, ἀλλ' οὕτη ἐνυπῆρχεν ὁλόκληρος εἰς ἐκάστην αὐτῶν καὶ ἐκάστη αὐτῶν οὐδὲν ἕτερον ἔστιν, εἰ θεμιτὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ἡ ἰδιαιτέρα τις ἐποψὶς τῆς αὐτῆς μορφῆς, εἴτε κατὰ μέτωπον, εἴτε ἐκ τοῦ πλάγιου βλεπομένης, ἀλλ' ἀείποτε ὠραίας καὶ ἀξιοθεάτου, ὅθεν κἂν ἴδῃ τις αὐτήν. Ὅλοι αἱ γνωσταὶ ἡμῖν διαλέκτοι τῆς Ἑλληνίδος ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦτον ὅλοι διέσωσαν τὰς πρωτίστας ἰδιότητας τῆς ἀπραμίλλου ταύτης γλώτσης, τῆς τοσοῦτον ὠραίας καὶ τοσοῦτον πλουσίας, εὐκάμπτου τε ἄμα καὶ ἰσχυρᾶς, ἱκανῆς τὰ πάντα ἀπεικονίσει καὶ τὰ πάντα ἐξηγήσει, καὶ ἐνδοξούσης ἄνευ προσπαθείας εἰς ἀπάσας τὰς χρεῖας, εἰ δὲ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἰδιοτροπίας τῆς διανοίας.

« Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, θεωρουμένη εἴτε καθ' ἑαυτήν καὶ ἐν τῇ ἀρχικῇ καὶ πρωτογόνῃ αὐτῆς καταστάσει, εἴτε ἐν τῇ ἀπείρῳ ποικιλίᾳ τῶν ἐξωτερικῶν αὐτῆς ἐκδηλώσεων, διακρίνεται μεταξὺ ὅλων τῶν γλωσσῶν διὰ τοῦ πλεονεκτικῆτος ἐκείνου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν εὐσιώδη χαρακτῆρα τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἧτοι τοῦ μέτρου, τῆς προσφουῆς συγκράσεως τῆς συστηματικῆς αὐστη-

ρότητος πρὸς τὴν ἀκνόνιστον ἀτημελησίαν, τῆς ἰσχυρότητος πρὸς τὴν θαψιλῆ περιστείαν. Δὲν ἔχει, ὡς περὶ Σανσκρῖτικῆς καὶ ἄλλων λέγεται γλωσσῶν, γραμματικὴν σχεδὸν Γεωμετρικὴν, ἀλλ' οὔτε πάλιν εἶναι, ὡς αἱ νεώτεροι γλώτσαι, σωρὸς λέξεων ἀσυνκρῆτων, καλῶς ἀλλήλαις συγκεκολλημένων ὑπὸ τῶν περιπετειῶν τῆς χρήσεως. Ἀπεσκοράκισεν ὅλους τοὺς φωνηέντων καὶ συμφῶνων συνδυασμοὺς, τοὺς δυσπρόσβωτους τὰ ὅσα πλήττοντας, καὶ ἐβίβασεν ἔσθ' ὅτε τὴν Γραμματικὴν Ὄρθοδοξίαν ἔνα ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς κομψὰς ἀπαιτήσεις τῆς εὐφωνίας· οὐδεμίαν ἀνωμαλίαν ἀπαντᾶται εἴτε ἐν ταῖς λέξεσιν, εἴτε ἐν τῇ συντάξει, μὴ ἐξηγουμένη εὐκόλως ὑπὸ ὑψηλῆς τινος ἀπαιτήσεως τῆς καλλιλογικῆς καλλιουήσιας.

« Αἱ λέξεις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, διὰ τῆς ποιικιλίας τῶν κλίσεων καὶ καταλήξεων αὐτῶν, προϋχώρου, κατὰ τὴν ποσοφᾶ ἐκφορασίν τοῦ Ὀττε-φρείδου Μύλλερ, ὡς ζῶντα σώματα, ἐν ὧ εἰς τὰς πλείστας τῶν νεωτέρων γλωσσῶν περιήλθον εἰς κατάστασιν σκελετῶν. Ἡ ἀρχαία περίοδος, ἧς ἀπαντα τὰ κῶλα τᾶττονται ἐν συμμετρίᾳ καὶ ἄνευ προσπαθείας κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῶν, δύναται ὀρθότατα ν' ἀντιπαραβληθῇ, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ κριτικὸς φησι, κτιρίῳ τινὶ, καλῶς κτιστικευμένῳ, καλῶς διατεταγμένῳ, οὕτινος θυμαζεῖ ὁ ὀρθολοφὸς ἡμῶν τὴν ὀρθὴν καὶ κομψὴν ἀνελογίαν. Εἰς δὲ τὰς γλώττας, τὰς ἐστειρημένας καταλήξεων καὶ κλίσεων, ἡ τὸ ζῶηρον τῆς ἐκφράσεως περικολλήσεται ὑπὸ τῆς μονοτόνου καὶ ἀμεταβλήτου πλακῆς τῶν λέξεων, ἡ ἄλλως ὁ ἀκροατῆς εἶναι ἠναγκασμένος νὰ ἐριστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ὅπως ἀντιλάβηται τῆς σχετικῆς ἀκροφῆς τῶν διαφόρων μελῶν τῆς φράσεως. Καὶ τοῦτο μὲν, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τῶν Γερμανῶν, εἶναι τὸ πρῶτιστον ἐλάττωμα τῆς Γερμανικῆς, ἐκεῖνο δὲ ἁμάρτημα τῶν ἐκ τῆς Λατινίδος γεννηθειῶν διαλέκτων· ἀλλ' ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν οὔτε τὸ σκοτεινὸν τῆς Γερμανικῆς, οὔτε τὴν τετριμμένην καὶ χυδαίαν σαφήνειαν τῶν Νεολατικῶν γλωσσῶν εὐρίσκει δὲ τις ἐν αὐτῇ ἄμα καὶ τὴν τάξιν, τὴν προλαμβάνουσαν παρεκτροπὰς κινδυνωδεστάτας, καὶ τὴν ἀτημελησίαν ἐκείνην, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ εὐρυτέρα μεγαλοφυΐα οὐ δύναται ἐπιτυχεῖν τῆς πλήρους καὶ ἐπιτυχοῦς ἐκδηλώσεως ἀπασῶν τῶν κινήσεων τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας.

« Ἡ σκιαγραφία αὕτη, ὅσον ἀτελής καὶ ἀκομψὸς κἂν ἦ, ἀρκείσθω πρὸς ὑπόδειξιν τοῖς ἀκροαταῖς ἡμῶν τῶν θυμαστῶν τελειοτήτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώτσης· ἡδὴ δὲ μεταβῶμεν εἰς ἀντικείμενόν τι, ὅν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ πρὸς τὴν ὀρθὴν κατάληψιν τῶν πρώτων δημιουργημάτων τῆς ἀρχαίας μεγαλοφυΐας, λέγω δὲ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν.

« Ἀπὸς πεπρωκισμένου ὑπὸ φαντασίας διαπύρου καὶ ἐξημμένης, καὶ ὑπὸ πνεύματος μεγαλοφυοῦς, καὶ ἐξημμένης, δὲν ἠδύνατό ποτε νὰ ἔχη τὴν

παχυλήν εκείνην θρησκείαν τῶν λαῶν τῆς ἀκινή-
 τούσης καὶ στασίμου Διός· δὲν ἠδύνατο, λέγω,
 νὰ λατρεύσῃ ὡς θεοῦ τοὺς λίθους καὶ τὰ ζύλα,
 ἀλλ' ἐπροσωποποίησε τὰς δυνάμεις, τὰς κινουμέ-
 νας καὶ ταραττομένας ἐν τῇ φύσει. Πρωτίστος ἀ-
 πάντων τῶν θεῶν ἦν ὁ Ζεὺς, πατὴρ ἀνδρῶν τε
 θεῶν τε, θεωρούμενος ὡς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ἢ τοῦ
 αἰθέρος, ὡς καὶ τῆς ἡμέρας ἢ τοῦ φωτός. Αἱ δύο
 αὗται ἰδέαι, σχετικαὶ ἀλλήλαις, περιλαμβάνονται
 ἐν τῇ ῥίζῃ τῆς λέξεως, λέγουσι φιλόλογοι τινεὶς,
 ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀντιπαράθεσος τῶν πλαγίων
 πτώσεων Διός, Δί, Δία, πρὸς τὰς Λατινικὰς λέ-
 ξεις Dies καὶ Diem, σημαίνουσας τὴν μὲν τὴν ἡ-
 μέραν, τὴν δὲ τὸν οὐρανὸν ἢ τὸν αἶρα. Ἄλλοι ἠ-
 θέλησαν ν' ἀνεύρωσιν ἐν τῇ ῥίζῃ τοῦ ὀνόματός
 τούτου τὴν τοῦ ζῆν, ὡς τοῦ Διός· προξένου ὄντος
 τῆς ζωῆς, ἄλλοι εὗρον ὁμοιότητα πρὸς τὸ θεὸς
 (Λατ. Deus) καὶ ἄλλοι ἄλλως. Εἰ δὲ συνεχωρεϊτό-
 μοι ἵνα σχηματίσω κἀγὼ ἰδίαν γνώμην, ἤθελα
 παραγάγει τὸ ὄνομα τοῦ Διός ἐκ τοῦ ζεύγω, οὕτι-
 νος παραφράδες τὸ δέω καὶ δύο, ὡς τοῦ Διός,
 τοῦ ζυγοῦ, τοῦ δεσμοῦ, τοῦ συνδυασμοῦ ὄντος
 τῶν διεστώτων στοιχείων τοῦ παντός· ἀναλόγως
 πρὸς τὸ ἔρω· πρὸς τὸ εἶρην τὸ συναρμύζειν.
 Τοῦ θεοῦ τούτου, τοῦ τὰς αἰθεράσι χώρας οἰκοῦ-
 ντος, αὐζυγοῦ· ἦν ἡ Γῆ, ὑπὸ διάφορα θεοποιηθεῖσα
 ὀνόματα, ὧντινα, οἷκ τὰ τῆς Ἥρας καὶ Δήμητρος,
 οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ συνώνυμα αὐτῆς· ταύτης τῆς
 λέξεως· Γῆ· Ἥρα μὲν πρὸς τὸ ἔρω, Δημήτηρ δὲ
 πρὸς τὸ Γῆ μήτηρ. Ἡ ἔνωσις τῶν δύο τούτων
 θεοτήτων οὐδὲν ἄλλο ἦν, ἢ ἡ συμβολικὴ ἔκφρασις
 τῆς γονιμοποιῦ τῶν ὑπερῶν ἐνεργείας. Ὁ Βιργίλιος,
 πιστὸς εἰς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, λέγει ἐν τῷ
 Βῆ βιβλίῳ, τῶν Γεωργικῶν αὐτοῦ· «Τότε δὲ ὁ ὑ-
 περσθενὴς Πατὴρ, ὁ Ζεὺς, κατίησιν ἐν εἰδεί βροχῆς
 ζωοποιῦ εἰς τοὺς κόλπους τῆς περιχαροῦς αὐ-
 τοῦ συζύγου.

«Πρὸς τῷ ὑπερτάτῳ τούτῳ θεῷ ἠδρεῖον ἄλλοι
 θεοί, ὄντες κατὰ τινα τρόπον αἰ προσωποποιήσεις
 τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ· διέχεον ἀντ' αὐτοῦ τὰ δῶ-
 ρα τοῦ φωτός, καὶ ἐπολέμουν τὰς κακοποιούς· καὶ
 ὑποχθονίους δυνάμεις· τοιαύτη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἐκ τῆς
 κεφαλῆς τοῦ Διός γεννηθεῖσα καὶ οὕσα προστάτις
 ἅμα τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀνδρίας· τοιοῦτος ὁ Ἀ-
 πόλλων, ὁ ὀδηγὸς τοῦ δίφρου τοῦ Ἰλίου. Ἡ Γῆ
 εἶχεν ὡς ὁ Οὐρανὸς τὰς ὑποτελεῖς· αὐτῇ θεότητις·
 ὁ Ἔρμης· ἐξῆγεν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς ὄλους τοὺς
 θησαυροὺς τῆς γονιμότητος· ἡ Περσεφόνη, ἡ Κόρη,
 ἢ ἀλληλοδιαδόχως ζῶσα ὑπὸ γῆν καὶ ὑπὲρ γῆν,
 ἦν τὸ σύμβολον τῆς γονιμότητος, ἥς αἰ ἐνεργεῖαι
 μεταδίδουσιν ἐναλλὰξ ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ
 ἐνεργεῖν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνεργεῖν εἰς τὸ δυνάμει.
 Αἱ ἄλλαι φυσικαὶ δυνάμεις, π' ἄλλα στοιχεῖα, ὡς
 ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ἔσχον καὶ ταῦτα τὰς ἰδίας
 αὐτῶν προσωποποιήσεις. Οὕτω τὸ ὕδωρ ἦν θεότης
 ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ
 Ἡφαίστου.

Οἱ Μῦθοι βεβαίως οὐδὲν ἕτερον ἦσαν κατ' ἀρ-
 χὰς παρ' Ἕλλησιν, ἢ ὀνόματα συμβολικὰ· ἀλλ'
 ἡ στοιχειώδης αὐτῆς κακᾶστασις ἔπαυσεν ἐντὸς
 μικροῦ, καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα ἔσχον σῶμα,
 ψυχὴν καὶ ὄψιν, καὶ ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς οὐκ εἰς
 μακρὰν ἐγένετο πλήρης. Ἐκαστος θεὸς ἔσχεν ἰδίαν
 ἱστορίαν, ἰδίους ἀπογόνους, ἰδίαις ἀγγιστεῖαις, εἴ-
 τε μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, εἴτε μετὰ τῶν ἀνθρώ-
 πων. Ὁ ἀνθρώπινος βίος μετηνέχθη ἐν πάσῃ τῇ
 καλλονῇ καὶ τῷ μεγαλείῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν
 πάσῃ τῇ ἀθλιότητι καὶ ταῖς κακίαις αὐτοῦ εἰς τὰ
 θεῖα ὄντα, καὶ, ἵνα κατὰ Πλούταρχον εἶπω, ἡ
 Γῆ συνεχύθη τῷ Οὐρανῷ.

«Οἱ θεοὶ τοῦ Ὀμήρου ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἀνθρώ-
 πινον κόσμον, εἰ δυνάτὸν εἶπαι· ἡ συνήθης αὐτῶν
 διακρονὴ εἶναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου·
 ἐκεῖ ὁ Ζεὺς, ὡς ἄλλοι ἀγαμέμνων προαχθεῖς εἰς
 βαθυὴν ἀθανασίας καὶ παντοδυναμίας, συγκρο-
 τεῖ συμβούλιον κατὰ μίμησιν τῶν βασιλέων τῆς
 ἡρωϊκῆς ἐποχῆς. Ὑπάρχουσιν ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ
 Διός ζήλοτυπικαί, μίση ὑπόκοφα ἢ διακεκρυμμέ-
 να, καὶ ἡ οὐρανία δμῆγυρις παρουσιάζει τὸ αὐτὸ
 θέαμα πάλιν, καὶ οὐκ ὀλιγάκις συγχύσεως, ὅπερ
 καὶ τὰ συμβούλια ἐκεῖνα, ἐν οἷς οἱ ταγοὶ τῶν
 λαῶν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου, συνεχῶς
 ἐρίζουσι. Τὸ δὲ τὲ μάλιστα ἀπασχολοῦν τοὺς τὸν
 θεσπέσιον οἰκούντας βηλὸν εἶναι ἡ τύχη τῶν ἐ-
 θνῶν καὶ τῶν λαῶν· ἐξ' αὐτῶν ἐξήρτηται ἡ ἐπιτυ-
 χία ἢ ἡ ἀποτυχία τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ἡρώων,
 καὶ οὐδὲν σπάνιον τὸ βλέπειν αὐτοὺς ἀναμιγνυ-
 μένους προσωπικῶς εἰς τὰς μεταξὺ θνητῶν μά-
 γας, καὶ ἐκτιθεμένους εἰς γελοίας ἀποτυχίας.
 Ἄλλ' οἱ ἥρωες δὲν εἶναι ἀνάξιοι τῆς ὑψηλῆς ταύ-
 τῆς μεσολαβήσεως· διότι καὶ αὐτοὶ οὗτοί εἰσιν
 ἢ ἐκ θεῶν, ἢ ἀπὸ θεῶν, καὶ σχηματίζουσι τὴν ἄ-
 λυτῶν, τὴν συνδέουσαν τὸ θεῖον γένος πρὸς τὸ
 ποιμνιον τῶν ἀνθρώπων.

«Σκιαγραφῆσαντες ἀτελῶς τὴν διάλεκτον καὶ
 τὸ θρησκευμα τῶν Ἑλλήνων, μεταδῶμεν ἤδη ἐπὶ
 τὸ κύριον ἀντικείμενον ἡμῶν, ἥτις ἐπὶ τὴν δια-
 ζωγράφησιν τῶν πρώτων δημιουργῶν τῆς ἀθανά-
 του ταύτης γλώσσης, καὶ τῆς θρησκείας ἐκείνης,
 τῆς ὑπὸ φαντασίας διαπύρου καὶ ἐξημμένης τε-
 κνοποιηθείσης.

«Ἐξ ἡμέρας ἐργάσατο, Φιλόμουσοι Κύριοι, ὁ
 Θεὸς ὅπως πλάσῃ τὸ τελειότερον αὐτοῦ δημιούρ-
 γημα, τὸν βασιλέα τῆς κτίσεως, τὸν ἀνθρώπον·
 ἐξ ὡσαύτως αἰῶνας ἐμόγησεν ὁ Ἕλληνισμὸς, ὅπως
 παραγάγῃ τὸν ἀριστον τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τὸν βα-
 σιλέα τῆς φαντασίας καὶ μεγαλοφυΐας, τὸν θεῖον
 Ὀμηρον· καὶ καθάπερ ὁ Θεὸς, ἵνα πλάσῃ τὸν ἀν-
 θρώπον, ἐδημιούργησε πρώτον κτίσματα, ἀτελεῖ
 μὲν παραβαλλόμενα πρὸς αὐτὸν, οὐχ ἥττον ὅ-
 μως ἐνδεικνύντα τὴν ἄπειρον σοφίαν καὶ παντο-
 δυναμίαν τοῦ Πλαστούργου, οὕτω καὶ ὁ Ἕλληνι-
 σμὸς, ὠδίνων ἐξ αἰῶνας ἵνα τὸν Ὀμηρον γεννή-
 σῃ, παρήγεν ἐν ταῖς ὠδίαις τέκνα ἐπισκιασθέν-

τα μὲν ὑπὸ τοῦ κλέους τοῦ τυφλοῦ Μαιονίδου, οὐχ ἦττον ὁμῶς διατραινούντα καὶ διασαλπίζοντα τὸ διάπυρον καὶ ἐξημμένον τῆς φαντασίας, τὸ γόνιμον τοῦ νοῦς, τὴν καλαισθησίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τὰ πρῶτα ταῦτα τέκνα τῆς φύσεως, οἱ πρῶτοι ποιηταί, ἢ, κατὰ τὴν μόνην ἐν χρήσει παρ' Ὀμήρῳ λέξιν, οἱ πρῶτοι αἰοῖδοι, ὧν τὰ ὀνόματα ὑπέκλεψεν ἡ φήμη ἀπὸ τοῦ σκότους τῆς ἀρχαιότητος, ἦσαν ἱερεῖς· τὸ πρῶτον τῆς ποιήσεως σχῆμα ἦν ὁ ὕμνος, ἡ θρησκευτικὴ ᾠδή. Ἐπὶ πολλοῦς αἰῶνας αἱ λέξεις αἰοῖδος καὶ ἱερεὺς ἦσαν συνώνυμοι βραδύτερον, οἱ αἰοῖδοι ἔσχον ἰδιαιτερον στάδιον, εἰργάζοντο διὰ τὸν λαόν, ἦσαν δημιουργοὶ, κατὰ τὴν νευρώδη τοῦ Ὀμήρου ἔκφρασιν. Ἐψαλλον μὲν εἰσέτι τοὺς θεοὺς, ἀλλ' ἐξύμνονον πρὸ πάντων τοὺς ἄθλους τῶν ἥρώων.

Τὰ πρῶτα δοκίμια τῆς Ἑλληνικῆς Ποιήσεως, τὰ Αἴλινα, οἱ Παιῖνες ἔλαβον τὴν ἀρχὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ κλίματος τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Τῷ ὄντι, οἱ βόρειοι λαοὶ, ἐν τῷ ὀμιγλῶδει αὐτῶν κλίματι, γινώσκουσι τὸ ἔαρ μόνον ὡς ἐκ τῆς ἀστρονομίας καὶ τῶν ποιητικῶν περιγραφῶν· ἐν Ἑλλάδι δὲ τὸ ἔαρ εἶναι πραγματικότης, ἀνανεουμένη καθ' ἕκαστον ἑνιαυτόν· ἀλλ' ἡ ὥρα τῆς χλόης καὶ τῶν ἀνθέων ἀντικαθίσταται ταχύτατα ὑπὸ τῆς τῶν κυνικῶν καυμάτων, ἢ δὲ λαμπρότης τοῦ φωτός, τὰ ζωρὰ χρώματα, τὰ κοσμοῦντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους, οὐδὲν ἀφαιροῦσι τῆς μελαγχολικῆς ἐκείνης ἀθυμίας, ἢ ἐπαισθάνεται τις θεωρῶν τὰ ἀπεξηραμμένα πεδία, τὰ παραμεροφωμένα καὶ μεμαραμμένα φυλλώματα τῶν δένδρων, τὰ ὠρὰ καὶ ἀπονεκρωθέντα ἄνθη· δι' οἱ Ἕλληνες παρίστων τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Σειρίου ὑπὸ τὸ σχῆμα κυνὸς μανιώδους, ὡς σύμβολον τῆς καταστρεπτικῆς ἐνεργείας τοῦ θερινοῦ ἡλίου, καὶ ἐθρήνουν διὰ πενθίμων ᾠδῶν, ὧν μία ἦν καὶ ὁ Λίνος, κατὰ τὴν γνώμην κριτικῶν τινῶν, τὴν ἀποχώρησιν τοῦ ἔαρος. Ἡ εἰκασία αὐτῶν εἰκοτολογεῖται ἀποχρώντως ἐκ τῆς περὶ τοῦ Λίνου ἐν τοῖς ποιηταῖς παραδόσεως· κατὰ τούτους, ὁ Λίνος ἦν υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ μιᾶς τῶν Μουσῶν, ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ ἐξοχωτέρων αἰοιδῶν τῆς Ἑλλάδος, νικήσας τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ κιθαρωδίᾳ, καὶ φονεθεὶς ὑπὸ τούτου κατὰ τὸ ἄνθος εἰσέτι τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· ὑπὸ δὲ τὴν διήγησιν ταύτην ἐνοπολιανθάνει ἴσως θρηνηδίᾳ τις ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἔαρος. Ὅπως κἀν ἦ, τὸ ἐπιφώνημα: Αἶ, Λίνε, ἀντήχει συνεχῶς ἐς τὴν Ποίησιν τῶν ἀρχαίων αἰῶνων· προϊόντες δὲ τοῦ χρόνου ἡ λέξις Αἴλιον ἐδίδοτο ἀδιακρίτως ὡς γενικὸν ὄνομα εἰς τὰς πενθίμους ᾠδὰς.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Ο ΠΤΩΧΕΥΣΑΣ ΕΜΠΟΡΟΣ.

ΕΞ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ ΙΑΤΡΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἐπὶ ἓνα μῆνα ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ διέμειναν εἰς τὰ λουτρά· καὶ τὸ μὲν σκάνδαλον διελύθη, ἡ δ' ἐπέμβασις κοινῶν τινῶν φίλων συνεδίβασε τοὺς συζύγους. Αἱ δαπάναι τῆς κυρίας Δουδλείχ κατέστησαν ἦττον παράλογοι, βιασθείσης νὰ μὴ παῖξῃ πλέον· διότι οὐδεὶς ἤδη ἔσχε τὸ θάρρος νὰ συμπαρακαθήσῃ εἰς τὴν αὐτὴν μετ' αὐτῆς τοῦ παιγνιδίου τράπεζαν· συχνότερον δ' ἤδη, ἢ ἄλλοτε, λόγος περὶ τοῦ προσεγγίζοντος γάμου τῆς δεσποινίδος Δουδλείχ ἐγένετο. Ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐπείδθη, ὅπως ἀνακτήσῃται μικρὸν κατὰ μικρὸν δι' ἀγωγῆς ἦττον ἀσυνέτου τὴν ἐμπιστοσύνην, ἣν ὁ σύζυγος τῆς εἶχεν ἀφαιρέσει καὶ ἦν πάλιν μετ' ὀλίγον ἀπέδωκεν αὐτῇ. Τῆς μεταβολῆς δὲ ταύτης γνωστῆς γενομένης, οἱ ἀρχαῖοι τῆς κυρίας Δουδλείχ φίλοι ἐπαγγέλλον ὅπως λάβωσι παρ' αὐτῇ τὴν θέσιν αὐτῶν. Ταχέως δ' ἡ τύχη, ὡς ἔνι παρηγορήσῃ τὸν Δουδλείχ ἐπὶ τῷ δυσχερέσι γηγονότι, ὅπερ τοσοῦτον σφοδρῶς αὐτὸν κατετάραξεν, ὑπερεπλήρωσεν αὐτὸν διὰ νέων δώρων. Καταστὰς ὁ περιφανέστερος τοῦ ἀστέος ἔμπορος, εὐκόλως ἐγένετο λόρδος, δῆμαρχος, διευθυντῆς τῆς ἐτ' αἰρίας τῶν Ἰνδιῶν, μέλος τῆς Βουλῆς· ἡ φιλοδοξία ὁμῶς αὐτοῦ ἀλλαγῆ ἔτεινεν ἐπεθύμει μᾶλλον, ἔλπε, νὰ ἦ ἀπλοῦς Ἐρβῆτος Δουδλείχ ὁ βασιλεὺς τοῦ χρηματιστηρίου, ὁ ἔμπορος τοῦ ἀστέος, οὐτινος ὁ λόγος εἶχεν ἀξίαν χρυσοῦ, οὐτινος τὸ συνάλλαγμα οὐδέποτε ἐπαστράφη· ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τις αὐτὸν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ περιπατοῦντα, καὶ μὲν δύο αὐτοῦ χεῖρας ἐν τοῖς θυλακίοις τοῦ πεπαλαιωμένου αὐτοῦ ἐνδύματος ἐξ ὑφάτματος ἐριούχου καστανόχρου ἔχοντα, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνωθωμένην καὶ τὸ μείδιμα ἐπὶ τῶν χειλέων, διακοπτόμενον κατὰ τὴν πάροδον αὐτοῦ διὰ μυρίων περιποιητικωτάτων χειρετισμῶν, ἐκεῖ ἦν ὁ θρίαμβος, ἡ στιγμή τῆς δόξης αὐτοῦ· οὔτε ἀντὶ θρόνου θὰ ἀντήλλαττε τὴν οικονομολογικὴν καὶ ἐμπορικὴν ταύτην ὑπόληψιν. Ἦν τύπος ἀξιώτιμος καὶ μοναδικὸς ἔμπορος Ἀγγλοῦ, κρᾶμ ἀρετῆς, εὐθύτητος, ὑπερηφανίας, δραστηριότητος, πανουργίας περὶ τὴν κερδοσκοπίαν, εὐτολμίας πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς ἰξιοπρεπειας, ἧτις παρακολουθεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς δυνάμεως αὐτῆς.

Κατ' ἔτος προσέφερε τοῖς μεσίταις, τοῖς ὑπαλλήλοις αὐτοῦ καὶ ἐκείνοις, μεθ' ὧν ἠμπορεῖτο, γεῦμα μεγαλοπρεπέος, καὶ Κύριος οἶδε μετὰ πόσης ἐκστάσεως παρεκάθητο ἐν τῷ μέσῳ τῆς δηγύρεως τῶν ὑποτελῶν αὐτοῦ· Κύριος οἶδεν ὑφ' ὀπύ-

σης χαράς ἐπληρούτο, ὅτε αἱ θορυβάδεις προπόσεις ἐξύμουν τὴν δόξαν καὶ ἐπανελαμβανον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Περὶ τὸ τέλος μιᾶς τῶν εὐωχιῶν τούτων, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Δουδλέιχ ἠγείρετο ὅπως εὐχριστῆσθαι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, δι' ἣν οὗτοι πρὸς τιμὴν αὐτοῦ εἶχον κάμει πρόποσιν, εἰ, τῶν πρῶτων διέκοψεν αὐτὸν, εἶδοπο ἤ ας ὅτι περιέμενέ τις αὐτὸν ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ ἦν δ' οὗτος ὑπεσταλμένος τις μυστικῶς τοῦ περιωνύμου . . . Κροίσου τῆς πόλεως, οὗτινος τὰ πλούτη θεωροῦνται ἀμέτρητα. Προὔκειτο περὶ τινος δανείου, συμπεφωνημένου μετὰ ξένης τινὸς δυνάμεως ἐφ' ᾧ ὁ μέγας τραπεζίτης προσεκάλει τὸν Δουδλέιχ ὅπως συμμετάσχη. Ἀγνοῶν ἂν αἰ τοῦ οἴνου ἀναθυμιάσεις, ἣ τῆς κολακευθείσης ματαιοφροσύνης ζάλη καὶ ἡ δόξα τοῦ πλούτου δὲν ἀφῆρσαν ἐν τῇ παρουσιασθείσῃ σπουδαίᾳ περιστάσει μέρος τι τῆς περισκεμμένης τοῦ Δουδλέιχ διορατικότητος, ἥτις εἶχε περιποιήσῃ αὐτῷ τὴν περιουσίαν παρεδέχθη, ἀλλ' ὅμως ἄνευ σκέψεως, τὰς γενομένας αὐτῷ προτάσεις, καὶ ἐπανελθὼν ἐκάθησεν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν φίλων αὐτοῦ, οἵτινες συνεχάρησαν αὐτῷ διὰ θορυβωδῶν ἀνευφημιῶν. Τὴν ἐπαύριον ἄπασαι αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν τὴν σπουδαίαν ταύτην σύμβασιν. Πόσοι δὲν ἐφθόνησαν τὸν Δουδλέιχ! Μετ' ὀλίγον, πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν συμφερόντων αὐτοῦ καὶ πρὸς κανονισμὸν λεπτομερειῶν τινῶν τῆς σπουδαίας ταύτης ὑποθέσεως, ἠναγκάσθη ἡ ἀποδημίη εἰς τὴν ἡπειρον, ἔνθα δύο ὄλους μῆνας διήλθεν.

Ἡ δέσποινα Δουδλέιχ, μόνη μείνασα, ἐπανήλθεν εἰς τὰς πρώτας αὐτῆς ἕξεις, ῥιφθεῖσα ἐκ νέου εἰς ἀσώτους διαχύσεις, τοσοῦτω παραλογωτέρας, ὅσον ἀπὸ τινος χρόνου ἠναγκάσθη νὰ μεταίσθη αὐτάς, δι' ὅπερ οὐ μικρὸν ἐδυσχέραινεν. Οὐδεμίαν λοιπὸν φειδωλίαν ἐτήρησεν ἐνωπλισμένη, οὕτως εἰπεῖν, διὰ τοῦ αἵσχους, δι' οὗ τὸ πρῶτον συμβᾶν εἶχε καλύψει αὐτὴν, προσέθεσε νέας πρὸς ταῖς ἄλλαις κακοθεταῖς· φρενητικῶσα παίκτηισα, ἐφθῆριε τὴν υγιάν αὐτῆς τῇ καταχρήσει τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Ἰατρὸς τῆς οἰκογενείας, παρέστην πολλάκις εἰς ἀγενεῖς σκηνάς, ὧν ἐπίσης ἀκούσιος μάρτυς ἦν καὶ ἡ ἀτυχῆς δέσποινας Δουδλέιχ.

— Μητέρα μου, ἔλεγεν αὐτὴ μιᾶ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἣν ἡ Κ. Δουδλέιχ εἰσῆρχετο εἰς τὴν οἰκίαν οἰνοπαρῆς, δὲν ἤξεύρετε τί ὑποφέρω βλέπουσα ὑμᾶς οὕτως.

— Ἰποφέρις; καὶ ἐγὼ ἐπίσης εἶδοποίησον νὰ φέρωσι μίαν φιάλην ρομίου.

— Ὁ νέος Ἑρρίκος Δουδλέιχ ἦν ἰσοτίμου τῆς μητρὸς αὐτοῦ πανομοιότυπον ἐν ἵπποδρομίαις, ἐν χροτοπαιγνίαις· παρὰ ταῖς περιφανείας ἐταίραις ὁ Ἑρρίκος ἦν δακτυλοδεικτούμενος διὰ τὸ προσπετῆς τῶν κακοθετιῶν αὐτοῦ, διὰ τὰ χρέη, ὑφ' ὧν ἐβαρύνετο, καὶ τὴν φήμην τῶν παραφρόνων ἰδιοτροπιῶν αὐτοῦ. Ἡ μήτηρ, ἥτις εἶχε τυ-

φλὸν πρὸς αὐτὸν φίλτρον, ἐχορῆγει αὐτῷ ἀμεπρῆτως τὸ ἀναγκαῖον χρηματικόν, ὅπως διάγη τούτον τοῦ αἵσχους καὶ τῆς πολυτελείας τὸν βίον. ὅσον δ' ἡ ἔνοχος τῆς δέσποινας Δουδλέιχ ἐπιείκεια ὑπεχώρει τῷ νεανίᾳ, τοσοῦτω ἀπαιτητικώτερος, δέσποτικώτερος καὶ ἀπλητος καθίστατο οὗτος· ἐπὶ τέλους ἤρξαντο νὰ ἐρίζωσι πρὸς ἀλλήλους, ἡ δὲ ἰταμότης τοῦ υἱοῦ, ὑπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ μητρὸς ἐνθαρρυνόμενη, ἐγέννησε σφοδρὰς λογομαχίας, ὧν τὸ σκάνδαλον διεδόθη.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Κ. Δουδλέιχ ἦν μόνη μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἡ ὠχρότης τῆς νεανίδος ταύτης, τὰ ἐκ τῶν ὥραιων αὐτῆς ὀφθαλμῶν λειβόμενα δάκρυα ὑπεδήλουν τὴν οἰκτρὰν σφοδρότητα τῆς πρὸ ὀλίγου συμβάσης οἰκιακῆς ἐριδος. Ἡ μήτηρ, οἰνοβαρῆς κατὰ τὸ ἔθος αὐτῆς, ἐκτάδην ἐπὶ τινος ἀνακλίντρον κειμένη, ὑπετονθόρυζε λέξεις τινὰς ὀργῆς κατὰ τῆς ἰταμότητος τῆς κόρης, ἐπιθυμούσης, ὡς ἔλεγε, νὰ διδάξη τὴν μητέρα τὰ χρέη αὐτῆς. Φωνὴ τρομώδης ἠκούσθη τότε παρὰ τὴν κλίμακα ἦν ἡ φωνὴ τοῦ Ἑρρίκου, ὅστις, ἀναβαίνων τὰς βιθμίδας, ἐτερέτιζεν ἄσμά τι, ἰκανῶς κακόηχον· ἡ μέθη αὐτοῦ ὑπερέβαινε τὴν τῆς μητρὸς, ἡ ἄτακτος ἐνδυμασία αὐτοῦ ἦν ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τοῦ ἀγροίκου τῆς λαλιᾶς καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ, παραξίλισμένον ὑπὸ τῶν οἰνωδῶν καπνῶν.

Εἰσῆλθε, καὶ προσᾶς, κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον, ἔνθα ἡ μήτηρ αὐτοῦ κατέκειτο.

— Κυρία μητέρ μου, ἐφώνησε Γαλλιστί, ἔχω χρεῖαν χρημάτων, ἔχω ἀνάγκην.

Καὶ διὰ τινος χειρονομίας ἐμφαντικῆς παρίστανε τὴν πρᾶξιν τῆς ἀριθμήσεως χρημάτων, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, ἡμινεναρκωμένη, προσεπάθει νὰ τῷ ἀποκριθῇ.

— Εἰς τὴν κλίνην, εἰς τὴν κλίνην, ἀχρεῖτε, ὑπαγε νὰ πλαγιάσης, ἔχεις μεγάλην ἀνάγκην· ἀφῆσέ με ἤσυχον.

— Ἄ, θὰ ἔχω χρήματα, θὰ μοι δώσητε, δὲν σᾶς ἀκούω· σᾶς εἶπα ὅτι μοι χρειάζονται.

Καὶ προσεπάθει νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς μέθης ὀκλαζόντων αὐτοῦ γονάτων.

— Τί ἔκαμες ταῖς πενήντα λίραις, ὅπου προχθὲς σοὶ ἔδωκα;

— Πρὸ πολλοῦ πέταξαν καὶ πᾶν. Σεῖς ἤξεύρετε, ἀκριβῆ μου μητέρα, πῶς πετοῦν τὰ χρήματα. Ἐ, ἐμπρὸς, μοι χρειάζονται τριακόσαις λίραις στερλίνας δι' αὔριον τὸ πρῶτ, δι' αὔριον, ἀκούετε;

— Τριακόσαις λίραις στερλίνας! ἐπανελάβην ἡ μήτηρ παρωργισμένη.

— Μάλιστα, κυρία! ἔπαιξα καὶ ἔχασα· ὁ Κ. Κάρολος δὲν θέλει πλέον νὰ περιμένῃ· ἔδωκα τὸν λόγον μου, καὶ ὁ λόγος μου εἶναι ἱερὸς, καθὼς λέγει ὁ διευθυντῆς ἀπόνηρος πατήρ μου· σᾶς τὸ ἐπανελαμβάνω, μητέρα μου, ὅτι θέλω χρήματα, καὶ θὰ τὰ ἔχω.

Προφέρων δὲ τὰς λέξεις ταύτας, ἔβριψε βιαίως τὸν πῖλον αὐτοῦ εἰς τὸ ἔδαφος.

— Ἐβρίκει! ἐφώνησεν ἡ νεάνις δακρυβρόουσα· εἶναι αἰσχρός! εἶναι ὄνειδος.

Καὶ φέρουσα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς τὸ ρινόμακτρον, παρῆλθε γοργοῖς βημασιν εἰς τὴν ἀντίθετον τοῦ δωματίου ἄκραν. Ὁ νεανίας ὁμοίως, οὐδαμῶς αὐτῇ προσέχων, ἀλλὰ καθηδύων τὴν φωνὴν καὶ περιπετυσσομένους τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἐπανέλαβεν.

— Ἐλα! Ἐλα, ἔσο ἀγαθὴ μητέρα μου. Δόσε μοι τὰ ἕνα χρόνον δὲν θὰ σὲ ζητήσω πλέον οὔτε ὀβολόν, λόγον τιμῆς· καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἄσχημον, μοι φαίνεται· ἐπειδὴ χρεωστῶ πεντακοσίας λίρας, στερλίνας σωστάς, ὡς σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις, καὶ θὰ μοὶ τὰς ζητήσωσιν εἰς δύο ἡμέρας.

— Πῶς ἠμπορῶ νὰ κάμω αὐτὸ, ὅπου ζητεῖς; ἠξέυρεις, παιδί μου, ὅτι ἤμην καλὴ διὰ σέ· ἀλλὰ τώρα χρεωστῶ τριπλάσιζ ἀπὸ ἐσένα.

— Τί μοι λέγετε; δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μοὶ δώσητε χρήματα; φλυαίαις, ἢ κάσσα εἶναι λοιπὸν ἄδειαι;

— Αἶ, κατὰ δυστυχίαν πρὸ πολλοῦ.

— Αἶ, νὰ πάρῃ ἡ ὀργή.

Ἡ εἰδησι; αὕτη ἐφάνη ὅτι κατέστησεν αὐτὸν νήφροντα· περιεπάτητε βήματά τινα ἐντὸς τοῦ δωματίου, ὥσπερ σκεπτόμενος, πρᾶγμα παράδοξον δι' αὐτόν.

— Ἄ, τὸ κῆρα, τὸ κῆρα· εἴρηκα, καθὼς λέγουσιν εἰς Ὁξφόρτην τὴν τραπεζοσκευὴν, μητέρα μου· ἰδοὺ ἔτοιμα κεφάλαια. Τί λέγετε;

Ἡ δεσποινὴ Δουδλέιχ ἠγέρθη, καθικετεύουσα καὶ περιπετυσομένη σφοδρῶς ἀμφοτέρους καὶ κλαίουσα.

— Μὴ, σὰς καθικετεῖω, μητέρα μου, μὴ καταστρέφητε τὸν δυστυχῆ πατέρα μου, μὴ τὸν κάμη τε ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ λύπην. Σὰς παρακαλῶ.

— Ναί, ναί, ἐξηκολούθει ὁ νεανίας, τὰ σκεύη ἐξαίρετον μέσον· τί λαμπρὰ ἰδέα· καὶ σὺ, μικροῦλά μου, μάδε τὸ στόμα σου καὶ δεῖξέ μοι τὴν βράχιν σου· μήπως σκαμπάζεις ἐσὺ καθόλου ἀπὸ ὑποθέσεις;

Καὶ ἐπλησίασεν, ὅπως ἀσπασθῆ αὐτὴν, ἀλλ' αὕτη τὸν ἀπώθησε.

— Λοιπὸν, μητέρα μου, τί λέγετε περὶ τῆς καλῆς μου ιδέας; γινώριζω τινὰ ἐξαίρετον διὰ τοιαῦτα πράγματα· αὐριον μὲ τὸ καλὸν τελειοῦν τὰ πάντα· χίλια, ἢ δύο χιλιάδες λίραι θὰ τακτοποιήσουσιν τὰς ὑποθέσεις.

— Ἀδύνατον, ἔβρισκε, ὑπέλαβεν ἡ μητέρα, οὔτε καὶ ἀπὸ τὴν ιδέαν σου νὰ περάσῃ τοῦτο· ἀδύνατον!

— Σὰς εἶπα ὅτι εἶναι ἀνάγκη, καὶ θὰ γείνη τοῦτο, ἐπανέλαβεν ὁ νεανίας· ποῖος ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἐμποδίσῃ;

— Τὰ σκεύη εἶναι ἐνέχυρον . . . ἐνέχυρον, σοὶ λέγω, ἐξηκολούθει, ὑψούσα τὴν φωνὴν μετ' ἐξυτητος τραμερᾶς.

Ταύτη τῇ στιγμή ἡ βία τις κρότος ἐπληξε τὸ οὖς τῶν διαλεγομένων ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ προσώπων· ἡ ἡμίκλειτος μείνασα πύλη διεσείσθη καὶ ἠκούσθη κρότος πίπτοντος σώματος· ὁ ἀτυχὴς Δουδλέιχ, ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, εἰσῆλθε κατόπιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· ἔμεινε δὲ παρὰ τὴν πύλην, ἐξ ἧς ἤκουσεν ἅπασαν τὴν ἐπονείδιστον ταύτην συνδιάλεξιν, ἧς πᾶσα λέξις ἦν τραῦμα εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καταφερόμενον· οὐδὲν ἐκ τῆς περιγραφείτης σκηνῆς αὐτὸν διέφυγεν· ὁ δυστυχὴς! Ὁ ἐν Λινδίῳ ἀντιπρόσωπος εἶχε τῷ ἀναγγεῖλαι τὴν κακὴν τῶν ὑποθέσεων κατάστασιν, καὶ τὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ ἀσωτίαν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἐπιχείρησις εἶχεν ἀποτύχει, ἑβδομηκοντα δὲ χιλιάδες λιρῶν στερλινῶν εἶχον θυσιασθῆ διὰ τὴν ἐξαπάτην τοῦ μεγάλου τραπεζίτου, ὅστις ἔσυρεν αὐτὸν εἰς τὴν παγίδα· ἰδὼν τὸ βάραθρον ὁ δυστυχὴς Δουδλέιχ, ἔσπευδε πρὸς τὴν υποχώρησιν· ἐξηνητημένος, ἀπηλπισμένος, ἐξησθενημένος ψυχῇ τε καὶ σώματι, ἔστη ὀρθιος παρὰ τὸ δωματίον τοῦτο, ἐν ᾧ ἡ σύζυγος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀνθημιλλῶντο κατὰ τὴν αἰσχροτήτητα καὶ συνωμότητον ὑπὲρ τῆς ἀτιμίας αὐτοῦ. Ἀπόπληκτος λοιπὸν ἔπεσε. Διὸ καὶ προσεκληθῆν.

Ἡ κυρία Δουδλέιχ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς εἶχον ἤδη ἀνανήψει· ὁ δὲ Δουδλέιχ ἐν βαθεῖ ληθάργῳ, ἀναίσθητος ἐκτάδην ἐπὶ τῆς κλίνης κείμενος, ὁμοίως ἐπτόματι, καίτοι βόγγων θερμωδεδεστάτων δίκην χρεματισμοῦ ἵππου ἐκ τοῦ στήθους αὐτοῦ ἔξερχομένων. Ἡ Κυρία Δουδλέιχ, λειπόθυμος, ἔκειτο ἐπὶ τοῦ τάπητος ἠπλωμένη, ὁ δ' ἔβρικος γονυπετῆς παρὰ τὴν κλίνην, προσηλωμένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀξιοσεβάστου ταύτης μορφῆς, ἐκάλυπτε διὰ σπασμῶδων φιλημάτων καὶ θαλερῶν δακρύων τὰς χεῖρας τοῦ πάσχοντος, ὡς ἐθλίβεν· ἡ δὲ δεσποινὴ Δουδλέιχ, ὠρὰ ὡς ἄγαλμα ἐκ μαρμάρου, ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ ποδὸς τῆς κλίνης, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλαμπεῖς καὶ οἰονεὶ ἠλιθίους.

Γενναίαι ἀφαιμάξις· ἀνεκούφισε τὸν πατέρα διέταξεν δὲ τὸν υἱὸν Δουδλέιχ ὅπως μὴδὲ στιγμήν ἐγκαταλείψῃ αὐτόν, ἐπιτηρῶν καὶ τὰς ἐλαχίστας αὐτοῦ ἠήσεις καὶ τὴν ἐλαφροτάτην ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐκφεύγουσαν πνοήν· ἐπειδὴ δ' οὗτος δὲν μοὶ ἀπεκρίνετο, καὶ τὸ θάμβος αὐτοῦ μ' ἐξέπληττεν, ἐδραξάμην αὐτοῦ τῆς χειρὸς, ἐπαναλαβὼν τὰς παραγγελίας μου.

— Ἰατρὲ, Ἰατρὲ, ἐφώνησε, τὸν ἐφρονεῖσαμεν! τὸν ἐφρονεῖσαμεν!

Δεκανπενθημερία παρῆλθε καὶ ἡ θεραπεία τοῦ Δουδλέιχ προεβή πορείαν πολλῶν ταχυτέρων τῶν προσδοκίων μου. Παρέστην κατὰ τὴν συμφιλίωσιν, ἀνδύναται τις νὰ ὀνομάσῃ οὕτω τὴν γενναιοπρεπῆ συγγνώμην, ἣν παρέσχε τῇ συζύγῳ αὐτοῦ. Ἡ κόμη αὐτοῦ εἶχε λευκανθῆ· ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ἀσθενείας. Ἡ κυματίζουσα φαῖα κόμη, πολὺ ἀύξηνηθεισα, ἔπιπτε περὶ τοὺς κροτάφους

αὐτοῦ, οἱ ὤχροι τοῦ προσώπου χαρακτηρῆς ἐξέφραζον πόσον εἶχεν υποφέρει· ἔτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, μηδὲν εἰπὼν, πρὸς τὴν παράφρονα, πρὸς τὴν κακοῦργον αὐτὴν, εἶτα πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ μοι ἐφάνη ὑψηλὸν διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν εὐκρίνειαν τῆς συγγνώμης. Ἡ Κ. Δουδλέιχ, γονυπετήσασα παρὰ τὴν κλίνην, ἀνελύθη εἰς δάκρυα, καὶ καταληθθεῖσα ὑπὸ σφοδροῦ νευρικοῦ παροξυσμοῦ ἤρξατο νὰ καγγάζῃ τὰ πάντα λοιπὸν ἐφάνησαν, ὅτι ἐπαγγέλλον εἰς τὴν πρῶτην αὐτῶν κατάστασιν.

Ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐγένετο· καθ' ἣν στιγμὴν αἱ ὑποθέσεις αὐτοῦ ἀπῆλθον ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἐτοιμόνοιαν, ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐφάνη ἀσθενοῦσα· ἠθέλησε νὰ ἐξαργυρώσῃ ἐπιζημίως καὶ ὅπως τύχῃ τὰ τρία τῆς παρουσίας αὐτοῦ τέτταρα, ἅτινα ὑπελείποντο, ἔθυσιάσθησαν εἰς ταύτην τῶν νομισμάτων τὴν χρεῖαν, ὧν τὴν ἀνάγκην ἐμεγάλυνε. Μετ' ὀλίγον ἐξέπληξε διὰ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ τὴν πόλιν, νῦν μὲν ἐξαιρέτῳ τινι κερδοσκοπιᾷ ἀποφεύγων, νῦν δ' ἀναβρίπτων τὸν κύβον δι' ἐπιχειρήσιν, οὐδεμίαν ἐπιτυχίαν ἐλπίδα παρέχουσαν. Κεταδικάσας δὲ ἑαυτὸν εἰς αὐστηρὰν οἰκονομίαν, ἐπώλησε τὰς οἰκίας αὐτοῦ, ζῶν καθὼς πρὶν πλοῦτιση, μὴ μεμψιμοιρῶν μὲν παντάπασιν, μηδὲ φαινόμενος ὅτι ἐκπλήττεται ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μεταβολῇ, ὑπετάγη καρτερικῶς εἰς τὸν φιλόπονον καὶ δουλοπρεπῆ ἐκείνον τρόπον τοῦ ζῆν, ὅστις εἶχε καταστήσει αὐτὸν πλούσιον· ἡ δεσποινὴς Δουδλέιχ παρηγόρει τὴν μητέρα αὐτῆς, ἥς ἡ ζωὴ ἦν σειρά ἐξάψων ὀργῆς, τύψεως συνειδότης καὶ μαρasmus· ὁ δὲ πατὴρ δὲν ἦν πλέον ὁ αὐτός.

Θέσατε σῶμα εὐκίνητον ἐπὶ κεκλιμένῳ ἐπιπέδῳ, θέλετε ἴδει αὐτὸ πίπτον, κυλιόμενον καὶ φεύγον, ὑπ' οὐδενὸς εἰς τὴν πῶσιν αὐτοῦ κωλυόμενον· ἡ ταχεῖα αὕτη κίνησις τοσοῦτω μείζων ἔσται, ὅση τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ ἤρξατο ἡ κίνησις, κείται ὑψηλότερα καὶ τὸ καταπίπτον σῶμά ἐστι βαρύτερον· μικρὰ τις μόνον ὥσις ἀρκεῖ ἵν' ἐπισπεύσῃ υπερβαλλόντως τὴν ἀναπόδραστον ταύτην πῶσιν. Ἡ παρουσία τοῦ δυστυχοῦς Δουδλέιχ ταύτην τὴν κατωφερῆ πορείαν ἠκολούθησε. Διακινδυνευθέντος ἐν πρώτῃ τινὶ ἀπερικοψίᾳ, καταφθιρέντος ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, διαμελισθέντος ὑπὸ σειρᾶς ἀνεπιτυχῶν κερδοσκοπιῶν, καταστραφέντος ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς δυστυχοῦς προσβολῆς τῆς ἀποπληξίας, ἥτις εἶχε φθίρει τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ἅπας ὁ ὄλος αὐτός κατέρρευσε ὡς ὄνειρον. Ταχέως δ' ἐγένετο γνωστὸν, ὅτι μόνη ἡ πίστωσις ὑπεστήριξε τὸν ἀτυχῆ, τὸ δὲ κενὸν αὐτοῦ ταμεῖον δὲν ἐνέκλειεν εἰ μὴ τὸν χάρτην μόνον καὶ τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ, τὰ τοσοῦτον μὲν στερεὰ ταῦτα στηρίγματα, ὅπόταν ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ στηρίζωνται, τοσοῦτον δ' ἐπισφαλῆ, ὅταν μεμονωμένα τυγχάνωσι. Τὸ πᾶν ἦν τετελεσμένον ἤδη, δὲν ὑπῆρχε

πλέον ἐλπίς· τὰ χρηματιστήρια ἦσαν κεκλεισμένα διὰ τὸν Κ. Δουδλέιχ· ἦν ἄνθρωπος ἀπολωλός.

Ἰδιαιτέρα τις μερίς ὑπελείπετο αὐτῷ εἰσέτι· εἶχε δηλονότι οὗτος θέσει εἰς ἐνυπόθηκον δάνειον κατὰ τὰ πρῶτα τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ ἔτη περὶ τὰς ἐξήκοντα χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν. Ἡ στιγμὴ ἦν ἐπείγουσα, ἡ ἀνάγκη μεγίστη· ἐνήργησε λοιπὸν τὴν μεταφορὰν τῶν ὑποθηκῶν τούτων εἰς νέον δανειστήν, ἐγγειρησας αὐτῷ τὰ περὶ τούτων συμβόλαια. Ἀλλ' ὁ ἐπίτροπος τοῦ Δουδλέιχ, ἄνθρωπος καθ' ἕξιν δόλιος, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ ἰδιοκτητοῦ τῶν ὑποπεθηκευμένων κτημάτων, εἶχε παρεμβάλει ἐν τοῖς ἐμπιστευθεῖσιν αὐτῷ συμβολαίοις παντὸς εἶδους ἀκυρώσεις· πολλαὶ δηλαδὴ τῶν ὑποθηκῶν τούτων δὲν ἦσαν, εἰ μὴ δευτέραι ὑποθήκαι ἄνευ γνώσεως τοῦ δανειστοῦ, ἡ δ' ἀξία τῶν πρώτων καθίστα οὐδαμίας ἀξίας τὰς δευτέρας. Ὁ Δουδλέιχ ἐκίνησε κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ δύο δίκασι· τὴν μὲν εἰς τὴν τιμὴν τῶν ὑποθηκῶν ἀναγομένην, ἣν ἀπώλεσε, τὴν δὲ περὶ τῆς δολιότητος τοῦ ἐπιτρόπου, ἣν ἐκέρδιεν, ἐξελεγχθέντος τοῦ κατηγορουμένου ὡς κλέπτου· ἀλλ' ὁ μὲν ὁ Δουδλέιχ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακτήσῃται τὸ ποσόν, ὅπερ εἶχεν ἀπολέσει· ἡ κερδηθεῖσα αὕτη δίκη κατέστη τῷ δυστυχῆ ἐμπόρῳ πηγὴ πικρῶν βασάνων· διότι κατὰ τὰς μακρὰς μετὰ τοῦ Δουδλέιχ σχέσεις ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ, εἰσδύσας εἰς τὸ μυστήριον τῶν κερδοσκοπιῶν αὐτοῦ, ἐδράξατο νῦν τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως ἀμαυρώσῃ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἐμπόρου, παραστήσας μὲν ὡς βδελυρὰς τὰς ἀθωότερας αὐτοῦ συναλλαγὰς, παρουσιάσας δὲ ὡς αἰσχροκέρδειαν καὶ παράνομον μονοπώλιον τὰ μέσα, ὧν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐμνήσθημεν. Νέος δὲ τις δικηγόρος, εὐτυχῆ θεωρῶν ἑαυτὸν ἐπὶ τῇ εὐρείᾳ τοῦ σκανδάλου τούτου, ὅπως ἀναπτύξῃ τὴν ἀξιόμιμνον αὐτοῦ εὐγλωττίαν, περιέγραψε διὰ μελαντέρων γραμμάτων τὴν ψευδῆ καὶ ἐπίπλαστον ταύτην παράστασιν. Ἄνευ θετικῆς τινος κατηγορίας, διήγειρε κακοῦργημάτων ὑπονοίας, ἐξακοντίσας κατηγορίας ἀορίστους, προτάσεις τοσοῦτω μᾶλλον ἐπικινδύνους, καθόσον, ἀοριστολογικαὶ αὖσαι, εἰς πασανδῆποτε εἰκασίαν ἀφορμὴν ἔδιδον. Διττὴ λοιπὸν καταστροφή τὸν ἀτυχῆ κατέβαλεν· ὁ ἀποκαλύψας τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, ὡς κακῶς δῆθεν κτηθεῖσαν, ἀπατεῶν, διαφυγὰν τὰς δικαστικὰς ἀποζημιώσεις, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, αἱ δὲ ἐφημερίδες διέδωκαν ἐπανεληθμένους τὰ ψεῦδη καὶ τοὺς δόλους τοῦ δικηγόρου. Ὁ Δουδλέιχ ἔστειρετο χρημάτων, ἵνα ἐπικρέσῃ εἰς τοὺς καταναγκαστικωτέρους τῶν δανειστῶν, ὧν οἱ πλείστοι, λαβόντες οἶκτον πρὸς ἄνθρωπον, οὕτινος ἡ εὐθύτης καθίστα ἀξίον ὑπολήψεως, συγκατένευσαν εἰς τοὺς προταθέντας αὐτοῖς συμβιβασμούς· ἀλλ' ὁ μὲν εἰς αὐτῶν, πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ ἐπιτρόπου, ἠρνήθη πάντα συμβιβασμὸν ἄνθρωπος χυδαῖος, νομίζων ἑαυτὸν ὑπόχρεον νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ, ἐξηκόντισε κατὰ τοῦ Δουδ-

λείχ την ἀπαισίαν περί πληρωμῆς δικαστικῆν ἀπόφασιν. Ἡ πτώχευσις λειπὸν τοῦ περιωνύμου ἐμπορίου, τοῦ ἀνδρός, ὅστις πρὸ ἑξ μηνῶν ἔχειεν ἀπεριόριστον πίστωσιν, ἐκνήχθη πλέον.

Ὁ δυστυχῆς ἐφάνη ὑπὸ θάμβους καταληφθεὶς, καὶ ἔμεινεν ἀνυδὸς ἢ ὠχρότης τοῦ θανάτου ἐκάλυψε τὴν μορφήν αὐτοῦ διήλθε, μακρὰ βεΐων, πεντάκις ἢ ἑξάκις τὸ δωμάτιον, τύπτων διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸ μέτωπον, εἶτα ὠθήσας τὴν θύραν, ἐξῆλθε βιαίως, ἐπαναλαμβάνων μετὰ τόνου πλήρους πικρίας καὶ πάθους.

— Χρεωκοπία, χρεωκοπία, τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος εἰς τὸ χρηματιστήριον;

Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἠκολούθησεν εἰς τὸ παρκαίμενον δωμάτιον αὐτοῦ καὶ ἐκεῖ ἐγένετο διάλογος, ὃν οὐδέποτε λησμονήσῃ ὁ πατὴρ ἐκάθητο, ἡ δὲ θυγάτηρ, τρέμουσα, ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ.

— Τί ἔχεις λοιπὸν, μικρά μου; Τί ἔχεις; καὶ νέσας αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ, ἐθώπευε τῇ χειρὶ τὸ ὠχρὸν μέτωπον καὶ τὴν ξανθὴν τῆς θεάνιδος κόμην.

— Τί ἔκαμες σήμερον, Ἀγνή μου; ἐλησμονήσας νὰ περιποιηθῆς τὴν κόμην σου, ἃς ἴδωμεν πρέπει κάπως νὰ ῥῆται φιλάρεσκος εἶναι βεβρεγμένη. Τί ἔχεις λοιπὸν;

Οἱ λυγμοὶ κατέπνιγον τὴν νεάνίδα· διὸ ἐνηγκάλισθη τὸν πατέρα αὐτῆς διὰ σπασμωδικῆς περιπτύξεως.

— Πάτερ μου! πολυαγάπητε πάτερ! σὰς ἀγαπῶ πλείτερον, ναι, ἑκατοντάκις πλείτερον, ἀφ' ὅ,τι σὰς ἠγάπησα.

Ὁ πατὴρ ἔκλαυσε.

— Ἀγγελέ μου, ἐφώνησε.

Καὶ ἀμφότεροι εἰσῆλθον ἐπὶ ἐν τῆς ὥρας τέταρον.

— Ἐσὺ εἶσαι νέα, Ἀγνή, δύνασαι νὰ ῥῆσαι εὐτυχῆς; ἐγὼ ὅμως εἶμαι γηραιὸν δένδρον, ἔχον τὰς ρίζας μεμαραμμέναις, ἡ θύελλα μὲ πλήττει, τέκνον μου· τετέλεσται, τετέλεσται.

Δὲν ἀπεκρίθη ἡ νεάνις οὐδὲν, ἀλλ' ἔμεινε προσκεκολλημένη τῷ πατρὶ αὐτῆς διὰ περιπτύξεως σφιγγοτεράς.

— Ἀγνή, θέλεις νὰ μείνης μετ' ἐμοῦ τώρα, ὅτε εἶμαι ἐπαίτης; δύναμαι ἀκόμη νὰ σὲ ἀγαπῶ, ἀλλ' οὐδὲν πλέον.

Καὶ προσῆλωσεν ἐπ' αὐτῆς βλέμμα ψυχρὸν καὶ ἀπαθές.

Εἰσῆλθον δ' ἐκ νέου ἀμφότεροι· ἔπειτα καταλιπὼν αὐτὴν ἠγέρθη καὶ περιεπάτησεν ἐντὸς τοῦ δωματίου.

— Ἀγνή, τέκνον μου· καὶ ὅμως εἶναι ἀληθές, εἶμαι χρεωκόπος. Ἴδου ποῦ κατήντησα.

Καὶ ῥῆχτε νὰ χύνη δάκρυα, κρύπτων διὰ τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Ἀνακαθίσας δὲ προσέθηκε.

— Διὰ σὲ μόνον, τέκνον μου, κλαίω. Ἄχ, θεέ μου, τί θὰ ἀπογείνης;

Καὶ πάλιν ἐσιώπησεν.

— Ἄλλ' ἔστω. Τοῦτο εἶναι ἤδη τετελεσμένον, δὲν ὑπάρχει πλέον θεραπεία· μάρτυς μου ὁ Θεός, ὅποιος κατέβαλον προσπικθείας. Οἱμοί, ὑπῆρχε δυστυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἔνοχος, δὲν θέλει μὲ ἐκλάβει ὁ κόσμος ὡς δόλιον.

— Ὄχι βεβίως, καλέ μου πάτερ, ἡ τιμὴ σου εἶναι ἀκκληιδωτος.

— Ὁὰ θελήσωσιν ἀρά γε νὰ πιστεύωσι τοῦτο εἰς τὸ χρηματιστήριον, δυστυχῆς τέκνον μου; τοῦτο μὲ πληγώνει καιρίως.

— Ἐμπρός, πάτερ μου, ἔσο ἡττος· ὁπότεν ἡ κρίσιμος αὕτη στιγμήν παρέλθῃ, θὰ δυνηθῶμεν εἰσεῖτι νὰ ἤμεθα εὐτυχῆς· θὰ ζῶμεν μεταξὺ μας.

— Ὁὰ δυνηθῆς, κόρη μου; Ὁὰ ὑποφέρῃς ἀγογγύστως τὴν ταπεινὴν ταύτην ζωὴν, νὰ ὑπηρετήσῃ μόνη σου;

— Βεβίως, μάρτυς μου ὁ Θεός· θὰ προστίμων νὰ σὰς ὑπηρετῶ, πάτερ μου, ἢ νὰ ἤμαι βασιλόπαις.

— Ἄς ἀφήσωμεν τὰς ἰδέας ταύτας, τέκνον μου, ἄγωμεν εἰς τὸν κοιτῶνα· θὰ μοὶ παίξῃς τὸ ἀγαπητὸν μου μέλος Ma Nanos, viens, suis-moi, (Νανού μου, ἔλθε, ἀκολούθησόν μοι).

Πορευθεῖσα δ' αὕτη, ἐκάθησε παρὰ τὸ κλειδοκῦμβαλον, ὁ πατὴρ ἔστη ὄρθιος παρ' αὐτῇ.

— Δὲν θὰ πωλήσωμεν τὸ ὄργανον τοῦτο, δὲν ἔχει οὕτως; τί φρονεῖς σὺ, τέκνον μου; θὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως περισώσωμεν αὐτὸ ἐκ τοῦ ναυαγίου.

Αὕτη δὲ ἐπαίξεν ἀτόνως καὶ ἀνυδὸς τὸ ἀρχαῖον Σκωτικὸν μέλος, ὅπερ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐζητήσῃ, τὰ δὲ δάκρυα αὐτῆς ἔρρεον ἐπὶ τῶν πλῆκτρων τοῦ πολυχόρδου.

— Τραγῶδιον, τέκνον μου, εἶπεν ὁ πατὴρ· ἀγαπῶ ἐπίσης καὶ τὰς λέξεις τῆς ὠδῆς Donne moi tout ce que tu me dois, (Δός μοι πᾶν ὅ,τι μοὶ ὀφείλεις).

Ἐκείνη δ' ἐξηκολούθει παίζουσα ἀνευ βυθμοῦ καὶ χρόνου, μηδαμῶς τὸ στόμα αὐτῆς ἀνολίγουσα Ἐμπρός, Ἀγνή, πρέπει νὰ τραγωδήσῃς.

— Δὲν δύναμαι, ἀπεκρίθη ἡμισεία φωνῇ.

Ὁ ἀδελφός μου . . . καὶ ἔπεσεν· ἐδέησεν ὅπως ἐκπορήσῃσι τὴν ἐσθῆτα αὐτῆς καὶ ἐπιστολή τι ἐκ τῶν πτυχῶν ταύτης ἔπεσεν· αὕτη ἦν ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Ἑβραίου Δουδλεῖχ, ὅστις, πρὶν ἢ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀπέλθῃ, ἔγραψε πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ὅπως ἀναγγεῖλῃ ἢν ἐθεώρησεν ἀναγκαῖαν νὰ λάβῃ ἀπόφασιν.

Τοῦτο ἦν καιρίον τραῦμα διὰ τὸν δυστυχῆ πατέρα. Ἡ γυνὴ αὐτοῦ, βεβουλισμένη εἰς ἠθικὴν νάρκην, ἥτις, ἐπιβουμισμένη καὶ ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀδυναμίας, κατέστησεν αὐτὴν τὸ ἀθλιώτερον τῶν πλασματῶν, ταχέως ἐμαράνθη καὶ ἀπέθανεν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους.

Οἱ πολυάριθμοι δανεισταὶ τοῦ Ἑρρίκου Δουδ-
λέιχ, μανιώδεις καταστάντες διὰ τὸ ἐκφεύγειν
αὐτῶν θύμα, βραεῖς κατ' αὐτοῦ ἐπέπεσαν· ἡ βρα-
δέως ἐκτίκουσα τὴν Ἄγνῃ φησίαις ἔκκμινεν ἐπι-
σθητὰς προσόδους. Ἐτακτοποιήσαν τὸν ἰσολογισμόν
τοῦ Δουδλέιχ, ἀλλ' οἱ ἐπὶ τούτῳ διορισθέντες ἐ-
πίτροποι, ὧν μέλος εἶχεν ἀνάξει οὕτως εἰς τὰ δι-
καστήρια, ὑπῆρξαν ἀμειλικτοὶ εἰς αὐτῶν δέ τις,
οὐ τὸ κτήμα ἦν ὑποτεθηκευμένον, συνένοχος γε-
νόμενος μετ' ἐκείνου, οὕτως τῆς δολιότητος ἐμνή-
σθημεν, ὠνομάσθη σύνδικος τῆς πτωχεύσεως. Οὐ-
δεμίαν λοιπὸν πρὸς τὸν δυστυχή χρεωκόπον ἔσχον
ἐπιείκειαν, ἀλλ' ἄνευ τύψεως συνειδότες καὶ ἀ-
σπλάγγως ἀφήρπασαν καὶ τὸ ἔσχατον ὑπὸ τὴν
κατοχὴν αὐτοῦ λείψανον· οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὠφελή-
θησαν ἐκ τῶν νομικῶν ὄρων, ὅπως ἐπὶ μᾶλλον καὶ
μᾶλλον τὴν δυστυχή οἰκογένειαν καταβάλλωσι δι-
ὄλων τῶν καταδρομῶν, ἃς ἡ μοχθηρία αὐτῶν ὑ-
πηγόρευε. Τὰ ὀλίγιστα ἐπιπλά καὶ ἀπολύτως ἀ-
ναγκαῖα εἰς τὴν θνήσκουσαν αὐτοῦ θυγατέρα οἰ-
κιακὰ σκεύη διηρπάγησαν· ἀλλ' ὁ Δουδλέιχ ἴσατο
ἄπρακτος, ὡς πτώμα, μὴ σφαδαζόν πλέον ὑπὸ
τὸ καταφερόμενον αὐτῷ πλήγμα· ἄπαξ μόνον,
προκειμένου περὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, δὲν ἠδυν-
νήθη νὰ καταστείλῃ ἐαυτόν· ἀλλὰ συλλαβῶν ἐκ
τοῦ βραχίονος τὸν σύνδικον βριαῖ τῆ φωνῆ καὶ
μόλις τονισθεῖσι:

— Κύριε, εἶπεν, εἰμι δυστυχῆς γέρον, οὕτως
ἡ καρδία συντριβῆ· δὲν ἔχω τινά, ὅπως μὲ
προστατεύῃ, ἵνα λάβῃ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκδίκησιν· ἄλ-
λως, δὲν θά εἶχετε τὴν τόλμην νὰ φερθῆτε πρὸς
ἐμὲ οὕτω.

Καὶ ἐξῆλθεν ἀναλυόμενος εἰς δάκρυα· οἱ λοιποὶ
δανεισταὶ ἤλθον εἰς οἶκτον· ὅθεν πολλὰ συνδρο-
μαὶ ἐγένοντο πρὸς βοήθειαν τοῦ δυστυχχοῦ ἐμ-
πόρου, ὅστις, λαβῶν τρεῖς χιλιάδας λιρῶν στερ-
λινῶν ἀποκατέστη ἐν Chelsea (4), ἔνθα ἤρξατο
μικρὸν λιθανθράκων καὶ γαιανθράκων ἐμπόριον·
ἐκεῖ ἔζη δίχην φυτοῦ, ἐν οἰκίσκῳ μονοστέγῳ, πρὸ
τοῦ ὁποίου κορμοὶ τινες αἰγείρων ἦσαν αἰωρού-
μενοι.

Ὁ Κ. Δουδλέιχ ἐν τῷ ταπεινῷ τούτῳ οἰ-
κιδίῳ ἐπετῆρει καὶ ἐπηγρούπει τὴν μακρὰν τῆς
θυγατρὸς αὐτοῦ ἀγωνίαν· μόνος ἐπεθύμει αὐτὸς
νὰ τὴν ὑπηρετῇ, προσφέρων τὰ ἀναγκαῖα φάρ-
μακα καὶ διανυκτερεύων παρ' αὐτῇ· ἀπέθανεν ἐν-
ταὶ ἀγκάλας αὐτοῦ. Τὴν δ' ἐπαύριον τοῦ θανά-
του αὐτῆς ἔμαθον ἐκ τῶν ἐφημερίδων, ὅτι γέρον
τις κύριος (αὕτη ἦν ἡ ἐκφρασις) ἐρρίφθη εἰς τὸν
Τάμεσιν· ἀπέδιδον δὲ τὴν πράξιν ταύτην τῆς
ἀπελπισίας εἰς τὴν διττὴν ἀπώλειαν τῆς θυγα-
τρὸς καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Δὲν εἶχον ἀπολέσει αὐτὸν ἐκ τῆς μνήμης μου·
κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἄρθρου τούτου ὑπωπτεύ-

θην ὅτι προὔκειτο περὶ αὐτοῦ· ἐπέτυχον μὲν νὰ
σώσωσιν αὐτόν, ἀλλ' εἶχε πέσει εἰς ἐντελῆ ἠλιθι-
ότητα ὅθεν ἔφερον αὐτόν εἰς τι φρενοκομεῖον,
ὑπὸ φιλανθρώπων τινῶν διατηρούμενον, ἔνθα μετ'
ἀγαθότητος ἐνοσηλεύετο.

Καθ' ἣν στιγμὴν τὰς γραμμὰς ταύτας γράφω,
ὁ Κ. Δουδλέιχ ζῆ εἰσέτι, ἢ μᾶλλον διατελεῖ θνή-
σκων· βλέπουσι δ' αὐτὸν καθ' ἑσπέραν ὑπὸ γη-
ραῖόν τι δένδρον καθήμενον καὶ μετ' ὀφθαλμῶν
ἐπὶ τῆς γῆς προσηλωμένον, κατὰ καιροὺς ἐπανα-
λαμβάνοντα· Ἄγνή! δυστυχῆς τέκνον.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Κ. ΔΗΜΗΣΣΑΣ.

ΑΙ ΕΝΔΟΜΥΧΟΙ ΧΑΡΑΙ.

Ἰπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ ὄντα, τῶν ὁποίων ἡ
μὲν βιωτικὴ ὑπαρξις παρέρχεται ἐν σωφροσύνῃ
καὶ μονιμότητι, ὡς τὸ κεκρυμμένον ἐν τῷ βά-
θει τῶν δασῶν ἴον, αἱ χαραὶ διενεργοῦνται ἐν
τοῖς ἐγκάτοις τῶν καρδιῶν καὶ αἱ ἡδοναὶ τῶν
εἰσὶν ἡδέεις, ὡς ἡ μυστηριώδης εὐωδία τοῦ ἄνθους
τούτου.

Ὁ ὄχλος, οὕτως τὰ συγκεχυμένα πάθη ἀμ-
βλύουσι τὴν εὐαισθησίαν καὶ καταβιβρώσκουσιν
ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν συνείδησιν, οὐδεμίαν γινῶ-
σιν ἔχει τῶν ἐνδομύχων ἡδονῶν τῶν ὄντων τού-
των. Ταύτας δὲ ἐκτιμῶσι μόνον ἐκεῖνοι, εἰς οὓς
τὸ αἶσθημα τοῦ ἐντελοῦς καθήκοντος ἀπεκάλυψεν
ἐφ' ἅπαξ τὰς ἀνεκφράστους αὐτοῦ ἡδύτητας.

ἔσχον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσω νεανιδά
τινα, ἧς ἡ γέννησις ἐδορυφορεῖτο ὑφ' ὄλων τῶν
πλεονεκτημάτων τῆς τύχης, ὃ δὲ μέχρι τῆς εἰ-
κοσαετοῦς ἡλικίας βίος τῆς ἦτον ὄλος χαρὰ καὶ
ἀγαλλίασις. Ἐκάστη ἡμέρα, ἐκάστη ὥρα ὑπεμει-
δία δι' αὐτήν, ἡ δὲ δυστυχία ἐφαίνετο πάντοτε
περιγραφομένη μὲν περίξ αὐτῆς, μὴ τολμῶσα ὁμως
ποτὲ νὰ τὴν πλησιάσῃ. Ἦτο νέα, ὠραιοτάτη, καὶ
ἀνεπεροῦτο ὑπὸ τῶν ἡδέων ἐπιβρίδιων τοῦ βίου,
ὡς τὸ βόδιον ὑπὸ τὴν ἐπιβρίδιαν τῆς ἐαρινῆς αὔρας·
Ἠδονὰς καλλωπισμοῦ, θρίαμβον ὠραιότητος, μέ-
θην ἐφημέρου χοροῦ, ταῦτα πάντα κάλλιστα ἐγι-
νωσκεν, ἔχαιρε δὲ πάντοτε ἐν ἀγνοίᾳ χαρὰν, δι'
ἧς ὁ Θεὸς περιβάλλει τὰς θυσίας καὶ τὴν εἰς τὰς
δυστυχίας ἐγκαρτέρησιν.

Ἐνθυμοῦμαι εἰσέτι τὴν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ ἐν Στ.
εἰσοδόν τῆς ἑσπέρας τινά, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ δοθῇ
χορὸς. Γὰ ἐμπρόσθια τοῦ κτιρίου τούτου ἦσαν περι-
κεκοσμημένα διὰ φωτεινῶν στεφάνων, ὧν ἡ λάμψις
ἔχέετο ἐπὶ τῶν ὠραίων φορειῶν, τῶν παρὰ ταῖς θύ-
ραις τῆς εἰσοδοῦ παρατεταγμένων, ἀφ' ὧν ἐξήρ-
χετο σμήνος κυριῶν, φερουσῶν λευκότεα χαιρῶ-
ντα, καὶ ἀκτινοβολουσῶν ὡς ἄνθη, ποτισθέντα ὑπὸ
τῆς πρωϊνῆς ἐαρινῆς αὔρας. Θαυμαστὸν πραγματι-
κῶς ἦν θέαμα τὸ βλέπειν τὰ σμήνη ταῦτα, ἀν-

(1) Πόλις πλησίον τοῦ Λονδίνου ἐπὶ τοῦ Ταμέσιος·
ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλιάδας κατοίκων Σ. Μ.

ερχόμενα τὴν μεγάλην κλίμακα, ἥτις ἐλαμπεν ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν λυχνιῶν, καὶ τῆς ὁποίας τὰ δούρακτα ἐγένοντο ἐν μέρει ἀφανῆ ἕνεκα τῶν στολιζουσῶν τὴν οἰκίαν ταύτην ποικιλοχρῶν ἀνθοδεσμῶν. Τὸ ἐξῴθεν αὐσσωρευθὲν πλῆθος μέχρι τῆς πρώτης κλίμακας ἐθαύμαζε τὴν λαμπρὰν φωταψίαν, τὴν πολυτέλειαν, τὸν ἐν γένει κλωπιισμόν τῆς οἰκίας καὶ τὴν μακροθὲν ἀκουσμένην φωνὴν τῆς ὀρχήστρας. Ἄμα ὁμῶς ἡ νεάνις αὐτῆ ἐφάνη, τὰ πάντα ἐλησημονήθησαν: τότε ξενοδοχεῖον, ἡ μουσικὴ, τὰ ἄνθη, οἱ καλλωπισμοί, αἱ φωταψίαι, τὰ φορεῖα, καὶ τὸ πλῆθος ἐν μόνον προσεκτικὸν βλέμμα ἐβρίσπιεν ἐπὶ τῆς νεάνιδος, ἥτις, ἀσπαύρουσα ἐκ τῆς πολυτελείας καὶ τῆς ἡδονῆς, ἀνῆρχετο τὴν κλίμακα.

Ἐκτοτε δεκαπενθήμερον περῆλθε, καὶ ἡ νέα ἐπέθυε διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τῆς, τὸν ἐπενεγκόντα παντελῆ ὄλεθρον εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ. Ἡ χῆρα, μὴ ἀντιχορῶσα κατὰ τῆς βαρείας ταύτης προσβολῆς, ἔπεσε κλινήρης· ἡ δὲ νεάνις, κύψασα τὴν κεφαλὴν καὶ μὴ καταβληθεῖσα, ἐταλκνεύετο μεταξὺ τῆς ἀγόνου ἀπελπισίας καὶ τῆς φιλίας τῆς ἐλπίδος γενναϊότητος. Τὰ πάντα ἐπωλήθησαν τῆς οἰκογενείας, μηδ' αὐτοῦ τοῦ τελευταίου καὶ μικροτάτου κοσμήματος ἐξαίρουμένου, ἵνα ἐξοικονομηθῶσιν αἱ τελευταῖαι ἀνάγκαι καὶ ἵνα σωθῆ τοῦλάχιστον τοῦ ναυαγίου ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις τῆς οἰκογενείας. Ἡ τάλαινα μήτηρ! ἀπέναντι τοσοῦτων ταλιπωριῶν καὶ θλίψεων δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνταλλάξῃ ἐκ τῆς ἀσθενείας!

Ἀπολυθέντων τῶν ὑπηρετῶν τῆς οἰκογενείας, καὶ τοῦ μικροτέρου αὐτῆς καταστατικοῦ χρέους ἐκπληρωθέντος ἀνελλιπῶς, ἡ Μαρία, μηδ' ὅπως ἐπεριδομένη ἀλλ' οὐδ' ὑπερφηκνευομένη διὰ τοὺς ἀρχαίους τῆς τύχης τῆς φίλους, ἐνοικίασε δι' ἑαυτὴν καὶ τὴν μητέρα τῆς οἰκίσκον ἐν τινι συνοικίᾳ εὐυπολήπτῳ, καὶ δυναμένῃ νὰ τῇ χορηγῇ εὐκολωτέραν λήθην καὶ πόρον κατὰ τὸ διάστημα τῆς πενίαις τῆς. Τὸ δύστηνον τέκνον! ἐλυπήθη καιρίως, ἐγκαταλείψαν τοὺς τόπους ἐκείνους, τοὺς μάρτυρας τοῦ παρελθόντος πλοῦτου καὶ τῆς εὐδαιμονίας του. Ἡ δυστυχία ὁμῶς ἐβρίσπιεν αὐτὴν ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς τὴν ἀνύψωσεν ἰσχυροτέραν καὶ μεγαλειότεραν. Γυνὴ, ἔχουσα τι ἐράσιμον ἐναύθα, οὐδέποτε ἀπελπιζέται. Ὁ ἔρωσις εἰς τὰς φιλοστόργους καὶ ἀφοσιωμένας καρδίας εἶναι ὡς τὸ ἅγιον ἔλαιον, τὸ καϊόμενον ἐντὸς τῶν λυχνιῶν, τῶν ἀνηρημένων ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ. Ἀπὸ τὴν ὄχλην τῆς ἀδύσου, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐβρίσπιεν αὐτὴν στιγμὴ τις ἀτυχίας, ἐξῆλθεν ἀγνή, ὡς ἄγγελος· ἀντὶ τῶν θαυμάτων τῆς ἔλαβε δύο ὑπομειδιάματα, ὑπὸ δὲ τὰς νέας πτέρυγας τῆς προσφύλαττε δύο ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας: τὴν τῆς μητρὸς τῆς καὶ τὴν ἰδικὴν τῆς.

Ἡ Μαρία, ἀποκαταστήσασα τὴν μητέρα τῆς εἰς τὴν νέαν κατοικίαν, ἤρχισε νὰ σκέπτεται περὶ τοῦ μέσου, δι' οὗ ὄφειλε νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς κατε-

πειγούσας ἀπαιτήσεις τῆς ἐνδείας. Εἶδός τι ἀποκαλύψεως ἐγεννήθη ἐν ἑαυτῇ, ὅτε εἶδε τὸν βίον ὑπ' ἄλλην ὄψιν, καὶ ἠνόησεν ὅτι ἄνευ τύχης τὸ μόνον μέσον δι' οὗ δύναται τις νὰ ζῆσθ' ἐντίμως, εἶναι ἡ ἐργασία. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς εὐτυχίας ἡμέρας τῆς ἀρκετὴν ἀπέκτησε πείραν καὶ ἱκανότητα, ἤρχισεν ἀμέσως νὰ ὠφελιμοποιῇ τὸν πόρον, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε μετεχειρίζετο ἵνα διέρχεται ἐν διασκεδάσει τὸν καιρὸν τῆς, ἐσχετίσθη μετ' ἀνωτέρων οἰκογενειῶν, εἰς αἷς μεταβαίνουσα εἰργάζετο τοιοῦτου εἶδους ἔργα, ἐνίοτε δὲ ἀσυστόλως ἐζητεῖ καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχαίας τῆς φίλας ἐργασίας, ἐφ' ἧς ἐνησχαιετο ἀμέσως ἵνα μὴ ἀπολέσθ' στιγμὴν τινα τοῦ πολυτίμου δι' αὐτὴν καιροῦ. Ἡ ἐργασία τὴν ἐδίδαξεν εὐχερῆστῆσαι, αἷς ἄχρι τοῦδε ἡγνοεῖ ἢ πρὸς τὴν μητέρα τῆς ἄκρα φιλοστοργία τὴν κατέστησεν εὐφροσύνην· ἐξετάζουσα δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ τῆς θέσεώς τῆς καὶ ἀποσκορακίζουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ὑπαρξίν τῶν ψευδῶν γοητιῶν, φαντασιῶν καὶ προλήψεων, προτήγγισεν εἰς τὴν καρτερίαν, εἶτα εἰς τὴν εἰρήνην, καὶ τέλος ἔφθασεν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ὑπάρχουσι δύο βίοι, ὧν ὁ μὲν ψευδὴς, ὁστις καὶ μᾶς παρουσιάζει πάντοτε τὴν εἰκόνα τῶν παμπόλων ψευδῶν καὶ ἐπιπλάστων ἀναγκῶν, ὁ δ' ἕτερος ἀληθὴς, καὶ οὗτος εἶναι ὁ τῆς φύσεως.

Καὶ ἕτερον τι τότε ἐξετίμα ἡ Μαρία, ὅπερ ὡς οὐδὲν ἐθεώρει πρὶν νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν σόφροναν ταύτην αἰθουσάν: τὴν ὠραιότητα τῆς ἡλικίης ἀκτίνας, καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ὅτι εἶχε τοιαύτην μητέρα, οἶαν οὐδεὶς ἄλλος.

Ἡ εὐτυχία αὐτῆ τῆ κατέστη ζωηροτέρα μετὰ τὸ ἀκούσθων θυμῶν. — Ἐσπέραν τινὰ χειμερινὴν καὶ ψυχροτάτην ἡ Μαρία εἰργάζετο διὰ τοῦ φωτός τοῦ λύχνου πλησίον τῆς θερμάστρας. Ἦτο τότε ἡ περίοδος τῶν ἑορτῶν, καὶ ἐν ἐκάστῃ οἰκίᾳ ὑπῆρχε χορὸς. Ὁ θόρυβος τῶν φωνῶν καὶ τῆς μουσικῆς ἔφθανε μέχρις αὐτῆς, καὶ τῇ ἐπροξένει ἀναμνήσεις, αἷς δὲν ἐπεθύμει νὰ θωπεύῃ. Παρὰ τὴν θέλησίν τῆς ὁμῶς, αἱ θελητικαὶ εἰκόνας τῶν ἐξεραισιθεσῶν ἰδεῶν διήρχοντο ἀλληλοδιαδόχως ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ὅπως διαταραξῶσι βεβαίως αὐτὴν· τοῦτο δὲ συνέβαινε κατὰ τὰς πρώτας θριαμβευτικὰς ἐποχὰς τῆς δυστυχίας, καθ' αἷς αὐτὴ ἐτι ἦτον εἰς τὰς πρώτας βαθμίδας τῶν δοκιμασιῶν· αἱ ἀναμνήσεις δὲ αὐταὶ ἦσαν τοσοῦτον ἰσχυραὶ, ὥστε ἐπροξένουν εἰς τὰ ὄνειροπολήματά τῆς βαθεῖαν θλίψιν. Καθ' ἐκάστην στιγμὴν ἡ νεάνις διέκοπτε τὴν ἐργασίαν τῆς, ἐβρίσπιε τὸ πρόσωπόν τῆς ἐπὶ τῆς χειρὸς, ἢ ἐσφύγγιζε τὰ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διαλαμποτάτα δάκρυα. Ἐπιποθοῦσα δὲ νὰ καθουχάσῃ τὴν ταραχὴν συγκινήσιν τῆς, ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, τὸ ἡμίνοιζε διὰ τὴν ἀναπνεύσθ' ἄλλον ἄερα. Ἡ χιῶν ἐπιπτε παχεῖα ἐπὶ τῆς καταλείκου λιθιστρότου ἔδου, τὰ δὲ βλέμματά τῆς

προσειλόθησαν ἐπὶ τινος δυστήνου πλάσματος, ὅπερ ἐβρίχθη ἐν τῇ ὁδῷ, ὑποκάτω ἰζωστέγου ἰστάμενον.

Τὸ τέκνον ἐπερίμενε τὴν ἐκ τοῦ γοῦ ἐξοδὸν τῶν ἀνθρώπων, ἐπ' ἐλπίδι βεβαίως ἐλεημοσύνης. Ἡ θέα του ἐνέπνευσε μύρια νέα αἰσθήματα εἰς τὴν νεάνιδα, ἥτις, συγκινηθεῖσα μέχρι δακρύων, οὐχὶ βεβαίως διὰ τὴν τύχην του, τὸ προσεκάλεσε καὶ τῷ ἐνευσε νὰ εἰσέλθῃ διέταξεν δ' αὐτὸ ἵνα ἀμυλῇ σιγαλέως, φοβουμένη μὴπως ἐξυπνήσῃ τὴν μητέρα της, τὸ ἐβέβαιε καὶ ἤκουσε τὴν μικρὰν ἱστορίαν του, ἥτις ἦτον ἀπλήρως, ἀλλὰ σπουδαία, καὶ ἥτις ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὴν ὡς μάθημα ἀληθοῦς φιλοσοφίας, τροφὴν δὲ καὶ τινα λεπτὰ δούσα αὐτῷ, τὸ ἀπέλυσε μὲ τὴν διαταγὴν ἵνα τὴν ἐπισκέπηται συχνάκις.

Διὰ πᾶν πνεῦμα, ὅπερ δὲν ἐξκατωσιν αἱ χίμαιραι τῆς φαντασίας, καὶ εἰς ὃ ἡ φρόνησις παρὰ χροεὶ ἐλευθερίαν ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων, τοιαῦτα ἐξιστορήσεις εἰσὶ νοουθεσίαι καὶ ἥδονα φυσιεῖαι.

Ἰσως φανῇ εἰς τινὰς ἀπίθανον ὅτι ἡ πτωχὴ ἤδη ἐργάτις ἐδιδάχθη ταῦτα, συναναστροφόμενὴ μετὰ μελίσης τινός, ἥτις τὸ ἔαρ ἤρχετο καὶ ἐληλάται καθ' ἑκάστην τὸ ἄθος, τὸ εὐρισκόμενον ἐντὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἀγγείου της. Ἡ πρώτη σκέψις της ἦν αὕτη: « Πῶς ἡ θεία Πρόνοια νὰ ὀδηγήσῃ τὸ ζῶον τοῦτο διὰ μέσου τοῦ ἀπειροῦ λαθουρίθου, τοῦ κεκαλυμμένου διὰ στεγῶν καὶ θερμαστῶν, εἰς τὸ μικρὸν καὶ ἀθῶον τοῦτο φυτὸν καὶ ἐπειτα εἰς τὴν κυψέλην του; » Εὐκόλως δύναται τις νὰ μαντεύσῃ τὰς εὐεργετικὰς παρηγορίας τῆς ἰδέας ταύτης. Μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς συναρμολογῆς τῶν ἰδεῶν ἔρχονται τὰ μαθήματα τῆς οἰκονομίας, τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς φιλόργου φρονήσεως.

Ἡ Μικρία οὕτως ἐμάθη νὰ ἐπιχειρῇ τὰ πάντα, νὰ ἐπωφελητῆ ἐκ τούτων, καὶ νὰ ἐπιτυγχάνῃ πραγματικῶς ἐν τῷ βίῳ. Αἱ χαρὰι αὐτῆς ἦταν ἐνδόμυχοι, ἠδέεται καὶ βαθεῖται τὰς συνεκίνει δὲ ἡ θέα ὤραίας ἡμέρας, τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν, τὸ τέλος πάσης ἐργασίας ἀνά χεῖρας της, καὶ ἐπὶ τούτων τὸ μεῖδιμα τῆς μητρὸς της.

Μετὰ ἐν ἔτος τοιαύτης ζωῆς, ἡ εὐχαρίστησις περιετυλίχθη περὶ αὐτὴν διὰ τῆς εὐτυχίας τῶν ἐργασιῶν της, ἡ ἀταραξία κατέστη σταθερά, αὐτὴ δὲ εὐτυχής. Ἡ τύχη τῆς χήρας ἤρχισε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἀνταλαβάνῃ, χάρις εἰς τὴν ἰκανότητα φίλου τινός της οἰκογενεῖας της, εὐτυχῆς δὲ γάμος τῆ ἐδωρησατο τὰ ἐγγύγια τοῦ μέλλοντος της θυγατρὸς της. Ἡ νεάνις καὶ ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ θέσει της διέτρεξε πάντοτε τὴν συνήθη αὐτῆς ἀπλότητα.

— Ὅποτε τις ἔχει τὰ ἀναγκαῖα, πρὸς τί τὰ περαιτέρω;

Ἐπακήχετο ἀκατακλύστως ἐπὶ τῶν παρελθουσῶν ἐν τῇ δυστήνῳ κατοικίᾳ ἡμερῶν, ὡς ὁ Ρο-

βινῶν εἰς τὰς ἀναμνήσεις τῆς νήσου του, καὶ ἔλεγε, ὅτι ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἠσθάνθη τὴν εὐτυχίαν καλλίτερον, εἰ μὴ εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ κόσμος τὴν ἐνόμιζε δυστυχή.

— Ἰπάρχουσι χαρὰι, ἔλεγε, τὰς ὁποίας πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀγνοοῦσι, διότι εἶναι τὸ ἀντίτιμον τῆς δυστυχίας, τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἐργασίας.

ΑΙΜΙΛΙΑ ΛΕΟΝΤΙΑΣ.

ΗΘΙΚΑ.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ.

Πολλάκις πολλοῦ, ἀνθρώπους ἠκούσαμεν ἐρωτῶντας ἐπὶ τὸ χλευστικώτερον πως καὶ εἰρωνικώτερον: « Τί ἄρ' ἔστι τὸ ἐκ βάθους ψυχῆς ἀγαπᾶν καὶ ἐπιζητεῖν τὸ γενικὸν καλόν; ἡμεῖς οἱ πεπερασμένοι, οἱ ἀτελεῖς, οἱ ἄφρονες δυνάμεθα νὰ καταβιάσωμεν τὸ ἰδιαιτὸν, τὸ θεῖον, τὴν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν εἰς τὴν ἀθλίαν ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης πάροδον, εἰς τὴν πτωχὴν ἡμῶν βροτείαν ὑποκαζίν; »

Ἐάν ποτε συνεχωρεῖτό μοι, ἵνα ὡς ὁ Κράτης, ἐφ' ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου ἀναβάς, δώσω νοουθεσίαν τινὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὐδεμίαν ἄλλην ἢ θελον ἀποτείνει πρὸς αὐτοὺς ἢ τὴν ἐξῆς: « Ἀνθρώποι, τί πράττετε; περιφρονεῖτε τὴν ὑπαρξίν ἡμῶν, ἢν οὐδ' ὁ θεὸς αὐτὸς περιεφρόνησεν; Ἄλλ, ὦ δεῖλχοι, βλασφημεῖτε τὸ θεῖον ὄνομα.

Ὁ ἱστορικὸς, ἐν ἐκστάσει διατελῶν ἐνώπιον μεγαλοφυῶν τινῶν ἀνδρῶν, καὶ ἔκθαμβος διὰ τοὺς ὑψηλοὺς αὐτῶν λόγους ἢ διὰ τὰ μεγάλα αὐτῶν ἔργα, θεωρεῖ αὐτοὺς ὡς ἀπεσταλαμένους τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀντιπροσώπους τῆς Προνοίας.

Ἐκθαμβοὶ καὶ ἡμεῖς ἐνώπιον τῶν μεγάλων εἰκότων τῆς ἱστορίας, προσπίπτομεν μετὰ σεβασμοῦ ἐνώπιον τοῦ θύμα ἐαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προσεγγεγκόντος Κόδρου, χέομεν δάκρυ θαλερὸν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Περικλέους, οὗ ἕνεκα οὐδεὶς ποτε Ἀθηναῖος ἐπανηθρόρησε, θαυμάζομεν τὸ εὐρὸν ὀργανιστικὸν πνεῦμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, τιμῶμεν τὰς μεγάλας πατριωτικὰς σκιάς τῶν Βροῦτων, τῶν Κασσίων, τῶν Κατόνων, ἀγαπῶμεν τοὺς Καρολομάγνους καὶ τοὺς μεγάλους Ἀλφρέδους, δόντας κατ' αἰῶνα βαρβαρισμοῦ ζωοπάροχον ὧσιν εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, καὶ κλινόμεν τὸ γόνυ καὶ ἐνώπιον τῶν ἐξαιρετικῶν ἐκείνων Παπῶν, οἵτινες ἐπώασαν, εἰ δυνατόν εἶπειν, τὸ ὄν τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων. Ναι, ὡς Ἕλληνες, οὐδέποτε λησμονοῦμεν τὸ προπατορικὸν λόγιον « Οἶδε καὶ πολέμιος θαυμάζειν ἀνδρὸς ἀρετὴν. »

Οἷτε ἱστορικοὶ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν δίκαιον κατὰ τινὰς ἐπόψεις· ἀλλ' ὀφείλομεν γὰρ ἀναλογισθῶμεν πρὸς τούτους ὅτι ἅπαντες ἀνεξαίρετως οἱ ἄνθρωποι, μὴδ' αὐτῶν τῶν ταπεινοτέρων ἐξαιρουμένων, ἔχουσιν ἐπίσης τὸν παρὰ τῆς Προνοίας διαπραχθέντα αὐτοῖς προορισμὸν, καὶ τὸ σημεῖον τῆς ἀποστολῆς ταύτης ἐστὶν ὁ αἰῶνιος τοῦ καθήκοντος νόμος, ὁ ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν καταλαμβάνων.

Ναὶ, ἅπαντες, οἷσι κἄν ὤμεν, ἐργάται τῆς δικαιοσύνης ἢ τῆς χειρὸς, πλούσιοι ἢ πτωχοί, ὅ τε σοφοί, ὅ εἰς τὰς βίβλους αὐτοῦ τεταχμένοι, ὅ τε βροχῆς ὁ ἐπὶ τοῦ ὄρου, ἅπαντες, λέγω, ἐσμὲν πολῖται τῆς τοῦ Θεοῦ πόλεως, ἐσμὲν οἱ ἱεροὶ αὐτοῦ ὑπάλληλοι, διότι ἅπαντες ἐλάβομεν παρ' αὐτοῦ μετὰ τῆς συνειδήσεως ἀποστολήν, διαταγήν, ἐντολήν, ἅπαντες ὀφείλομεν ἵνα καταβάλλωμεν πᾶν σθένος ὅπως *ἔλθῃ ἡ βασιλεία Αὐτοῦ*, ἅπαντες εἴμεθα προωρισμένοι ὡς πρέσβεις Αὐτοῦ ἐπὶ γῆς, ἦτοι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Πᾶς ὁ παραγνωρίζων τοῦτο ἐν ὑπερμεσοῦντι 10^ῳ αἰῶνι, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καθ' ὃν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἀνακραζοῦσιν ἀπὸ τοῦ βήματος, ὅτι ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν ἐργάται, ἐργαζόμενοι ἕκαστο· τὸ ἐνὸν πρὸς τὸν κοινὸν σκοπὸν, τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἀνθρωπότητος, οὐδὲν ἄλλο δύναται εἶναι ἢ πεπωρωμένοι τὴν καρδίαν καὶ τετυφλωμένοι τοὺς ὀφθαλμούς, ὥστε βλέπων μὴ βλέπειν καὶ ἀκούων μὴ συνιέναι.

Τὸ πρῶτον ἡμῶν καθήκον ἐστὶ τὸ συναισθάνεσθαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐκουσίως συνεταιρίζου τοῦ θείου ἔργου, κατὰ συνέπειαν δὲ, τὸ λησμονεῖν ὅσον οἶόν τε τὰ στενὰ ὄρια τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως, τῆς προσωπικῆς, ὅπως διαδῶμεν ἐκτὸς ἡμῶν αὐτῶν, ἐν τῇ παγκοσμίῳ τάξει, μεριμνῶντες περὶ τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ πλησίον, καὶ ἐγκύπτοντες μετὰ ζέοντος ζήλου εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ προορισμοῦ ἡμῶν.

Καὶ ὁ ἔρωσ οὗτος οὐ μόνον ἀρετὴ ἐστὶ, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος σπινθὴρ πάσης ἀρετῆς, μὴδ' αὐτῆς τῆς ὀρθοσκευτικῆς ἐξαιρουμένης. Ἐὰν μὴ τὸν πλησίον ὡμῶν ἀγαπᾶτε, λέγει ἡ Καινὴ Διαθήκη, μετὰ θαυμαστῆς βαθύτητος νοῦ, πῶς τὸν ἀόρατον ἀγαπήσετε Θεόν;»

Ἀλλ' ἐν τῇ δόξῃ ἡμῶν ἀπαντῶμεν, ἐντός τε καὶ ἐκτός ἡμῶν, τὸ πρόσκομμα, τὸ κινδὸν, τὴν πτώσιν, τὴν ὑπὸ τῶν ζιζανίων καὶ ἀκανθῶν κατάπιξιν τῶν ἀγαθῶν σπερμάτων. Ἡ ἀδελφικὴ ἡμῶν μέριμνα δὲν ὀφείλει λοιπὸν νὰ περιορισθῇ εἰς θεωρητικὴν εὐμένειαν, ἀλλὰ νὰ ἐμβαθῇ εἰς τὴν φλόγα τῶν ἐκ τῶν προτέρων γενομένων δεκτικῶν θυσιῶν, ὀφείλει νὰ ἦ πάλῃ ἡρωικὴ καὶ αἰῶνιος, πάλῃ, ἥτις νὰ ἀναπλάσῃ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς δι' ἀγωγῆς ἰσχυρᾶς καὶ νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀρεστῶν ἐργατῶν τοῦ θείου ἔργου, πάλῃ, γενομένη ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως τὸ ἔργον τοῦτο ἐκπληρωθῇ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ὡς οἶόν τε ἄριστον, ἦτοι ὅπως ἐξηγήσῃ, βελτιώσῃ καὶ εὐρύνῃ τὸν

κύκλον, ἐν ᾧ διαδέχονται ἀλλήλας αἱ ἀνθρώπιναί γενεαί.

Ἡ ἠθικὴ ἄρα ἐρίπταται ἐπὶ τε τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν βίου, ἢ μᾶλλον, εἰσδιβάζει εἰς ἀμφοτέρους μεταμορφωτικὸν τινὰ χυμὸν, καὶ καθυποβάλλει ἡμῖν δύο ὑποχρεώσεις.

Καὶ ἡ μὲν τούτων ἐστὶ τὸ ν' ἀναπτύσσωμεν τὰς ἐν ἡμῖν δυνάμεις, καθυποβάλλοντες ταύτας ὑπὸ τῶν ἠθικῶν νόμων, ἦτοι συνδέοντες αὐτάς, ζώσας καὶ ἰσχυράς, πρὸς τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἀγαθὸν τοῦ πλησίον.

Ἡ δ' ἑτέρα τὸ ἐπενεργεῖν ἐπὶ τῶν περικυκλωσῶν ἡμᾶς διαφόρων κοινωνιῶν οὕτως, ὥστε τροποποιούμεναι καὶ βελτιούμεναι ἀδικλείπτως νὰ ἐμπερικλείωσι πλείονα ὅσον οἶόν τε στοιχεῖα πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν πάντων τῶν ἱερῶν σπερμάτων τῆς φυσικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς, ὅσα ὁ Θεὸς κατέθηκεν ἐν τῷ κόσμῳ.

Διηνεκὴ ἀγωγή ἡμῶν δι' ἡμῶν αὐτῶν, εὐεργετικὴ συνδρομὴ πρὸς τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ ἐν ἄλλοις λόγοις, μεταμόρφωσις καὶ τοῦ ἰδίου ἡμῶν προσώπου καὶ τοῦ κύκλου, ἐν ᾧ διαβιῶμεν, τοιοῦτός ἐστιν ἐν κεφαλῇ ὁ διπλοῦς νόμος τοῦ ἀνθρώπου, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, παντός ἠθικοῦ ὄντος, εὐρισκομένου ἐν σταδίῳ, ἐν ᾧ ὁ θάνατος εἰς διηνεκὴ εὐρίσκεται πάλῃ μετὰ τῆς ζωῆς.

Σ. Ι. Β.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΚΑΓΓΟΥΡΟΥ.

Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Νέας Ὀλλανδίας (Ὠκεανίας) εἰς μέγα τι μαστοφόρον ζῶον ἐκ τοῦ γένους τῶν μαρσупιῶδων ἢ διδελφῶν.

Τὸ ζῶον τοῦτο εἶναι ἀξιοσημείωτον διὰ τὴν ἄκρην δυσαναλογίαν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐμπροσθίων καὶ ὀπισθίων μελῶν αὐτοῦ καὶ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ ἔχειν ὅμοια εἰς τὸ κατώτερον. Ἡ κατασκευὴ εἶναι ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὴν τῆς καμιλοπαρδάλεως. Οἱ ὀπίσθιοι πόδες τοῦ Καγγουροῦ εἶναι παραδόξου μήκους καὶ ἰσχύος, ἢ δὲ οὐρὰ, ὡς ἐκ τοῦ πάχους καὶ τῆς ἰσχύος τῶν μυῶν αὐτῆς, τῷ εἶναι τόσοσιν χρήσιμος, ὡς εἰ ἦθελεν εἶσθαι τρίτος ποῦς. Τοῦναντίον δὲ, οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες εἶναι βραχύτατοι καὶ λεπτοί, ὡς καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τοῦ ἐμπροσθίου σώματος. Ὁ δὲ σχηματισμὸς οὗτος εὐκολόνε τὸν Καγγουρὸν νὰ ἴσταται ὀρθός, καὶ τότε ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σχηματίζει μετὰ τῶν ὀπισθίων ποδῶν στερεὸν τρίποδα, οὗτινος τὴν ἰσχυρότητα δὲν καταβάλλει τὸ βάρος τῶν ἐμπροσθίων μελῶν. Ἐν τῇ θέσει

δὲ ταύτη στηρίζονται οἱ Καγγουροὶ ἐπὶ τῶν μεταρσίων αὐτῶν, ὅπερ δίδει αὐτοῖς πλειοτέραν στερεότητα.

Οἱ ἐμπροσθιοὶ πόδες αὐτῶν ἔχουσι 5 δακτύλους ὠπλισμένους δι' ὀνύχων ἰσχυρῶν καὶ γωνιωδῶν κάτωθεν, ἄνωθεν δὲ πλατέων καὶ ὀλίγων καμπυλωτῶν. Ἡ παλάμη εἶναι ἐντελῶς γυμνή, οἱ δὲ ὀπίσθιοι πόδες ἔχουσι 4 μόνον δακτύλους, τῶν ὁποίων ὁ παράμεσος, εἶναι ἰσχυρότατος καὶ μικρότερος τῶν λοιπῶν, καταλήγων εἰς χονδρότατον ὄνυχα εἰς σχῆμα ἐπιμήκους κρονοπέζης. Ὁ δὲ μικρὸς δάκτυλος εἶναι ἐπίσης ἰσχυρὸς, ἀλλὰ βραχύτερος, καὶ ὁ ὄνυξ αὐτοῦ ἕτερον χονδρὸς. Οἱ δύο οὗτοι δάκτυλοι εἶναι ἐντελῶς ἐλεύθεροι, ἐν ᾧ οἱ δύο πρῶτοι συνενεῶνται μετὰ τοῦ δέρματος· τὸ πέλμα τῶν ποδῶν εἶναι γυμνὸν καὶ ἡ οὐρά βρωμαλέα, πυκνοτάτη καὶ ὑπὸ βραχειῶν καλυπτομένη τριχῶν. Αἱ τρίχες τοῦ δέρματος εἶναι δύο εἰδῶν· μεταξίνας καὶ μάλλινας, ὧν αἱ πρῶται εὐρίσκονται εἰς τὴν κεφαλὴν, τὴν οὐρὰν καὶ τοὺς πόδας.

Αἱ θήλειαι ἔχουσι ἐνδοθεν τῆς κοιλίας θυλάκιον, ἐν ᾧ αὐξάνουσι τὰ μικρὰ αὐτῶν, δύο ἕως τέσσαρα συνήθως, καὶ καταφεύγουσι προσέτι ἐκεῖ, ὡς αἱ ἐπαπειλεῖ αὐτὰ κίνδυνος.

Οἱ Καγγουροὶ εἶναι ζωῶν ποηράγα, ἐνούμενα εἰς μικρὰς ἀγέλας, ὧν ἠγούνηται πάντοτε οἱ γέροντες ἄρβενες· διαμένουσι δὲ εἰς δεινρῶδη μέρη. Τὸ κρέας αὐτῶν τρώγεται, δυνάμενον ν' ἀναπληρώσῃ παρ' ἡμῖν τὸ τοῦ χοίρου.

Οἱ Καγγουροὶ ἔχουσι δύο τρόπους τοῦ νὰ ἀλλάττωσι τόπον διαμονῆς· τὸ ἄλμα καὶ τὸν δρόμον. Τρέχουσι δὲ μετὰ τινος κόπου καὶ οἰνοῖ ἐρποντες· πατοῦντες ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὑψόνουσι τὰ ὀπίσθια μεταχειριζόμενοι καὶ τὴν οὐρὰν, στηρίζοντες αὐτὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἐλατήριον· φέροντες δὲ τὰς ὀπίσθιας κνήμας πλησίον τῶν ἐμπροσθίων, ὡθοῦσι ταύτας πρὸς τὰ πρόσω, καὶ τοιοῦτοτρόπως περιπατοῦσι μετὰ πολλῆς ταχύτητος· ἀλλ' ἐὰν τρομάξωσι καθ' ὁδόν, ἢ ἴδωσι ὅτι διώκονται, τότε κάμνουσι ἄλματα 20—30 ποδῶν ἀποστάσεως καὶ 6—9 ὕψους, μεταχειριζόμενα καὶ πάλιν τὴν οὐρὰν αὐτῶν ὡς ἐλατήριον.

Τινὲς τῶν Καγγουρῶν στεροῦνται βύγγους, ἢ ἔχουσι μικρὰν τινα ἄκραν, γυμνὴν καὶ βαλανώδη, εἰς τὸ ἄνω μέρος ἐκάστου βῶθωνος, ἐν ᾧ ἄλλοι ἔχουσι βύγγους ἰσχυροὺς καὶ ἀνεπτυγμένους καὶ δικαιρούμενον ἐν τῷ μέσῳ διὰ μικρᾶς αὐλακῆς.

Οἱ πρῶτοι, οἱ κυρίως Καγγουροὶ λεγόμενοι, ἔχουσι τὸ ἀνάστημα ὑψηλόν, τὴν κεφαλὴν μικρὰν, μυτηρὰν καὶ λεπτήν, τὰ δὲ ὦτα μεγάλα, ὡσεὶ καὶ τριχῶδη.

Γ. ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ.

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΕΡΑΥΝΟΥ.

Τοῦ ηλεκτρικοῦ ρεύστος αἱ ἰδιοτροπίαι, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία μνημονεύει, εἶναι συχνόταται.

Τῷ 715 αἱ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ δύο κατὰ συνέχειαν ἡμέρας, καὶ ὁ κεραυνὸς, περὶν πλησίον τῶν Τουρώνων ἐν Γαλλίᾳ, παρὰ τὴν μονὴν τῆς Νοερμουτιᾶ, συνέτριψε τὰς πλίνθους τῶν στεγῶν, ἐτρόπησε τὰς θύρας, εἰς τὸν τρόπον ὥστε ὁμοιάζον τρίχαπτα, ἀνέλυσε 2 κώδωνας καὶ κατεκρήμνισε τρίτον, 200 βήματα ὡς ἔγγιστα μακρὰν τοῦ κωδωνοστασίου. Εὗρον τὰ πουλῖα τῶν ὀρνιθῶνων πνιγμένα καὶ 22 ἵππους φονευθέντας. Ὁ κεραυνὸς κατέβη εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς μονῆς, ἤνοιξε πολλοὺς πίθους οἴνου, καὶ ἐπαυλῆθεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἐστιατόριον, ὅπου ἐγευματίζον οἱ καλόγηροι, 150 τὸν ἀριθμὸν, εἰς 2 τραπέζας. Περιῆλθε τὴν αἴθουσαν, συνέτριψε τὰς ἑλῶλους, καὶ ἀνέτρεψε τὰς 150 ἐκ κασιτέρου παραψίδας τῶν συνστυνωμένων, χωρὶς νὰ βλάψῃ διόλου αὐτοὺς. Τοὺς ἐφόβησε μόνον, καὶ ἀντὶ οἴνου τοὺς ἔκαμε νὰ πῶσιν ὕδωρ ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Ἐπὶ τῆς παραφροσύνης τοῦ Καρόλου ΣΤ', ὁ χειμὼν ἦτο τόσῳ δριμύς, ὥστε ἡ μελάνη ἐπήγγυτο ἐν τῷ μελανοδοχείῳ τοῦ ἀρχιεραγματέως, καίτοι ἐργαζομένου παρὰ τὸ πῦρ. Τὸ ἐπικουλοῦθησαν θέρος οἱ κεραυνοὶ ἦσαν συχνότατοι. Ἐν Ἀγγουλέμῃ ἔπεσε κεραυνὸς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν Καπουκίνων, οἵτινες ἦσαν εἰς τὸν ὄρθρον, καὶ ἔσβεσε τὰς λυχνίας. Καταληφθέντες ὑπὸ τρόμου οἱ ἄγιοι πκτέρες, ἐκάλυψαν τὰς κεφαλὰς μὲ τοὺς σκούφους τῶν καὶ ἐγονεπέτησαν ὅπως ἀποδιώξωσι τὸν κεραυνόν. Ἡ θύελλα ἐκόπκων ἀναισθητήτως. Εἶχεν ἡδὴ ἐξημερώσει, καὶ οἱ καλόγηροι προσηύχοντο εἰσέτι. Ἦνοιξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς σταυροκοπούμενοι πάντοτε, καὶ παρετήρησαν ὅτι τοῖς ἔλειπεν ὁ πῶγων. Τοὺς εἶχε ζυρίσει ὁ κεραυνὸς μετὰ τῆς αὐτῆς τέχνης, ἢν ἤθελεν ἐπιδείξει καὶ ὁ ἄριστος τῶν κουρέων.

Ἄλλο παράδοξον συμβεβηκὸς καὶ ὀλιγώτερον εὐκατάλαπτον εἶναι ὅτι βλέπουσιν ἐνίοτε τὸν κεραυνὸν ἐνσκήπτοντα ἐπὶ πυρίτιδος, χωρὶς νὰ τὴν ἀνάψῃ. Τοιοῦτό τι συνέβη ἐν Μαρδῆν, πολυχνίῳ ὀλίγον τι ἀπέχοντι τῆς Ρυσέννης. Ὁ κεραυνὸς συνέτριψε μίαν δοκὸν τῆς στέγης, εἰσέδυσσε μεταξὺ ὀκτακοσίων κιβωτίων πυρίτιδος, συνέτριψε δύο ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἡ πυρίτις δὲν ἐκάη.

Μεταξὺ τῶν περιεργότερων τοῦ κεραυνοῦ ἀποτελεσμάτων, ὀφείλομεν ν' ἀναφέρωμεν ὅτι πολλάκις ἐκτυποῖ ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀντικειμένά τινα, ὁμοιάζοντα κατὰ τινὰ τρόπον πολλὸ πρὸς τὴν φωτογραφίαν.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

Καταχωρίζοντες ετοίμως ἐν τῇ Νέα Ἐπιτομῇ τὰ ἐπόμενα 12 ἐλεγεία ἐπιγράμματα εἰς τὴν ἀειμνηστον Ῥαλλοῦν Ζ. Στρούμσκη ἱατροῦ, σταλέντα ἡμῖν πρὸς δημοσιευσιν ὑπὸ τοῦ Κ. Ἡλ. Τανταλίδου, καθήκον ἡμῶν ἀπαραίτητον λογιζόμεθα ἵνα προτάξωμεν καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν σταλεῖσαν διατριβήν, ἣτις οὐδὲν πλέον ἢ ἀσθενές ἐστί σκιαγράφημα γνωστοῦ ἄλλως τε ἀτόμου ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ, ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ ἐλάχιστον τεκμήριον τοῦ ἐξιδιασμένου σεβασμοῦ ἡμῶν καὶ τῆς κατ' ἀξίαν ἐκτιμήσεως τῶν σπανίων ἀρετῶν τῆς ἀξιαγαστοῦ ταύτης συζύγου καὶ φιλοστόργου μητρὸς.

α Πολλὰκι αἱ στερήσεις, ἃς ὁ ἄκαιρος θάνατος ἐπιφέρει, εἰσι τοσοῦτον πικραὶ, τοσοῦτον θλιβεραὶ, τοσοῦτον ἀνεπαρόρθωτοι, ὥστε οὐ μόνον ἀλγειοτάτης λύπης δάκρυα μᾶς προξενεῖσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄμμα ἡμῶν, ἐν τῇ ἐξάλλω ταύτῃ καταστάσει διατελοῦντες, στρέφομεν πρὸς τὸ θεῖον ὄν, ἐπερωτῶντες, δῆθεν τὸ αἴτιον τῆς τοιαύτης ζημίας, καὶ μετ' ἀνακατήσεως μεμιγμένης μετ' ἀλύπῃ δυσαρεστούμεθα κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐν τῇ ἀπειρῷ αὐτοῦ σοφίᾳ οὕτως ἠβουλήθη περὶ τοῦ προσφιλοῦς ἡμῖν ἀτόμου. Στέρησιν τοιαύτην ἀπαραμθῆτως θρηνοῦμεν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς πρὸ μικροῦ ἐξ ἡμῶν μεταστάσης Ῥαλλοῦς Ζ. Στρούμσκη, οἰκτρῶς τελευτησάσης τὸν βίον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαράτου νόσου, ἣτις ἀφειδῶς κατεμάστισε τὴν πόλιν ἡμῶν, καὶ ἥς μετὰ φρίκης καὶ βίτου ἄμα ἀναπολοῦμεν εἰσεῖε τὰ σιγερὰ ἀποτελέσματα.

α Ἄν ὁ ἐγγώριος τύπος ἐτήρησε σιγὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μακαρίτιδος, τῆς σιγῆς ταύτης αἴτιον δὲν ἦτο ἄλλο ἢ ἡ ἀπουσία τοῦ δυσμοῖρου συζύγου αὐτῆς, περιοδεύοντος ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, μήποτε αἰφνης καὶ ἀπροπαρασκευάστως ἀναγῶ ἐν ταῖς ἐφημερίσι τὴν ἀποτρόπαιον ἀγγελίαν τοῦ ἄωρου καὶ πικροῦ θανάτου τῆς παμφιλιάτης αὐτοῦ συζύγου, καὶ μόρος, ξένος, ἐν γῆ ξένη, καταμετρήσας τὸ μέγεθος τῆς ζημίας αὐτοῦ, πάθη τὴν ἀκουσίαν ταύτην τοῦ ἐγγωρίου τύπου Ἐλευθέρου ἀναπληροῦμεν σήμερον διὰ τοῦ ἀσθενοῦς ἡμῶν καλάμου, καὶ χέοντος δάκρυ θλιβερόν, δάκρυ σπαρακτικόν εἰς τὴν μήνην τῆς ἀειμνήστου φίλης ἡμῶν, ἐλάχιστον φόρον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀπέιρου ἡμῶν θαυμασμοῦ, φάινόμεν τὸν

σκιερόν αὐτῆς τάφον δι' ἐλιγίστων ἀνθρώπων, καταδεικνύοντες εἰς τὸ περὶ ἡμᾶς δημόσιον ἀτελεῖς μὲν αὐτῆς ἀπεικόνημα, ἀλλὰ προσφέροντες ὑπηρεσίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν πρὸς τὴν ἀκμάζουσαν ἤδη τοῦ φύλου αὐτῆς γενεάν, ὅπως μεμνηθῆ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προσόντα αὐτῆς, ὅσα δυστυχῶς σπανιώτατα ἀπαντᾷ τις κοσμοῦντα ἐλάχιστον μέρος τοῦ φύλου αὐτῆς.

«Πρότυπον συζυγικῆς καὶ μητρικῆς ἀρετῆς ὑπῆρξας, προσφιλοτάτη Ῥαλλοῦ, κεκτημένη τὰνθ' ὅσα τὴν τοῦ ἀνθρώπου εὐτυχίαν δύναται γὰ προξενήσωσιν ἐν τῷ προσηκίῳ τούτῳ τοῦ βίου σταδίῳ. Πλήρης πνεύματος, ὀξυνοίας, κρίσεως καὶ κοσμιότητος, ἐβελγῆς διὰ τῆς ἀρετῆς σου συναστροφῆς σου τοὺς περιστοιχοῦντας σε οἰκείους καὶ φίλους, ἐν οἷς ἔσχον τὸ ἐντύχημα γὰ συναριθμῶμαι ὀλίγιος. Ἀγαπῶν τὰς γλυκίας καὶ εὐτυχῆς στιγμὰς, ἃς ἐν τῇ ἐστίᾳ τοῦ Πατριάρχικου σου οἴκου διηρχόμην, συνομιλῶν καὶ συζητῶν περὶ διαφορῶν ἀτιμωμένων, θαυμάζων ἐκάστοτε τὴν ἐπὶ παντὸς πράγματος ὀρθὴν κρίσιν καὶ ἐσκεμμένην ἐνυμνησίαν σου, καὶ τὰς πολυειδέεις σου γνώσεις, δὲν δύναμαι ἢ ἀδξάνω ἢ τὴν θλίψιν μου ἐπὶ τῇ ἄωρῳ στερήσει σου.

α Εὐλιχρινῶς εὐχόμενος τοὺς φίλους μου, δὲν εὐχομαι αὐτοῖς ἢ γὰ σχηματίσωσιν οἰκογενεῖαν, ὅποια ἢ τῆς Ῥαλλοῦς Στρούμσκη, οἶκος, ἐν ᾧ ἔθαλλεν οὐ μόνον σπανία καὶ ζηλωτὴ συζυγικὴ ἀρμονία, ὅποια σπανίως ἀπαντᾷ τις ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀλλὰ καὶ χριστιανικὴ ἄμα καὶ ἐντελής ἀνατροφή τῶν τέκνων, σφῶρον καὶ συνετὴ οἰκονομικὴ διοίκησις καὶ κοσμία κατὰ παρὰ δέειγμα τῶν ἠθῶν διαγωγή.

α Ἄλλ' ἐν τῷ ἐρωσμίῳ ἡμῶν λησμονοῦμεν ὅτι μελῶν τῆς πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν κοινωνίαν γενομένης ζημίας ἐγένετο ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτῆς λησμονοῦμεν ὅτι πέντε ἀνήλικα τέκνα πενθοῦσι τὴν στέρῃσιν πεφιλημένης μητρὸς, καὶ σοφῆς ὀδύροῦ καὶ ἰθύντορος ἐν τῇ χαλεπῇ τοῦ βίου ὁδῷ. Θελασθέντα μὲν ἄχρι τοῦδε τῷ ἀγῶνι γάλακτι ἠθικῆς ἀνατροφῆς ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου, ἀλλ' ἄωρος ἀπορραπισθέντα οὐ μόνον τῆς γλυκιάτης καὶ προσφιλοτάτης αὐτῶν μητρὸς (γνώστον δὲ ὅποιαν τρυφεράν συζύγησιν καὶ προσφρόνον μόνον τὸ γλυκὲν τοῦτο ὄνομα ἐν ταῖς καρδίαις τῶν τέκνων προξενεῖ, καὶ τέκνων μάλιστα ἀνηλικῶν), ἀλλὰ καὶ τῆς φυσικῆς αὐτῶν προστάτιδος. Παρὰ τούτοις δὲ σύζυγον, ἴλιαν χαλεπῶς φέροντα τὸ φρικτὸν τοῦτο δυστύχημα, ἀπολείσαντα τὸ στήριγμα καὶ τὸν κόσμον τοῦ ζήλοτοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ βυθισθέντα ἀνεπαρορθῶτως εἰς ἀπαραμῆθητον θλίψιν.

α Ῥαλλοῦ μακαρία! οὐκ ὁ θάνατός σου, ὁ ἄωρος καὶ πικρὸς θάνατός σου, ὑπάρχει διὰ τε τοὺς

οικείους καὶ φίλους σου μέγα δυστύχημα καὶ πρόξενος ἀμυθήτου θλίψεως, τοῦτο οὐχὶ ὁ ἀσθενὴς κάλαμος μου, ἀλλ' αὐταὶ αἱ περιλλυποὶ καὶ ζοφώδεις φυσιογενωμίαι ἡμῶν μαρτυροῦσιν· ὅτι δὲ πᾶσα παραμυθία ἐστὶν ἀσθενῆς καὶ ἀρίκανος εἰς τὸ καὶ οὐδέσθη τὸ τραῦμα, ὅπερ οὕτως ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διήνοϊς, τεκμήριον αὐτῆς ὁ πρὸς σὲ ἀπερίοριστος ἡμῶν θαυμασμός καὶ τὸ σέβας, ὅπερ δημοσίᾳ κηρύττοντες, δὲν ἐκφράζομεν ἢ ἐλάχιστον τῶν ὧν αἰσθανόμεθα.

« Ὄθεν ἀμχανοῦντες πρόπων καὶ ἀποροῦντες λέξεων καὶ φράσεων, εἰς σὲ αὐτὴν καὶ πάλιν προσφεύγομεν, ἐξαιτούμενοι παραμυθίαν, πρὸς σὲ, ἥεις, καθήμενη ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ ἡμῶν Δημιουργοῦ, καὶ ἀναπαυομένη ἐν κόλποις Ἀβραάμ, ἀπολαύη τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ ὁ Ἰψίστος ἐπιφυλάττει τοῖς φιλοῦσιν αὐτόν. Μεσίτευσον αὐτῷ διὰ τῆς ἰσαγγέλου ἀγαθότητός σου ἵνα καὶ ἡμᾶς τοὺς ὑπολειπομένους ἐν τῇ ἀπίρῳ αὐτοῦ ἐνσπληγχνία καὶ ἀγαθότητι παραμυθῶσθαι, καταξίωσθαι δὲ ὁμοίως σοὶ τελευτήσῃαι τὸν βίον καὶ ἀξιωθῆναι τῆς ἐδλογημένης αὐτοῦ βασιλείας, ἵνα, συνενωθέντες ἐν τοῖς οὐρανοῖς, συζήσωμεν ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ τὴν ἀγλίαν αὐτοῦ σκέπην.

Γαίαν ἔχου ἐλαφρὰν, ἀείμνηστε ἡμῶν καὶ ἀξιάγαστὲ φίλη, τρισμακαρία Παλλοῦ».

A. Σ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

εἰς τὴν ἀείμνηστον Κυρίαν ΠΑΛΛΟΤΗ Ζ.
ΣΤΡΟΥΜΣΚΗ, ἀώρως τελευτήσασαν
τῆ 23 ἰουλίου 1865.

Ὁργὴ Θεοῦ τὴν ἀνάσσαν τῶν πόλεων μαστίζει,
γολέρα τὸν λαὸν αὐτῆς ἀθρόως δεκατίζει.
Πεντακισμύριοι νεκροὶ τὰ μνήματα πυκνοῦσι,
καὶ πλεονακισμύριοι τὰ θύματα θρηνεῦσι.
Ἀέφνης εἰ θρήνοι πάύουσι, σιγὴ δὲ ὡς θανάτου
νεκροὶ τὸ πᾶν ἐν ἀκαρεῖ καὶ ὡς ἐξ αὐτομάτου
«Καὶ ἡ Παλλοῦ! καὶ ἡ Παλλοῦ!» ἀπανταχοῦ ἐλέχθη,
κ' ἐν κοινῷ φ ε ὦ, φ ε ὦ ἀληθές, τὴν φήμην διεδέχθη.
Τὸ φ ε ὦ ἐκείνου καὶ τὴν σὴν, Παλλοῦ, δηλοῦ ἀξίαν,
καὶ τὴν ἀνεπανόρθωτον τῆς πόλεως ζημίαν.
Τοιοῦτο φ ε ὦ περὶ τὸν χεῖν τῆς ἀναπαύσεώς σου
ἐστὶν εἰς τὸ διηνεκές ὁ ἐπιτάφιός σου.

Ἄτερον.

Μέγας ἀνὴρ ἐν γυναικί καὶ μείζων ἐν μητρῶσι,
Παλλοῦ ἡ Στρούμσκη σὺν νεκρῶν ἀπῆλθε μυριάσι,
Ἐκ πάντων ἡ πολὺφίλος ἐγκαταλειμμένη,
ἐν τῇ θανάτῳ, ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἔρηνος, ὡς ξένη.

Τὴν δὲ τιμήσαν σαρὸν οὐδὲν ἠσπάσθη χαίλος,
οὐ τέκνα, οὐκ ἀνὴρ, ἀπῶν, οὐκ ἀδελφεός, οὐ φίλος,
Οὐ θίσεις φιλόθεοι, οὐ λόγοι, οὐ τὸ γένος,
ὦν τῶος ἦν κ' ἐντρόφημα καὶ ὄρελος καὶ αἶνος.
Οὕτω τοιαῦτα ἤρετο ζωῆ ἐκ τῶν γηίνων!
Τίς περισῶσαι δύναται τῇ συμφορῇ τὴν θρήνον;

Ἄτερον.

Ἐλθὼν, ἐδίτα, τῷ ἐπ' εὐξίστῳ τάφῳ
κλεινῆς γυναικὸς, παμμιγῆ κλύθε θρόνον
Ὡς νιν στενάξει κ' ἀποδύρεται πόλις,
πασῶν γυναικῶν ὡς ἀναξιώτατη
Οἰκτίστ' ἀπ' ἐργῶν εὐκλεσετάτων φθίνει.
Ἦδ' ἔστ' ἐκείνη ἡ ποτὶ Στρούμσκη δάμαρ,
Τὸ τῆδε γαίας ἐκπρεπέστατον σέλας,
Εὐχὴς τε σεμνὸν χάριμα θ' Ἑλλάδος μέγα,
ἢ πάντ' ἀρίστη καὶ Θεῶ φίλη, Παλλοῦ.
Ἄλλ' ἔμπαρ αὐτὴν ἐξῆς ἤραξεν μόρος
Βίου πρὸς ἀκμὴν φιλάτην παιδοτρόφρον.
Σὺ δ' οὖν ἀπελθε, καὶ συνείς ἄρξαι γῶν.

(Ἔπονται τὰ λοιπὰ ἐνέντα).

Αἰνιγμα.

Ἀμετάτρεπτον ἀρχὴν τοῦ πᾶς ὁ φρόνιμος μὲ ἔχει,
καὶ ὡς πρῶτον χαρακτηρεῖ ἢ φίλιε μὲ κατέχει.
Ἄλλ' ἐπάνω του ἀν ζῶν ἐν τετράποδον μὲ λάβη,
φεῦ, κακοῦργημα θά γείνω καὶ φρικώδης, φίλε,
βλάβη.

K. ΔΗΜΗΣΣΑΣ.

Λεξιγράφος.

Τὸ πρῶτον μέρος μου πετᾷ ἂν τ' ἀναγραμματίσῃς,
τὸ δεύτερον ὡς ὕψωμα τῆς γῆς θά ν' ἀπαντήσῃς,
ὡς πόλιν δὲ τὸ ἔλος μου νά εὕρῃς δὲν θ' ἀργήσῃς.

ΓΡ. Μ. ΒΑΝΝΙΕΡΗΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῳ
ΦΥΛΛΑΔΙῳ ΑἸΝΙΓΜΑΤΩΝ.

ν — σιγάρον.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Λήξαντος ἤδη τοῦ πρώτου ἔτους τῆς «Νέας Ἐπταλόφου», ὀφείλομεν ἐν πρώτοις νὰ εὐχαριστήσωμεν πάντας τοὺς συνδρομητάς αὐτῆς καὶ πάντας τοὺς διὰ τῆς γραφίδος των εὐαρεστηθέντας νὰ τιμῆσωσι καὶ τοὺς ὁπωσδήποτε ὑποστηρίξαντας τὸ Περιοδικὸν ἡμῶν Σύγγραμμα.

Καίτοι κατ' οὐδὲν ἴσως παρεκκλίναντες τοῦ προγράμματος ἡμῶν, συναισθανόμεθα ὁμως (καὶ τὸ ὁμολογοῦμεν ἐλευθέρως) ὅτι ἡ Ν. Ἐ π τ ἄ λ ο φ ο ς κατὰ πολὺ εἰσέτι τοῦ προορισμοῦ τῆς ἀπολείπεται· ἀλλ' ἐν τῇ ἀπειρία ἡμῶν ἐδιδάχθημεν τί τὸ ἐλλείπον αὐτῆς καὶ τί τὸ δυνάμενον νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐλλείψιν τῆς.

Καὶ τὴν μὲν δυσκολίαν τῆς θέσεως ἡμῶν ἀναλογιζόμενοι, παρ' ὀλίγον ἀπεθαρρυνόμεθα καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ἀπεχωροῦμεν· ἀλλ' εἰμεθα νέοι, Κύριοι, καὶ ἡ φιλοτιμία ἡμῶν ἀπήτησε μᾶλλον νὰ προβῶμεν εἰς τὸ ἔργον. Μεταβαίνοντες ὅθεν εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ Β'. ἔτους τῆς «Νέας Ἐπταλόφου», ἀπεφασίσαμεν ἐν πάσῃ θυσίᾳ νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς ἀκολουθοῦσας οὐσιωδεστάτας τροποποιήσεις:

1. Πεισθέντες ὅτι ἀδύνατος ἡ προαγωγὴ παντὸς Περιοδικοῦ ἐὰν μὴ ἐπεριείηται ἐπὶ τῆς συνεργασίας νεурωδῶν καὶ εὐφυῶν καλὰ μων, ἐξητησάμεθα τὴν σύμπραξιν προσώπων, χαίροντων πολλὴν τὴν ὑπόληψιν ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ κοινωνίᾳ τῶν γραμμάτων καὶ κεφάλαια βαθέων καὶ παντοίων γνώσεων προσκεκτημένων. Εὐγνωμονοῦντες εἰς τοὺς μετὰ προθυμίας

καὶ εὐγενέστατα μάλιστα ἀποδεχθέντας τὴν αἴτησιν ἡμῶν καὶ συγκαταβάνας νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν «Νέαν Ἐπταλόφον» διὰ τοῦ ἀξιολόγου καλὰ μων των ἐν τῇ νέᾳ αὐτῆς πορείᾳ, εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς τὸ δημόσιον.

Μεταξὺ τοῦ Ὀρθοδόξου Κλήρου οἱ ἐπὶ ἐμβριθεὶ παιδείᾳ διακρινόμενοι Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιμανδρίται Κύριος Εὐστάθιος Κλεόβουλος καὶ Κύριος Γερμανὸς Αφθονίδης, περιμενομένης τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Μητροπολίτου Χίου Κυρίου Γρηγορίου.

Μεταξὺ τῶν ἐπὶ μαθήσει ἀναδεδειγμένων Κυριῶν, ἡ Κ. Εὐφροσύνη Σαμαρταΐδου, ἡ Κ. Σαπφῶ Λεοντιάς, καὶ ἡ Κ. Αἰμιλία Λεοντιάς.

Μεταξὺ τῶν ἐπὶ πολυμαθείᾳ διαπρεπόντων, ὁ Κ. Ἡροκλῆς Βασιιάδης, ὁ Κ. Ἰωάννης Φιλαλκθης, ὁ Κ. Ἰ. Δ. Ἀριστοκλῆς, καὶ ὁ Κ. Γαβριὴλ Σοφοκλῆς.

Πρὸς τοῦτοις ὁ τὴν χάριν ἀπαράμιλλος Κ. Ἡλίας Τανταλίδης, ὁ Κ. Ἀλέξανδρος Ζωηρός (ἐφένδης), ὁ Κ. Χρ. Σαμαρταΐδης καὶ ὁ Κ. Ι. Γ. Χρυσοβέργης, ἄξιοι γόνος τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ὑπεσχέθησαν νὰ στολιζῶσι τὸ Περιοδικὸν ἡμῶν διὰ τῆς γονίμου αὐτῶν φαντασίας.

Ὁ Κ. Γ. Βαφειάδης, ὁ καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς «Νέας Ἐπταλόφου» συντελέσας εἰς τὴν διακόσμησιν αὐτῆς, ὑπεσχέθη εὐγενῶς καὶ τὴν νέαν αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ σύμπραξιν.

Ὁ δὲ Κ. Γρ. Μ. Βαννιέρης, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν εὐμενῆ διάθεσιν χρωστέεται κατὰ πολὺ ἡ νέᾳ αὐτῆ ὥθησις τῆς Ἐ π τ ἄ λ ο φ ο υ, συγκατετίθη νὰ τέρπῃ ἐκάστοτε τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς διὰ τῆς εὐστροφῆς γραφίδος του.

Ἰδίως συντάκτης τοῦ Περιοδικοῦ κατὰ τὸ νέον ἔτος θέλει εἶσθαι ὁ ἤδη γνωστὸς εἰς τὸ

δημόσιον Κ. Σ. Ι. Βουτυράς, παρ' αὐτῷ δὲ ὁ Κ. Π. Ν. Βικέλλας.

2. Τὸ Συγγραμμὴ θέλει περιέχει ὕλην: Ἐπιστημονικά, Φιλοσοφικά, Βιβλιοκρισίας, Διηγήματα, Περιηγήσεις, Ἀναμνήσεις, Βιογραφίας, Φυτογραφίαν, Συμμικτά, Ποιήσεις διαφόρους, Ἐπιφυλλίδα, Εἰκονογραφικούς τινες Γρίφους καὶ Μυθιστόρημα. Πρὸς τούτοις κατὰ τετραμηνίαν ἀγμάτια, τονιζόμενα ἐπὶ Εὐρωπαϊκῆς ἢ πρωτοτύπου Μουσικῆς.

3. Ἡ Νέα Ἐπτάλοφος θέλει ἐκδίδεσθαι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νεοῦ ἔτους κατὰ δεκαπεντημερίαν εἰς τρία καὶ ἡμισυ τυπογραφικὰ φύλλα (ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε τριῶν), ἡ δὲ ἔτησια συνδρομὴ διὰ μὲν τοὺς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ συνδρομητὰς μένει ἡ αὐτὴ, ἡτοὶ ἐν 20 φραγκῶν προπληρωτέον, διὰ δὲ τοὺς ἐκτὸς πέντε ἡμισυ ἀργυρᾶ μεδζίτια, ἐνεκα τῆς ἐπαυξήσεως τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ἐπίσης προπληρωτέα.

4. Πρὸς τοὺς νεωστὶ ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δωροῦνται τὰ μέχρι τῆς λήξεως τοῦ παρόντος ἔτους φύλλα τοῦ ἤδη ἐκδομένου μυθιστορήματος «Ἡ Παράφρων τοῦ Ῥοσκιέρ».

ΚΑΙ ἡ μὲν βελτιώσις τοῦ Συγγράμματος, ὡς δυναμένη κατὰ τὸ πλεῖστον νὰ ἰκανοποιήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ περὶ ἡμᾶς δημοσίου, ἐσεται καταφανής· ἐγὼ δὲ, φίλοι ὁμογενεῖς, νομίζω, ὅτι μετὰ τὴν ἤδη εὐγενῆ συγκατάθεσιν τῶν προμνησθέντων Κυρίων πρὸς τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξιν τῆς «Νέας Ἐπτάλοφου», δικαιῶμαι ἴσως κατὰ τι νὰ ἐξαιτηθῶ καὶ τὴν ἀπὸ μέρους τῶν συμπολιτῶν καὶ ὁμογενῶν μου συνδρομὴν, ἵνα καὶ εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας τῆς «Νέας Ἐπτάλοφου» ἐπαρκέσω, καὶ εἰς μεζίζονα βελτιώσεις αὐτῆς θαρράλεις προβῶ.

Ἐν Κωνσταντινῇ, τῇ 45 Ἰουρίου 1865.

Ὁ Ἐκδότης.

Δ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ὡς τὰ ἄλλα, οὕτω καὶ οἱ Παιῖνες (οἱ τῆς χώρας καὶ τῶν θριάμβων ὕμνοι) ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως Παιῖαν (ὁ θεραπεύων ἢ ἀνακουφίζων Παιῖων, Παιῖων) εἶναι ὁ Θεὸς τοῦ φωτός καὶ τοῦ βίου, ὁ Φαῖθος (φάος, βίος), ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος, οὗ ὁ πρὸς τιμὴν ἀδόμενος ὕμνος ἐλέγετο ὁμωνύμως αὐτῷ τῷ Θεῷ. Ἐθιμον ἦν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθ' ἣν οἱ πάγοι διαλύονται, καθ' ἣν ἡ φύσις ζωογο-

νεῖται ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, καθ' ἣν αἱ χελιδόνες ἐπανακάμπουσιν εἰς τὰς φωλεὰς αὐτῶν καθ' ἣν «ὁ λίγεια μινύρεται, θαμίζουσα μάλιστα ἀπὸν χλωραῖς ὑπὸ βασταῖς», καθ' ἣν πανταχοῦ ἀρχεται ἐκ νεοῦ κυκλοφορεῖν ἡ ζωὴ σὺν τῷ φωτὶ, ἵνα ἄλλωσιν ἐαρινοῦς πιανας, ἡτοὶ ὕμνους εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Φαῖθον, τὸν τὴν πεπηγυῖαν καὶ οὐνεὶ θενωθεῖσαν κατὰ τὴν χειμερινὴν ὥραν φύσιν θεραπεύοντα. Ἰδοὺ ὁ ἀληθὴς Παιῖαν ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ καταστάσει, ἐπεκταθεὶς ἀκολουθεῖ ἵνα σημαίνῃ πάντας τοὺς τῆς χώρας καὶ τῶν θριάμβων ὕμνους.

Ἀρχαιοτάτα ὡσχύτως δοκίμια εἰσιν οἱ ὕμνοι καὶ οἱ Ὁρῆνοι, ἀποβρέουσαντες ἐκ τῆς φύσεως τοῦ νεοπαγῆος Ἑλληνισμοῦ, ἔραστοῦ τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς, δι' ἣν αἱ λέξεις ἀπολαύειν τοῦ φωτός δὲν ἦσαν ψιλλὴ μόνον μεταφορὰ. Τοιαύτη μὲν λοιπὸν ἡ ἀρχικὴ ποίησις τῆς Ἑλλάδος, ἀφελή, ἀνεπιτήδευτος, αὐτοφυῆς τῆς φύσεως τέκνον.

Ἄλλ' ἐπιστάντος τοῦ 19. αἰῶνος, ἀσυνήθεις τις κινήσεις καὶ φερὰ ἐπὶ τὰ πρόσω καταφαίνεται πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, οἱ ἥρωες ἐκκαθαρίζουσι τὴν ὥραϊν αὐτῆς γῆν ἀπὸ τῶν μαστιζόντων αὐτὴν τεράτων καὶ ληστῶν, ἰδρύονται κοινωναί, ἐπιχειροῦνται ναυτιλίαι καὶ ἐκστρατεῖαι εἰς ἀπωτάτας χώρας, καὶ ἡ σφραγὶς τοῦ πολιτισμοῦ ἀρχεται ἐναποτυποῦσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τότε δὴ τότε τὸ πνεῦμα τῆς ποιήσεως ἐμφιλοχωρεῖ πανταχοῦ· οἱ ἀοῖδοι ἐξυμνοῦσι τοὺς ἄλλους τῶν ἡρώων διὰ προανακρουσμάτων, ἀξίων τῶν ὑψηλῶν ἐπινοιών τῆς ἐποποιΐας· τὰ δὲ ἀπλουστάτα ὄργανα τὰ συνοδεύοντα τότε τὴν φωνὴν, ἡ κιθάρα καὶ ἡ φάρμιγγ', δὲν ἐλογίζοντο ἀνάξια οὐδ' αὐτῆς τῆς χειρὸς τῶν ἡρώων. Ὁ Ἀχιλλεὺς οὐδ' ὄλωις ἐξευτελιζέται πράττων πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ἠδονὴν ὅτι πράττουσιν οἱ ἀοῖδοι πρὸς ἠδονὴν τῶν ἄλλων. Ὅτε, λέγει ὁ Ὀμηρος, οἱ πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων ἤλθον ἵνα καταπέσωσιν αὐτὸν νὰ παραιτήσῃ τὴν οὐλομένην αὐτοῦ κῆριν.

Τὸν δ' ἔπειρον φρένα τερπόμενον φέρμιγγι λιγείῃ

τῇ ὄγε θυμὸν ἔτερπε· αἶδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

Πατροκλῆς δὲ οἱ εἰς ἐναντίας ἦστο σιωπῆ

δέγμενος Διαικίδην ὅπότε λήξειεν αἶδων.

Πολλὰ ὀνόματα ἀοιδῶν ταύτης τῆς ἐποχῆς διέσωσεν ἡμῖν ὁ Ὀμηρος, ὧν οἱ ἐπιστημότεροι ὁ Θάμυρις, ὁ Φῆμιος καὶ ὁ Δημοδόκος.

Ἄλλ' ὡς μετὰ τὴν δύσιν τῶν λοιπῶν ἀστέρων λαμπρότατος πάντων καὶ ἀκτινοβόλος ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, ἰδοὺ ἀνατέλλει σελασφόρος ἐν Ἑλλάδι ὁ θεῖος Ὀμηρος, ὁ ποιητὴς καὶ πλάστης τῆς ἰδανικότητος, ὁ βεβήταται τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν παντὶ τῷ μεγαλείῳ καὶ πάσῃ τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῆς γνωρίσας, ὁ ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαντλήσας τὰς καλονοῖας τῆς φύσεως, ὥστε ἅπαντες οἱ μετ' αὐτὸν ποιηταὶ οὐδὲν ἄλλο, ἐν ὅλῃ τῇ ὑψινοίᾳ αὐτῶν, ἠδυνήθησαν νὰ πράξωσιν, ἀλλ' ἢ νὰ μιμηθῶσιν, ὅς

μὲν κρείττον, διὰ δὲ χειρὸν τὰς εἰκόνας αὐτοῦ. Καὶ τῷ ὄντι, τίς ποτε, ἐξαιρουμένου μόνου τοῦ πανυπεράτου ὄντος, ἠδυνήθη νὰ φαντασθῆ καὶ νὰ ἐπινοήσῃ κόσμον ὑψηλότερον, τελειότερον, ζωηρότερον τοῦ ὑπὸ τῆς Ὀμηρικῆς φαντασίας ἐπινοηθέντος; Τίς ποτε ἐγνωρίσας τὰ μυχιαίτατα ἑλατήρια τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν κάλλιον ἢ ὁ τυφλὸς Μκιονίδης; Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἠσθάνθη τὰς τριχὰς αὐτοῦ ὀρθομέναις ὑπὸ τρόμου, καὶ ἀναγνωρίσας τὴν ἀθλιότητα αὐτοῦ δὲν ὑπεκλίθη ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἐκείνου θεοῦ, τοῦ διὰ μόνης μίαις τῶν ὀφρῶν νεύσεως τὸν Ὀλυμπον ἐλελλίζοντας;

Ἢ καὶ κτανέγοναι ἐπ' ἐφρούσι νεύσε Κρονίων
 Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα ἐπεβύβασαντο χεῖται ἄνακτος
 Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο: θεῖον δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον.

Τίς δὲν ἀναγνωρίζει ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ τὸν κύριον θεῶν τε κἀνθρώπων, οὗτινος τὸ ἀγαλμα νύξιν ἀπὸ τῶν στίχων τούτων λαβῶν ἐγλυψε καλλιτέχνης τις, οὐ τὸ γλύφανεν ἀνάξιον ἢν τῆς Ὀμηρικῆς γοαφίδος; Τίς δὲν ἀναγνωρίζει τὸν ὑπερθενῆ Δία, ὅστις δὲν ἔκλινε τὸν αὐχένα, εἰ μὴ ἐνώπιον τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, ἐκείνου, ὃν οἱ φιλόσοφοι ἀνεύρουν ἐν τῷ βᾶθει τῆς διανοίας αὐτῶν, ἐκείνου, ὃν ὁ μὲν Ἀναξαγόρας ὠνειροπόλησε, ὁ δὲ Σωκράτης ἀνεκάλυψεν, ὁ δὲ Πλάτων μεθ' ὑψινοίας περιέγραψε; Τὸ κατ' ἐμὲ, οὐδεμίαν ἄλλην περιγραφὴν τοῦ θεοῦ γνωρίζω ὑψηλότεραν, ἐκτὸς ἴσως τῆς ὑπὸ τοῦ Προφητάνακτος ἐκείνης: «Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων κτὶ κἀπνίζονται.» Τίς ποτε καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ἠδυνήθη νὰ φανῆ, οὐχὶ ἀνώτερος, ἀλλ' ἐφάμιλλος τοῦ Χίου ἀοιδοῦ; Οὐδεὶς· διότι καὶ αὐτὸς ὁ μᾶλλον τῶν ἄλλων προσεγγίσας εἰς τὸ Ὀμηρικὸν μεγαλεῖον, ὁ μέγας τῶν Λατίνων ποιητὴς Βιργίλιος, ἀντιπραχθαλὼν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὸ τῆς Αἰνείαδος ποίημα πρὸς τὰ Ὀμηρικὰ, ἄφατον ἠσθάνθη ἀθυμῶν, ὡς μὴ δυνήθει ν' ἀφίχθῃ εἰς τὸ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ μεγαλεῖον, καὶ διέταξε ῥητῶς ἐν τῇ διαθήκῃ του, ὥστε τὸ ποίημα αὐτοῦ ὡς ἀτελὲς νὰ κατ' ἐμετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἠδυνήθησαν ποτε ἢ ὁ Ῥωμαῖος Βιργίλιος ἐν τῇ Αἰνείαδι, ἢ ὁ Ἰταλὸς Τάσσοσ ἐν τῇ Ἀπελευθερωθεῖσῃ Ἱερουσαλήμ, ἢ ὁ Ἄγγλος Μίλτων ἐν τῷ Ἀπολεσθέντι Παραδείσῳ, ἢ ὁ Νυσιτανὸς Καμοὲν ἐν τῇ Λυσιάδι, ἢ ὁ Γερμανὸς Κλοψτόκ ἐν τῇ Μεσσιιάδι, ἢ ὁ Γαλάτης Βολταίρος ἐν τῇ Ἑβρίκιιάδι, νὰ παραγάγοσι τι ἀνάξιον τοῦ Ὀμηρικοῦ ἐκείνου στίχου, ἐνθα μετ' ἀπαρμύλλου γλυκύητος περιγράφεται τὸ ἠδυεπέ: τοῦ Πωλλίου γέροντος:

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλωττίης μέλιτος γλυκίων ῥέει αὐδῶ,

ἢ τοῦ ἄλλου ἐκείνου, ἐνθα ὁ ποιητὴς δι' ὑψηλῆς εἰκόνας τὴν μεγάλην τῆς Ἑβρίδος περίστασιν ἰσχύει;

Ὀβρανῶ ἰστίρηε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαιίνει.

καὶ τοῦτ' ἂν εἴποι τις, λέγει ὁ κριτικώτατος

Λογγίνος, οὐ μᾶλλον τῆς Ἑβρίδος, ἢ Ὀμήρου μέτρον.

Ὡ, πόσον ὠραία, πόσον θαυμασία, πόσον περιεκτικὴ ὑψηλῶν νοημάτων, ἢ τῶν Λιτῶν ἀλληγορικῶν χαλῶν τούτων θυγατέρων τοῦ Διὸς, τῶν αἰετοποσειδῶν τῆν Ἄτην ἐπακρολουθουσῶν:

Καὶ γὰρ τε Λαταί εἰσι, Διὸς κοῦραι μεγάλαιο
 χωλαί τε, βύσσαί τε, παραβλώπις τ' ὀφθαλμῶ
 Αἰ ῥὰ τε καὶ μετόπισθε Ἄτης ἀλέγουσι κίχουσι·
 Ἡ δ' Ἄτη σθανεῖ τε καὶ ἀρτίπος, εὐνεκα πάσαι
 πολλὰν ὑπακροβῆται, φθάνει δὲτε πάσαν ἐπ' αἴαν
 Βλάττουσ' ἀνθρώπουσ'· αἰ δ' ἐξάνονται ὀπίσω.
 (Il. I, 302-307).

Πόσον ἄκραντον καὶ μέγα ὡς ἀληθῶς καὶ ἄκρατον παρίσταται τὸ δαμιόνιον ἐν τοῖς ἐξῆς ἐπὶ Ποσειδῶνος στίχοι:

... κρέμα δ' εὐρεα μακρὰ καὶ ὄλη
 Ποῖν ὑπ' ἀθανάτοιο Ποσειδῶνος ἰόντες.

Καὶ πάλιν

Βῆ δ' ἰλέαν ἐπὶ κόματ' ἄβαλλε δι κῆτε ὑπ' αὐτοῦ
 Πάντοθεν ἐκ κευθῶν, οὐδ' ἠγνοήσαν ἄνακτα
 Γηθοσύνη δι θάλασσα δίοτατο· τοὶ δὲ κείνοντο.

Πόσον ἀνταξία καὶ ἠρωϊκὸν μέγεθος ἔχουσα ἢ ἐπιφώνησις ἐκείνη τοῦ μεγάλου Διάντος, ὅτε ἀχλύος ἄφρω ἐπιπεσούσης, καὶ μὴ δυνάμενος διαθεσθαι τὴν ἀνδρίαν εἰς οὐδὲν γενναῖον, ἀγανακτῶν διὰ ταῦτα, ὅτι πρὸς τὴν μάχην ἀργεῖ, φῶς αἰτεῖται ὡς τάχιστα, ὡς εὐρήσον παντὸς ἄξιον τῆς ἀνδρίας ἐνράφιον, κἂν αὐτὸς ὁ Ζεὺς ἀντιτάττηται αὐτῷ.

Ζεῦ πάτερ, ἀλλὰ οὐ βῦσαι ὑπ' ἠέρος υἱας Ἀχαιῶν
 Πείσῃον δ' αἰθρῆν· δις δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι
 Ἐν δὲ φάει καὶ ἔλεσον.

Ἀλλὰ γὰρ Ὀμηρὸς μὲν ἐνθάδε, λέγει ὁ Λογγίνος, οὐρεὸς συνεμπνεῖ τοῖς ἀγῶσι, καὶ οὐκ ἄλλο τι αὐτὸς πέποιθε.

Μαίνεται, ὡς ἐτ' ἄρης ἐγγίσταλος, ἢ ἰλεῖν πῦρ
 εὐρεοὶ ραίνονται· βαθῶς ἐνὶ τάφρῳ ὄλησ,
 ἀφροσῆμα δὲ περὶ στόματος γίνεται.

Ἀλλ' ἄρα γε κατὰ τὸ ὑψηλὸν μόνον τῶν εἰκόνων ἐξέχει ὁ θεῖος Ὀμηρὸς; Εἶναι ἄρα γε ἀληθῆς ἢ γνώμη τοῦ Βολταίρου, ὅτι ὁ Ὀμηρὸς οὐδέποτε ἀπέσπασε τὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου; Ὁ ἀναγνῶν τὸν Ὀμηρον ἐνθυμείται ποσάκις ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ποταμὸν δὲν δακρύμα ἐβρύευσαν δάκρυα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν πολλῶν τεμαχίων, ἄτινα καὶ πρὸς τὰ παθητικώτατα τεμαχία τῶν ἐξοχωτέρων τραγωδιοδιδασκάλων δύνανται δικίως ἀντιπραχθῆναι. Ἠδυνήθησαν ἄρα γε ἢ ὁ αἰθεροβάμων καὶ ὑψηλῆς Αἰσχύλος, ἢ ὁ ἠδυεπέης καὶ τεχνικώτατος Σοφοκλῆς, ἢ ὁ παθητικώτατος Εὐριπίδης, ἢ οἱ ῥωμαῖοι καὶ ἰδανικοὶ Γερμανοὶ Γαίτης καὶ Σχίλλερ, ἢ ὁ ῥωμαντικὸς καὶ φαντασιοκόπος Ἄγγλος Σαξπῆρος, ἢ οἱ κομφεὶ καὶ ἄβροσι Γαλάται Κορνῆλιος καὶ Ρακίνοσ, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ κητήγορος τοῦ

‘Ομήρου Βολταίρος, ἠδυνήθησαν, λέγω, νὰ παραγάγῳσι τι ἀντάξιον τῆς παθητικωτάτης ἐκείνης σκηνῆς, καθ’ ἣν ὁ γηραιὸς Πρίαμος ἔρχεται ἐξαιτητόμενος παρὰ τοῦ Ἀχιλλεύου τὸ σῶμα τοῦ φίλτατου αὐτοῦ υἱοῦ, τοῦ εἰσιματός τῶν Τρώων, τοῦ γενναίου Ἔκτορος; Εἰσέρχεται ἀπικρατήρητός (φρσιν) ὁ Μέγας Πρίαμος, δρᾶττεται τῶν γονάτων τοῦ Ἀχιλλεύου, ἀσπάζεται τὰς τρομερὰς εἰκείνας καὶ ἀνθρωποκτόνους χεῖρας, αἵτινες πολλοὺς τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐστειλαν εἰς τὸν Ἅδην, καὶ ἐκέτευεν αὐτὸν οὕτω: Ἀναμνήθητι τοῦ πατρὸς σου, ὦ Θεοεἰκελ Ἀχιλλεῦ, ὅστις ἐπάτησεν ἤδη τὸν ὀλέθριον τοῦ γῆρατος οὐδὸν καὶ ἴσως, ἴσως, γείτονας λαοὶ πολιορκοῦσι καὶ θλίβουσιν αὐτὸν, καὶ οὐδεὶς παρ’ αὐτῷ ὑπάρχει, ὅπως ἀποκρούσῃ τὸν πόλεμον καὶ τὸν μαῦρον θάνατον. Ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἀκούων ὅτι ζῆς παραμυθεῖται, καὶ ὑπὸ τῆς γλυκείας νέμεται ἐλπίδος ὅτι θέλει ἐπανδεῖ ποτὲ τὸν ἀγαπῆτὸν αὐτοῦ υἱὸν ἀπονοστήσαντα ἐκ Τροίας. Ἀλλ’ ἐγὼ, ὁ δῦτμοιρος! Πατὴρ ἐγενόμην παίδων γεννασιότατων ἐν τῇ εὐρείᾳ Τροίᾳ καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν μοὶ ἐναπολείπεται πλέον. Ἐκείνον δ’ ὅστις μόνος μοὶ ἐναπελείπετο, ὅστις ἦν τὸ εἶσιμα τῆς τε πολέως καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἐφόνευσας προὐλίγου πολιορκουμένῳ ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Ναι, σὺ ἐφόνευσας τὸν Ἔκτορα. Χάριν αὐτοῦ ἐρχομαι σήμερον πρὸς τὰ νῆας τῶν Ἀχαιῶν, ὅπως ἐξαγοράσω αὐτὸν παρὰ σου φέρων ἀπειρέσι ἀποινα. Ἀχιλλεῦ, ζήδεσθητι τοῦ Θεοῦ, λαθεῖ οἶκτον δι’ ἐμὲ ἀναμνησθεὶς τοῦ γηραιῶ πατρὸς σου. Εἰμί μᾶλλον ἄξιος οἴκτου, ἢ αὐτός, διότι ἔσχον τὸ θάρδος ἵνα πράξω ὅ,τι οὐδεὶς ποτε θνητὸς ἐπραξεν. Ὡ Ναι, ἐπλησίασα τῷ στόματί μου τὴν χεῖρα τοῦ φονέως τῶν υἱῶν μου. Τολμῶ εἰπεῖν, Κύριοι, ὅτι ὅστις, ἀναγνοὺς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τὸ τεμάχιον τοῦτο, δὲν ἔχυσε θαλερὰ δάκρυα ἐκ συγκινήσεως, ὁ τοιοῦτος εἶναι ἀνάριθτος, αὐτόχρονα λίθινος καρδία. Ἀλλ’ ἄφρων, τί ἐπιχειρῶ νὰ πράξω; εἶναι ἄρα γε ποτὲ δυνατὴ ἡ ἐκλογὴ ἐκ τῶν ἐπῶν τοῦ ‘Ομήρου; Ἐκαστος στίχος εἶναι θαυμάσιος καὶ ἀντάξιος πολλῶν μαργαριτῶν ὥστε ἐάν ποτε συνειρωρετό μοι ἵνα ποιήσωμαι ἐκλογὴν, ἤθελα ἀντιγραφῆαι ὅλους τοὺς στίχους τοῦ ‘Ομήρου, μὴ ἀφαιρέσας οὐδέν. Ἀλλὰ συγγνωσθήτω μοι ὅπως καὶ τελευταίαν τινὰ παθητικωτάτην τοῦ ‘Ομήρου σκηνὴν ἀναφέρω, καὶ πύρομαι πλέον τοῦ περὶ τούτου λόγου μου.

Τίς ποτε ἀναγνοὺς τὸν ‘Ομήρον δὲν ἐνθυμεῖται τὴν διμιλίαν ἐκείνην τοῦ Ἔκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης, ἐν ἣ ἡ πιστὴ αὐτῆς, καὶ ἀξία ὄντως τοῦ ὀνόματος Ἑλληνικῆς σύζυγος τοῦ Ἔκτορος διὰ συγκινητικωτάτων καὶ δεξικαρδίων λόγων προσπαθεῖ νὰ μετριάσῃ τὴν ὄρμην τοῦ Ἔκτορος, ἥτις γενήσεται, κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτῆς, αἰτία τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ἀμύμονε φθίσι σὲ τὸν μένος· οὐδ’ ἀλλεαίρεις
παῖδά τε νηπιαχρον καὶ ἐμ’ ἄμμορον, ἢ τάχα χῆρην
σεῦ ἔσται· τάχα γὰρ σε κατ’ ἐκνέουσιν Ἀχαιοὶ!

πάντες ἐφορηθέντας· ἐμοὶ δὲ καὶ κέρδιον εἶη
σεῦ ἐραμαρτούση χθὲνα δόμεναι· οὐ γὰρ εἴ’ ἄλλη
ἔσται θαλασσῇ ἐπὶ ἄν οὐγε πότμον ἐπίσπου.

Ἔκτορ, ἀτὰρ σὺ μοι εἶσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
ἠδὲ κασιγνήτος, σὺ δὲ μοι θαλερὸς παρακοίτης
ἀλλ’ ἄγε νῦν ἐλέαιρε καὶ αὐτοῦ μίμν’ ἐπὶ πύργῳ
μὴ παῖδ’ ὄφρα κινῶν θῆξ, χθῆρην τε γυναῖκα.

Ὅποιον δὲ φίλτρον, ὅποια ὑπὲρ τῆς συζύγου αὐτοῦ μέριμνα καταφαίνεται ἐν τῇ πρὸς αὐτὴν μετὰ πικρίας ψυχῆς καὶ βαρῆς ἄλγους ἀπικνησσε τοῦ Ἔκτορος. Ναι, λέγει· οὗτος, γνωρίζω κελῶς, ὅτι:

Ἔσεται ἡμᾶρ, εἴ’ ἂν ποτ’ ἐλώγη Ἴλιος ἱρὴ
καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς εὐμειλίῳ Πριάμοιο.
ἀλλ’ εἴ μοι Τρώων τόσσον μίλει ἄλγος ἐπίσσω
οὔτε κασιγνήτων, εἴ κεν πολίης τε καὶ ἐσθλοῖ
ἐν κοινήῳ πίσσειν ὑπ’ ἀνδράσι δυσμενέσιν,
ὅσσον σέ, ὅτε κέν τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
δακρυόεσταν αἰηται, εἰλευθερον ἡμᾶρ ἀπούρας.

Καὶ ποτὲ τις εἴψριν ἰδὼν κατὰ δάκρυ χέουσαν
Ἔκτορος ἦδε γυνῆ, ὅς ἀριστέεσσα μάχεσθαι.

Ἀλλὰ με τιναῶτα λυτὴ κατὰ γέα καλύπτει
πρὶν γ’ εἶ σῆς τε βεῆς, σὺ θ’ ἔλκηθμοιο ποθέσθαι.

‘Ὅποιον ἀξιωματικὸν πρότυπον συζυγικῆς ἀγάπης; Πόσον οἱ λόγοι οὗτοι ὁμοιάζουσιν πρὸς αὐτοῦς τοὺς ὑπὸ τοῦ Σατῆρος ἡμῶν περὶ γάμου ρηθέντας « ἕνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ ἰδίᾳ γυναικί. » Πόσον δ’ ἀφελῆς καὶ θελξικαρδίας ἢ κατωτέρω σκηνῆ, ὁπότε ὁ Ἔκτωρ λαμβάνει ὅπως ἀσπασθῆ τὸν φίλτατον αὐτοῦ υἱόν, ὅστις, φοβούμενος τὴν θέαν τῆς περιεφραλαίας τοῦ πατρὸς, κατακλίνεται πρὸς τὸν κόλπον τῆς συζώνου αὐτοῦ τιθήνης, καὶ τὸ κίνημα τοῦτο τοῦ παιδὸς ἐπιφέρει γέλωτα εἰς τὰ χεῖλη τῶν γονέων, γέλωτα πρηνυθητικόν τῆς ἀφάτου αὐτῶν ἀθυρίας τε καὶ λύπης. Πόσον δ’ εὐγενῆς καὶ ἀξία αὐτοῦ ἢ ἐκ ψυχῆς εὐχὴ τοῦ Ἔκτορος πρὸς τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὁ υἱὸς αὐτοῦ κρείττων ἀποβῆ τοῦ πατρὸς

Καὶ ποτὲ τις εἴψριν πατρὸς ὄδε πολλὸν ἀμείνων.
καὶ ἐπανελθὼν νικητῆς ἐκ τοῦ πολέμου χαροποιήσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ.

Κτείνες δὴϊον ἄνδρα, χρεῖν δὲ φέρει μήτηρ.

Πόσον δὲ ὁ δακρυόεις ἐκείνος γέλωτος τῆς ἐναρέτου Ἀνδρομάχης ὁπότε ἐδέξατο ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ἔκτορος τὸν υἱὸν αὐτῆς εἰς τοὺς κινῶδεις κόλπους ἐκφράζει τὰ αἰσθητά αὐτῆς· καὶ πόσον πλήρης μερίμνης ἢ τοῦ Ἔκτορος πρὸς αὐτὴν ἐπιτιμητικὴ κατ’ ἐπιφάνειαν πρὸς αὐτὴν ἀποστροφὴ! Θαυμάσιοι ὄντως καὶ ἀπαράμιλλοι τύποι τῆς συζυγικῆς ἀγάπης.

Ὡ Σὺ, ὁ εἰς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας τὰ μυχιότατα εἰσὺς, καὶ ἀπαράμιλλως τὰ τοῦ ἀριστοργήματος τοῦ Θεοῦ πάθη διαζωγραφήσας, ὅν

ὑπεράνθρωπον, θεῖε Ὀμηρε, σύγγνωθι, σύγγνωθι συκοφάνταις καὶ Ζωίλοις φθονερίσι, πειρωμένοις τὴν ἀθάνατόν σου δόξαν κηλιδῶσαι· σύγγνωθι αὐτοῖς οὐ γὰρ αἰδᾷσι τί ποιούσι· σύγγνωθι αὐτοῖς, διότι οὗτοι μὲν ὡς σκιῆς ὄναρ διαλύονται, σὺ δὲ ζῆς καὶ ζήσεις εἰς αἰῶνας ἄξιος τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἀνθρώπων· σύγγνωθι αὐτοῖς, διότι σοὶ μόνῳ ἔδωρήσατο ὁ Θεὸς οἶφ πεπνυσθαι, τὸν δὲ, οὐκ αἰδᾷσαι· Σύγγνωθι αὐτοῖς, διότι τὸ μὲν ὄνομα αὐτῶν ἀκλεές, ἀδελφὸν ὑπὲρ νεφέεσσι σκεδάζεται, τεὸν δὲ κλέος οὐποτ' ὀλεῖται, ἀλλ' ἔση ἀεῖποτε νέος τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀθανασίαν, ὡς ἄριστα ἔφησέ τις τῶν Γάλλων ποιητῶν.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ

ΑΦΙΕΡΟΥΜΕΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Οἱ φίλοι εἰσὶν ὡς οἱ κομῆται, καθίστανται ὁσήμεραι σπανιώτεροι. Ἀφ' οὗτου ὑπάρχω ἐν τῷ κόσμῳ εἶδον μόνον δύο ἢ τρεῖς κομητάς καὶ δύο ἢ τρεῖς φίλους, καὶ σημειώσατε, ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν τὸ θεωρῶ μέγα δυστύχημα· γνωρίζω ὅμως ἀνθρώπους, οἵτινες εἶδον ἴσως πλείονας τῶν τριῶν κομητῶν, καὶ ἐν τούτοις, δὲν εὖρον εἰσέτι τὸν πρῶτον αὐτῶν φίλον.

Καὶ ἐν πρώτοις, τί ἐστὶ φίλος;

Φίλος ἐστὶν ὁν, ἔχον πάσας μὲν τὰς ἀξιώσεις καὶ πάσας τὰς ἐλλείψεις τῆς γυναικὸς, στερούμενον δὲ τῶν προτερημάτων αὐτῆς. Ἐν τούτοις, ἵνα ὦμεν δίκαιοι καὶ μὴ ψυχράνωμεν οὐδένα πρὸς τὴν φίλιν, δέον να προσθέσωμεν ὅτι ἀπνητήσαμεν πολλοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐσφιγζαν τὴν χεῖρα ἡμῶν περιηγήθημεν πολλὴ τὴν χώραν τῆς φίλις, περιηγήθημεν ἀπροσχεδιάστως, τυχαίως, σταθμεύοντες ἐπ' ὀλίγον ὅπου καὶ ἂν ἠθέλωμεν. Ἡ χώρα δὲν μᾶς ἐγόητευσε, τὸ ὁμολογοῦμεν. Σήμερον γνωρίζομεν ὄλους περίπου τοὺς ἐλιγμούς αὐτῆς, καὶ δὲν ἀγαπῶμεν πολὺ τὸν παράδοξον τοῦτον τόπον, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κάλλιστοι ζεναγοὶ εἰς τοὺς βουλομένους.

Ἐμπρὸς λοιπόν, νεανία. Καὶ πρῶτον μὲν παρουσιάζεται

Ο ΖΩΩΔΗΣ ΦΙΛΟΣ.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν φίλων ἐστὶ τὸ μάλλον περιζήτητον. Οἱ μεγαλοφρεῖς ἄνδρες, ὡς γνωστὸν, ἔχουσιν ἰδιαιτέραν τινὰ κλίσην διὰ τὰ ζῶα· οἱ μὲν ἀγαπῶσι τοὺς γάτους, οἱ δὲ λατρεύουσι τοὺς πιθήκους, οἱ δὲ μαίνονται διὰ τοὺς ψιττακοὺς. Ἀλλ' ἐν γένει οἱ μεγαλοφρεῖς ἄνδρες, ἐκτὸς τῶν πιθήκων, τῶν γάτων, καὶ τῶν ψιττακῶν, φροντί-

ζοῦσι νὰ προσελκύσωσιν εἰς ἑαυτοὺς ζῶα ἄνθρωπῶν τινὰ (σύγγνωσθήτω μοι ἡ λέξις), καλούμενον φίλον.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ ἡλίθιος οὗτος φίλος δὲν εἶναι ὀχληρὸς εἰς τὰς σχέσεις του. Τὸ πρῶτιστον αὐτοῦ προτέρημα εἶναι νὰ πράττῃ ὑπὲρ ὁμῶν πάντοτε, καὶ μάλιστα ἐὰν ᾖ τὸ πνευματικώτερος αὐτοῦ, πᾶν ὅ,τι κολακεύει τὴν φιλαυτίαν καὶ ὑπερφηρᾶναι ὁμῶν. Πᾶς δ' ἔστω βέβαιος ὅτι, εἰς οἰκονομικὰ καὶ ἂν ἀνήκῃ κοινωνικὴν τάξιν, ὁ ἀπαντήτῃ τοιοῦτον φίλον.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος προσκολλάται πρὸς ὑμᾶς μετὰ κυνικῆς πίστεως. Δύνασθε νὰ τὸν μεταχειρισθῆτε ὡς κομιστὴν τῶν ἐπιστολῶν σας, ὡς δοχεῖον, εἰς ὃ δύνασθε νὰ βίψητε πάσας τὰς ἀνοησίας σας, καὶ τέλος, δύνασθε νὰ τὸν μεταχειρισθῆτε ὅπως καὶ ἂν θελήσητε ἐκτὸς ὡς φίλον, καθότι δὲν θέλει σᾶς ἐνοήσῃ ἐὰν τὸν ὁμιλήσητε περὶ τῶν μεγάλων πραγμάτων, τὰ ὅποια σᾶς ἀνκουχοῦν καὶ τὰ ὅποια εὐρίσκονται πέραν τῶν ὁρίων τῆς διανοίας του.

Μεταβάλλωμεν ἐδὸν. Παρουσιάζεται

Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΦΙΛΟΣ.

Οὗτος φαίνεται ἐνδιαφερόμενος δι' ὑμᾶς. Ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς καιρὸν τὸ ἐσπέρας ἐν τῷ περιπάτῳ, ὅσῳκις ἔχει πληξίν, λαμβάνει τὸν βραχίονα ὑμῶν, καὶ σᾶς ὀρκίζεται ὅτι μίαν μόνην ἔχει ἐπιθυμίαν, τὴν τῆς προαγωγῆς ὑμῶν. Προφανῶς θὰ μοὶ εἴπητε οὗτός ἐστιν ἀληθὴς φίλος.

Ἴτως . . .

Ὁ προστάτης φίλος σπεύδει νὰ προσφέρῃ ὑμῖν μικρὰς τινὰς ἐκδουλεύσεις, πρὸς ἀνταπόδοσιν τῶν ὁποίων ἀναγκάζεσθε νὰ ᾖτε δι' αὐτὸν ὅ,τι ὄζω ὡδης φίλος διὰ τὸν πνευματικῶδη ἄνθρωπον. Γίνεσθε, οὕτως εἰπεῖν, ὁ κύων αὐτοῦ· διαθέτει τὸν καιρὸν σας πάντοτε καὶ ἀνὰ πᾶσαν ὥραν τέλος, ἀντὶ μικρᾶς τινος ἐκδουλεύσεώς του πρὸς ὑμᾶς ἀπαιτεῖ παρ' ὑμῶν μυρία ἄλλας, πολλὰ πλέον σημαντικὰς, τὰς ὅποιας προσπαθεῖτε νὰ μὴ τῷ ἀρνηθῆτε, ἐπειδὴ ἄπαξ εἶναι προστάτης σας.

Ἀπὸ τὸν φίλον τοῦτον ἐν μόνον βῆμα ἀπέχει

Ο ΑΦΙΟΚΕΡΑΗΣ ΦΙΛΟΣ.

Σύγγνωτέ μοι, κύριοι, ν' ἀντικαταστήσω τὴν ἀνάλυσιν διὰ τινος ἀνεκδότου.

Θελζίνους τις νεανίας, ἄς τὸν ὀνομάσωμεν Ἐδουάρδον, εἶχε τὴν ὠραιότεραν συλλογὴν ὄπλων, ἀφ' ὅσας εἶδον, περιπλέον δὲ εἶχε καὶ φίλον τινὰ ἱατρὸν. Ὁ Ἐδουάρδος ἀσθενεῖ, ὁ φίλος του ἱατρὸς τὸν ἐπισκέπτεται, ὡς ἦν δίκαιον, καὶ, ὡς τοῦ θαύματος! ὁ νεανίας θεραπεύεται. Γενομένου δὲ λόγου ἡμέραν τινὰ περὶ τῆς πληρωμῆς τῶν ἐπισκέψεων, ἄς ἔκαμεν εἰς τὸν ἀσθενήσαντα Ἐδουάρδον, ὁ φίλος του ἱατρὸς ἀπεποιήθη.

— Ἀκριβέ μοι, φίλε, εἶπε, μὴ ἐξυβρίζῃς τὴν φίλιαν μου, προσφέρων μοι ἀργύριον.

— Ἔστω ἄς μὴν ὁμιλήσωμεν πλέον περὶ τούτου!

Ἐφθασεν ἡ ἀρχιητρὶς· νὰ τὸν ἐκπλήξω τὸν ἀγαπητὸν τοῦτον ἱατρὸν, ἐσκέφθη ὁ Ἐδουάρδος, καὶ ἐκκρεμάσας σπάθην μεγαλοπρεπῆ, ἐπεμφεν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπισκεπτητηρίου του πρὸς τὸν ἱατρὸν.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ὁ Ἐδουάρδος, περιφερόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀπαντᾷ τὸν φίλον του.

— Πῶς εἰσὶ ἐδῶ, ἱατρεῖ;

— Ἐγὼ αὐτός.

— Καὶ τί κάμνετε ἐδῶ;

— Ζητῶ ν' ἀγοράσω ἐν ξίφος, ὅμοιον ἐκείνῳ, ὃ μοι ἐδωρήσατε κατὰ τὴν ἀρχιητρίδα.

— Ἄ! φίλε μου! δυσκόλως θὰ τὸ εὕρητε.

— Πολὺ τὸ φοβοῦμαι.

Τὴν ἐπαύριον ὁ νέος Ἐδουάρδος, ἐκκρεμάσας δευτέραν οὐχ' ἥττον μεγαλοπρεπῆ σπάθην, τὴν ἐπεμφε πρὸς τὸν φίλον του ἱατρὸν. Ἐννοεῖτε βεβαίως τὴν λύσιν. Μετὰ ἐν ἔτος ὁ Ἐδουάρδος, εὐγνωμονῶν, δὲν εἶχε πλέον οὔτε ἐν ὄπλῳ, ἐνῶ ὁ ἱατρός ἐκέκτετο πλουσίαν συλλογὴν. Εἰς συνήθησ ἀσθενῆσ θὰ ἐπλήρωνε τὰς 14 ἐπισκέψεις τοῦ ἱατροῦ, πρὸς 5 φράγκα, τὸ ὅλον δηλαδὴ ἢ 70 φράγκων, ἐνῶ ἡ συλλογὴ τοῦ Ἐδουάρδου ἤξιζεν ὀκτὼ μέχρι δέκα χιλιάδων φράγκων.

Λοιπὸν, ἐὰν ἀσθενήσατέ ποτε, μὴ ἀποταθῆτε ποσῶς εἰς τοὺς φίλους καὶ ἱατροὺς, ἐπειδὴ οὐδὲν ἀκριβώτερον τῆς δωρεᾶν ἱατρικῆς ἐπισκέψεως.

Ο ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΦΙΛΟΣ.

Ποτὲ δὲν θέλετε παραπονεθῆ δι' αὐτόν. Σὰς ὑποδέχεται ὡς ἀδελφόν, σὰς προσφέρει τὰ καλύτερα τῶν σιγάρων, σὰς συσταίνει εἰς τοὺς στενοτέρους τοῦ φίλου. Ἀλλά. . .

— Ἄ, ὑπάρχει λοιπὸν ἀλλῆ!

— Ἀλλὰ πράττει πάντα ταῦτα ἐκ ματαιοφροσύνης, σὰς παρουσιάζει ἀκουσίως ὑμῶν, ὡς παρουσιάζουσι δικέφαλόν τινα μύσχον, κηρύττων εἰς πάντας τοὺς διαβαίνοντας:

— Ἀγαπῶ τὸν νέον τοῦτον! μοι εἶναι τὸσον ἀφωσιωμένος. . . δύναμαι νὰ τὸν κάμω ὅ,τι καὶ ἂν θέλω. . . Θεέ μου! Πόσον γλυκὺ τὸ ἐμπνέειν τοιαύτας συμπαιθείας. Ἀλλ' ἴδου

Ο ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΣΟΥ.

Ἀμαρτίαι γονέων ἐπὶ τέκνα.

— Καὶ εἰς τὴν φιλίαν;

— Πρὸ πάντων εἰς τὴν φιλίαν.

Ὁ πατὴρ σου ἔσχε φίλον τινά, ὅστις σὲ εἶδε βρέφος εἶναι καθίσταται φίλος σου, ἐπωφελοῦμενος τῆς θέσεως ταύτης ἵνα σὲ μεταχειρισθῆ καθ' ὅλην τὴν ζωὴν ὅπως μεταχειρίζονται τὰ παιδάρια. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος σὲ εἶδε τὸσον νέον, ὥστε μένει δι' αὐτὸν αἰωνίως παιδίον, σὲ ὀνομάζει *νέε μου φίλε*, καὶ θέλει νὰ σοὶ ἐπιβάλη τὴν αὐτεπάγγελτόν του πειραν, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ κρίσις

γέροντος, ὅστις ἀπὸ ἡμῶσεσ ἤδη αἰῶνος ἐλησμένησε τὴν εἰκοσαετιᾶν του, σὲ ἀναγκάζει νὰ ἐνδύθῃσ φλανέλλαν, νὰ λαμβάνῃσ πτισσάνην, καὶ ἴσως νὰ νυμφευθῆσ· οὐδὲν δ' ὀφείλεις ν' ἀπαρνηθῆσ εἰς τὸσον ἀρχαῖον φίλον τῆσ οἰκογενείασ σου, ὅστις ἀφοῦ ἠνώχλησε τὸν πατέρα σου, ἀπαιτεῖ τὸ δικαίωμα νὰ ἐνοχλήσῃ καὶ σὲ.

Ο ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΗΣ ΦΙΛΟΣ.

Πάντες οἱ φίλοι εἰσὶν ἐκμεταλλεῦται. Ἐὰν δ' ἐκ συμπτώσεωσ φίλος τις δὲν ἐκμεταλλεύηται τὸν ἄλλον, σημεῖον ὅτι ἐκμεταλλεύονται ἀμοιβαίως.

Ο ΕΙΛΙΚΡΙΝΗΣ ΦΙΛΟΣ.

Ὁ κύριος οὗτος δὲν ἔχει ποτὲ εὐχάριστόν τι νὰ σοὶ εἴπῃ. Ἐπὶ προφάσει εἰλικρινείασ σὲ ἐξυβρίζει, σοὶ ἀποδεικνύει, ὅταν θέλῃσ, ὅτι εἶσαι ὁ ἔσχατος τῶν κακούργων, ὅτι διεφθάρῃσ, ὅτι δὲν ἔχεισ καρδίαν, καὶ τέλος, σοὶ ὑποδεικνύει ὅτι εἶσαι τὸ περίτρυμμα τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ ἔχῃσ τὸ δικαίωμα νὰ τῷ ζητήσῃσ λόγον διὰ τὰς ὕβρεις σου, ἐπειδὴ εἶναι φίλος σου.

Ἀλλὰ, θὰ μοὶ εἴπητε, δὲν πιστεύετε εἰς τὴν

ΑΛΗΘΗ ΚΑΙ ΕΙΛΙΚΡΙΝΗ ΦΙΛΙΑΝ;

Τοῦναντίον. Πιστεύω, ὅπως πιστεύω καὶ εἰς τοὺς κομήτας, οὐδ' ἔχω λόγον ν' ἀμφιβάλλω περὶ τῆσ ὑπάρξεωσ τῆσ, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπῆντησα.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΞΕΤΑΣΙΣ.

— Νεανία, μὲ ἐνόησας;

— Ἐντελῶς.

— Θέλεις νὰ ἐξακολουθήσω τὸν μικρὸν ἐπὶ τῆσ φιλίας διάλογόν μου;

— Ὅχι, ἀρχεῖ.

— Ἀποκρίθητι τότε. Τί ἐννοεῖσ μὲ τὴν λέξιν *φίλος*;

— Φίλος ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅστις μᾶς κάμνει ν' ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθρούς μας.

— Καλῶς ἀπεκρίθησ. Ἰῆδη, εἶπέ μοι, θὰ καλλιεργήσῃσ τὴν φιλίαν;

— Βεβαίως!

— Τότε λοιπὸν ὠμίλουσ εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων.

— Διάβολε. Ἐπειδὴ ἐκάησ σὺ, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τοὺς ἄλλους νὰ πράξωσι τὸ αὐτό. Ἀλλά. . .

— Λέγε.

— Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θέλω δοκιμάσει τὴν ἀνάγκην ν' ἀπακτήσω φίλον, θέλω προτιμήσει

ΜΙΑΝ ΦΙΛΗΝ.

— Νεανία, μὲ ἐνόησας.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν.)

Ἐκ τῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως», γνωστοῦ καὶ περιόδου περιοδικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, ἐκδομένου ἐν Παρίσις ὑπὸ τοῦ σοφοῦ θεολόγου καὶ σεβασμίου ἱερέως Γυετταίου, Γάλλου ὀρθοδόξου, λαμβάνομεν, καὶ μεταφράσαντες πιστῶς ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, γνωστοποιούμεν τοῖς ὀρθοδόξοις Ἕλλησι τὴν ἀκόλουθον, σύντομον μὲν, ἀλλὰ καὶ περιεκτικὴν καὶ ἐνθεοῦ διατριβὴν αὐτοῦ περὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝΩΘΙΟΝ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

« Πασίγνωστον, ὅτι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ἀνατολική, καίπερ σώζουσα τὸ Ἀποστολικὸν πνεῦμα, καθ' ὃ ὑποχρεοῦται κηρύττεσθαι εἰς ὅλον τὸν κόσμον, οὐδέποτε παρεδέχθη τὸ προπχαντικὸν ἐκείνο πνεῦμα τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ αὐτῶν ἔτι, ὅσα κατὰ τὰς θεμελιώδεις ἐκυτῶν ἀρχὰς ὄφειλον κατακρίνειν πᾶσαν προπαγάνταν, ὡς τι ἐμπόδιον τῆς ἐλευθέρως τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπενεργείας. Ἀλλὰ διὰ πολιτικὰς περιστάσεις ἐκ πολλῶν ἐκατοντατηρίδων ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ἀνατολική, οὐ μόνον ἐφάνετο μὴ προπχαντικὴ, ἀλλὰ καὶ οἶονε καταδικασμένη εἰς τὸ φυλάττειν ὑπὲρ ἐκυτῆς μόνως τὴν ἱεράν, ἣν ἐδέχθη παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, παρακαταθήκην. Ἡ θεία Πρόνοια εἶχέ τινα σκοπὸν ἀναμφιβόλως, ἐπιβάλλουσα τῇ ἀληθινῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ ἀτονίαν ταύτην, ὡς καὶ ἀποπέλλουσα πολλῶν αἰῶνων μαρτύριον εἰς τινα μερίδα τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Τὸ μαρτύριον αὐτὸ ὑπῆρξε προδήλως τὸ μέσον τοῦ διαφυλάξαι ἐν αὐτῇ τὴν ὀρθοδόξίαν, ἣν ἀπώλεσαν ἐν τῇ εὐημερίᾳ αἱ Δυτικαὶ Ἐκκλησίαι. Μὴ ἀξιούντες περατόλμως, ὅτι διαγινώσκομεν τὰ βάρη τῶν θείων βουλῶν, θυμαζόμεν τὰ δύο ταῦτα συμβάντα ἐπὶ τοῦ παρελθόντος 1ου, ὅτι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ἀνατολική, ἐφύλαξε τὴν ὀρθοδόξίαν πιστῶς διὰ χρόνιων παθημάτων 2ου, ὅτι ὑπήγαγεν εἰς τὸ δόγμα τὴν Σλαβικὴν φυλὴν, ὅτε ἔχανε τὴν Λατινικὴν.

« Τρίτον περιστατικὸν ἐκπλήττει σήμερον ἡ μᾶς, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἄνευ τῆς ἀμέσου συμπαρέσεως αὐτῆς, ἀρχεται ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία γνωστοποιουμένη ταῖς Δυτικαῖς, αἵτινες ἐγκατέλειπον αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐνάτης ἤδη ἐκατοντατηρίδος.

« Διὰ λόγους κοσμικῶν συμφερόντων ἐπειράθησαν ποτε οἱ τῆς Ἀνατολῆς αὐτοκράτορες τὸ ἐνωσῆαι τὰς κειχωρισμένας Ἐκκλησίας, καὶ οἱ Πάπαι δι' ἀνάλογα αἴτια ἐζήτησαν οὐχὶ ἐνωσιν ἀλλὰ δεσποτεῖαν ἐπὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ ὥρα τῆς θείας Προνοίας ἦτον εἰσέτι μακρὰν. Σήμερον οὐδεὶς δακιμάζει τὰς μεγάλας ἐκείνας τῆς ἐνώσεως ἢ τῆς ὑποταγῆς ἐπιχειρήσεις, καὶ ἰδοὺ ἡ

Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ἀνατολική, εἰσχωρεῖ κατὰ μικρὸν ἐντὸς τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν πόθεν ἐνεργεῖται ἡ κίνησις αὕτη. Ἡ κίνησις αὕτη ἐγένετο κατὰ μικρὸν, ἄνευ κρότου, ἐκ περιστατικῶν σχεδὸν ἀσημάτων καθ' ἑαυτά. Τῶν δὲ ἀθρῶν τούτων περιστατικῶν πολλαπλασιασθέντων, προκύπτει σήμερον κίνησις τις, ἣς τὸ βῆρος οὐδεὶς ἀρνείται.

« Μικρὸν πρᾶγμα κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅτι πιστός τις ἱερωμένος ζηλωτῆς συλλαμβάνει τὸν σκοπὸν τοῦ ἀνεγείραι ὀρθοδόξον Ἐκκλησίαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ὁρμὴ αὕτη γίνηται καὶ ἄλλοις κοινῇ, ἐὰν ὀρθόδοξοι ἐκκλησιῶν ἀνεγείρωνται παντοῦ, ἐὰν ὑπάρχουσιν ἤδη τοιαῦται ἐν ταῖς πλείοσι τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν, ἐὰν ἡ αὕτη ὁρμὴ μεταβίβουσα ἐκ τοῦ παλαιοῦ εἰς τὸν νέον κόσμον, εἰσχωρῆ μέχρι τῆς Καλλιφορνίας, τότε ἀδύνατον μὴ σινιδεῖν, ὅτι ὑπεράνω τῶν μερικωτέρων τούτων, ἄπερ μοναχῶς λαμβανόμενα, μετρίαν σημασίαν ἔχουσιν, ἐπιφαίνεται ἀξιοσημειώτόν τι συμβῆν.

« Μικρὸν πρᾶγμα κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅτι ἄνδρες πιστοὶ ποθοῦσι τὴν ἐνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Ἀλλ' ἐὰν οἱ πιστοὶ αὐτοὶ πολλαπλασιάζωνται, ἐὰν ὁ μερικὸς οὗτος πόθος ἀποβίβη κοινωνικὴ τις ἐμπνευσις, ὁρμὴ τις καταλαμβάνουσα, ὑποτάσσουσα, διευθύνουσα τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ προάγουσα αὐτάς, ἀγνοούσας ὅπως δῆποτε τὸ πὼς καὶ διατί, τότε θεωρητὸν τὴν ἐνωσιν οὐχὶ ὡς ἀγαθὴν ἰδέαν ἀπλῶς τιῶν εὐσεβῶν, ἀλλ' ὡς τινα θεῖαν ὁρμὴν, μέλλουσαν συντοίψαι διὰ χρόνου τὰ παρὰ τῇ μικρᾷ τῶν ἀνθρώπων σοφίᾳ ὑποτιθέμενα ἀνυπέβλητα προσκόμματα.

« Μικρὸν πρᾶγμα κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅτι φίλοι τινὲς τῆς ἀληθείας, περιφρονούντες τοὺς θυμους μερίδος τινὸς καὶ τῶν πολλῶν τὴν ἀδιαφορίαν, καθιδρύνουσιν ἐπιμόχθως ταπεινὸν τι ὄργανον, δι' οὗ τὸ ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαι κατὰ πρῶτον ἀκουσθήσεται ἐν τῷ πολυκρότῳ ἀγῶνι τῶν ἐν τῇ Δύσει θεολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν γνωμῶν. Ἀλλ' ἐὰν τὸ ταπεινὸν αὐτὸ φύλλον κατὰ πολλῶν θυσιῶν ἐξακολουθῆ ζῶν καὶ στερεούμενον, ἐὰν ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀκούηται ὅπως δῆποτε μὴ πνιγομένη ἐντὸς τοῦ θαυροῦ, ἐὰν φιλικαὶ ἐφημερίδες ἀναφέρωσι μετ' ἐπαίνου τὰ ἔργα τοῦ φύλλου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν γῆν, καὶ ὅταν τέλος αἱ ἐχθρικά ἐφημερίδες πτωῶνται δι' αὐτὸ, τότε τὸ ὄργανον τοῦτο τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Δύσει λογίζεται οὐχὶ ἀπλῶς περιοδικὸν τι, ὅμοιον πρὸς τ' ἄλλα θρησκευτικὰ φύλλα, ἀλλ' αὕτη κηρύττομένη ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

« Μικρὸν πρᾶγμα κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅτι συγγραφεὺς τις ἐσπερίως φροντίζει περὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἀνατολικῆς. Ἀλλ' ὅτε πλῆθος ἄλλο συγγραφέων ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ σπουδαίουςι τὸ αὐτὸ ὅτι, π.χ. ἐντὸς

τοῦ ἐν Μονάχῳ Αἰτινικοῦ πανεπιστημίου ὁ καθηγητὴς Πίχλερ ἀναδέχεται τὴν ἀνασκευὴν τοῦ καθηγητοῦ Διλιγγερ ὅτε ἐντὸς τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ὁ καθηγητὴς Όβερδεν κηρύττει ὅτι ὁ τύπος τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας εἰρίζεται οὐχὶ ἐν τῷ Παπισμῷ, οὐδ' ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, τῇ Ἀνατολικῇ ὅτε οἱ φανατικοὶ τοῦ Παπισμοῦ θεολόγοι, ὡς ὁ καρδιάλιος Πίτρως καὶ ὁ ἀββὼ Τίλλος περῶνται συμκρούοντες τὰς πλάνας τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, ἵνα συναρμόσωσιν αὐτὴν πρὸς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Ἀνατολικὴν ὅτε ἄλλοι θεολόγοι, ἐπίσης θρησκομανεῖς, ὁμολογοῦσιν, ὅτι ὁ περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀγὼν ὑποχρεώνει ὁμηρεῖται τοὺς νόας τῆς Δύσεως, οὐδεὶς δύναται τοῦ λοιποῦ ταπεινώσαι τὴν νῦν γινομένην περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας κίνησιν ἐπιστημονικὴν, περιστάνων αὐτὴν ὡς ἀπλὴν ἐκ τινῶν συγγραφῶν ἐντύπων.

« Ἄν ἡδυνάμεθα προσεγγίσει τὴν πολιτικὴν, εἰχομεν ὑποδειξαι καὶ ἄλλα συμπτώματα, συνωδὰ τοῖς ἤδη σημειωθεῖσιν ὄντα καὶ ἀποδεικνύοντα ὅτι, καὶ μὴ ἐνεχομένη ἐν τούτοις ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ἀνατολικὴ, ἀκαθέκτως ἐπιφαίνει ἐαυτὴν, καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ τοὺς θεσμούς καὶ τὸν ἴδιον ἐκυτῆς βίον ἐνώπιον τῶν δυτικῶν Ἐκκλησιῶν.

« Καὶ τότε γίνεται ἡ κίνησις αὕτη: Ἐν ἐποχῇ, ὅτε οἱ νόες πάντες στερούμενοι τῆς ἀληθείας ταράττονται, πιεζόμενοι ὑπὸ μυρίων συστημάτων, μὴ ἀπαντώντων ἐνδελεχῶς πρὸς τὰ τιθέμενα προβλήματα ἐν ἐποχῇ, ὅτε τὰ ἔθνη πάντα, ὡς ἐκ θείας εὐδοκίας συνδέονται διὰ παντοίων σχέσεων, συγκοινωνοῦντα τῶν ιδεῶν, τῶν ἠθῶν, τῶν πολιτισμῶν ἐν ἐποχῇ, ὅτε ἡ Παποκρατία, ἡ τόσο μακρὰν τῆς ἀληθείας ἀποπλανήσασα τὰς δυτικὰς Ἐκκλησίας, πίπτει κατακερματιζομένη ἐν ἐποχῇ τέλος, ὅτε αἱ ἀπὸ τῆς δεκάτης ἕως ἑκατονταετηρίδος χωριθεῖσαι ἀπὸ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίαι αἰσθάνονται ὑπέροπε, ὅτι ἐπληνθήσαν κατὰ τὴν πρῆξιν, καὶ ὅτι χρῆζουσι νέας τινὸς μεταρρυθμίσεως, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶσιν.

« Ἐν τοῖς περιστατικοῖς τούτοις, καθ' ἡμᾶς ἀναντιρρήτοις, πᾶς τις βλέπει προφανῶς τὸν δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, διευθύνοντα ἕκαστον συμβαῖνον πρὸς τὸν τελικὸν θρίαμβον τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ, φυτικῇ εἰς ἐφήμερα ὄντα, ἐν οἷς μία ἑκατονταετηρίς ἐστὶ μακροτάτη περίοδος, ἠθέλαμεν ἡμεῖς ἐφ' ἡμῶν γινόμενον τὸν θρίαμβον αὐτόν. Ἀλλ' ὁ ὕψιστος Θεός, παρ' ᾧ ὁλόκληρος ὁ χρόνος ἐστίν ὡς στιγμὴ τις παρεργαμένη, οὐδέποτε σπεύδει ἐπὶ τῶν σχεδίων, ὡς ἡμεῖς. Ἀδύνατον ἄρα παρ' ἡμῖν τὸ προσδιορίσει τὸν χρόνον, ὅτε συντελεσθήσεται ὁ θρίαμβος τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ τὸ λυκαυγὲς τοῦ θριαμβοῦ τούτου λάμπει τὴν ζωπρὰν αἴγλην, ὥστε μόνος ὁ ἑκουσίως κλείων τοὺς ὀφθαλμούς ἀγνοεῖ αὐτήν.

« Ὡς ὁ Χριστὸς, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, διανύει καὶ ὁ Ἐκκλησία τέσσαρας περιόδους. Ἐλαμψε πρῶτον διὰ τῶν θαυμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας. Ἐπειτα ἤλθεν ἡ περίοδος τῶν παθημάτων. Ὁ ἐχθρὸς ἐξέσχιτε τὸν πέπλον, καὶ ἐταπεινώσεν αὐτήν, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὴν χιτῶνα χλεύης· ἐκέντησε τὴν κορυφὴν αὐτῆς δι' ἀκανθίνου στεφάνου· ἔθραυσε τὰ μέλη αὐτῆς· προσήλωσεν αὐτὴν τῷ σταυρῷ, καὶ ἐν τῇ μανίᾳ τῆς ὑπερηφανίας αὐτοῦ ἀνεβόησεν « *Εἰθέ νῦν, αὐ ἡ σῶζουσα τοὺς ἄλλους, σώσον σεαυτήν.* » Καὶ ἐν ᾧ ἡ Ἐκκλησία ἐφαίνετο νεκρά καὶ ἐνστασιασμένη, οἱ δὲ πιστοὶ αὐτῆς γογγύζοντες ἔφερον βαθὺ πένθος, ὁ ἐχθρὸς ἐθρίαμβευσ φορῶν διάδημα, καὶ ἐπιαιρόμενος διὰ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν δύναμιν, καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου προσκυνομένου ὑπὸ τῶν δυναστῶν πάντων.

« Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ Ἐκκλησία ἀποσειεὶ τὴν κόνιν τοῦ τάφου, καὶ οἱ Ἀπόστολοι αὐτῆς, οἱ πρῶην περίλυποι, ἀναδοῶσιν: *Ἀνέστη αὕτη, ἡμεῖς μαρτυροῦμεν.* Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τότε εἰσχωρεῖ καὶ *πνεῖ οὖου θέλει, ἵνα σχηματίσῃ Ἀποστόλους καὶ ἀνακαιρίσῃ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.* Ὁ ἐχθρὸς, ὃν ὁ Προφήτης διείδεν ἀπ' αἰῶνων, λαμπρὸς μὲν τὴν δύναμιν, ἀργίλοπος δὲ, αἰσθάνεται ἐκλείπουσαν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔσχι εἰρείπιον. Τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἄρχεται ἐκπληρούμενον. Ὡς ὁ Χριστὸς, ἀνεστήθη καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἄρχεται τῆς περιόδου τοῦ ἐνδόξου βίου αὐτῆς, ὃν ἐξακολουθήσει μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅτε κατόπιν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς ἀναθήσεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

« Οὕτω παρρησιάζεται σήμερον ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ἀνατολικὴ, πρὸς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἑσπερίας. Πᾶς εἰλικρινὴς χριστιανὸς ὀφείλει προσηλοῦν τοὺς ὀφθαλμούς μετὰ προσοχῆς ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου συμβάντος.

Ὁ ἱερεὺς ΓΥΕΤΤΑΙΟΣ. *

Ἄν καὶ πιστεύομεν ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅπου κατοικοῦμεν, ἀνευ τῆς θείας θελήσεως, βέβαιον ὅμως ὑπάρχει καὶ ὅτι ἡ θεία θέλησις ἐνεργεῖ πολλάκις διὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Οἱ Ἕλληνες, πρῶτοι πιστεύσαντες εἰς τὸν ἕνα Θεὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ πρῶτοι μαθόντες τὰς περὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ Χριστοῦ προφητείας ἐκ τῆς μεταφράσεως τῶν Ἑβδομήκοντα, καὶ πρῶτοι ἐκ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἀγαπήσαντες ἐν ἱεροσολύμοις τὸν Χριστόν, καὶ πρῶτοι δεχθέντες τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, καὶ δοξάσαντες αὐτόν, ἐκήρυξαν μετὰ ζήλου τὴν χριστιανικὴν πίστιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ὑπέμειναν πάντα τὰ μαρτύρια καὶ πᾶσαν ζημίαν, ἡρωϊκῶς σώζοντες τὴν πίστιν καὶ μαχόμενοι ὑπὲρ αὐτῆς. Ἡ δεσποτικὴ καὶ βιαία Ῥώμη, καταδιώξασα ἐπὶ τῶν αυτοκρατόρων τὸν χριστιανισμὸν ἀηλεῖς, οὐδέποτε ἐλάτρευσε τὸν Χριστὸν ἔπειτα κατὰ τρόπον γενι-

κόν και ἀληθῶς πιστόν. Διὸ φθονοῦσα τὸ ἔργον τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ θηρεύουσα μᾶλλον κοσμητικὰς ὠφελείας καὶ δόξας ματαίας, ἐβλαψε τοὺς Ἕλληνας πολλαχῶς καὶ τὴν χριστιανωσύνην γενικῶς, δολιευομένη ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ εἰσάγουσα εἰς αὐτὰ νεωτερισμοὺς ἐπιτηδες, ἵνα χωρισθῇ ἀπᾶς τῆς καθολικῆς τῶν χριστιανῶν ὀλομελείας καὶ σύρουσα κατὰ τῶν καθολικῶν χριστιανῶν, τῶν Ἀνατολικῶν, τοὺς νεοφωτιστοὺς τῆς Δύσεως λαοὺς, ἀπειθεύτους ὄντας καὶ ὑπ' αὐτῆς αὐθαιρέτως καὶ δεσποτικῶς ποιμαينوμένους, καταβάλλῃ τὴν καθολικὴν ὀρθόδοξον τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίαν, καὶ οὕτω συστήσῃ κράτος τι καινοφανές, ἱεροκοσμικὸν ἢ ἱερολαϊκόν, ἀποβλέπον εἰς τὴν πολιτικοθησκευτικὴν κοσμοκρατορίαν, καὶ βεβημηδὸν διὰ παντός μηχανήματος ὑποτάσσον τῷ Πατριάρχῃ τῆς Ῥώμης πᾶσαν φυλὴν καὶ θρησκείαν καὶ πάντα ἡγεμόνα καὶ πάντα νοῦν ἀνθρώπινον. Ἐπὶ τούτῳ αὐθαιρέτως καὶ ἐναντίον τῶν ἱερῶν κανόνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐν αἷς συνέπραττε πᾶσα ἡ Δύσις, κηρυχθέντες οἱ Πάπαι ἐπίτροποι τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ γῆς, καὶ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀλάσθηστοι καὶ ἀναμάρτητοι, ἐπέφερον τόσα κακὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν καινοτομιῶν αὐτῶν, ὥστε δικαίως κατεκρίθησαν εὐθὺς οὐχὶ τόσον ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν χριστιανῶν, (μετριοφρονεστέρων ὄντων πάντοτε καὶ ἠπιωτέρων πρὸς τοὺς ἑτεροδόξουντας ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διαφορὰς, καὶ πραγματικῶς φιλανθρωποτέρων), ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν αὐτῶν καὶ ἄλλων Εὐρωπαίων, καὶ ἰδίως τῶν Γάλλων. Καθ' ὅσον γινώσκουμεν ἡμεῖς, οὐδεὶς Ἕλληνα ὀρθόδοξος ἔγραψε καὶ ἐξέδωκε κατὰ τῆς Πατριαρχίας τόσον πικρὰν σάτυραν, ὅσον ἔγνωστός ποιητῆς Πετράρχης, ἱερεὺς τῆς Ἰταλικῆς Ἐκκλησίας, στεφανωθείς ποτὲ ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ ὡς ἄριστος ἱστοριογράφος. Πρὸς γινῶσιν τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ταραττόντων πάντοτε τὴν Ἀνατολὴν μισσιοναρίων τοῦ Παπισμοῦ, μεταφράσαντες πρὸ πολλοῦ, ἐκδίδομεν νῦν κατὰ πρῶτον ὁλόκληρον τὴν ὡδὴν ἐκείνην τοῦ Πετράρχου.

Παγὴ θλίψεων, δακρύων, πανδοχείων τῆς ἐργῆς,
Διδακτῆριον τῆς πλάνης καὶ αἰρέσεων ναδῆ,
Ποτὲ Ῥώμη, νῦν δὲ ψεύδους κακουργῆς Βαβυλωνία.
Δὲ ἦν τόσοι ἀνηχοῦσι κοπετοὶ καὶ ὀστεαγομαί·
Ἐργαστήριον ἀπάτης, φυλακὴ καταραμένῃ,
Ὅπου θνήσκει τὸ καλὸν καὶ ἐκμάζει τὸ καλόν.
“ Ἄδης, κόλασις τῶν ζώντων! Μίγα βαῦμα λογισθήτω,
Ἄν μὴ τέλος κατὰ σοῦ ὁ Χριστὸς παροργισθῇ.
Ἐν ἀγνῇ καὶ πενιχρῇ θεμελιωθεῖσα τύχη,
Κατὰ τῶν εὐεργετῶν νῦν τὰ κέρατα ἐγείρεις.
Ὁ ἀναίσχυντος ἑταῖρα, καὶ ποῦ ἔχεις τὰς ἐλπίδας;
Τάχα ἐπὶ τῶν μοιχῶν, ἢ τοῦ κακολέκτου πλοῦτου;
Ἡ προμάνεις τάχα πάλιν βεβηθὲν τὴν Κωνσταντινέαν;
Ἄλλ' ὁ κόσμος αἰ στήριζει, καὶ ἄς πάσῃ ἰδὼν θείῃ.
Οἱ Ἀνατολικοὶ χριστιανοὶ, πολλὰ πικρόντες ἐκ τῶν ἐπιβουλῶν καὶ τῆς βεβηθάρου δυσμενείας τῶν

τυφλῶν τοῦ Παπισμοῦ ὁπαδῶν, καὶ καταδικάσιμοι πάντοτε καὶ ἐξυβριζόμενοι, καὶ ἄλλως πολλαχῶς ἐνοχλοῦμενοι, οὐδέποτε ἐξέφρασαν κατὰ τῶν Παπῶν τόσα, ὅσα ὁ φίλος αὐτῶν Πατράρχης, οἰκτεῖς ὦν καὶ ὑπάλληλος αὐτῶν.

Ἐγραψαν ὁμῶς κατὰ καιροὺς οἱ Ἀνατολικοὶ χριστιανοὶ πάμπολλα, λογικῶς πάντοτε καὶ ἐν φιλαδέλφῳ ἠπιότητι, πρὸς ἀναίρεσιν καὶ κατάκρισιν τῶν καινοτομιῶν καὶ τῶν σοφισμάτων τοῦ Παπισμοῦ. Ἀπὸ 50 ἤδη ἐτῶν περίπου ἔγραψε πολλὰ καὶ ὁ ὑποφαινόμενος ἐντὸς τῶν περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων τῆς Ἀνατολῆς, ἀντηγήσαντα παντοῦ, ἀφοῦ ἐπιπροσφορήθη ἐκ τε τῶν ἐτησίων τῆς Δύσεως ἐκθέσεων καὶ ἐκ τῶν λόγων καὶ ἀπειλῶν τῶν μισσιοναρίων καὶ ἄλλων ὑπηρετῶν τοῦ Παπισμοῦ καὶ παρὰ τινῶν εὐσυνειδήτων καὶ φιλορθόδοξων Λατίνων, ἢ Προπαγάντα τῆς Ῥώμης, συνενουμένη μετὰ τῶν προπαγαντικῶν ἐταίρων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Βιέννης, ὑπισκιάπτει συστηματικῶς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀνατολικῶν χριστιανῶν, πρὸς ἀνατροπὴν καὶ τελείαν καταστροφὴν, ἂν καὶ πρὸ πολλοῦ παύσαντες οἱ Ἕλληνας τοῦ λέγειν ἢ ποιεῖν τι πρὸς ἄμυναν ἑαυτῶν, οὐδεμίαν ἐδωκαν νεωτέραν ἀπορμήν τῆς ἐπιθέσεως τούτης (τόσον ἀνοσίᾳ, ἀδιακρίτου καὶ ἀκαίρου), μὴ ὑποπτευόμενοι τὸ καλὸν καὶ ἀνεξίκακοντες. Συμφώνως πρὸς τὰς πληροφῆρας ἡμῶν ταύτας ἀπέτεινε ὁ νῦν Πάπας, ἅμα ἐνθρονισθεὶς, ἐγκύκλιον πρόσκλησιν πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, ἵνα ὑποταχθῶσιν αὐτῷ ἀνυπερέβητος. Ἐτέρωθεν δὲ ζηλωταὶ πολλοὶ περιτρέχουσιν ἔκτοτε πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ὡς μαινόμενοι, ἐνοχλοῦντες ἡμᾶς καὶ τοὺς Ἀρμενίους καὶ οἰοῦς ἄλλους Ἀνατολικοὺς χριστιανούς, καὶ ὑποστηρίζομενοι εἰς τὰς ἀθλίαις ταύταις σκευωρίας ὑπὸ δημοδόξων πρακτόρων. Ἴδου συντόμως δικτὶ λέγομεν ἔκτοτε ὀλίγα τινὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἡμετέρων, μὴ ἀγαπῶντες τὰ σκάνδαλα καὶ εὐχόμενοι τὴν ἑνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν.

(Εὐαγγ. Κήρυξ) I. Γ. Α.

Η ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΓΙΟΒΑΣΙΛΕΙΑΤΙΚΑ.

Ἀπόλωντο μὲν οἱ μεγάλοι θεομοῖ, ἔθνη δ' ἐπιπόλαια, ὅλους αἰῶνας διελοῦντα, διετηρήθησαν ἀχρις ἡμῶν ἵνα ἀνεύρωμεν τὸν ἀρχικὸν τύπον τῶν ἐθῶν ταύτων, ἀνάγκη ὅπως ἐμβραβεύωμεν εἰς τὰ σκόπη τῆς ἀπωπιάτης ἀρχαιότητος. Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, τῷ δευσιδιμονεστάτῳ ἀπάντων τῶν λαῶν, τὰ ἔθνη ταῦτα εἶχον ὡς ἀρχὴν ἰδέαν τινὰ δευσιδαίμονα. Ὄταν ἐν τῷ ποιήματι τῶν Καταλόγων ὁ Ὄβιδος, παρειαγῶν πῦν θεῶν ἰανὴν, ἐρειδόμενον ἐπὶ βακτηρίαις, ἐρωτᾷ αὐτὸν πόθεν αἰ ἀμοιβαῖαι εὐχαι, ἄς ἀπέτεινον πρὸς ἀλλήλους

κατά τὰς καλάνδας Ιανουαρίου, ὁ Ἰανὸς ἀποκρίνεται αὐτῷ διὰ τοῦ ἐξῆς στίχου:

Omnia principibus inquit inesse solent.

στίχου, δυναμένου σχολιασθῆναι μᾶλλον ἢ μεταφρασθῆναι ᾧδε

«Οἱ οἰωνοὶ ἐξάγονται ἐκ τῶν πρώτων πραγμάτων, τὰ ὅποια πράττομεν, ἢ βλέπομεν, ἢ ἀκούομεν.»

Ἰῶ ὄντι τὴν πρώτην πτῆσιν, τὴν πρώτην κραυγὴν τοῦ πτηνοῦ συνεβουλεύετο ὁ οἰωνοσκόπος· ἐφρόνου δ' ἐπίσης, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχιετηρίδα τὸ αὐτῶν τῶν θεῶν, εὐρύτερον ἠνεωγμένον, κρεῖττον ἐπέκουε τῶν εὐχῶν τῶν μερόπων.

Γάλλος τις ἀρχαιοδίφης, ὁ κόμης Καϊύλος, διετήρησεν ἡμῖν δύο περίεργα μνημεῖα τῶν εὐχῶν, αἱ οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέτεινον ἀλλήλοις κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους: Εἰσὶ δὲ ταῦτα δύο μικρὰ ἀγγεῖα, ἐπὶ τοῦ πρώτου μὲν τῶν ὁποίων ἐπιγράφεται: *ἔτος νέον, αἴσιον καὶ εὐτυχὲς σοι*, ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου: *ἔτος νέον, αἴσιον καὶ εὐτυχὲς ἐμοί τε καὶ τῷ υἱῷ*. Οὕτως οὖν εἰς τὰς τοῦ νέου ἔτους εὐχὰς ὁ Ῥωμαῖος δὲν ἐλησμόνει οὐδὲ τὸν υἱόν του, οὐδ' ἑαυτόν.

Εἰς τὰς εὐχὰς ταύτας προσετίθεντο καὶ ἐπισκέψεις καὶ δῶρα, συνιστάμενα εἰς σῦκα, φοίνικας καὶ μέλι, ἅτινα πολλάκις περιεκαλύπτοντο διὰ χρυσοῦν φύλλων· τὰ δὲ δῶρα ταῦτα ἕνεκα τοῦ γλυκὸν χύμου αὐτῶν ἦσαν ἐμβλημα εὐδαιμονίας. Οἱ πελάται προσέφερον πρὸς τοῦτοις εἰς τοὺς πάτρωνας αὐτῶν νόμισμα χαλκοῦν, ἐμβλημα τοῦ πλοῦτου, ὅπερ προϊόντος τοῦ χρόνου ἀντικατέστη διὰ χρυσοῦ.

Αἱ ἐτήϊαι αὗται προσφοραὶ, ὧν ὁ φόρος ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάν μετεδόθη, οὐδέποτε ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιψηφισθεῖς, ὠνομάσθησαν παρὰ τοῖς Ῥωμαῖοῖς *Sternae*, ὄνομα, οὗ τὴν ἐτυμολογίαν ἀναφέρει ὁ Νίνιος Μαρκέλλος· τὴν πρώτην ἡμέραν ἔτους τινός, ἧτις ἦν τότε ἡ πρώτη μαρτίου, Τάτιος, ὁ βρασιλεὺς τῶν Σαβίνων καὶ συνάρχων τοῦ Ῥωμύλου, εἰς τὴν διοίκησιν τῆς νέας πόλεως ἔλαθε δῶρόν τι, ὅπερ ἐθεώρησεν ὡς ἄριστον οἰωνόν· ἦν δὲ τὸ δῶρον κλώνες τινες, κοπέντες ἀπὸ ἄλλοις τῆς θεᾶς τῆς ἰσχύος *sterna*. Ὁ Τάτιος, κολακευθεὶς ὑπὸ δώρου, οὗ ἡ ἀνδρία καὶ ἡ σωματικὴ βῶμψ ἦν ἀνταξία ἀναμφιβόλως, διέταξεν ὅπως ἀνανεῶται καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ *sternae*, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς θεᾶς, ὅφ' ἦς τὴν προστασίαν ἔθηκεν αὐτό.

Ἄλλ' ὅτε ὁ Νουμᾶς παρεσιόγαγε δύο ἔτι μῆνας εἰς τὸ καλενδάριον, αἱ *sternae* ἀφιερῶθησαν εἰς τὸν Ἰανόν. Διότι, εἰ καὶ ἡ Ἴρα εἶχεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς τῆς καλάνδας ἡ πρώτας ἡμέρας πάντων τῶν μηνῶν, ἀλλ' αἱ καλάνδας Ιανουαρίου ἦσαν εἰδικώτερον θεθειμένα ὑπὸ τὴν τοῦ Ἰανου, οὗ ἡ ἐορτὴ πανηγυρίζετο μετὰ χορῶν καὶ εὐθυμιῶν καὶ εἰς τὸν προσεφέρετο ὁ *Ἰανουάριος*

πλακοῦς, ἔχων κύκλῳ τοὺς ἄνω εἰρημένους κερπούς.

Οἱ Ῥωμαῖοι, πεπεισμένοι ὅτι ἡ χρῆσις τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀπερῆσζε περὶ τῆς χρήσεως πάντων τῶν ἄλλων, δὲν διήργοντο ταύτην ἐν παντελεῖ ἀργίᾳ, ἀλλ' ἀπαντες οἱ τεχνῆται ἐπεχείρουν ἔργον τι ὅπως ἀπομακρύνωσι τὸν οἰωνόν ἔτους ἀπράκτου.

Τὴν πρώτην τοῦ μηνός, ἀπὸ τοῦ ἔτους 601 ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, οἱ ὕπατοι ἐλάμβανον κατοχὴν τοῦ ἀξιώματός των, ἀνέβαινον εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἐνδεδυμένοι κινὴν στολὴν καὶ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου, καὶ ἐκεῖ ἐν μέσῳ τοῦ ἄγρου τῶν ἀρωμάτων ἔθουν εἰς τὸν Καπιτωλίον Δία ζεύγος ταύρων, οὕτω δημηθέντων ὑπὸ τὸν ζυγόν. Κατὰ τὴν θυσίαν ταύτην οἱ ἱεροφάνται ἀπέτεινον εἰς τὸν Θεὸν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ κράτους καὶ τῆς υἰείας τοῦ αυτοκράτορος. Ὁ Γάκιος διδάσκει ἡμῖν ἐν τοῖς *Χρονικοῖς* αὐτοῦ, ὅτι ἡ ἀπουσία πρὸ τοῦ θρασεία ἀπὸ ταύτης τῆς τελετῆς ἐλογίσθη ἔγκλημα.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Αὐγούστου ὁ λαὸς, οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ συγκλητικοὶ ἤρχοντο ὅπως προσφέρωσι *sternae* εἰς τὸν αυτοκράτορα καὶ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ κατετίθεσαν ταύτας εἰς τὸ Καπιτώλιον τοῦ ἀργυρίου τούτου οὐδέποτε ἐγένετο χρῆσις ἐν ἰδιωτικαῖς ἀνάγκαις, ἀλλ' ἐχρησίμευε πρὸς πληρωμὴν ἀγαλμάτων θεοτήτων τινῶν. Ὁ Τιθέριος, κρίνων ὅτι ὁ λαὸς ἠσχολεῖτο ἐπὶ πολλὸν χρόνον εἰς τὰς *sternae*, ὧν αἱ ἐπισκέψεις καὶ τελεταὶ διήρκουν ὀλόκληρον ἑβδομάδα, περιώρισε τὴν γρῆσιν αὐτῶν μόνον εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἔτους· ἀλλ' ὁ Καλλιγούλας καὶ ὁ διάδοχός του Κλαύδιος δὲν ἐχρημάτισαν τῆς αὐτῆς γνώμης ὡς πρὸς τοῦτο τὸ ἔθιμον· καὶ ὁ μὲν ὠμὸς αυτοκράτωρ διεκήρυξεν ὅτι κυδῶκει νὰ παραδεχθῆ τὰς *sternae* ὅσας τῷ προσέφερον, ὁ δὲ μωρὸς αυτοκράτωρ τὰς ἀπηγόρευσεν ὡς ὄχληράς. Ἀλλὰ μ' ἴδον τὸ αυτοκρατορικὸν ἀνάθεμα ἢ χρῆσις αὐτῶν δικιωνίσθη οὐχ ἦττον παρὰ τοῖς ἰδιώταις.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἔλαθον τὸσαῦτα παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ὥστε καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἠδύναντο νὰ ἄναισθασί τι παρ' αὐτῶν· περεδέξαντο τοὺς εὐαρχισμοὺς, ὑπέικοντες ἀναμφιβόλως εἰς τὴν ἀνάγκην, ἢ ἐδοκιμάσαν πάντες οἱ λαοὶ νὰ πανηγυρίσωσι τὴν πρώτην τοῦ ἔτους διὰ τινος ἐτάκτου τελετῆς. Οἱ Ἕλληνες ἔδοκον εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τὸ ὄνομα *Γαμήλια* ἀπὸ τοῦ μηνός *Γαμηλιῶνος*, ὅστις ἦν πρὸ τοῦ Μέτωνος ὁ πρῶτος τοῦ ἔτους μῆν.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πέρσαις ἡ ἐποχὴ αὕτη πανηγυρίζετο μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος· ἅμ' ἔφ, νεανίας τις σπανίως καλλονῆς μετέβαιεν ὅπως ἀγγεῖλῃ αὐτὴν τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ φέρῃ συμβολικὰ δῶρα. Προσερχόμενος εἰς τὸν ἡγεμόνα ἔλεγεν αὐτῷ: «Εἰμὶ ἔλμοβαρέκ (εὐλογημένος), [φέρω τὸ νέον ἔτος ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ].» Οἱ μεγιστάνες

καὶ ὁ λαὸς μετέβηκεν ἀκολούθως εἰς τὰ ἀνάκτορα ὅπως προσκυνήσῃσι τὸν βασιλέα, καὶ προσέφερον αὐτῷ ἄρτον, οὗ τὰ τεμάχια διένεμεν εἰς τοὺς ἀδελφούς του, ἀφ' οὗ ἐγένετο μέρος αὐτοῦ καὶ ὁ ἴδιος.

Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀποσκορακίσασα πᾶσας τὰς βεβήλους παραδόσεις, οὐδὲν μετέβαλε τῶν ἀρχαίων ἐθίμων τῆς πρώτης τοῦ ἔτους. Ἡ Ἐκκλησία καθιέρου τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὴν μόνωσιν, τὴν νηστειάν καὶ τὴν προσευχὴν πρὸς ἐξιλασμὴν τῆς ἀκολασίας, εἰς ἣν παρεδίδοτο ὁ λαός. Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τὸ ἔθιμον τοῦ προσφέρειν sternaε εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς ἄρχοντας (εὐαρχισμοὶ πρὸς Βυζαντινοὺς, καὶ χρυσοχίτων ὁ ἱκνούαριος) διετέλεσε διατηρούμενον, ἀλλ' οἱ πατέρες καὶ αἱ σύνοδοι ἐξηγέρθησαν κατὰ τῆς καταχρήσεως ταύτης, ἥτις τέλος ἐξέλιπεν. Ἀφ' οὗτου δὲ οἱ εὐαρχισμοὶ, καθαρισθέντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν τελετῶν, οἷα αἱ προσφορὰ τῆς ἱεροδοτάνης καὶ τινῶν ἄλλων κλώνων δένδρων, ἐγένοντο ἀμοιβαία μόνον δειγμάτια εὐμενείας καὶ φιλίας, ἡ Ἐκκλησία ἀνεκάλεσε τὴν ἀπαγορευτικὴν αὐτῆς ἀπόφασιν.

ΟΙ ΚΙΡΚΑΣΣΟΙ ΚΑΙ Ἡ ΚΙΡΚΑΣΣΙΑ.

Οἱ λαοὶ τοῦ Κανκάσου, ἐν γένει, εἰσὶ σπάνιον παράδειγμα τῆς ἐπιμονῆς λαῶν τινῶν πρὸς διατήρησιν ἀρχαίων τινῶν ἠθῶν. Ὅτι συνέβαινε περὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στράβωνος, συμβαίνει ἔτι καὶ σήμερον. Οὐδεμία τῶν ἀρχηγόνων ἐκείνων φυλῶν διέμεινε πιστοτέρα εἰς τὰ ἀρχαία αὐτῆς ἢ ἡ τῶν Κιρκασσῶν.

Φανταζόμεθα συνήθως τοὺς Κιρκασσοὺς ὡς ὁμάδα ληστῶν ἀνθρωποκτόνων, ἄνευ πίστεως καὶ νόμου, ἀπώτατοι. Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις τῆς Κιρκασσίας δίδει ἡμῖν ἰδέαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Γερμανίας καὶ Γαλλίας ἐπὶ τῶν πρώτων αὐτῶν βασιλείων· οἱ θεομοὶ εἰσι καθαρῶς φροδαλικοὶ· οἱ πρίγκιπες, οἱ ἀρχαῖοι εὐγενεῖς, οἱ ἀπελεύθεροι, οἱ ὑποτελεῖς, οἱ δούλοι σχηματίζουσι πέντε διακεκριμένους τάξεις. Οἱ πρίγκιπες νυμφεύονται μεταξύ αὐτῶν, οἱ ἀρχαῖοι εὐγενεῖς μένουσιν ὅτι εἰσὶ καὶ δὲν δύνανται ποτε νὰ νυμφευθῶσι μετὰ πριγκιπίσσης, μόνον δ' οἱ ὑποτελεῖς δύνανται νὰ γίνωσιν ἀπελεύθεροι.

Μὲν ὅλην τὴν διάκρισιν ταύτην τῶν τάξεων ἡ ἐλευθερία εἶναι πλήρης· εἰς τὰς ὑποτεταγμένας εἰς τὴν Ῥωσσίαν καθάρδας τὸ ὑποτελεῖς εἶναι κανονισμένον, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ὀρεινοῖς μάλιστα εἶναι ἐπαισθητόν· ἡ ἐπιβρῶθι τοῦ πρίγκιπος καὶ τοῦ εὐγενοῦς ἐπὶ τῶν ὑποτελῶν του μάλιστα διακρίνεται,

διότι εἶναι ἐπιβρῶθι ἐμπιστοσύνης καὶ πειθοῦς πατριαρχικῆς, ἀλλ' οὐδεμίαν ἄλλην ἀρχὴν πραγματικὴν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑποτελῶν των ἢ τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐθίμων χορηγομένην.

Πάντες οἱ πρίγκιπες εἰσὶν ἴσοι πρὸς ἀλλήλους, ὡς καὶ οἱ εὐγενεῖς. Εἰς πάντα τούτου τὸν ἐχθρὸν τῆς Ῥωσσίας εὐρὺν πληθυσμὸν, ὅστις, ὡς λέγεται, ἀριθμεῖ πεντακοσίας χιλ. πολεμιστῶν, οὐδεμία ἰσχυρὰ κεφαλὴ δύναται νὰ σχηματίσῃ γενικὸν σχέδιον ἐπιθέσεως καὶ ἀμύνης· ἕκαστος πρίγκιψ, ἕκαστος εὐγενής, ἕκαστος ἀπελεύθερος εἶναι κύριος ἐκυτοῦ καὶ εἰς ἐκυτὸν μόνον ὑπακούει. Μυριάδες λοιπὸν συμφερόντων διακρούουσι τὸν λαὸν τούτου εἰς πληθὸς φυλῶν, ἀνεξαρτήτων οἰκογενειῶν, ζηλοτυπουσῶν ἀλλήλας, ζηλοτύπων τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν καὶ πολλάκις κεχωρισμένων διὰ τοῦ τρομεροῦ νόμου τοῦ αἵματος, τοῦ νόμου τῆς ἐκδικήσεως, ὅστις δαιμονίζει ἐπὶ αἰῶνας τὸ μίσος μεταξύ τῶν φυλῶν καὶ οἰκογενειῶν.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ δυσπιστίας παρατηρεῖται πρὸ πάντων εἰς τὰς κατοικίας των. Ἡ Κιρκασσία δὲν ἔχει οὔτε πόλεις, οὔτε κώμας, οὔτε χωρία. Ἐκαστὸς Κιρκασσός, θέλων νὰ ζῇ μεμονωμένος, οἰκοδομεῖται, εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τοῦ γείτονός του, οἰκίαν, φροντίζων νὰ κτίσῃ αὐτὴν ἐν μέσῳ ὠραίων τινῶν δένδρων, τοσοῦτον συχνῶν εἰς τὴν χώραν ἐκείνην· ἡ οἰκία του εἶναι κατεσκευασμένη ἀπὸ ξύλου ἢ ἀπὸ καλαμωτῆς, ἠλειμμένης διὰ πηλοῦ, τὸ δὲ ἔδαφος ἀπὸ ξύλων ψιθοστρώτων. Μεγάλῃ τις ἐστὶς, θυρίδες τινὲς διὰ τὰ διάφορα ἐπιπλα, ξύλινοι ἡλοι, ὅπως κρεμῶσιν ἐν αὐτοῖς ὅπλα καὶ ἐνδύματα, σχηματίζουσι πᾶσαν τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἐσωτερικοῦ μίαν τῶν κατοικιῶν τοῦ λαοῦ· ἀποθήκη τις, ἐπὶ μεγάλων πόλων ἐστημένη, σταυλὸς ἐκ καλαμωτῆς συμπληροῦσι τὰ κτίρια, περιπεφραγμένα διὰ φραγμοῦ. Ὁ Κιρκασσός γεωργεῖ τὸ ἔδαφος, τὸ περὶ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ σπείρῃ εἰς αὐτὸ βρόμην καὶ σίτον, φροντίζων νὰ διατηρήσῃ δεινροστοιχίαν περὶ τὸν ἀγρὸν ὅπως τὸν ὑπερασπίσῃ καὶ προμηθεύσῃ αὐτῷ τὴν ἀναγκαίαν ἐν τῷ κλίματι τούτῳ ὑγρασίαν. Οὕτως οὐδὲν γραφικώτερον τῶν κλιτύων τούτων καὶ κοιλάδων, βλεπομένων ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἐν αἷς διακρίνονται πάντες οὗτοι οἱ ἀγροί, διάφοροι ἀποχρώσεις ἔχοντες χλόης, καὶ δι' ὧν σπανίως φαίνονται αἱ ὑπὸ τὸ φύλλωμα κεκρυμμένα οἰκίαι.

Σ. Γ. Β.

Ο ΤΥΦΩΝ ΤΩΝ ΑΝΤΙΛΛΩΝ ΝΗΣΩΝ.

Ἀπόλυτος ἡρέμια ἐπεκράτει κατὰ τοὺς ἀγρούς· ὁ σαυφειρίνος οὐρανὸς ἔλαμπε, κατὰ τὸ σύνθηθε, καὶ λεπτή αὖρα ἐπνεεν ἐκ διαλειμμάτων· οὐδὲν σημεῖον, ἐξ ὧσιν ἐν τῷ κλίματι τῆς Εὐρώπης ἀναγγέλλουσι τὴν προσέγγισιν καταιγίδος, ἐπαφαίνεται κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Περὶ τὴν πρώτην ὥραν τῆς πρωΐας, ὁ καιρὸς μετεβλήθη αἰφνιδίως, οἱ ἀστέρες ἠμαυρώθησαν ὀπισθεν ἀτμοσφαιρας, βεβαρυμένης ὑπὸ νεφῶν αἰθῶν, ἐπιψυχόντων τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ὁμοίων πρὸς τὰς πτέρυγας τῆς θεῆλλης, περικαλυπτούσας τὴν λεῖαν τῆς πρὶν ἢ τὴν καταβροχθίση. Τὰ ἄπειρα πτηνὰ, τὰ ταράττοντα τὴν ἡσυχίαν τῶν νυκτῶν εἰς τὰς Ἀντίλλας διὰ τῶν κραυγῶν αὐτῶν, εἰσίων εἰς τὴν προσέγγισιν τῆς μεγάλης ταύτης ἀναστατώσεως τῆς φύσεως· τὰ πάντα ἠρέμου.

Μετ' οὐ πολὺν ἠκούσθη μυκωμένη μακρὰν ὑποκώφως ἢ θάλασσα, ἥτις ἐξωγχοῦτο καὶ ἐκυλίετο ἐπὶ τῆς παραλίας. Τὰ ποίμνια ἀπεκρίνοντο δι' οἱ μαγῶν πεπιγμένων, εἰς τὰς ὁποίας ἐμίγνυντο αἱ φωναὶ τῶν κατοικιδίων ζώων. Ἐξαίφης· φοβερὸς κλόνος, συνοδευόμενος ὑπὸ βραγχοῦ κρότου, ἐσάλυσσε καὶ διατάραξεν ἐκ βάθρων τὰς ἀρμυγὰς τῆς ζυλείας τῶν οἰκιῶν, τὰ δένδρα ἐκάμφθησαν καὶ ἀνυψώθησαν τρίζοντα, καὶ πάντες οἱ κάτοικοι ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τοῦ ἄγκυρος, πιεζόμενοι ὑπὸ τοῦ τρόμου. Στιγμιαία σιγὴ διεδέχθη τὴν ταραχὴν ταύτην τῶν στοιχείων. Αἱ τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν ἀγωνίαν τῶν δυστυχῶν ἀποίκων; Ἰδοὺ ὁ τυφῶν, ἰδοὺ ὁ ἐχθρὸς! ὁποία δύναμις ἀνθρωπίνῃ δύναται νὰ ἀντιταχθῇ αὐτῷ;

Νέος κλόνος φέρει τὸν τριγμὸν τῶν οἰκιῶν, αἱ βρονταὶ ἠκούσιν ὡς ἄπειρα τηλεβόλα, ὁμοῦ βιπέτομενα ἢ γῆ τρέμει ὑπὸ τοῦ πάθους, οἱ ἀστέρες φαίνονται ἐκλείσμενοι, τὰ περιφράγματα κα ταβάλλονται, πᾶσαι αἱ καρδίαι πάλλουσι.

Κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου, ὁ φύλαξ, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, μαῦρος, λαμβάνει τὴν κόγχην αὐτοῦ, ἵνα εἰδοποιήσῃ τοὺς δούλους νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸς κατοικίας των, καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχοντος· τρέχει εἰς τὴν γωνίαν τῆς οἰκίας, σπρόμενος σχεδὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα μὴ ἀναρπασθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου· οἱ δὲ φθόγγοι τῆς φυσικῆς αὐτοῦ σάλπιγγος ἤχουσι παρατεταμένοι καὶ πένθιμοι.

Δὲν ὑπάρχει τίποτε θλιβερότερον καὶ μάλλον καταπληκτικὸν συγχρόνως ἢ ἡ ἀντήχησις τῆς προσκλήσεως ταύτης, ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς τοῦ τυφῶνος. Ἐν τῷ μεταξύ τῶν πνοῶν τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν υποκώφων κρότων τῶν βροντῶν, ἀκούεται ἡ στένοισα κραυγὴ τῆς κόγχης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποκρίνονται αἱ ἄγριαι κραυγαὶ τῶν προσκαλυμένων μαῦρων· ἀλλ' αἶφνης πάντες οὗτοι οἱ

ἀνθρώπινοι θόρυβοι παύουσιν, ἀπόλλυνται ὑπὸ τὴν νέαν μεγίστην βοὴν τοῦ ἀνέμου, τῆς βροχῆς καὶ τοῦ κεραυνοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνοῦνται οἱ μυκῆμοι τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα φαίνονται ἰκετεύοντα τὴν ἀνθρωπίνην βοήθειαν. Οἱ ταλαίπωροι μαῦροι σύρονται, κρατούμενοι ἐκ τῶν βίβων, ἐκ τῶν ὄχθων τῆς γῆς, καὶ ἐν γένει ἀρ' ὅ,τι παρέχει μικρὰν ἀντίστασιν. Ἀθροίσματα ἀνθρώπων σχεδὸν γυμνῶν, βιγούντων ἐκ τοῦ ψύχους, ἀπυθμένων ἐκ τοῦ κόπου, τρέχουσι φύρδην μίγδην εἰς τὸν οἶκον, ἐνῶ ἄλλοι, ἐφραπαζόμενοι, κυλιόνται ἐκατοντάδας τινὰς βημάτων ὀπίσω, συνθλιβόμενοι, καταπητομένοι καὶ ἠναγκασμένοι νὰ ἐπαναρχίσωσι τὸν φρικαλέον αὐτὸν ἀγῶνα.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὰ πάντα ἦσαν ἐν ἀταξίᾳ, ταραχῇ καὶ τρόμῳ· ἡ καταστρεπτικὴ μαγία τοῦ τυφῶνος ἐξηκολούθει, ἀλλὰ δὲν εἶχε φθάσει ἐτι τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ὀρμῆς αὐτοῦ· ἡ μεμονωμένη οἰκία, ἀνευ στηρίγματος, ἐκλινεν, ἵνα οὕτω εἴπομεν, ὑπὸ τὴν βίαν τῆς θεῆλλης, εἰς ἐκίστην στιγμὴν ἐκινδύνευε νὰ καταβρεῖσθῃ· ἀλλ' ὅτε μία σάνις ὑπεχώρησεν, ὁ ἀνεμὸς εἰσέβαλε καὶ, δίκην μοχλοῦ, ἀνέτρεψε τὴν στέγην.

Ὁ οἰκονόμος καὶ πάντες οἱ μαῦροι ἐδιπλασίαζον τὰς προσπάθειάς αὐτῶν διὰ νὰ συγκρατήσωσι μὲ σχοινία, σανίδας, ἐπιπλα τὰ μάλλον ἀδύνατα μέρη. Τινὲς δὲ τῶν εὐρωστοτέρων μαῦρων, ἐξεληθόντες σπρόμενοι, προσεπάθον νὰ ἐμπέξωσιν εἰς τὴν γῆν πασσάλους καὶ ἀντερίδας, ἵνα στηρίξωσι τὴν οἰκίαν. Ἀλλὰ τοιαύτη ἦτο ἡ μαγία τῆς καταιγίδος, ὥστε, ἐνῶ μόλις ἠδύναντο νὰ ἀναπνεύσωσιν, ἠναγκάζοντο νὰ ἐξαπλῶνται πρηνεῖς, κρατούμενοι οἱ μὲν ἐκ τῶν δέ. Ἐνίοτε εἰσίγα ἢ φρικτὴ τοῦ τυφῶνος βοή, καὶ ἠκούετο τότε ὁ θόρυβος τῆς βροχῆς, ἥτις ἐπιπτεν ὡς πληθὸς καταβρεκτῶν, ὁ βροῦς ὄλων τῶν ἐξογκουμένων χειμαρῶν, ἐκρίζούντων τὰ δάση μετὰ πιτάγου, καὶ σπρόντων αὐτὰ εἰς τὰς βαθείας χαράδρας των, ἢ δέξει κατάθραυσιν τῶν δένδρων καὶ οἱ ὀξύτεροι ἦχοι, τοὺς ὁποίους ἐπροξένουν αἱ ξύλιναί στέγαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας οἱ ἀνεμοὶ ἐπάλαιον.

Ἦθελεν ὑποθέσει τις ὅτι προϊστατο τῆς θεομηρίας ταύτης ὁ σαρδόνειος γέλως τῶν δαιμόνων τῆς κολάσεως. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πάντες οἱ θόρυβοι οὗτοι, πάντες οὗτοι οἱ ἦχοι συνεχωνεύθησαν μετὰ τῶν βροντῶν τῶν τροπικῶν· ἡ δεινότης τοῦ ἀνέμου καὶ ὁ δυναμὸς τοῦ εἰσφύου ἀνήγγειλαν νέον κίνδυνον. Οἱ ἄνδρες ἐφρικίαν, αἱ δὲ γυναῖκες, γονυκλινεῖς κύκλῳ τῶν κυριῶν αὐτῶν, ἰκέτευσον τὸν Θεόν.

Ἐπὶ τέλους παράθυρόν τι βιασθὲν ἤνοιξε διάδον εἰς τὸν ἀνεμὸν, ὅστις ἐπάταξε τὰ μεσοτόιχα ὡς βολὴ τηλεβόλου· ἡ οἰκία πᾶσα σχεδὸν, ὠκοδομημένη ἐκ ξύλων, ἠκούσθη τρίζουσα πανταχοῦ· ἡ ὀροφὴ καὶ ἡ στέγη, ἀναρπαγίσαι, ἐταλαντεύθησαν πρὸς στιγμὴν, εἶτα ἐτινάχθησαν ὡς ἐὰν χεῖρ γίγαντος τὰς ἀπέσπασεν· αἱ δοκοὶ, τὰ μεσοτόιχα

ὑπεχώρησαν, καὶ τὸν πάταγον τῆς πτώσεως αὐτῶν διεδέχθη φρικώδης σιγή. Ἡ θύελλα ἀνεπαύετο ἐπαρκοθεῖσα εἰς τὰ ἔργα τῆς.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς, οἱ ἐπιζήσαντες τῆς φρικτῆς ταύτης καταστροφῆς, ἐξῆλθον τῶν ἐρείπιων.

Ἦτο πέμπτη πρωτὴ ὥρα, ὁ τυφὼν, ἀπληθυμένος ἐκ τῶν γιγαντιαίων ἐφοδῶν αὐτοῦ, δὲν ἐδείκνυτο πλέον ἢ δι' ἀσθενῶν πνοῶν ἀνέμου· ἀλλὰ τὸ τέρας ἀναχωροῦν ἤκουετο ἀκόμη ἀντηχοῦν εἰς τὴν ἀπολιθωθεῖσαν ψυχὴν τῶν θυμάτων αὐτοῦ.

Πανταχοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ τόπου ἀνεύρισκον τὰ ἴχνη τοῦ τυφῶνος· λί' ἐκ καλυβῶν κατοικίας ἦσαν κατεβῆμμένα καὶ τὰ καταβρέουσαντα κτίρια ἀπεστερημένα τῶν στεγῶν αὐτῶν. Ἐνώπιον τῶν οἰκιῶν ἐβλεπέ τις μαύρους τινὰς ἀκινήτους εἰς διαφόρους στάσεις, ἢ καλλιεργητὴν τινα, μὲ χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους του, τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, παραδεδωμένον εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῶν ἀπολειῶν αὐτοῦ. Ἀλλαχοῦ ἀνθρώπους τινὰς φέροντας τὰ πτώματα ἢ σύροντας τὰ σώματα τῶν ζώων, τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου πεπνιγμένων καὶ τεθλασμένων. Τὰ πάντα εἰσῶν, οὐδεμία ἀνθρωπίνῃ φωνῇ, οὐδεμία κραυγῇ ζώου διέκοπτε τὴν νεκρώσιμον ταύτην σιγήν. Τὰ πτηνὰ, κεκρυμμένα εἰς τὰς ὀπὰς τῶν βράχων, καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀποναρκαωμένα, δὲν ἐκελάδουν παντελῶς· τὰ δὲ ἔντομα εἶχον ἀπολεσθῆ κατὰ μυριάδας· ἠθάναντο τις ὅτι τὸ ἄρμα τοῦ θανάτου διήλθε πανταχοῦ. (Ἐθν. Βιβλιοθήκη.)

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ.

Ἡ δουλεία, ἥτις καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον κτήμα τοῦ ὁμοίου του, εἶναι κατάχρησις μακρόθεν χρονολογούμενη, διότι ὑπῆρχε παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς τῆς ἀρχαιότητος.

Σκληροτάτη ὑπῆρχεν ἡ τύχη τῶν εἰς τοιαύτην ὑπαρξίν καταδικασμένων ἀνθρώπων· ἡ δὲ τῶν γυναικῶν ἦν μᾶλλον ἀξιοδάκρυτος, διότι μὲ ὄλην τὴν ἀδυναμίαν τοῦ φύλου αὐτῶν, ἦσαν καταδικασμένοι εἰς ἐπιπνοωτάτας ἐργασίας, καὶ τοῦτο ὑπὸ τὴν ἀδιάλειπτον ἀπειλὴν τῶν πληγῶν.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων παρὰ τοὺς Ῥωμαίους ἡ δουλεία ἦν βαρβωροτάτη· παρ' ἄλλοις δὲ λαοῖς καὶ ἰδίως παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐδείκνυον αὐτοῖς πολλὴν πραότητα, καὶ ἐνίοτε ἐθεωροῦντο ὡς ἀποτελοῦντες μέρος τῆς οἰκογενείας· πᾶς δὲ δούλος, πρὸς τὸν ὃ κύριός του προσεφέρετο ἀδίκως καὶ σκληρῶς, εἶχε δικαίωμα νὰ διαμαρτυρηθῆ εἰς τοὺς ἄρχοντας, οἵτινες ἀπελευθεροῦντες αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ ἐδίδον αὐτῷ ἄλλον κύριον.

Ἄλλ' ἐν Ῥώμῃ ὁ νόμος οὐ μόνον δὲν προδύτατε τοὺς δούλους κατὰ τῆς ἀστυρηότητος τῶν κυρίων, ἀλλὰ καὶ οἱ κύριοι εἶχον δικαίωμα ζωῆς

καὶ θανάτου ἐπ' αὐτῶν, δὲν ἐθεωροῦντο ὡς πρόσωπα, ἀλλ' ὡς κτήματα ὅμοια ἵπποις, κύνεσι καὶ κτήνεσι. Διὰ τὰ ἐλαφρότατα πταίσματα, ἐπεβάλλοντο αὐτοῖς βαρβαρόταται ποιναί, ἀπέθνησκον τῆς πείνης, παρεδίδοντο εἰς τὰ ἄγρια θηρία. Ἀναφέρεται ἐπὶ τούτου φρικώδεις τι ἀνέκδοτον.

Ὁ αὐτοκράτωρ Αὐγουστος, μεταβάς ποτε νὰ γευματίσῃ παρὰ τῷ Βεδίῳ, ἤκουσεν αἴφνης γοεράς κραυγὰς, καὶ ἀμέσως ἀνῆρ τις ὀρμήσας εἰς τὸ ἐστιατόριον προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ αὐτοκράτορος ὀλολύζων καὶ ζητῶν χάριν. Ὁ οἰκοδεσπότης διέταξε ν' ἀποσυρῆ, ἀλλ' ὁ Αὐγουστος δὲν τὸ συνεχώρησε, καὶ εἶπεν εἰς τὸν αἰδρα τοῦτον νὰ ἐξηγηθῆ.

« Ἄς μὲ φονεύσωσιν! Ἐλεγεν ὁ ἀτυχῆς οὗτος θρηνῶν γυερῶς, ἄς μὲ φονεύσωσιν! ἐπειδὴ κατεδικάσθην εἰς θάνατον, ὡς σπάσας ἀκουσίως κρυστάλλινόν τι ποτήριον· ἄς μὲ φονεύσωσιν! ἀλλ' ἄς μὴ με βίψωσι ζῶντα εἰς τὰς μυρβρίνας! »

Ἐκπληκτος ὁ Αὐγουστος ἐρωτᾷ τί οἱ λόγοι οὗτοι σημαίνουσιν. Ἀκούει ὅτι ὁ Βεδίος ἔχει ἐν τοῖς κήποις του ἰχθυοτροφεῖον, ἐν ᾧ παχύνει τὰς μυρβρίνας· ὅπως δὲ παχύνῃ τὰς μυρβρίνας καὶ καταστήσῃ τὸ κρέας αὐτῶν εὐχυλότερον, ὁ ἀποτρόπαιος Βεδίος ἐβῆπτεν εἰς αὐτὸ τοὺς δούλους, οὓς κατεδικάζεν εἰς θάνατον.

Ὁ Αὐγουστος, ἀκούων τὴν διήγησιν ταύτην, ἐγείρεται τῆς τραπέζης καὶ οὐνεῖδίζει πικρῶς τὸν Βεδίον· παραχωρεῖ εἰς τὸν ἐπικαλούμενον αὐτὸν οὐ μόνον τὴν ζωὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἀπελευθεροῖ ἐπίσης πάντας τοὺς δούλους τοῦ Βεδίου. Ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν φυλάκων του, τρέχει εἰς τοὺς κήπους, ἀποσύρει ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὄλας τὰς μυρβρίνας καὶ τὰς βίπτει εἰς τὸ ἔδαφος, καταστρέφει τὸ ἰχθυοτροφεῖον καὶ ἀπαγορεύει εἰς τὸν Βεδίον νὰ μὴ παρυσιασθῆ ποτὲ ἐνώπιον αὐτοῦ.

Ἄλλως τε, ἡ ἀπανθρωπία τῶν δεσποτῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἰταλίᾳ τοσοῦτον ἀπήλπισε τοὺς δούλους, ὥστε ἐπανέστησαν πολλάκις καὶ περιήλθον εἰς πολλοὺς πολέμους μετὰ τῶν Ῥωμαίων, ὧν ὁ διασημότερος εἶναι ὁ τοῦ Σπαρτάκου.

Ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Αὐγουστοῦ ἐγένετο νόμος, ὅστις, ὅτε ἀνθρωπὸς τις ἐδολοφονεῖτο διὰ νυκτὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ του, κατεδικάζεν ὄλους ἀνεξαιρέτως τοὺς δούλους αὐτοῦ εἰς θάνατον.

Ὁ χριστιανισμὸς ἔπαυσεν ὄλα ταῦτα τὰ κουργήματα, καὶ ἐπήγαγε κατ' ἀρχὰς τὴν μετρίκην καὶ ἔπειτα τὴν βεθμιαίαν καὶ πλήρη κατάργησιν τῆς δουλείας ἐν Εὐρώπῃ.

Δυστυχῶς ὅμως, ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις τὸ ἔθος τῆς δουλείας ἀνεκκινήθη καὶ αὖτις, χάρις ὅμως εἰς τὰς γενναίας προσπάθειας τῶν Βορ. Ἀμερικανῶν κατηργήθη καὶ αὖτις.

ΠΕΡΙ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΓΓΛΙΚΗ.

Οί ἀναγνώσται ἡμῶν θὰ εὐαρεστηθῶσι, πιστεύομεν, διότι παρέχομεν αὐτοῖς σαφῆ καὶ ἀκριβῆ ταύτης τῆς μεθόδου περίληψιν, ἢν μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας ἐκφραζοῦσιν εἰς τοὺς ταχυδρόμους δρομεῖς καὶ πυγμομάχους.

Ἰπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ ἑλκυσταὶ ἢ διδάσκαλοι ἑλκυσταὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὰ ζῶα. Οὗτοι οἱ διδάσκαλοι εἰς τρίμηνον τοῦλάχιστον διάστημα διδούσιν εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν δύναμιν, εὐστροφίαν, κουστότητα, ὧν ἀδύνατον ἦθελεν εἶσθαι νὰ δώσωμεν ἰδέαν ἀκριβῆ, εἰ μὴ ἐβλέπομεν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν.

Αὕτη ἡ μέθοδος, γνωστὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, δὲν συνεπάγεται οὐδὲν ἐκ τῶν ἀτοπημάτων, ἅπῃ ἀναφέρει ὁ Γαλλέν. Αὕτη προξενεῖ, εἶναι ἀληθές, ταραχὴν πυρετώδη τοῦ σφιγμοῦ, σμικρὸν ὅμως διαρκούσαν. Οἱ μαθηταὶ ἐξέρχονται τῶν χειρῶν τῶν διδασκάλων τῶν οὐ μόνον ἰσχυρότεροι, εὐστροφώτεροι, ζωηρότεροι, ἀλλὰ καὶ οἰζύτεροι τὸ πνεῦμα, γενναῖοι καὶ γαλήνιοι δὲν ὑποκύπτουσιν εἰς ζάλην, οὐδ' ὅταν κτυπήσῃς αὐτῶν τὴν κεφαλὴν ἢ ὀρεῖς τῶν εἶναι ἐξαιρέτος, αἱ ἐνέργειαι τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ δέρματος ἐκτελοῦνται μὲ τὴν μεγαλειτέραν εὐκολίαν.

Οἱ διδάσκαλοι ἑλκυσταὶ δὲν δέχονται μαθητὰς οὔτε μικροτέρους τῶν 18 ἐτῶν, οὔτε μεγαλειτέρους τῶν 40. διὰ τὴν πυγμὴν ἐκλέγουσιν ἄτομα μὲ πλατεῖς ὤμους, μὲ στήθος θεωρητικὸν καὶ μὲ ἀνάστημα ὑψηλόν. Τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα ὀλίγον εἰς τοὺς δρομεῖς συντελεῖ.

Αὕτη ἡ δίαιτα ἐπιτρέπει ὀλίγον ποτὸν καὶ πάντοτε ζῦθον ἰσχυρὸν ἢ οἶνον ἐρυθρὸν μετ' ὕδατος, οὐδέποτε δὲ πνευμακτώδη οὔτε θερμὰ ποτά. Αἱ τροφαὶ εἶναι ἄρτος παλαιωθείς καὶ κρέας βόειον ἢ πρόβειον αἱματώδες. Τὰ λευκά κρέατα, τὸ γάλα, τὰ λαχανικά, τὰ ζυμαρικά ἀπαγορεύονται. Δύο γεύματα ἀρκοῦσι καθ' ἡμέραν: τὸ πρόγευμα τὴν 8ην ὥραν, καὶ τὸ γεῦμα τὴν 2αν ὥραν, τὸ δεῖπνον εἶναι περιττόν. Ἐν τοσούτῳ, εἰς πεινᾷ, δύναται νὰ λάβῃ, 2 ὥρας πρὶν κοιμηθῆ, ὀλίγον ἰσχυρὸν κρέας μὲ δίπυρον ἀντὶ ἄρτου. Ὀλίγον ἄλλας συγχωρεῖται, τὰ ἀρωματικά ὅμως ἀπαγορεύονται. Κοιμάται ἑνωρῆς, τὴν 12αν ὥραν καὶ ἐπι ἐξώρας, καὶ ἐγίγρεται πρὸ τῆς 8ης. Αἱ ἐσκήσεις γίνονται τὴν πρωτὴν καὶ ἑσπέραν, παρατείνονται δὲ βαθμιαίως μέχρι τοῦ ἰδρώτος, ὃν διευκολύνουσι διὰ τῶν προστριψεῶν καὶ τῆς ἀναπαύσεως εἰς κλίνην κεκαλυμμένην ὑπὸ πυκνῶν καλυμμάτων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ μέθοδος, δι' ἧς μετασχηματίζουσιν εἰς διάστημα δύο ἢ τριῶν μηνῶν ἐν ἄτομον νωθρὸν ἢ ἀσθενῆ, μὴ δυνάμενον τὴν ἐλα-

χίστην νὰ κάμῃ προσπάθειαν, τὸν ἐλάχιστον δρόμον, ἄνευ κόπου καὶ στενοχωρίας, εἰς ἓνα ἄνθρωπον ἑλαφρὸν, ζωηρὸν, ἐνεργητικὸν, ἀκούραστον. Ἐξερχόμενον τῶν χειρῶν τοῦ ἑλκυστοῦ τὸ ἄτομον, τὸ πρὸ δύο μηνῶν ἰσχυρὸν, εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ τρέχῃ ταχέως καὶ μακρὸν χρόνον, χωρὶς νὰ ἀσθμαίνῃ καὶ νὰ κουράζηται, δύναται νὰ παλαίῃ κατὰ τοῦ μαχητοῦ τὸ μᾶλλον εὐρώστοι καὶ ἐπιδεξίον, ὃ δὲ διοργανισμὸς του, οὐδόλως ὑπὸ τῆς μεθόδου ταύτης βλαπτόμενος, ὑφίσταται μάλιστα βελτίωσιν ἀξιοσημείωτων.

Μετὰ τὰ ὠραῖα ἀποτελέσματα, ὧνπερ καρπούμεθα ἐκ τῆς διαίτης τοῦ ἑλκυσμοῦ, προκηρύττομεν τὴν μεγίστην αὐτοῦ ὠφέλειαν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῆς νεολαίας, καὶ ἰδίως εἰς τὴν θεραπείαν πολλῶν ἀσθενειῶν. Λυπηρὸν ὅτι αὕτη ἡ τέχνη τοῦ μετασχηματίζου τὸν ζῶντα ὄργανισμὸν δὲν ἐφηηρόσθη μέχρι τοῦδε ἐποφελῶς, καὶ διὰ τοῦτο ἰδίως ἤττον προσελκύει τὴν τῶν φιλανθρώπων προσοχὴν. Εὐλόγημα εἰ ἰατροὶ νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν τῶν εἰς ταύτην τὴν τέχνην, καὶ νὰ μεταστρέψωσιν αὐτὴν πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος.

ΕΛΑΤΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΡΟΥΣ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΔΙΑ ΤΟΤ ΕΛΚΥΣΜΟΥ.

Ἡ αὕτη τέχνη, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος, τροποποιηθεῖσα, παράγει ἀποτελέσματα ὅλως διάφορα τῶν προρηθέντων. Ἐφαρμόζουσιν αὐτὴν ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τοὺς ταχυδρόμους, ὅπως περιστείλωσιν ἐν βραχεὶ χρόνῳ τὸ βᾶρος τοῦ σώματος τῶν.

Ἡ ἐλάττωσις αὕτη εἶναι ἀναγκαιοτάτη, καθόσον διαφορὰ λιτρῶν τιῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον εἰς τὸ φορτίον τοῦ ἵππου παράγει διαφορὰν εἰς τὴν ταχύτητα. Ὀκτώ ἢ δέκα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπαιτοῦνται ἡμέραι διὰ τὸν ταχυδρόμον πρὸς ἐλάττωσιν εἰκοσιν ἕως εἰκοσιπέντε λιτρῶν καὶ ἐνίοτε περισσώτερον.

Ἡ περισταλτικὴ μέθοδος εἶναι ἐκ τῶν ἀπλοῦστερων βᾶσις αὐτῆς εἶναι ἡ χρῆσις ὑγιεινῶν καθαρῶν, ἢ βιαῖα γύμνασις καὶ ἡ πρόκλησις ἀφθάνων ἰδρώτων. — Ἡ περὶ τὴν τροφὴν δίαιτα περιορίζεται εἰς δύο γεύματα καθ' ἡμέραν: τὸ πρόγευμα συνίσταται εἰς ὀλίγον ἄρτον καὶ βούτυρον μὲ τέσσερα ἀντὶ πόντου: τὸ γεῦμα εἰς ὀλίγον πουδιγκαρ καὶ εἰς ἰχθυὸς, μὲ οἶνον μεμιγμένον ὕδατι: δύο μέρη ὕδατος καὶ ἓν οἴνου. Δεῖπνον δὲν ὑπάρχει.

Καθ' ἑκάστην πρωτὴν, μίαν ὥραν μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ ταχυδρόμος ἰπκείται εἰς δρόμον 10-15 μιλίων, ἐνδιδυμένος προηγουμένως μὲ εἰς ἐσθῆτας, δύο ἱμάτια καὶ δύο ἐσώθρακα, ὅπως διευκολύνῃ ἄρθρονόν τινα διαπνοήν. Μετὰ τὸν δρόμον τίθεται μεταξὺ δύο στρωμάτων ἐκ λινοῦ ἢ ἐκ πέλων, ὅπως παραγάγῃ τὸν ἰδρῶτα. Τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας περιδιαβάσει, ἐπαναπαύεται καὶ

πίνει ὕδωρ. Τοιαύτη δίαιτα καὶ τοιαῦτα γυμνάσματα, γινόμενα ἐντὸς 8-10 ἡμερῶν, ἀρκοῦσι νὰ κατορθώσωσι τὴν ἐπιθυμητὴν ἐλάττωσιν 20-25 λίτρων. Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ ἀρχεται τῆς πάλης τῆς ταχύτητος.

Ἀμέσως μετὰ τὸν δρόμον, ὁ ταχυδρόμος μεταφέρεται εἰς θερμὸν δωμάτιον, ὅπου ἐκδίδεται καὶ τρίβεται ζωηρῶς ἀπὸ κεφαλῆς, μέχρι ποδῶν, πῶν δὲ μετὰ ταῦτα κρᾶμα οἰνοπνεύματος θερμὸν, κατακλίνεται καὶ διατρίβει ἐν τῇ κλίνῃ ἐπικυρῶμενος ἱκανῶς ὥρα. Ἐπειτα ὑπόκειται εἰς ἀφρονὸν καὶ ἐπικρῆ περὶ τὴν τροφὴν δίκαιαν, δι' ἧς ἀνακτάται μετὰ θυμασίαις ταχύτητος ὕπερ ἀπώλεσε βάρος καὶ τὴν συνήθη του εὐσκαρίαν. Ὁ περιφημὸς ταχυδρόμος Bakle, ὅστις ἀπώλεσεν ἐκ τοῦ βάρους του 28 λίτρας διὰ τοῦ ἐλκυσμοῦ, ἐξυγίσθη δύο ἡμέρας μετὰ τὸν δρόμον καὶ τὴν θρσπτικὴν δίαιταν, καὶ εὗρεθῆ ὅτι ἀνεκτέτατο ἐνεία λίτρας ἀπὸ τὸ βᾶρος του κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον τοῦτο διάστημα.

Ὁ ἐλκυσμὸς τῶν ταχυδρόμων ἀπαιτεῖ πολλὰς προφυλάξεις καὶ πείραν παρὰ τοῦ διδασκάλου ἐλκυστοῦ, διότι, μακρότερον ὠθούμενος δύναται νὰ ἔχη λίαν δυσάρεστα ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν ὑγείαν τοῦ ἐλκυσμένου ὑποκειμένου.

Περαιοῦμεν ἐνταῦθα ταύτην τὴν βραχεῖαν περίληψιν τῆς ἐλκυστικῆς μεθόδου, ἣν οἱ Ἄγγλοι μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας ἐφαρμόζουσιν εἰς τὸν ἀνθρώπον καὶ εἰς τὰ ζῶα, μέθοδον μόλις γνωστὴν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐπιφυλακτόμεθα εἰς ἄλλην καταλληλοτέραν περίστασιν νὰ ἐπανεέλθωμεν ἐπὶ τούτου τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀντικειμένου.

K. ΠΑΗΘΩΝΙΔΗΣ.

ΤΟ ΑΝΑΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

Μέλος τι τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ὠραίων γραμμάτων ὑπέβαλεν αὐτῇ χρονολογικὴν κλίμακα τοῦ ἀναστήματος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου δημιουργίας μέχρι Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐάν δὲ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκθεσιν, εὐρίσκει ὅτι ἐξετράπημεν τοῦ γένους ἡμῶν. Κατὰ τὴν ἐκθεσιν ταύτην, ὁ Ἀδάμ ἦτο ὕψους οὐχ ἤττονος τῶν 123 ποδῶν καὶ 9 δακτύλων καὶ ἡ Εὐα 118 ποδῶν καὶ 9 $\frac{3}{4}$ δακτύλων. Πρέπει δὲ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐγένετο πολὺ ἀλαζῶν διὰ τὸ τοσοῦτον ὠραῖον ἀνάστημά του καὶ ὅτι ὁ Θεὸς συνησθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ κατακρημνίσῃ τὴν ὑπεροψίαν του, διότι ἀπὸ τοῦ Νῶε ἀφῆρσεν 20 ποδῶν ὕψος, καὶ τοι ἦν ὁ μόνος δίκαιος κατὰ τὴν ἐποχὴν του, καὶ ὁ Ἄβραάμ καθήνησεν ἔχων τὸ ταπεινὸν ἀνάστημα ὕψους 28 ποδῶν. Τέλος ὁ Μωϋσῆς, ὅστις εἴρακε τὸν Κύριον, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἡμετέρου σοφοῦ, δὲν εἶχεν εἰμὴ ἀνάστημα 13 ἀθλίων ποδῶν.

Ἄμα παραδεχθῆ τις ὅτι ἀπέθνησκον 930 ἐτῶν,

οὐδὲν τὸ παραδόξον εἶν παραδεχθῆ συνάμα ὅτι, εἶν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα περιέχον, κατ' ἀρχάς, ἱκανὸν χωρὶν ὅπως ἀντισταθμισθῆ πρὸς δέκα δρῦς κατὰ τὴν μακροβιότητα, εἶχεν ἐπίσης ἱκανὸν ὅπως ἀντισταθμισθῆ πρὸς αὐτὰς κατὰ τὸ ὕψος.

Ἄλλ' εἶν οἱ συνήθειαι ἀνθρώποι ἦσαν τοιοῦτοι, ὅποιον λοιπὸν ἦτο τὸ ἀνάστημα ἐκείνων, εὖς ἡ Γραφή παρίστησιν ἡμῖν ὑπὸ τὴν προσωνομίαν τῶν γιγάντων; (Ἐθνῶφ.).

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

εἰς τὴν ἀείμνηστον Κυρίαν ΡΑΛΛΟΥΝ Ζ.

ΣΤΡΟΥΜΕΚΗ, κώρως τελευτήσασαν

τῇ 25 ἰουλίου 1865. (1)

Ἡ εὐκοσμος κομητήρια τοῦ ἤθεος τῶν παρθένων διὰ σοφῶν πραγματειῶν, σοφῶς ἡμηνευμένων, ἢ φιλοπετιῶν γυναικῶν ἰθὺσκα δάρου, ὡς δευγρᾶφος γραμματεὺς μετ' ἀνδρικοῦ τοῦ θάρρους, ἢ τῶν Μουσῶν ἴερα καὶ μάλιστα τῶν χαρίτων, ἢ ἑτέροις Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ φίλῃ τῶν πενήτων, ἢ πᾶσι πάνυ προσφιλεῖς καὶ σεβαστῆ κυρία, τοῦ Στρούμοκη ἢ παράκειτις, Ραλλοῦ ἢ μακαρία, τὸν ὕπνον τὸν αἰώνιον κοιμάται τῶν δικαίων, καὶ κόσμος ἔλος ἐπ' αὐτῇ ἀμφιπνεύεται κλαίων.

Ἔτερον.

Αἴφνης ἐκ μέσης τῆς ζωῆς, ὡς ὑπὸ καταγίγδοις ἠρπάγης ἐκ τοῦ οἴκου σου, Ραλλοῦ κ' ἐκ τῆς πατρίδος.

Προσβύτις τὴν διάνοιαν, νῆα τὴν ἡλικίαν, ἀγνὴ τὸ ἤθος καὶ σεμνὴ, θερμὴ δὲ τὴν καρδίαν. Πολλὰ σου τὰ μνημόσυνα, πολλὰς ὀπίσω λύπης, πολλὰς καὶ πόθων ἀπορροίας τῆ βίῃ καταλείπει. Λαβοῦσα δὲ τοῦ οἴκου σου τὴν πρὶν εὐδαιμονίαν ἔθης, κενώσασα αὐτῆς ἡμῶν τὴν κοινωνίαν. Ὑπαγε χαίρουσα, Ραλλοῦ, καὶ εἰς ἐν εἰρήνῃ, ἡμῖν δ' ἀπέκειται λοιπὸν τὸ πένθος κ' ἡ ἔδυν.

Ἔτερον.

Ἄγγελου ἐξελεθρευτοῦ τὴν πόλιν ἀπειλοῦντος, τοῦ προσφιλοῦς συζύγου μου μακρὰν ἀποδημούντος, πολλῶν καλοῦντων ἔμεινα ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου, τὴν πλάστην ἱκετεύουσα εἰς ἔλθῃς τῆς ψυχῆς μου ὑπὲρ τῆς τῶν φιλιτῶν μου ζωῆς καὶ τοῦ ἀνδρός μου, ἢ λύτερον ἀντ' αὐτῶν ἐμὰ ἀρθῆναι ἐκ τοῦ κόσμου. Ἡκούσθη μου ἡ δέησις, καὶ ὠνόμαε ἐπὶ τούτοις ἢ ἡτιοδῆποτε Ραλλοῦ, ὑπερτριακουόντις. Ἡρωικῆ τὰ πρὸς στεργῆν, πιστὴ πρὸς τὸ καθῆκον, ταχέως αὐ κατέλιπον εἰμὴ νεκρὰ τένειον. Προσεύχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἠρπάγην αἰφνιδίως, Καρδιογνώστα, φίλοι μου, καὶ δέξαι με ἡπίως.

Ἔτερον.

Ἡ μέγα τοῦτ' αὐ πένθος Ἀγαίδα γαίαν ἱκάνει καίται διὰ Ραλοῦ, εὖχος Ἀγαϊδάων, Μιλίνων γαμετῆς παιήνορος εὐγενῆς ἔρνος, καὶ παιήνορος αὐ Ζαχαρίας δάμαρ.

(1) Ἴδε συνέχεται ἀριθμ. 23.

Τῆς μὲν πόλλ' ἀρετῆς μνημόσια, ἄλλα δὲ φίλων,
πολλὰ δ' ἄρ' εὐσεβείης καὶ σοφίης ἔτερα,
ἕσα πίθησι· καὶ ἤς ἠμοσύλης ἐσθλὰ ἔργων,
οὐς τ' ἐπόνθησι λόγους χειρὶ ἐν ἐξυγράφῃ.
Ἄλλα τὰ μὲν πόλις ἦδε γεγράφεται· εὐρύτατα
μνημόσιον ἐν δὴλοισι, αἰὲν ἀβρυνομένη.
Τῆς δ' ὀπὸ τῶμαθ' ἔφθε μεμύκασι χεῖλα καλὰ,
Ναρκοῦσι δὲ χεῖρες, κἀδρανέουσι φρένες.

"Ετερον.

Ἦματι· οὐδ' ἐν ὄλῳ σε εἶλον ναοῦς τε μέρος τε
καὶ τάφος, οἰχομένην ὥστε πνοῇ ἀνέμου.
Σθεννομένη δ' ἐκάλειε πῶσον εὐνοῦν ἦδ' ἔρατεινὴν
πεντάδα σῶν τεκίων ὑστατὴν γε χάριν.
Τῶν δ' οὐτις σὸς κλειοὺς τότ' ἔμματα δακρυόεντα.
Θνήσκεις δ' ὡς ξείνη σείσι περ ἐν μεγάρους.
Καὶ σ' ἄφαρ ἐκφορέουσιν αἰθρίες οὐ κατὰ κόσμον
τέσσαρες ὠκυδρόμοι ἄχθος ἐπωμάδιον.
Τοῖν τε γλωσσῶν ἔσχευ βίαιότιο τελευτήν,
Καλῶ, μαιλικίῃ, θελξίπικια γύναι.
Ταῦτα πόνος τεκέσσοι, πόσι τε, φίλοις τε, πόλις τε,
σὲν πότμον ἀργαλίον αἰὲν ἰδυρομένοισι.

"Ετερον.

Αἰδοῖ, Μουσικοίοι, ἰχνεύετε τόνδ' ἀνά χῶρον
εὐφημεῖν δὲ χρεῶν πᾶσι προσερχομένους.
Ὡδε φίλη Μουσίων περικυθῆς ἀντιάνειρα
πότνια Παλλεῦ Στρούμοσκη νήγρετον ὕπνον ἔχει.
Τῆς μὲν ἀριστοπέπων χειρῶν ἀπο ἔργματα μίμνει
ἔν πραπίδων πιστοὶ μάρτυρες ὀψιγόνους.
Ἢ δὲ καὶ ἤς σοφίης πολυγλώσσου χρηστομαθοῦς τε
καὶ φυλάταις κοῖνου καὶ τεκέσσοι φίλοις.
Οὐδὲ νόμου θεῖους ἠγνοήσ', οἷσιν ἔχαιρες,
πίστιος ἦδ' ἀρετῆς ἴσον ἔχουσα γέρας.
Τῷ καὶ χριστιανῆς Ἑλληνίδος ἦν ὑπογραμμῆς
καὶ πιτυτῆς μητρὸς καὶ γλυκερῆς ἀλόχου.

"Ετερον.

Μηκέτ' ἀγειρόμεναι Βοζαντίδες ἐν θαλάσσι
Κροοῖον χαροπὸν κύμαλον ἀρμονίης.
Μηδέποτ' ἐν κημοῖς Χαλκίτιδος ἱμεροσσης
Ἀκακίη βρούσαι μηδὲ ρόδον γελάσαι.
Πᾶσα χάρις κενὴ ὀπὸτ' ἐφθισο πότνια Παλλεῦ,
Μούνη εὐρύτατος ἐν χαρίτεσσι νέον.
Πάντων δ' ἀρμονίην ἠπίστασ' ἦσα γὰρ αὐτῇ
Ἐμπνοος ἐν καλῷ σῶματι ἀρμονίην.

"Ετερον.

Ἠμετέρης γαυνοῦς αἰγίλης ἔπιλο δοτήρ,
ὦ Παλλεῦ Στρούμοσκη πᾶσον ἀειδομένη.
Αἶψα δ' ἀποσβέσθης ἱμεροτὴν τ' ἑλλειπταύγην.
Πάτραν δ' ἡμετέρην ἀμπεκάλυψε κνέφρας.
Ὅλ' οὐ γ' ἀποσβέσθης, ἀλλ' οὐρανὸν ἤλυθος εἶσω
αὐτὴν πρὸς πηγὴν φωτὸς ἀκτρασίου.

"Ετερον.

Χεῖρες ἀδελφειοῦ φθιμένη ἀνέθηκον ἀδελφῇ
τῶν ἐπιτομίδιων τὴν δε δωδεκακάδα.
Αἰὲν πενήτωσ' κλαίων δέ σε οὐποτε λήξω.
οὐποτε, αἶ, λήξω· οὐποτε, ἤτορ ἐμὸν.
Ἦς γὰρ δὴ σὺ ἔμοιγε διδάσκαλος, ἤς δὲ τε μήτηρ,
ἤς δὲ τ' ἀδελφίη, ἤς δὲ φίλη θυγάτηρ.
Ἦς δ' ἀλαφ' μογίοντι παρήγορος ἦδ' ἄμα βάρτρον,
καὶ φῶς εἰν' ἀτραποῖς τετρομένῳ βίωτου,
Νῦν δ' ἀπάνευθε σθένε πολίην παλάμοισιν ἑρείδων,
βρεθιομένην κεφαλὴν ἡμιθανῆς μογέω.
Ἄλλα, μάκατρα φίλη, ποτιδέχνοο ὑστατον ἄσμα
χειλέων καὶ κραδίης Τανταλίδας τόδα·

Αἰνίγμα.

Πληθυντικῶς ἐκφίρομαι καὶ ὀπισθὲν σου εἶμαι,
ἢ κεφαλῇ μου ἂν κοπῇ ἔ τὴν κεφαλὴν σου κιῖμαι.

G. M. BANNIERHΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῳ ΦΥΛΛΑΔΙῳ ΑἸΝΙΓΜΑΤΟΣ.

Ἐ τὴν λαϊμὸν ἢ Σ φ ἰ γ ξ σ' ἐπῆρε, τέσσαρες δὲ ἀδελφοὶ
εἰς τὸν τ ἄ φ ο ν οὐ φυλάττουσι καρφωμένον ἔ τὸ καρφί.
Παρ' ἑλπίδα πλην ἐξήλθε, ἐπὶ ὅ ν ο υ δὲ ῥηφθεῖς,
μετ' αὐτοῦ τὸν μαῦρον φ ὄ ν ο ν φέρεις ἔπου κᾶν ἰλθη.

A. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Τοῦ λεξιγράφου.

Πετᾶ — Λόφος — Ἐπτάλοφος.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α'. ΕΤΟΥΣ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ Α' ΕΤΕΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΙΤΑΛΟΦΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α'.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ερμής ὁ Λόγιος (Περὶ φιλολογίας)	Σ. 1. 21.
Περὶ Ἡσιόδου	» 57. 54. 70.
Δραματικαὶ Μελέται (Αἰσχύλου Προμηθεὺς δεσμώτης)	» 53. 69. 89. 105. 141. 198. 245. 265. 285.
Περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Αὐδῶν, Μήδων καὶ Περσῶν	» 62. 81. 98. 107. 217.
Περὶ Θεάτρου	» 90.
Ἡ ἀναγκαιότης καὶ αἱ ὠφέλειαι τῆς διδα- σκαλίας, ὑπὸ φιλοσοφικῆν καὶ θρησκευτικὴν ἔ- ποψιν	» 467.
Λόγος περὶ ἐκπαιδεύσεως	» 181. 204.
Παιδαγωγικὰ (Παιδαγωγία τοῦ ἀνθρώπου)	» 253. 289.
Περὶ ὕφους	» 292.
Δραματικαὶ Μελέται (Ἀρχαία κωμῳδία)	» 301. 322. 337. 353.
Ὁ ἀφελὴς ἔρωσ ἐν τοῖς Βουκολικοῖς ποιήμασι τοῦ Θεοκρίτου	» 311.
Περὶ Ἑλληνισμοῦ	» 386. 402.

Β'.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

Οἱ ἐν ἀγίῳ Λαζάρῳ Μεκιταρισταὶ ἢ οἱ Ἀρ- μένιοι ἐν Εὐρώπῃ	» 106. 121.
Ἡθικαὶ μελέται ἐπὶ τοῦ ἀ. ψαλμοῦ τοῦ Δα- βὶδ	» 411.
Περὶ τοῦ τρόπου τῆς σπουδῆς τῆς θρησκείας	» 148.
Περὶ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας	» 176. 195. 213. 230. 247.
Τὸ Εὐαγγέλιον συγκριτικῶς πρὸς τὰ συγ- γράμματα τῶν φιλοσόφων	» 184.
Περὶ ἀνεξιθρησκείας ἐν γένει καὶ τῆς ἰσφαρμογῆς αὐτῆς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ	» 276.
Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῶν Δυτι- κῶν ἐκκλησιῶν	409.

Γ'.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ.

Αἱ θλίψεις τοῦ παρορωμένου παιδός	» 7. 25.
Περὶ τηλεγράφων	» 23.
Περὶ συνηθείας καὶ ἔξεως	» 26. 45. 58.
Περὶ τοῦ τηλεγράφου καὶ τοῦ πνευματογράφου Καζέλλη	» 65. 79.
Θεοφράστεια (ὁ τοκογλύφος)	» 76.
Σχέδιον ἀνατροφῆς χριστιανοῦ νέου εὐγενοῦς	» 145. 164. 180.
Τοῦτο φρονεῖσαι ἐκεῖνο ἢ Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τυπογραφία	» 161. 200.
Περὶ γάμου	» 175.
Αἱ πρῶται ἔξ ἑπταετείς φάσεις τῆς ἀνθρω- πίνης ζωῆς	» 259. 274.
Μέθοδος ἠθικῆς ἀνατροφῆς τοῦ θήλεος φύλου	» 305. 325. 342. 358.
Νεκρολογία	» 598.
Λεξικὸν τῆς φιλίας, ἀφιερῶμενον εἰς τοὺς νέους	» 405.
Ἡ δουλεία πρὸς τοὺς ἀρχαίους	» 413.
Περὶ γυμναστικῆς	» 414.

Δ'.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΟΛΟΓΙΑ.

Υγιεινὴ τῶν νοσητικῶν ἐργασιῶν	» 8. 29.
» (Περὶ θηλασμοῦ)	» 44.
» (Περὶ ποτῶν)	» 80.
» (Περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ αἵνου καὶ τῶν διαφόρων πνευματωδῶν ποτῶν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ)	» 97.
» (Περὶ ἐνδυμάτων)	» 256. 273.
Ἡθικὰ (ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ πηγὴ τῆς ἀλη- θοῦς ἀνδρείας — Ἀληθῆς τιμὴ ψευδῆς τιμῆ)	» 257.
» (Φιλανθρωπία)	» 351.
» (Σπουδάσωμεν τὴν ἀρετὴν).	» 366.
» (Σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα)	» 395.

Ε΄.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ.

Περιήγησις εἰς τὰ Ῥωσσο-Σινικά μεθόρια καὶ εἰς τὰς Στέππας τῆς κεντρικῆς	
Λοίξ	9. 47. 126.
Σύμφορη	46.
Ἀποδημητοῦ ἀναμνήσεις	55.
Ἀφρικανικά	73. 93.
Ἰνδοὶ ἐπαίτται	82.
Περὶ κόμης καὶ πώγωνος	95. 113.
Φυσικὴ ἱστορία (Ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἰνδίας χειροῦθου ἐλέφαντος)	102.
Δύο ἀναβάσεις εἰς τὸ Λευκὸν ὄρος	108. 129.
Ἀναμνήσεις Ἀλγερίξ	124. 142.
Ἡλικία τῶν πυρμίδων τῆς Αἰγύπτου	438.
Παράδοσις δημοῦθου Φιλιππουπόλεως	154.
Περὶ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς φυσικῆς συστάσεως αὐτοῦ	157.
Οἱ Ἰάπωνοι καὶ ὁ πολιτισμὸς	185.
Ἡ δεκάτῃ τρίτῃ ἰουνίου τοῦ 1865	193.
Ἡ ἀκρατόμησις Κηρύλου Α΄ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας	225.
Ῥώμη	236.
Τὰ διοπτρα	243.
Ὁ Μαγγελανικὸς πορθμὸς	261. 266.
Ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ὠκεανοῦ	367. 332.
Οἱ τρεῖς σοφοὶ Γερμανοὶ	315.
Πρώτη θεωρίαι τῆς φύσεως	369.
Φυσικὴ ἱστορία (Καγγουροῦ)	397.
Περίεργα ἀποτελέσματα τοῦ κεραυνοῦ	398.
Οἱ Κιρκασοὶ καὶ ἡ Κιρκασία	410.
Ὁ Τυρῶν τῶν Ἀντίλλων νήσων	413.
Τὸ ἀνάστημα τῶν ἀνθρώπων	414.

ΣΤ΄.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ἈΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

Ὁ ἀυτοκράτωρ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἡ ἐξώ- σις τῶν Ἀχθίνων ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως	12.
Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐπὶ τῆς παπῶσύνης Λέοντος τοῦ Ι΄	28.
Ἡ θεία δίκη	64.
Βασιλοσύνη Γρηγορίου τοῦ Ζ΄	287. 303. 323.
Ἐλισάβετ καὶ Μαρία Στυάρτη	339. 356.

Ζ΄.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

Τὸ Προσκεφάλαιον	14.
Ὁ Περιπλανώμενος Ἰουδαῖος (Συναξάριον Ἰουδαϊκόν)	30.
Ἀνεξιθρησκεία (Παράδοσις Ἰουδαϊκὴ)	32.
Ἡ παράφορον (διήγημα ἱστορικόν)	49. 66.
Ἡ περιέμεισις τοῦ ἁγίου Νικολάου	84.

Αἱ δύο ἀδελφαὶ (διήγημα ἱστορικόν)	99.
Ἡ Ὀρφανὴ	117. 150.
Ἡ Ἐχιδνα	149.
Ὁ ἱππότης Φαντασιόπουλος ἢ τὰ Μυθι- τορήματα	169.
Παράδοξος Ἀντίφρασις	172.
Ἡ Ἀνθοῦλα	187. 221. 241. 250. 268.
Ἀσθμά καὶ ἡ βασιλοπάσις τῶν Ἰνδιῶν	207.
Ἡ δυσχέρεια τῆς ἡμερησίας δαπάνης ἐνὸς ἑκατομμυρίου	233.
Τὰ καθ' Ἡρὸν καὶ Λεάνδρον	295.
Ἡ ἀντιπαθὴς σύζυγος περιπαθῆς ἐρωμένη	361.
Ἡ Μουσσοῦτις	328.
Ἡ Χωρικὴ τῆς Πράγας	344. 360.
Ὁ πτωχεύσας ἔμπορος	376. 389.
Αἱ ἐνδόμυχοι χαρὰι	394.

Η΄.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ.

Ὁ Καρδινάλιος Ἀντωνέλλης	39.
Φαίδων καὶ Ἀστρολία (Βιβλιογραφία)	42.
Ἰτατία ἡ φιλόσοφος	60.
Φρόνη	61.
Ὁ Χρόνος (Βιβλιογραφία)	315.
Ἀλοῦτιος Γαλθάνης	326.
Δάντης Ἀλλιγιέρης	373.

Θ΄.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἀνέκδοτα καὶ Γνώμαι	19. 283. 318.
Εὐδαιμονία	32. 51.
Ἐπιφυλλίς (ἐν ὄνειρον)	34.
Ἡ γυνὴ (ἐκμυστηρέσεις βροστρυχίου)	65.
Ἀθισοπικὰ Γνωμικὰ καὶ παροιμίαι	87.
Ἀπαγχόνισις καὶ οἰκιακὴ εὐδαιμονία	102.
Ὁ Μαγευμένος αὐλὸς	116.
Γνωμικὰ Τουρκικὰ	139.
Γνωμικὰ Κινεζικὰ	154. 299.
Ἡ θεία δίκη διὰ τοῦ φερέτρου (Ἡ αὐταπάρ- νησις—Διὰ γωνίας τῆς ἡλικίας ἵππου—Αἱ ὄρ- νησις εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγροὺς— Συνταγὴ κατὰ τῆς καταρῆσθης—Περίεργα ἔθνη τῶν Γάλλων)	174.
Ποικίλα	226.
Πῶς ὁ Θ΄. καὶ ὁ δεσμώτης τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου	381.
Ἡ ἀρχιεπίσκοπος καὶ τὰ ἀγιοθασιλάτικα	409.
Αἰνίγματα—Λογόγριφοι—Λεξιγριφοὶ	20. 34. 52. 68. 88. 104. 120. 140. 156. 176. 192. 212. 228. 244. 264. 284. 300. 319. 336. 352. 368. 384. 400. 416.

I.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

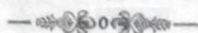
Ἔρως	» 19.
Καὶ ἡ φίλια ἐφήμερον	» 20.
Ὁ Θάνατος	» 33.
Ἡ Ἰάνθη—Τῆ δεσποσύνη	» 52.
Ἡ βρεφικὴ κοιτίς	» 67.
Ὁ θάνατος βρέφους	» 68.
Εἰς δύο Μαρίας	» 87.
Δοκιμασία	» 88.
Ἡ χῆρα	» 104. 119. 192. 227.
Ἡ ἀνθοδέσμη	» 120.
Ὅτε τὴν εἶδον	» 139.
Τοῦ Μαρτίου τὸ χιόνι—Πόνων στιγμαί	» 155.
Ἐπὶ τοῦ τάφου ἐρωμένης (ποίησις δημοτικὴ)	» 212.
Τὸ θελητικὸν παιδίον	» 243.

Μελαγχολία	» 244.
Ὁ κακούργος	» 263.
Πόθος	» 284.
Εἰς τὸ λεύκωμα τῆς μικρᾶς δεσποινίδος	
Μ. Π.—Τὸ ὄρφανὸ	» 319.
Ὄνος φέρων εἰκόνα	» 325.
Πρὸς Σε, Πρὸς σὲ	» 368.
Παραμυθία—Τὸ ἄσμα τοῦ ὄρφανοῦ	» 383.
Ἐπιγράμματα	» 400. 415.

II.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ.

Ὁ Πλοίαρχος Καλόβολος ἀπὸ σελ. 1—127. (Τέλος)	
Ἡ Παράφρων τοῦ Ροσκιᾶφ » » 1—24. (ἀκολουθεῖ συνέχεια).	

SMANOGGIO